STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02293

DI FROY IN SOTSYALIZM UN KAPITALIZM

Bernard Shaw

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

צווייטער באנד

LI

ווירטשאַפטלעכער קאַפּיטאַל

נאָך דעם וואָס מיר האָבן אַזוי לאַנג אַרומגערעדט דעם קאַפּיטאַליזם בכלל, לאָמיר אָפּגעבן אַ פּאָר זייטלעך כּדי צו זען ווי אַזוי ער ווירקט אויף אייך פּערזענלעך, אויב למשל איר זענט גראָד אַ דאַמע מיט אַ ביסל אייגענעם קאַפּיטאַל, אַזאַ קאַפּיטאַל, למשל, וואָס דערלויבט אייך, נאָכדעם ווי איר לעבט לויט דעם שטייגער און די געוווינהייטן פון אייער קלאַס צו פאַרגרעסערן אייער הכנסה מיטן איבריקן קאַפּיטאַל, וואָס איר פאַרמאָגט. איך וועל אָנהויבן מיט דעם פּשוטן אופן פון אַ פרוי, וואָס פאַרדינט געלט נישט אַלס אַרבעטסגעבערין, נאָר אַלס איינע, וואָס אַרבעט אַליין.

לאָמיר אָננעמען, אַז איר אַרבעט באַשטייט אין דעם וואָס זי מאַכט (זי איז אַ הויפּטבוכהאַלטערין) אָדער זי שרייבט (זי איז אַ שריפטשטעלער) אָדער זי איז אַ געלט-מעקלערן אָדער זי גייט צו קליענטן, אַנשטאָט צו וואַרטן אויף זיי אין איר קאַבינעט (זי איז אַ דאָקטאָר). איז זיכער, אַז אויב זי קאָן אָפּשפּאָרן געלט צו קויפן אַן אויטאָמאַטישע רעכנמאַשין, וואָס וועט איר העלפן טון די אַרבעט פאַר דריי געוויינטלעכע בוכהאַלטערס, אָבער אַ ניי-מאַשין אָדער אַ שרייבמאַשין אָדער אַ וועליסעפּעד אָדער אַן אויטאָמאָביל וואָס זאָל איר גראָד נויטיק זיין צו דער אַרבעט, וועט די מאַשין איר העלפן אַרויסקריגן אַזוי פיל מער

ארבעט יעדן טאָג, אַז זי וועט קאָנען פאַרדינען מער געלט מיט דער מאַשין ווי אָן איר. אָט די מאַשין וועט מען אָנרופן איר קאַפּיטאַל (די גרעסטע טייל מענטשן פאַרפלאָנטערן זיך דורך אָט דעם טעות בשעת זיי דיסקוטירן איבער עקאָנאָמיע); דער קאַפּיטאַל איז באמת געווען דאָס געלט, פאַר וועלכן זי האָט געקויפט די מאַשין, און אזוי ווי דאָסדאָזיקע געלט האָבן אויפגעגעסן די אַרבעטער, וואָס האָבן געמאַכט די מאַשין, איז דאָס דאָזיקע געלט שוין נישטאָ. געבליבן איז בלויז די מאַשין, וועלכע ווערט ביסלעכווייז אָפּגענוצט און מען קאָן קיינמאָל נישט באַקומען פאַר קיין אָפּגענוצטע מאַשין דעם זעלבן פּרייז ווי פאַר אַ נייע. דער ווערט פון דער מאַשין ווערט קלענער, פון יאָר צו יאָר, ביז זי פאלט אַראָפּ צו אַזאַ פּרייז, אַז זי איז מער נישט ווערט ווי דאָס אַלטע אייזן, פון וואָס זי איז געמאַכט געוואָרן.

איצט לאָמיר זאָגן: זי האָט חתונה און טוישט אויס איר פּראָפעסיע אויף ווייב, מוטער, באַלעבאָסטע א. א. וו. אָדער לאָמיר זאָגן, אַז עס קומט אויף אַן עלעקטרישער טראַמוויי און אַ גרויסע צאָל פּרישע אויטאָמאָבילן אין די גאַסן, גיבן איר די מעגלעכקייט אַרומצופאָרן, ווו זי דאַרף און אַ סך ביליקער, איידער אין איר אייגענעם פּריוואַטן אויטאָמאָביל. וואָס בלייבט איר איבער צו טון מיט איר אויטאָמאַטישער רעכנמאַשין, מיט איר ניימאַשין, איר שרייבמאַשין אָבער אויטאָמאַביל? זי קאָן זיי נישט עסן אָדער אָנטון. מיט דער רעכנמאַשין וועט זי נישט קאָנען פּרעסן קיין העמדער מיט דער ניימאַשין וועט זי נישט קאָנען פּרעגלען קיין אייער, די שרייבמאַשין וועט נישט אָפּשטויבן דאָס מעבל און דער אויטאָמאָביל, הגם עס איז אַ גרויסאַרטיקע מאַשין, וועט ער פאָרט נישט באָדן דאָס קינד.

אויב איר זאָלט ווייזן דאָס וואָס איך האָב נאָר וואָס געשריבן איינעם פון די מאַנספּערשוינען, וואָס רופן זיך אמתע געשעפטס-מענער וועט ער אייך גלייך זאָגן, אַז איך בין קינדעריש און נישט גערעכט; ער וועט אייך זאָגן, אַז איר קאָנט יאָ עסן אַן אויטאָמאַטישע רעכנמאַשין אָדער ניימאַשין; אַז איר קאָנט יאָ אָפּשטויבן דאָס מעבל מיט אַ שרייבמאַשין; אַז

איר קאָנט אָפּבאָדן הונדערט קינדער מיט איין אויטאָמאָביל; אַלץ וואָס איר דאַרפט טון, איז צו פאַרקויפן די ניי-מאַשין און קויפן פארן געלט ברויט, פאַרקויפן די שרייבמאַשין און פאַרן געלט וואָס איר וועט באַקומען פאַר דער מאַשין, קאָנט איר קויפן אַן עלעקטרישע באַרשט; פאַרקויפט דעם אויטאָמאָביל, און נאָכדעם, וואָס איר וועט האָבן איינגעקויפט אַ וואַנע, האַנטוכער און זייף, קאָנט איר פאַרן איבריקן געלט דינגען אַ פּאָר מיידלעך, וואָס וועלן באָדן די קינדער. און ער וועט געוויסערמאַסן גערעכט זיין דערמיט, וואָס ער וועט זאָגן, אַז איר קאָנט דאָס אַלץ טון הגם אָן אַ שיעור אַנדערע מענטשן פּרוּוון דאָס פונדעסטוועגן נישט טון, מחמת דער אמתר געשעפטסמאַן פאַרגעסט תמיד דעם כלל, אַז פּאָליטיש איז ער אַ גרויסער אידיאָט. ווען איר האָט פאַרקויפט די ניימאַשין און געקויפט פאַרן באַקומענעם געלט שפּייז, האָט איר נאָך נישט אויסגעטוישט די מאַשין אויף שפּייז. די ניימאַשין בלייבט פּונקט אַזוי נישט עסבאַר, ווי פריער אַפילו אַ שטרויספויגל וואָלט זי נישט געקאָנט איינבייסן אָדער פאַרדייען. דאָ קומט פאָר אַן אַנדער זאַך: איר האָט אַ ניימאַשין, וועלכע איר ברויכט שוין נישט און איר האָט נישט קיין שפּייז צום עסן, און עסן דאַרפט איר גראָד יאָ — געפונט איר אַן אַנדער פרוי וואָס האָט אָפּגעשפּאָרט שפּייז וועלכע זי דאַרף נישט און זי דאַרף האָבן אַ ניימאַשין. איר האָט אַ ניימאַשין, וועלכע איר נוצט נישט און אַן אומבאַפרידיקטן אַפּעטיט. זי ווידער האָט שפּייז אָן אַן אַפּעטיט און זי דאַרף בייטיק האָבן אַ ניימאַשין, נעמט איר ביידע און טוישט זיך און אָט, האָט איר עס! עס קאָן גאָר נישט זיין פּשוטער!

אָבער, כ'בעט אייך, פאַרגעסט נישט, אַז צו מאַכן אָט דאָס געשעפטל דאַרף מען האָבן צוויי מענטשן, און, אַז די צוויי מוזן געברויכן קעגנזייטיקע זאַכן אויב זיי דאַרפן ביידע די אייגענע זאַך, אָדער ווילן ביידע פּטור ווערן פון דער אייגענער זאַך, וועט דאָס געשעפטל נישט צושטאַנד קומען.

איצט, וואָס וואָלט געווען, ווען דער קאַנצלער פון דער

שאַצקאַמער, זייענדיק אַ גרויסער געשעפטסמאַן, נעמט זיך אַרייַן אין קאָפּ אַן אידעע, אַרויפצולייגן שטייערן אויף קאַפּיטאַל, אַנ־שטאָט אויף הכנסות. וואָס וואָלט געווען, ווען ער זאָל זאָגן, אַז אַזוי ווי טויזנטער פרויען האָבן קאַפּיטאַל אין פאָרם פון נייִמאַ־שינען, וועלכע זיי קאָנען פאַרקויפן, לאָמיר זאָגן, צו פינף פונט פאַר יעדערע, קאָנען זיי אַלע באַצאָלן אַ שטייער פון דריי פונט יעדע; לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אַז דער קאַנצלער באַוועגט טאַקע דאָס „הויז אָף קאָמאָנס“ אַרויפצולייגן אַזאַ שטייער אונטערן טיטל „קאַפּיטאַל־לעווי“, אָדער אן ענלעכן ביזנעס־נאָנסענס, און יעדער פרוי וואָלט געמוזט פאַרקויפן די נייִמאַשינען, כדי צו באַצאָלן דעם שטייער, וואָס וואָלט געווען דער פועל־יוצא? יע־דער פרוי, וואָס וואָלט געפרוווט פאַרקויפן איר מאַשין, וואָלט זיך פלוצלינג אַרומגעזען, אַז כמעט אַלע אַנדערע פרויען באַמי־ען זיך צו פאַרקויפן זייערע מאַשינען און קיינער וויל נישט קויפן. זי וואָלט עס העכסטנס געקאָנט פאַרקויפן פאַר אַלט אייזן; אפשר פאַר אַ שילינג, אָבער דערמיט וואָלט זי נאָך נישט גע־קאָנט באַצאָלן דעם שטייער. דער שטייער־באַאמטער, נישט באַ־קומענדיק באַצאָלט דעם שטייער, וואָלט זיך גענומען די זאַכן, דאָס הייסט: ער וואָלט צוגענומען די מאַשין. אָבער אַזוי ווי ער וואָלט זי אויך נישט געקאָנט פאַרקויפן, וואָלט ער זי געמוזט איבערגעבן דעם קאַנצלער פון דער שאַץ־קאַמער, וועלכער וואָלט פלוצלינג באַוואָרפן געוואָרן מיט טויזנטער נייִ־מאַשינען, וועלכע מ׳קאָן נישט פאַרקויפן, אָנשטאָט די טויזנטער פונטן, וואָס ער האָט געהאָפט צו באַקומען. ער וואָלט נישט געהאַט קיין געלט און די פרויען וואָלטן נישט געהאַט קיין מאַשינען. אַלץ דער־פאַר, וואָס דער אמתער סוחר האָט אים געזאָגט, אַז נייִמאַשינען קאָן מען אויסטוישן אויף ברויט.

אויב איר וועט זיך אַ ביסל לענגער אַריינטראַכטן אין דער זאַך, וועט איר זען, אַז דער חילוק צווישן פּריוואַטע עניינים און מלוכה־עניינים איז דאָס, וואָס פּריוואַטע־עניינים קאָנען מענטשן דערליידיקן אַליין אייַנציקווייז, ווען מיר ווילן אַ מאָל און אויף אַ געוויסן אופן, בעת מלוכה־עניינים ווערן מיר געצוואונגען גע־

צווונגען צו טון, אַלע ווי איינער און אין דער זעלבער רגע. אינדערהיים זענט איר אַ פּריוואַטע פּרוי און איר זענט באַשעפּטיקט מיט אייערע פּריוואַטע ענינים אָבער ווען איר טרעט אַריין אין פּאַרלאַמענט אָדער אין דער רעגירונג, ווערט איר אַ שטאַטס־פּרוי. אַלס פּריוואַטע פּרוי האָט איר נור צו קלערן וועגן זיך און טראַכטן: „אין דעם און דעם פאַל וואָלט איך געדאַרפט האַנדלען אַזוי אָדער אַזוי” אָבער אַלס שטאַטס־פּרוי מוזט איר טראַכטן וועגן כלל: „זיי וואָלטן געדאַרפט האַנדלען אַזוי אָדער אַזוי”.

למשל, אויב א י ר וואָלט געוואָרן דער קאַנצלער פון דער שאַצקאַמער, וואָלט אייער געוויינטלעכער פאַרשטאַנד, אַלס אַ פּריוואַטע פּרוי, אייך אָפּגעהיט פון מאַכן אַזאַ טעות, אַז צו האָבן אַ ניימאַשין אין הויז איז פּונקט דאָס אייגענע, ווי צו האָבן פינף פונט מזומן געלט אין הויז. אָבער אָט דער אייגענער, פּשוטער, געזונטער פאַרשטאַנד, קאָן אייך אַמאָל איינרעדן אַז אַן הכנסה פון פינף פונט אַ יאָר איז פּונקט דאָס אייגענע, וואָס הונדערט פונט מזומן געלט, מחמת איר ווייסט, אַז אייער מעקלער, קאָן עס אייך פאַרשאַפן, מיטן באַדינג, איר זאָלט צאָלן פינף פונט אַ יאָר, פון אייער הכנסה, קאָנט איר דעריבער קריגן חשק אַרויפצולייגן אַ שטייער פון דרייסיק פונט אויף יעדן באַזונדער אויסצוצאָלן מיט פינף פונט אַ יאָר און זיך פאָרשטעלן, אַז נישט נאָר איר וועט באַקומען דרייסיק פונט נור דער שטייער־צאָלער וועט נאָך האָבן זיבעציק פונט איבעריק פאַר זיך. לאָזט־זשע מיך אייך געבן צו פאַרשטיין, ווי אַזוי פינף פונט אַ יאָר קאָן פאַר אייך פּריוואַט האָבן דעם ווערט פון הונדערט פונט און פאַר אייך דעם קאַנצלער זאָל עס נישט מער ווערט זיין ווי פינף פונט.

בעת מיר האָבן גערעדט מכּוח דער אוממעגלעכקייט פון אָפּשפּאָרן עפּעס, האָב איך אָנגעוויזן, אַז עס זענען פאַראַן געוויסע טאָג־טעגלעכע טראַנזאַקציעס, וואָס זענען דאָס אייגענע וואָס שפּאָרן און זיי הייסן געשפּאָרט, פּונקט ווי פאַרקויפן אַ ניימאַשין און קויפן פאַרן געלט שפּייז, הייסט אויפגעגעסן די

מאַשין. איר דאַרפט זיך איצט נישט אָנשטרענגען צו דערמאָנען זיך, וואָס איר האָט געלייענט אין די פריערדיקע קאַפּיטלען מכּוח דעם; מחמת ס׳איז גרינגער נאָכאַמאָל עס איבערצוחזרן. מיר וועלן זאָגן, איר האָט איצט הונדערט פונט און איר ווילט זיי האַלטן אויף א שלעכטער צייט, דאָס הייסט, איר ווילט זיי ערשט נוצן אין א צייט אַרום און נישט איצט. וואָס שטייט אייך אין וועג? דאָס, וואָס די זאַכן וועלכע רעפּרעזענטירען דאָס געלט וועלן פאַרדאָרבן ווערן. אויב מ׳וועט זיי באַלד נישט פאַרנוצן, צוליב דעם קאָנט איר אַלזאָ נישט טון דאָס, וואָס איר ווילט, ווען אין דער צווייטער גאַס אָבער ווינט א פרוי וואָס די עלטערען האָבן איר גאָרנישט איבערגעלאָזט אַ חוץ אַן הכנסה פון פינף פונט אַ יאָר און קאָן פאַרשטייט זיך דערפון נישט לעבן, ווען זי האָט אָבער הונדערט פונט מזומן געלט, וואָלט זי געקאָנט עמיגרירן, אָדער אויפמאַכן אַ שרייב-מאַשין-ביוראָ, אָדער אַריינלייגן סחורה אין א קרעמל אָדער נעמען לעקציעס אויף אַ געוויסע מעטאָדע פון פאַרדינען געלט, אָדער קויפן שיינע קליידער, כּדי זי זאָל אויסזען אנשטענדיקער אָנגעטון, וואָס וואָלט איר געגעבן אַ שאַנס צו באַקומען א בעסערן פּאָסטן אָדער וואָס עס זאָל נישט זיין פון דעם וואָס אָרעמע פרויען טראַכטן אַז זיי וואָלטן גע־האַט אַ ביסל מזומן געלט — דעמאָלט קאָן גאָרנישט קיין גרינ־גערע זאַך ווי מאַכן אַ בייט מיט יענער פרוי. זי שרייבט אייך אָפּ דאָס רעכט אויף איינקאַסירן די פינף פונט יעדן שניט־צייט און איר גיט איר אייערע הונדערט פונט גלייך צו פאַר־נוצן. אייער מעקלער אָדער באַנקיר וועט אייך צוזאַמענברענגען. איר גייט צו אים און איר זאָגט אים, אַז איר ווילט אַריינ־לייגן אייערע הונדערט פונט אויף פינף פּראָצענט אַ יאָר, זי גייט אויך צו אים און זאָגט אים, אַז זי וויל פאַרקויפן אירע פינף פונט אַ יאר פאַר באַר געלט, נעמט די געלעגנהייט און מאַכט עס פאַר אייך פאַר א קליינעם פּראָצענט, אָבער די טראַנזאַקציע איז פאַרשלייערט אונטער אַזעלכע פאַנטאַסטישע נעמען (אַזויווי דאָס וואסער מיט די בּרעקלעך ברויט אין א דאָקטאָרס רעצעפּט) אַז נישט איר, נישט די אַנדערע פרוי ווייסן וואָס ס׳איז באמת

געשען. מען זאָגט אייך, אַז איר האָט אַריינגעלייגט הונדערט פונט און אַז איר זענט „ווערט" הונדערט פונט און אַז איר האָט צוגעלייגט הונדערט פונט צום קאַפּיטאַל פון לאַנד און אַז זי האָט בעפעסטיקט איר קאַפּיטאַל, אינדעראמתן איז בלויז געשען, אַז אייערע הונדערט פונט זענען איבערגעגעבן געוואָרן יענער פּרוי אויסצוגעבן זיי און איר האָט באַקומען דאָס רעכט אויף הונדערט פונט אַ יאָר פון דער הכנסה פונם לאַנד, נישט אַרבעטנדיק אויף זיי, אַזוי יאָר־איין יאָר־אויס, אויף אייביק, אָדער אַזוי לאַנג ביז איר וועט זיך אפשר געפונען אין אַ שלעכטער לאַגע און איר וועט, פּונקט ווי יענע פרוי, זיך באַמיען צו פאַרקויפן אייער רעכט אויף די פינפער פונטן פאַר אַ הונדערט פונט.

איצט לאָמיר זיך פאָרשטעלן, איר וואָלט אַרויפגעלייגט אייער שטייער פון דרייסיק פונט צו פינף פונט אַ יאָר אויפן לאַנד אָדער, לאָמיר זאָגן, אַ קאָנסערוואַטיווע רעגירונג וואָס ווערט געפירט ביי דער נאָז פון געניטע ביזנעס־לייט, וועלכע ווייסן, אַז מ'קאָן פאַרקויפן פינף פונט אַ יאָר פאַר הונדערט פונט, ווען מען וויל נור, וואָלט עס געהייסן: אָדער אַ לייבאָר־רעגירונג, למשל, וואָס זאָל זיך פאַרגלוסטען אַרויסצונעמען דעם קאַפּיטאַל פון פּריוואַטע הענט און אַריינלייגן עס אין דער שטאָט־קאַסע, זאָל עס זיין: וואָלטן זיי עס גערופן אַ שטייער פון דרייסיק פּראָצענט אויפן קאַפּיטאַל און דער גרעסטער טייל וואָלט געשטימט דערפאַר, נישט פאַרשטייענדיק אפילו וואָס דאָס מיינט אייגנטלעך אין דער ווירקלעכקייט. די קעגנער דערפון וואָלטן געשטימט קעגן דעם, הגם זיי וואָלטן אויך נישט געוווסט דעם כאַראַקטער דערפון, אַזוי אַז זייערע אַרגומענטן וואָלטן קיינעם נישט איבערגעצייגט. וואָס וואָלט געשען? מסתמא וואָלט קיין שום פרוי נישט געהאַט די מעגלעכקייט צו צאָלן די דרייסיק פונט פון פינף פונט אַ יאָר און זי וואָלט געמוזט פאַרקויפן די פינפער פונטן פאַר הונדערט פונט, אָבער זי וואָלט די הונדערט פונט נישט באַקומען, מחמת דער שטייער וואָלט נישט געפאַלען אויף איר אַליין נור אויף אַלע אַנדערע קאַפּיטאַליסטן אויך. וואָלט

דער מעקלער געהאַט בלויז פאָרשלאָגן אויף צו פאַרקויפן פינפער פונטן א יאָר פון צוקונפטיקע פאַרמעגנס און קיין איינעם וואָס זאָלן וועלן פאַרקויפן הונדערט פונט מזומן געלט פאר אַ צוקונפטיקן פאַרמעגן. עס וואָלט זיך איבערגעחזרט די געשיכטע מיט דער ניי-מאַשין. זי וואָלט געמוזט זאָגן דעם שטייערבאַאַמטען, אַז זי קאָן נישט צאָלן דעם שטייער, ער זאָל פאַרקויפן איר מעבל און גיין צו אַלדע רוחות. (אינטעליגענטע פרויען באַנוצן זיך מיט נישט קיין גאַנץ שיינע אויסדריקן ביי אַזעלכע אומשטענדן) אָבער דער שטייער-באַאַמטער וואָלט איר געענטפערט, אַז איר מעבל קאָן אים נישט ברענגען קיין שום נוצן, מחמת אַזויווי ער פאַרקויפט-אויס דאָס מעבל פון אַלע אַנדערע קאַפּיליסטן און עס קויפן עס בלויז אַזעלכע קבצנים, וואָס האָבן נישט פון וואָס מ׳זאָל זיי באַשטייערן — איז מעבל געוואָרן אַזוי ביליק, אַז „טשיפענדייל"-שטולן פאַרקויפן זיך פאַר איין שילינג אַ טוץ און גרויסע טישן קאָסטן פינף שילינג אַ טוץ, אַזוי אַז עס וואָלט אים געקאָסט מער דאָס אַריבערפירען איר מעבל אין לאַגער אַריין און עס פאַרקויפן ווי עס וואָלט איינגעטראָגן. ער וואָלט געמוזט אַוועקגיין מיט ליידיקע הענט. די רעגירונג וואָלט בלויז געקאָנט נעמען ביי איר אירע פינף פונט א וואָך פאר זעקס יאָר מיט פיר חדשים די פיר חדשים וואָלטן געווען פראָצענט פאַר דער צייט. אין אַנדערע ווערטער: די רעגירונג וואָלט אויסגעפונען, אַז איר הכנסה איז א ווירקלעכקייט און איר געלט א חלום.

אָבער אפילו דאָס וואָלט נישט געטויגט, אויב דער שטייער זאָל אַרויפגעלייגט ווערען יעדעס יאָר ווי למשל הכנסה-שטייער. ווייל צום סוף פון די זעקס יאָר וואָלט זי שולדיק געווען הונדערט און אכציק פונט, אַרויפציענדיק אויף זיך אַ חוב פון דרייסיק פונט יעדעס יאָר אינדערצייט ווען זי האָט נור פינף פונט, מיט וואָס צו צאָלן. עס וואָלט איר שוין בעסער געלוינט אַוועקצוגעבן דער רעגירונג די גאַנצע פינף פונט, ס׳הייסט אויףשטענדיק און לעבן אינגאַנצן פון אייגענע פאַרדינסטן פון אַרבעט, און די רעגירונג וואָלט געמוזט איינזען, אז אַרויפלייגן אַ

שטייער אויף קאַפּיטאַל איז אַן אוממעגלעכע זאַך. און די סיבה דערפֿון איז דאָס, וואָס קאַפּיטאַל האָט נישט קיין עקזיסטענץ, ווייל עס איז שוין לאַנג אויפגעגעסן געוואָרן.

אייגנטלעך עקזיסטירט אַ שטייער אויף קאַפּיטאַל, מ׳באַנוצט זיך מיט אים גאַנץ אָפט, כדי אויפצווייזן, אַז אַזעלכע שטייערן זענען יאָ מעגלעך, ווען מיר שטאַרבן ווערט אונזער פאַרמעגן באַשטייערט מיט אַן אומגערעכטן פּראָצענט, וואָס רופט זיך טויט־פליכטן (אָפיציעל אייגנטום פליכטן) די סיבה, פאַרוואָס מענטשן קאָנען ווי עס איז פּאָרט באַצאָלן אָט די שטייערן אָדער פליכטן אָדער ווי מ׳זאָל זיי דאָרט אָנרופן, איז דאָס וואָס מיר שטאַרבן נישט אַלע יעדעס יאָר און דעם פינפטן אַפּריל און ציען נישט אַזויאַרום אַרויף אויף זיך קיין טויט־פליכטן, וואָס זאָלן מוזן באַצאָלט ווערן יעדן איינאונדרייסיקסטן דעצעמבער. מיר שטאַרבן זעלטן און פּאַמעלעך; אויף יעדער טויזנט שטאַרבן יעדעס יאָר ווייניקער פון צוואַנציק און בלויז צוויי פון יעדער צוואַנציק האָבן בכלל קאַפּיטאַל. וואָלט מען דאָך געקאָנט מיינען, אַז זייערע יורשים וואָלטן גאַנץ גרינג געקאָנט פאַרקויפן אַ טייל פון זייער הכנסה, כדי זיי זאָלן האָבן גענוג געלט מיט וואָס צו צאָלן די פליכטן, ווייל די קויפער וואָלטן געווען רייכע־לייט וועמעס פאָטערס אָדער פעטערס זענען לעצטנס נישט געשטאָרבן. עס איז אָבער נישט אַזוי, די רעגירונג מוז זייער אָפט און זייער לאַנג וואַרטן אויף איר געלט. דערדאָזיקער שטייער איז נאַריש, נישט דערפאַר, וואָס מ׳קאָנפיסקירט פאַרמעגנס און מ׳נעמט צו ביי די יורשים א טייל פון די גיטער (פאַרוואָס נישט?) נור ווייל מען אָפּערירט אכזריותדיק און אומגערעכט. איין גוט קאָן למשל איבערגיין פון יורש צו יורש דריי מאָל אין אַ יאָרהונדערט און קוים פילן די פליכטן, וואָס איז דערויף אַרויפגעלייגט געוואָרן און אַן אַנדערס זאָל איבערגיין דריי מאָל אין איין יאָר (וואָס עס טרעפט זייער אָפט אין צייט פון אַ מלחמה) אַזוי שטאַרק ליידן פון אָט דעם שטייער, אַז די יורשים זאָלן דערנידעריקט ווערן פון אַלעם גוטן צו אָרעמקייט און פאַרלאָזנקייט. בעת איר שרייבט אייער צוואה, זייט פאָרזיכטיק, וויאַזוי איבער־

צולאָזן טייערע זאַכן פאַר אָרעמע מענטשן. מחמת אויב זיי וועלן זיי באַקומען, וועלן זיי אפשר דאַרפן באַצאָלן מער טויט-טשעקן ווי זיי פאַרמאָגן בכלל. עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז זיי וועלן דאַרפן פאַרקויפן די ירושה, כדי צו האָבן מיט וואָס צו באַצאָלן דידאָזיקע שטייערן.

דאָס פאַרשטייט מען אַזוי ווייניק, אַז איר געפינט מענער וואָס זענען חוץ דעם ווייט נישט משוגע, פונדעסטוועגן שאַצן זיי אָפּ דעם קאַפּיטאַל פונם לאַנד אויף סומען וואָס באַטרעפן פון צען טויזנט מיליאָן פאַר דער מלחמה ביז דרייסיק טויזנט מיליאָן נאָך דער מלחמה, פונקט ווי די מלחמה וואָלט גורם געווען אַז דאָס לאַנד זאָל רייכער ווערן אַנשטאָט אָרעמער), און זיי מאַכן פאַקטיש פאָרשלאַגן אין „הויז אָף קאָמאָנס", אַז מ'זאָל אַרויפלייגן אַ שטייער אויף די דרייסיק טויזנט מיליאָן, פונקט ווי זיי וואָלטן טאַקע באמת עקזיסטירט און געבערענגט נוצן דעם לאַנד — און מ'זאָל מיט דעם געלט באַצאָלן די קאָסטן פון דער מלחמה. זיי אַלע ווייסן, אַז מ'קאָן נישט עסן דעם קוכן און אים נאָך האָבן, פונדעסטוועגן — דערפאַר וואָס מיר האָבן אויסגעבערענגט זיבן טויזנט מיליאָן פונט אויף אַ מוראדיקע מלחמה און אַזוי-ווי זיי רעכענען צו נאָך צוואַנציק טויזנט מיליאָן אויף מינעס, באַנען, פאַבריקן, א. א. וו. און דערפאַר וואָס דידאָזיקע סומען זענען פאַרשריבן אין די ביכער פון די „באַנק אָף ענגלאַנד"*) און אין די בילאַנסן פון די קאָמפאַניעס און טראָסטן — רעדן זיי זיך איין, אַז זיי עקזיסטירן נאָך בפועל-ממש און אַז מיר זענען אַ געוואַלטיק רייכע נאַציע, אינדערצייט וואָס מיר זענען גאָר, ווי יעדער איינער קאָן זען לויט דעם מצב פון די ניין-צענטל פון דער באַפעלקערונג, אַזאַ אָרעמע נאַציע אַז עס איז ממש אַ חרפה אויסצוזאָגן.

*) די ענגלישע מלוכה-באַנק.

LII

דער געלט־מאַרק

און איצט, נאָך אַלץ טראַכטנדיק, אַז איר זענט אַ דאַמע וואָס פאַרמאָגט עפּעס, וועל איך אייך אפשר אַביסל צונוץ קומען. אפשר וועל איך אייך קאָנען בייהילפיק זיין אין אייערע פּריוואַטע ענינים, אויב איך וועל אייך אויפקלערן אַביסל מכּוח דער מיסטעריעזער אינסטיטוציע, ווו אייערע געלטער זענען אַריינגעלייגט, וואָס רופט זיך געלט־מאַרק, מיט איר כראָנישער קראַנקייט פון שטייגן און פאלן, די קראַנקייט וואָס קאָן צו יעדער רגע פאַרגרעסערן אייער איינקונפט אויף אַן אָנגעווענעם אופן אָן שום קאָפּדרייעניש פאַר אייך, אָדער עס איינגאַנצן צו פאַרשלינגען און אייך רויִנירן אויף אַזעלכע אופנים, וואָס אַ מאַן קאָן קיינמאָל נישט געבן צו פאַרשטיין אַ פרוי, מחמת ער פאַרשטייט זיי אַליין אויך נישט.

אַ מאַרק אויפצוקויפן און צו פאַרקויפן געלטער איז בכלל אַ שטות. איר קאָנט גאַנץ פאַרשטענדלעך פאַרלאַנגען פאַר פינף שילינג סאַלמאַן. אָבער עס איז לעכערלעך איר זאָלט זאָגן „איך וועל קויפן פאַר פינף שילינג געלט”, ווייל פאַר פינף שילינג געלט באַקומט מען פונקט פינף שילינג און ווער, איך בעט אייך, וויל דאָס אויסבייטן פינף שילינג אויף פינף שילינג? קיינער קויפט נישט קיין געלט פאַר קיין געלט, אַ חוץ געלט־

פאַרמיטלער וואָס קויפן אויסלענדישע מטבעות, וועלכע זיי פאַר־קויפן אייך, ווען איר פאָרט קיין אויסלאַנד.

אָבער הגם איר קאָנט אין ענגלאַנד נישט געפונען עמיצן וואָס זאָל וועלן קויפן ענגליש געלט, זענען אָבער פאַראַן גענוג וואָס ווילן עס דינגען, אָדער ווי מיר דריקן זיך אויס לייען. נאָר לייען און דינגען באַדייט נישט תּמיד די אייגענע זאַך. איר קאָנט באָרגן אייער שכנס בראָט־פאַן און איר שפּעטער צוריק־געבן מיט א פריינטלעכן דאַנק, אָבער אויפן געלט מאַרק איז נישטאָ אַזאַ זאַך, ווי פריינטלעכקייט, איר צאָלט פאַר דעם וואָס איר באַקומט און הייסט זיך באַצאָלן פאַר דעם וואָס איר גיט, ווי א געשעפטס־ענין און עס איז גאַנץ פאַרשטענדלעך. אַז דאָס וואָס איר דינגט, גיט איר נישט צוריק, איר קאָנסומירט עס גלייך. אויב איר בעט אייער שכן, ער זאָל אייך באָרגן נישט קיין בראָט־פאַן נור א ברויטל און א ליכט, איז עס גאַנץ פאַר־שטענדלעך, אַז איר עסט אויף דאָס ברויט און ברענט אויס דאָס ליכט, און איר באַצאָלט איר שפּעטער דערפאַר דערמיט, וואָס איר גיט איר צוריק אַן אַנדער ברויט און אַן אַנדער ליכט. איז אויב איר באָרגט געלט באָרגט איר אייגנטלעך דאָס, וואָס דאָס געלט וועט קויפן פאַר אייך. דאָס הייסט, ברויט, ליכט און אַלער־ליי מאַטעריעלע זאַכן, וואָס לאָזן זיך באַלד קאָנסומירן. אויב איר באָרגט א שילינג באָרגט איר אים, כּדי צו קאָנען קויפן אַ זאַך וואָס איז ווערט א שילינג באַלד צו פאַרנוצן, איר קאָנט דידאָזיקע זאַך קיינמאָל נישט אומקערן צוריק; אַלץ וואָס איר קאָנט טון, איז צו מאַכן א נייע זאַך אָדער טון עפּעס א דינעט פאַרוואָס איר קאָנט באַקומען אַ שילינג און מיט דעם שילינג באַצאָלן דעם חוב, אָדער איר קאָנט פאַרשטייט זיך, ליי־ען אַ שילינג ביי וועמען עס איז, אָדער אויסבעטלען, אָדער גנבענען אַ שילינג, (אָבער דאָס צו טון איז נישט מעשה־ליידי) ווי עס זאָל נישט זיין, קאָן דער מלווה נישט קאָנסומירן די זאַכן וואָס דער שילינג רעפּרעזענטירט, ביז איר באַצאָלט; אויב איר באַצאָרט איר עפּעס מער, ווי דעם שילינג פאַר וואַרטן, הייסט

עס אז איר דינגט ביי איר דעם נוצן, וואָס דאָס געלט האָט אייך געבראַכט.

אין אַזאַ פאַל זענט איר צו איר מיט קיין שום זאַך נישט פאַרפליכטעט, מחמת איר טוט איר פונקט אַזאַ טובה ווי זי אייך מעגלעך אַז תחילת קאָנט איר דאָס נישט באַמערקן, איר דאַרפט נור נעמען אין אַכט בלויז דאָס, אַז אַלע געלטער וואָס ווערן אוועקגעליען זענען אָפּגעשפּאָרט געלט, ווייל מענטשן קאָנען זיך נישט דערלויבן אוועקצובאָרגן געלט, כל-זמן זיי האָבן נישט פאַרנוצט פאַר זיך געניג געלט אויף אַלץ, וואָס זיי קאָנען נור געברויכן, און דאָס אָפּגעשפּאָרטע געלט איז בלויז גוט אויף צו קויפן זאכן, מערסטנס שפּייז, וואָס ווערט פאַרדאָרבן און עס ווערט גאָרנישט דערפון אויב מען קאָן עס נישט גלייך קאָנסו-מירן. אויב אייער שכנה האָט אַן איבריק ברייטל פון יענער וואָך וועט איר איר טון א טובה ווען איר וועט עס אויפעסן און איר צוזאָגן די אַנדערע וואָך צוריקצוגעבן א פריש ברויטל, פאַקטיש וואָלט א פרוי באַשטאַנען אָפּצוקריגן אַ האַלב ברויט פון איר שכנטע די אַנדערע וואָך, איידער אוועקצוואַרפן פאַר צינן פענס א ברויט אין מיסט אַריין, דאָס הייסט אַז זי איז גרייט צו ברענגען א קרבן אַ האַלב ברויט, אַבי נישט דאַרפן פאַרלירן דעם גאַנצן ווערט דערפון דורך א נאַטירלעכע פאַרדאַרבונג.

עקאָנאָמיסטן רופן דאָס צאָלן נעגאַטיווע פּראָצענטער דאָס הייסט, אַז איר בעצאָלט מענטשן דערפאַר, וואָס זיי האַלטן אייערע אָפּגעשפּאָרטע געלטער ביז איר וועט זיי דאַרפן, אנשטאט צו באַקומען באַצאָלט פון זיי דערפאַר, וואָס איר דערלויבט זיי עס צו האַלטן; דאָס רופן די עקאָנאָמיסטן צאָלן פּאָזיטיווע פּראָצענטער. דאָס ערשטע איז גראָד אַזוי נאַטירלעך ווי דאָס אַנדערע און די גאַנצע סיבה, פאַרוואָס קיינער וועט אייך היינטיקע צייטן נישט צאָלן כדי איר זאָלט לייען פון אים בעת יעדער איינער וועט אים צאָלן דערפאַר וואָס איר וועט אים לייען, איז דאָס, וואָס ביים איצטיקן סיסטעם פון נישט גלייכער הכנסה-צעטיילונג, זענען פאַראַן אַזוי ווייניק מענטשן, וואָס האָבן אָפּגעשפּאָרט געלט אוועקצובאָרגן און אַזוי פיל וואָס פאַרדינען

ווייניקער ווי זיי דאַרפן שוין צו קאָנסומירן, אַז עס זענען תמיד פאַראַן געניג מענטשן, וואָס לייגן פאָר נישט בלויז גלייך צו פאַרנוצן דאָס אָפּגעשפּאָרטע געלט נור שפּעטער אומצוקערן עס אינגאַנצן מיט פרישע סחורה און נאָך צו באַצאָלן דעם מלווה דערפאַר, וואָס ער האָט עס אייך געליען. די עקאָנאָמיסטן פלעגן אָנרופן די צאָלונג דער לוין פאַר אָפּהאַלטונג, וואָס איז זייער באַריש, מחמת מען דאַרף נישט באַצאָלן אַ מענטשן, דערפאַר וואָס ער האַלט זיך אָפּ פון עסן אַ צווייטן מיטאָק באַלד נאָכדעם ווי ער האט אָפּגעגעסן צו דער זאַט. אָדער דערפאַר, וואָס ער האַלט זיך אָפּ צו טראָגן זעקס אַנצוגן מיטאַמאָל, אָדער צו וווינען אין אַ גאַנץ טוץ הייזער. פאַרקערט זיי דאַרפן זיין דאַנקבאַר די וואָס פאַרנוצן דערווייל זייער עודף און באַצאָלן זיי נאָך עפּעס דערפאַר. אויב מיר וואָלטן געהאַט אַנשטאַט אַ פּאָר רייכע צווישן אַ גאַנצע מאַסע אָרעמעלייט. אַ סך רייכע, וואָלטן די באַנקירן אייך גערעכנט אַ הויכן פּרייז פאַר האַלטן אייער געלט און די אויפשריפט פונם טויטן ריטער אין וואַטס „פּיקטשור”, „וואָס איך האָב אָפּגעשפּאָרט האָב איך פאַרלוירן” וואָלט געווען אמת מאַטעריעל אַזוי גוט ווי ספּיריטועל. ווען איך וואָלט געהאַט אָפּגעשפּאָרטע הונדערט פונט און איר וואָלט זיי געוואָלט באַהאַלטן אויפן צווייטן יאָר און איר וואָלט זיי אַוועקגעטראָגן צום אויפזעער פון אייער באַנק, ער זאָל עס האַלטן פאַר אייערטוועגן וואָלט ער געזאָגט: „עס טוט מיר לייד מאַדאַם. נור אייערע הונדערט פונט קאָן איך נישט האַלטן. דאָס העכסטע וואָס איך קאָן טון פאַר אייך, איז צו פאַרשפּרעכן צוריקצוגעבן אייך איבעריאָר זיבעציק פונט (אָדער פיפציק, אָדער צוואַנציק, אָדער פינף, ווי דער פאַל וואָלט געווען) און איר וואָלט זיך נאָך געהאַלטן פאַר אַ גליק, וואָס ער נעמט עס ביי אייך, אינדערצייט, ווען עס וואַלגערט זיך פּשוט אַרום אָפּגעשפּאָרט געלט. איר וואָלט באמת, גאָרנישט געשפּאָרט נור ליבער פאַרגרעסערט די אויסגאַבן און געגעסן פון אייער געלט, איידער דאָס וואָס דאָס געלט רעפּרעזענטירט ווערט קאַליע, מחמת די בענק זענען נישט דאָס וואָס זיי פלעגן צו זיין.

אונטער דעם קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם איז עס אוממעגלעך מחמת דער קאַפּיטאַליזם צעטיילט די נאַציאָנאַלע הכנסות אויף אַזאַ אופן אַז אַ גרויסע צאָל מענטשן זענען אָרעם און עטלעכע זענען אויסערגעוויינלעך רייך. דערפאַר קאָנט איר דערוויילּ זיכער זיין, אַז איר וועט קאָנען אַוועקבאָרגן אייער אָפּגעשפּאָרט געלט, אַריינלייגן עס אין די בענק און באַקומען אַזויפיל און אַזויפיל אַ יאָר, דערפאַר וואָס איר וואַרט, ביז דער בעל־חוב וועט צו־ריקגעבן דאָס וואָס ער האָט געליען. דאָס צאָלן פאַרן וואַרטן הייסט צינזן, אָדער ווי אין דער ביבל ווכער. צינזן איז דאָס פיינערע וואָרט פאַר דעם, דאָס הייסט אין קורצע ווערטער, אַז דער לייער דינגט דעם נוץ פון אייער געלט און עס איז נישט פאַראַן קיין שום אומערלעכקייט, אָדער שענדלעכקייט אין דער דאָזיקער טראַנזאַקציע. איר גיט איבער אייער אָפּגעשפּאָרט באַר געלט (קאַפּיטאַל) דעם לייער און זי פאַרפליכטעט זיך צו צאָלן אייך אַ געוויסן פּראָצענט יערלעך, אָדער מאָנאַטלעך, אָדער וועכענטלעך, ביז זי וועט אייך צוריקערן דאָס גאַנצע געלט, די אייגענע סומע וואָס איר האָט געהאַט געליען.

דער געלט־מאַרק איז דאָס אָרט אין דער סיטי ווו אייב־קונפטן ווערן געקויפט יערלעך פאַר ריזיקע סומען אָפּגעשפּאָרט געלט. די איינקינפט וואָס איר קאָנט קויפן פאַר הונדערט פונט (דאָס איז די אָנגענומענע ציפער), ענדערט זיך יעדן טאָג לויט דעם, צי עס איז פאַראַן אַ סך מזומן געלט אויפן מאַרק, אָדער עס פעלט אויס מזומן געלט און עס זענען פאַראַן אַ סך פאַר־לייגטע הכנסות צום פאַרקויפן. עס ענדערט זיך אויך לויט די זיכערקייט פון דער הכנסה און לויט די שאַנסן, וואָס עס זענען פאַראַן, אַז די הכנסה זאָל זיך הויבן אָדער פאַלן פון יאָר צו יאָר. ווען איר טראָגט אַוועק אייערע הונדערט פונט צום מעק־לער. ער זאָל עס איינלייגן פאַר אייערטוועגן (דאָס הייסט ער זאָל עס פאַרבינדן פאַר אַן איינקונפט אויפן געלט־מאַרק) קאָן ער — בעת איך שרייב דידאָזיקע שורות (1926) — באַקומען פאַר אייך פיר פונט מיט צען שילינג אַ יאָר, דאָס איז זיכער און זעקס פונט מיט דער מעגלעכקייט פון שטייגן און פאַלן, אָדער

צען פונט א יאָר און מער אויב איר זענט אַ ריזיקאַנט און שטעלט זיך אונטער דער ריזיקע אפשר קיינמאָל גאָרנישט צוריק־צובאַקומען.

די אָרעמע האָבן נישט קיין שום מחזקות מיט דעמדאָזיקן אָפיציעלן געלט־מאַרק, ווייל די איינציקע גאַראַנטיע, וואָס זיי קאָנען געבן, בעת זיי לייען געלט פון וועמען עס איז, א חוץ פון א געלט־מעקלער, איז צו צוזאָגן, אַז זיי וועלן אָראָפּנעמען צו צאָלן רעגולער פון זייער שכירות אַזויפיל און אַזויפיל אַ וואָך.

איז אַזוי ווי דאָס איז א סך ווייניקער זיכער פון אַנגעשריי־בענעם פאַרזיכערונגס־קאָנטראַקט, אָדער א טייל ערד, מוזן זיי צאָלן אויסערגעוויינטלעך הויכע פּרייזן. למשל אַן אָרעמע אַרבעטס־פרוי קאָן באָרגן א שילינג אויף א פענע א וואָך, דאָס איז די געוויינטלעכע ראַטע און אין די אויגן פון דער אָרעמער פרוי איז עס גאַנץ יושרדיק, אָבער דאָס איז העכער זעקסאונאַכציק מאָל אַזוי פיל, ווי עס צאָלט די רעגירונג פאַר געדונגען געלט דאָס מאַכט אויס אַן ערך פון פיר הונדערט און דרייסיק פונט מיט צען שילינג א יאָר פאַרן באַנוצן זיך מיט צען שילינג א יאָר פאַרן באַנוצן זיך מיט הונדערט פונט, אָדער ווי מיר רופן עס, פירהונדערט און דרייאונדרייסיק מיט א האַלבן פּראָצענט. אַזאַ פּראָצענט וואָלט קיין רייכער מאַן אפילו נישט געחלומט צו צאָלן. וואָס אָרעמער איר זענט, אַלץ טייערער צאָלט איר, מחמת די ריזיקע, טאָמער וועט איר נישט קאָנען אומקערן דאָס גע־באָרגטע געלט איז א גרעסערער. דערפאַר ווען איר זעט אין די צייטונגען, אַז דער קורס פון געלט איז עטאַבלירט געוואָרן פון די ענגלישע מלוכה־בענק (דערפאַר רופט מען עס די באַנק־ראַטע) אויף פינף פּראַצענט, אָדער רעדוצירט געוואָרן ביז פינף און אַ האַלבן פּראָצענט, אָדער געשטיגן ביז זעקס פּראָצענט, — זאָלט איר נישט מיינען, אַז איר אָדער עמיץ אַנדערש קאָן זיך לייען געלט לויט דעם קורס, דאָס איז בלויז פאַר די וואָס מ׳איז זי־כער, אַז זיי זענען קוראַנט, די רעגירונג למשל, אָדער גרויסע פינאַנסיסטן, אָדער גרויסע געשעפט־הייזער קאָנען קריגן געבאָרגט

געלט אין די בענק, אויף דעם באַשטימטן פּרייז. אין זייער פּאַר־ענדערט זיך נישט צוליב דעם וואָס מען איז נישט זיכער, צו זיי וועלן קאָנען צאָלן, נור עס ענדערט זיך לויט דער סומע אָפּגעשפּאָרטע געלטער, וואָס מען דאַרף גראָד האָבן, דאָס הייסט לויט דער נאָכפראַגע אויף געלט־באָרגן און עס איז נישט קיין חלוק, ווי נידעריק דער קורס זאָל נישט פאַלן וועט די פּאָד־לאָגע־וועשערין נאָך אַלץ צאָלן די פיר־הונדערט און דרייאונדרייסיק מיט א האַלבן פּראָצענט, טיילוויז צוליב דעם וואָס עס איז א גרויסע ריזיקע, טאָמער וועט זי נישט קאָנען צוריק צאָלן און טיילוויז דערפאַר, וואָס די הוצאות פון אַרויסבאָרגן געלטער שי־לינגווייז און דאָס איינקאַסירן די צינזן יעדע וואָך איז א סך גרעסער ווי אַרויסבאָרגן גאַנצע מיליאָנען און איינקאַסירן יעדע זעקס חדשים און טיילוויז אויך צוליב דעם וואָס די וועשין איז אומוויסנדיק און הילפלאָז און זי ווייסט נישט, אַז דער געמיינער פּראָצענטניק וועמען זי באַטראַכט אַלס איר בעסטן פריינט אין אַ נויט, רעכנט איר א גרעסערן פּראָצענט, ווי מ׳רעכנט אַ מיליאָנער.

דער פּרייז פון געלט ענדערט זיך אויך לויט דעם צוועק אויף וואָס מען באָרגט עס; איך האָף אַז עס האָט א שייכות מיט דעם געלט־מאַרק, אַלס א מלוה וואָס לייעט יענעם און נישט אַלס א לוה וואָס לייעט ביי יענעם. שרעקט אייך נישט פאַרן געדאַנק, צו זיין א וווכערער (איך חזור נאָכאַמאָל איבער, אַז עס איז אין דעם נישטאָ קיין שום זאַך, וואָס זאָל נישט זיין ערנהאַפטיק); קיינער וועט נישט אָנרופן אייער איינגעלייגט געלט אין די בענק הלוואות. אָבער דאָס זענען זיי פּאָרט, אָבער דאָס זענען הלוואות, וואָס ווערן געמאַכט נישט צו קיין אינדיווידועלע מענטשן, נור צו גרויסע האַנדלס־געשעפטן אויף ספּעציעלע באַדינגונגען. די סוחרים אין דער סיטי לייגן אייך כסדר פאָר, איר זאָלט זיי באָרגן אייער געלט, כדי אָנצוהויבן געוויסע גרויסע האַנדלס־אונ־טערנעמונגען, וועלכע קאָנען באַשטיין פון א געשעפט (אַ קראָם אין דער צווייטער גאַס, אָדער אַן אָמניבוס־אונטערנעמונג, אָדער א טונעל דורך דעם אַנדעס, אָדער אַן אכסניה אויפן פּאַסיפיק

(שטילן ים) אָדער א גאָלד-מינע אין פּערו, אָדער א גומע פּלאַנטאַציע אויף די מאַלאַיִשע אינזלען, אָדער וואָסער עס איז אַנדערע שטערבלעכע אונטערנעמונג פון וועלכע מ'קאָן לויט זייער מיינונג — מאַכן געלט, אָבער זיי לייען נישט אויף פּשוטע באַדינגונגען, צו צאָלן אייך א געוויסן פּראָצענט, ביז זיי וועלן אייך אומקערן דעם חוב. זייער פאָרשלאַג איז, אַז ווען דאָס געשעפט וועט זיין ווי געהעריק אַוועקגעשטעלט, זאָלן זיי געהערן צו אייך אין צו אַלע אייערע קאָלעגן, וואָס האָבן אויסגעבאָרגט געלט דערויף (זיי רופן זיך „אַקציאָנערן") אַזוי אַז ווען דאָס געשעפט וועט אָנהויבן צו מאַכן פּראָפיטן, זאָלן זיי איינגעטיילט ווערן צווישן אייך פּראָפּאָרציאָנעל לויט דער סומע געלט. וואָס ס'האָט אַריינגעלייגט יעדער איינער אין דעם. און פאַרקערט, אויב עס זענען נישטאָ קיין פּראָפיטן, פאַר'ירט איר אייער געלט. אייער איינציקע טרייסט איז, אַז איר קאָנט נישט פאַרלירן מער וויפיל איר האָט אַריינגעלייגט. מ'קאָן אייך נישט צווינגען צו באַצאָלן די חובות פון דער געזעלשאַפט, אויב זיי האָבן אויסגעגעבן מער ווי איר האָט זיי געליען. אייערע התחיבותן זענען ווי מען זאָגט באַגרענעצט.

דאָס זענען ריזיקע געשעפטן. דידאָזיקע געזעלשאַפטן קאָנען אייך פאָרשלאָגן, איר זאָלט זיי באָרגן אייער אָפּגעשפּאָרט געלט אויף באַשט·מטע ציגזן, לאָמיר זאָגן פון זעקס אָדער זיבן פּראָצענט, מיטן תנאי איר זאָלט צוריקבאַקומען אייער געלט נאָך איידער מען וועט ווערן פון די געוויינטלעכע באָרגערס האָבן געגעבן אפילו א פּעני, אָבער בתנאי, אַז איר זאָלט גאָרנישט באַקומען, אויב די פּראָפיטן וועלן אפילו זיין ריזיק. אויב איר אַקצעפּטירט דעמדאָזיקן פאָרשלאַג, הייסט עס אַז איר האָט א שולד-באַווייז, אָדער אַ פאָרצוגלעכן טייל אין דער געזעלשאַפט אין די אַנדערע מיטגלידער האָבן בלויז א געוויינטלעכן טייל, אַזוי, אָדער אזוי, הייסט עס תמיד באָרגן אָפּגעשפּאָרטע געלטער. דער איינציקער חילוק איז נאָר, דער אופן אין וועלכן איר ווערט איינגעלאַדן אָנצוגרייטן אייער געלט.

אויב איר האָט גענומען אַן אנטייל אין אַן אַקציען-געזעל-

שאַפט און עס ברענגט אייך אַריין אַן הכנסה, קאָנט איר צו יעדער צייט, אויב איר זענט פאַרענגט אין געלט, פאַרקויפן איי־ער אַקציע פאַר אַזויפיל, וויפיל זי וועט גראָד ווערט זיין אויפן געלט-מאַרק, צו אַזעלכן וואָס האָט אָפּגעשפּאָרט געלט און ער וויל עס האַלטן אויף שפּעטער דורך אויסבייטן עס אויף אַן הכנסה, די אָפּטיילונג אינם געלט־מאַרק, וווּ אַקציעס ווערן געקויפט און פאַרקויפט, הייסט בערזע פון שטאַט־פּאַפּירן, אָדער אַקציעס, כּדי צו פאַרקויפן אַן אַקציע, מוזט איר האָבן אַן אַגענט, וואָס רופט זיך מעקלער פון שטאַטס-פּאַפּירן און אַקציעס. דער מעקלער נעמט אייער אַקציע אין בערזע אַריין און באַט אָן אַן אַנדער אַגענט, וואָס רופט זיך סוחר פון שטאַטס־פּאַפּירן און אַקציעס, ער זאָל אים באַשטימען אַ פּרייז. דערדאָזיקער סוחר איז מחויב צו זיין באַהאַוונט אין דעם קורס פון די געלטער און אַקציעס, און צו וויסן, וויפיל די אַקציע איז ווערט, לויט די אויסזיכטן פון דער געזעלשאַפט, אויך די סומע פון די אָפּגעשפּאָרטע געל־טער, וואָס מ׳לייגט פאָר פאַר הכנסות און די צאָל הכנסות און אַקציעס וואָס דאַרפן ברענגען פאַרדינסטן, וואָס עס זענען פאַראַן אויפן מאַרק צו פאַרקויפן. איר זאָלט קיינמאָל נישט רעדן מיט גרינגשעצונג וועגן די דאָזיקע סוחרים, מחמת זיי זענען זייער וויכטיקע מענטשן און זיי האַלטן זיך פאַר גרעסערע מייסטערס אויפן געלט-מאַרק פון די מעקלערס.

דער לעגיטימירטער האַנדל פון דער בערזע איז דאָס דערדאָזיקער פאַרקויף און איינקויף פון אַקציעס און געזעלשאַפטן וואָס זענען פעסט אַוועקגעשטעלט, זי פאַרנעמט זיך אויך אין אַ גרויסער מאָס מיט א מין שפּילן זיך אין שפּעקולאַציעס, ביי וועלכע עס ווערן פאָרגעלייגט לעגענדאַרישע פּרייזן פאַר פּיקטי־ווע אַקציעס; נור לעת־עתה לאָמיר זיך האַלטן ביי דעם פאַל, אַז די אַקציעס מיט וועלכע מען האַנדלט זענען אַלע אין פעסטע קאָמפּאַניעס. זייער וויכטיק פאַרן נאַציאָנאַלן האַנדל איז די אָנ־ווענדונג פון אָפּגעשפּאָרטע געלטער, נישט אויפצוקויפן אַקציעס אין אַלע פעסטע געזעלשאַפטן, נור צו גרינדן נייע, אָדער ווייַ־טיקסטנס אויסצוברייטערן, פאַרצווייגן און אָפּפירן מיט די אַלטע.

די געשעפטן וואָס ווערן געמאַכט אויף דער בערזע, זענען נישט קיין אינהאַלט־פאַרצייכנונג פון דעם און זיי קאָנען אַמאָל פּאַקטיש נישט האָבן קיין שום שייכות. לאָמיר זיך למשל פאָרשטעלן אַז איר האָט פופציק טויזנט פונט אָפּגעשפּאָרט געלט און איר לייגט עס אינגאַנצן אַריין אין באַן־אַקציעס, וועט איר דערמיט נישט שאַפן קיין איין מעטער פון אַן אייזנבאַן און נישט גורם זיין אַז עס זאָל לויפן איינאיינציקער וואַגאָן מער און נישט אפילו העלפן, אַז עס זאָל עקזיסטירן אַ וואַגאָן מיט אַ ספּעציעלן פוס־וואַרעמער. אייער געלט וועט זיך גאָרנישט אָנזען און ס׳וועט נישט האָבן קיין שום השפעה אויף די אייזנבאַנען. דאָ וועט געשען בלויז דאָס, וואָס אייער נאָמען וועט אפשר פאַרנעמען דאָס אָרט פון אַן אַנדערן אָדער אַנדערע נעמען אין דער ליסטע פון די אַקציע־מיטגלידער; און פון היינט אָן און ווייטער, וועט איר באַקומען די אייגענע הכנסה וואָס עס באַקימען די אַנדערע נעמען פון דער ליסטע, אויב זיי האָבן נישט פאַרקויפט זייער טייל צו אייך. פאַרשטייט זיך אַז אויב זיי וועלן באַקומען אייערע פופציק טויזנט פונט און וועלן קאָנען טון דערמיט וואָס זייער האַרץ גלוסט, וועלן זיי עס קאָנען אויסברענגען אויף דער רולעטקע אין מאָנטאָ־קאַרלאָ, אָדער אויף ענגלישן טאָרף, אָדער אויסקשענקען פאַר דעם פאָנד אין דער לייבאָר־פּאַרטיי. איר אַליין מעגט זיין דער שטאַרקסטער קעגנער פון האַזאַרד־שפּילן און דער נאָמען לייבאָר־פּאַרטיי קאָן אויף אייך פשוט אָנוואַרפן אַ מורא, איר קאָנט זאָגן „ווען איך וואָלט געוויען געוווסט, אַז דאָס וועט ווערן פון מיין געלט, וואָלט איך געייען געקויפט אַקציעס פון פּריוואַטע מענטשן, וועלכע איך קאָן און זייערע פּרינציפּן זענען מיר באַקאַנט; ווען איך וואָלט געקאָנט געטרויען, אַז זיי וועלן עס נישט אויסגעבן אויף נאַרישקייטן, אַנשטאָט קויפן אַקציעס פון געמיינע מעקלערס, וואָס האָבן נישט מער געוויס ווי אַ געלט־אויטאָמאַט און עס האַרט זיי נישט וואָס עס וועט ווערן פון מיין געלט". אָבער אייער פּראָטעסט וועט זיין אַרויסגעוואָרפן. אין דער פּראַקטיק וועט איר אויסגעפינען, אַז איר דאַרפט קויפן אייערע אַקציעס אין אַלטע עטאַבלירטע

געזעלשאַפטן אויף דער בערזע, אַז אייער געלט וועט די געזעל־
שאַפט וועמעס אַקציעס איר קויפט, קיינמאָל נישט פאַרטון לויט
אייער ווילן און אַז עס וועט אַלץ באַשטימט ווערן אָן אייער
קאָנטראָל. א טאָג ארבעט אויף דער בערזע, אייגנטלעך א גאַנץ
אָנזעעוודיקער צוגאָב פון הונדערט טויזנטער פונטן אָפּגעשפּאָרט
געלט צום אינדוסטרעיעלן קאַפּיטאַל פון לאַנד, קאָן באמת זיין
אַרויסגעוואָרפן אויף אַן אויסבערענגערישן לוקסוס, אָדער אויף זינד
וואָס זענען גורם אונטערגאַנג שוין נישט רעדנדיק פון דער מעג־
לעכקייט, אַז זיי זאָלן אַוועקגעשיקט ווערן אין אויסלאַנד, כּדי
דאָרטן צו גרינדן אונטערנעמונגען, וואָס וועלן פאַרכאַפּן די גע־
שעפטן פון דער געזעלשאַפט, ביי וועמען איר האָט געקויפט איי־
ערע אַקציעס און אַזויאַרום גורם זיין אייער אונטערגאַנג.

אזוב עס איז יאָ אַזוי — וועט איר זאָגן צו זיך אַליין
„וועל איך זיין זייער פאָרזיכטיק נישט צו קויפן עפּעס אַנדערש,
ווי נאָר נייע אַקציעס אין נייע געזעלשאַפטן, וועלכע שיקן אַוועק
דאָס געלט דירעקט צו זייערע באַנקירן לויט דער פאָרם, וואָס איז
איינגעשלאָסן אין די פּלענער, וועלכע זיי שיקן אייך צו, אַז זיי
דערלויבן נישט קיין שום סוחרים אָדער מעקלערס צו האָבן
דערמיט קיין מגע-ומשא און אַזויאַרום זיך פאַרזיכערן אַז איי־
ער געלט זאָל פאַרנוצט ווערן אויף גרינדן נייע מסחרים און
פאַרגרעסערן די פּראָדוקטיווע געלד-מיטלען פון דער אינדוסטריע
אין אייער אייגן לאַנד. מיין טייערע ליידע! איר וועט עס אינ־
גאַנצן פאַרלירן, סיידן איר וועט זיין זייער פאָרזיכטיק און זייער
גוט אינפאָרמירט מכּוח די ריזיקע וואָס עס פאַרמאָגט און האָבן
אַ שטאַרקע ידיעה אין געלט-זאכן. די אַרבעט פון די קאָמפּאַניעס—
עס טוט מיר לייד אַזוי צו זאָגן — איז צו מאַכן טונקעלע גע־
שעפטן. איין אַקט נאָכן אַנדערן איז אָנגענומען געוואָרן אין
פאַרלאַמענט, נישט צי דערלאָזן, אַז שווינדלערס זאָלן גרינדן
קאָמפּאַניעס פאַר „ווונדערלעך פיינע אויפגאַבן", אָבער נאָכדעם
ווען דידאַזיקע לייט האָבן נור אַנגעזאַמלט נענוג אַקציעס און
אַזויפיל געלט וויפיל עס האָט זיך נור געלאָזט. האָבן זיי אפילו
נישט בדעה אָנגצוהויבן דורכפירן דאָס געשעפט. זיי אַנגאַזשירן

ביוראַליסטן, באַשטעלן סחורות, שטעלן זיך אַליין אָן דער שפּיץ אַלס דירעקטאָרן און געשעפטס-פירער און סעקרעטאַרן, בקיצור אַלץ וואָס עס טראָגט אַריין שכירות, נעמען קאָמיסיאָן פון אַלע באַשטעלונגען און ווען זיי האָבן דאָס געלט איינגאַנצן צעטיילט צווישן זיך און אָנגערויבט אויף אַזאַ אופן (וועלכער איז אַבסאָלוט לעגאַל) לאָזן זיי פאַנאַנדער די קאָמפּאַניע אַלס אַ נישט-געלונגען געשעפט. אַלץ וואָס איר קאָנט טון אין אַזאַ פאַל איז גיין אויף די פאַרזאַמלונגען פון די אַקציע-מיטגלידער און מאַכן אַ ליאַרם און דאַן מוזט איר נאָך אויך זיין זייער פאָרזיכטיק, נישט צו זאָגן די שווינדלער, אַז זיי זענען שווינדלער, וואָרן אויב איר זאָלט עס טון, וועלן זיי אייך גלייך אָנקלאָגן פאַר באַליידיקונג און זיי וועלן פון אייך אַרויסבאַקומען שאָדן-ערזאַץ. אָבער מיט דעם וואָס איר וועט מאַכן אַ געוואַלט, וועט איר נישט אָפּראַטעווען אייער געלט. די סומען וואָס ווערן יעדעס יאָר אַוועקגערויבט פון אומשולדיקע פרויען זענען ממש הימלשרייענדיק. דאָס טוט מען דורך גרינדן מכלומרשט אָמניבוס-קאָמפּאַניעס, אין וועלכע עס וואָלט געווען זייער שכלדיק אַריינצולייגן געלט, ווען זיי וואָלטן געווען ערלעך און ממשותדיק און דורך גרינדן שווינדלערישע קאָמפּאַניעס, וואָס זאָלן זיך מכלומרשט פאַרנעמען מיט גאָלד-גראָבן א. א. וו.

אפילו ווען איר זאָלט אויסמיידן די שווינדלערייען פון אַפּעריסטן, וואָס ווייסן גאַנץ גוט וואָס זיי טוען, וואָלט איר זיך געפונען אין אַזאַ פאַרלעגנהייט צוליב די דערפאָלגן פון זייערע געזעלשאַפטן, פונקט ווי עס געפונט זיך אַ גנב, ווען ער ווערט פּלוצלינג איינגעלאַדן צום מיטאָק און פיין אויפגענומען אַלס גאַסט אין דעם הויז וווּ ער האָט איינגעבראָכן און באַגנבעט. איר קאָנט אויך פאַרפירט ווערן צוליב דעם וואָס איר זעט ווי עס גרונדן זיך געזעלשאַפטן פון ענטוזיאַסטישע, ערלעכע מענטשן, וועלכע גלויבן אין דעם וואָס זיי טוען און זענען אויך גערעכט אין זייער גלויבן, ווייל זיי האָבן פיל מאָל אַ דערפאָלג. איר זעט ווי זיי לייגן אַריין זייער גאַנץ אָפּגעשפּאָרט געלט און דערצו נאָך שווערע אַרבעט, אָבער זיי שאַצן תמיד נישט אָפּ די

גרויס פון די אויפגאַבן, צוליב וואָס דאָס איז פאַר זיי נישט געווען באַקאַנט. זיי האָבן נישט קיין דערפאַרונג וואָס זאָל זיי ווייזן דעם וועג און זיי פאַרמאָגן א סך ענטוזיאַזם, וואָס זאָל זיי אראָפפירן פון וועג. ווען זיי זענען האַלב אויפן וועג צו דערפאָלג האָבן זיי שוין פאַרנוצט דאָס גאַנצע געלט און זיי זעבען געצוווּנגען צו פאַרקויפן אַלץ וואָס זיי האָבן געשאַפן, פאַר א שיבוש. צו א נייער קאָמפּאַניע וועלכע גרינדעט זיך אויסדריקלעך מיטן צוועק צו באַנוצן זיך מיט זייער דורכפאַל. טיילמאָל האָט די צווייטע קאָמפּאַניע נישט מער מזל פון דער ערשטער און ווערט אָפּגעקויפט פון א דריטער. די קאָמפּאַניע וואָס האָט ענדלעך דערפאָלג איז אָפטמאָל געבויט אויף דעם געלט פון דריי, אָדער פיר פיאָנער-קאָמפּאַניעס, וועלכע זענען געגאַנגען צו גרונט, א דאַנק דעם, וואָס עס האָט זיי אויסגעפעלט געלט אויף דורכצופירן זייער אידעע ביזן סוף, צו שניידן דאָס וואָס זיי האָבן פאַרזייט. די דערפאַרענע סוחרים פון דער סיטי ווייסן דאָס גאַנץ גוט און זיי וואַרטן נור אָפּ, עס זאָל קומען די רגע פאַר דעם ענדלעכן דערפאָלג, ווי אייגער פון זיי האָט זיך אויסגעדריקט: „דאָס געלט איז געמאַכט געוואָרן ביי דער דריטער רעקאָנסטרוקציע”. פאַר זיי קאָן עס זיין א גלענצנדיקער אָנהויב, אָבער די אָריגינעלע אַקציאָנערן. וואָס זענען געווען גענוג קלוג, צו זען דעם דערפאָלג און גענוג זונטערנעמונגס-פעיִק אָנצוהויבן דאָס געשעפט זענען אָפּגערוימט געוואָרן. זיי זעען זייערע האָפענונגען דערפילט און זייער אָפּשאַצונג באַרעכטיקט; נור אַזוי ווי דאָסדאָזיקע זעען זיי דורך די פענצטער פונם אָרעם-הויז זענען זיי גיכער א וואָרנונג ווי א ביישפּיל פאַר שפּעטערדיקע אונטערנעמער.

איר קאָנט אויסמיידן דידאָזיקע ריזיקעס דערמיט וואָס איר וועט קיינמאָל נישט אינוועסטירן אין קיין נייע קאָמפּאַניעס נור אַריינרופן אייער מעקלער און אים הייסן קויפן אַקציעס אין אַן אַלטע גוט-באַקאַנטע געזעלשאַפט. דידאָזיקע קאָמפּאַניע וועט איר נישט טון קיין שום טובה, נור איר וועט ווייניקסטנס וויסן, אז איר האָט זיך נישט פאַרבונדן מיט קיין שווינדלער אָדער מיט

אזעלכע וואָס האָבן צו ווייניק געלט און זיי ווען סוף־כל־סוף מוזן אויספאַרקויפן די אַקציעס מיט שווערע פאַרלוסטן אָדער נאָך ערגער איינגאַנצן פאַרלירן... אָבער היט אייך פאַרן אונטערנעמונגס־גייסט פון די געזעלשאַפטן, היט אייך פון אילוזיעס און פאַר־שידענע הבטחות אויף דער צוקונפט! גייט אויף א זיכערן וועג באָרגט אייער אָפּגעשפּאָרט געלט די רעגירונג און דעם שטאַט, אויב איר קאָנט, הגם די הכנסות זענען קלענער, מחמת קיין שום אָרט איז נישט אַזוי זיכער און נוצלעך, ווי אַ קאָמוניזירט אָרט אויף צו אינוועסטירן אייער געלט און ווען איר הערט ווי די זשורנאַליסטן לויבן אין טאָג אַריין דעם קאַפּיטאַליסטישן סיס־טעם, אַלס א גלענצנדן רייך־מיטל קעגן דעם אַלעם, פאַר וואָס איך האָב אייך נור וואָס געוואָרנט, טאָ האַלט אָפּ דעם פרויען־אימפּולס צו אימיטירן דעם „סאַקריסטאַן“*) אין די „איינגאָלדסבוי־לעגענדעס“, וועלכע האָט נישט אַרויסגעזאָגט קיין איינציק וואָרט וואָס זאָל דערוועקן עפּעס א חשד, נאָר ער האָט פּשוט אויסגע־צויגן די האַנט און אַרויסגעשטעלט א פייג.

*) איינער וואָס היט די הייליקע זאכן פון דער קירך.

LIII

שפּעקולאַציע

אינם פריערדיקן קאַפּיטל האָב איך אייך אָנגענומען פאַר אַ קאַפּיטאַליסטין, איצט גיי איך אייך אָננעמען פאַר אַ שטיקל האַזאַרד-שפּילערין. אויב איר זענט אפילו אַ פאַרברענטע קעגנערין פון קאָרטן-שפּילן אָדער ד. ג. ל. איז עס אַ נוצלעכער טייל פון אייער בילדונג אינם מאָדערנעם לעבן, צו וויסן ווי אַזוי עס ווערט געטון. נישט האָבנדיק קיין שום אַנונג דערפון, קאָנט איר, למשל, חתונה האָבן מיט אַ האַזאַרד-שפּילער. חגם ער האָט אייך פאַרזיכערט מיט וואָס ער האָט נאָר געקאָנט, אַז ער האָט קיינמאָל אין זיין לעבן נישט אָנגערירט קיין קאָרט אָדער געזעסן ביי דער רולעטקע, אָדער איינגעשטעלט אויף פערדלעך, נאָר ער איז געווען פאַרנומען דורכויס מיט פינאַנציעלע אָפּעראַציעס אויף דער בערזע. און איר זאָלט נישט קאָנען פאַרשטיין פאַרוואָס ער קאָן אייך איין וואָך צורעדן זיך צו וואַרפן מיטן געלט, ווי מיסט און די אַנדערע—זאָל ער פּראָטעסטירן קעגן דעם וואָס איר קויפט זיך אַ נייעם הוט און טענהן, אַז ער קאָן עס זיך נישט פאַרגינען. בקיצור, איר קאָנט ווערן יענע טראַגישע פרוי, דעם קאָרטן-שפּילערס ווייב, וועלכע איז לויט איר טעמפּעראַמענט נישט שוין גאָרנישט קיין קאָרטנשפּילערין. מיט איין אָדער צוויי בלעטלעך צוריק האָב איך באַמערקט מכח אַ שפּיל, וואָס ווערט געשפּילט אויף דער בערזע, וואָס רופט זיך שפּע-

קולאַציע און עס ווערן איינגעשטעלט אויף איר ריזיקע סומען פאר פיקטיווע אַקציעס. איך וועל אייך איצט אויפקלערן דאָסדאָזיקע שפיל און איבערלאָזן עס פאַר אייער געשמאַק און אויך פאַר אייער געוויסן צו אַנטשיידן, צי איר זאָלט עס אויסמיידן אָדער זיך אַריינוואַרפן אין דעם. עס איז דאס גרעסטע און צום שטאַרקסטן פראַקטיצירטע און אויפרעגנדיקסטע שפיל, וואָס דער קאַפּיטאַליזם האָט אויסגעטראַכט.

כדי עס צו פארשטיין, מוזט איר קודם-כל וויסן, אַז אויף דער לאָנדענער בערזע קאָנט איר קויפן אן אקציע, נישט האָבנדיק קיין געלט צו באצאָלן פאר איר, אָדער פארקויפן אַן אַקציע און נישט מוזן אַרויסגעבן קיין צייגניש ביז דעם טאָג ווען מען האָט עטאַבלירט די פרייזן און דאָס מעג זיין ערשט אין צוויי וואָכן אַרום. תחילת איז אייך, אפשר, נישט מעגלעך צו פארשטיין, וואָס פאר א חילוק דאָס איז. אָבער אין משך פון צוויי וואָכן קאָן א מאָל א סך פאסירן. דערמאָנט אייך נור, וואָס איר האָט געלערנט מכח דעם אומאויפהערלעכע שטייגן און פאַלן ביי די פרייזן פון די הכנסות און אָפגעשפאָרטע עקזעסטירנדיקע פארמעגנס אויפן געלט-מארק! גיט א טראכט וועגן די האָפענונגען און אנטוישונגען, וואָס קומען פאָר, צוליב דעם אויפבליען אָדער אונטערגיין פון יענע פאררייניקטע אקציען-געזעלשאפטן, וועלכע זענען אינגאנצן אָפהענגיק פון דער שניט-צייט פון תבואה. גומע, אייל, קוילן, קופער. און דאָס אלץ באדייט, אז עס וועט זיין מער אָדער ווייניקער צו צעטיילן צווישן די אקציאנערן אלס א יערלעכע הכנסה און מער אָדער ווייניקער אָפגעשפאָרט געלט, מיט וואָס צו קויפן אַקציעס. דער קורס אויף אקציעס פאלט און הויבט זיך, נישט נור יעדעס יאָר, נור יעדן טאָג און יעדע שעה און אין אויפרעגנדיקע מאָמענטן אויף דער בערזע אפילו פון מינוט צו מינוט. אקציעס, וואָס זענען געקויפט געוואָרן אויף דער בערזע מיט יאָרן אָדער גאָר יאָרהונדערטער צוריק פאר הונדערט פונט אפגעשפאָרט געלט צו גרינדן א נייע געזעלשאפט, קאָן

איצט אַרײַנבּרענגען דעם אײַגנטימער פינף טויזנט פונט א יאָר אָדער עס קאָן אים אַרײַנבּרענגען דרײַסיק שילינג אָדער גאָרנישט און טײלמאָל אַלע דרײַ צוזאַמען. דער פּועל־יוצא דערפון איז אז די אַקציע וואָס האָט עמיצן אַמאָל געקאָסט הונדערט פונט, ווען זי איז געווען ביי קאָן אין אײן רגע פאַרקויפט ווערן פאר הונדערט טויזנט פונט, און די אַנדערע רגע זאָל זי שוין נישט ווערט זײַן מער ווי דרײַסיק פונט און אין ווידער אין אַ רגע אַרום זאָל מען זי אײַנגאַנצן נישט קאָנען פאַרקויפן. ווען איר גיט א נעם אינדערפרי די צײַטונג גיט איר קודם־כל אַ קוק אויף דער סיטי־אָפּטײלונג, אויף דער ליסטע פון די נעכטיקע פרײַזן אויף אַקציעס און לאַגער־געלטער, כדי זיך צו אָריענטירן ווי רײַך איר זענט היינט און עס פּאַסירט זײַער זעלטן אַז מיר זאָלן געפונען אַז אײַערע אַקציעס זענען ווערט א גאַנצע וואָך דאָס אייגענע געלט, סײַדן איר האָט געהאַט גענוג שכל זיי צו לײַען דער רעגירונג, אָדער דעם שטאַט (אין וועלכן פאַל איר האָט קאָמונעלע פאַרזיכערונג) אנשטאט אַוועקצולײַען עס אין פּרי־וואַטע געזעלשאַפטן.

איצט נעמט די בײדע זאַכן צוזאַמען. די כסדרדיקע ענ־דערונגען אינם קורס פון די אַקציעס און דאָס לאַנדאָנער בערזע־געזעץ, וואָס זאָרגט דערפאַר, אז מען מוז פאַר זיי נישט באַצאָלן און מען מוז זיי נישט צושטעלן ביזן קומענדיקן טאָג, ווען דער קורס ווערט עטאַבלירט. איר האָט א ברירה נישט צו האָבן קײן אײנציקע פּענע באַר־געלט און נישט קײן אײן אַקציע (וואָס זאָל טראָגן אן הכנסה) צו פאַרקויפן און לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אַז צוליב א געווויסן טעם גלויבט איר, אַז דער פּרײַז אויף אַקציעס אין געוויסע געזעלשאַפטן רופט עס געזעלשאַפט „א" וועט אין די קינפטיקע עטלעכע טעג שטײַגן אין ווערט, לאָמיר זיך פאָר־שטעלן, איר גלויבט, אַז דער פּרײַז פון אַקציעס אין אַן אַנדער געזעלשאַפט, רופט עס געזעלשאַפט „ב", האַלט בײַ פאַלן; אויב איר זענט גערעכט אין אײַער אורטייל, איז אַלץ וואָס איר האָט צו טון, כדי צו מאַכן געלט דורך אײַער גוטן אויסוואַל, צו קויפן אַקציעס בײַ דער געזעלשאַפט „א" און פאַרקויפן אַקציעס

דער געזעלשאַפט „ב״. וועט איר דאָך פרעגן: „וויאַזוי קאָן איך קויפן אַקציעס און געלט אָדער פאַרקויפן נישט האָבנדיק ביידע״? עס איז גאַנץ איינפאַך, ווייל איר דאַרפט נישט צושטעלן נישט דאָס געלט נישט די אַקציעס ביזן טאָג פון עטאַבלירן. פאַר דעמדאָזיקן טאָג פאַרקויפט איר די „א״-אַקציעס פאַר א גרעסערן פרייז ווי איר האָט פאַר זיי צוגעזאָגט צו געבן און קויפט די „ב״-אַקציעס פאַר וויניקער, ווי איר האָט זיי מכלומרשט פאַרקויפט. אינם טאָג פון עטאַבלירן, וועט איר באַקומען דאָס געלט פון די מענטשן, וועמען איר האָט פאַרקויפט די אַקציעס און די אַקציעס פון די ביי וועמען איר האָט זיי געקויפט, און ווען איר האָט באַצאָלט פאַר די „א״-אַקציעס און אָוועקגעגעבן די „ב״-אַקציעס וועט אייך בלייבן אין קעשענע דאָס פאַרדינסט, וואָס איר האָט געהאַט צוליב דעם חלוק אין זייער ווערט פון דער צייט וואָס איר האָט זיי געקויפט און פאַרקויפט און אין זייער ווערט אינם טאָג פון עטאַבלירן. איז עס נישט פשוט?

דאָס איז דאס שפּיל פון שפּעקולאַציע. קיינער וועט אייך נישט באַשולדיקן דערפאַר, וואָס איר פאַרנעמט זיך דערמיט. אָבער אויף דער בערזע וועלן זיי אייך רופן אייזל, דערפאַר וואָס איר פרעטענדירט, אַז איר קויפט מכלומרשט די „א״-אַקציעס אָבער דערפאַר וואָס איר פאַרקויפט די „ב״-אַקציעס, אויב איר באַצאָלט א קליינע סומע מען זאָל פאַר אייערטוועגן אויספּלעטן אַקציעס אין א נייער קאָמפּאַניע מיטן געדאַנק, אַז איר וועט זיי קאָנען פאַרקויפן מיט פאַרדינסט איידער איר וועט נאָך דאַרפן באַצאָלן, וועלן זיי אייך רופן הירש; אויב איר וועט זיי פרעגן פאַרוואָס נישט קו, אָדער הונט? וועט זיין דער ענטפער, אַז דאָס איז צוליב דעם, וואָס די בערזע איז געגרינדעט געוואָרן פון מענער פאַר מענער, דעריבער איז אָט די גנבישע שפּראַך אויסשליסלעך מענעריש.

אָבער איר קאָנט זאָגן: לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אַז איך האָב נישט ריכטיק געטראָפן, אַז דער פרייז פון „א״-אַקציעס פאַלט, אנשטאט זיך צו הויבן און דער פרייז פון די „ב״-אַקציעס הויבט זיך אנשטאט צו פאַלן, דאָס טרעפט זייער אָפט, אָדער דורך א

בישט פאַראויסגעזען געשעעניש, וועלכעס האָט אַן איינפלוס אויף די געזעלשאַפטן, אָדער איינפאַך צוליב דעם, וואָס איר האָט שלעכט געטראָפן. אָבער איר דאַרפט זיך נישט צו שטאַרק דער־שרעקן פאַר דערדאָזיקער מעגלעכקייט, מחמת אַלץ וואָס איר קאָנט פאַרלירן איז דעם פאַרדינסט, דאָס הייסט דעם חילוק אין די פּרייזן; און אַזוי ווי דאָס קאָן אויסמאַכן נישט מער ווי פינף, אָדער צען פונט אויף יעדער הונדערט, קאָנט איר פאַרקויפן אייערע מלבושים און אייער מעבל און פּרווון נאָכאַמאָל. איר קאָנט אפילו לאָזן איבערטראָגן דעם רעכנונג אויפן קומענדיקן טאָג פון עטאַבלירטן דורך צאָלן „אויסשוס״, אויב איר זענט אַן אָקס, אָדער סתם איינגעשפּאַרט, אויב איר זענט א בער און האָט מורא צו ריזיקירן, טאָמער וועט זיך אייער מזל ענדערן אין די נעגסטסטע צוויי וואָכן.

נור איך מוז אייך יעדנפאַלס וואָרענען, אז אויב א סך בערן האָבן געטראָפן ווי איר און האָבן פאַרקויפט אַ גרויסע צאָל פיקטיווע אַקציעס, קאָן מען אייך אַמאָל צודריקן צו דער וואַנט. דאָס הייסט אז די בערן האָבן פאַרקויפט מער אַקציעס, ווי עס זענען באמת פאראַן, אָדער מער ווי די אייגנטימערס ווילן חשק האָבן צו פאַרקויפן, סיידן עס זאָל זיך שטאַרק הויבן דער פּרייז. כיטרע „אָקסן״. וואָס זענען גענוג קלוג פאָרויסצוזען דאָס און אָפּקויפן די אַקציעס, וואָס מ׳האָט אַמאָל צוריקגעהאַלטן, קאָנען אַמאָל כאַפּן דאָס גאַנצע געלט, וואָס די בערן פאַרלירן. צוצודריקן די בערן צו דער וואַנט, איז אַן אנערקענטער טייל פון דעם שפּיל אין שפּעקולאַציע.

אזוי ווי דאסדאָזיקע שפּיל איז א שפּיל פון וויסן, געניטקייט און כאַראַקטער, (אָדער נישט כאַראַקטער, טרעף אָדער פּעל) קאָן א גוטער טרעפער, אָרער איינער וואָס האָט פּריוואַטע (פון א־נע־ווייניק) אינפאָרמאַציעס מכּוח געוויסע פאַקטן וואָס קאָנען ווירקן אויף די פּרייזן פון די אקציעס, מאַכן א לעבן דערפון. אַ טייל שפּעקולאַנטן האָבן אזויאַרום געמאַכט און פאַרלוירן קעגיגלעכע פאַרמעגנס. א טייל פּרויען שפּילן אין שפּעקולאַציע אַזוי גוט ווי אַנדערע שטעלן אויף פערדלעך. טיילמאָל טוען זיי עס מיט שכל

דורך רעגולערע מעקלערס פון אַקציע-פּאַפּירן מיט אַ קלאָרע אָריענטאַציע אין דעמדאָזיקן שפּיל. טיילמאָל ווערן זיי אַריינגעצויגן אין דעם דורך צירקולאַרן, וואָס ווערן אַרויסגעשיקט פון אַ „בוקעט-קרעמל". איך וועל אייך אַלזאָ געבן צו פאַרשטיין, וואָס דאָס איז אַזוינס אַ בוקעט-קראָם.

איר געדענקט דאָך מסתמא, אַז אַ שפּעקולאַנטקע שטייט נישט פאַר צו פאַרלירן דעם גאַנצן פּרייז פון די אַקציעס, וואָס זי קויפט מכלומרשט, אָדער דעם גאַנצן ווערט פון דער אַקציע נאָר בלויז דעם חלוק אין די פּרייזן, וואָס זי האָט דערוואַרט, אַז עס וועלן זיין און די וואָס זי מוז צאָלן. אויב זי האָט אַ גענוג גרויסע סומע אין האַנט צו צאָלן, קאָן זי אויסמיידן באַנקראָט. דידאָזיקע סומע הייסט „דעקונג" אַ הורט סוחר איז גרייט צו שפּעקולירן פאַר יעדן וואָס וועט אַריינשיקן דעקונג. אין זיינע צירקולאַרן שטייט טאַקע: „שיקט אריין צען פונט און דאָס ערגסטע וואָס קאָן טרעפן איז, אַז איר זאָלט פאַרלירן די צען פונט. אָבער עס קאָן זיין, אַז איך וועל אייך קאָנען צוריקגעבן טאָפּלט, אָדער אַ סך מאָל טאָפּלט כופל-כופלים. איך קאָן זיך פאַרופן אויף קליענטינס, וואָס האָבן מיר צוגעשיקט צען פונט און האָבן צוריקבאַקומען פופציק אָדער הונדערט. אַ דאַמע וואָס האָט נישט קיין שום ידיעה אין דידאָזיקע ענינים, באַקומט חשק צו פּרוון און זי שיקט אים אַריין צען פונט, וועלכע זי פאַרלירט אין די מערסטע פאַלן. אין אַזאַ פאַל שיקט זי, כדי אָפּצוגעווינען די ערשטע צען פונט (אויב זי האָט זיי). זי קאָן אויך האָבן מזל און כאַפּן אַ פאַרדינסטל, מחמת בוקעט-קרעמער מוזן טיילמאָל געבן זייערע קליענטן צו געווינען, אַ נישט וואָלטן זיי נישט געקאָנט עקזיסטירן. אָבער אין אַלגעמיין קאָנען זיי זען, אַז איר זאָלט נישט געווינען, אויב זיי ווילן אַז איר זאָלט נישט געווינען, דורך דעם וואָס זיי וועלן זיך באַנוצן מיט אַ טייל זייער נידעריקע פּרייזן אויף אַקציעס ,כדי צו ווייזן אַז אייער דעקונג איז פאַרשוווּנדן, אָדער אפילו פאַרקויפן אליין אַ צוויי-דריי אַקציעס צו ביליקע פּרייזן אַ חוץ דעם, אויב איר וועט זיי פּרוון מאָנען געריכטלעך וועלן זיי זיך אַרויסדרייען דערמיט, וואָס עס

איז א שפּיל און מען מוז זיך ריכטן דערויף. (טרעף אָדער פעל) דער בערזע קאָמיטעט קאָן זיי נישט באַשטראָפן מיט צאָלן קנס אָדער אויסשליסן, ווייל זיי זענען נישט קיין בערזע-מיטגלידער און זיי האָבן נישט געגעבן קיין שום גאַראַנטיעס. אייגנטלעך מוז א בוקעט-סוחר נישט זיין דוקא קיין שווינדלער, פּונקט אַזוי ווי א טאָטיאַליזאַטאָר מוז נישט דוקא זיין א שווינדלער, אָבער אויב ער פייפט אייך אָן, האָט איר נישט קיין שום עצה, בעת א רעגולערער מעקלער זאָל אייך באַשווינדלען קאָן עס אים קאָסטן זיין פּרנסה.

אויב איר שפּעקולירט דורך א רעגולערן בערזע-מעקלער, מוזט איר געדענקען, אז ער איז מחויב צו האַנדלען נור אין רעיעלע אינסטיטוציעס, דאָס הייסט צו פאַרקויפן אַקציעס נאָר אַזעלכע, וואָס האָבן געלט צו באַצאָלן פאַר זיי און צו קויפן ביי אזעלכע, וואָס האָבן אַקציעס בפועל-ממש און ווילן זיי אויסטוישן אויף אָפּגעשפּאָרט געלט. דער חלוק איז דער, וואָס אויב איר גייט אריין אין א בוקעט-קראָם און איר זאָגט גאַנץ אָפן „דאָ האָט איר פינף פונט דאָס איז מיין גאַנץ פאַרמעגן, נעמט דאָס אָן אַלס דעקונג און שפּעקולירט פאַר מיינעט וועגן אין אַקציעס, וואָס זאָלן ווערט זיין צען מאָל אַזויפיל", וועט דערדאָזיקער סוחר אייך טון א טובה און וועט עס אָננעמען, אָבער ווען איר זאָלט דאָס זאָגן צו א בערזע-מעקלער, וועט ער אייך אַרויסטרייבן. איר מוזט אום איבערציינגן, אָדער מכלומרשט איבערציינגן, אַז איר האָט טאַקע דאָס געלט אָדער די אַקציעס מיט וועלכע איר ווילט האַנדלען.

איצט וועט איר פאַרשטיין, וואָס מען מיינט שפּילן אין שפּעקולאַציעס אויף דער לאָנדאָנער בערזע. דאסדאָזיקע שפּיל קאָן געשפּילט ווערן מיט געוויסע ענדערונגען, וואָס רופן זיך אויסוואַל און טאָפּלטער אויסוואַל א. א. וו. וואָס ווערן אַזוי לייכט אויפגעכאַפּט ווי די פאַרשידענע באַוועגונגען ביי דער רולעטקע. די אויסלענדישע בערזע-געזעצן זענען נישט אַזוי באַקוועם ווי אונדזערע, אָבער דידאָזיקע פאַרשידנהייטן ענדערן נישט דעם כאַראַקטער פון אָט דעם שפּיל. יעדן טאָג ווערן געמאַכט

שפעקולאַציע-געשעפטן אין קאַפּעל-קורט-לאָנדאָן און וואָלסטריט-ניויאָרק און אויף די בערזעס אין אויסלאַנד. מען מאַכט אַן אָנשטעל פון מיליאָנען פונטן, און באמת איז עס נישט מער ווי אַן אָנשטעל; מחמת די קויפער האָבן נישט קיין געלט און די פאַרקויפער האָבן נישט קיין סחורה און זייערע לענדער ווערן פון דעם אַלעם נישט רייכער ווי זיי ווערן פון דער רו־לעטקע אין מאָנטע-קאַרלאָ, אָדער פון אַ בוקמעקערס סך-הכל ביים סוף פון אַ פערד-געיעג. דאָך וואָלט די מענטשלעכע ענערגיע, אונטערנעמונגס-פעיִקייט און כיטרעקייט, וואָס ווערט פאַרווענדט אויף דעם, ווען זי וואָלט געווען פאַרטון דאָרט ווי מען דאַרף, געקאָנט מאַכן אַ סוף פון אַלע אונדזערע שמוציקע אונטערגעסלעך עפּידעמיעס און דעם גרעסטן טייל פון אונזערע טורמעס; זי וואָלט עס געקאָנט טון אין ווייניקער שעהן, וויפיל טעג עס האָט גענומען דעם קאַפּיטאַליזם, צו פּראָדוצירן זיי.

LIV

באַנק־געשעפטן

די בערזע איז בלויז אן אָפּטיילונג פונם געלט־מאַרק. דער געוויינטלעכסטער וועג, צו לייען געלט אויף ․ אגדלס־צוועקן, איז צו עפענען א קאָנטע אין א באַנק און לייען דאָרט אָפּגעשפּאָרט געלט, ווען איר נויטיקט זיך אין דעם. דער פירער פון דער באַנק וועט עס אייך לייען אויב ער וועט זיכער זיין אַז איר וועט עס קאָנען אָפּגעבן. אייגנטלעך איז דאָס טאַקע זיין געשעפט, ווי מיר וועלן באַלד זען. ער קאָן עס טון דורך דעם וואָס ער וועט אייך דערלויבן ארויפצוציען מער געלט ווי איר האָט אין דער באַנק, דאָס הייסט מער ווי אייער קאָנטאָ באַטרעפט, אָדער עמיץ מיט וועמען ער איז געשעפטלעך פאַרבינדן גיט אים אַ געשריבענע פאַרזיכערונג, אז ער וועט אים צוריק־צאָלן א געוויסע סומע געלט אין א געוויסע צייט ארום. דער פירער פון דער באַנק גלויבט, אז ער וועט האַלטן וואָרט און ער גיט אייך גלייך דאָס געלט. ער נעמט בלויז אראָפּ גענוג צו דעקן דעם פּראָצענט פאַר דער צייט, וואָס איר וועט ע האַלטן, דאָס הייסט דיסקאנטירן דעם וועקסל. אַזעלכע טראַנזאַקציעס זענען אַלץ פאַרמען פון לייען אָפּגעשפּאָרטע געלטער. און ווען איר לייענט אין די צייטונגען, אין די באַזונדערע סיטי־אַרטיקלען, אַז געלט איז טייער אָדער גענט איז ביליק, באַדייט עס, אַז דער פּראָצענט וואָס איר צאָלט פאַרן האַלטן דאָס געליענע געלט איז אַ העכ־

כערער אָדער א נידעריקערער ווי דער פאַל זאָל גראָד נישט זיין.

טיילמאָל וועט איר זען, ווי עס ווערט א גאַנצער טומל, בכן די „בענק אָף ענגלאַנד" האָט געהויבן אָדער קלענער געמאַכט דעם דיווידענד. דאָס באַדייט אַז די ענגלישע מלוכה־באַנק גייט העכערן אָדער קלענער מאַכן פּראָצענט פאַר דיסקאָנטירן וועקסלען, ווייל אָפּגעשפּאָרט געלט איז געוואָרן טייערער אָדער ביליקער, דאָס הייסט געלט איז בנמצא אָדער עס איז א דוחק אין דעם. אויב איר האָט אַרויסגעצויגן מער געלט פון אייער באַנק ווי אייער קאָנטע באַטרעפט, קאָן די ידיעה, אַז געלט איז געשטיגן אייך ברענגען א בריוו פון באַנק־דירעקטאָר, אַז מער טאָרט איר דערווייל נישט אַרויסציען און אַז ער וועט אייך דאַנקבאַר זיין, אויב איר וועט אים איינצאָלן דאָס וואָס איר האָט שוין אַרויסגעצויגן מער פון אייער קאָנטע, אַזוי גיך ווי מעגלעך; דערמיט מיינט ער אַזוי: עס איז א דוחק אין געלט און עס איז טייער, קאָן ער אייך מער נישט צושטעלן און ער וויל, אַז איר זאָלט גלייך אָוועקגעבן דאָס וואָס ער האָט אייך צוגעשטעלט. דאָס קאָן אייך פאַרשאַפן א סך אומבאַקוועמלעכקייטן און עס קאָן אייך שטערן צו פאַרגרעסערן אייערע געשעפטן. דערפאַר ווערט אַזא טומל און אַזא יאָמער צווישן די סוחרים, ווען דער קורס שטייגט און א שמחה, ווען ער פאַלט; ווייל אינדערצייט ווען די באַדינגונגען פון געלט־הלוואות ווערן שווערער אין דער „בענק אָף ענגלאַנד", ווערן זיי אַזוי אין אַלע בענק, אַזוי אַז דער קורס פון דער ענגלישער מלוכה־באַנק, איז אַן אינדעקס אויפן פרייז פון געלט־לייען אין אַלע בענק.

און איצט קומט די פראַגע: פון וואַנען אייגנטלעך, נעמען די בענק אַזויפיל אָפּגעשפּאָרט געלט צום האַנדל? פאַר דער אינטעליגענטער פרוי וואָס פאַרנעמט זיך נישט מיט קיין מסחר, אָדער וואָס האָט אַן אָפענע קאָנטע אין א באַנק און ציט קיינמאָל נישט אַרויס מער ווי איר קאָנטע באַטרעפט און ברענגט קיינמאָל נישט קיין וועקסלען צו דיסקאָנטירן זעט אויס א באַנק צו זיין אַן אָרט, וווּ מ'איז פריינטלעך גענוג צו צאָלן אירע

טשעקן און צו האַלטן פֿאַר אירעטוועגן איר געלט אין זיכערקייט אומזיסט, אַזויווי זיי וואָלטן איר געדאַרפֿט זיין דאַנקבאַר דערפֿאַר, וואָס זי דערלויבט זיי, אַז זיי זאָלן עס טון; זיי זענען איר אפֿילו גרייט צו צאָלן אַ געוויסן פּראָצענט, אויב זי האָט מער געלט, ווי זי דאַרף האָבן צו באַנוצן זיך דערמיט, אויב נור זי וועט באַשטיין נישט אַרויסצונעמען עס אָן אַ וואָרנונג, דאָס הייסט לאָזן וויסן אַ פּאָר טעג פֿריער, אַז זי וויל עס אַרויסנעמען. זי שטעלט זיך מסתמא טיילמאָל די פֿראַגע, וויאַזוי זיי קאָנען דאָס אויפֿהאַלטן אַן עלעגאַנט, גרויס הויז מיט אַ גאַנצן פּערסאָנאַל פֿון אנשטענדיק-געקליידטע אָנגעשטעלטע מיט אַ זעלטן העפֿלעכן און סימפּאַטישן באַנק-דירעקטאָר, וועלכער דערליידיקט אַ סך פֿון אירע פּריוואַטע עסקים אינגאַנצן אומזיסט.

דאָס דערקלערט זיך דערמיט, וואָס מענטשן ציִען כּמעט קיינמאָל נישט אַרויס פֿון דער באַנק אַזויפֿיל געלט, וויפֿיל זיי האָבן אַריינגעלייגט, און אויב יאָ אַפֿילו, האַלטן זיי עס דאָרט יעדנפֿאַלס אַ שטיקל צייט. לאָמיר זאָגן, איינער לייגט אַריין הונדערט פֿונט אין באַנק מאָנטיק אינדערפֿרי, כּדי זיי זאָלן עס האַלטן פֿאַר אים ביז שבת, ווען ער וועט וועלן אַרויסנעמען אַ טשעק דערויף. דעם טשעק וועט מען איצט אַריינברענגען מאָנטיק. דער פּועל-יוצא איז, אַז די באַנק האָט אייערע הונדערט פֿונט אַכט טאָג אין האַנט. אין משך פֿון דידאָזיקע אַכט טאָג באָרגט די באַנק אַרויס אייערע הונדערט פֿונט צו אַן אַנדערן און פֿאַרדינט אין זיי אַ פּאָר שילינג.

אָבער זייער ווייניק באַנק-טראַנזאַקציעס ווערן געמאַכט אויף אַזאַ קורצער צייט. די גרעסטע טייל מענטשן האַלטן זייערע קאָנטעס אין באַנק אָפֿן אַ גאַנץ קיילעכדיק יאָר, און אנשטאָט אַריינצולייגן יעדע וואָך פּונקט אַזוי פֿיל, ווי פֿיל זיי וועלן סוף וואָך דאַרפֿן אויסגעבן און אַרויסציִען עס, כּדי אויסצוגעבן, האַלטן זיי תּמיד אַ געוויסע סומע ביי זיך טאָמער וועלן זיי עס דאַרפֿן. די אָרעמסטע פֿרוי, אויב זי חלומט בכלל צו עפֿענען אַ קאָנטע אין אַ באַנק, איז נישט אַזוי אָפֿט געצוווּנגען אַרויסצוציִען די לעצטע האַלבע קרוין; און ווען איר באַלאַנס פֿאַלט

ביז אַזאַ קליינע סומע, ווייסט זי, אַז עס איז צייט אַריינצולייגן נאָך אַ פונט אָדער צוויי. פּאַקטיש וועט נישט יעדע באַנק וועלן מאַכן אַזעלכע קליינע טראַנזאַקציעס. דער דירעקטער פון דער „באַנק אָף ענגלאַנד״ וואָלט געוואָרן גרין און געל און וואָלט באַפוילן דעם פּאָרטיער, אייך אַרויסצובעטן פון דאָרט, אויב איר וואָלט אים פאָרגעלייגט צו עפענען אייך אַ קאָנטאָ מיט אַזאַ סומע. מענטשן, וואָס האָבן אַ שייכות מיט אַ באַנק, האַלטן ווייניקסטענס צוואָנציק פונט כסדר אין באַנק, אַנדערע האַלטן הונדערט, אַנדערע טויזנט און אַ טייל אַ סך טויזנטער, לויט די גרויס פון זייערע געשעפטן, אָדער לויט זייער אַרט לעבן; דאָס הייסט, אַלזאָ, אַז עס איז נישט קיין חילוק, וויפיל געלט זיי זאָלן נישט אַריינלייגן אין די בענק אָדער אַרויסנעמען וועט דאָרט תמיד עפּעס איבערבלייבן אַ באַלאַנס, וואָס זיי ציען קיינמאָל נישט אַרויס און די אַלע באַלאַנסן צוזאַמענגענומען שטעלן פאָר אַ ריזיקע סומע אָפּגעשפּאָרט געלט אין באַנק און דורך אַרויסלייען דאָסדאָזיקע געלט אויף פּראָצענט, מאַכן די בענק ריזיקע געשעפטן און זיי קאָנען זיך דערלויבן צו זיין צו אייך העפלעך.

ווען די אינטעליגענטע פרוי, וואָס האָט אַ קאָנטאָ אין אַ באַנק און לאָזט איר באַלאַנס געוויסנהאַפטיק קיינמאָל נישט פאַלן נידריקער פון אַ געוויסער ציפער וועט דאָס הערן, וועט זי פרעגן אַ ביסל דערשראָקן. צי איר באַנק באָרגט אַוועק איר געלט, אַנשטאָט זי, די באַנק זאָל עס תמיד האָבן גרייט אין פאַל, אויב זי וועט עס וועלן אַרויסנעמען, דער ענטפער איז, יאָ זי טוט טאַקע אַזוי, און נישט נאָר זי טוט עס, נאָר די באַנק איז לכתחילה געגרינדעט געוואָרן, כדי צו טון אַזוי. וועט דאָך די אינטעליגענטע פרוי אויסרופן — אויב אַזוי וועט זיין, טאָמער וועל איך וועלן אויסשרייבן אַ טשעק פאַר מיין באַלאַנס? וועט נישט זיין קיין געלט אין באַנק מיט וואָס צו צאָלן? פּאַקטיש וואָלט טאַקע אַזוי געווען, ווען אַלע קליענטן וואָלטן אַרויסגענומען זייער געלט אין איין טאָג. נור דאָס טרעפט קיינמאָל נישט אָבער דאָך — טענהט איר — עס קאָן דאָך טרעפן, זאָל אייך

נישט אָרן; די באַנק זאָרגט נישט מכּוח דעם וואָס עס קאָן זיך טרעפן, נור וואָס עס טרעפט. טרעפן טרעפט, אַז אויב די באַנק האָט ליגן אויף יעדן פונט, וואָס מ'האָט ביי איר אַריינגעלייגט דריי שילינג אין שופלאָד אויף אויסצעצאָלן אויף די טשעקן פון קוויטל, איז עס גענוג פאַר איר.

אָבער זייט אַזוי גוט און געדענקט, אַז איך בעט די פרוי וואָס האָט אַ קאָנטע אין אַ באַנק, זי זאָל נישט איבערשרעקן די אַנדערע פרויען, דערציילנדיק זיי די מעשה, מחמת זיי וואָלטן זיך אַלע אַ לאָז געטון צו די בענק און אַרויסגעפאָדערט זייערע באַלאַנסן און דער באַנקיר, האָבנדיק אויסגעצאָלט די וואָס זענען געקומען פריער, זייער געלט, וואָלט מיט די דריי שילינגס נישט געקאָנט באַצאָלן די איבריקע, ער וואָלט געמוזט פאַרמאַכן די טירן און אויפהערן צאָלן. דאָס טרעפט זיך טאַקע טיילמאָל, ווען עס פאַרשפרייט זיך פלוצלינג אַ קלאַנג, אַז א געוויסע באַנק איז נישט קרעדיטפעיק. ווען צוליב אַ געוויסן מאטיוול איז עמעץ גורם, אַ בהלה, עס ווערט אַ געלויף צו דער באַשטימטער באַנק, די באַנק ווערט הרוב און די קונים ליאַרמען, זיי זענען אין כּעס אויף די דירעקטאָרן און דראָען זיי מיט אַרעסטירן בעת, אין דער אמתן, איז נישטאָ קיין שום סיבה דערפאַר, מחמת זיי דאַרפן וויסן, אַז בענק, טוענדיק די אַלע דינסטן אומזיסט, קאָנען נור עקזיסטירן אויף באַדינגונגען ווען אַלע קונים זאָלן נישט אַרויסציען זייער געלט אין איין טאָג.

אפשר קאָנט איר גראָד אַ פרוי, וואָס נישט נור זי ציט תמיד אַרויס איר גאַנצן באַלאַנס, נור זי ציט נאָך אַרויס מער, ווי זי האָט אַריינגעלייגט, אַזוי אַז זי איז תמיד שולדיק דער באַנק געלט — קומט עס פאַר אויף אַ גאַנץ איינפאַכן אופן. די באַנק באָרגט איר געלט, וואָס זי האָט ליגן פון די אַנדערע קליענטן און נעמט דערפאַר אַ געוויסן פּראָצענט; ביי אַזעלכע געשעפטן פאַרדינט די באַנק זייער גוט, און דער עסק לוינט זיך איר.

און איצט, אַז איר האָט שוין אַ ידיעה אין די אינערלעכע געשעפטן פון די בענק און איר ווייסט שוין ווי אַזוי זיי

קריגן אַריין די אַלע אָפּגעשפּאָרטע געלטער, וואָס זיי באָרגן אַוועק אויף פּראָצענט, מעג איך אייך נאָכאַמאָל דערמאָנען, אויב איך האָב אייך נאָך נישט פאַרנודעט, אַז דאָסדאָזיקע אָפּגע-שפּאָרטע געלט איז באמת אָפּגעשפּאָרטער אינהאַלט, וואָס באַ-שטייט מערסטנס פון סחורה, וואָס ווערן קאַליע און מען מוז זיי גלייך פאַרנוצן. איינע פון די גרעסטע סכנות פאַרן פאָלק איז דאָס, וואָס די באַנקירן ווייסן נישט דערפון, מחמת זיי אַליין האָבן דערמיט; קיינמאָל נישט קיין מגע-ומשא, זיי געבן זיך נישט אָפּ דערמיט. זיי זאַמלען נישט איין די געלטער. און דאָס רעכט אַוועקצונעמען עס און פאַרנוצן איז פאַרהילט אונטערן נאָמען קרעדיט. דער פּועל-יוצא איז, אַז זיי הויבן אָן צו טראַכטן, אַז קרעדיט איז אַ זאַך, וואָס מ'קאָן עסן און טרינקען און אָנטון זיך און בויען דערפאַר הייזער. באַנען פאַבריקן א. א. וו. בעת אייגנטלעכער קרעדיט איז נישט מער ווי דעם מלוהס מיינונג, אַז די בעלי-חובות וועלן אָפּגעבן דאָס וואָס זיי לייען.

פאַרשטייט זיך, אַז מ'קאָן נישט שפּייזן די אַרבעטער, בויען הייזער און זייען רעטעכער מיט מיינונגען. ווען איר הערט פון אַ פרוי וואָס לעבט פון קרעדיט אָדער בויט אַ הויז אויף קרע-דיט, אָדער זי האָט אַן אויטאָמאָביל אויף קרעדיט, קאָנט איר זיין גאַנץ זיכער, אַז עס הויבט זיך נישט אָן; זי לעבט פון אמתן פּראָוויאַנט; בויט הייזער פון ציגל און צעמענט. און די מענער, וואָס בויען די הייזער פאַר אירעטוועגן, זענען מענטשן, וואָס עסן ממשותדיקע מאַלצייטן און זי פאָרט אַרום אין אַ שטאָ-לענעם אויטאָמאָביל אָנגעפילט מיט אַן אויפּרייסנדיקן בענזין. אויב זי האָט זיי נישט אַליין געמאַכט אָדער באַצאָלט פאַרזיי, האָט עס עמעץ אַנדערש געטון; און דאָס וואָס זי האָט אַלץ אויף קרעדיט באַדייט, אַז דער באַנק-דירעקטער גלויבט, אַז אין אַ צייט אַרום וועט זי באַצאָלן מיט אַ גלייכן ממשותדיקן מאַ-טעריאַל פונם אייגענעם ווערט. און באַצאָלן ד ע ר ו י י ל דער באַנק אַ געוויסן פּראָצענט פאַרן באַנוצן זיך דערמיט. נור ווען זי גייט אין באַנק אַריין, זאָגט זי נישט דעם באַנקפירער, אַז זי וויל לייען ציגל אָדער שפּייז אָדער אויטאָמאָבילן, נור זי זאָגט

אַז זי וויל האָבן קרעדיט און ווען דער פירער פון דער באַנק
דערלויבט איר אַרויסצונעמען דאָס געלט, איז עס אייגנטלעך אַ
באַשטעלונג אויף אַזוי פיל און אַזוי פיל שפּייז, אַזוי פיל און
אַזוי פיל ציגל און אַן אויטאָמאָביל. ער דערמאָנט נישט קיין
וואָרט מכּוח די אַלע זאַכן. ער זאָגט און טראַכט, אַז ער גיט
איר קרעדיט. אַזוי אַרום הויבן אָן סוף-כּל-סוף אַלע באַנקירן און
סוחרים צו טראַכטן, אַז קרעדיט איז אַ ממשותדיקע זאַך, וואָס
מ׳קאָן עסן און טרינקען און אַז באַנק-דירעקטאָרן קאָנען פאַר-
גרעסערן אָדער פאַרקלענערן דעם וווּקס אויף די פעלדער און
פאַרבעסערן דאָס געוועטעניש דערמיט, וואָס זיי האָבן מער צו-
טרוי צו די קליענטן, מיט וועלכע זיי האַנדלען, אָדער זיי זע-
נען סקעפּטיש און האָבן מורא, טאָמער וועלן זיי נישט קאָנען
באַצאָלן (אַרויסלאָזן אָדער צוריקציען דעם קרעדיט, ווי זיי רופן
עס). די סיטי-אַרטיקלען אין די צייטונגען, די אַדרעסן פון
באַנק-פּרעזידענטן אויף די יערלעכע מיטינגען פון די אַקציאָנערן
די פינאַנציעלע דעבאַטן אין פּאַרלאַמענט זענען פול מיט נאַ-
רישע פראַזן מכּוח אַרויסלאָזן קרעדיט און צוריקציען קרעדיט,
אַזוי ווי קרעדיט וואָלט געווען אַ זאַך, וואָס מ׳קאָן עס אָננעמען
מיט אַ לאָפּאַטע. קלוגע מענער קומען צו גיין מיט ווונדערלעכע
פּלענער, וואָס שטיצן זיך אויף אַן אויסרעכנונג, אַז ווען אַ באַנ-
קיר לייט פאַר פינף טויזנט פונט אָפּגעשפּאָרטן אינהאַלט, גיט
ער אויך דעם, וואָס באָרגט עס, קרעדיט אויף פינף טויזנט פונט
אַז מען לייגט צו די פינף טויזנט פונט קרעדיט צו די פינף
טויזנט פונט אָפּגעשפּאָרטן אינהאַלט מאַכן זיי אויס צוזאַמען צען
טויזנט! אַנשטאָט מ׳זאָל זיי וואָס שנעלער אָוועקפירן אינעם נאָ-
ענטן משוגעים-הויז, געפינען דידאָזיקע חכמים אָנהענגער סיי
אין פּאַרלאַמענט סיי אין דער סיטי. זיי שלאָגן פאָר צו פאַר-
ברייטערן אונדזער אינדוסטריע. (דאָס הייסט, מיר זאָלן בויען
שיפן, פאַבריקן, דאַמפּמאַשינען, באַנען א. ד. ג.) מיט קרע-
דיט, זיי גלויבן, אַז איר קאָנט פאַרטאָפּלען די סחורות פאַר
לאַנד דערמיט, וואָס זיי וועלן אויסבייטן דעם ציפער 2 אויפן
ציפער 4.

ווען עס מאַכט זיך אַ דוחק אין געלט אין די „בענק אָף ענגלאַנד" און די באַנק איז געצוווּנגען צו הויבן דעם קורס באַשוּלדיקט מען די דירעקטאָרן, אַז זיי טוען אָפּ מיאוסע שפּיצלעך און זיי לאָזן נישט פאַרברייטערן דעם מסחר, פּונקט ווי דער הויפּט-דירעקטאָר און די קאָמפּאַניע פון די „בענק אָף ענגלאַנד" וואָלטן געקאָנט האַלטן דעם קורס נידריקער ווי דער באַראָמעטער קאָן האַלטן די מערקורי אין אַ שיין וועטער. זיי מיינען, אַז זיי זענען באַהאַוונט, ווייל זיי זענען דאָך עפּעס „געניטע סוחרים" אָבער אינדערמאַתן זענען זיי, ווען עס האַנדלט זיך אין נאַציאָנאַלע ענינים, נישט מער ווי מאַניאַקעס מיט געפערלעכע אילוזיעס; און אונטער דער רעגירונג וואָס פאָלגט זייערע עצות, הויבט זיך אָן שאָקלען דער באָדן הינטער די פיס.

וואָסזשע פאַרט אַזוינס באַשטימט דעם פּרייז, דאָס הייסט דעם קורס פון געלט. וויפיל איר זאָלט צאָלן, ווען איר ווילט באָרגן געלט אין דער באַנק אָדער וויפיל איר זאָלט באַקומען ווען איר לייגט עס אַריין אַהין (אויף אַ דעפּאָזיט) אָדער ווען איר אינוועסטירט עס ביי האַנדלס-געזעלשאַפטן דורך קויפן אַקציעס אָדער ביי דער רעגירונג אָדער דעם שטאַט? מיט אַנדערע ווערטער, וואָס באַשטימט דעם אַזיגערופענעם פּרייז פון געלט? דאָס הייסט: די פּראָצענטער פאַר לייען געלט?

פאַרשטייט זיך, אַז דאָס איז שוין אָפּהענגיק פון דעם, וויפיל אָפּגעשפּאָרט געלט עס געפינט זיך גראָד אויפן מאַרק, אַוועקצולייען און וויפיל די, וואָס ווילן זיך באַנוצן דערמיט קאָנען און זענען גרייט צו צאָלן. אין איין זייט האָט איר די אייגנטימער פון פאַרמעגנס, וועלכע לעבן פאַר ווייניקער ווי זייערע הכנסות, און דערפאַר ווילן זיי פּטור ווערן דערפון איידער עס ווערט פאַרניכטעט. און פון דער אַנדערער זייט, האָט איר די סוחרים, וואָס נויטיקן זיך אינדעם, וואָס די אייגנטימער האָבן נישט געקאָנט קאָנסומירן, כדי צו שפּייזן דערמיט דעם פּראָלעטאַריאַט, אין וועמעס אַרבעט זיי נויטיקן זיך, כדי אָנצוהויבן נייע געשעפטן אָדער צו פאַרגרעסערן די אַלטע. אַ חוץ זיי האָט איר די הולטייסקע אייגנטימער, וואָס האָבן געלעבט איבער זיי-

רע מעגלעכקייטן און זיי מוזן דעריבער פאַרקויפן זייערע הכנסות (אָדער אַ טייל פון זיי) פאַר באַר געלט אויף צו באַצאָלן זייערע חובות. צווישן זיי אַלע באַקומט זיך דער צופלוס און די פאָדערונגען לויט דעם, וויפיל אָפגעשפאָרט געלט און הכנסות עס איז גראָד ווערט; טייער אָדער ביליק. געוויינטלעך שטייגן די פרייזן, ווען עס קומט אַריין ווייניק געלט אין די בענק אָדער ווען דער פאַרלאַנג ווערט אַ מער דרינגענדיקער. און זיי פאַלן, ווען דער צופלוס ווערט גרויס און דער פערלאנג אַ קלענערער.

פאַרביַיגייענדיק, וויל איך אייך דערקלערן, אַז איצט, אַזוי ווי מיר האָבן גענומען באַהאַנדלען די טערמינען מכּוח צושטעלן און די פאָדערונגען, געדענקט, אַז פאָדערונגען, לויט דעם זין פונם געלד־מאַרק, מיינט נישט גראָד פאָדערונגען אַליין; עס מיינט נור די פאָדערונגען, וואָס דער געברויכער קאָן צופרידנשטעלן. דער פאַרלאַנג פון אַ הונגריק קינד נאָך עסן איז זייער אַ שטאַרקער; אָבער מען רעכנט זיך מיט אים נישט אינם מסחר סיידן דעם קינדס מוטער האָט געלט צו קויפן עסן פאַר זיינעטוועגן. בלויז די אוממענטשלעכע קוואַליפיקאַציע, צושטעלונגען און פאָדערונגען (וואָס רופט זיךווירקענדיקע פאָדערונג) באַשטימט דעם פרייז פון אַלץ וואָס האָט אַ פרייז.

בענק זענען זיכער, ווען זיי באָרגן אַוועק זייערע געלטער (אָדער ביכער אייערע) מיט אויסגערעכנטקייט. אויב זיי מאַכן שלעכטע אינוועסטאַציעס אָדער זיי געטרויען נישט די ריכטיקע פערזאָנען אָדער זיי שפּעקולירן, קאָנען זיי רויִנירן זיך אַליין און זייערע קליענטן. אַ מאל, ווען עס זענען געווען אַ סך בענק, פלעגט עס טרעפן זייער אָפט. איצט, ווען די גרויסע בענק האָבן פאַרשלונגען די קליינע, זענען זיי צו ווייניק אין צאָל און צו גרויס, אַז זיי זאָלן זיך קאָנען דערלויבן צו דערלאָזן אַ געגנזייטיק צוזאַמענברעכן. און באמת קאָן עס די מלוכה גאָרנישט צו לאָזן. אַזוי, אַז איר זענט גאַנץ זיכער מיט אייער געלט, אויב איר האַלט עס אין אַ גרויסער באַנק, און איר דאַרפט נישט צווייפלען מכּוח באַנוצן זיך מיט איר גרייטקייט

אַרויסצוהעלפֿן אייך אין אַ סך פֿאַלן, איינגעשלאָסן דאָס האַנדלען אַלס אייער געלט-מעקלער, באָרגן פֿון אייך אויף פּראָצענט און אייך באָרגן, הגם אויף אַ פֿיל גרעסערן פּראָצענט, גרייטגעלט אויף צוריק צוצאָלן ראַטעסווייז, אויב נור איר האָט גוטע ערבים.

איצט, אַזוי ווי מיר זעען שוין די סיבה, פֿאַרוואָס די טערמינען פֿון געלט-לייען ענדערן זיך פֿון צייט צו צייט און טיילמאָל פֿון שעה צו שעה, טאַ לאָמיר זיך אַביסל פֿאַרווײלן דערמיט, וואָס מיר וועלן אויסרעכנען, וואָס עס וועט פֿאָרגעקומען אין די בענק, ווען די מלוכה לאָזט זיך פֿאַרפֿירן פֿון די פּראַקטישע סוחרים אָדער די טויזנט-יעריקע אַמאַטאָרן און זי באַקומט חשק אַריינצוקריגן אַ סומע, לאָמיר זאָגן, פֿון דרייסיק טויזנט מיליאָן פֿונט דורך אַ שטייער אויף קאַפּיטאַל און נאָך דרייסיק טויזנט מיליאָן פֿונט דורך אַ שטייער אויף קרעדיט.

די ידיעה מכּוח דעם שטייער אויף קרעדיט וועט באַלד געמאַכט אַ סוף צו דעם טייל פֿון מסחר, מחמת עס וועט אַ סוף געמאַכט צו קרעדיט בכּלל. דער פֿינאַנציעלער מאַגנאַט, וואָס האָט געקאָנט באַקומען געבאָרגט אַ מיליאָן פֿונט אויף זעקס אָדער זיבן פּראָצענט דורך אויפֿהויבן דעם פֿינגער זיינעם, וועט נישט געקאָנט קריגן קיין פֿינף שילינג געבאָרגט פֿון זיין קאַמערדינער, סיידן יענער וועט עס אים געבאָרגט צוליב פֿריינטלעכקייט און נישט געהאָפֿט אפֿילו עס צוריקצובאַקומען ווען עס איז. די קאַפּיטאַליסטן וועלן געמוזט אַרויסציען יעדן פֿאַרדינג פֿון די בענק, כּדי צו צאָלן שטייערן און זיי וועלן באַפֿוילן זייערע מעקלער אויסצופֿאַרקויפֿן אַלע זייערע אַקציעס, שולדצייגנישן, רעגירונגס און מיניציפּאַלע ווערט-פּאַפּירן, עס וועט אַנטשטאַנען אַזאַ געוואַלטיק גרויסע פֿאָדערונג אויף גרייט געלט, אַז דער „גאָווערנער" (אייגנטלעך דער דירעקטאָר) און די קאָמפּאַניע פֿון די „בענק אָף ענגלאַנד" וועלן געמוזט פֿאַראָרדנען אַ מיטינג אויף עלף אַ זייגער און נאָך אַביסל וואַקלען זיך, באַשליסן צו העכערן די באַנק-ראַטע אויף צען פּראָצענט. נאָך מיטאָג וועט מען זיי אַרויסגעפֿאָדערט אין איילעניש צו העכערן

אויף אַ הונדערט פּראָצענט און איידער זיי וואָלטן צייט געהאַט אַרויסצוזשיקן די וואקלענדיקע ידיעה וואָלטן זיי זיך דערוווּסט אַז עס איז אַ שאָד די אַרבעט, מחמת די בענק האָבן נאָכדעם וואָס זיי האָבן אויסגעצאָלט דריי שילינג פון די הונדערט, אויפגעהערט צו צאָלן און האָבן אַרויסגעהאָנגען אַ נאָטיץ אויף די פאַרשלאָסענע טירן, אַז זיי האָפן צו קאָנען צאָלן זייערע קליענטן די רעשט, נאָכדעם ווי זיי וועלן האָבן רעאַליזירט אַלע זייערע אינוועסטיעס: דאָס הייסט, איינציען זייערע הלוואות און אויסקויפן זייערע ווערט-פּאַפּירן און די אַקציעס. נור די מעקלער וואָלטן רעפּאָרטירט איין פּרייז פאַר אַלעמען. דערדאָזי- קער פּרייז וואָלט געווען נישט קיין פונטן נישט קיין שילינגס נישט קיין פּענעס אָדער אפילו פאַרדינגס, נור גאָרנישט. מחמת דאָס איז דער פּרייז אין אַ מאַרק, ווו עס זענען פאַראַן בלויז פאַרקויפער און לגמרי נישט קיין קויפער.

ווען דער שטייערבאַאַמטער וואָלט געקומען איינמאָנען שטייערן, וואָלטן די שטייער-צאָלער געזאָגט: „איך האָב נישט קיין געלט פאַר אייערטוועגן; נור אנשטאָט צו צאָלן שטייער פונם קאַפּיטאַל, נאַט אייך דעם קאַפּיטאַל אַליין. נאַט אייך אַ בינטל אַקציעס-פּאַפּירן, וועט איר זיי פאַרקויפן פאַר פּאַפּיר אויף איינפּאַקן זאַכן, פאַר אַ האַלבע פּענע. נאַט אייך אַ בינטל אָבלי- גאַציעס און פּרווט אייער גליק מיט זיי. אָט האָט איר קופּאָ- נען, וואָס וואָלטן אין משך פון עטלעכע יאָר האָבן דעם אייגע- נעם ווערט, ווי זעלטענע פּאָסטמאַרקן. אָט האָט איר אַ טראַנס- פער-אָנווייזונג, וואָס וועט געבן די בענק אָף ענגלאַנד די באַ- פולמעכטיקונג, אויסצושטרייכן מיין נאָמען פון דער מלחמה-הלוואה און איבערשרייבן איר אויף אייער נאָמען. נור איר וועט אָבער פון דעם אַלעמען גאָרנישט האָבן! איך מוז אייך אַליין אַרויס- באַגלייטן, מחמת מיינע דינער דרייען זיך אַרום אין גאַס און שטאַרבן פון הונגער, ווייל איך האָב נישט קיין געלט מיט וואָס צו צאָלן זיי זייערע שכירות. עס איז אַ פאַקט, אַז איך וואָלט היינט אַליין אויך נישט געהאַט וואָס צו עסן, ווען איך זאָל נישט געווען פאַרזעצן מיין פּראַק, און אין לאָמבאַרד האָט מען מיר

געגעבן זייער ווייניק פאַר מיין פראַק, מחמת ביי זיי איז אַ שטאַרקער מאַנגל אין געלט און זיי זענען פאַרוואָרפן מיט פראַקן ביזן סופיט. אַ גוטן טאָג אייך!"

איר קאָנט פרעגן נאָך אַלעמען, וואָס איז דאָ דאָס אומגליק, צי האָבן דען נישט ביין מענטשן פון יעדער צען נישט קיין קאַפּיטאַל און נישט קיין קרעדיט אינם פינאַנציעלן זין? (דאָס הייסט הגם אַ קרעמערל קאָן זיי אפשר טרויען ביז סוף וואָך וואָלט אָבער קיין שום באַנקיר נישט געחלומט צו באָרגן זיי אפילו זעקס פענעס). זיי וואָלטן געקאָנט צוקוקן זיך צו דעם וואָס עס געשעט און לאַכן ביז טרערן: „זאָלן די רייכע אויך אַמאָל פאַרזוכן דעם טעם, וואָס עס מיינט צו זיין אָן אַ פּענע, ווי מיר זענען אַזוי אָפט." אָבער וואָס איז מכּוח דער גרויסער צאָל מענטשן, וואָס לעבן פון די רייכע: די דינסטן און דינער די אַרבעטסגעבער און די אַרבעטער, וואָס זענען באַשעפטיקט ביי לוקסוס-אויסאַרבעטונגען, די מאָדערנע דאָקטוירים און אַדוואָקאַטן? און אפילו מיט די נויטיקע פּראָדוקציעס, וואָס וואָלט געשען, ווען די בענק זאָלן אַלע זיין געשלאָסן און באַנקראָט און דאָס געלט אויף אויסצוצאָלן שכירות זאָל האָבן אינגאַנצן צוגענומען די רעגירונג, קיין שום טשעקן ווערן נישט אויסגעצאָלט און קיין שום וועקסלען נישט דיסקאָנטירט? סיידן די מלוכה וואָלט גרייט געווען גלייך איבערצונעמען און אַליין צו פירן דעם גאַנצן מסחר פונם לאַנד: דאָס הייסט, איינצואָרדנען אַ קאָמפּלעטע נאַציאָנאַליזאַציע פון דער גאַנצער אינדוסטריע, נישט האָבנדיק פאָרויסגעזען אָדער געמיינט צו טון אַזאַ זאַך, חורבן און הונגער וואָלטן צוגעברענגט צו פּאָגראָמען און פּלינדערונג, אין פּאָגראָמען און פּלינדערונגען וואָלטן גורם געווען, אז עס זאָל נאָך ווערן ערגער, ווי ס'איז; און לסוף וואָלטן די איבערגעבליבענע אויב עס וואָלטן געווען אַזעלכע, געווען מער נאָך ווי צופרידן, צו פאַלן אויף די קני פאַר אַ מין נאַפּאָלעאָן אָדער מוסאָליני, וועלכע וואָלטן אָרגאַניזירט די געוואַלטאַטן פון פּעוול און צוריק-געשטעלט די אַלטע אָרדנונג, אויף אַזוי פיל וויפיל מען

װאָלט נאָר געקאָנט אָפּראַטעװען פֿונם כאַאָס דורך פּשוטן צװאַנג װאָס װאָלט אנגעװענדט געװאָרן דורך אַן אומבּרחמנותדיקן דיקטאַטאָר.

LV

געלט

איר האָט שוין איצט א גרעסערע ידיעה מכּוח דעם געלט־מאַרק פון א סך אנדערע מענטשן, אָבער נאָך נישט גענוג כּדי צו וויסן וואָס באַשטימט דעם ווערט פון ווערט־פּאַפּירן, אַקציעס און אָפּגעשפּאָרט געלט און וואָס ענדערט די פּרייזן פון טאָג צו טאָג? נישט אַלע געלטער זענען אָפּגעשפּאָרט געלט. ווייניק מענטשן גיבן אויס אַזויפיל געלט אויף אַקציעס, ווי אויף שפּייז, מלבושים אָדער אַ וווינונג. א סך פון אונדז נישט האָבנדיק קיין אָפּגעשפּאָרט געלט בכלל, חלומען גיכער פון קויפן א יאַגד־הייזל אין שאָטלאַנד איידער אינוועסטירן געלט אָדער שפּעקולירן אויף דער בערזע. אָבער מיר נוצן דאָך געלט, ווען עס וואָלט נישט געווען אַזא זאַך ווי אָפּגעשפּאָרט געלט אויף דער וועלט, וואָס וואָלט פעסטגעשטעלט דעם פּרייז פון געלט? וואָס איז בכלל געלט?

נעמט למשל א גאָלדענע מטבעה, איר זענט אפשר גענוג אַלט צו געדענקען אַזא זאַך, איידער די מלחמה האָט זיי אויסגעראָט און איינגעפירט אויפן אָרט פון גאָלדענע מטבעות שטיקלעך פּאַפּיר, וואָס מיר רופן פּאַפּיר־געלט און איר זענט אפשר גענוג יונג צו דערלעבן צו זען ווי זיי וועלן זיך צוריק אומקערן. וואָס איז אַזוינס א גאָלדענע מטבעה? עס איז א געצייג פון קויפן זאַכן פּונקט אינם זעלבן זין ווי א זילבערן לעפעלע

איז אַ געצייג צו עסן דערמיט אַן אײ. קויפֿן און פֿאַרקויפֿן וואָלט געווען אַן אוממעגלעכקייט אָן דעמדאָזיקן געצייג. וואָס וואָלט געשען, ווען זיי וואָלטן נישט עקזיסטירט און איר ווילט ערגעץ פֿאָרן מיט אַן אָמניבוס? און דאָס איינציקע באַוועגלעכע פֿאַרמעגן אייערס וואָלט באַשטאַנען אין קאַטשקעס און אין אַן אייזל! ווען דער קאָנדוקטאָר וואָלט צוגעקומען צו אייך נאָך געלט פֿאַרן פֿאָרן וואָלט איר אים פֿאָרגעלייגט דאָס אייזל און איר וואָלט זיך געהייסן געבן אַ רעשט קאַרטאָפֿלעס, אָדער איר וואָלט אים פֿאָרגעלייגט אַ קאַטשקע און זיך געהייסן געבן אַ רעשט אייער. דאָס וואָלט גורם געווען אַזויפֿיל שוועריקייטן און עס וואָלט אַזוי אויפֿגעהאַלטן דעם האַנדלס-פֿאַרקער, אַז דאָס צווייטע מאָל וואָלט איר איינגעפֿונען, אַז עס איז ביליקער צו פֿאָרן מיטן אייזל ווי מיטן אָמניבוס: פּאַקטיש וואָלטן גאָרנישט געווען קיין אָמניבוסן, מחמת קיינער וואָלט גאָרנישט געפֿאָרן אויף זיי, סיידן אָמניבוסן וואָלטן קאָמוניזירט געוואָרן און בילעטן קויפֿן, וואָלט מען אונטערגעבראָכט.

אַלזאָ, עס איז שווער אַרומצופֿירן זיך מיט אַן אייזל, אַפֿילו ווען ער טראָגט אייך אויפֿן רוקן, אָבער עס איז גאַנץ גרינג צו טראָגן מיט זיך אַזויפֿיל גאָלד, וויפֿיל אַן אייזל קאָסט. צוליב דעם צעשניידט די מלוכה שטיקלעך גאָלד, אין באַקוועם-געפֿאָרעמטע שטיקלעך, וואָס וועגן עפּעס מער ווי 123 „גריינס" אַ פֿערטל פֿון אַ קאָראַט 22-קער גאָלד און דערמיט קאָן מען זיך באַנוצן צום קויפֿן און פֿאַרקויפֿן. פֿאַר אַזעלכע טראַנזאַקציעס, וואָס זענען צו קליין צו באַנוצן זיך מיט אַזאַ מעטאַל, וואָס איז אַזוי טייער ווי גאָלד, מאַכט זי זילבערנע און קופּערנע מטבעות און זי גיט אַרויס אַ געזעץ, אַז אַזויפֿיל פֿון אָט די מטבעות זאָלן האָבן דעם ווערט פֿון איין גאָלדענער מטבע. אַזוי אַרום ווערט דער קויף און פֿאַרקויף זייער גרינג. אַנשטאָט איר זאָלט פֿאָרלייגן דעם אָמניבוס-קאָנדוקטאָר אייער אייזל, טוישט איר אים אויס לויט זיין ווערט אויף געלט און האָבנדיק געלט אין קעשענע, קאָנט איר באַצאָלן פֿאַר אייער רייזע

אין צוויי רגעס נישט דאַרפנדיק אויסרעדן אפילו א וואָרט מיטן קאָנדוקטאָר.

אַזויאַרום זעט איר, אַז געלט איז נישט נור אַ בויטיק געצייג צו קויפן און פאַרקויפן נור אויך אַ מאָס פון ווערט; מחמת עס ווערט פאַרגעשלאָגן געלט זיך דערמיט צו באַנוצן, הערן מיר אויף צו זאָגן, אז אַן אייזל איז ווערט אַזויפיל און אַזויפיל קאַטשקעס, אָדער א האַלב פערד, נור אז עס איז ווערט אַזויפיל און אַזויפיל פונטן אָדער שילינג. דאָס גיט די מעגלעכ-קייט צו האַלטן ביכער און עס מאַכט בכלל מעגלעך דעם האַנדל.

דאָס אַלץ איז אַזוי לייכט ווי א. ב. דאָס וואָס איז נישט אַזוי גרינג תופס צו זיין איז, פאַרוואָס זאָל דער אייזל האָבן דעם ווערט פון, לאָמיר זאָגן דרייפערטל פון א פונט, (15 שילינג) אָדער פאַרקערט, פאַרוואָס זאָלן פופצן שילינג ווערט זיין אַן אייזל? וואָס איר קאָנט זאָגן איז, אז די קויפערין האָט פופצן שילינג און זי דאַרף האָבן אַן אייזל נייטיקער פון די פופצן שילינג און דער וואָס פאַרקויפט פאַר דעם פרייז דאַרף נייטיק האָבן די פופצן שילינג איידער צו האַלטן דעם אייזל. די קויפערין ווידער, הגם זי דאַרף האָבן אַן אייזל, דאַרף זי עס נישט אַזוי נייטיק האָבן, אַז זי זאָל וועלן געבן מער ווי פופצן שילינג דערפאַר; און די פאַרקויפערין, הגם זי דאַרף האָבן געלט וויל נישט אַוועקגעבן דאָס אייזל פאַר ווייניקער פון פופצן שילינג; און אַזוי טוישן זיי זיך מיטן געלט פאַרן אייזל. זייערע באַדערפענישן באַלאַנסירן פונקט ביי דעם ציפער.

איצט איז אַזוי. אַן אייזל רעפּרעזענטירט בלויז אַן אייזל, בעת פופצן שילינג רעפּרעזענטירן א ווערט פון פופצן שילינג, פאַר וועלכע איר קאָנט קויפן, וואָס איר ווילט נור אַליין, פון עסן און טרינקען, ביז א ביליקן שירם. יעדע געוויסע סומע געלט רעפּרעזענטירט עפּעס ממשותדיקס; אָבער פאַרגעסט נישט. אז הגם עס רעפּרעזענטירט ממשותדיקע זאַכן, וועלכע איר קאָנט עסן און טרינקען. קאָנט איר אָבער נישט עסן און טרינקען, קיין באַנק-נאָטן און נישט קיין מעטאַלענע מטבעות. מיר ווייסן גאַנץ גוט אז אויב איר האָט צוויי שילינג וועט אייך דער מילך-מאַן געבן

דערפאַר אַ פונט פוטער. אָבער א פונט פוטער איז פונקט אַזוי נישט קיין קיילעכיק שטיקל מעטאַל, ווי א קאַץ איז נישט קיין פלאַטשיק שטיקל אייזן און ווען עס וואָלט נישט געווען קיין פוטער, וואָלט איר געמוזט עסן טרוקן ברויט, ווען איר וואָלט פאַרמאָגט מיליאָנען שילינג.

און א חוץ דעם, פוטער קאָסט נישט תמיד צוויי שילינג. אַ פונט, טיילמאָל קאָסט עס צוויי שילינג מיט צוויי פענעס און טיילמאָל אפילו מיט זעקס פענעס. עס לעבן נאָך איצט מענטשן וואָס געדענקען, ווען פוטער האָט געקאָסט פיר פענעס א פונט און מען האָט זיך נאָך באַקלאָגט, אז עס איז צו טייער. עס איז נישט קיין קונץ צו זאָגן, אז פוטער איז ביליק, ווען עס איז דאָ אַ סך און טייער, ווען עס פעלט אויס. נור פאַרוואָס קאָסט פוטער למשל מאָנטיק צען פונט פאַר א סאַווערן*) און שבת אַ סאַווערן מיט א פערטל איז עס דערפאַר, וואָס עס איז דאָ ווייניקער פוטער אָדער מער גאָלד?

עס קאָן זיין דאָס ערשטע, אָדער דאָס אַנדערע, אָדער ביידע צוזאַמען. ווען די רעגירונג זאָל אַרויסגעבן אַ סך נייע סאַווערנס כדי צו טאָפּלען די צאָל, וואָלטן מיר געדאַרפט צאָלן צוויי סאַווערנס פאַר צען פונט פוטער, נישט דערפאַר ווייל עס וואָלט געווען ווייניקער פוטער נור מחמת עס וואָלט געווען מער גאָלד, אָבער עס איז נישטאָ וואָס מורא צו האָבן טאָמער וועט עס געשען, ווייל עס איז דאָ אזוי ווייניק גאָלד און עס איז אַזוי שווער צו קריגן, אז ווען די רעגירונג זאָל אַרויסלאָזן מער ווי עס איז נויטיק, כדי צו געבן די מעגלעכקייט צו האַנדלען, קויפן און פאַרקויפן — וואָלט מען עס צעשמאָלצן און פאַרנוצט אויף אַנדערע צוועקן צו להכעיס דעם שטרענגען פאַרבאָט קעגן דעם. און מען וואָלט עס אַזוי לאַנג געטון, ביז איר וואָלט געקאָנט קויפן מער פאַר גאָלד אין דער פאָרם פון סאַווערנס, ווי אין די פאָרמען פון זייגערס, קייטלעך אָדער בראָסלעטן. דערפאַר

*) באַשטימטע גאָלדענע מטבע פון א באַשטימטן געוויכט.

פילן זיך מענטשן זיכער מיט גאָלד-מטעות; מחמת דאָס גאָלד אינם סאַוורון האָט תמיד זיין ווערט, מען קאָן אים פאַרווענדן אויף אַנדערע צוועקן א חוץ קויפן און פאַרקויפן; און אויב די שעה זאָל קיין שעה נישט זיין און די בריטישע אימפעריע זאָל פאַרנומען ווערן פונם פלאַנעט מאַרס און אין קורס וואָלט געווען נור מאַרטיאַן-געלט*) וואָלטן די גאָלדענע סאַוורונס נאָך אַלץ געקאָנט אויסגעביטן ווערן אויף אַזויפיל פונטער, ווי פריער, נישט אַלס געלט, נור אַלס אַזוי פיל און אַזוי פיל גאָלד, אַזוי אַז פאר א בריטישן גאָלר סאַוורון וואָלט מען געקאָנט קויפן פונקט אַזוי פיל, וויפיל פאר א מאַרטיאַן-גאָלד-סאַוורון פונם זעלבן געוויכט.

אָבער לאָמיר זיך פאָרשטעלן, איר האָט נישט קיין ערלעכע רעגירונג, לאָמיר זיך פאָרשטעלן אַז דאָס לאַנד און איר מינץ געפונען זיך אונטער א קעניג א גנב, לאָמיר זאָגן דערדאָזיקער קעניג פאַרמאָגט גרויסע סומען געלט און ער וויל אָפּנאַרן זיינע קרעדיטאָרן, קאָן ער עס טון דורך אויסצאָלן זיי אין סאַווּרונס געמאַכט פון בליי און באַדעקט מיט נישט מער גאָלד ווי ס'וואָלט בויטיק געווען. כדי זיי זאָלן אויסזען עכט, העברי דער אַכטער האָט עס געטון אויף א ווייניקער גראָבן אופן, ער האָט געגעבן א פאַלשע וואָג אין זילבערנע מטבעות. און ער איז נישט געווען דער אייציקער הערשער וואָס האָט אָפּגעטון אַזאַ שפּיצל, בעת ער איז געווען געענגט אין געלט. ווען אַזעלכע שווינדלערייען ווערן אנטדעקט שטייגן די פרייזן, און די שכירות קומען זיי נאָך. די איינציקע וואָס האָבן געוווּנען דערביי, זענען געווען די וואָס האָבן פונקט ווי דער קעניג, געבאָרגט שווער געלט אין צוריק געצאָלט גרינגס. און פאַרשטייט זיך, אז דאָס וואָס זיי האָבן געוווּנען האָבן די קרעדיטאָ־ן פאַרלוירן. אָבער עס איז געווען א געמיינער טאַט, וואָס האט געבראַכט שאָדן דעם ענגלישן, אַזוי גוט ווי דעם ראָיאַלן קרעדיט, אַלע ענגלישע בעלי-

---

*) פאַנטאַסטישע, אַבערגלויבישע איינוווינער פון פלאַנעט מאַרס.

חובות זענען געווען אַריינגעצויגן און נישט ווילנדיק פאַרמישט אינם שווינדל, אַזוי טיף ווי דער קעניג.

דער מוסר-השכל דערפון איז, אַז אַן אומערלעכער הערשער, איז דאס גרעסטע געפאַר, פאַר וואס אַ נאַציע דאַרף מורא האָבן. מענטשן וועלכע פאַרשטייען זיך נישט אויף אַזעלכע זאַכן מאַכן אַ גאַנצן וועזן דערפון, וואָס העגרי האָט חתונה געהאַט מיט זעקס פרויען און האָט מיט דעם גרעסטן טייל פון זיי געהאַט אַ ביטער מזל, און דערפון וואָס ער האָט דערלאָזט אַז די באָבל-לייט זאָלן באַרויבן די קירך. אונדז פאַרדריסט היינט מער דאָס וואָס ער האָט באַשווינדלט די געלטער מחמת אַזאַ געפאַר חענגט איבער אונדזערע אַלעמענס קעפּ. העגריס שפּיצלעך ווערן היינט אָפּגעטון נישט נור פון קעניגן נור אויך פון רעפּובליקאַנישע רעגירונגען מיט סאָציאַליסטישע מערהייטן און אפילו אין די סאָוויעטן פון די פּראָלעטאַרישע שטאַטן... דער פועל-יוצא איז אַז אומשולדיקע פרויען, וואָס זענען געווען פאַרזאָרגט אויף אַ פיינעם אופן מצד זייערע עלטערן, וועלכע האָבן זיך יאָרן-לאַנג אָפּגעזאָגט פון לוקסוס, כדי צו קאָנען פאַרזאָרגן זייערע קינדער דורך צאָלן פאַרזיכערונגס-פּרעמיעס, געפינען זיך פלוצלינג אין אַ מצב פון אָרעמע מענטשן, וועלכע שטאַרבן פון הונגער; פענסיעס, וואָס ווערן פאַרדינט דורך לעבנסלענגלעכער, שווערער, ערנהאַפטיקער דינסט פאַרלירן זייער ווערט, איבערלאָזנדיק די פענסיאָנערן איבערצולעבן זייער אומגליקלעך, אַזויווי אַן אַרויסגעוואָרפענער פון אַ שיף לעבט איבער אין אַן אָפן שיפל אויפן ים; א. ב. ג. מאַכן ריזיקע פאַרמעגנס אָן שום נוצלעכער טעטיקייט בעת ה. ו. ז. פאַרלירן אַלץ און באַנקראָטירן אומשולדיקערהייט. דער ענין איז אַזוי ערנסט און אַזוי דראָענדיק, אַז איר וועט מוזן צוזאַמענעמען אייער גאַנצן געדולד, בשעת איך וועל עס אייך פּרוּוון גענויער דערקלערן.

היינט צו טאָג (1927) נוצן מיר נישט קיין גאָלדענע סאָווערונס. מיר נוצן שטיקלעך פּאַפּיר, מערסטנס שמוציקע און נישט קיין שמעקעדיקע, אויף וועלכע עס איז אָפּגעדרוקט מיט גרויסע

אותיות One Pound (*אין א בילד פונם פּאַרלאַמענט אויף דער לינקער זייט. עס איז אויך פאַראַן אויף זיי א געדריקטער נאָטיץ, אַז דאָס אָפּגעדריקטע פּאַפּירל איז געלט, און לויטן געזעץ פון פּאַרלאַמענט XIV ,geo. V, ch און IV קאָנט איר, אויב איר זענט וועמען שולדיק א פונט, באַצאָלן דעם חוב מיט אָט דעם שטיקל פּאַפּיר, און ער מוז עס אָננעמען און אנערקענען אַלס א פולשטענדיקע באַפרייאונג פון אייער חוב צו אים, צו ער וויל אָדער נישט.

עס וואָלט געווען א שטות צו מיינען, אַז אָט דאָס שטיקל פּאַפּיר, וועלכעס איר קאָנט אויסגעבן אַלס א פונט, האָט דעם מינדסטן ווערט אַלס פּאַפּיר. עס איז צו קליין און צו פיל אָנגעפּאַטשקעט, מען זאָל עס קאָנען געברויכן פאַר וועלכן עס איז צוועק, צוואָס פּאַפּיר קאָן נוצן. און דאָך איז נישט פאַראַן קיין שום געזעץ, וואָס זאָל פאַרווערן דער רעגירונג, וואָס איז שולדיק אירע קרעדיטאָרן 7700 מיליאָן פונט אָפּצודריקן 7700 מיליאָן פון אָט די איינפונטיקע באַנקנאָטן און מיט זיי באַצאָלן אַלע היימישע קרעדיטאָרן, הגם פאַר טויזנט שטיקלעך פּאַפּיר אַזעלכע קאָן מען נישט קריגן קיין איין פּאַפּיראָס.

איר וועט אפשר זאָגן, אַז דאָס איז צו שרעקלעך, עס זאָל זיין מעגלעך. מען האָט עס פאָרט געטון און דערצו נאָך מיט א גאַנץ קורצער צייט צוריק איך ווייס פון דעם און עס האָט מיך אַליין געקאָסט. די דייטשע רעגירונג האָט עס געטון נאָך דער מלחמה, ווען אירע זיגער האָבן מיט משוגענע צולהכעיסדיקייט און איינגעשפּאַרטקייט געפאָדערט פון איר אַזעלכע סומען געלט, וואָס די דייטשן האָבן נישט פאַרמאָגט. די עסטרייכישע רעגירונג האָט עס געטון. דידאָזיקע לענדער זענען מיר שולדיק געווען אַזעלכע גרויסע סומען געלט וואָס וואָלטן גענוג געווען מיך אויסצוהאַלטן דאָס גאַנצע לעבן און זיי האָבן מיר באַצאָלט די חובות אין פּאַפּיר-געלט, סויזנט מיליאָן פונט, וואָס זענען

---

*) איין פונט.

ווערט געווען אין ענגליש געלט פונקט צוויי מיט א האלבע פעני. די בריטישע רעגירונג האט געמיינט אז זי האט געצוואונגען דייטשלאנד זי זאל באצאלן די קאסטן פון דער מלחמה; אבער באמת האט זי גאר געצוואונגען מיך מיט אלע אנדערע דייטשלאנדס קרעדיטארן צו באצאלן דידאזיקע קאסטן. און אזוי ווי איך בין אן אויסלענדער, א פרעמדער און א שונא, האבן די דייטשן ווארשיינלעך נישט געהאט קיין שטארקן רחמנות אויף מיר. אבער דאס אייגענע איז געשען די דייטשן, וועמען עס איז געקומען דייטש געלט פון אויסלענדער אדער פון אנדערע דייטשן. סוחרים וואס האבן געקויפט סחורות אויף וועקסלען אויסגעשטעלט אויף זעקס חדשים, האבן זיי געדעקט מיט פאפירענע מארקן און האבן אויף אזא אופן באקומען די סחורות אומזיסט. משכנות אויף ערד און הייזער, אקציעס און אלערליי הלוואות זענען דערליידיקט געווארן אויף אזא אופן און פון אלעם דעם איז געווען איין לחלוטין אומדערווארטער רעזולטאט: די דייטשע ארבעטסגעבער, זייענדיק באפרייט פונם עול פון משכנות און הלוואות, וואס עס האבן געהאט די ענגלישע ארבעטסגעבער האבן באקומען די מעגלעכקייט צו קאנקורירן מיט די ענגלענדער אפילו אין ענגלישע מארקן. אלערליי משוגעדיקע זאכן האבן פאסירט. קיינער האט נישט געשפארט קיין געלט, ווייל דער ווערט דערפון איז געפאלן פון שעה צו שעה. מענטשן זענען אריינגעגאנגען אין א רעסטאראן באשטעלן א מאלצייט פאר פינף מיליאן און ווען עס איז געקומען צום באצאלן האבן זיי זיך דערוווסט, אז בעת זיי האבן געגעסן, איז עס דערווייל געשטיגן ביז זיבן מיליאן. אויב א פרוי האט באקומען עפעס געלט, איז זי אין דער אותו-רגע אוועק אין קראם עפעס קויפן דערפאר; ווייל די זאך, וואס זי האט געקויפט האט נישט פארלוירן די נוצלעכקייט, בעת דאס געלט וואלט, אויב זי וואלט עס געהאלטן ביז מארגן, פארלוירן דעם ווערט, אויף אזויפיל, אז זי וואלט דערפאר נישט געקאנט קויפן קיין העלפט אדער אפשר גאר קיין צענטל פון דער זאך; און אפשר וואלט זי לגמרי גארנישט געקאנט באקומען דערפאר. עס האט געלוינט צו באצאלן צען מיליאן מארק פאר א בראט-

פאַן. ווען איר האָט אפילו געהאַט צוויי בראָט-פּאַנען פון פריער אײדער גאָרנישט צו קויפן, ווייל די בראָט-פּאַן איז פאַרבליבן א בראָט-פּאַן און מען וואָלט געקאָנט בראָטן אין איר (אויב איר וואָלט געהאַט וואָס צו בראָטן) וואָס עס זאָל נישט געשען; אינ- דערצייט ווען די צען מיליאָן מארק קאָנען אמאָל ארום פינף א זייגער פאַרנאַכט שוין נישט זיין גענוג צו באַצאָלן פאַר קיין טראַמוויי-בילעט.

נאָך א בעסערער פּלאַן איז דעמאָלט געווען אין דייטשלאַנד צו קויפן אַקציעס, אויב איר האָט זיי נור געקאָנט באַקומען; מחמת פאַבריקן און באַנען זענען אזוי דויערהאַפטיק, ווי בראָט-פאַנען. הגם מענטשן האָבן זיך שטאַרק געאײלט אויס- צוגעבן זייער געלט, זענען זיי א חוץ לזה געווען ממש משוגע פון איילעניש איינצולייגן די געלטער זייערע; דאָס הייסט נוצן דאָס געלט אַלס קאַפּיטאַל; אזוי אז עס איז נישט געווען בלויז א פאַלשע פאָרשטעלונג פון א וווקס אינם נאַציאָנאַלן קאַפּיטאַל, וואָס איז פּראָדוצירט געוואָרן דורך דעם איינפּאַקן מיטל פון אָנרופן אן אָפּגעשפּאַרט-ברויטל פופציק טויזנט פונט, נור אַן אמתער וווקס אין זייער פּראָפּאָרציאָנעלן אינהאַלט, וואָס מענטשן האָבן גיכער חשק געהאַט צו אינוועסטירן אײדער אויסצוגעבן.

אָבער פונדעסטוועגן איז דאָס געלט אויסגעגעבן געוואָרן, יע- דער איינער האָט געוואָלט פּטור ווערן פון דעם, אזוי שנעל ווי מעגלעך, דורך אויסטוישן עס אויף זאַכן, וואָס וועלן נישט פאַרלירן זייער ווערט. באַלד האָבן זיי אָנגעהויבן נוצן אויסלענ- דיש געלט (מערסטנס אמעריקאַנער דאָלאַרן) און דאָס האָט גורם געווען אַז מען האָט אָנגעהויבן זוכן מיטלען איינצופירן א מין טויש-האַנדל, וואָס איז אריין אין קראַפט, ביז די רע- גירונג איז געווען געצוווּנגען ארויסצולאָזן א נייע גאָלדענע מטבעה און די אַלטע באַנקנאָטן האָט מען געקאָנט אריינוואַרפן אינם אָפּפאַל-קאָרב, אָדער פאַרקויפן אין פופציק יאָר ארום אַלס א קוריאָז, ווי די באַרימטע אַסיגנאַציעס פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע.

דערדאָזיקער פּראָצעס פון פעלשן די מטבעות מצד א רע-

גירונג, מיטן צוועק צו קאָנען אָפּנאַרן אירע קרעדיטאָרן, רופט מען אָן מיט אַ פאַרפיינערטן נאָמען, וועלכע בלויז געציילטע מענטשן פאַרשטייען, „אינפלאַנציע" (אויפגעבלאָזנקייט) און דאָס ענדערן דעמדאָזיקן פּראָצעס דורך אָנהויבן צוריק אַרויסגעבן מטבעות, געמאַכט פון אַ טייערן מעטאַל, רופט מען „דעפלאַציע". די צרה איז, וואָס דאָס היילמיטל איז פונקט אַזוי פיינלעך ווי די קרענק, מחמת אויב אינפלאַנציע גיט דעם בעל-חוב אַ מעג-לעכקייט, דורך היבן די פּרייזן אָפּצונאַרן דעם קרעדיטאָר, גיט די דעפלאַציע אַ מעגלעכקייט דעם קרעדיטאָר דורך וואַרפן די פּרייזן אָפּצונאַרן דעם בעל-חוב. דערפאַר איז עס אַ הייליקע עקאָנאָמישע פליכט פון אַ רעגירונג, צו האַלטן דעם ווערט פון געלט אין אַ פעסטן באַשטימטן קורס און טאַקע דערפאַר וואָס רעגירונגען קאָנען זיך שפּילן מיטן ווערט פון געלט, איז עס אַזוי אומבאַדינגט וויכטיק, אַז זיי זאָלן באַשטימען מענטשן, וועלכע זענען ערלעך און פאַרשטייען זיך אַבסאָלוט אויף געלט-ענינים.

פאָרלויפיק איז נאָך נישטאָ קיין איין רעגירונג אין דער וועלט, וואָס זאָל אויספירן דידאָזיקע פליכטן. צווישן אונדזער אייגענער רעגירונג וואָס האָט אויסגענוצט די געלעגנהייט פון דער מלחמה און האָט אַרויסגעלאָזט פּאַפּירענע באַנקנאָטן אויפן אָרט פון גאָלדענע מטבעות און די דייטשע און רוסישע רעגי-רונגען וועלכע האָבן אַרויסגעגעבן אַזויפיל פּאַפּירענע באַנקנאָטן אַז פאַר אַן אויטאָבוס אָנגעפילט מיט אָט די באַנקנאָטן האָט מען קוים געקאָנט קויפן אַ פּאָסט-מאַרקע, איז דער חילוק געווען אין דער מדרגה בלויז און די מדרגה איז נישט געלעגן אין די רעלאַטיווע ערלעכקייט פון די ענגלענדער, רוסן אָדער דייטשן, נור אין דעם דרוק פון אומשטענדן; וואָלטן מיר געווען באַזיגט און געצווונגען צו צאָלן אוממעגלעכע סומען אונדזערע זיגער, אָדער ווען מיר וואָלטן געווען אַזוי צעבראָכן, ווי רוסלאַנד נאָכן פאַלן פונם צאַריזם וואָלטן מיר אויך נישט געווען ערלעכער פאַר זיי, הגם דאָס העכערן די פּרייזן אויף טאָפּל ווי פריער איז גע-ווען דערפאַר וואָס עס איז געווען אַ מאַנגל אין סחורות און אין אַרבעט; נישט דערפאַר וואָס מען האָט אַרויסגעלאָזט אַ צו

גרויסן סכום פּאַפּיר-געלט, מיר האָבן נאָך אַלץ שטאַרק דרך-ארץ
און מיר באַטראַכטן פֿאַר גרויסע פינאַנציעלע אויטאָריטעטן אַזעל-
כע דזשענטל-לייט, וואָס רעקאָמענדירן אינפלאַציע פֿאַר אַ מיטל,
צו פֿאַרזאָרגן די אינדוסטריע מיט מער קאַפּיטאַל. צו דידאָזיקע
דזשענטל-לייט גלויבן טאַקי אויף אַן אמת. אַז מיר וואָלטן גע-
קאָנט פֿאַרגרעסערן אונדזערע רייכטימער דערמיט, וואָס מיר וואָלטן
אָפּגעדריקט צוויי מאָל אַזויפיל פּאַפּירענע באַנקנאָטן, צי זיי זע-
נען אפשר שולדיק אַזויפיל געלט, אַז זיי וואָלטן זיך געפילט
דערלייכטערט, ווען מ׳אָל זיי אָפּגעבן די חובות מיט פּאַפּירענע
פֿונטן, אין דעם ווערט פֿון צען שילינג. איז נישט תמיד אַזוי
גרינג צו טרעפֿן. נור ווען איר פּאַקט אייער פּאַרלאַמענטאַרישן
רעפּרעזענטאַנט, בעת ער שטיצט אונטער אינפלאַציע און איר
פֿרעגט אים (ריזיקירנדיק דערביי מען זאָל אייך זאָגן איר זענט
נישט קיין לײדע) צי ער איז אַ שוטה, אָדער אַ שווינדלער,
וועט איר אים געבן אַ געזונטן קלאַפּ און איר וועט אים צווינ-
גען זיך צו פֿאַרטראַכטן אויף אַ רגע, אַנשטאָט סתם קלאַמערן
זיך אין אַן אילוזיע, אַז מ׳קאָן רייכער מאַכן די נאַציע דערמיט,
וואָס מ׳וועט אָנרופֿן איין פֿענע צוויי.

און איצט, אויב איר זענט איינשטימיק מיט מיר, אַז די
פֿליכט פֿון אַ רעגירונג איז צו זאָרגן, אַז אירע געלטער זאָלן
אַזוי ווייט ווי עס איז נאָר מעגלעך תמיד האָבן אַ גלייכן ווערט—
שטייען מיר ביידע פֿאַר דער פֿראַגע: „וואָס פֿאַראַ ווערט״?
פֿאַרשטייט זיך אַז דער ענטפֿער וועט תמיד זיין: „דעם ווערט,
וואָס עס האָט היינט צו טאָג. סיידן מען האָט געפּרוּווט מאַכן
שפּיצלעך און גורם געווען עס זאָל זיך אָנהויבן וואַקלען און
אין אַזאַ פֿאַל איז דער גרינגסטער ענטפֿער: „דעם אייגענעם
ווערט, וואָס עס האָט געהאַט איידער עס האָט זיך אָנגעהויבן
וואַקלען״. אויב אָבער איר ווילט האָבן אַ ריכטיקע דערקלערונג
און נישט אָפּקומען מיט אַ גרייטן ענטפֿער, מוזט איר קוקן אויף
מטבעות און באַנקנאָטן ווי אויף נוצלעכע אַרטיקלען, וועלכע איר
טראָגט מיט זיך אַרום, דערפֿאַר וואָס אָן זיי קאָנט איר נישט
פֿאָרן אויף קיין אָמניבוס, נישט דינגען קיין אויטאָמאָביל אָדער

פאָרן אויף דער באַן, אָדער קויפן א זעמל און מען מוז האָבן אַ געהעריקן סכום, עס זאָל זיין גענוג צו פארזאָרגן אייך און אייערע מענטשן, וועלכע דארפן איינקויפן סחורות. בקיצור, מטבעות און באַנקנאָטן זענען פונקט אַזוי ווי נאָדלען אָדער לאָפּאַטקעס און דער ווערט זייערער ווערט אויך באַשטימט אויף דעמזעלבן אופן. אויב דער פאַבריקאַנט אַרבעט אויס צען מאָל אַזויפיל נאָדלען, וויפיל מען קאָן געברויכן, וועלן זיינע נאָדלען גאָרנישט אַריינברענגען אַלס נאָדלען, ווייל קיין שום פרוי וועט נישט באַצאָלן פאר קיין נאָדל וואָס זי דאַרף נישט האָבן, ווען עס ליגן נאָך ניין דערנעבן, וואָס זי קאָן נעמען אומזיסט. איז אַלץ וואָס בלייבט איבער צו טון, איז צו נעמען די איבריקע ניין נאָדלען און זיי פארנוצן אויף שטאָל, צו מאַכן אַנדערע זאַכן (לאָמיר זאָגן שטאָלענע סטאַלקעס), אַזוי אַרום וועלן נישט זיין קיין איבריקע נאָדלען און די איינע, וואָס מען דאַרף האָבן, וועט ווייניקסטנס האָבן דעם ווערט, וואָס עס קאָסט צו מאַכן זי, ווייל נייטאָרנס וועלן זיי דאַרפן נייטיק כדי צו וועלן באַצאָלן דעם פרייז. אַן אינטעליגענטנע געמיינדע וועט פרווון רעגולירן דאָס צושטעלן פון נאָדלען, אַזוי אַז זייער ווערט זאָל ווי וויית מעגלעך תמיד, שטיין אויף אַ גלייכן הויך. אַ קאַפּיטאַליסטישע געמיינדע וועט זיי רעגולירן, אַזוי אַז זיי זאָלן ברענגען דעם קאַפּיטאַליסט דעם גרעסטן רווח. אָדער דער ווערט פון נאָדלען וועט תמיד זיין אָפּהענגיק פון דעם קוואַנטיטעט, וואָס מען וועט קאָנען באַקומען.

און פונקט אַזוי ווי נאָדלען זענען נור נוצלעך אויפצוציִען און זיי האָבן קיין שום נוצן נישט פאַר עפּעס אַנדערש, אַזוי זענען מטבעות און באַנקנאָטן נור נוצלעך אויף קויפן און פאַרקויפן און נוצן נישט פאַר קיין שום אַנדערע זאַכן. איין מטבעה איז גענוג צו מאַכן אַ סך טראַנזאַקציעס. מחמת זי גייט אַריבער פון האַנט צו האַנט, אַזוי ווי איין נאָדל איז גענוג ארומצוזוימען אַ סך טאַשנטיכלעך. און דערפאַר איז זייער שווער צו באַשטימען, וויפיל נאָדלען און מטבעות מען דאַרף האָבן. איר קאָנט נישט זאָגן, „עס זענען פאַראַן אַזוי פיל און אַזוי פיל

טאַשן טיכלעך אין לאַנד וואָס מוזן אַרומגעזוימט ווערן; וועלן מיר מאַכן פאַר יעדן טיכל אַ נאָדל,״ אָדער:
„עס זענען פאַראַן אַזויפיל און אַזויפיל ברויטלעך צום פאַרקויפן יעדן פרימאָרגן; וועלן מיר מאַכן מטבעות אָדער אַרויסלאָזן באַנקנאָטן פאַרן פרייז פון יעדן ברייטל״. קיין שום מענטש אָדער רעגירונג אויף דער וועלט קאָן נישט פאָרויסזאָגן, וויפיל נאָדלען אָדער מטבעות עס וועלן זיין גענוג. איר קאָנט איבערציילן די מיילער וואָס איר דאַרפט שפייזן און זאָגן וויפיל ברויטלעך איר דאַרפט, כדי צו מאַכן זיי זאַט, מחמת אַ שטיקל ברויט קאָן מען נור עסן איינמאָל אינמיטן עסן ווערט דאָס שטיקל ברויט געפּטרט; אָבער אַ נאָדל, אָדער אַ סאָווערן אָדער אַ באַנקנאָט קאָן מען נוצן נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל. איין פונט קאָן ליגן אין אַן אלטן זאָק ביז דער אייגנטימער קומט און נעמט אים אַרויס און אַ נאַנדער פונט קאָן איבערגיין פון האַנט צו האַנט פופציק מאָל אַ טאָג, און יעדעס מאָל זאָל מען דערמיט מאַכן געשעפט. ווי אַזוי זשע זאָל אַ רעגירונג באַשטימען וויפיל מטבעות און באַנקנאָטן, זי זאָל אַרויסלאָזן? און ווי אַזוי זאָל אַ נאָדל-פאַבריקאַנט אויסרעכנען וויפיל נאָדלען ער זאָל אויסאַרבעטן?
עס איז פאַראַן נור איין וועג: די נאָדל-פאַבריקאַנטן אַרבעטן אויס נאָדלען אויף אַ טייערן פרייז; ביז זיי געפינען אויס אַז מ׳קאָן זיי נישט אַלע פאַרקויפן, סיידן מ׳זאָל זיי פאַרקויפן ביליקער, הייבן זיי אָן פאַרקויפן נאָדלען אַלץ ביליקער און ביליקער און זיי לייזן דעמאָלט מער (צוליב דער ביליקייט), ביז די פרייזן זענען אַזוי נידריק, אַז זיי וואָלטן אָנגעהויבן ווייניקער פּראָפיטירן, ווען מ׳וואָלטן זיי פאַרקויפט נאָך ביליקער און דאַן הערן זיי אויף אויסצואַרבעטן מער נאָדלען ווי עס איז נויטיק צו שטעלן אין די געשעפטן אַריין און דער פרייז פון נאָדלען איז דעמאָלט אַ באַשטימטער. די רעגירונג מוז טון דאָס אייגענע מיט גאָלדענע מטבעות, מחמת גאָלד איז נוצלעכער אויף מטבעות איידער יעדער אַנדערע זאַך, אָן אונץ גאָלד, וואָס איז אויסגעאַרבעט געוואָרן אויף סאָווערנס האָט אַ גרעסערן ווערט, ווי

סתם אַן אונץ גאָלד (וואָס רופט זיך שטאַנגען אָדער שטאַבעס גאָלד). אָבער ווען די רעגירונג זאָל אויסאַרבעטן אַזוי פיל גאָלדענע סאָווערינס, אַז עס וואָלט געווען מער וויפיל מען האָט נויטיק צום האַנדל, פאַר קויפן און פאַרקויפן — וועלן זיין מער סאָווערינס, ווי מען דאַרף האָבן; און זיי וועלן פאַלן ביז אַ נידריקערן פרייז פון שטאַבעס גאָלד. דאָס וועט זיך לאָזן מערקן דורכן שטייגן פון די פרייזן אויף אַלע סחורות, איינגעשלאָסן די פרייזן פון געלד אין שטאַבעס, און מעטאַלענע שטאַנגען. דער סוף וועט זיין, אַז עס וועט לוינען אַ יווועלער צו צעלאָזן גאָלדענע סאָווערינס אויף שטאַבעס גאָלד, כּדי אויסצואַרבעטן פון דעם גאָלדענע זייגערס, בראַנסלעטן און אַנדערע זאַכן. אָבער דאָס צעשמעלצן די סאָווערינס איז גורם, אַז זייער צאָל זאָל קלענער ווערן און זיי זאָלן גלייך אָנהויבן שטייגן אין פרייז, ווייל זיי זענען שוין נישט אַזוי בנמצא, ווי פריער, ביז גאָלד אין דער פאָרם פון אַ סאָווערין וועט באַקומען דעם אייגענעם ווערט, ווי געלט אין אַ וועלכן עס איז אַנדערן פאָרם. אויף אזא אופן, איז אַזוי לאַנג ווי געלט באַשטייט אין גאָלד און מען קאָן נישט פאַרווערן מען זאָל עס צעשמעלצן אויב עס לוינט נור, באַשטימט זיך דער ווערט פון דער מטבעה אויטאָמאַטיש פון זיך אַליין. לויטן ענגלישן געזעץ איז פאַרבאָטן צו צעשמעלצן אַן ענגלישן גאָלד־סאָווערין אין ענגלאַנד. נור אַזוי ווי דאָסדאָזיקע נאַרישע געזעץ איז נישט חל אויף קיין האָלענדער למשל, און עס קאָן נישט שטערן אַ האָלענדישן גאָלדשמיד, לאָמיר זאָגן, צו צעשמעלצן אין אַמסטערדאַם אַזוי פיל גאָלדענע סאָווערינס וויפיל ער וויל נור האָט עס פאַרשטייט זיך נישט קיין שום באַדייטונג.

כאָטש דאָס באַשטימט דעם ווערט פון געלט אין גאָלד, און אַלע מטבעות וואָלטן געקאָנט געמאַכט ווערן לויטן טערמין פון גאָלד, מחמת אַ פּענע איז צוויי הונדערט און אַפערציקסטל פון אַ סאָווערין (איין פונט) און אַ האַלבע קרוין איז אַן אַכטל פון אַ סאָווערין א. א. וו. וואָלט מען פאָרט נישט געקאָנט לאָזן פונקציאָנירן קיין גאָלדענע פּענעס אָדער אפילו זעקסער פּענעס, ווייל זיי וואָלטן געווען צו קליין. איר וואָלט אויך נישט קיין

חשק געהאַט צו שלעפּן אַ פּעקל גאָלדענע סאַווערונס, ווען איר האָלט געדאַרפט אויסצאָלן אָדער קריגן אַ סומע פון פינף טויזנט פונט. מיר באַפרייען זיך פון די שוועריקייטן צו מאַכן גאָלדענע פּענעס אָדער זעקסער פּענעס דערמיט, וואָס מיר באַנוצן זיך מיט קופּער און זילבער און מיר געבן אַרויס אַ געזעץ, אַז קופּערנע פּענעס מוזן אקצעפּטירט ווערן מיטן תנאי, אַז מען זאָל נישט געבן מער ווי צוועלף פּאַראַמאָל און זילבערנע מטבעות זאָלן נור פונקציאָנירן ביז צוויי פונט. די פינף-טויזנט-פונט-שוועריקייט קומען מיר איבער דורך דעם, וואָס מיר דערלויבן די „בענק אָף ענגלאַנד" אַרויסצולאָזן באַנקנאָטן, וואָס די בענק זאָלן זיין מחויב אויסצוטוישן אויף גאָלד דעם יעניקן וועלכער וועט פאָרשטעלן אַזאַ באַנקנאָט; אויף סומען פון פינף פונט, צען פונט א. א. וו. מענטשן געבן איבער דידאָזיקע באַנקנאָטן איינער דעם אַנדערן ביים קויפן און פאַרקויפן, וויסנדיק, אַז זיי זענען „אזוי גוט ווי גאָלד". געוויסע שאָטלענדישע און אירלענדישע בענק האָבן די אייגענע פּריווילעגיע מיטן תנאי, אַז זיי זאָלן תמיד האָבן גענוג גאָלד אין די קעלערן, אויסצולייזן די באַנקנאָטן אויב מ'וועט עס פאַרלאַנגען פון זיי; און עס פאַרשטייט זיך, אַז זיי צאָלן נישט קיין חובות מיט זייערע אייגענע באַנקנאָטן. אויף אַזאַ אופן ווערן מיר צוגעוווינט צו פּאַפּיר-געלט אזוי גוט, ווי צו קופּערנע און זילבערנע מטבעות. דאָס הייסט, מיר געוויינען זיך איין מיטן געדאַנק, אַז אַ שטיקל פּאַפּיר מיט וואַסערדרוק האָט דעם אייגענעם ווערט, וואָס 615 גרעין גאָלד אָדער אַן ערך: אַז אַ שטיקל מעטאַל וואָס איז נור האַלב זילבער האָט די ווערט פון אַ גרעסער שטיקל ריין זילבער; אַז 240 שטיקלעך קופּער האָבן דעם ווערט פון אַ סאַווערין א. א. וו. מיר זען: אַז דערדאָזיקער ביליקער ערזאַץ פאַרטרעט גאַנץ גוט די גאָלדענע מטבעות; און מיר הייבן נאַטירלעך אָן צו פרעגן: צוליב וואָס דאַרפן מיר בכלל האָבן גאָלד-געלט, אויב מיר זען שוין, אַז מיר קומען גאַנץ גוט אויס אָן דעם? פּאַפּיר איז אויך גוט אַלס טויש-מיטל און עס איז גרינגער צו טראָגן, מיר מעסטן פּרייזן און קוואַנטיטעטן גאָלד; און איינגעבילדעט גאָלד איז

פונקט אזוי גוט דערפאר ווי עכט גאָלד, פונקט ווי איר קאָנט מעסטן פּליסיקייטן אין קוואָרטן און אין האַלבע קוואָרטן, נישט האָבנדיק קיין טראָפּן ביער אין הויז. אויב מיר וואָלטן זיך נור געקאָנט פאַרלאָזן אויף דער ערלעכקייט פון די רעגירונגען, וואָלט דאָס באַנוצן זיך מיט גאָלד פאַר געלט געווען א ריינער לוקסוס, פונקט ווי נוצן גאָלדענע נאַגראַפּקעס און ספינקעס אַנשטאָט פּראָסטע, וואָס פאַרשפּילן זאַכן אזוי גוט ווי גאָלדענע.

אָבער דאָס איז זייער א גרויסער אונטערשיד, ווען עס פונקציאָנירט ריכטיק גאָלד, זענען די האַנדלס-קרעפטן פון די מטבעות נישט אָפּהענגיק פון דער רעגירונגס-ערלעכקייט; זיי האָבן א ווערט אַלס א טייערער מעטאַל און מען קאָן מאַכן פון זיי אנדערע זאַכן, אויב די רעגירונג לאָזט אַרויס מער גאָלדענע מטבעות, ווי עס איז נויטיק פאַרן האַנדל, קויפן און פאַרקויפן. אָבער פּאַפּיר-געלט קאָן די רעגירונג האַלטן אין איין אָפּדריקן נייע, ביז עס פאַרלירט יעדן ווערט. וואָס פאַר א שטאַרקע אַלגעמיינע העכערונג פון פרייזן, עס וואָלט זיך עס אָנגעהויבן ווען די קאָנטראָל איבער גאָלד וואָלט אויפגעהערט ווי מיר האָבן געזען, עס וואָלט געדאַרפט אויפהערן אזוי גיך ווי עס באַמערקט זיך אַן אַלגעמיינע העכערונג אויף פרייזן, מחמת נור א פאַל אינם ווערט פון געלט איז גורם אַן אַלגעמיינע העכערונג פון פרייזן. געוויסע אַרטיקלען קאָנען ביליקער ווערן, ווייל מען האָט דערפינדן אַ נייע מעטאָדע אויסצואַרבעטן זיי, אָדער זיי קאָנען טייערער ווערן צוליב אַן אומגערעטעניש אויף די פעלדער. אָדער איינגאַנצן פאַרלירן דעם ווערט דורך אַן ענדערונג אין דער מאָדע: אָבער זיי ווערן נישט אַלע מיטאַמאָל ביליקער אָדער טייערער צוליב אָט די מאָטיוון; אַ טייל שטייגן און אַנדערע פאַלן. אויב זיי פאַלן אָדער שטייגן אַלע מיטאַמאָל איז עס נישט קיין ענדערונג אין דעם ווערט פון די אַרטיקלען נור אינם ווערט פון געלט. אין אַ לאַנד פון פּאַפּיר-געלט דאַרף די רעגירונג פאַרזיכטיק אַכטונג געבן אויף דיזאַזיקע ענדערונגען; און ווען פרייזן הייבן זיך אַלע מיטאַמאָל, דאַרף די רעגירונג צוריקציען באַנקנאָטן פון אומגאַנג, ביז די פרייזן פאַלן צוריק.

און ווען זיי פאַלען גלייכצייטיק אַלע מיטאַמאָל דאַרף די רעגירונג אַרויסלאָזן פרישע באַנקנאָטן ביז זיי שטייגן ווידער. דאָס נויטיקסטע איז גענוג געלט אין לאַנד, צו קאָנען האַנדלען מיט מזומן געלט. ווען עס ווערט אַרויסגעלאָזט ווייניקער געלט פילט זיך אַ מאַנגל, אין געלט ווערט אַ יקר-המציאות, און ווען איר גייט אַריין אין אַ שפּייז-געוועלב גיט אייך דער סוחר מער פאַר אייער געלט (ווען פרייזן פאַלן) און ווען מען לאָזט אַרויס מער געלד, גיט ער אייך ווייניקער (ווען פּרייזן שטייגן). עס איז אַ חוב פון אַן ערלעכער און קלוגער רעגירונג צו האַלטן די פּרייזן אין גלייכגעוויכט דורך צושטעלן דאָס געלט לויט דעם געברויך. ווען רעגירונגען זענען נישט ערלעך אָדער אומוויסנדיק אָדער ביידע צוזאַמען איז מען נישט זיכער מיט קיין שום געלט, סיידן עס איז געמאַכט פון אַ טייערן מעטאַל.

איר מוזט אויך געדענקען, אַז מאָדערנע בענק גיבן אַ מעגלעכקייט צו מאַכן גאַנץ גרויסע געשעפטן אָן מטבעות אָדער באַנקנאָטן אָדער בכלל אַ וואָסער עס איז געלט. לאָמיר זיך פאָרשטעלן אַז מיסעס דזשאָן דאָע און מיסעס ריטשאַרד ראָע זענען ביידע סוחרטעס. לאָמיר זאָגן, מיסעס דאָע פאַרקויפט מיסעס ראָע פאַר פינף הונדערט פונט סחורה און גלייכצייטיק קויפט זי ביי יענער סחורה פאַר פינף הונדערט פונט מיט איין פענע. זיי מאַכן הייסט עס געשעפט אויף טויזנט פונט מיט אַ פענע; פונדעסטוועגן דאַרפן זיי נישט האָבן, מער ווי איין פענע. כדי צו דערליידיקן דאָס געשעפט. אויב זיי האָבן ביידע אַקאָנטע אין איין באַנק, דאַרפן זיי אַפילו די איינע פענע אויך נישט האָבן. דער באַנקיר שרייבט איבער אַ פענע פון מיסעס דאָעס קאָנטע אויף מיסעס ראָעס קאָנטע און דאָס געשעפט איז געמאַכט. ווען איר דאַרפט צאָלן אַ געשעפטס-חוב גיט איר נישט אייער קרעדיטאָר קיין געלט, איר גיט אים אַן אָנווייזונג צו אייער באַנקיר (אַ טשעק) און ער גייט נישט אין אייער באַנק אַריין איינקאַסירן דאָס געלט; נור ער גיט עס זיין אייגענעם באַנקיר, ער זאָל עס איינקאַסירן פאַר זיינעטוועגן. אַזוי אַרום האָבן יעדן טאָג די בענק צוצאָלן מאַסן געלט אין אַנדערע בענק אַריין, וועלכע

האָבן אָנווייזונגען דערויף דאָס איינצוקאַסירן און גלייכצייטיק צו דערהאלטן מאַסן געלט פון אַנדערע בענק פאַר די אָנווייזונגען וואָס זיי האָבן דערהאַלטן אויף איינצוקאַסירן. דידאָזיקע טשעקן קאָנען אַמאָל אינאיינעם באַטרעפן הונדערטער טויזנטער פונטן, דאָך קאָן דער אונטערשיד צווישן דעם אַרויסגעבן און איינקאַסירן, באַטרעפן נישט מער, ווי אַ פּאָר פונט אָדער נאָך ווייניקער. אזוי האָבן די בענק אָגגעהויבן דורך גרינדן אַן אָפּרייני-קונגס-הויז, ווי זיי רופן עס, צוזאַמען צו רעכנען אַלע טשעקן און אויסגעפונען, וויפיל יעדער באַנק דאַרף צאָלן אָדער באַקומען אין באַלאַנס. דאָס האָט איינגעבּרענגט אַגרויסן טייל מזומן געלט, מיטוואָס מען וואָלט זיך אַפּילו געמוזט באַנוצן ווייל דאָס טראַנספּאָטירען איין פונט, פון איין באַנק אין דער אַנדערער פאַרענדיקט אָפּטמאָל טראַנזאַקציעס וואָס באַטרעפן ריזיקע סומען. און שטעלט אייך פאָר, אַז די בענק האָבן זיך שוין אַרומגעזען, אַז אַפּילו דעם איינעם פונט וואָלט מען זיך אויך געקאָנט איינ-ברענגען אויב זיי וואָלטן אַלע געהאַט קאָנטעס אין די אייגענע בענק. האָבן די בענק אַליין געעפנט קאָנטעס אין די בענק אָף ענגלאַנד; און איצט ווערן זייערע רעכנונגען צווישן זיך באַצאָלט דורך אַ פּאָר אריינפירונגען אין די ביכער פון די בענק אָף ענגלאַנד; און עס ווערן געמאַכט געשעפטן אויף מיליאָנען און מיליאָנען מיט בלויזע ציפערן אָן שום מטבעות אָדער באַנקנאָטן. ווען מיר וואָלטן אַלע געווען גענוג רייך צו האָבן קאָנטעס אין די בענק, וואָלט אפשר געלט אינגאַנצן פאַרשווינדן. אַחוץ פאַר גאַנץ קליינע טראַנזאַקציעס צווישן פרעמדע וואָס וואָלטן נישט געוווסט אייבער דעם אַנדערנס נעמען און אַדרעסן; למשל, איר קאָנט באַשטעלן סחורה אין אַ קראָם, און געבן דעם סוחר אַ טשעק, ווייל איר קאָנט זיך פאַרלאָזן דערויף, אז איר וועט גע-פונען דעם סוחר אויפן אָרט, אויב עס זאָל זיך אַרויסווייזן אַז די סחורה איז נישט גוט; און ער קאָן זיך דעסגלייכן פאַרלאָזן דערויף, אַז ער וועט אייך געפינען אויפן אָרט אויב אייער טשעק וועט זיך אַרויס צו זיין פאַלש; אָבער איר קאָנט נישט דער-וואַרטן אַז אַ שאָפער זאָל עפענען אַ קאָנטע פאַר אייערטוועגן, אויב

איר נעמט אַן אויטאָמאָביל אַהיימצופֿאָרן דעמאָלט מוזט איר באַצאָלן מיט געלט, מיט מטבעות.

דידאָזיקע נויטווענדיקייט פון קליינגעלט, איז שטאַרק פאַר־קלענערט געוואָרן דורך קאָמוניזם. אין די טעג פון שלאַגבוים־אָפּצאָל און צאָלבריקן האָבן פורמאַנעס און סתם מענטשן, וואָס זענען געפאָרן אָפט, געמוזט תמיד האָבן א געוויסע סומע געלט ביי זיך, כדי אפצוצאלן ביי יעדן שלאַגבוים און ביי יעדער בריק פאַר אדורכלאָזן אים. איצט, אז די וועגן און בריקן זענען געוואָרן קאָמוניזירט, קאָן מען פאָרן אין לאַנדאָן קיין אַבערדין און נישט דאַרפן אויסשטרעקן אפילו איינמאָל די האַנט צו צאָלן פאַרן וועג, ווייל מען האָט שוין באַצאָלט דערפאַר, בשעת ער האָט אַרויס־גענומען אַן ערלויבעניש צו האַלטן אַן אויטאָמאָביל. אויב מען באַצאָלט דעם רעכענונג אין האָטעל מיט א טשעק, דאַרף מען נישט האָבן קיין געלט א חוץ א ביסל אויף טרינק־געלט. און ווען די מאָדע פון טרינק־געלט זאָל אונטערגיין ווי עס איז אונטערגעגאַנ־גען דער אַלטער מנהג צו געבן ריכטער מתנות, קאָן מען זיך לייכט פאָרשטעלן, אז אַלערליי אויטאָ־עקסקורסיעס זאָלן אויסגעפירט ווערן מיטן גרעסטן לוקסוס דורך מענטשן, וואָס וועלן זיין רייך און נישט פאַרמאָגן קיין פּענע.

אויף אזא אופן ווערט ממשותדיק געלט וואָס אמאָל מער פאַרטרעטן דורך וועקסל־טשעקן א. א. וו. דאָס הייסט, מיר רע־כענען נאָך אונדזערע פאַרדינסטן און אונדזערע חובות אין געלט־טערמינען און מיר שאַצן אָפּ אונדזער צושטאַנד אויף דעם זעלבן אופן, מיר פאַרדינען הונדערטער פונטן, מיר צאָלן אויס הונדער־טער פונטן, מיר פאַרמאָגן פאַר הונדערטער פונטן מעבל, מלבושים אויטאָמאָבילן און דאָך האָבן מיר קיינמאָל נישט מער ווי א פאָר פונט און זילבערגעלט אין קעשענע. די הוצאות פון צו־גרייטן מטבעות פאַר דער נאַציע, זיי זאָלן האָבן פאַרוואָס צו קויפן און פאַרקויפן ווערט כסדר קלענער און קלענער. דער פּראָצענט ווערט באמת נישטיק לויט דעם ווערט פון די סחורות, וואָס ווערן געקויפט און פאַרקויפט.

עס וועט אייך אפשר אויסקומען קאַמיש, ווען איר וועט קומען צום אויספיר, אז ווען מטבעות זאָלן איינגאַנצן פערשווונדן, איז נישט קיין חילוק, צו מיר רופן אונזערע חובות סאָווערינס, פענעס און שילינגס אָדער, מיליאָנען, ביליאָנען א. א. וו.

בעת די דייטשן האָבן געצאָלט מיט מיליאָנען פאַר טראַמוואַי-בילעטן און פּאָסט-מאַרקן, האָבן אָט די מכלומרשט געוואַלטיקע פרייזן קיין שום שאָדן נישט גורם געווען: אָרעמע-לייט וואָס האָבן נאָך אַלץ געקאָנט פאָרן אין טראַמוואַיען און שרייבן בריוו כל-זמן דידאָזיקע פרייזן זענען נור געווען פעסטע, אַזוי איז דער אָרעמאַן (אָדער דער רייכער) געווען זיכער, אז פאַר דעם מיליאָן וועט ער מאָרגן קויפן דאָס אייגענע וואָס היינט, ער וועט האָבן דעם אייגענעם ווערט מאָרגן און איבעראַיאָר. עס וואָלט אים נישט פאַרשאַפט די מינדסטע אומבאַקוועמלעכקייט וואָס אָט דער מיליאָן מאַרק איז אַמאָל געווען נישט מער ווי אַ קופערנע מטבעה. דייטשלאַנד האָט שוין סטאַביליזירט אירע געלטער לויט דעם אַלטן קורס, צוואַנציק מאַרק פאַר א ענגלישן פונט. עסטרייך האָט תחילת סטאַביליזירט איר געלט אויף אַזאַ אָפשרעקנדיקער סומע, 300,000 צענער פענעס פאַר אַן ענגלישן פונט. אָבער זי האָט עס שפּעטער געמוזט ענדערן אויף 34 זיבנפענעדיקע שילינגס. א חוץ דעם אויסערלעכן אויסזען פון דעם געלט האָט דידאָזיקע ענדערונג נישט געמאַכט קיין שום אונטערשיד פאַר דער הויז-פרוי, וואָס האָט געדאַרפט פאַר אָט דעם געלט איינקויפן. ווען פרייזן רעכענען זיך אין מיליאָנען, געוויינט זי זיך באַלד צו, אַראָפּצוואַרפן די זעקס נולן, בשעת זי קויפט עפּעס אין קראָם. פאַר אונדז זענען אַזעלכע פרייזן אויס זייער נאַריש, ווייל מיר זענען נישט געוווינט צו האָבן קיין מיליאָנערישע גאַסן-קערער און רינדערן-פלייש פאַר ביליאָנען א פונט. מיר זענען געוווינט צו האָבן פונטן, וואָס זענען ווערט 160 אונצעס פוטער; אָבער פונטן, וואָס זענען ווערט אַ האַלבן גראַם אָדער א גאַנצן סטאָן פוטער זענען גאַנץ גוט, אַזוי לאַנג, ווי זיי זענען סטאַביליזירט אויף אָט דעם ווערט, און אַזוי לאַנג ווי דאָס געלט איז אָדער קאָנטע-געלט און עס עקזיסטירט בלויז מיט טינט-

צייכנס אין ביכער, אָדער באַנקנאָטן, וואָס אַליין האָבן זיי נישט קיין שום ממשותדיקן ווערט. א טראַמוואַי-בילעט וואָס קאָסט אַ מיליאָן פונט, קאָן אַמאָל אויסמאַכן ביליקער, ווי מען זאָל צאָלן פאַר אים א פענע. אויב דער מיליאָן פונט איז נישט מער ווי א שטיקל-פאַפיר, וואָס קאָסט ביליקער ווי א שטיקל קופער.

די אונטערשטע שורה איז, אַז וואָס שייך געלט איז די וויכטיקסטע זאַך, מען זאָל עס האַלטן סטאַביליזירט, אַזוי אַז פאַר א פונט זאָל מען קאָנען קויפן אין א יאָר אַרום אין צען יאָר אַרום אָדער אין פופציק יאָר אַרום פונקט אַזויפיל ווי היינט צו טאָג, נישט ווייניקער און נישט מער. אויב פאַפיר-געלט—מוז דערדאָזיקער גלייכגעוויכט פונם געלט-ווערט, געשאַפן ווערן דורך דער רעגירונג. גאָלד-געלט איז גענייגט זיך אַליין אויפצוהאַלטן, אפילו ווען דער נאַטירלעכער צופלוס פון גאָלד ווערט פאַרגרעסערט דורך דעם אַנטדעקן נייע גאָלד-מינעס, ווייל ווי מאָדנע עס זאָל נישט אויסקומען, איז די נאָכפראַגע אויף גאָלד אומענדלעך. איר מוזט (אַלס א ווילער) אויסקלויבן איינס פון די ביידע: אָדער פאַרלאָזן זיך אויף דער נאַטירלעכער סטאַביליזירונג פון גאָלד, אָדער אויף נאַטירלעכער סטאַביליזירונג פון ערלעכקייט און אינטעליגענץ פון די רעגירונגס-מיטגלידער. נישט געקוקט אויף דעם גרעסטן דרך-ארץ פאַר דידאָזיקע דזשענטל-לייט, ראַט איך אייך פונדעסטוועגן, אַז אַזוי לאַנג, ווי עס עקזיסטירט דער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם, זאָלט איר שטימען פאַר גאָלד.

LVI

די נאַציאָנאַליזאַציע פון די בענק

איר זענט שוין איצט גענוג באַהאַוונט אין בענק־ענינים און וויאַזוי געלט ווערט פאַבריצירט, כדי צו וויסן, אַז עס איז אַ נויטווענדיקייט פאַר דער ציוויליזאַציע. און אין געוויסע פּרטים איז עס אַ מין מסחר. בענק זאַמלען צונויף אַ ריזיקן קאַפּיטאַל אין די הענט פון באַנקיר נישט צוליב קיין שום אַנדער צוועק חוץ אפשר, כדי אָנצוגרייטן א שופלאַד, וווּ אַריינצולייגן עס און בוכהאַלטערס, וואָס זאָלן האַלטן רעכנונג דערפון. מטבעות זענען נוצלאָז אָן אַ רעגירונגס־גאַראַנטיע פאַר זייער עכטקייט און אָן א געזעץ בוך, וואָס זאָל האַלטן פאַר אַן ערנסט פאַר־ברעכן, אויב א וועלכער עס איז פּריוואַטער מענטש וועט פּרוּוון באַכמאַכן די מטבעות אָן די באַשטימטע גרענעצן דורך איר אויף וויפיל מען קאָן זיך באַנוצן מיט אַזעלכע מטבעות, וואָס זענען געסטעמפּלט אויף מער ווי זיי זענען באמת ווערט, ווען עס קומט צו באַצאָלן חובות.

אַזוי ווי עס איז אוממעגלעך, אַז וועלכער עס איז פּרי־וואַטער מענטש, אָדער פּריוואַטע געזעלשאַפט זאָלן אָנטקעגנקו־מען די דאָזיקע באַדינגונגען בנוגע די מטבעות אויף א צופרידנ־שטעלנדיקן אופן, איז דאָס געלט־פאַבריצירן א נאַציאָנאַליזיר־טער מסחר, נישט ווי די פאַבריקאַציע פון שיך למשל. קיין מינץ־פאַבריק באַגעגנט איר נישט אין יעדער גאַס, ווי איר

באגעגנט א שיך-פאבריק. דאס גאנצע געלט ווערט געמאכט אין איין מינץ-פאבריק, וואָס געהערט צו דער רעגירונג און דארט ווערן אויסגעארבעט די מטבעות. ווען, איר זאָלט, צוליב איינפאכן עקל צו די ווייסע מעטאלענע שילינגס, וואָס פארטרעטן זינט דער מלחמה די אלטע זילבערנע שילינגס, עפענען א פריוואטע מינץ-פאבריק, וואָלט מען אייך ארייגעזעצט אין תפיסה פאר אויסארבעטן מטבעות. ווען איר זאלט אפילו באווייזן, אז אייערע שילינגס זענען ווערט מער ווי דער רעגירונגס. פריער, אז איר האט געהאט א קוואנטום גאלד, האט איר עס געקאָנט אוועקטראָגן דארט וווּ מען ארבעט אויס די געלטער און באַשטעלן, מען זאָל אייך מאכן סאָווערינס דערפון. פאר דער ארבעט און פארן קעניגס בילד און פאר דער גאראנטיע, וואס רופט זיך די קעניגלעכע פריווילעגיע, האט מען אייך גערעכנט א קליינעם אָפּצאָל; אָבער איר האט נישט געטארט אליין אויסארבעטן די מטבעות פון אייער אייגן גאָלד. היינט וועט מען עס נישט מאכן פאר אייערטוועגן, מחמת עס איז גרינגער פאר אייך אוועקצוגעבן דאָס גאלד, וואס איר האט, אייער באנק און ער זאל אייך געבן קרעדיט פאר דעם ווערט פונם גאלד אין געלט. אזוי איז דערדאזיקער גאנצער מסחר נאציאנאליזירט, ווי די פּאָסט א שטייגער. איר ווייסט אפשר נישט, אז מען קאָן אייך אָנקלאָגן פאר פירן בריוו, פאַר געלט, אנשטאָט איר זאלט זיי געבן דעם הויפּט-פּאסט-מייסטער צו פירן, אָבער אזוי איז עס; פונקט ווי מען קאן אייך אנקלאגן פאר מאכן א מטבעה אדער צושמעלצן א מטבעה און קיינער האָט גארנישט קעגן דעם. די מענטשן, וואס פארדולן אייך א קאָפּ מיט זייערע געשרייען, ווען מען שלאָגט פאר צו נאציאנאליזירן די קוילן-מינעס און די באנען, אז נאציאנאליזאציע איז רויבעריי און אונטערגאנג. זענען אזוי פולשטענדיק צופרידן מיט דער נאציאנאליזאציע פון דעם מינץ, או זיי באמערקן אפילו קיינמאל נישט, אז דאָס איז נאציאנאליזירט. גוטע אָרעמע מענטשן!

נור פונדעסטוועגן קאָנען פריוואטע מענטשן פּאָרט ארויסלאזן א מין אייגן געלט, אויב נור עס איז נישט אימיטירט לויט

רעגירונגס־געלט. איר קאנט אויסשרייבן אַ טשעק אדער א וועקסל און עס נוצן אַלס פּאפּיר־געלט, אַזוי אָפט ווי איר ווילט נור אליין; און קיין שום פּאָליציאנט זאל אייך נישט קאנען טשעפּען, בתנאי איר זאָלט האבן גענוג רעגירונגס־געלט אין די בענק, צו דעקן דעם טשעק, ווען מען שיקט אים אריין צו טויש; צווייטנס: אז דאָס שטיקל פּאפּיר אויף וואס אייער טשעק איז געדרוקט זאל נישט האבן קיין ענלעכקייט צו דעם רעגירונגס־פּאַפּיר געלט און באנקנאטן. מיט אָט די פּריוואטע טשעקן און וועקסלען ווערן היינטיקע צייטן געמאכט ריזיקע געשעפטן. אָבער זיי זענען נישט קיין געלט. זיי זענען נור פאָרטרעטער פון געלט, פּונקט ווי געלט אליין איז נור א פארטרעטער פון סחורות. אויב איר זענט שולדיק אין שפּייז־געוועלב געלט, מעג דער קרעמער זיך אָפּזאָגן אָנצונעמען אַ טשעק, אָדער א וועקסל אָבער ער מוז אָננעמען פּאַפּיר־געלט אָדער גאָלד־סאָווערונס, צי זיי געפעלן אים אָדער נישט. אויב איר האַנדלט מיט אַ פּאַבריקאַנט, מעג ער זיך אָפּזאָגן אָנצונעמען א וועקסל אויסגעשטעלט צו צאָלן אין זעקס חדשים ־ארום און פארלאַנגען דורכויס מזומן געלט, אָבער ער טאָר זיך נישט אָפּזאָגן פון רעגירונגס־געלט. אייער פאָרשלאַג צו צאָלן מיט געלט איז „לעגאַל באַרעכטיקט".

חוץ דעם, איז געלט, ווי מיר האָבן געזען, אַ מאָס פון ווערט, בעת טשעקן און וועקסלען זענען דאָס נישט. די טשעקן און וועקסלען וואָלטן גארנישט ווערט געווען און צו גאָרנישט געטויגט, ווען מען זאָל זיי נישט אָנרופן מיט די טערמינען פון געלט, זיי ווערן אַלע אויסגעשריבן אויף אזויפיל און אַזויפיל פונט, שילינג און פּענעס; ווען עס וואָלטן נישט געווען קיין פונטן, שילינגס און פּענעס אונטער זיי וואָלט מען אַזוי אויסגעשריבן אַ טשעק: „באַצאָל עמא ווילקינס, אָדער באַשטעל צוויי פּאָר געגאַנגענע זאָקן, לייכט באַרירט, מיין טייל פון דער פּאַמיליע „פּעקענדזשיס־הונט" און אַ האַלב איי. קיין שום באַנקיר וואָלט זיך נישט אונטערגענומען אויסצוצאָלן אַזעלכע טשעקן.

ביידע, סיי די טשעקן, סיי די בענק זענען אָפּהענגיק אָן דער עקזיסטענץ פון נאַציאָנאַליזירט געלט.

בענק זענען נאָך נישט נאַציאָנאַליזירט; אָבער זיי וואָלטן עס זיין ווייל דורך נאַציאָנאַליזאַציע געווינט דאָס פּובליקום און דאָס וועט שטויסן דערצו, אַז זיי זאָלן שטימען דערפאַר ווען זיי וועלן עס פאַרשטיין, פּינקט ווי זיי וועלן שטימען פאַר נאַציאָנאַליזירן די קוילן-מינעס. סוחרים דאַרפן האָבן קאַפּיטאַל, כּדי אָנצוהויבן און צו פאַרברייטערן זייערע געשעפטן, פּונקט ווי זיי דאַרפן האָבן קוילן, מיט וואָס זיך צו וואַרעמען. ווען זיי דאַרפן האָבן הונדערטער, טויזנטער פונט, באַקומען זיי עס דורך צאָלן גוואַלטיק-גרויסע פּראָצענטער צו פינאַנסיסטן, וועלכע זענען אַזוי צעפּיעשטשעט פון ריזיקע פּראָפיטן, אַז זיי ווילן זיך אַפילו נישט אומקוקן אויף די, וואָס ליגן זיי פאַר צו מאַכן דאָס, וואָס זיי רופן אַ קליין געשעפטל. נאָך די, וואָס דאַרפן נור צענערטויזנטער יאָגט מען זיך בכלל נישט אַזוי שטאַרק און די וועלכע דאַרפן בלויז הונדערטער, זענען אָפט געצוווּנגען צו לייען ביי וווכערער, וועמען זיי צאָלן גרויסע פּראָצענטער, ווייל דער באַנק-דירעקטאָר האַלט, אַז עס לוינט נישט דער באַנק, מען זאָל זיי לאָזן אַרויסציען מער, ווי זיי האָבן דאָרט ליגן. ווען איר וואָלט געקאָנט די דאָזיקע סוחרים ווייזן אַ באַנק, וואָס אַרבעט נישט, כּדי צו מאַכן פּראָפיטן אויף די קליענטנס רעכענונג, נור אַרויסצולאָזן קאַפּיטאַל אויף אַ גאַנץ קליינעם פּראָצענט לטובת דעם לאַנד אָן אַן אונטערשיד פון גרויסע ביז קליינע מסחרים, נור לייען יעדן, וועמען עס דאַרף וואָלטן זיי געלאָפן, אין דער דאָזיקער באַנק אַריין און זיי וואָלטן געפייפט אויף די פּראָפיטירנדיקע פינאַנסיסטן. אַ נאַציאָנאַלע אָדער אַ קהלשע באַנק, וואָלט טאַקע געוועזן אַזוי. זי וואָלט פאַרקלענערט דעם פּרייז פון קאַפּיטאַל, פּינקט ווי דאָס נאַציאָנאַליזירן די קוילן-מינעס וואָלט פאַרקלענערט דעם פּרייז פון קוילן, אָפּשטופּנדיק די פּראָפיטירער; אַלע פּראָפיטירער, אַ חוץ די געלט-פּראָפיטירער (פינאַנסיסטן און באַנקירער) וועלן זיך לסוף אומקערן צו דעם צוליב די אויבנדערמאַנטע פּערספּעקטיוון, ווייל הגם זיי

זען ארויסצוקריגן פון אייך דעם גרעסטן פראָפיט, וואָס איז נור מעגלעך, בעת איר קויפט עפּעס ביי זיי — זענען זיי אנטשלאָסן, אז ביי זיי זאָלן אַנדערע מענטשן פארדינען אזוי ווייניק ווי מעגלעך.

דאָס נאציאנאַליזירן די בענק דארף דערפאר נישט האבן קיין סאציאַליסטישע פארטיידיקונג און רעקאמענדאציע צו דעם מיטל-קלאַס. עס איז פונקט אזוי מעגלעך, צו דערגרייכן סוף-כל-סוף ביי א קאנסערוואטיווע רעגירונג, ווי ביי אן ארבעטער-רעגירונג. א באַווייז דערצו איז, אז די ערשטע מוניציפּאַלע באנק האט זיך געעפנט אין בירמינגהאם און פון די צוועלף דעפּוטאטן, וואס פארטרעטן די שטאט אין פּארלאַמענט, זענען עלף קאנסערוואטיוון און פארביסענע נאָך דערצו. נור איינער איז אַ ליבעראַל. די בירמענגהאַמער מוניציפּאַלע באַנק איז אוועק אַזוי ווייט און האָט דערגרייכט אַזאַ פיינעם דערפאָלג, אַז בלויז אַ קאַמף מצד דער פּרעסע וואָס זאָל בכיוון אָנהויבן אַן אַגיטאַציע קעגן איר, לטובת די פינאַנסיסטן, אַ זאַך וואָס איז אייגנטלעך אוממעגלעך אין אַ שטאט פון פאַבריקאַנטן האט דידאָזיקע באַנק געפירט דערצו, אַז אין אַלע גרויסע פאַבריק-שטעט זאָלן זיך אַנטוויקלען מוניציפּאַלע בענק. עס זענען שוין פאַראַן עטלעכע אַזעלכע בענק.

לעת-עתה האַלטן די באַנקירן און די פינאַנסיסטן אוגדז אין איין פאַרזיכערן, אַז זייער מסחר איז אַזאַ מיסטעריעז-פאַרוויקלטער און צו אַזאַ שווערער, אַז קיין שום רעגירונג אָדער קהילה וואָלט אים נישט געקאָנט פירן מיט דערפאָלג. אין דעם פּרט זענען זיי גערעכט, אז דאָס איז אַ מיסטעריע, וואָס זיי פאַרשטייען נור טיילווייז זייער אייגן געשעפט, און זייערע קליענטן פאַרשטייען עס לגמרי נישט. איך האָף, אַז איר פארשטייט עס שוין איצט אַ סך בעסער פון אַ דורכשניטלעכן באַנקיר. נור אָט די שוועריקייטן זענען נאַרישקייטן. לאָמיר זען ווייטער, וואָסערע אויפגאַבן עס האָט די באַנק.

דורך אַ פּשוטן אָנבאָט זיך צו האַלטן דאָס געלט פונם פּובליק אין זיכערקייט, און אויסצאָלן פאַר זייערטוועגן יעדן

איינעם, וואָס וועט ברענגען אַן אָנווייזונג (אָ טשעק) פונם אייגנטימער, און צו האַלטן רעכנונג פון די אַלע געלטער, וואָס ווערן פאַר זייערטוועגן אויסגעצאָלט, קריגט די באַנק אַריין אַ מאַסע אָפּגעשפּאָרט געלט, און זי דערקלערט, אַז עס ליגט אין באַנק גרייט, אין פאַל דער קליענט זאָל עס קומען אַרויסנעמען, נור אינדעראמתן צייגן זיי זיך איבער, אַז מ׳קאָן אַרויסלייען דערפון ביז זעכצן שילינג פונם פונט, מחמת יעדער קליענט האַלט כסדר אַ קרעדיט־באַלאַנס אין באַנק. עס איז דאָ נישט פאַראַן קיין שום מיסטעריע אָדער שוועריקייטן. רעגירונגס בענק אָדער מוניציפּאַלע בענק וואָלטן עס געקאָנט אויספירן מיט דער זעלבער לייכטקייט, ווי די פּאָסט און פאַרזיכערונגס־באַנק פירט אויס אירע קליינע טראַנזאַקציעס פון פּאָסט־אָנווייזונגען, פּאָסט־מאַרקן א. א. וו. די איינציקע שוועריקייט וואָס איז יאָ פאַראַן און וואָס ברענגט נישט קיין אויטאָמאַטישן דערפאָלג איז דאָס אַרויסלייען די געלטער. אַ באַנק־דירעקטאָר וואָס שאַצט נישט ריכטיק אָפּ די כוחות פון זיינע קליענטן, וואָלט זייער שנעל אַריינגעבראַכט זיין באַנק אין אַ שווערער לאַגע דורך אַרויסלייען געלט צו אַזעלכע סוחרים, וואָס געפינען זיך אין אַ שלעכטן מצב, וועלכע האַלטן ביים אַרויסגעשטויסן ווערן פון אַ ניי געשעפט אָדער ווייל זיי זענען געווען צו ערלעך, אָדער אפשר צו פויל אומערלעך אָדער אויסברענגעריש און שיכור אָדער פויל אָדער נישט קיין געניטע סוחרים, אָדער פּאָטעטיש נישט פעיק צו קיין דערפאָלג. אָבער אַ באַנק־פירער, וואָס וואָלט געווען צו פאָרזיכטיק, כדי בכלל אַרויסצולייען געלט, וואָלט נאָך געווען אַ גרעסער אומגליק; מחמת מיר מוזן כסדר געדענקען, אַז די זאַכן, וואָס דאָס אָפּגעשפּאָרטע געלט אין די בענק רעפּרעזענטירט, וועלן זיך נישט האַלטן, און מען זאָל אַריינלייגן אין אַ שטאַטס־באַנק (אָדער אַ וועלכע עס איז אַנדער באַנק) שפּייז אין ווערט פון פופציק ביליאָן וואָס מען האָט אָפּגעשפּאַרט פונם יערלעכן שניט וואָלט עס נור געווען אַ טויטער פאַרלוסט און אַ פאַרדאַרבונג אויב עס וואָלט נישט גיך אויפגעגעסן געוואָרן פון אַרבעטער, וועלכע וואָלטן געמוזט שאַפן מיטלען צום פּראָדוצירן אַ נייעם

שניט. דער באַנק-דירעקטאָר קאָן אויסוויילן די פּערזאָן, וועמען צו געבן קרעדיט און וועמען נישט, אָבער ער קאָן נישט אויס-ווײלן בכלל, נישט אַרויסצולייען פון דער באַנקס אָנגעשפּאַרט געלט; פּונקט ווי אַ בעקער מוז, נאָכדעם ווי ער האָט פאַר-קויפט אַזויפיל ברויט וויפיל עס האָט זיך נור געלאָזט פאַר באַר געלט, פאַרקויפן דאָס איבערגעבליבענע ברויט אויף קרעדיט אָדער אַרײַנוואַרפן עס אין מיסטקאַסטן.

נור דער חילוק פונם בעקער ביזן באַנקיר איז דער, וואָס דער בעקער קאָן זיך אָפּהאַלטן פון באַקן מער ברויטלעך, ווי ער וועט לויט זיין מיינונג קאָנען פאַרקויפן; און דער באַנקיר קאָן ווערן פאַרוואָרפן מיט גאַנצע בערג אָפּגעשפּאָרט געלט, אַ סך מער, ווי די זיכערע הענט, וואָס ער קאָן געפינען אַוועקצולייען; און נישט נור ער וועט מוזן אַליין ריזיקירן, נור ער וועט נאָך פּרוּוון איבעררעדן סוחרים און רעכנען זיי אַ נידריקן פּראָצענט כּדי זיי זאָלן עס נעמען („די בענק גיבן פרייען קרעדיט" אַזוי קאָנט איר לייענען אין די סיטי-אַרטיקלען פון די צייטונגען) בעת אַן אַנדערש מאָל קלויבן זיי און זענען זייער פאָרזיכטיק איידער זיי גיבן קרעדיט און זיי נעמען הויכע פּראָצענטער „די בענק באַשרענקן דעם קרעדיט" וועט איר דעמאָלט לייענען אין די אייגענע צייטונגען; דערפאַר דאַרף מען האָבן מער וויסן און זיין אַ בעסערער קריטיקער און אָפּשאַצער, כּדי צו קאָנען פירן אַ באַנק-געשעפט איידער אַ בעקעריי.

עס איז נישט קיין ווונדער וואָס די באַנקירן וועלכע מאַכן געוואַלטיק גרויסע פּראָפיטן און האָבן דעריבער שטאַרק מורא מען זאָל זיי נישט אָפּשטעלן דעמדאָזיקן מסחר דורך נאַציאָנאַליזירן די בענק, דערקלערן, אַז קיין שום רעגירונג וואָלט נישט גע-קאָנט טון אַזאַ שווערע אַרבעט ווי אַרויסלייען געלטער און, אַז מען מוז עס איבערלאָזן אין זייערע הענט, ווייל נור זיי אַליין זענען באַהאַוונט אין דעם; איצט וויל איך אייך זאָגן, אַז נישט זיי פאַרשטייען דידאָזיקע אַרבעט נישט זיי טוען זי אַליין. זיי-ערע נישט גינסטיקע עצות האָבן פאַרשפּרייט רוינערונג איבער אייראָפּא נאָך דער מלחמה, ווייל זיי האָבן פשוט נישט פאַר-

שטאַנען די גרונטלאַגע פון זייער אייגן געשעפט און זענען פעסט באַשטאַנען אויף דער השערה און דווקא געוואָלט באַווייזן אַז דער פּאַרנוצטער קאַפּיטאַל עקזיסטירט נאָך און אַז קרעדיט איז אַ ממשותדיקע זאַך וואָס מ׳קאָן עסן, טרינקען, גיין אָנגע־טון און בכלל לעבן דערפון. נישט די באַנקירן טוען די אמתע אַרבעט ווי אַרויסלייען מיט דערפאָלג די ריזיקע סומען פאַרן מסחר נור די בענק־פירער וואָס זענען נישט מער ווי אָנגע־שטעלטע און זענען נישט מער קוואַליפיצירט אין געלט־זאַכן אָדער סאָציאַלן־שטאַנד פון אַ העכערן ציוויל־באַאַמטן אָפטמאָל נאָך ווייניקער. זיי וואָלטן געווען מער ווי צופרידן צו זיין ציוויל־באַאַמטע. אַ סך מער ווי צו זיין פּריוואַטע אָנגעשטעלטע. און וואָס אָנבאַלאַנגט די העכערע דירעקציעס וואָס האַנדלען, אַזוי צו זאָגן, נור מיט די גרויסע אינוועסטיעס פון די בענקס אָפּגעשפּאָרטע געלטער, וואָס איז גאַנץ אַנדערש פון די קליינע הלוואות וואָס ווערן אַרויסגעבאָרגט צו געוויינטלעכע פאַבריקאַנטן און סוחרים, איז די פאַלשע טענה, אַז די רעגירונג אָדער אַ וועלכער עפנטלעכער פינאַנץ־דעפּאַרטמענט וואָלט עס נישט גע־קאָנט טון, איז אַ מעשה פאַר דער עלטער־באָבע. די באַנק אָף ענגלאַנד איז פּונקט אַזוי צופרידן צו האָבן אַ געוועזענעם באַ־אַמטן פון דער שאַץ־קאַמער און איר פּערסאָנאַל, ווי די לאָנ־דאָנער מידלענדישע און שאָטישע באַן־געזעלשאַפט איז צו־פרידן צו האָבן אַ געוועזענעם ציוויל־באַאַמטן פאַר אַ פּאָרזי־צענדן:

LVII

פֿאַרגיטיקונג פֿאַר נאַציאָנאַליזאַציע

דרך-אגב, בעת איך דעמאָנסטריר די נויטווענדיקייט צו נאַציאָנאַליזירן די בענק, וויל איך אייך זאָגן, אַז איך האָב נישט פֿאַרגעסן, אַז אפֿשר זענט איר אַן אַקציאָנער, און אייער אויפֿמערקזאַמקייט וואָלט זיך אָפּגעשטעלט אויף דער פֿראַגע: וואָס וועט ווערן פֿון אייערע אַקציעס, ווען מען וועט נאַציאָנאַליזירן די בענק? איך אַליין האָב געמוזט גוט באַטראַכטן די דאָזיקע פֿראַגע, מחמת צופֿעליק איז מיין אייגענע פֿרוי אַן אַקציאָנערקע; מיר וואָלטן אפֿשר געמוזט פֿאַרקלענערן אונדזערע הויז-אויסגאַבן ווען יעדער איינער זאָל גיין אין אַ נאַציאָנאַלער אָדער מוניציפּאַלער באַנק אַריין אָנשטאָט אין מיין פּרויס באַנק אַריין. אייגנטלעך וועלן מסתמא פּריוואַטע בענק זיין פֿאַרבאָטן, ווען די בענק וועלן געציאָנאַליזירט ווערן, אַזוי ווי מאַכן געלט, אָדער פֿירן בריוו. און מיר וועלן דורכויס פֿאַרלאַנגען, אַז די רעגירונג זאָל קויפֿן איר טייל אַקציעס, ווען זי וועט נאַציאָנאַליזירן די בענק.

און די רעגירונג וועט זיי קויפֿן מיט חשק, צוליב דעם גלענצנדיקן מאָטיוו, וואָס זי וועט באַקומען דאָס געלט דורך אַרויפֿלייגן אַ שטייער אויף אַלע קאַפּיטאַליסטישע הכנסות, אַזוי, אַז אויב מיין ווייב וואָלט געווען די איינציקע קאַפּיטאַליסטקע אין לאַנד, וואָלט די טראַנזאַקציע געווען אַזוי ברייט, ווי לאַנג; די רעגירונג וואָלט ביי איר צוגענומען מיט איין האַנט דאָס,

וואָס זי האָט איר מיט דער אַנדערער געגעבן. צו איר גליק זענען נאָך דאָ גענוג קאַפּיטאַליסטן אַ חוץ איר, אויף וועמען אַרויפצולייגן שטייערן, אַזוי, אַז אַנשטאָט זי זאָל מוזן צושטעלן דאָס גאַנצע געלט, כּדי זיך אויסצוקויפן וועט זי נאָר מוזן צו־שטעלן אַ קלענערן טייל דערפון; און אַלע קלײנע טיילן, וואָס די אַנדערע קאַפּיטאַליסטן וועלן צושטעלן וועלן אַריין אין איר קעשענע. דידאָזיקע טראַנזאַקציע רופט זיך פּאַרגיטיקונג.

עס איז זייער וויכטיק, איר זאָלט גוט פאַרשטיין דעמדאָ־זיקן געקינסטלטן פּראָצעס, וואָס ווייזט אויס צו זיין אַזוי גע־רעכט און פּשוט. עס דערקלערט, ווי אַזוי רעגירונגען פּאַר־גיטיקן, בעת זיי פּאַרגיטיקן באמת נישט און ווי אַזאַ פּאַרגיטי־קונג קאָסט דער נאַציע גאָרנישט און איז באמת אַ מעטאָדע פון רויבעריי. גיט נאָר אַ טראַכט. אויב די רעגירונג קויפט אַ שטיקל ערד אָדער אַ באַן, אָדער אַ באַנק אָדער אַ קוילן־מינע און באַ־צאָלט דערפאַר מיטן געלט, וואָס זי באַקומט פון שטייערן, איז עס קלאָר ווי דער טאָג, אַז די רעגירונג באַקומט עס אומזיסט: נור דער שטייער־צאָלער באַצאָלט דערפאַר, און אויב דער שטיי־ער איז אַזאַ, ווי דער הכנסה־שטייער פון וועלכן דער גרעסטער טייל פון דער נאַציע איז לגמרי אָדער טיילווייז באַפרייט, אָדער די ספּעציעלע שטייערן און אָפּצאָלונגען פאַר גיטער, וואָס פאַלן איינגאַנצן אויף דעם קאַפּיטאַליסטישן קלאַס, דאַן האָט די רעגי־רונג געצוווּנגען דעם קאַפּיטאַליסטישן קלאַס אויסצוקויפן עפּעס פון זיך אַליין אין איבערגעבן איר אייגנטום צו דער נאַציע אָן שום פאַרגיטיקונג בכלל. די אַזוי גערופענע פּאַרגיטיקונג איז בלויז אַן אָרדנונג, דורך וועלכער דער פאַרלוסט איז אייגעטיילט צווישן דעם גאַנצן קאַפּיטאַליסטישן קלאַס, אַנשטאָט עס זאָל מוזן ליידן בלויז איין מיטגליד אירער, אין וועמעס שטיקל לאַנד אָדער באַנק־אַקציעס אָדער וואָס ער זאָל גראָד נישט פאַרמאָגן. די רעגירונג נוטיקט זיך גראָד. אפילו דער מיטגליד באַצאָלט זיין טייל פונם שטייער אָן פאַרגיטיקונג.

אַ טייל דאַמען וועלן עס אפשר בעסער פאַרשטיין אויב מען וועט פאַר זיי אַזאַ מין פאַל שילדערן אין ציפערן. לאָמיר

זיך פֿאָרשטעלן, אַז די רעגירונג דאַרף האָבן אַ שטיקל ערד וואָס האָט דעם ווערט לויט דעם מאַרק פּרייז טויזנט פֿונט. און זי קריגט דאָס געלט דערויף, נישט דורך דעם וואָס זי לייגט אַרויף אַ שטייער אויף דער גאַנצער נאַציע, נור בלויז אויף דער הכנסה פֿון אַ הונדערט גוטבאַזיצער, אײַנגעשלאָסן דעם אייגנטימער פֿונם שטיקל ערד, צווינגענדיק יעדן פֿון זיי בײַצושטייערן צען פֿונט! די רעגירונג נעמט דאַן די טויזנט פֿונט און גיט זיי דעם אייגנטימער פֿאַרן שטיקל לאַנד און זי זאָגט אים, אַז ער האָט זיך נישט וואָס צו קלאָגן, מחמת ער האָט באַקומען אַפֿולן פּרייז פֿאַר זיין שטיקל ערד, אַנשטאָט מען זאָל עס אַוועקנעמען פֿון אים מיט געוואַלט, אויף אַ רעוואָלוציאָנערן שטייגער ווי די באָלשעוויקעס האָבן אַוועקגענומען די ערד פֿון די רוסישע גוטבאַזיצער אין 1917. עס קאָן גאָרנישט זיין פֿאַרשטענדלעכער קאָנסטיטוציאָנעלער און זיטלעכער. די קאָנסערוואַטיווסטע רעגירונג וואָלט עס געקאָנט טון, און פֿאַקטיש האָבן זיי עס שוין נישט איינמאָל געטון. אויף אַזאַ אופֿן איז לסוף אַ דאַנק דער טראַנזאַקציע, אַ שטיק לאַנד אַריבער פֿון פּריוואַט-אייגנטום צו נאַציאָנאַלן אייגנטום, און הונדערט אייגנטימער האָבן באַקומען פֿאַרקלענערט זייערע הכנסות אויף צען שילינג אַ יאָר (אַן אָפּצאָל פֿון פֿינף פּראָצענט אויף צען פֿונט). עס איז קלאָר ווי דער טאָג, אַז ווען אַזעלכע טראַנזאַקציעס זאָלן זיך איבערחזרן אָפֿט וואָלט אין אַ קורצער צייט די נאַציע געהאַט די גאַנצע ערד און די הכנסות פֿון די גוטבאַזיצער וואָלטן פֿאַרקלענערט געוואָרן ביז נול, הגם יעדער אַקער איז געקויפֿט געוואָרן לויטן מאַרק-פּרייז. דערדאָזיקער פּראָצעס קאָן אָנגעווענדט ווערן אויף באַנק-שטייערן אָדער אַ וועלכע עס איז אַנדערע שטייערן, אַזוי גוט ווי אויף אַקערס ערד.

דערלויבט מיר נאָכאַמאָל איבערצוחזרן, אַז דאָס איז נישט עפּעס אַזוינס, וואָס מען וואָלט געקאָנט טון, נור וואָס איז שוין געטון געוואָרן און ווערט געטון. עס איז שוין דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז ריזיקע פֿאַרמעגנס, וואָס האָבן פֿריער געהערט צו פּריוואַטע פּערזאָנען זענען איצט דאָס אייגנטום פֿון דער רעגירונג

אָדער פון געמיינדעס: דאָס הייסט זיי געהערן איצט דער נאַציע: און שטייערן האָבן שוין דערגרייכט אַזאַ סכום, אַז די רייכע מוזן זיך אָפּט דערמאָנען, אַז זייערע פונטן זענען באמת נישט מער ווי דרייצן שילינג און פיר פּענס אָדער ווייניקער נאָך, ווייל די רעגירונג וועט צונעמען די אַנדערע זעקס שילינג און אַכט פּענס אָדער עפּעס מער אַלס שטייערן און ספּעציעלע שטייערן, און אפילו פון די דרייצן שילינג און פיר פּענס וועלן די קהלסלייט פון די ערטער, ווו זייערע הייזער געפונען זיך (רייכע לייט האַלטן אויף פון צוויי ביז פינף הייזער) נעמען אַ גאַנץ פיינעם שטייער פאַר ריינע קאָמוניקאַציע צוועקן. דערווייל פאַרקויפן זיי כמעט אומעטום זייערע הייזער צו שפּעקולאַנטן און מעקלערס, וועלכע האָבן געמאַכט גרויסע פאַרמעגנס פון אינפלאַנציע און מלחמה; אָבער דידאָזיקע אויפגעקומענע גבירים וועלן אויך אַ מאָל זיין געצוווּנגען אויסצוקויפן זיך איינער דעם אַנדערן. פּונקט ווי די אַלטע גבירים, וואָס מ׳רופט היינט די נייע קבצנים האָבן געמוזט טון — בשעתם.

אויף אַזאַ אופן באַקומט איר דאָס קאָנסטיטוציאָנעלע געזעץ צו נאַציאָנאַליזירן פּריוואַט-אייגנטום און תמיד צו באַצאָלן די אייגנטימער דעם פולן מאַרק פּרייז פאַר דעם, וואָס מען נעמט צו ביי אים. מ׳באַצאָלט דערפאַר, דורך אַרויפלייגן שטייערן אויף הכנסות פון אייגנטום (פאַרשטייט זיך, אַז עס איז נישטאָ אַזאַ זאַך, ווי פאַרגיטיקונג פאַר שטייערן) איר אליין זאָלט זיך האַלטן פאַר אַ געזעץ קיינמאָל נישט צו שטימען פאַר אַ קאַנדידאַט, וואָס פאַרטיידיקט דאָס אַוועקנעמען פון אייגנטום אָן פאַרגיטיקונג, אַלציינס צי ער רופט זיך סאָציאַליסט אָדער קאָמוניסט, אָדער אַ ליבעראַל. דער שטייגער פון אַ ליבעראַל איז תמיד צו געבן אַ הונט אַ שלעכטן נאָמען און אים אויפצוהענגען: דאָס הייסט דערקלערן די דראָענדיקע אייגנטימער פאַר שונאים פון דער מענשהייט און רוינירן זיי מיט דער באַגייסטערונג פון ישרגותדיקן צאָרן. אָבער ליבעראַלן, אַלס אַזעלכע, זענען נישט פיינטלעך געשטימט צו קאַפּיטאַליסטן צו קיינעם נישט, אייגנטלעך אַ חוץ צו באַאַמטע און געבוירענע פּעאָדאַלע גוטבאַזיצער

די קאָנסערוואַטאָרן זענען תמיד פאַר פאַרגיטיקונג לגבי אייגנטימער פון פאַרמעגנס; און זיי זענען גערעכט; אָבער זיי זענען נישט אַזוי קלאָר דעם שווינדל פון דעם, ווי איר זעט אים שוין איצט.

לכל-הדעות זאָלט איר תמיד שטימען קעגן אַ קאַנדידאַט וואָס איז אַ קעגנער פון פאַרגיטיקונג לגבי אייגנטימער פון פאַרמעגנס, סיידן איר זענט קעגן נאַציאָנאַליזאַציע און איר זענט געגנוג כיטרע צו זען, אַז דער זיכערסטער וועג צו באַקעמפן עס, איז צו פאַרטיידיקן די אידייע, מען זאָל עס לאָזן דורכפירן נישט נקמה-דורשטיק און נישט אָן אַ פרוטה סאַטיספאַקציע.

עס איז אבער דאָ א ברירה בנוגע פאַרגיטיקן פאַר נאַציאָנאַליזאַציע פון דער פריוואַטער אינדוסטריע, פאַרוואָס זאָל די רעגירונג נישט אָנהויבן צו פירן אַליין די אינדוסטריעס, וואָס זי האָט חשק צו נאַציאָנאַליזירן און פאַרניכטן אירע פריוואַטע קאָנקורענטן פונקט, ווי די גרויסע געשעפטן האָבן אַרויסגעשטופט און פאַרניכטעט די קליינע געשעפטן, דורך פאַרקויפן ביליקער פון זיי און דורך די אַלע אַנדערע מעטאָדן וואָס זענען פאַראַן אין מסחר בעת א קאָנקורענץ? די בירמינגהאַמער מוניציפּאַליטעט האָט אָנגעהויבן נאַציאָנאַליזירן די בענק, נישט זאָרגנדיק זיך אויף א האָר מכוח די פריוואַטע בענק: זי האָט פשוט אויפגעעפנט א באַנק אין דער און דער גאַס און האָט געפירט דעם מסחר. די פּאָסט האָט אויפגעמאַכט א דעפּאַרטאַמענט פאַר איבערפירן פעקלעך און האָט זיך גאָרנישט געזאָרגט מכוח די פריוואַטע איבערשיקער און טרעגער און מען האָט זיך גאָרנישט געזאָרגט, וואָס דערפון האָט זיך אַנטוויקלט א סאָרט מסחר פון באַר געלט ביים ליפערן, וואָס האָט פארניכטעט דעם קליינהענדלער. פריוואַטע אַרבעטסגעבער האָבן תמיד געמאַכט געשעפט אויף אַזאַ שטייגער דורך קאָנקורענץ-פּרינציפּן אזוי צו זאָגן: פאַרוואָס זאָל דער שטאַט אַלס א פּובליק-אַרבעטסגעבער נישט טון דאָס אייגענע?

דער ענטפער איז, אַז אַ קאָנקורענץ-מעטאָדע איז אַן אַרויסגעוואָרפענע אַרבעט, אַ מיטל צום אונטערגאַנג. חבן צוויי בעקערס

מאַכן אויף נעשעפטן אין א גאַס וואָס האָט מער ווי געגוג בלויז איינס אָדער צוויי מילך-חנעגנער זוכן צו פאַרקויפן מילך אין דער אייגענער גאַס און יעדער פרוווט אָפרייסן דעם אַנדערנס קונים, באַדייט עס, אז דער חילוק צווישן די הוצאות, וואָס עס באַטרעפט צו פירן צוויי געשעפטן אנשטאט איינס, איז א ריינע אויסגרענגעריי. ווען א פרוי האָט אָפגעטראָגן איר הוט אָדער גיכער, די מאָדע האָט זיך געביטן און זי איז געצוווּנגען צו קויפן א נייעם הוט נאָך איידער דער אַלטער איז האַלב אָפגענוצט געוואָרן און פופציק קראָמען מאַכן נייע הוטן, טאָמער וועלן זיי איר פאַרקויפן א הוט — ווערט דערפון אַן איבערפּראָדוקציע, וואָס פירט צו אַרבעטסלאָזיקייט.

איצט ווענדט דאָס אָן, לאָמיר זאָגן, לגבי א נאַציאָנאַליזאַציע פון באַנען. עס איז קיין שום ספק נישט, אַז די רעגירונג וואָלט געקאָנט אונטערנעמען א נעץ-ווערק פון מלוכה-באַנען, פּאַראַלעל מיט די עקזיסטירנדיקע באַנען, אזוי אז איר וואָלט געקאָנט פאָרן אָדער מיט דער גרעיט-וועסטערן (ראַילוויי) אָדער מיט דער מלוכה-באַן פון לאָנדאָן קיין פּענזאַנס, ווו זיי וואָלטן געלאָפן ביידע זייט ביי זייט. דער שטאַט וואָלט דאַן געקאָנט איינפירן אַ סיסטעם פון א פּענע-טראַנספּאָרט, וואָס מייסטער וואָטלעי אַרבאָלד האָט פאָרגעשלאָגן אויפן שטייגער ווי פּענע-מאַרקעס און קאָנקורירן אין פרייז מיט די באַזונדערע פריוואַטע באַנקאָמפּאַניעס און אַוועקנעמען פון זיי דעם גאַנצן פאַרקער. דאָס וואָלט געווען א קאָנקורענץ-מעטאָדע. עס וואָלטן דאַן געגאַנגען צוויי באַנען קיין פּענזאַנס, קיין טורסאָ, קיין בריסטאָל, קיין קראָמער און ווו אַהין מען וואָלט נור געוואָלט פאָרן. איינע וואָלט געפירט אַלע פּאַסאַזשירן און בכלל געהאַט דעם גאַנצן פאַרקער און די אַנדערע וואָלט נור געפירט די קליינע צאָל, וואָס יענע האָט שוין נישט געקאָנט אויפנעמען, אָדער דעם איבערפלוס פון יום-טוב-פּאַסאַזשירן — ביז זי וואָלט אַריינגעפאַלן אין א געפערלעכן אָפּשטאַרבנדיקן שטילשטאַנד און זי וואָלט לסוף איינגאַנצן אונטערגעגאַנגען.

אָבער צי קאָנט איר זיך פאָרשטעלן א מער נוצלאָזע און

אידיאָטישע זאַך ווי דאָס? די סומע וואָס עס וואָלט אָפּגעקאָסט צו מאַכן א מלוכה-באַן וואָלט געווען א ריזיקע און אַבסאָלוט אומנויטיקע. דאָס חרוב מאַכן די פּריוואַטע באַנען וואָלט געהען אַן איינפאַכע צעשטערונג פון א נוצלעכן און א גענוגנדיקן פאַקטאָר פון קאָמוניקאַציע, וואָס האָט אָפּגעקאָסט אַן אוצר מיט גאָלד. די ערד וואָס איז געווען פאַרנומען פון איינע פון די באַנען, וואָלט געווען אומנוצלעך און פאַרלוירן איר ווערט. וואָסער רעגירונג אויב זי איז ביים פולן פאַרשטאַנד, וואָלט פאָרגעשלאָגן אַזאַ זאַך, בעת זי וואָלט פשוט געקאָנט איבערנעמען די עקזיסטירנדיקע באַנען און פאַרגיטיקן די אַלע וואָס האָבן אַקציעס אין דער באַן, אויף אַזאַ אופן ווי איך האָב נאָר וואָס אָנגעוויזן: דאָס הייסט צעטיילן זייער פאַרלויסט דורך אַרויפלייגן א שטייער אויף דעם פאַרמעגלעכן קלאַס, אַזוי אַז דער גאַנצער נאַציע זאָל נישט קאָסטן קיין פּרוטה.

אָט אַזאַ ישוב הדעת מוז פירן דערצו, אַז דער שטאַט זאָל איבערנעמען די עקזיסטירנדיקע בענק. מוניציפּאַלע בענק לויט דער בירמינגהאמער מוסטער-באַנק קאָנען ווערן קאָנקורענץ-בענק; אָבער ווען א נאַציאָנאַלע באַנק וועט זיך עפענען, וועט ער זיך עפענען דורכן נאַציאָנאַליזירן די עקזיסטירנדיקע פּריוואַטע בענק.

עס איז פאַראַן נאָך א סיבה צו זיין קעגן א קאָנקורענץ-מעטאָדע. אויב די מלוכה זאָל קאָנקורירן מיט פּריוואַטע אונטערנעמונגען מוז ער דערלויבן, אַז פּריוואַטע אונטערנעמונגען זאָלן קאָנקורירן מיט אים. אָבער כדי אַרויסצובאַקומען דעם פולן נוצן פון נאַציאָנאַליזאַציע איז עס נישט פּראַקטיש.

די פּאָסט האָט די מעגלעכקייט איינצופירן אין יעדן דאָרף א פּאָסט-ביוראָ און אַן אָפּטיילונג צו שיקן פּעקלעך, און כמעט אין אַלע דערפער איינצופירן טעלעפאָן און טעלעגראַף, און צו רעכענען פאַר דעם פּענעס און האַלבע פּענעס בלויז מיטן תנאי, אַז קיין פּראָפיטירער וועט נישט טאָרן קומען און אויסקלויבן די גרינגסטע טייל פון דער אַרבעט און אַזוי אַרום זיי עקספּלאָאַטירן. דער הויפּט-פּאָסט-מייסטער טוט זאכן פאַר דער נאַציע, וואָס קיין

שום פראָפעטירער וואָלט נישט געוואָלט, אָדער נישט געקאָנט טון. אָבער זיין געזעץ איז „אַלץ אָדער גאָרנישט".

דער הויפּט־באַנקיר פון די נאַציאָנאַליזירטע בענק וואָלט אויך געמוזט פאָדערן די אייגענע געזעצן. ער וואָלט געגרינדעט בענק, אויב נישט פאַקטיש אומעטום, ווייניקסטנס אין הונדערטער ערטער, ווו די פּריוואַטע בענק וואָלטן פונקט אַזוי נישט געחלומט צו עפענען קיין פיליעס אפילו נישט אַזעלכע, וואָס זענען נור אָפן איינמאָל א וואָך, ווי צו בויען א גראַנד־אָפּערע־הויז. אָבער ער וואָלט אויך געזאָגט „אַלץ אָדער גאָרנישט", איך וועל נישט דערלאָזן אַז א וועלכער עס איז אינטעליגענטער יידישער דזשענטל־מאַן, אָדער וועלכער עס איז רויבזיכטיקער קריסט, וואָס האָט זיך געלערנט אינם אינטעליגענטן יידנס ביוראָ זאָל קומען אַרויס־נעמען די פלוימען פון מיין „פּודינג".

פונדעסטוועגן דאַרפט איר נישט מיינען, אַז אַלע מלוכהשע אַרבעטן וועלן זיין מלוכה־מאָנאָפּאָלן, דאָס הייסט: זיי וועלן אַלץ מאָנאָפּאָליזן. פאַקטיש וועט מען גאָר מיטן נאַציאָנאַליזירן די בענק פאַרגרעסערן די מעגלעכקייטן פון פּריוואַטער אַקטיוויטעט אויף פאַרשידענע אופנים. אָבער אַזוי־ווי די עפנטלעכע דינסט וועט מוזן זיין פאַרשפּרייט איבעראַל און רעכענען ווייניקער ווי עס קאָסט אין איין אָרט און מער אין אַן אַנדער אָרט, מוזן זיי זיין באַשיצט קעגן סעקציאָנעלער פּריוואַטער קאָנקורענץ. אַנדערש וועלן מיר האָבן דאָס, וואָס עס הערשט איצט ביים מוניציפּאַלן הייזער־בוי, ווי אַלע איינטראָגנדיקע קאָנטראַקטן בויען הייזער פאַר רייכע, די ביוראָס פון די קאַפּיטאַליסטן, די קירכן, אינ־סטיטוציעס א. א. וו, פאַלן אַריין אין די הענט פון פּריוואַטע אַרבעטסגעבער, בעת די מוניציפּאַליטעט בויט הייזער פאַר אָרעמע־לייט און פאַרלירט געלט דערביי, ווײַלכע זיי דערלייגן פון די שטייער־צאָלער דורך אויסגעשטראָכענע ציפערן בנוגע דעם ווערט פון דער ערד אויף וועלכע זיי בויען. מוניציפּאַלער הייזער־בוי, איז תמיד א פאַרלוסט. ווען עס וואָלט געווען מאָנאָפּאָליזירט וואָלט עס זיך געקאָנט דערלויבן צו מאַכן פון יעדער שטאָט אינם לאַנד א גן־עדן פאַר די שטייער־צאָלער און איינוווינער.

בײַ דער געלעגנהייט מוז איך אײַך דערמאָנען, אַז יעדע נאַציאָנאַליזאַציע פֿון אַן אינדוסטריע דערוועקט די פֿראַגע מכּוח אַן אָקופּאַציע פֿון ערד בײַם שטאַט. דידאָזיקע ערד וואָלט תּמיד געדאַרפֿט נאַציאָנאַליזירט ווערן, דורך אָפּקויפֿן אײַנגאַנצן די ערד און פֿאַרגיטיקן די אייגנטימער. מחמת אויב זי איז בלויז געדונגען — איך עס פֿאַרדריסט מיך צו זאָגן, אַז טײלמאָל איז עס טאַקע אַזוי — מוז דאָס פּובליקום באַצאָלן פֿאַר די רענטע וואָס עס נעמט דער אייגנטימער פֿון דער ערד, ווו דידאָזיקע הײַזער זענען געבויט און פֿאַרשטייט זיך, אַז דאָס געלט מוז מען באַקומען דורך העכערן דירה־געלט. דער פּועל־יוצא דערפֿון איז, אַז דער אייגנטימער פֿונם שטיקל ערד האָט די אמתע טובה פֿון אַזאַ האַלבע נאַציאָנאַליזאַציע.

איך האָב נאָך גאָרנישט געזאָגט מכּוח דער אכזריותדיקער ווירקונג פֿון פֿאַרניכטן אַן אינדוסטריע דורך קאָנקורענץ אַנשטאָט אָפּצוקויפֿן איר. דער פּראָצעס שטיצט זיך פֿונדאַמענטאַל אויף דעם, וואָס די אייגנטימער פֿון פֿאַרניכטעטן געשעפֿט ווערן ביס־לעכווײַז פֿאַראָרעמט און רויִנירט. קאַפּיטאַליזם איז אַן אכזר אויף דעם געביט; זײַן פּרינציפּ איז „יעדער פֿאַר זיך" דעם שוואַכן מעג נעמען דער טייוול! אָבער דער שטאַט מוז אין זינען האָבן דעם געליטענעם אַזוי ווי דעם זיגער. מ'טאָר קיינעם נישט גורם זײַן פֿאַראָרעמט צו ווערן. מען מוז זען, אַז דער געליטענער, דער פֿאַרלירער זאָל נישט פֿאַרלירן מער, ווי עס איז אַבסאָלוט בויטיק דורך געבן אים לײַכטע באַדינגונגען און דאָס איז נור מעג־לעך דורך אַ סיסטעם פֿון אָפּקויפֿן און געבן קאָמפּענסאַציע.

LVIII

אײנלײטונג צו נאַציאָנאַליזאַציע

איר זעט איצט ווי נאַציאָנאַליזאַציע און מוניציפּאַליזאַציע זענען אזוי געווונטשן אלס מיטלען צו פאַרביליקן די זאַכן, וואָס מיר אַלע געברויכן, אז די שטאַרקסטע אַנטיסאָציאַליסטישע פאַרלאַמענטן און מוניציפּאַלע קאָרפּאָראַציעס האָבן שוין אין דער פאַרגאַנגענהייט געגרינדעט נאַציאָנאַליזירטע און מוניציפּאַליזירטע אינדוסטריעס, און זיי וועלן עס געוויס אויך טון אין דער צוקונפט, אונטער אַ וואַל-דרוק פון קאָנסערוואַטיווע וויילער. איר זעט אויך, אז די טענה, דאָס כּדי אויסצוקויפן די געשעפטן פון פּריוואַטע אייגנטימער דאַרף מען האָבן אומגעהויער גרויסע סומען, אַז די הוצאות זענען געוואַלטיק, ווי עס האָט פאַרזיכערט אַ קוילן-קאָמיסיאָנער, וואָס האָט דאָס געוואָלט אָנגעבן אַלס אַ זיכערן מאָטיוו נישט צו נאַציאָנאַליזירן די קוילן-מינעס — זענען אַ ליגנט, וואָרום הגם די קוילן-אייגנטימער (פאַרבייגייענדיק מוז איך אייך זאָגן, אז איך בין אײנער פון זיי) וועלן באַקומען אַ פולע באַפרידיקונג וועט דער פאַרמעגלעכער קלאַס אין אַלגעמיין באַצאָלן דעם רעכענונג, דאָס געלט דערויף וועט מען אַרויסגעמען פון זייערע נישט פאַרדינטע הכנסות און די נאַציע וועט ווערן פון דערדאָזיקער טראַנזאַקציע רייכער אַנשטאַט אָרעמער. אין בכן ווידער גוט, טעאָרעטיש איז נאַציאָנאַליזאַציע פּערפעקט אויסגעהאַלטן.

פּראַקטיש איז עס, ווי מ'זאָגט, אַ שווערער ענין. סתּם אַ דערקלערונג, אַז אַזאַ און אַזאַ אינדוסטריע איז נאַציאָנאַליזירט, קאָן נישט טון מער ווי אָפּשטעלן איר. איידער אַ וועלכע עס איז אינדוסטריע אָדער דינסט זאָל קאָנען נאַציאָנאַליזירט ווערן, עס זאָל האָבן אַ ווירקונג, מוז געשאַפן ווערן אַ נייער דעפּאַרטמענט פון דער ציווילער דינסט, וואָס זאָל דערמיט אָנפירן. מיר וואָלטן נישט געקאָנט האָבן קיין אַרמיע, ווען מיר וואָלטן נישט געהאַט קיין אָפּטיילונג פאַר קריגס־ענינים (אַ וואָר אָפיס), ווייל דער סאָלדאַט וואָלט נישט געהאַט ווו איינצונעמען זיין געהאַלט, ווו צו נעמען זיין אוניפאָרם און זיין וואָפן. מיר וואָלטן נישט געהאַט קיין פלאָט, ווען מיר וואָלטן נישט געהאַט קיין אַדמיראַליטעט (קאָמאַנדירשאַפט). אָן אַ הויפּט־פּאָסט־ביוראָ און אָן אַ פּאָסט־מייסטער וואָלטן מיר נישט געקראָגן קיין בריוו יעדן פרימאָרגן. אָן אַ מינץ־פאַבריק וואָלטן מיר נישט געהאַט קיין געלט. אָן „סקאָטלאַנד־יאַרד" אין לאָנדאָן און די אויפזעערישע קאָמיטעטן אין די דערפער און שטעטלעך – וואָלטן מיר נישט געהאַט קיין פּאָליציי. און אַזוי ווי עס איז איצט, אַזוי וועט זיין אין דער צוקונפט. אָן אַ גרויסער אויסברייטונג פון דער שאַץ־קאַמער קאָנען די בענק נישט נאַציאָנאַליזירט ווערן, אויך נישט די קוילן מינעס, סיידן מען זאָל גרינדן אַ סך אַ גרעסערן דעפּאַרטאַמענט פאַר מינעס, ווי דער פון „האָלץ און וואַלד" וואָס עקזיסטירט איצט. מיר וואָלטן נישט געקאָנט האָבן קיין באַנען אָן אַ באַן־דירעקטאָר, וואָס זיינען פּונקט אַזוי וויכטיק, ווי אַ הויפּט־פּאָסט־ביוראָ און אַ הויפּט־פּאָסט־מייסטער.

נור באַשטענדיקע און העכסט־אָרגאַניזירטע שטאַטן קאָנען גרינדן אַזעלכע אינסטיטוציעס. דאָס באַדייט – נור אָט דאָ ליגט די פּאָליטישע מאָראַל דערפון – אַז דאָס קאָן נישט געטון ווער דורך רעוואָלוציעס אָדער דורך אַ נישט צוגעגרייטער דיקטאַטאָרשאַפט אָדער אפילו דורך באַשטענדיקע שטאַטן, אַזוי ווי אין אַמעריקע אַ שטייגער, ווו די ציווילע דינסט ווערט אין מאַנכע פאַלן באַטראַכט ווי דאָס אייגנטום פון דער רעגירונג. ביי צאָל־באַאַמטע פאַרטרייבן די אַלטע יעדעס מאָל, וואָס די אָפּאָזיציע פאַר־

טרייבט די רעגירונג. וואָס א רעוואָלוציע קאָן טון פאר נאציאָנאַליזאציע איז צוצעשטערן די פּאָליטישע מאַכט פון דעם קלאַס, וועלכער איז קעגן נאַציאָנאַליזאציע. אָבער אזא רעוואָלוציע קאָן נישט גורם זיין קיין נאַציאָנאַליזאציע און די נייע רעגירונג, וואָס זי גרינדעט קאָן אַמאָל זיין אומפעיִק אָנצופירן אפילו מיט די נאַציאָנאַליזירטע דינסטן, וואָס עקזיסטירן שוין און זי זאָל זיין געצוווּנגען זיי איבערצולאָזן צו פריוואטע אונטערנעמונגען.

א נאַציאָנאַליזירנדיקע רעגירונג מוז אויך זיין פינאַנציעל ערלעך און אנטשלאָסן צו דערפירן די נאַציאָנאַליזאציע צו א דערפאָלג, נישט באַרויבן איר, כדי צו פאַרגרעסערן די אַלגעמיינע הכנסות און נישט באַפלעקן און רויִנירן איר, כדי צו האָבן א גוטן תירוץ צוריקצוגעבן די נאַציאָנאַליזירטע דינסטן צו פּריוואַטע פּראָפיטירער. מלוכה-באַנען האָבן אונדז שוין אַמאָל באַוויזן, וויאַזוי זאַכן אָנגעפירט פון דער מלוכה קאָנען אויסזען אין דעם ערגסטן מצב. די רעגירונגען אנשטאט צו האַלטן די באַנען אין א געהעריקן צושטאַנד, כאַפּט אַריין דאָס גאַנצע געלט, וואָס דאָס פובליקום האָט באַצאַלט פאַר שפּעזן און פאַר פראַכט. דאָס געלט האָט זי אָנגעווענדט אויף צו פאַרקלענערן די אַלגעמיינע שטייערן, זי האָט פאַרנאַכלעסיקט די באַן-סטאַציעס און די מאַשינען. ביז זייערע באַנען זענען געוואָרן די ערגסטע אויף דער וועלט און עס איז אנשטאנען אַן אַלגעמיינער פאַרלאַנג זיי זאָלן זיין נאַציאָנאַליזירט. פּריוואַטע פּראָפיטירנדיקע אונטערנעמונגען זענען זיך צופאַלן אויף שטיקלעך אויפן זעלבן אופן און ערגער נאָך: נור אַזוי ווי זיי זענען נור פאַראַנטוואָרטלעך געווען פאַר זיך אַליין, האָבן זייערע מיסברויכן און שווינדלערייען נישט געצויגן קיין אויפמערקזאַמקייט, בעת די מיסברויכן און שווינדלערייען פון דער רעגירונג האָבן אַרויסגערופן גרויסע אַגיטאַציעס און אפילו רעוואָלוציעס. די מיסהאַנדלונגען פון דער רעגירונג זענען עפנטלעך און זעען זיך לייכט אַרויס: די מיסהאַנדלונגען פון פּריוואַטע סוחרים זענען כמעט ווי אומזיכטבאַר און דערפאַר האָט זיך געשאַפן אַן אילוזיע אַז רעגירונגען זענען אומערלעכער פון פּריוואַטע סוחרים, און אויך נישט אַזוי ווירקזאַם ווי יענע.

עס איז נישט מער, ווי אַן אילוזיע; אָבער אַלציינס, ערלעכקייט און צוטרויען זענען אַ נויטווענדיקייט אין נאַציאָנאַליזירטן מסחר ווי אין פּריוואַטן. אונדזער בריטיש נאַציאָנאַליזירטע דינסט האַלט מען פאַר אַ מוסטער פון פאָלשטענדיקער גאַנצקייט; דאָך רעכנט אונדז דער הויפּט-פּאָסט-מייסטער אַביסל צו טייער פאַר איבערשיקן בריוו און דער פאַרדינסט גייט אין די קעשענעס אַריין פון דעם פאַרמעגלעכן קלאַס אין אַ פאָרם פון פאַרקלענערטן הכנסה-שטייער; און די שיף-אַדמיראַלן פירן כסדר אַ קאַמף קעגן דער טענדענץ צו פאַרקלענערן הכנסה-שטייערן דורך אויסהונגערן דעם פלאָט.

דידאָזיקע רויבערייען באַטרעפן נישט קיין סך, דאָך אילוסטרירן זיי און ווייזן אָן, וואָס מ'קאָן אַלץ טון, ווען די ווייִלער זענען נישט גענוג וואַך און גוט באַהאַוונט.

LVIV

קאָנפֿיסקאַציע אָן פֿאַרגיטיקונג

אונדזער שטודיום איבער נאַציאָנאַליזאַציע דורך קאָמפּענסאַציע אָדער צעטיילטער קאָנפֿיסקאַציע האָט אייך אָן אַ ספֿק באַפֿרייט פֿון דער מורא פֿאַר אַ נויטווענדיקייט פֿון אַ נאַציאָנאַליזאַציע אָן פֿאַרגיטיקונג. אָבער עס איז תּמיד פֿאַראַן אַ פּאָליטישע גרופּע שרייערס מיט אַ געפֿיל פֿון באַרעכטיקטן צאָרן, וואָס זענען נאָך אַלץ אָנגעזעטיקט מיט די רעוואָלוציאָנערע טראַדיציעס פֿון ליבעראַליזם, וועלכער איז קעגן קאָמפּענסאַציע. אויב, טענהן זיי, דער פֿאַרמעגלעכער אייגנטימער איז אַ גנבֿ, טאָ פֿאַרוואָס זאָל מען אים פֿאַרגיטיקן דערפֿאַר וואָס מען צווינגט אים צו טון, וואָס איז גוט אַנשטאָט שלעכט? אויב מיר קאָנען דורך שטייערן צווינגען דעם גאַנצן קאַפּיטאַליסטישן קלאַס צו געפֿונען גענוג געלט אויף אויסצוקויפֿן די מינעס פֿון די קוילן־אייגנטימער און אַזוי אַרום אין אַ געוויסער מאָס איבערטראַנספּאָרטירן זייער פֿאַרמעגן צו דער נאַציע — טאָ פֿאַרוואָס נישט נעמען אויך דאָס איבעריקע וואָס זיי פֿאַרמאָגן און, בלויז לשם איבערגעבן, אויך אַוועקגעבן דער נאַציע?

אונדזערע פֿאַרייניקטע אַקציען־געזעלשאַפֿטן אַרבעטן פּונקט אַזוי גוט מיט איין חבֿרה אַקציאָנערן ווי מיט אַנדערע. פּאַקטיש בייטן זיך זייערע אַקציעס אויפֿן געלט־מאַרק כּסדר, אַזוי אַז זיי האָבן קיינמאָל נישט די אייגענע אַקציאָנערן, נור יעדן טאָג אַנ-

ערע. ווען אַלע באַן-אַקציעס אין לאַנד וואָלטן געהערט מאַגנאַטיס צו די איינוויינער פון פאַרקלייַן און דינסטיק צו דער ענגלישער רעגירונג, וואָלטן אַלץ די באַנען געלאָפן מיטן זעלבן סדר. אזוי וואָלטן אַלע גרויסע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, וואָס געהערן איצט צו די פאַרבונדעטע אַקציען-געזעלשאַפט. פונקציאָנירט מיטן זעלבן סדר, ווי פריער. ווען אַ גוטבאַזיצער וואָלט געמוזט איבערגעבן די דאָקומענטן פון אַ האַלבן טוץ פערמעס אין א שטאָטישער גאַס צום קאַנצלער פון דער שאַץ-קאַמער, וואָלטן פונדעסטוועגן די פאַרמערס געטון זייער אַרבעט פונקט ווי פריער און די איינוווינער וואָלטן ווייטער בצוווינט אין דער גאַס; עס וואָלט אויף זיי נישט געמאַכט דעם מינדסטן איינדרוק, דאָס וואָס זיי וועלן פון איצט אָן מוזן צאָלן דירה-געלט צו א רעגירונגס-אָנגעשטעלטן אנשטאט דעם, וואָס זיי האָבן ביז איצט געצאָלט צו אַן אַגענט פון א פירשט, אָדער א וועלכן עס איז אַנדערן פלוטאָקראַט. די געשעפטן אין א באַנק וואָלטן זיך געגאַנגען פונקט אַזוי גלאַטיק דערנאָך, ווי פריער, איידער די אייגנטיטער פון דער באַטרעפנדיקער באַנק האָט איבערגעגעבן דאָס איינמאָנען די פּראָפיטן צום קאַנצלער פון דעם שאַץ-קאַמער. טאָ פאַרוואָס זאָל מען נישט גלייך אַרויפוואַרפן אַזעלכע שטייערן, אז דער קאַפּיטאַליסטישער שטייער-צאָלער, זאָל נישט האָבן גענוג געלט צו צאָלן, מוזן איבערגעבן דער רעגירונג זיינע אַקציען-פּאַפּירן, זיינע פּראָצענטער פון דער מלחמה-הלוואה און אַלע זיינע דאָקומענטן פון דעם וואָס ער פאַרמאָגט? די אַקציען-פּאַפּירן וואָלטן אויף דער בערזע נישט ווערט געווען קיין פּרוטה, מחמת עס וואָלטן דאָרט געווען בלויז פאַרקויפער און קיין איינציקער קויפער, אָבער זיי וואָלטן פונדעסטוועגן נישט אויף אַ האָר ווייניקער געטראָגן דאָס רעכט פון א דאָקומענט אויף דער הכנסה פונם קומענדיקן שניט-צייט פון לאַנד און אויב די רעגירונג וואָלט געקאָנט גלייך פאַרנוצן דידאָזיקע הכנסה לטובות דער נאַציע וואָלט באמת ווערט געווען צו נעמען זיי אַזוי ווי זיי זענען, לויט זייער געשריבענעם ווערט.

זי וואָלט זיך נאָך אפילו בשעת-מעשה געקאָנט אַרויס-

ווייזן פאַר א גרויסמוטיקע מחמת זי וואָלט געקאָנט זאָגן צום קאַפּיטאַליסט: „איר זענט שולדיק דעם שטייער-באַאַמטן טויזנט פ'נט" (לאָמיר זאָגן), אָבער אנשטאט מיר זאָלן דיר מאַכן אַ ליקווידאַציע האָבן מיר אים אויטאָריזירט דיר צו געבן אַ קבלה נישט אויפן געלט נור אויף צען אַקציען-פּאַפּירן אויף הונדערט פונט יעדער, פאַר וועלכע דער בעסטער מעקלער אין לאָנדאָן וועט נישט קאָנען אַרויסבאַקומען קיין צוויי פענעס". אָבער — שרייט אויס דער צוגעדריקטער קאַפּיטאַליסט — וואָס וועט ווערן פון מיין הכנסה? פונוואַנען וועל איך נעמען פרנסה? „אַרבעט אויף פרנסה, אַזויווי אַלע אַנדערע מענטשן" — וועט מען אים ענטפערן.

בקצור לויטן שטאַנדפּונקט פון אירע פאַרטיידיקער איז שטייער פון קאַפּיטאַל, הגם עס איז אַן אַבסורד אַלס אַ מיטל צו באַקומען גרייט געלט פאַר די הוצאות פון דער רעגירונג, אַ וועג צו קאָנפיסקירן אַן פאַרגיטיקונג די אַלע דאָקומענטן און איינפירן אַן אַבסאָלוטע נאַציאָנאַליזאַציע פון דער ערד קוילן-מינעס, באַנען און אַלע אַנדערע אינדוסטריעס וואָס די קאַפּיטאַליסטן האַלטן ביז איצט פאַר זייער פריוואַט-פאַרמעגן.

די זאַך איז גענוג פשוט.

LX

רעוואָל־וציע פונם פּאַראַזיטישן פּראָל־עטאַריאַט

אָבער קעגן דעם איז פאַראַן א טענה. און מיט דערדאָ־זיקער טענה וועט אַרויס די נאַרישסטע פּרוי אין גאַס, וואָס איר וועט אַ פרעג טון מכּוח דעם. זי וועט אייך זאָגן, אַז איר טאָרט נישט אַוועקנעמען דאָס אייגנטום פון די רייכע, מחמת „זיי גיבן באַשעפטיקונג". אין גרונט גענומען איז נאַריש צו זאָגן, אַז אַן אומפּראָדוקטיווער רייכער פערזאַן, קאָן געבן באַשעפ־טיקונג אין אַן אַנדער זין, ווי אַ משוגענע גיט באַשעפטיקונג איר אויפּזעערין· אַ רייכע ליידיקגייערין קאָן נישט געבן קיין פּראדוקטיווע באַשעפטיקונג. און די באַשעפטיקונג, וואָס זי גיט יאָ איז אַן אַרויסגעוואָרפענע. אָבער אַרויסגעוואָרפן אָדער נישט, זי גיט עס און באַצאָלט פאַר דעם. זי האָט געקאָנט נישט האָבן פאַרדינט דאָס געלט, מיט וואָס זי באַצאָלט; אָבער פאַר איר געלט וועט איר אַרבעטערין קאָנען קויפן ברויט און מלבושים, אַזוי גוט ווי פאַר דעם געלט, וואָס איז פאַרדינט געוואָרן אויפן ערלעכסטן אופן אין דעם גאַנצן לאַנד.

דער ליידיקגייער איז אַ פּאַראַזיט; און דעם ליידיקגייערס אָנגעשטעלטע, ווי אַרבעטזאַם זיי זאָלן נישט זיין זענען פּאַראַ־זיטן פון אַ פּאַראַזיט; ווען איר זענט גורם, אַז דער פּאַראַזיט זאָל אָרעם ווערן, פאַראָרעמט איר צוזאַמען מיט איהם, די פּאַ־ראַזיטן פונם פּאַראַזיט; סיידן איר האָט עפּעס אַ פּראָדוקטיווע

אַרבעט גרייט פֿאַר זייערטוועגן, אויב נישט וועלן זיי מחון הונ־גערן, גנבענען אָדער בונטעווען זיך; און אַזויווי זיי וועלן גע־וויס נישט אויסקלויבן דאָס ערשטע, דאָס הייסט צו הונגערן, וועלן די אַנדערע צוויי ברירות (וואָס זיי וועלן קאָמבינירן צו־זאַמען) אומוואַרפֿן די רעגירונג, אויב עס וועלן זיין פֿון זיי אַ גענוגנדיקע צאָל. און עס וועלן זיין, דאָס איז אַ פֿאַקט, גאָר אַ גרויסער צאָל. דאָס קאָנט איר זען פֿון דער צאָל שטימען, אויב איר זאָלט זיי איבערציילן, וואָס די קאָנסערוואַטאָרן באַקו־מען ביי יעדער אַלגעמיינע וואַלן, פֿון מענטשן, וואָס אַרבעטן פֿאַר אַ וועכנטלעכן געהאַלט ביי אַבסאָלוטע אָדער טיילווייז פּאַראַזיטישע באַשעפֿטיקונגען. און דאָס אַוועקגעריבטע פֿון פּראָ־לעטאַריאַט ווערט אויף אַ פֿיינעם שטייגער מכּלומרשט געטיילט מיטן פּראָלעטאַריאַט. ווען אונדזערע קאַפּיטאַליסטן וואָלטן נישט געקאָנט באַרויבן אונדזער פּראָלעטאַריאַט, וואָלטן אונדזערע פּראָ־לעטאַריער מיט זייערע אָרגאַניזאַטאָרן, דער מיטל־קלאַס, די קונסט־הענדלער און יוּוועלירער פֿון באַנדסטריט ביזן שיק־יינגל פֿון באָרנמוט נישט געקאָנט לעבן פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער קונדשאַפֿט. דאָס איז די סיבה, פֿאַרוואָס מ׳קאָן נישט איינרעדן נישט באַנדסטריט און נישט באָרנמוט, אַז זיי זאָלן שטימען פֿאַר אוועקנעמען דאָס אייגנטום פֿון די רייכע אָן קאָמפּענסאַציע און פֿאַר וואָס, זיי וואָלטן געקעמפֿט קעגן דעם, ווען מען זאָל דאַרפֿן קעמפֿן אָנשטאָט שטימען.

די צרות וואָלטן זיך אָנגעהויבן נישט פֿון די נאַציאָנאַ־ליזירטע אינדוסטריעס נאָר פֿון די אַנדערע, ווי מיר האָבן שוין געזען. די מינעס, די בענק און די באַנען, וואָס זענען שוין אָרגאַניזירט אויף אַ פֿיינעם שטייגער און אָנגעפֿירט פֿון דירעק־טאָרן, אויסגעוויילטע דורך די שטימען פֿון די אַקציאָנערן, וואָלטן געקאָנט קאָנפֿיסקירט ווערן דורך אַרויפֿלייגן אויף די אַקציאָנערן אַזעלכע שווערע שטייערן, אַז זיי זאָלן זיין געצוווּנגען איבער־צוגעבן זייערע אַקציעס דער רעגירונג פֿאַר די שטייערן. און די הכנסות, וואָס עס וואָלטן אַריינגעבראַכט די דאָזיקע אַקציעס, וואָלטן אַריין אין דער רעגירונגס־קאַסע אָנשטאָט אין די קיישי־

נעס פון די אקציאָנערן. אזוי ארום וואָלטן די האַנדלס-קרעפטן פון די אַקציאָנערן אַריבער צו דער רעגירונג, און יעדער קראָם אָדער פאַבריק, וואָס וואָלט געווען אָפּהענגיק פון זייער קונד-שאַפט, וואָלט זיך געמוזט שליסן און אָפּזאָגן אַלע זייערע אָנגעשטעלטע. די מאַכט צו שפּאָרן, וואָס די אַקציאָנערן האָבן און וואָס באַדייט ווי מיר פאַרשטייען שוין איצט, די מאַכט צוצושטעלן דאָס אָפּגעשפּאָרטע געלט, וועלכעס איז נויטיק, כדי אָנצוהויבן נייע אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען און צו פאַרגרעסערן די אַלטע, כדי נישט אונטערשטעליק צו בלייבן דער ציוויליזאַציע וואָלט אויך אַריבער צו דער רעגירונג. די דאָזיקע קרעפטן, וואָס מוזן כסדר זיין אַקטיוו און נישט אונטערגעבראָכן ווערן אויף איין רגע אפילו, אָפּערירן דורך כסדרדיקע אויסגאַבן (הויפּט-זעכלעך שטוב-אויסגאַבן) און כסדרדיקע אינוועסטיציעס פונם געוואַלטיקן סך-הכל פון אַלע אונדזערע פריוואַטע הכנסות.

וואָס וואָלט די רעגירונג געקאָנט אויפטון מיט אָט דעם סך-הכל? ווען זי זאָל אים פשוט אַריינלייגן אינם נאַציאָנאַלן שופלאָד און אים נישט רירן, וואָלט ער פאַרניכטעט געוואָרן דורך אַ נאַטירלעכער פאַרדאַרבונג; און גלייכצייטיק וואָלט אויך געליטן אַ גרויסע צאָל מענטשן. עס וואָלט אויך אויסגעבראָכן אַ שרעקלעכע מגפה אויף באַנקראָטן און אַרבעטסלאָזיקייט. דער שטראָם פון אומגליק און עלנט וואָלט אָפּגעשוועכט יעדער רעגירונג, סיידן זי וואָלט זיך דערקלערט אַלס דיקטאַטור און זי וואָלט באַשטעטיקט, לאָמיר זאָגן אַ דריטל פון דער באַפעלקערונג מיט דערשיסן און אַנדער דריטל פון דער אייגענער באַפעלקערונג, בעת דאָס איבערגעבליבענע דריטל וואָלט געטון דאָס, וואָס וואָלט זיך צומווייניקסטן אָנגעזען, זיי וואָלטן געאַרבעט. וואָס וואָלט די רעגירונג געקאָנט טון, כדי דאָס אויסצומיידן, א חוץ אָפּצוגעבן די קאָנפיסקירטע פאַרמעגנס צו זייער אייגנטימער מיט תחנונים, מ'זאָל איר מוחל זיין, דערפאַר וואָס זי האָט פון זיך געמאַכט חוזק.

LXI

זיכערהייטס־טירלעך

זי וואָלט געקאָנט צעטיילן דאָס געלט אין אונטערשטיצונגען פֿאַר אַרבעטער; אָבער דאָס וואָלט בלויז פֿאַרשפּרייט דאָס סאַמע ערגסטע, וואָס מען האָט געשטרעבט אויסצוראָטן דורך קאָנפֿיסקאַציע, דאָס הייסט די שלעכטע רעזולטאַטן פֿון די אַלטע פֿאַרדינטע הכנסות. אַ פֿיל אויסגעהאַלטענער פּלאַן וואָלט געווען (און פֿאַרגעסט עס נישט, ווען איר קריגט אַ מאָל אַ סענטימענטאַלן אַנפֿאַל, אַוועקצוגעבן אַ פֿינפֿער־פֿוגט אַ בעטלער אַנשטאָט איר זאָלט עס אַריינלייגן אין באַנק) אַריינצולייגן דאָס גאַנצע געלט אין די קאָנפֿיסקירטע בענק אַריין און עס אַרויסצולייען צו אַרבעטסגעבער אויף אַ גאַנץ קליינעם פּראָצענט. נאָך אַ פּלאַן וואָלט געווען, צו העכערן, ווי געהעריק, דעם אַרבעטסלוין אין די קאָנפֿיסקירטע אינדוסטריעס. נאָך אַ פּלאַן, וואָס איז אָן שום ספֿק דער פֿאַרצווייפֿלסטער, פֿון אַלע פֿריערדיקע פּלאַנען און לגמרי נישט אויסגעשלאָסן, וואָלט געווען צו מאַכן אַ מלחמה און אויסגעבן די גאַנצע הכנסה אויף אַן אַרמעע, אויף דעם אָרט, וואָס מען האָט זי פֿריער אַרויסגעוואָרפֿן פֿאַר דער פּלוטאָקראַטיע.

די דאָזיקע פּלענער שליסן נישט אויס איינער דעם אַנדערן. אונטערשטיצונגען, ביליקער קאַפּיטאַל, וואָס מען זאָל קאָנען באַקומען אין דער רעגירונגס אייגענע בענק, און העכערע שכירות,

וואָלטן געקאָנט ווערן אַ מיטל פאַר גלייכצייטיקער צעטיילונג פון די כוחות צום האַנדל און אַרבעט. די שטיצעס און פענסיעס וואָלטן געהאָלפן די אָפּגעזאָגטע דינער, וואָס פלעגן דינען ביי די רייכע און האָבן נישט געהאַט די פעיקייט אָנצונעמען אַנדערע באַשעפטיקונגען און די רוינירטע גבירים אַליין, איבערצוקומען דאָס רעשט ביסל יאָרן. און די געלטער וואָלט מען געקאָנט אַרויסבאָרגן אויף זייער אַ קליינעם פּראָצענט פון די מלוכה-בענק. דאָס וואָלט געגעבן אַ מעגלעכקייט די אַרבעטסגעבער אָנצוהויבן נייע געשעפטן אָדער אויסבעסערן די אַלטע. זיי וואָלטן געשאַפן פאַרן אַרבעטער, וואָס וואָלט געהאַט די מעגלעכקייט אויסצוגעבן מער, ווייל זיינע שכירות זענען פאַרגרעסערט געוואָרן. שאַפן באַשעפטיקונג פאַר די וואָס האָבן פאַרלוירן די באַשעפטיקונגען אין באָרנמוט אָדער אין באַנדסטריט, די קונסט-הענדלער וואָלטן געקאָנט פאַרקויפן בילדער, דער נאַציאָנאַל-גאַלעריע אָדער אין די פּראָווינציעלע מוניציפּאַלע גאַלעריעס. עס וואָלט געווען אַ קריזיס. אָבער ווען וואָלט עס געאַרט? קאַפּיטאַליזם האָט גענוג אָפּט גורם געווען, אַז מען זאָל נישט האָבן די מעגלעכקייט אויסצוגעבן, צוקויפן און גרויסע קערפּערשאַפטן פון אייבוווינער זאָלן פאַרלירן זייערע פּרנסות און זאָלן אָנגעוויזן ווערן אויף שטיצעס אין דער פאָרם פון די „מענשן-הויז-פאָנדן" א. ד. ג. וואָס זיי האָבן געמאַכט פאַר אַ מין זיכערהייטס-טויער (די פאָנדן) צו פאַרלייכטערן דעם דרוק, בעת די אַרבעטסלאָזע הויבן אָן צו פּאָגראָמירן און ברעכן פענצטער: איז פאַרוואָס-זשע זאָלן מיר אויך נישט באַנוצן זיך מיט זיי?

גוט, מיר קאָנען טאַקע, אָבער ווי גרויס דער ערגסטער קריזיס פונם קאַפּיטאַליזם זאָל נישט האָבן געווען, וועט ער קיינמאָל נישט זיין אַזוי גרויס ווי דער קראַך, וואָס וועט קומען נאָך קאָנפיסקאַציע. ווען די רעגירונג זאָל קאָנפיסקירן דאָס פאַרמעגן פון דעם גאַנצן פאַרמעגלעכן קלאַס, אָן שום צוגרייטונגען פאַר באַלדיקער פּראָדוקטיווער באַשעפטיקונג, נישט בלויז פאַר די, ביי וועמען מען האָט צוגענומען זייער אייגנטום (וועלכע זענען אַ

צו קליינע צאָל, אז מ'זאָל זיך מיט זיי דאַרפן שטאַרק רעכענען), נור פון פאַראַזיטישן פראָלעטאַריאַט, וואָס פּראָדוצירט זייערע לוקסוס-זאַכן—צי וואָלטן די זיכערהייטס-טירלעך געווען גענוג שנעל אין זייער האַנדלונג און צו וואָלטן זיי זיך געעפנט שנעל גענוג? דאָס מוזן מיר אויספאָרשן איידער מיר קאָנען משפטן.

א ציוויליזירט לאַנד איז אזוי אָפּהענגיק פון דער צירקולאַציע פון אירע געלטער, ווי אַ לעבעדיק באַשעפעניש איז אָפּהענגיק פון דער צירקולאַציע פון איר בלוט. אַן אַלגעמיינע קאָנפיסקאַציע פון פּריוואַט-אייגנטום און אירע הכנסות, וואָלט אין לאָנדאָן גורם געווען אַן אומגעהויערן שטילשטאַנד א מין געשוויר, ווו עס האָבן זיך אָנגעזאַמלט אַלע בלוטן. לאָנדאָן איז דאָס אָרט, ווו די נאַציאָנאַלע קאַסע באַשטייט פון די געלטער פונם גאַנצן קעניגרייך און עס וואָלט זיך פאַרוואַנדלט אין א פראַגע פון טויט און לעבן פאַר דער רעגירונג צוריק און אזוי גיך ווי מעגלעך אויסצופּאָמפּען דאָס אָנגעזאַמלטע געלט און עס אומקערן צו די עקסטרעמען פון לאַנד. געדענקט, אַז דער סך-הכל פון דער גאַנצער אָנגעזאַמלטער סומע וואָלט געווען א סך גרעסער ווי אונטערן קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם, מחמת די קאַפּיטאַליסטן גיבן אויס מער געלט פון זייערע הכנסות, ווי זיי שפּאָרן איין. די גרויסע סומען וואָס זיי גיבן אויס, וואָלטן אַריינגעפלאָסן אין דער רעגירונגס-קאַסע.

און איצט, די זיכערהייטס טירלעך. אַן אומגעהויער גרויסע סומע פונם צונויפגעזאַמלטן געלט קומט פון די גרונט-רענטעס (פאַר דער ערד אויף וועלכער די הייזער זענען געבויט) פון אונדזערע שטעט. די איצטיקע אייגנטימער גיבן אויס דאָסדאָזיקע געלט וויאַזוי און אויף וואָס זיי ווילן און זייער זעלטן האָבן זיי חשק עס אויסצוגעבן אין די ערטער, ווו זיי האָבן עס באַקומען דורך דער אַרבעט פון די איינוווינער. א פלוטאָקראַט קלויבט נישט אויס צו וווינען אין בוטל, ווען ער האָט די פרייהייט צו וווינען אין ביאריץ. די איינוווינער פון בוטל באַקומען נישט קיין שום נוצן פון די געלטער, וואָס ער גיט אויס אין דער מערב-זייט פון לאָנדאָן (וועסט ענד אויף לאָנדאָן; א

זייער עלעגאַנטער געגנט) אין פּאַרוויילונגס־ערטער און ספּאָרט־פּלעצער פאַר דער גאַנצער וועלט. הגם עס קאָן זיין, אז עפּעס געניסט די שטאָט אויך דערפון, אויב זי פאַבריצירט גראָד א פיינע קוואַליטעט שוכוואַרג, רייט־הויזן, „ברידשעס און פּאָלאָ מאַ־מאַלעטס". (א מין שטאָק פאַר א שפּיל פון בריטישע אָפיצירן אין אינדיע: מען וואַרפט א באַל ז׳צנדיק אויפן פערד צווישן צוויי פונקטן און מען באַמיט זיך זי צו כאַפּן) די איינוווינער פון שטאָט געניסן אין א גרויסער מאָס פון מוניציפּאַלן קאָמוניזם; אָבער זיי מוזן דערפאַר באַצאָלן מיט שטייערן, וואָס זענען היינט צו טאָג אומעטום שווער. און זיי וואָלטן געווען נאָך שווערער, ווען די רעגירונג וואָלט נישט געגעבן געוויסע הנחות פאַר קהלשע צוועקן.

אַ העכטס ווארשיינלעך זיכערהייטס־טירל וואָלט געווען, ווען די מלוכה־קאסע זאָל אַליין צאָלן די שטייערן און געבן אַ סך גרעסערע הנחות. אויב איר האלט א הויז, פאר וועלכן איר מוזט צאָלן שטייערן און אייער הויז־ווירט וואָלט אייך פּלוצלינג אָנגע־זאָגט, אז פון היינט אָן און ווייטער וועט ער צאָלן די שטייערן וואָלט איר זיך שטאַרק דערפרייט מיט די פּערספּעקטיוון, אז איר וועט האָבן די מעגלעכקייט צו נוצן דאָס געלט, וואָס איר פלעגט מוזן אוועקצאָלן פאַר שטייערן אויף אייגענע צוועקן. אַן ענלעכער אָנזאָג פונם קאַנצלער פון דער שאַץ־קאַמער וואָלט גע־ווען פונקט אזוי אָנגעלייגט, עס וואָלט באַפרייט די מלוכה־קאַסע פון דער מאַסע אָנגעזאַמלטע בלוטן און וואָלט אויף אזא אופן אַוועקגעשיקט אַן א מגעהו־ערע סומע געלט פונם האַרץ פון דער מלוכה־קאַסע איבערן גאַנצן לאַנד.

דאָן איז פאַראַן די קאָמבינאַציע פון געהעכערטן שכירות אין די קאָנפיסקירטע אינדוסטריעס מיט א צופלוס פון ביליקן קאַפּיטאַל. דאָס הייסט א קאַפּיטאַל מיט א קליינעם פּראָצענט, וואַס מ׳וואָלט אויסגעפּאָמפּעוועט דורך די קאָנפיסקירטע בענק פאַר אַלע האַנדלס צענטערן. די געהעכערטע שכירות וואָלטן אָפּגע־שטעלט אַביסל דעם איבערפלוס פון די איינקונפטן, וואָס קומען אַריין אין דער מלוכה־קאַסע דורך פאַרקלענערן די דיווידענדן

און דאָס פאַרקלענערן דעם פּראָצענט פאַר געבאָרגטן קאַפּיטאַל וואָלט געגעבן די מעגלעכקייט עס זאָלן זיך עפענען נייע מסחרים און די אַלטע זאָלן אזוי אויסגעבעסערט ווערן, אז זיי זאָלן קאָנען אַנטקעגנקומען די פאָדערונגען, וואָס וואָלטן זיך געשאַפן אַ דאַנק דעם פאַרגרעסערטן איינקויף צוליב דעם טאַשן-געלט פון די לוין-אַרבעטער און די באַפרייטע שטייער-צאָלער.

חוץ לזה איז תמיד פאַראַן א שיין ביסל אַרבעט אויפן געביט פון עפנטלעכע הוצאות, ווי למשל, אויף אויסצובעסערן די גאַסן, אויף צו באַפרייען די שטיקער לאַנד, וואָס דער ים האָט פאַרגאָסן, אויף פלאַנצן וועלדער, אויף בויען „דאַמס" (גרויסע שוץ-ווענט צו פאַרהאַלטן אַן איבערפלוס פון די טייכן) איבער די טאָלן און געווויסע „דאַמס", וואָס זאָלן קאָנצענטרירן דעם וואַסער-שטראָם אַרום די קרייזל-רעדער, בויען סטאַציעס פאַר דער צעטיילונג פון די עלעקטרישע קרעפטן, וואָס האָבן זיך אַזויאַרום באַקומען, אויף אָראָפּוואַרפן די שטעט, וואָס זענען געבויט געוואָרן פאַר אָרעמע-לייט, וועלכע וואָלטן גאָר קיינמאָל נישט געדאַרפט געבויט ווערן און אויף אויפשטעלן אויף זייער אָרט נייע גוט געפּלאַנטע היגיענישע שטעט מיט פּרעכטיקע גערטנער און אויך א הונדערט אַנדערע זאַכן, וואָס דער קאַפּיטאַליזם חלומט אפילו נישט צו טון, ווייל די אַלע טובות וואָס וועלן דערפון אַרויסקומען וועט אים נישט אַרייננברענגען קיין שום קאָמערציעלן פּראָפיט. די פאָדערונג פון אַרבעט וואָס וועט זיך שאַפן דורך אַזעלכע אָפּעראַציעס וועט באַשעפטיקן אַלע אַרבעטס-פעיִקע, וואָס זענען איצט אַרבעטסלאָז און איבערלאָזן בלויז די אָפּגעלעבטע און אַלטע לייט, וואָס לעבן שוין פון פּענסיעס און די אומהיילבאַרע, נישט-פעיִקע צו קיין שום אַרבעט, צו לעבן פון שטיצעס און פאַרשטייט זיך די קינדער, אויף וועמען מען וואָלט געקאָנט און געדאַרפט אויסגעבן א סך מער געלט ווי ביז איצט, וואָס וואָלט געבערענגט דער קינפטיקער גענעראַציע א גרויסן, נישט קאָמערציעלן פּראָפיט.

דאָס אַלץ זעט אויס גאַנץ פשוט און עס קאָסט כמעט גאָרנישט צו באַשרייבן עס אויפן פּאַפיר. אָבער א קליינער רע-

פלעקס אויף א פאר מינוט וועט פארטרייבן אלע האפענונגען. פארשטייט זיך אז דאס אלץ קאן באלד און מיט פרייען ווילן אויסגעפירט ווערן, אויב מען זאל נור דורכפירן דאס געזעץ, אז אלע עקזיסטירנדיקע אקציעס און רעכטן אויף יערד א. א. וו. זאלן איבערגעגעבן ווערן דער רעגירונג אן שום קאמפענסאציע. דער געזונדהייטס-מיניסטער וואלט דאן געמוזט שאפן אן אומגעהויערן פלאן פון די באשטייערונגען לטובות די שטעט; אין פארלאמענט וואלט מען זיך חדשים-לאנג ארומגעריסן וועגן דעם און וואס שייך די עקזיסטירנדיקע בענק איבערגעפילט מיט אפגעשפארטע געלטער אויף ארויסצולייען אן שוב ווייטערדיקע ארייננמישונג וואלטן זיי גורם געווען, אז עס וואלט געווארן אן ארגיע פון קאנקורירנדיקע אונטערנעמונג צווישן איבער-קאפיטאליזאציע און איבערפראדוקציע, עס וואלטן זיך געעפנט קראמען, וואס האבן נישט קיין שום אויסזיכטן פון אומדערפארענע, נארישע מענטשן, אדער פלאטער-קעפ, אדער מענטשן מיט אלע דריי מעלות צוזאמען. בקצור, עס וואלט געווען א וואקכאנאליע, וואס קומט תמיד נאך א טויטן שטילשטאנד און וואס ברענגט תמיד נאך זיך ארבעטסלאזיקייט, באנקראט א. א. וו. און כדי צו האלטן דעמדאזיקן טייל פונם פראגראם אונטערן קאנטראל וואלט נויטיק געווען צו עפענען א נייע אפטיילונג אין דער מלוכה-קאסע, וואס זאל פארנעמען דאס ארט פון דער איצטיקער באנדע רויבערישע דירעקטארן; צו עפענען בענק אומעטום, ווי די פאסט מאכט גוטע און ממשותדיקע געשעפטן, און אנצונעמען אין די נייע בענק א פערסאנאל פון ספעציעל געלערנטע און צווילע באאמטע. און דאס אלץ וואלט געדויערט א סך לענגער ווי עס דויערט א דונירטן בירגער אויסצוגיין פון הונגער.

און בנוגע דאס העכערן אינדוסטריעלע שכירות און דאס פארקלענערן די פרייזן, כדי אונטערצוברענגען פראפיטן — איז עס אויך אזא שטארקער קעגנזאץ צו דער טאקטיק, וואס די איצטיקע אינדוסטריעלע פירער האבן געלערנט און געוווינט געווארן צו פראקטיצירן — אז מען וואלט אויף זייער ארט — דאך וועלן זיי מיר אליין מודה זיין — אויך געמוזט באשטימען צי-

'וילע באמטע, וואָס זענען ספּעציעל געלערנט געוואָרן דערויף־פּונקט, ווי אין פאַל פון די בענק. אזא ענדערונג וואָלט נור געקאָנט דורכגעפירט ווערן אלס א טייל פון א גוט אויסגעארבעטן פּלאַן, וואָס וואָלט נעפאָדערט מ'זאָל זיך זייער גוט פאַרטראַכטן וועגן דעם מיט א פּראַקטישע צוגרייטונג, וואָס וואָלט גורם געווען אַן איינריכטונג פון נייע עפנטלעכע אומגעהייער גרויסע אָפּטיילונגען.

אפילו מיט עפנטלכע ארבעט קאַן מען נישט אַזוי גלייך דורכקומען; אָנהויבן אַשטייגער ווי פּעטער דער גרויסער האָט געטון ווען מען האַט אים געפרעגט, וואָסער מאַרשרוט עס וואָלט געווען צומבעסטן לויט זיין מיינונג דורכצולייגן אַ וועג צווישן מאָסקווע און פּעטראָגראַד. האָט ער גענומען אַ ווירע און האָט אָנגעצייכנט א גלייכע ליניע אויף דער וועלט־מאַפּע פון מאָסקווע צו דער נעווא. ווען פּעטער וואָלט געדאַרפט דורכפירן א פאַרשלאַג אין פּאַרלאַמענט אויף אויפצובוען א שוץ־וואַנט פאר א קרייזל־ראָד און ער וואָלט געהאַט פאַר זיך א בינטל וועלישע היץ־קעפּ וואָס האָבן פּעסט באַשלאָסן אז עס זאָל דווקא אוועקגעשטעלט ווערן איבער דעם טייך סעווערן און א בינטל העפטיקע שאָטלענדער, וואָס ווילן נישט אנדערש, נור עס זאָל אַוועקגעשטעלט ווערן אין קיעל־אָף־טאַנג, וואָלט עס אים גענומען חדשים, ביז ער וואָלט געקאָנט אָנהויבן די אַרבעט.

איך מיין, אז עס איז נישטאָ מער קיין נויטווענדיקייט איך זאָל אייך אויסמאַטערן מיט נאָך מער משלים. הורט־נאַציאָנאַליזאַציע אָן קאָמפּענסאציע, וואָלט געווען קאַטאַסטראָפאַל. דער פּאַציענט וואָלט געשטאָרבן, איידער די רפואה וואָלט אָנגעהויבן צו ווירקן. אויב איר ווילט, וועל איך אייך געבן א מיכאַנישע פאַרגלייכונג, דער קעסל וואָלט געפּלאַצט ווייל די פאַרזיכערונגס־טירלעך וואָלטן געווען פאַרהאַקט. דער פּרווו, איינצופירן נאַציאָנאַליזאַציע וואָלט דערפירט צו א רעוואָלוציע. איר קאָנט זאָגן „נו אדרבה פאַרוואָס נישט? דאָס וואָס איך האָב ביז איצט געלייענט אין דעם בוך, האָט מיך באַוועגט, אז איך זאָל וואַרטן מיט אומגעדולד אויף א רעוואָלוציע. פאַקטיש וואָלט יעדע רע־

פאָרם וואָס קאָן גורם זיין א רעוואָלוציע, געווען זייער א געווונטשטע זאַך".

אויב דאָס איז אייער מיינונג, איז עס א כבוד פאַר אייך צו האָבן אַזעלכע געפילן: א סך גוטע בירגער טיילן זיך אָדער האָבן זיך געטיילט מיט אייערע געפילן. אָבער ווען איר זאָלט אייך גוט אריינטראַכטן אין דער זאַך, וועט איר פאַרשטיין אז רעוואָלוציעס נאַציאָנאַליזירן גאָרנישט, און זיי זענען אָפטמאָל גורם שוועריקייטן ביים נאַציאָנאַליזירן זאַכן, וואָס וואָלטן א סך גרינגער אָנגעקומען אָן א רעוואָלוציע, ווען די באַפעלקערונג וואָלט נור געהאַט א ביסל בילדונג אויפן געביט פון פּאָליטישע עקאָנאָמיע. ווען א רעוואָלוציע זאָל געבוירן ווערן פון א נישט געשיקטן סאָציאַליזם (אַלע אונדזערע פּאַרלאַמענטאַרישע פּאַרטייען זענען נאָך דערווייל געפערלעך אומגעשיקט) בעת א שטורמישע האַרטנעקיקע קאַפּיטאַליסטישע אָפּאָזיציע, וואָלט זי פּראָדוצירט רעאַקציע אנשטאַט פּראָגרעס און זי וואָלט געגעבן דעם קאַפּיטאַליזם א נייעם לעבנס-קאָנטראַקט. דער נאָמען פונם סאָציאַליזם וואָלט געשטאַנען אין די נאָזלעכער פאַר א גאַנצער גענעראַציע. און דאָס איז גראָד דער סאָרט רעוואָלוציע וואָס א פּרווו צו נאַציאָנאַליזירן דאָס גאַנצע אייגנטום על-רגל-אחת וואָלט ארויסגערופן. איר מוזט זיך אַלזאָ ארויסשלאָגן פון קאָפּ א רעוואָלוציע, וואָס וואָלט געקומען דורך אַן אומקאָמפּענסירטער און נישט צוגעגרייטער, אַלגעמיינער נאַציאָנאַליזאַציע, אנשטאַט א פּאָרזיכטיק צוגעגרייטער און קאָמפּענסירטער נאַציאָנאַליזאַציע פון איין אינדוסטריע נאָך דער אנדערער.

שפּעטער וועלן מיר זיך פאַרנאַנדערעדן א ביסל מכוח דעם, וואָס רעוואָלוציעס קאָנען יאָ אויפטון און וואָס נישט. דערווייל נעמט עס אין באַטראַכט ווי א רעגל פון דער נאַציאָנאַליזאַציע, (עקאָנאָמיסטן האָבן ליב אָנצורופן זייערע רעגעלן פאַר ארבעט — „קאַנאָנס") אז יעדע נאַציאָנאַליזאַציע מוז זיין צוגעגרייט און קאָמפּענסירט. דאָס וועט זיין א ווירקלעכער שוץ קעגן פּרווו צו וועלן נאַציאָנאַליזירן אלץ מיטאַמאָל.

מיר וואָלטן אפילו געוואָלט זאָגן קעגן נאציאָנאַליזירן מער ווי איין זאך אויף א מאָל. נור מיר טאָרן נישט פארגעסן, אז די אינדוסטריעס זענען אזוי פארבינדן איינער מיט דער אנדערער, אזוי צוזאמענגעפלאָכטן, איידער זיי זענען רייף פאר נאציאָנאַליזאציע, אז עס איז פשוט נישט מעגלעך צו נאציאָנאַליזירן איינע נישט נאציאָנאַליזירנדיק מיט איר, ווייניקסטנס נאָך א האלב טוץ אנדערע אינדוסטריעס, וואָס זענען מיט איר פארבונדן. איר וואָלט ממש געשטוינט, ווען איר זאָלט וויסן מיט וויפיל אנדערע זאכן א באַן-קאָמפּאַניע פארנעמט זיך א חוץ טרייבן באנען. און אויב איר זענט אמאָל געפאָרן אויפן ים אין א גרויסער שיף, האָט איר זיך אפשר אמאָל ארומגעקוקט און געטראכט, אז איר ווילט וויסן צי די אונטערנעמונג צו בויען אזא שיף הייסט שיף-בויען אָדער האָטעל-בויען נישט דערמאָנענדיק שוין מכוח דער אינזשיניערן-ארבעט.

LXII

פאר־וואס קאָנפיסקאַציע האָט געהאַט דערפאָלג ביז איצט

איצט ווען מיר האָבן אוועקגעגעבן אזא לאַנגע צייט, כּדי אייך אויפצוקלערן דעם רעגל פון נאַציאָנאַליזאַציע און אייך אויפגעוויזן, אַז דער פּאַרלאַמענט מוז תּמיד אויסקויפן פון די אייגנטימער און טאָר נישט אַוועקנעמען זייער פאַרמעגן דורך שטייערן (אויסשטייערן זיי), בין איך גרייט צו הערן, אַז דער רעגל איז טויט אַנטקעגן די פאַקטן, מחמת דאָ שפּילט אַ ראָל דער דירעקטער אָנגריף אויף אייגנטום דורך פּשוטער קאָנפיס־קאַציע: דאָס הייסט דאָס אַוועקנעמען דאָס געלט פון די קאַפּי־טאַליסטן און עס אַריינלייגן אין דעם פאָלקס־שאַצקאַמער. דאָס איז שוין אמאָל געטון געוואָרן, מען האָט פּשוט געצוווּנגען די קאַפּיטאַליסטן אוועקצוגעבן זייער אייגנטום און עס האָט נישט אַרויסגערופן קיין שום רעאַקציע אָדער רעוואָלוציע. דאָס האָבן געטון קאָנסערוואַטיווע און ליבעראַלע רעגירונגען און אויף אַזאַ אופן, וואָס וואָלט אויסגעקומען שרעקלעך און אומגליקלעך אין די אויגן פון די שטאַטס־מענער פונם נײַנצענטן־יאָרהונדערט, ווי גלאַדסטאָן למשל. איר קאָנט הייסט עס פרווון וועלכע רע־פאָרם איר ווילט פון סאָציאַליזם אָדער קאָמוניזם אין ענגלאַנד אַזוי לאַנג, ווי איר רופט עס מיט אַן אַנדער נאָמען. שלאָגט פאָר אַ סאָציאַליסטישע קאָנפיסקאַציע אויף די הכנסות פון די

רייכע, און דאָס גאַנצע לאַנד וועט אויפשטיין קעגן אַזאַ רוסישער רשעות. רופט עס אָבער הכנסה-שטייער, איבער-שטייער, שטייער פון גיטער, און איר קאָנט ארויסבאַקומען געגוג הונדערטער מיליאָנען פון די קעשענעס פונם פאַרמעגלעכן קלאַס אַזוי, אַז דער סאָוויעט פון דער רוסישער פאַראייניקטער רעפּובליק זאָל גרין און געל ווערן פון קנאה.

נעמט איין פאַל אָדער צוויי פאַלן אין ציפערן. גלאַדסטאָן בעת ער איז געווען דער פינאַנץ-מיניסטער האָט עס באַטראַכט פאַר אַ טריומף, וואָס ער האָט פאַרקלענערט די הכנסה-שטייערן ביז צוויי פּענעס פון פונט, און ער האָט געהאָפט אויף דער מעגלעכקייט אינגאַנצן אונטערצוברענגען דידאָזיקע שטייערן. נור אנשטאָט אונטערצוברענגען, זענען זיי אין 1920 אַרויף ביז זעקס שילינג אויפן פונט און זענען אַזוי פאַרבליבן נור דערפאַר וואָס מען האָט עס געמאַכט פאַר אַ צוזאַץ צו אַ שטייער, וואָס איז אַרויפגעלייגט געוואָרן נור אויף גרעסערע פאַרמעגנס (סאָפּערטעקס אָדער סאַרטעקס) און אַזוי ארום אונטערגעברענגט טיילוייז ירושה-רעכט, וואָס מאַכט דאָס פאָלק אַ יורש אויף אַן אָנגעזעענעם טייל פון אונדזער פאַרמעגן, אויב מיר פאַרמאָגן נאָך עפּעס פאַרן טויט. שטעלט אייך נור פאָר, וואָס פאַר אַ טומל דאָס וואָלט גורם געווען, ווען דאָס זאָל פאָרגעלייגט ווערן דורך אַ סאָציאַליסטישן פרעמיער-מיניסטער, אַלס קאָנפיסקאַציע, דאָס הייסט אַוועקצונעמען אייגנטום און נאַציאָנאַליזאַציע פון ירושה לויט די קאָמוניסטישע פּרינציפּן פון לערער קאַרל מאַרקס! אָבער אַזוי, אין דעם פריערדערמאָנטן פאַל האָבן מיר עס אויפגענומען ווי די לעמעלעך, שאַ שטיל.

איר האָט אפשר נישט באַמערקט, ווי אַזוי עס קומט פאָר אין פאַרלאַמענט דאָס אַרויפלייגן דידאָזיקע שטייערן הײנט צו טאָג. דער פינאַנץ-מיניסטער דאַרף אַראַנזשירן דאָס נאַציאָנאַלע באַלעבאַטישקייט פאַרן יאָר, ער מוז אַרויסבאַקומען אַ צושטימונג פונם הויז-אָף-קאָמאָנס וואָס האָט נישט דערצו קיין גרויס חשק. ער מוז אַרויפלייגן שטייערן אויף אונדז צו דעקן די הוצאות פון דער באַלעבאַטישקייט; מחמת אַ חוץ דעם פּראָצענט פון

געוויסע אַקציעס אינם סועץ־קאַנאַל און ביי אַ צען קאָמפּאַניעס, וועלכע מען האָט געמוזט אַרויסהעלפן אין משך פון דער מלחמה כּדי זיי זאָלן קאָנען עקזיסטירן — האָט די נאַציע נישט קיין שום איינקונפט פון פאַרמעגנס. אויף וועמען ער וועט האָבן די דערלויבניש אַרויפצולייגן די שטייערן, ווענדט זיך אין דעם, וואָסער דעפּוטאַטן עס וועלן אויסגעווײלט ווערן פאַרן פּאַרלאַמענט, אָן זייער צושטימונג קאָן זיין בודזשעט, ווי ער רופט זיינע פאָרשלאַגן פאַר שטייערן, נישט אַריין אין געזעץ. און ביז עס איז נישט אַריין אין געזעץ קאָן מען קיינעם נישט צווינגען צו צאָלן שטייערן. אין גלאַדסטאָנס צייטן איז דער פּאַרלאַמענט באַשטאַנען כּמעט פון בלויז גוטבאַזיצער, קאַפּיטאַליסטן און אַרבעטסגעבער; די עטלעכע אַרבעטער־דעפּוטאַטן זענען תּמיד אַרויסגעשטופּט געוואָרן פון די דריי סעקציעס, יעדער פון די דריי סעקציעס האָט געפּרוווט אַרויפוואַרפן די לאַסט פון שטייערן אויף דער צווייטער, אויף וויפיל עס האָט זיך געלאָזט, פאַרשטייט זיך. און אַלע דריי זענען ווי געווען האַרציק איינשטימיק אַרויפצוואַרפן עס אויף דעם אַרבעטער־קלאַס, וויפיל מען האָט נאָר געקאָנט אַבי מען זאָל דערביי נישט פאַרלירן קיין צופיל אַרבעטער־שטימען ביי די קומענדיקע וואַלן. דערפאַר איז דער הכנסה־שטייער די לעצטע זאַך, וואָס די אַרבעטער־דעפּוטאַטן וואָלטן איינפירן, ווייל יענע אַלע דאַרפן גלייך צאָלן דידאָזיקע שטייערן און דעם לוין־אַרבעטער מיידט עס אויס, מחמת דער געזעץ האָט נישט קיין שום שייכות מיט קיין קליינע הכנסות. אַזויאַרום איז דער הכנסה־שטייער געוואָרן אַ מין אָפּזאַץ־שטייער אָדער אַ לעצטער צופלוכט: אַ צרה, וואָס מען האָט געמוזט באַשטיין אויף איר, ווען אַלע אַנדערע וועגן, ווי אַזוי צו שאַפן געלט האָבן זיך אַרויסגעוויזן נישט צופרידנשטעלנדיק. ווען גלאַדסטאָן האָט עס רעדוצירט פון זעקס פּענעס אויף פיר פּענעס. און פון פיר פּענעס אויף צוויי און ער האָט אויסגעדריקט זיין מיינונג, אַז ער האָט בדעה זיך איננאַנצן צו באַגיין אָן דעם, האָט מען אים געהאַלטן פאַר זייער אַ גוטן קאַנצלער, פאַר אַ גרויסן מענטש. ער האָט אָבער געמוזט שאַפן געלט דורך אַרויפ־

לייגן שטייערן אויף עסנוואַרג, אויף משקעות, אויף טאַבאַק, אויף לעגאַלע דאָקומענטן פון אַלערליי מינים, אפילו פון געווייגטלעכע אונטערשריפטן, אַז מען האָט דערהאַלטן די און די סומע, פון קאָנטראַקטן, פון טשעקן, ביז וועקסלען אַקציע-פּאַפּירן (שער סערטיפיקאַטן) פון חתונות און ד. גל, — דאַן איז נאָך געווען אַלערליי אָפּצאָלונגען פאַר אויסלענדישע סחורות, וואָס זענען אַריינגעקומען אין לאַנד. די אינדוסטריעלע אַרבעטסגעבער וואָס זענען געווען גרויסע אָפּנעמער פון אויסלענדישן רוי-מאַטעריאַל און זיי האָבן געוואָלט, אַז לעבנסמיטל זאָל זיין ביליק מחמת ביליק לעבנס-מיטל באַדייט קליינע שכירות — האָבן געטענהט: „זאָל נישט זיין קיין אָפּצאָל אויף אויסלענדישע סחורות, לייגט בעסער אַרויף שטייער אויף לאַנד און הייזער". די פּריצים ווידער, האָבן געזאָגט: „לייגט אַרויף אַ שטייער אויפן אימפּאָרט, ספּעציעל אויף קאָרן און אַנטוויקלט אַזוי אַרום די אַגריקולטור אין לאַנד" דאָס האָט געשאַפן דעם גרויסן ויכוח מכוח „פרייעם האַנדל", צוליב וואָס די „טאָריעס" (קאָנסערוואַטאָרן) האָבן געפירט אַ קאַמף מיט די ליבעראַלן אַזוי פיל יאָרן. אָבער ביידע פּאַרטייען זענען געווען איינשטימיק דערמיט, אַז הכנסה-שטייערן זאָלן נישט אַרויפגעלייגט ווערן, אַזוי לאַנג, ביז מ׳וועט נישט אויסנוצן אַלע אַנדערע מיטלען צו באַקומען געלט און דעמאָלט ערשט זאָל מען אַרויפלייגן דעם קלענסטן שטייער וואָס איז נור מעגלעך.

ווען דער סאָציאַליזם איז געוואָרן פּאָפּולאַריזירט און ער האָט אָנגעהויבן באַאיינפלוסן דעם פּאַרלאַמענט דורך אַ נייער פּראָלעטאַרישער לייבאָר-פּאַרטיי, האָט די דורכפירונג פון דעם בודזשעט אָנגענומען אַן אַנדער כאַראַקטער. די לייבאָר-פּאַרטיי האָט געפאָדערט, אַז די קאַפּיטאַליסטן זאָלן זיין די ערשטע צו צאָלן, נישט די לעצטע און עס זאָלן אַרויפגעלייגט ווערן העכער שטייערן אויף נישט קיין פאַרדינטע הכנסות, ווי אויף יאָ פאַרדינטע. (הכנסות, אויף וועלכע מען אַרבעט נישט) דאָס האָט גורם געווען, אַז מען זאָל פאַרקלענערן די הוצאות פון דער רעגירונג און מיט דעם די שטייערן אויף וויפיל עס איז נאָר

מעגלעך. ווען שטייערן באַשטייען אין אַוועקנעמען געלט פון מענטשן, וואָס האָבן עס נישט פאַרדינט און עס אומקערן צו די וואָס האָבן עס בפועל-ממש פאַרדינט און מען פאַרזאָרגט זיי מיט שולן, בעסערע הייזער, אויסגעבעסערטע שענערע שטעט און סובסידיעס פאַר דער באַפעלקערונג אויף אַלערליי געביטן — דאַן הייסט עס, וואָס מער שטייערן אַלץ בעסער פאַר דער נאַציע. נישט ווי גלאַדסטאָן האָט געשריגן: „איך האָב אָפּגעראַטעוועט נאָך אַ מיליאָן פאַר די הכנסה-שטייער-צאָלער פון לאַנד. הורא!" אַן אַרבעטער-פינאַנץ-מיניסטער וועט שרייען „איך האָב אַרויסגעקוועטשט נאָך אַ מיליאָן פון די „סאָפּערטעקס" לײַדיקגייער לטובת דער באַפעלקערונג! הורא!"

אַזוי האָבן מיר פאַר די לעצטע 15 יאָר געהאַט אין פאַרלאַמענט אַ כּסדרדיקן קאַמף צווישן דער קאַפּיטאַליסטישער און לייבאָר-פּאַרטיי: די ערשטע האָט געפּרוּווט קלענער מאַכן די הכנסה-שטייערן, די „סאָפּערטעקס", די ספּעציעלע שטייערן אויף גיטער און די אַלגעמיינע הוצאות פאַר פאָלקס-צוועקן און די לעצטע האָבן זיי געפּרוּווט פאַרגרעסערן. די יערלעכע דעבאַטן אַרום דעם בודזשעט קערן זיך תּמיד לסוף אום צו דעמדאָזיקן פּונקט, הגם מען שטעלט זיך נישט פריי אָפּ דערויף; און די קאַפּיטאַליסטן זענען ביסלעכווייז באַזיגט געוואָרן, ביז איצט (אין די ניינצן — צוואָנציקער יאָרן) האָבן מיר אַוואַנסירט פון גלאַדסטאָנס הכנסה-שטייער פון צוויי פּענעס פונם פונט ביז אויף אַ שטייער פון פיר ביז זעקס שילינג פונם פונט און פון אַן הכנסה וואָס איז העכער פון צוויי טויזנט פונט ווערט אַרויפגעלייגט אַ שטייער, וואָס באַטרעפט פון אַכצן פּענעס ביז זעקס שילינג, דאָס ווענדט זיך שוין אין דעם, ווי גרויס די הכנסה איז; און ווען עס שטאַרבט אַן אייגנטימער פון אַ פאַרמעגן מוזן זיינע יורשים אָפּגעבן דער רעגירונג אַ טייל פון זיין פאַרמעגן, וואָס מאַכט אויס איין פּראָצענט פון זיין צוגעטראַכטן קאַפּיטאַל אויב עס איז עפּעס איבער הונדערט פונט. און ביז פערציק פּראָצענט אויב עס איז אַ פאַל, וווּ עס האַנדלט זיך אין מיליאָנען. דאָס הייסט, אויב אייער פעטער האָט אייך איבערגעלאָזט פינף גינעס

א יאָר מוזט איר אָוועקצאָלן דער רעגירונג גאַנצע דריי־און זיבעציק־טעג אייער הכנסה, אויב איר לאָזט אייך איבער הונדערט טויזנט א יאָר באַצאָלט איר אַכט יאָר און איר הונגערט די גאַנצע אַכט יאָר סיידן איר פאַרזעצט אייער צוקונפטיקע הכנסה אָדער איר פאַרזאָרגט זיך דורך אַסעקורירן אייער לעבן מיט א שווערער פּרעמיע, פון וואָס די נאַציע האָט נישט קיין רעה.

איצט לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אַז דידאָזיקע הכנסה פון הונדערט טויזנט פונט א יאָר, געהערט צו אַן אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע, אין וועלכער מיליטער־דינסט איז א חוק ולא יעבור, ווי מען מוז האָבן ווייניקסטנס איין אָפיציר אין דער משפחה. אין דער מלחמה־צייט איז עס גאַנץ מעגלעך, ווי מיר האָבן געזען אין דער לעצטער מלחמה, אַז דער אייגנטימער פון אַזאַ הכנסה און זיינע צוויי ברידער זענען איינער נאָכן אַנדערן געהרגעט געוואָרן אין משך פון עטלעכע חדשים. דאָס וואָלט אַראָפּגעבראַכט די הכנסה פון הונדערט טויזנט פונט א יאָר אויף צוועלף טויזנט, מחמת דאָס איבעריקע וואָלט די רעגירונג קאָנפיסקירט. ווען מיר וואָלטן געלעזן אין דער מאָרנינג־פּאָסט, אַז דער רוסישער סאָוויעט האָט אַוועקגענומען ביי א פּריוואַטער פאַמיליע 78,000 פונט א יאָר און איר נישט געגעבן קיין פענע קאָמפּענסאַציע, וואָלט דער גרעסטער טייל פון אונדז געדאַנקט גאָט, וואָס מיר וווינען נישט אין אַזאַ לאַנד. ווו ס׳זענען מעגלעך אַזעלכע קאָמוניסטישע שרעקלעכע מעשים. און דאָך, איז עס ביי אונדזערע אַנטיסאָציאַליסטישע רעגירונגען, ביי ביידע סיי די קאָנסערוואַטיווע סיי די ליבעראַלע א גאַנץ געוויינטלעכע דערשיינונג, הגם זייער פינאַנץ־מיניסטער האַלט כסדר רעדעס קעגן רוסישער קאָנפיסקאַציע, פונקט ווי אויסער רוסלאַנד וואָלט קיינער קיינמאָל נישט געחלומט אפילו צו טון אַזאַ זאַך:

דאָס איז פאַר אונדז זייער כאַראַקטעריסטיש, מיר הערן נישט אויף צו שרייען, אַז קאָמוניזם איז א פאַרברעכן, דאָך באַשטעטיקט יעדער גאַסן־לאַמטערן, יעדער טראָטואַר, יעדער וואַסער־קראַן און יעדער פּאָליציאַנט, אַז מיר וואָלטן אפילו איין וואָך נישט געקאָנט עקזיסטירן אָן דעם. בעת מיר שרייען, אַז

סאָציאַליסטישע קאָנפיסקאַציע פון די הכנסות ביי רייכע לייט איז רויבעריי און מוז זיך ענדיקן מיט אַ בלוטיקער רעוואָלוציע טוען מיר עס אין אַ סך אַ גרעסערן פאַרנעם פון אַנדערע איינגעאָרדנטע לענדער, אַזוי, אַז אַ סך פון אונדזערע קאַפּיטאַליסטן וווינען זיבן חדשים אין יאָר אין דרום-פראַנקרייך, כּדי עס אויסצומיידן, הגם זיי פאַרזיכערן אייך, אַז זיי זענען געוואַלטיק איבערגעגעבן צו זייער לאַנד און אויך, אַז זיי זינגען דעם נאַציאָנאַלן הימן אויף דער ריוועריע יעדן זונטאָג ווי אַ טייל פון דער ענגלישער גאָטעס-דינסט. אין דער זעלבער צייט בעט דער פינאַנץ-מיניסטער ביי גאָט, אַז ער זאָל אַריינגעבן עפּעס אַ גליקלעכן געדאַנק ווי אַזוי זיך אַן עצה צו געבן מיט זייערע גנבשע שפּיצלעך, ביז וואַנען ער וועט באַקומען דאָס לעגאַלע רעכט אָפּצושטעלן זייער כיטרע אַרויסדרייען זיך פון די שטייערן.

אָבער ווי שרעקלעך עס וואָלטן פון דעם וויקטאָריאַן-שטאַנדפּונקט אויסגעקומען די סומען, וואָס ווערן יערלעך אַוועקגענומען ביי די רייכע — האָבן זיי בסך־הכּל דאָך נישט גענומען מער, ווי די אייגנטימער פון פאַרמעגנס קאָנען זיך דערלויבן אָפּצוצאָלן פון זייערע הכנסות אין באַר געלט, וואָס די רעגירונג וואָלט דורך אירע באַלדיקע הוצאות גרייט געווען באַלד צוריק אַרויסצולאָזן אין צירקולאַציע ווען זי וואָלט עס געהאַט. זיי האָבן טיילמאָל דערפירט דערצו, אַז דער אָרעמער קלאַס איז בכּוח געווען צו קויפן און אויסצוגעבן מער פון דעם רייכן פּראָדוצירנדיק קלענערע קאָמערציעלע קריזיסן דאָ און דאָרט און אָפּט פאַראָרעמט די רייכע, אָבער זיי זענען באַגלייט געוואָרן פון אַזאַ אַנטוויקלונג אינם קאַפּיטאַליזם, אַז היינט זענען פאַראַן מער און גרעסערע גבירים ווי עס זענען געווען; און פאַרשטייט זיך, אַז אַ דאַנק דעם האָבן די לוקסוס-פאַכן זיך געמוזט פאַרמערן — און פאַרגרעסערן און נישט פאַרקלענערן — און געבן מער באַשעפטיקונג אַנשטאָט ווייניקער. און זיי האָבן באַוויזן, אַז מ׳קאָן רויק קאָנפיסקירן הכנסות פון אייגנטום, אויב מ׳קאָן זיי נור גלייך צעטיילן צוריק. אָבער מ׳קאָן נישט אַרויפלייגן אַזעלכע שטייערן, אַז די אייגנטימער זאָלן שטיין, ווי מ׳זאָגט,

אויף הינערשע פיסלעך, אַז דער מינדסטער קלאַפּ זאָל מאַכן פון זיי אַ תל. מען מוז תמיד פּאָרזיכטיק איבערטראַכטן, ווי ווייט און ווי שנעל מ׳קאָן זיך דערלויבן צו גיין און נישט גיין צו גרונט. דער רעגל, אַז די רעגירונג טאָר נישט אַרויפלייגן קיין שטייערן אויף קיין שום זאַך, סיידן זי האָט אַ באַלדיקע באַדערפעניש פאַרן געלט איז פונדאַמענטאַל: עס איז אויסגעהאַלטן אין יעדן פאַל. דער כּלל, אַז אויב די רעגירונג וויל עס נוצן כּדי צו נאַציאָנאַליזירן אַ שוין עקזיסטירנדיקע קאָמערציעלע אינדוסטריע אָדער דינסט מוז זי האָבן גרייט אַ נייעם דעפּאַרטמענט אויף איבערצונעמען דאָס געשעפט און זי מוז געבן קאָמפּענסאַציע די אייגנטימער, פון וועמען זי נעמט עס איבער איז אויך נישט אָפּצופרעגן. ווען דער אָביעקט איז נישט נאַציאָנאַליזאַציע נור פּשוט צו צעטיילן די הכנסות אינם קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם אַוועקצונעמען די מעגלעכקייטן (איינצוקויפן זאַכן) פון איין קלאַס מענטשן און זיי אַוועקגעבן אַן אַנדערן, מערסטנטייל פון דעם רייכערן קלאַס צו דער אָרעמערן און אַזוי אַרום ענדערן די פאָדערונג פון טייערע לוקסוס-סחורות אויף ביליקע נויטווענדיקייטן טאָר דער פּראָצעס נישט דורכגעפירט ווערן אין איילעניש נור מוז געבן די געשעפטן אַ געלעגנהייט זיך צוצוגרייטן פאַר דער דאָזיקער ענדערונג, אויב נישט, קאָן אַזאַ פּראַצעס גורם זיין געוויס באַנקראָטן און מאַכן דער רעגירונג זייער אומפּאָפּולער צו די קונפטיקע וואַלן.

לאָמיר שטודירן אַ סענסאַציאָנעלן פאַל: מיר האָבן אַריינגעקריגן אַ געוואַלטיקע אומפאַרדינטע הכנסה און די מאַסע פילט די לאַסט פון אָט די הכנסה, אַזוי שטאַרק, אַז אונדזערע רעגירונגען וואָס זיי זאָלן נישט זיין ליבעראָר אָדער קאָנסערוואַטיוו וועלן זיך נישט קאָנען ווידערשטעלן די אַבסאָלוטע פאָדערונג, די דאָזיקע הכנסות צוריק פאַרנאַנדערצעטיילן אַזוי, אַז די מאַסע זאָל נישט פילן דעם דרוק דערפון.

LXIII

וויאַזוי מען האָט באַצאָלט די מלחמה־קאָסטן

אין 1914 זענען מיר אריין אין דער מלחמה. א מלחמה קאָסט שרעקלעך טייער און זי מאכט אָן א שרעקלעכן חורבן; דער פּועל־יוצא איז תּמיד א טויטלעכער פּארלוסט אין געלט. אלץ מוז באַצאָלט ווערן אין באַר געלט, מחמת איר קאָנט נישט הרגענען קיין דייטשן מיט קיין וועקסלען אָדער היפּאָטעקן אָדער נאַציאָנאלע חובות; איר מוזט האָבן ממשותדיקע לאַגערן מיט עסנווארג, מלבושים, וואָפן אַמוניציע, סאָלדאַטן, קראַנקן־וועכטער, אויטאָבוסן און פּרויען פון מיליטערישן עלטער, וואָס זאָלן ארבעטן ביי דער אַמוניציע. ווען די ארמיי האָט אָפּגעטראָגן די מלבושים, אויפגעגעסן די צוגעגרייטע שפּייז, אויסגעשאָסן די אַמוניציע און פארגאָסן איר בלוט טייכנווייז — בלייבט גאָרנישט איבער אזוינס, וואָס מ׳זאָל קאָנען עסן און טרינקען, אָנטון; בקיצור, עפּעס אזוינס, וואָס מ׳זאָל קאָנען ווייזן, אז דאָס האָט אונדז די מלחמה געגעבן; קיין שום זאך נישט וואָס מ׳זאָל קאָנען זאָגן, וואָס זאָל זיין ממשותדיק, א חוץ חורבן און פאַר־וויסטונג. די רעגירונג האָט זיך שטארק פארשולדיקט, בעת זי האָט געמוזט איינשאַפן די אלע נויטווענדיקייטן פאר דער מלחמה פון 1914—1918. זי האָט גענומען דאָס בלוט און די ארבעט פון די יונגע־לייט, ווי א גאַנץ פאַרשטענדלעכע זאך; זי האָט זיי געצוווּנגען צו דינען, צו זיי האָבן יאָ חשק געהאַט אָדער נישט—

דערמיט האָט זי זיך נישט גערעכנט. זי האָט זיי אָפּגעריסן פון די געשעפטן וואָס א גרויסער טייל פון זיי האָט געהאַט און נישט געגעבן זיי קיין שום קאָמפּענסאַציע. נור אלס א קאָפּיטאַליסטישע רעגירונג אויף דעם זעלבן אופן נישט גענומען ביי די קאַפּיטאַליסטן דאָס גאנצע געלט, וואָס זי האָט נויטיק געהאַט. א טייל דערפון האָט זי גענומען דורך שטייערן, אָבער די גרעסטע טייל האָט זי געבאָרגט.

נאטירלעך האָט די לייבאָר-פּארטיי שטאַרק פּראָטעסטירט קעגן דעם, וואָס מען האָט באפרייט די רייכע פון געלט-צאָלן בעת די אָרעמע-לייט האָט מען געצוווּנגען צו צאָלן מיט זייער לעבן, מיט זייערע פּרנסות, מיט זייערע גלידער. מען האָט זיך אָבער קנאַפּ-וואָס גערעכנט מיט זייערע פּראָטעסטן. דאָס אָפּגעשפּאָרטע געלט וואָס מען האָט נויטיק געהאַט פאר דער אַרמיי און פאר די ארבעטער וואָס האָבן געשאַפן שפּייז און אַמוניציע פאר זייערטוועגן, האָט מען אנשטאט איינגאַנצן צוצונעמען דורך שטייערן נישט געבנדיק קיין שום קאָמפּענסאַציע, האָט מען דעם גרעסטן טייל געבאָרגט ביי די קאַפּיטאַליסטן און זייער פּרייז איז געווען דאָס רעכט אָפּצונעמען פינף פונט א יאָר פאר יעדער הונדערט פונט, וואָס זיי האָבן געבאָרגט און אָן שום ארבעט נעמען פינף פונט א יאָר פון דער לאַנד-הכנסה ביז מען וועט זיי אומקערן צוריק די גאַנצע הונדערט פונט.

וואָס עס איז געשען לפי-ערך אין אין קיילעכיקע ציפערן איז אָט וואָס: די רעגירונג וואָס איז אין יאָר 1914 שולדיק געווען בלויז 660 מיליאָן פונט פון פריערדיקע מלחמות – האָט פארגרעסערט אירע חובות אויף 7000 מיליאָן. ביז מיר וועלן קאָנען אויסצאָלן דידאָזיקע סומע דאַרפן מיר בלויז פארן וואַרטן אָפּצאָלן יעדעס יאָר 350 מיליאָן פונט צו די, ביי וועלכע מען האָט דאָס געלט געליען און אזוי־וי אויף די אויסגאַבן פון אונדזער ציווילער דינסט (300 מיליאָן) און אונדזער ארמיי, אונדזער פלאָט, לופט-שיפן און אלע אנדערע סאָציאַלע נאַציאָנאַליזירטע אנשטאַלטן, וואָס קאָסטן מער ווי, צווייִמאָל אזויפיל מוּ־דער פינאַנץ-מיניסטער האָבן א בודזשעט פון העכער צוויי מילז

יאָן פונט א טאָג און ער מוז זען ארויסקריגן דאָס געלט פון אונדזער טייסטער אויף וואָסער אופן עס וואָלט זיך אים צום בעסטן איינגעבן און אזוי ווי עס איז נוצלאָז זיך צו ווענדן צום פּראָלעטאַריאַט אין א צייט ווען אפשר א מיליאָן אָדער אַן ערך אזא צאָל, איז ארבעטסלאָז און מען מוז אים נאָך געבן שטיצע פון די שטייערן אנשטאט צו נעמען שטייערן ביי אים, איז ער דער פינאַנץ-מיניסטער געצוווּנגען אַרויפצולייגן שטייערן (סאַפּער-טעקס) און „גיטער-פליכטן" אויף די אייגנטימער פון פּארמעגנס זיי דארפן הייסט עס אריינטראָגן א קאָנטרעבוציע פון 380 מיליאָן פונט א יאָר: דאָס מאכט אויס: איין מיליאָן מיט פופציק טויזנט פונט א טאָג, אָדער מער ווי א העלפט פון די גאַנצע שטייערן. דאָס הייסט אַלזאָ: קאָנפיסקאַציע.

צי איז עס אייך געוואָרן אויפפאַלנדיק, אז עפּעס איז דאָ נישט גלאַטיק ארום דעמדאָזיקן מסחר, ווו מען באָרגט די גרעסטע טייל פון די 7000 מיליאָן פונט ביי אונדזערע אייגענע קאַפּיטאַליסטן צוזאָגנדיק זיי צו צאָלן לאָמיר זאָגן 325 מיליאָן פונט א יאָר דורך דער גאַנצער צייט, וואָס זיי וועלן דארפן ווארטן, ביז מ'וועט זיי באַצאָלן דאָס געלט און דערנאָך ארויפלייגן שטייערן ביז 382 פונט א יאָר אזוי אז זיי זאָלן האָבן אומצוקערן נישט נור זייערע אייגענע פּראָצענטער, וואָס זיי באקומען פאר יווארטן, נאָר אפילו די פּראָצענטער פון די אויסלענדישע מלווים אויך? זיי צאָלן אויס העכער פופציק מיליאָן פונט א יאָר מער ווי זיי קריגן און דעריבער זענען זיי אלס א קלאַס די פארלירער ביי דידאָזיקע טראַנזאַקציע. די רעגירונג צאָלט זיי מיט איין האנט און נעמט עס צוריק מיט דער אנדערער. פאַרוואָס נעמען זיי עס אויף אַזוי רויק? פארוואָס באשטייערן זיי זיך דערויף?

דאָס לאָזט זיך לייכט אויפקלערן. ווען די רעגירונג וואָלט צוריקגענומען פון יעדן, וועמען זי איז שולדיק אַ מלחמה-חוב, פונקט אזויפיל, וויפיל זי האָט אים געצאָלט מיט א צולאָג פון דריי שילינג און זעקס פּענס אינם פונט — וואָלטן זיי אלע אויסגעשריגן „א דאנק דיר פאר דעם, וואָס דו צאָלסט אונדז מיט

ערגערס נאָך ווי גאָרנישט: מיר וועלן בעסער אויסשטרייכן דעם חוב און וואָס וועסטו האָבן דערפון? — גאָרנישט". אָבער נישט דאָס קומט פאָר אין דערווירקלעכקייט. די, וועמען די רעגי־רונג איז שולדיק מלחמה־חובות, זענען נור א טייל פון דער גאנצער קערפערשאפט וואָס פארמאָגט אייגנטום; אָבער צאָלן שטייערן און טויטן־שטייערן מוזן אלע, וואָס האָבן אייגנטום, און אויב זייער הכנסה איז העכער פון 2000 פונט, מוזן זיי צאָלן סאָפּערטעקס אויך. די, וועלכע האָבן נישט געליען דער רעגירונג קיין געלט אויף דער מלחמה, באקומען דערפון גאָרנישט. די וואָס האָבן יאָ געליען, באקומען די 325 מיליאָן פונט א יאָר. אָבער צו די שטייערן וואָס זיי צאָלן אָפּ פון דעם געלט, גיבן צו שטייער אנדערע אייגנטימער פון פארמעגנס אויך. דערפון איז געדרונגען, אז הגם דער פארמעגלעכער קלאַס אין אלגעמיין פארלירט ביי דער טראַנזאַקציע, געווינען אָבער די, וואָס האלטן מלחמה־אַקציעס. דאָס הייסט די וועמען די רעגירונג איז שולדיק געלט. זיי געווינען אויפן חשבון פון די, וועמען זי איז נישט שולדיק. די רעגירונג בארויבט נישט בלויז דעם קאַפּיטאַליסט פּעטער, כדי צו באַצאָלן דערמיט דעם קאַפּיטאַליסט פּאַול, נור זי בארויבטביידע אויף א סך מער ווי זי באצאָלט פּאַולן; דאָך הגם פּעטער און פּאַול צוזאַמען זענען אָרעם, איז אָבער פּאַול פאַר זיך רייכער פון פּעטערן און דעריבער שטיצט ער די רע־גירונג און אירע פּלענער, בעת פּעטער האלט זיך אין איין בא־קלאָגן, אז די לאַסט פון די שטייערן איז נישט אויסצוהאלטן.

לאָמיר עס פּרווון אילוסטרירן: מיין ווייב און איך זענען מיר ביידע קאַפּיטאַליסטן, נור איך האָב געוויסע מלחמה־אַקציעס, דאָס הייסט די רעגירונג איז מיר שולדיק געלט, בעת איר גאַנץ געלט ליגט אין די בענק, באַנען און נאָך אנדערע אַקציעס. מיר צאָלן ביידע געגוג שטייערן, צו באַצאָלן מיר דעם פּראָצענט פאַר וואַרטן אויף מיין געלט; אָבער אַזויווי מיר צאָלן די רעגי־רונג א פּראָצענט און איר נישט, געווין איך ביי דערדאָזיקער טראַנזאַקציע אויף מיין ווייבס רעכנונג, אַזוי אז ווען מיר וואָלטן נישט געווען מאַן און ווייב, וועמעס צוזאַמענלעבן איז, אגב

אויך אוועקגעשטעלט אויף קאָמוניסט־שע יסודות, וואָלטן מ׳ר קיינמאָל נישט געווען איינשטימיק אין דעם. דער רוב קאַפּיטאַליסטן פאַרשטייען נישט דידאַזיקע קאָמבינאַציע און דער סוף איז, אז זיי ווערן באַשווינדלט; אָבער די וואָס פאַרשטייען עס אפילו יאָ, וועלן קיינמאָל נישט איינשטימען דערויף מען זאָל עס באַקעמפן און דעריבער קאָן עס נישט האָבן קיין שעדלעכע ווירקונג בעת די וואַלן.

אָט די משונהדיקע לאָגע גיט דער לייבאָר־פּאַרטיי אַ געלעגנהייט צו דעמאָנסטרירן איר מיינונג, אַז עס וואָלט דעם פּאַרמעגלעכן קלאַס בכלל בעסער געלוינט, אויסצושטרייכן דעם חוב און מאַכן אַ סוף צו דעם אַבסורד, אַז אַ גאַנצע נאַציע זאָל זיך האַלטן אין איין באַקלאָגן זיך, אַז זי וואַקלט זיך און ברעכט זיך ממש אונטער דער שווערער לאַסט פון חובות, בעת דעם גאַנצן שווערן חוב כמעט איז זי שולדיק טאַקע זיך אַליין. דאָס סילוקן דעם חוב (אַ חוץ די קליינע סומע וואָס קומט אויסלאַנד) וואָלט פּשוט געווען אַ מין צוריקצעטיילן די הכנסות צווישן אירע בירגער און דער נאַציע אין אַלגעמיין זאָל נישט קאָסטן קיין פּרוטה.

דער פּלאַן, אַרויסצוקריגן געלט פאַרן „עפנטלעכן געברויך״ דורך באָרגן געלט ביי די קאַפּיטאַליסטן, אנשטאָט צו קאָנפיסקירן עס דורך דירעקטע שטייערן — רופט זיך פאָנדן אויף ענגליש „פאַנדינג״ דאָס הייסט אָפּלייגן געלט פאַר אַ געוויסן צוועק, און באָרגן געלט דער רעגירונג פלעגט הייסן אַריינלייגן געלט אינעם פאָנד, און אזוי ווי ס׳איז איינגעפירט, אַז דער וואָס באָרגט דער רעגירונג דאָס געלט דאַרף באַקומען אַן איינקונפט אומזיסט, פאַר וואַרטן, ביז ער באַקומט צוריק דאָס געלט— באַקומען זיך אַזעלכע פענאָמענאַלע פּראָצענטניקעס וואָס אָנשטאָט אויסצוקוקן די צייט, ווען זיי וועלן שוין צוריק קריגן זייער געלט, שרעקן זיי זיך פאַר קיין שום זאַך נישט אַזוי שטאַרק, ווי פאַר אָט דער צייט: אַזוי אַז די רעגירונג מוז, ווען זי וויל באַקומען אַן הלוואה, צוזאָגן, אַז זי וועט נישט אָפּגעבן דאָס געלט ביז אַ געוויסער צייט — וואָס לענגער, אַלץ בעסער.

לויט דער קאַפּיטאַליסטישער מאָראַל הייסט אַזעלכער וואָס לעבט פון זיין קאַפּיטאַל, אָנשטאָט פון פּראָצענט (אַזוי הייסט דאָס געלט וואָס מען באַקומט פאַרן וואַרטן) אַ שאַרלאַטאַן, אַן אויסברענגער. דער קאַפּיטאַליסט טאָר קיינמאָל נישט קאָנסומירן זיין אָפּגעשפּאָרטן אינהאַלט, אַפילו ווען דאָס איז אַזאַ מין אינהאַלט, וואָס וועט זיך האַלטן, ביז ער וועט נאָך אַמאָל הונגעריק ווערן. ער מוז עס געברויכן אויף קויפן עפּעס אַן חכנסהלע; און אויב דער קונה הערט אויף צו צאָלן דאָס הכנסהלע, נור גיט אָפּ די סומע וואָס מען האָט אים געבאָרגט, טאָר ער דאָס נישט פאַרנוצן, נור ער מוז גלייך זוכן אַן אַנדער בעלן אויף זיין געלט, אָדער ווי מיר רופן עס אינוועסטירן, דאָס הייסט ער מעג עסן בלויז דעם פּראָצענט, אָבער נישט דאָס געלט גופא.

דאָס איז נישט בלויז אַ פאַל פון אויסגערעכנטקייט, נור פון נויטווענדיקייט; מחמת אינוועסטירן קאַפּיטאַל הייסט אַוועקבאָרגן עס, מען זאָל עס קאָנסומירן, איידער עס ווערט קאַליע. באמת, קאָן מען עס קיינמאָל נישט צוריק אומקערן דעם, וואָס האָט עס אַוועקגעבאָרגט. אינוועסטירן דאָס געלט הייסט ווי מיר האָבן שוין פריער געזאָגט: דערלויבן אַ גרופּע אַרבעטער אויפצועסן עס, בעת זיי זענען פאַרנומען מיט צוגרייטן אַ געוויסן הכנסה-ברענגער, ווי למשל אַ באַן, אַ פאַבריק א. א. וו., אָבער קוים איז עס איינמאָל קאָנסומירט — קאָן עס קיין שום ערדישע קראַפט נישט צוריק אומקערן צום עקזיסטענץ. אויב איר טוט אַ טובה אַ מענטשן, אָדער אַ געזעלשאַפט, אַדער אַ קאָמפּאַניע און גיט א י ם, אָדער א י ר, אָדער ז י י די מעגלעכקייט צו פאַרברויכן דאָס, וואָס איר האָט היינטיקס יאָר אָפּגעשפּאָרט, קאָן ע ר, אָדער ז י, אָדער ז י י אייך טון די זעלבע טובה, אויב זיי קאָנען עס אָפּשפּאָרן אין צוואַנציק יאָר אַרום, און דערווייל אייך צאָלן פאַרן וואַרטן, אָבער זיי קאָנען אייך קיינמאָל נישט אומקערן די אייגענע זאַך, וואָס איר האָט זיי געבאָרגט בפועל ממש.

די מלחמה האָט אויסגעגעבן אונדזער אָפּגעשפּאָרט געלט

נישט אויף קיין זאַכן וואָס ברענגען עפּעס אַ נוצן, נאָר אויף זאַכן וואָס צעשטערן, ברענגען חורבן און אונטערגאַנג. אין די ביכער פון די „בענק אָף ענגלאַנד" זענען פאַרשריבן די נעמען פון אַ צאָל מענטשן, די אייגנטימער פון אַ קאַפּיטאַל וואָס באַטרעפט ביז 7000 מיליאָן פונט. מ'זאָגט פשוט: „אַז זיי זענען ווערט 7000 מיליאָן פונט" פאַקטיש זענען זיי אָבער נישט ווערט קיין אויסגעבלאָזן איי. זייערע 7000 מיליאָן פונט האָט מען שוין לאַנג אויפגעגעסן, אויסגעטרונקען, אָפּגעטראָגן און צעריסן אויף פּיץ-פּיצלעך, צוזאַמען מיט אַ סך אַנדערע פאַרמעגנס און מענטשלעכע לעבנס אויף די שלאַכט-פעלדער פון דער גאַנצער וועלט. מיר געפינען זיך דעריבער אין דער נאַרישער לאַגע און רעדן זיך איין, אַז אונדזער לאַנד איז באַרייכערט מיט 7000 מיליאָן פונט, אינדערצייט וואָס מיר זענען פאַקטיש אָרעמער, שוין צוליב דעם, וואָס מיר מוזן אויסצאָלן יעדעס יאָר 350 מיליאָן פונט צו מענטשן, וואָס טוען נישט פאַר דעם קיין האַנט אין קאַלט וואַסער, דאָס הייסט מענטשן וואָס קאָנסומירן אַ ריזיק פאַרמעגן און פּראָדוצירן גאָרנישט. עס איז פּונקט ווי מען זאָל פרעגן אַ באַנקראָטניק, צי ער האָט עפּעס איבערגעבליבענע ווערט-זאַכן און ער שרייט אויס מיט שטאָלץ: „אָ! ניין, איך האָב געמאַכט אַש און בלאָטע פון אַלע מיינע ווערט-זאַכן; אָבער דערפאַר האָב איך אַ ריזיקע צאָל חובות". דער 7000 מיליאָן-קאַפּיטאַל, וואָס איז פאַרשריבן אויף די אַקציאָנערן פון מלחמה-חוב אין די „בענק אָף ענגלאַנד", איז נישט קיין רייכטום נאָר אַ חוב. ווען מיר וואָלטן עס איינגאַנצן אויסגעמעקט, וואָלט די נאַציע נישט נאָר רייכער געוואָרן מיט 350 מיליאָן פונט אַ יאָר. נאָר אויך מיט דער אַרבעט, וואָס די אַלע אַקציאָנערן וואָלטן געמוזט טאָן, כּדי זיך אויסצוהאַלטן מיט פּרנסה, ווען זייער יערלעכער פּראָצענט וואָלט אויפגעהערט אַריינקומען. דאָס אויסמעקן דעם חוב האָט קעגנער נישט דערפאַר ווייל עס וואָלט געהייסן, אַז די רעגירונג האָט געבראָכן איר קאָנטראַקט, און קיינער וואָלט איר קיינמאָל מער נישט געליען קיין געלט. שוין נישט גערעדט דערפון וואָס די פאַרייניקטע-שטאַטן, וועמען מיר זענען שולדיק טויזנט מיליאָן

פון די 7000, וואָלטן אפשר געפּרווט אָפּנעמען איר חוב מיטן כּוח פון וואָפן. דעריבער פּראָטעסטירן מיר קעגן אַזאַ פאָרשלאָג און מיר טענהן, אַז קיין שום סיבה וואָלט אונדז נישט געבּרענגט דערצו מיר זאָלן באַגיין אַזאַ אַקט פון צינישער אומערלעכקייט. אָבּער דאָס שטערט אונדז לחלוטין נישט, אַז אויף וויפיל דער חוב האָט אַ שייכות צו אונדזערע אייגענע קאַפּיטאַליסטן, זאָלן מיר זיי ערלעך צאָלן מיט איין האַנט און געצוווּנגענערהייט צו־ריקנעמען עס בּיי זיי — נאָך מיט אַ צולאָג פון 17 פּראָצענט — מיט דער אַנדערער האַנט.

פאַרבייגייענדיק, וויל איך אייך זאָגן, סיידן עמיץ זאָל קו־מען און אייך פאַרזיכערן, אַז די אַלע ציפערן זענען נישט גע־נוי און אַז איך בּין נישט באַגלויבּט, אַז דידאָזיקע ציפערן זע־נען נישט קיילעכיקע סומען, אַז זיי ענדערן זיך פון יאָר צו יאָר דורך אָפּצאָלן און דורך ענדערונגען אינעם קורס, אַז די טויזנט מיליאָן פונט, וואָס מיר האָבּן געבּאָרגט בּיי די פאַראייניקטע־שטאַטן, האָבּן מיר אוועקגעבּאָרגט אונדזערע קריגס־פאַרבּונדענע, פון וועל־כע אַ טייל קאָנען אונדז איינגאַנצן נישט צאָלן, מחמת זיי זענען שטאַרק פאַראָרעמט און די וואָס צאָלן יאָ עפּעס, צאָלן אַזוי ווייניק, ווי עס לאָזט זיך נור פון די בּענק באַקומען אויף אַזאַ אופן, אַז אָראָפּגעבּראַכטע סטאַטיסטיקער האָבּן באַוויזן, אַז מיר האָבּן זיך פאַרשוּלדיקט אויף צווייטאָל אַזויפיל כּמעט ווי מיר האָבּן פאַרבּרויכט, אַז די שטייגערונג אויף אָפּגעשפּאָרט געלט פונם געוויינטלעכן מאַרק־פּרייז האָט געמוזט גורם זיין, די קאַפּי־ליסטן זאָלן געווינען אַ סך מער, ווי זיי האָבּן פאַרלוירן דורך די מלחמה־שטייערן. בּקיצור, אַז די איינפאַכקייט פון דער זאַך קאָן פאַרהוילן ווערן דורך אַ הונדערט אומנויטיקע אומשטענדן, אויב די כּוונה איז צו פאַרהוילן און נישט קלאָר צו מאַכן. נור אַזויווי מיין כּוונה איז קלאָר צו מאַכן האָבּ איך זיי אַלע ארויס־געלאָזט, מחמת איך וויל אייך ווייזן די נעסט און נישט דעם פּלויט.

די זאַך באַשטייט אין דעם, וואָס די מלחמה האָט פאַר־שלונגען אַ געוואַלטיק גרויסן קאַפּיטאַל און דערדאָזיקער קאָנסומענט

האָט נישט געווירקט אויף דעם עס זאָלן זיך פאַנאַנדערוואַקסן אונדזערע פאַבריקן און אַלערליי אַנדערע אינדוסטריעס, אַז מיר זאָלן באַקומען אַ גרעסערע קאָמוניקאַציע און נייע פּראָיעקטן, וויאזוי צו פארגרעסערן אונדזערע רייכטימער — נור פארקערט, ער האָט גורם געווען אַן אַנגראָ־חורבן אויף אָט דעם אַלעם און איבערגעלאָזט די וועלט פאַר אָרעמע מיט ווייניקער הכנסות צום צעטיילן ווי פריער. דער פאַקט, אַז די מלחמה האָט אַ תּל געמאַכט פון דריי אימפּעריעס און האָט איינגעפירט רעפּובליקאַניזם אנשטאָט מאָנאַרכיזם, וואָס איז איצט די פאָרם פון די מערסטע אייראָפּעיִשע מלוכות און ברענגט אזויאַרום אייראָפּע אויף איין ליניע מיט אַמעריקע אַלס אַ רעפּובליקאַנישן קאָנטיגענט — קאָן זיך אייך אַמאָל אויסדוכטן, אַז אָט דער פאַקט איז ווערט דאָס געלט; אָדער, אזויווי דאָס איז בכלל נישט, וואָס די בריטישע, אָדער אַוועלכע עס איז אַנדערע פון די מלחמה־באַטייליקטע האָבן געוואָלט, קאָן עס אייך אויסווייזן צו זיין אַ סקאַנדאַליעזער חורבן אָבער דאָס איז אַ זאַך וואָס האָט צו טון מיט סענטימענטן און נישט מיט עקאָנאָמיזם. צי איר באַטראַכט דעם פּאָליטישן רעזולטאַט פאַר צופרידנשטעלנדיק צי פארקערט — זענען די קאָסטן פון דער מלחמה אַלץ די אייגענע און אויך די ווירקונג פון אופן באַצאָלן די מלחמה־קאָסטן מיט דער צעטיילונג פון דער נאַצייאָנאַלער הכנסה בלייבט די אייגענע. מען האָט אויף אונדז אַלע אַרויפגעלייגט שווערע שטייערן, כדי צו געבן אָט דער סעקציע פון דעם קאַפּיטאַליסטישן קלאַס, וועלכע האָט אינוועסטירט געלט אין דער מלחמה־הלוואה אויף פינף פּראָצענט (אַ גרויסער פּראָצענט פאַר אַזעלכע ערבים) אַ מעגלעכקייט אַרויסצונעמען פון הייַנט אָן און ווייטער אַ מיליאָן פונט אַ טאָג פון דער פּרוכט פון אונדזער טעגלעכער אַרבעט, נישט געבנדיק קיין שום פארגיטיקונג פאַר איר. אמת: מיר קריגן צוריק אַזויפיל און אפשר מער פון דעם גאַנצן קאַפּיטאַליסטישן קלאַס דורך שטייערן, אַזוי, אַז באמת קומט דאָ בלויז פאָר אַ צעטיילונג פון דער הכנסה צווישן דעם קאַפּיטאַליסטישן קלאַס, ביי וואָס דער פּראָלעטאַריאַט געווינט מער ווי ער פאַרלירט, הגם עס איז צום באַדויערן, נישט

דער סאָרט צעטיילונג, וואָס מיינט גלייכהייט פון הכנסות, אָדער פאַראַכטונג צו ליידיקגייער, אָבער עס אילוסטרירט דעם ענין פון דעמדאָזיקן קאַפּיטל, אַז אַ ווירקלעכע קאָנפיסקאַציע פון קאַ-פּיטאַל וואָס האָט באַטראָפן טויזנטער מיליאָנען האָט זיך אַרויס-געוויזן צו זיין גאַנץ מעגלעך, די רעגירונג האָט געהאַט גרייט באַשעפטיקונג אין דער פאָרם פון נאַציאָנאַלער דינסט, אפילו ביי אַרבעט פון צעשטערונג, פאַר אַן אומענדלעכער צאָל פּראָלעטאַר-יער פון ביידע געשלעכטער. עס זענען דאַן געווען פרידלעכע רויִקע טעג ווען נישט די בלוט-פאַרגיסונגען.

LIV

נאַציאָנאַל־ער חוב, באַפרייען שטייערן

פון דעם, וואָס ארויפלייגן שטייערן אויפן קאַפּיטאַל האָט נישט קיין זין איז נאָך נישט געדרונגען פונדעסטוועגן, אז יע־דער פאָרשלאַג וואָס ווערט געמאַכט אין דערדאָזיקער ריכטונג מוז דורכויס זיין אומפּראַקטיש. עס איז אמת, אז אויב די רע־גירונג דארף האָבן גרייט געלט, קאָן זי עס באַקומען דורך קאָנ־פיסקירן הכנסות. אָבער דאָס שליסט נישט אויס פארשידענע אָפּעראַציעס, וואָס קאָנען אויסגעפירט ווערן אזוי, אז מען זאָל נישט דאַרפן קיין מזומן געלט. אויך שטערט דאָס נישט דער רעגירונג אָנצונעמען נישט נור דעם אייגנטימערס הכנסה, נור דעם מקור פון דער הכנסה. דאָס הייסט זיין פארמעגן אויך. לאָמיר נעמען עפּעס אַזוינס וואָס קאָן אַמאָל ווערן, אייערע א פאַקטישע דערפאַרונג; לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אז עס איז פאַראַן א מעגלעכקייט, די רעגירונג זאָל זיין געצוווּנגען אויסצושטרייכן דעם נאַציאָנאַלן חוב, אָדער א טייל פון אים, צי דערפאר ווייל די שטייערן, וואָס זענען נויטיק, כדי צו באַצאָלן דעם פּראָצענט שטערן די קאַפּיטאַליסטן אין זייערע אונטערנעמונגען — דאָס וואָלט געווען דער מאָטיוו פאַר א קאָנסערוואַטיווער רעגירונג — אָדער צוליב א גלייכער הכנסה־צעטיילונג—וואָס וואָלט געווען דער מאָטיוו פון א סאָציאַליסטישער רעגירונג! כדי צו באַצאָלן וואָס מיר האָבן משמעות געבאָרגט אַמעריקע און אַנדערע פרעמדע

מלווים צו וועלכער נאַציאָנאַליטעט זיי זאָלן נישט געהערן, וואָלטן מיר געדאַרפט האָבן מזומן געלט; און דעריבער איז נישט מעגלעך אויסצושטרייכן דעם טייל פונם נאַציאָנאַלן חוב, סיידן מיר זאָלן זיך פּשוט אָפּזאָגן פונם צאָלן, וואָס וואָלט גורם געווען, מיר זאָלן פאַרלירן דעם קרעדיט אין אויסלאַנד און נאָך דערצו אפשר פאַרוויקלען זיך אין א מלחמה. אָבער דער טייל פונם חוב וואָס מיר זענען שולדיק זיך אַליין, וואָלט געקאָנט אויסגעשטראָכן ווערן אָן א פּאַרדינג מיט גרייט געלט. ווען מ'זאָל אַריינטראָגן א פאָרשלאַג, אז מ'זאָל אַרויפלייגן א שטייער אויף קאַפּיטאַל, אָדער גיכער א „לעווי", אויף קאַפּיטאַל, (כּדאי צו דערקלערן, אַז דאָס מיינט נישט קיין יערלעכן שטייער, נאָר פון צייט צו צייט). נעמט דעם מלחמה-חוב פאַר אַן אילוסטראַציע פון דער מעגלעכקייט אלס אַן אַבסאָלוטער אויסשטרייכונג. כּדי צו קאָנען מאַכן דעם ענין פּשוטער, לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אז דער נאַציאָנאַלער חוב, וואָס די רעגירונג איז שולדיק אירע אייגענע בירגער, איז הונדערט פונט און דאָס האָט זי געבאָרגט ביי איין פרוי (לאָמיר זי רופן מערי, אנאַ) אויף מלחמה-הוצאות, וואָס זענען פאַרשטייט זיך, שוין לאַנג אויסגעגעבן געוואָרן און צעשמעטערט אויף פּיצפּיצלעך, איבערלאָזנדיק אונטער זיך גאָרנישט, א חוץ פאַרפליכטונגען פון דער רעגירונג אויסצוצאָלן מערי—אַנאַן 5 פונט א יאָר פון די שטייערן. מאָלט אייך אויס, אז אין לאַנד איז נור פאַראַן נאָך איין קאַפּיטאַליסטקע (לאָמיר זאָגן סאַראַ—דזשעין), וועמעס פאַרמעגן באַשטייט פון 100 פונט, וואָס ברענגען איר אַריין פון בהמות אויפן לאַנד, אַן הכנסה פון 5 פונט א יאָר, דאָס הייסט צו סאַראַ—דזשעין געהערט די גאַנצע אינדוסטריעלע איינריכטונג פונם לאַנד; און מערי—אַנאַ איז די איינציקע היימישע קרעדיטאָרין (אויסגעשלאָסן אויסלענדישע קרעדיטאָרן) דאָס הייסט: דעם גאַנצן נאַציאָנאַלן חוב, איז די רעגירונג שולדיק מערי—אַנאַן. דער פינאַנץ-מיניסטער שלאָגט פאָר א שטייער אויף קאַפּיטאַל פון הונדערט פּראָצענט און פאַרלאַנגט 100 פונט פון מערי—אַנאַ. קיין איינע פון ביידע קאָנען נישט באַצאָלן דעם שטייער מיט באַר-געלט. פון די

פינף פונט א יאָר קאָנען זיי עס נישט אַרויסנעמען; נור סאַראַ־דזשעין קאָן איבערגעבן דער מלוכה אירע אַלע ווערט־פּאַפּירן, אַקציעס א. א. וו. און פון מערי—אַנאַ קאָן די מלוכה איבער־נעמען די 100 פונט פון דער מלחמה־הלוואה. מערי און סאַראַ זענען געבליבן אָרעם און וועלן מוזן אָנהויבן אַרבעטן צו פאַר־דינען אויף פּרנסה און די גאַנצע אינדוסטריעלע איינריכטונג פונם לאַנד וועט אַריבער אין די הענט פון דער רעגירונג. דאָס הייסט: נאַציאָנאַליזירט ווערן.

אין דער דאָזיקער טראַנזאַקציע איז נישט פאַראַן קיין פּיזי־שע אוממעגלעכקייט, קיין פאַרקויפן פון ווערטלאָזע אַקציעס־פּאַפּירן פאַר גרייט געלט. וואָס עס עקזיסטירט גאָרנישט אין דער וויר־קלעכקייט, קיין וואַקלעניש פונם קורס אויף די בערזע — גאָרנישט א חוץ איינפאַכע קאָנפיסקאַציע פון אייגנטום. דער פאַקט, אַז די 200 פונט זענען טויזנטער מיליאָן און אַז עס זענען פאַראַן א סך מעריס און א סך סאַראַס יעדע מיט איר קאָמפּלימענט פון טאָמאַס און דיקס, ענדערט טאַקע די מאָס פון דער טראַנזאַקציע אָבער עס ענדערט נישט איר בילאַנס. דאָס וואָלט מען געקאָנט טון. אויב דאָס פּלוצלינגע אַוועקנעמען פונם אייגנטום פון דעם פאַרמעגלעכן קלאַס וואָלט גורם געווען צופיל אויפרודער, וואָלט מען עס געקאָנט טון ראַטעסווייז, לויט א געוווּנטשטער באַ־שטימונג. די הונדערט פּראָצענט אויף קאַפּיטאַל וואָלטן געקאָנט ווערן 50 פּראָצענט אָדער 5 פּראָצענט אָדער $2\frac{1}{2}$ פּראָצענט איינמאָל אין צען יאָר אָדער ווי אייך געפעלט. אויב 100 פּראָ־צענט וואָלט געמיינט א קאַטאַסטראָפע און 10 פּראָצענט בלויז א קוועטש, וואָלט זיך די רעגירונג צופרידנגעשטעלט בלויז מיט א קוועטש.

דורך אַזאַ לעווי (שטייער) וואָלט די רעגירונג געקאָנט אַראָפּנעמען דעם שטייער וואָס זי האָט פריער גענומען אויף אָפּצושטעלן די מלחמה־הלוואה־פּראָצענטער אינדערהיים און מיט די דיווידענדן פון די קאָנפיסקירטע אַקציעס וואָלטן זיי זיך גע־קאָנט באַנוצן צו באַצאָלן דעם פּראָצענט פון אונדזער מלחמה־חוב אין אַמעריקע, אַראָפּנעמענדיק אויך דעם שטייער, וואָס באַ־

צאָלט דעמדאָזיקן פּראָצענט. אויב עס האָלט געלען א קאָנסער-
וואַטיווע רעגירונג, וואָלט זי עס געטון אין א פאָרם פון פאר-
קלענערן הכנסה-שטייערן סאָפּערטעקס (ספּעציעלע שטייערן) שטיי-
ערן אויף פּראָפיט, צי ווען עס איז פאראַן וועלכע עס איז טויט-
פּליכטן און אנדערע שטייערן אויף אייגנטום און גרויסע מסחרים.
א לייבאָר-רעגירונג ווידער וואָלט איבערגעלאָזט די אלע שטייערן
אומבאַרירט, און זי וואָלט אָפּגענומען די שטייערן פון עסנוואַרג
אָדער זי וואָלט פארגרעסערט איר בודזשעט בנוגע די פאָנדן
פאר ארבעטסלאָזע זי וואָלט באשטימט גרעסערע סומען פאר מו-
ניציפּאַלער ארבעט לטובות דעם פּובליקום אָדער אנדערע זאַכן,
פון וואָס דער פּראָלעטאַריאַט וואָלט געווען צופרידן און עס זאָל
גורם זיין א גלייכהייט אין די הכנסות. אזויאַרום וואָלט די לע-
ווי געקאָנט מאַניפּאָלירט ווערן, רייכער צו מאַכן די רייכע אזוי
גרינג, ווי צו דערהייבן דעם אלגעמיינעם מצב צו א גלייכן וויל-
שטאַנד און דערפאר איז גראָד אזוי מענלעך, אז עס זאָל עס
טון א קאַפּיטאַליסטישע רעגירונג. ווי אַן ארבעטער-רעגירונג ביז
דער היימישער מלחמה-חוב וועט — וועלן מיר זאָגן — ליקווי-
דירט ווערן.

דער עיקר פילט זיך אַן אַנטיפּאַטיע צו אָט אזעלכע
פּראַקטישע לעווים, ווייל דאָס איז גיכער אַן אָנפאַל אויף פּרי-
וואַט-אייגנטום איידער א לאַנגזאַמע סיסטעמאַטישע איבערבויונג
פון פאָלקס-אייגנטום. דער געפיל קעגן אָנפאַלן אויף יענעם נעמט
זיך דערפון, וואָס דאָס צעשטערט דעם זיכערהייטס-געפיל, וואָס
צווינגט דעם אייגנטימער צו אינוועסטירן זיין פארמעגן, איידער
עס צו פארהוילטייען. א געפיל פון אומזיכערקייט נעמט אָפּ דעם
מוט ביי די וואָס קאָנען זיך דערלויבן צו שפּאָרן געלט און עס
דערפירט זיי צו אויסברענגערישקייט, אויסצוגעבן עס אָן שום
פאָרזיכטיקייט. אויב איר האָט טויזנט פונט, וועלכע איר קאָנט
אָפּשפּאָרן און איר האָט נישט דעם מינדסטן צווייפל, אז דורך
אינוועסטירן די טויזנט פונט פארזיכערט איר זיך א קינפטיקע
הכנסה פון 50 פונט א יאָר, פון וועלכער איר וועט בלויז מוזן
אָפּצאָלן אַן הכנסה-שטייער, וועט עס אייך באַוועגן, איר זאָלט

דורכויס אינוועסטירן. אויב אָבער איר וועט וויסן אַז ס'איז פּונקט
אַזוי מעגלעך ווי אוממעגלעך, אַז די רעגירונג זאָל עס איינגיכן
ביי אייך אַוועקנעמען, אָדער אַ גרויסן טייל דערפון אונטער אַן
אויסרייד פון אַ חוב, וועלכע זי מוז אויסלייזן דורך איינפירן
לעווים, וועט איר מסתמא קומען צום באַשלוס, אַז עס איז גליי-
כער, איר זאָלט עס גלייך אויסגעבן, אַזוי לאַנג, ווי איר זענט
דערמיט זיכער. עס וואָלט אַ סך בעסער געווען, סיי פאַרן לאַנד,
סיי פאַר אייך, ווען איר זאָלט קאָנען זיין זיכער, אַז אויב די
רעגירונג זאָל ביי אייך צונעמען אייער פאַרמעגן, וועט זי אייך
באַצאָלן דערפאַר דעם פולן מאַרק-פּרייז, אָדער, אויב דאָס וואָלט
צוליב אַ געוויסן מאָטיוו נישט געווען פּראַקטיש, וועט זי אייך
געבן אַ פולע קאָמפּענסאַציע. עס איז אמת, ווי מיר האָבן געפּו-
נען, ווען מיר האָבן באַהאַנדלט די קאָמפּענסאַציע-פּראַגע, אַז
אויף דעמדאָזיקן אין פלוג קאָנסערוואַטיוון אופן, ווי דאָס ווערט
געטון, איז עס פּונקט אַזאַ עקספּראָפּראַציע, ווי די דירעקטע לע-
ווי, מחמת די מלוכה באַקומט געלט אויסצוקויפן די אייגנטימער
אויף קאָמפּענסאַציע דורך דעם וואָס זי לייגט אַרויף שטייערן
אויף אייגנטום; אַזוי, אַז די אייגנטימער קויפן זיך אויס איינער
דעם אַנדערן, אָבער אַלס אַ קערפּערשאַפט אַלס אַ קלאַס זענען
זיי בכלל נישט קאָמפּענסירט; דער געפיל פון אומזיכערקייט, וואָס
שאַפט זיך דורך טעראָריסטישע מעטאָדן, איז אַ דעמאָראַליזירנדי-
קער; דאָס וועט איר פאַרשטיין, אויב איר וועט לייענען טהאַק-
סידיס באַשרייבונג פון דער מגפה אין אַטן, וועלכע באַ-
ציט זיך צו יעדער מגפה, פּאַטאָלאָגיש אָדער פינאַנציעל. מגפות
צעשטערן דעם זיכערהייטס-געפיל פון לעבן; מענטשן באַקומען
אַ געפיל, אַז עס איז מעגלעך, זיי זאָלן סוף וואָך שוין זיין טויט
און זיי וואַרפן אַוועק זייער גאַנצע רעפּוטאַציע צוליב איין טאָג
פאַרגעניגן, פּונקט אַזוי וואַרפן קאַפּיטאַליסטן אַוועק זייער געלט,
ווען עס הערט אויף צו זיין פאַרזיכערט. אַן אָנפאַל אויף אייגנ-
טום, וואָס עס אונטערשיידט זיך פון די יערלעכע הכנסה-שטיי-
ערן איז אויף דעם געביט פּונקט, ווי אַ מגפה. עס ווירקט אויך
ווי אַ שלעכטן ביישפּיל און פירט איין אַ מין אָנפאַלערישע געוווינ-

הייט. אַזוי, אַז אויסלייזן היימישע חובות דורך איינפירן לעווים, הגם פיזיש איז עס פּראַקטיש, איז עס אָבער נאַריש און נישט באַרעכטיקט.

LXV

דער קאָנסטרוקטיווער פּראָבלעם געלייזט

איר מעגט זיך איצט אָפּשטעלן און אָפּאָטעמען אַביסל; ווייל איר פאַרמאָגט ענדלעך אין אייער האַנט נישט בלויז דעם אָביעקט פון סאָציאַליזם, וואָס איז פּשוט גלייכהייט פון הכנסות, נאָר אויך פון די מעטאָדן, ווי אַזוי אים צו דערגרייכן. איר ווייסט שוין איצט, פאַרוואָס די קוילנמינעס און די בענק דאַרפן נאַציאָנאַליזירט ווערן, און ווי אַזוי דאָס אוועקנעמען דאָס פאַרמעגן פון די מינעס-און בענק-אייגנטימער קאָן קאָמפּענסירט ווערן אַזוי, אַז עס זאָל נישט גורם זיין קיין שום אומגערעכטיקייט, קיין שום עוולה בנוגע דעם אינדיווידיום, און עס זאָל אויך נישט צעטרייסלען דעם זיכערהייטס-געפיל, וואָס איז נויטיק, כדי מענטשן זאָלן נישט אויפהערן ווייטער אָפּצושפּאָרן זייערע איבריקע געלטער, אַלס קאַפּיטאַל. איצט ווען איר האָט שוין די פאָרמולעס פון די צוויי אופנים פון נאַציאָנאַליזירונג: איינע פאַר מאַטעריעלע אינדוסטריע, וועלכע שאַפט שווערע, מאַטעריעלע אַרבעט און די צווייטע, אַ דינסט וועלכע ווערט דורכגעפירט מיט געלאַסענער אַרבעט — האָט איר אַ פאָרמולע פאַר אַלע אופנים פון נאַציאָנאַליזירן. און האָבנדיק די פאָרמולע פאַר אַ קאָנסטיטוציאָנעלער קאָמפּענסירטער עקספּראָפּראַציע פון די מינעס און בענק-אייגנטימער דורך שטייערן, האָט איר די פאָרמולע, ווי אַזוי צו עקספּראָפּרירן אַלע אייגנטימער. וויסנדיק ווי אַזוי צו נאַציאָנאַליזיר

די אינדוסטריע, ווייסט איר, ווי אַזוי צו באַשטימען די מלוכה אַלס קאָנטראָלער איבער דער צעטיילונג פון הכנסות, וואָס די אינדוסטריע פּראָדוצירט. מיר האָבן נישט בלויז אויסגעפונען די־דאָזיקע פאָרמולעס, נור מיר האָבן געזען, ווי מען האָט זיי אויס־פּרובירט אין דער פּראַקטיק ביי אונדזערע עקזעסטירנדיקע אינ־סטיטוציעס און מיר האָבן גענוג געזען, כדי נישט צו צווייפלען אַז זיי זענען דורכפירבאַר און זיי וועלן ווירקן; פונקט ווי מיר האָבן נישט קיין שום סיבה צו קלערן צו דער היי־יאָ־ריקער בודזשעט וועט ווירקן אָדער נישט. דעריבער דאַרפן מיר זיך נישט לענגער רעכענען מיט קיין פאָדערונגען בנוגע דעם וואָס מענטשן רופן קאָנסטראַקטיוון פּראָגראַם. אָט איז עס פאַר זייערע אויגן; און וואָס עס וועט זיי נאָך מער איבעראַשן איז דאָס, וואָס עס אנטהאַלט נישט קיין פּיצל נייעס. די שוועריקייט און די נייעס זענען נישט, ווי זיי שטעלן זיך פאָר אין דעם פּראַקטישן טייל פון די ביזנעס, אַזוי צו זאָגן, וואס ווייזט זיך אַרויס צו זיין גאַנץ איינפאַך, נור אין דעם מעטאַפיזישן טייל: דאָס הייסט, אין דער שטרעבונג צו גלייכהייט. מיר ווייסן, ווי אזוי אַרויסצונעמען די פאַרוואַלטונג, איבער דער נאַציאָנעלער הכנסה פון די פּריוואַטע אייגנטימערס הענט, און עס איבערגעבן אין די הענט פון דער מלוכה־קאָנטראָל. אָבער די מלוכה קאָן עס אַמאָל נישט גלייך צעטיילן, אויב עס וועט זיך איר פאַר־גלוסטן אַזוי צו טון. אנשטאָט צו מאַכן אַ סוף מיט דער איצ־טיקער אומגלייכהייט, קאָן זי נאָך פאַרשטאַרקן; זי קאָן אויפ־האַלטן אַ פּריווילעגירטן קלאַס ליידיקגייער מיט ריזיק־גרויסע הכנסות און זיי געבן אַ שטאַטס־פאַרזיכערונג אויף עולמות.

אָט דיזאָזיקע מעגלעכקייט איז די סיבה וואָס קאָן גורם זיין, אַז עס זאָלן זיך אָנשליסן אָדער וואָס האָבן געוויסערמאַסן שוין אָנגעשלאָסן די אנטשלאָסענע קעגנער פון סאָציאַליזם אָן דעם געדאַנק פון נאַציאָנאַליזאַציע, עקספּראָפּראַטיווע שטייערן און די גאַנצע קאָנסטרוקטיווע פּאָליטישע מאַשינעריע פון סאָ־ציאַליזם אַלס אַ מיטל נאָכאַמאָל צוצעטיילן די הכנסות. דער שווינדל אָבער באַשטייט אין דעם וואָס זיי שטרעבן נאָכאַמאָל

צוצעטיילן די הכנסות, נישט דערפאַר, ווייל זיי שטרעבן צו אַ גלייכער צעטיילונג נור צו אַן אומגלייכער צעטיילונג, וואָס זאָל זיין גאַראַנטירט פונם שטאַט. דזשאָן באַניאַן מיט זיין קרענקלעכן אָבער טיפן בליק האָט שוין לאַנג אָנגעוויזן, אַז עס איז פאַראַן אַ וועג צום גיהנום, אַפילו דורך די טויערן פון גן־עדן; אַז דער וועג צום גן־עדן איז דערפאַר אויך דער וועג צום גהינום; און אַז דער נאָמען פונם דזשענטלמען, וואָס גייט אין גיהנום אַריין דורך דעמדאָזיקן וועג, איז אומוויסנהייט. דער וועג צו סאָציאַליזם, אויב מען זאָל גיין אויף אים בלינדערהייט, קאָן אונדז נאָך אַמאָל דערפירן צום מלוכה־קאַפּיטאַליזם.ביידע מוזן זיי גיין דעם אייגענעם וועג; און דאָס איז עס, וואָס לעבין ווייניקער אינספּירירט ווי באַניאַן, האָט נישט באַגריפן בשעת ער האָט פאַראורטיילט די פאַביאַן־מעטאָדן אַלס מלוכה־קאַפּיטאַליזם. נאָך מער, מלוכה־קאַפּיטאַליזם פּלוס קאַפּיטאַליסטישע דיקטאַטור (פאַשיזם) וועט מאַכן אַ קאָנקורס, בכדי זיך איבערצוצייגן, וואָס איז געווינטשטער כדי אָפּצורייניקן אַ טייל פון די שמוציקסטע באַדינגונגען פון דער איצטיקער אָרדנונג; למשל, העכערן שכירות פאַרקלענערן ירושה אָפּצאָלונגען עפענען קאַריערעס פאַר טאַלאַנטן; און אומברחמנותדיק אויסראָטן אַלץ וואָס איז אומנוצלעך אַבי זיך נישט צו מוזן סוף־כל־סוף אונטערוואַרפן דעמדאָזיקן סדר פון אומגלייכהייט, קעגן וועלכן קיין שום ציוויליזאַציע קאָן זיך נישט ווי־דערשטעלן.

און דאָס אייגנטלעך איז די סיבה וואָס איר האַלט נאָך אַלץ נישט ביי די לעצטע אַכט זייטלעך פון מיין בוך, הגם איר זענט שוין דאַכט זיך פולשטענדיק צוגעגרייט מיט אַ קאָמפּלעטער פאַרטיידיקונג לטובת די, וועלכע פאָדערן, נישט אָן באַרעכטיקונג פונם סאָציאַליזם, קאָנסטרוקטיווע פּלענער, פּראַקטישע פּראָגראַמען, אַ קאָנסטיטוציאָנעלע פּאַרלאַמענטאַרישע אָרדנונג א. א. וו. מיר האָבן נאָך צו דיסקוטירן נישט מכוח פּסעוודאָסאָציאַליזם, קעגן וועלכן איך האָב אייך נור וואָס געוואָרנט, נור מכוח אַנדערע זאַכן, וועלכע איך קאָן נישט דורכלאָזן, נישט איבערלאָזנדיק אייך מער – ווייניקער אומבאַשיצט קעגן דעם

טומלער, וואָס אנשטאט צו זיין שכלדיק און מיושב מכּוח קאָנסטרוק-
טיווע מעטאָדן – איז ער אַבסאָלוט איבערצייגט, אַז די וועלט
וואָלט אין איין טאָג געקאָנט איבערגעקערט ווערן מיטן קאָפּ-
אַראָפּ און מיט די פיס ארויף פון אַן אומגעוואַשענעם רוס אין
אַ רויטן קראַוואַט און אַ נישט געקעמטער פּרוי מיט אַ קענדל
נאַפט אין האַנט, אויב זיי וואָלטן נור געווען גענוג געמיין. די-
דאָזיקע אָרעמע צעשראָקענע נפשות וועלן אייך פרעגן און וואָס
וועט זיין מכּוח רעוואָלוציע? וואָס מכּוח חתונה האָבן? מכּוח קינ-
דער? מכּוח דעם געשלעכט? ווען — ווי זיי נעמען אָן — סאָ-
ציאַליזם וועט האָבן צעשטערט אַלע אונדזערע אינסטיטוציעס און
אויפן אָרט פון אונדזער איצטיקער באַפעלקערונג וואָס איז גע-
גליכן צו אַ סטאַדע שאָף, וועלן זיי אונדז געבן אַ באַנדע משו-
גענע צעיושעטע הינט. עס איז קיין ספק נישט, אַז איר קאָנט
זיי הייסן גיין; איר קאָנט זיי הייסן רעדן מכּוח אַזעלכע ענינים,
וועלכע זיי זענען פעיק צו פאַרשטיין; נור איר וועט אָבער אויס-
געפינען, אַז זיי זענען אַן עקסטרעמער ביישפּיל פון דעם איצ-
טיקן אָנגענומענעם אופן פון טראַכטן בכלל. נישט נור אַ סך
פון אייערע קליגסטע פריינט וועלן חשק האָבן צו האַלטן
וויכּוחים און מכּוח די טעמעס וואָס האָבן אַ שייכות מיט
סאָציאַליזם, נור איר אַליין וועט זיין פונקט אַזוי שטאַרק פאַר-
אינטערעסירט אין דעם ווי זיי. אַלזאָ, אַזוי ווי מיר ווייסן שוין
איצט גענוי, צו וואָס דער סאָציאַליזם צילט און ווי אַזוי ער
קאָן דערגרייכט ווערן, איז לאָמיר דאָס אַלץ איבערלאָזן אַלט
דערליידיקט און לאָמיר זיך צוגרייטן צו אַן אַלגעמיינע קאָנ-
ווערסאַציע מכּוח און אַרום דערדאָזיקער טעמע.

LXVI

פאַל־שער סאָציאַליזם

די מלחמה האָט אונדז געוויזן, ווי לייכט עס איז פאַר אַ מלוכה צו קאָנפיסקירן די הכנסות פון איין טייל איינוווינער און עס איבערגעבן אַן אַנדער טייל אָן דער מינדעסטער טענדענץ פאַר גלייכהייט-צעטיילונג אָדער נאַציאָנאַליזאַציע פון אינדוסטריעס אָדער דינסטן. אויב עס גיט זיך איין וועלכן ס'איז קלאַס, אָדער פאַך, אָדער קליקע צו באַקומען די קאָנטראָל איבערן פאַרלאַמענט און קאָן זיך באַנוצן מיט דער מאַכט אויף צו באַרויבן אַן אַנדער קלאַס, אָדער פאַך, אָדער קליקע שוין נישט רעדנדיק פון דער נאַציע בכלל, פאַר זיין אייגענעם נוצן זענען אַזעלכע אָפּעראַציעס פאַרשטייט זיך תמיד פאַרמאַסקירט אַלס רעפאָרמען פון אַ געוויסן מין אָדער אַלס פאָליטישע נויטווענדיקייטן; אָבער באמת זענען זיי אינטריגעס צו באַנוצן זיך מיט דעם שטאַט פאַר אייגנוציקע צוועקן; פונדעסטוועגן רעכנט מען זיי נישט דערפאַר פאַר קיין שעדלעכע עלעמענטן; מיט אָט די דאָזיקע אויסוורפן כּדי נישט צו שאַרפן זייערע העק, מוז מען באַנוצן פּאָפּאָלערע רעפאָרמען אַלס צוציונגס-מיטלען צו כאַפּן שטימען פאַר אַזעלכע געזעצן אין פאַרלאַמענט, פאַר וועלכע זיי האָבן באַשטימטע פערזענלעכע אינטערעסן. אַ חוץ דעם, איז יעדע רעפאָרם פאַר עמעצן אַ געווינס. למשל, די הויזווירטן קאָנען זיין די וואַרעמסטע אונטערשטיצער פון דער אידעע, אויס-

צובעסערן די גאַסן און פון יעדן עפענטלעכן פּראָיעקט צו פאַר־
שענערן די שטאָט פאַר די איינוואוינער און טוריסטן, מחמת דאָס
גאַנצע געלט, וואָס עס האָט געקאָסט אויסצובעסערן די שטאָט
האָפן זיי צובאַקומען דורך העכערן דירה־געלט. ווען מ׳עפנט
אויף אַ נייעם עפענטלעכן פּאַרק ווערט טייערער דאָס דירה־
געלט פון די אַלע הייזער, וואָס די פענצטער גייען אַריין אין
אָט דעם פּאַרק, ווען אַ צוקונפטיקער כּלל־טוער שענקט אַ גרוי־
סע פאָלקס־שול מיטן צוועק, אַז בילדונג זאָל קאָסטן ביליקער,
איז ער נישט ווילנדיק גורם; אַז אַלע פּריוואַטע הייזער אין
און אַרום דער געגנט זאָלן טייערער ווערן. און דער סוף איז
אַז די אייגנטימער פון דער ערד נעמען פון אונדז אַוועק אַלס
רענטע, אין אַזאַ פאָרם אָדער אַן אַנדערער אַלץ, וואָס איז
אונדז נאָר נישט אַבסאָלוט נויטיק. אָבער די אויסבעסערונגען
בלייבן פונדעסטוועגן אויסבעסערונגען. קיינער וואָלט נישט צע־
שטערט די באַוווּסטע שולן פון בעדפאַרד, דערפאַר וואָס רענ־
טעס זענען דאָרט טייערער ווי אין אַנדערע שטעט, וואָס האָבן
נישט אַזעלכע אויסגעצייכנטע מעלות. ווען פּאַוסט האָט געפרעגט
מעפיסטאָפעלען, וואָס ער איז, האָט מעפיסטאָפל געענטפערט, אַז
ער איז אַ טייל פון אַ קראַפט, וואָס וויל אַלעמאָל טון שלעכטס
און טוט כּסדר גוטס; און הגם אונדזערע הויזווירטן און קאַפּי־
טאַליסטן ווילן נישט אַלעמאָל טון שלעכטס און זיי טוען נישט
כּסדר קיין גוטס, דאָך האָט דער קאַפּיטאַליזם זיך באַרעכטיקט
און איז אַדאַפּטירט געוואָרן אַלס אַן עקאָנאָמישער פּרינציפּ. דער־
דאָזיקער פּרינציפּ איז די אייגננוציקייט. אַ מענטש הייסט עס
לויטן קאַפּיטאַליזם איז נישט מחויב צו טון קיין שום גוטע
זאַך, אויב ער האָט נישט קיין אייגננוציקע מאָטיוון און הגם
מיר זענען מחויב צו טון גוטס לשם־שמים, ווי אַ טייל פון
אונדז זאָגן, אָדער כּדי צו פאַרלענגערן דאָס לעבן און אויסצו־
בעסערן די מענטשלעכע ראַסע, ווי אַנדערע דריקן זיך אויס,
דאָך איז עס זייער אמת, אַז אויב איר ווילט עפּעס דורכפירן
אַ פילאַנטראָפּישע זאַך, דורך אַן עפנטלעכער קערפּערשאַפט,
פאַרלעמענטאַריש אָדער מוניציפּאַל, וועט איר זיך באַלד איבער־

צייגן, אַז דאָס וועט אייך גרינגער אָנקומען דורכצופירן אויב איר וועט געבן די כיטראַקעס דערביי צו פאַרדינען איידער צו רירן פון אָרט, די פילאַנטראָפּן עפּעס צו טון, כדי צו פרעדיקן קעגן די כיטראַקעס. פאַר כיטראַקעס, רוף איך אָן די מענטשן, וועלכע וועלן זיך נישט צורירן צו קיין זאַך, סיידן עס וועט זיי גופא ברענגען עפּעס אַ נוצן; זיי זענען אָפּטמאָל ווירקלעכע מענטשן פון טאַט, בעת אידעאַליסטישע רעדנער פאַרזייען גאָר ווינט און לאָזן איבער פאַר די מענטשן פון קומענדיקן דור צו שניידן דעם שטורם.

עס איז שוין אַן אָנגענומענע פעסטע מעטאָדע פונם קאַפּיטאַליזם, זיך צו ווענדן צו דער רעגירונג זי זאָל זיך זאָרגן פאַר באַשטימטע פּריוואַטע אונטערנעמונגען, אויפן גרונט וואָס זיי זענען נוצלעך פאַר דער געזעלשאַפט. אַ סך גוטע זאַכן זענען אויף אַזאַ אויפן געשאַפן געוואָרן: למשל, אַ טייל פון אונדזערע מאָדערנע גאָרטן-שטעט און פאָר-שטעט וואָלטן נישט געווען געקאָנט אויסגעבויט ווערן, ווען די געזעלשאַפטן, וואָס האָבן זיי געבויט וואָלטן נישט אַרויסגעהאָלפן געוואָרן דורך דעם אינדוסטריעלן און פאַרזיכערונגס-געזעלשאַפטס-געזעץ, צו באָרגן אַ גרויסן טייל פון זייער קאַפּיטאַל ביי דער רעגירונג מיט דער פאַרשטענדניש, אַז די אַקציאָנערן זענען אָרעמע מענטשן, וואָס האָבן נישט אַריינגעלייגט מער ווי צו צוויי הונדערט פונט יעדער. אָבער דער לימיט (גרענעץ) איז נישט מער ווי אַן אילוזיע מחמת, די געזעלשאַפטן קאָנען אַרויסלאָזן נישט מער, ווי צו צוויי הונדערט פונט אַן אַקציע, פאַר יעדן אינדיווידיום קאָנען און טוען טאַקע אַזוי; זיי באָרגן אומבאַגרענעצטע סומען דורך דעם וואָס זיי שאַפן דאָס, וואָס מען רופט „לאָן סטאָק”; און דער אייגענער פאַרשוין, וועמען עס איז נישט דערלויבט צו האָבן מער פון אַ צוויי-הונדערט-פונטיקע אַקציע, קאָן האָבן אַ צוויי הונדערט מיליאָן פונט אין „לאָן סטאָק” אויב די בוי-געזעלשאַפט קאָן זיי געברויכן. דער פועל-יוצא איז, אַז רידאָזיקע גאָרטן-שטעט, וואָס זענען אָן און פאַר זיך זייערע ליוב ווערטע אונטערנעמונגען זענען פונדעסטוועגן דאָס אייגנטום פון רייכע קאַ-

פיטאַליסטן. אַזוי ווי איך האַלט אַליין אַ היפּשן טייל געלט דאָרט, בין איך גענייגט צו זאָגן, אַז די אייגנטימער דערפון זענען בעזונדער פילאַנטראָפּישע מענטשן, וואָס זענען פאַראינטערעסירט אין טובת־הכלל און זיי האָבן מיטן אייגענעם גוטן ווילן אינוועסטירט זייער פאַרמעגן דאָרט, ווו עס וועט ברענגען דעם גרעסטן נוצן און נישט דאָרט ווו עס וועט ברענגען דעם גרעסטן פּראָפיט פאַר זייערטוועגן; אָבער זיי זענען נישט אומשטערבלעך; און מיר האָבן נישט קיין גאַראַנטיע, אַז זייערע יורשים וועלן ירשנען זייער אומאייגננוציקע נאַטור. דערווייל בלייבט דער פאַקט, אַז זיי האָבן אָנגעקליבן זייער פאַרמעגן מערסטנס מיטן פאָלקס־געלט, דאָס הייסט, מיט געלטער, וואָס זענען געשאַפן געוואָרן דורך העכערן די שטייערן און אַז דאָס מאַכט נישט די נאַציע זאָל ווערן די אייגנטימערן פון אָט די שטעט און נישט אפילו צו האַלטן אַקציעס אין זיי. און די מלוכה איז איינפאַך אַ מלווה, ווען מען וועט סוף־כל־סוף אויסצאָלן דעם חוב און די שטעט וועלן בלייבן אין די הענט פון זייערע קאַפּיטאַליסטישע אייגנטימער. און די אייגוווינער — הגם זיי זענען גענויגט צו גלויבן, אַז זיי וועלן באַקומען אַ געוויסן טייל פון די פאַרדינסטן פון די שטעט, געפונען תמיד איין, אַז פאַקטיש ווערן אַזעלכע פאַרדינסטן פאַרברויכט אויף נייע אונטערנעמונגען לטובות פרישע אַקציאָנערן. די גאָרטן־שטעט און פאָרשטעט זענען אין די פאַבריק־שטעט אַ געוואַלטיקער פאָרשריט. פאַרפיינערט אויסשליסלעך פון פּריוואַטע אונטערנעמונגען; אָבער אַזוי ווי זיי ברענגען זייערע אייגנטימער נישט קיין גרעסערן נוצן פון די אָרעמע אָנגעפּיקעוועטע שטעט און פאָרשטעט און אפשר נאָך אַ קלענערן — איז גאַנץ מעגלעך, אַז די צוקונפטיקע אייגנטימער וועלן אויספילן די ליידיקע ערטער אין דאָרט אנבויען אַזוי געדיכט מיט הייזער, אַז זיי וועלן סוף־כל־סוף ווערן אָרעמע שמוציקע שטעט; כדי צו פאַרזיכערן זיך, אַז אָט די שטעט זאָלן תמיד בלייבן ווי זיי זענען היינט צו טאָג, וואָלט אַ סך בעסער געווען, אַז די רעגירונג זאָל אויסקויפן די שטעט ביי די אַקציאָנערן, איידער די אַקציאָנערן זאָלן איר אויסצאָלן די חובות, הגם דאָס וואָלט אויך

נישט געהאַט קיין דערפאָלג, אויב די מלוכה זאָל האַנדלען לויט די קאַפּיטאַליסטישע פּרינציפּן און פאַרקויפן די שטעט צו די, וואָס שלאָגן פאָר דעם העכסטן פּרייז.

אַ נאָך מער ספּקותדיקע אַנטוויקלונג אין שייכות מיט עקס־פּלאָאַטירן דעם שטאַט מצד די קאַפּיטאַליסטן און דעם טרייד־יוניאָניזם (פּראָפּעסיאָנעלע פאַריינען) איז די סובסידיע פון 10,000,000 פונט, וואָס די רעגירונג האָט געגעבן די קוילנמינעס־אייגנטימער אין יאָר 1925, כדי צו פאַרמיידן אַ סטרייק. די מי־נעס־אַרבעטער האָבן געזאָגט, אַז זיי וועלן נישט אַרבעטן, סיידן זיי וועלן באַקומען אַזאַ און אַזאַ פּרייז. די אייגנטימער האָבן געטענהט, אַז זיי קאָנען נישט צאָלן – עס לוינט זיי נישט און זיי וועלן מוזן פאַרמאַכן די מינעס, סיידן די אַרבעטער זאָלן באַשטיין אויף ווייניקער; און ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ גרויסער פּאָליטישער קאַמף מצד דער פּרעסע; מען האָט געליאַרעמט און אונדז געוואָלט איינרעדן, אַז דאָס לאַנד שטייט אין אַ געפאַר רויִנירט צו ווערן, אויב מ'וועט צאָלן צו גרויסע שכירות, בעת פאַקטיש האָט זיך דאָס לאַנד געפונען אין אַזאַ מצב, וואָס אין אַ סך פריערדיקע פּעריאָדן וואָלט עס באַשריבן געוואָרן אַלס אַ פריילעכער צושטאַנד און אַ שפע. סוף־כל־סוף האָט די רעגירונג – כדי צו פאַרמיידן אַ סטרייק וואָס וואָלט פּאַראַליזירט די הויפּט־אינדוסטריעס אין לאַנד — געמוזט: אָדער אַרויסבאַקומען דאָס געלט וואָס די אַרבעטסגעבער האָבן געדאַרפט האָבן אויף הע־כערן די שכירות לויט די פאָדערונג פון די אַרבעטער, אָדער נאַציאָנאַליזירן די קוילנמינעס. אַלס אַ קאַפּיטאַליסטישע רעגירונג האָט זי באַשלאָסן גאָרנישט צו נאַציאָנאַליזירן און האָט אויסגע־ווײלט צו באַקומען די שכירות דורך שטייערן. ווען די 10,000,000 פונט האָבן זיך אויסגעלאָזט, האָבן זיך די צרות אָנגעהויבן אויפסניי. די רעגירונג האָט זיך אָפּגעזאָגט צו באַנייען די סוב־סידיע; די אַרבעטסגעבער האָבן געפאָדערט נאָך געלט, סיידן די אַרבעטער זאָלן באַשטיין אויף אַן אַכט־שעהדיקן אַרבעטס־טאָג אַנשטאָט אַ זיבן־שעהדיקן; די אַרבעטער האָבן זיך אָפּגעזאָגט צו אַרבעטן מער נאָר געמען קלענערע שכירות; עס איז גע־

קומען צו אַ גרויסן סטרייק אין וועלכן עס האָבן תחילות אָן אנטייל גענומען די אַרבעטער פון עטלעכע אַנדערע אינדוסטריעס אַלס „סימפּאַטיקער", ביז זיי האָבן אָנגעהויבן פאַרשטיין, אַז דורך דעם וואָס זיי פאַרנוצן די פאָנדן פון די טרייד-יוניאָנס דערמיט, וואָס זיי מוזן צאָלן די סטרייקער — שטערן זיי די קוילן-סטרייקער אנשטאָט זיי צו העלפן. און אַ סך אָנשטענדיקע מענטשן האָבן זיך, ווי געוויינטלעך אין אַזעלכע צייטן, שטאַרק איבערגעשראָקן אין האָבן אָנגעהויבן גלויבן, אַז דאָס לאַנד שטייט ביים ברעג פון אַ רעוואָלוציע. און מען קאָן זיי נישט נעמען פאַר אומגוט, מחמת אונטער אַ פול-אַנטוויקלטן קאַפּיטאַליזם, איז די ציוויליזאַציע תמיד ביים ברעג פון רעוואָלוציעס. מיר לעבן ווי אין אַ ווילדע אויפן וועזוווו.

אין משך פונם סטרייק איז דער שטייערצאָלער נישט עקספּלאָאַטירט געוואָרן פון די קוילנמינעס-אייגנטימער; אָבער דער שטייערצאָלער איז עקספּלאָאַטירט געוואָרן פון די אַרבעטער. מחמת ווען אַ מאַן סטרייקט, האָט ער נישט קיין רעכט אויף קיין „אוט דאָר רעליף"; (אַ שטיצע וואָס ווערט פאַרטיילט צווישן די אָרעמעלייט פון דער קירך אין יעדן געגנט און די געלטער באַקומען די קירכן פון דער מוניציפּאַלער קאַסע, אָבער זיין ווייב און קינדער האָבן יאָ דאָס רעכט דערצו. דער פועל-יוצא איז, אַז אַ פאַרהייראַטער קוילן-גרעבער, וואָס האָט צוויי-קינדער קאָן זיך פאַרלאָזן, אַז ער וועט באַקומען אַ פונט אַ וואָך אויף די הוצאות פון דעם שטייערצאָלער (אָפּצאָלער פון אומבאַוועגלעכע גיטער) אינדערצייט, וואָס ער וועט זיך אָפּזאָגן צו אַרבעטן. די אַנטוויקלונג פון דעמדאָזיקן קאָמוניזם אין די באַצירק-קירכן, וואָרצלט באמת אויס דעם שורש פונם קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם, וועלכער באַשטייט דערויף, אַז דער אַרבעטער זאָל זיין געצוווּנגען אומברחמנותדיק צו אַרבעטן פאַר אַ הונגערלוין אָדער איינגעשפּאַרט צו ווערן אויף אַרבעט און עקלהאַפטע באַדינגונגען אינעם „וואָרק האוז" (אָרעם-הויז) אַזוי אַרום האָט איר שוין געהאַט ביידע פאַלן סיי די „אוט דאָר רעליף" (די צען מיליאָן סובסידיע וואָס די רעגירונג גיט אַרויס די קוילנגראָבן-

אייגנטימער אויף דעם טאַקסי-צאָלערס רעכנונג און די לאָקאַלע אויטאָריטעטן, געבנדיק די אייגענע שטיצע דעם פּראָלעטאַריאַט אויפן שטייערצאָלערס רעכנונג, די רעגירונג, וואָס באַשטייט מערסטנס פון קאַפּיטאַליסטן און די לאָקאַלע אויטאָריטעטן פון פּראָלעטאַריער.

* *

*

עס איז געווען אין די לאָנדאָנער אַרבעטער-קוואַרטאַלן נעמלעך פּאָפּולער; ביי די אויפזעער פון דעם „אָרעם-געזעץ”, אַן אָרט, ווו מ'גיט אַרויס שטיצע פאַר אָרעמע, האָבן די ערשטע געפאָדערט דאָס רעכט אַרויסצוגעבן אַ פולע שטיצע, וואָס זאָל זיין גענוג צו דערנערן די אַלע, וואָס זענען געווען אַרבעטס-לאָז און אַזוי אַרום באַשיצן דעם פּראָלעטאַריאַט פון הונגער-נויט און זיי העלפן אויסהאַלטן אַ סטרייק אַזוי לאַנג, ביז זיי וועלן באַקומען דעם העכסטן שכירות, וואָס מ'האָט געקאָנט ביי זייער פאַך דערגרייכן. די קוילנמינעס-קוואַרטאַלן האָבן זיי אין משך פונם קוילן-סטרייק אין יאָר 1926 נאָכגעטון. די רעגירונג האָט געפּרוווט באַקעמפן דאָסדאָזיקע רעכט און זי האָט געפּרוווט אַוועקנעמען דאָס רעכט פון די לאָקאַלע קירכן אַרויסצוגעבן די שטיצעס און עס איבערגעבן דעם צענטראַלן געזונטהייטס-מיניס-טעריום. דער מיניסטער האָט דורך די איבערזעער פון פאָלקס-געלטער באַלאַסטעט די אויפזעער פונם אָרעם-געזעץ מיט דעם טייל אוט-דאָר-רעליף, וועלכע זיי האָבן באַטראַכט אלס איבע-ריק; נאָר אַזוי ווי די אויפזעער וואָלטן נישט געקאָנט אקעגנקו-מען אָט די איבערלאַסטונג, אפילו ווען די קעגנמיטלען, וואָס זענען אָנגענומען געוואָרן, וואָלטן נישט דורכגעפאַלן,—האָט די מלוכה גענומען די אַדמיניסטראַציע פונם אָרעם-געזעץ אין אירע אייגענע הענט אַריין אין זי האָט געשאפן געזעצן, וואָס האָבן איר געגעבן די מאַכט צו טון וואָס זי האָט געוואָלט. דאָס האָט די קאַפּיטאַליסטישע צענטראַלע רעגירונג געפונען פאַר נויטיק, כדי צו פּרווון אַוועקשטעלן צוריק די וואָפן פון הונגער, וואָס די פּראָ-לעטאַרישע לאָקאַלע אויטאָריטעטן האָבן אַרויסגענומען פון די

קוילנמינעס-אייגנטימערס הענט. אָבער עס איז שוין אַריבער די צייט פון די אולטראַ-קאַפּיטאַליסטישע געזעצן בנוגע שטיצעס פונם ניינצענטן-יאָרהונדערט, ווען — ווי איך געדענק נאָך גאַנץ גוט — דער הויפּט־רעגיסטראַטאָר פלעגט אָנגעבן די סיבות פון די טויטפאַלן אינם משך פונם יאָר און „געשטאָרבן פון הונגער" פלעגט פאַרצייכנט ווערן ווי אַ גאַנץ געוויינטלעך און פאַרשטענדלעך געשעעניש. די קלענסטע שטיצע, וואָס די רעגירונג וואָלט פאָרגעשלאָגן, וואָלט אויסגעוויזן ביי אַזעלכע טיפּן וואָס דיקנס האָט פערדאַמט אין 1854, ווי די גרעדגרינדס און די באָנדערביס, אַ רוינירנדיקע אויסברענגעריי און דעמאָראַליזאַציע.

וואָס שייך דער דעמאָראַליזאַציע, וואָלטן, זיי נישט געווען אַזוי אינגאַנצן אומגערעכט. מחמת אויב די מינעס-אייגנטימער אָדער וועלכע עס איז אַנדערע אייגנטימער וועלן זיך אַרומזען, אַז עס אַנטשטייען עפּעס שוועריקייטן, מעג די סיבה זיין פוילקייט אָדער אומוויסנהייט אָדער גיריקייט אָדער אָפּגעשטאַנענקייט אָדער אַלע פיר צוזאַמען, און זיי וועלן איינשמועסן דער רעגירונג, אַז זי זאָל קאָנפיסקירן די טאַקסי-צאָלערס הכנסות אויף סובסידיעס, וואָס זאָלן זיי אַרויסהעלפן פון די שוועריקייטן, וועלן די שוועריקייטן ווערן ערגער און ערגער. ווען די קוילן-גרעבער ווידער אָדער וועלכע עס איז אַנדערע אַרבעטער וועלן אויסגעפונען, אַז די לאָקאַלע אויטאָריטעטן וועלן קאָנפיסקירן די הכנסות פון די שטייערצאָלער, כדי זיי צו דערנערן, בעת זיי וועלן נישט אַרבעטן, וועלן זיי פאַרלירן דעם חשק צו אַרבעטן, כדי זיך צו קאָנען אויסהאַלטן אָדער ווייניקסטנס וועלן זיי נישט אַרבעטן אַזוי אינטענסיוו ווי עס דאַרף צו זיין. דאָך קאָן מען זיך נישט איינפאַך אָפּזאָגן פון אָט דער קאָנפיסקאַציע. אויב די נאַציע וועט נישט אַרויסנעמען אירע אינדוסטריעס פון די פּריוואַטע אייגנטימערס הענט מוז זי זיי געבן די מעגלעכקייט צו פירן, צי זי קאָן זיי יאָ צווינגען צו צאָלן אָדער נישט. אויב די אייגנטימער ווילן נישט צאָלן אַזעלכע שכירות. פון וואָס די אַרבעטער זאָלן זיך קאָנען דערנערן מוז עס די נאַציע טון; ווייל זי קאָן זיך נישט דערלויבן צו לאָזן אירע קינדער אויסהונ-

גערןאוין אירע ציווילע און מיליטערישע כּוחות אָפּגעשוואַכט ווערן, הגם זי איז געווען גאַריש גענוג צו דענקען אַזוי אין דער קעניגן וויקטאָריאַס צייטן. סובסידיעס און שטיצעס פאַר אַרבעטסלאָזע דעמאָראַליזירן ביידע, סיי די אַרבעטסגעבער, סיי די פּראָלעטאַריער. אָבער זיי שטויסן אָפּ דעם סאָציאַליזם, וואָס מענטשן האַלטן ווייזט אויס פאַר ערגער פון וואַגאַבונדיזם און באַנקראָט — איין גאָט ווייסט פאַרוואָס!

פונדעסטוועגן, טאָרן די רעגירונגען בשום־אופן נישט זיין אַזוי שעדלעך און ווייניק האַנדלספעיק ווען עס האַנדלט זיך מכּוח סובסידיעס. דאָס געבן סובסידיעס האָט זיך אָנגעהויבן ביי דער ענגלישער רעגירונג אין דער צייט פון דער מלחמה, ווען געוויסע פירמעס האָבן געמוזט עקזיסטירן ביי אַלע אומשטענדן: רווח אָדער נישט רווח, וואָרום מען האָט געמוזט האָבן זייער אַקטיוויטעט; מען האָט זיך אָן זיי נישט געקאָנט באַגיין. דאָס איז געווען קעגן אַלע קאַפּיטאַליסטישע פּרינציפּן; אָבער אין מלחמה־צייט וואַרטן מען אַרויס עקאָנאָמישע פּרינציפּן פאַרן ווינט פונקט ווי קריסטלעכע פּרינציפּן; און די מלחמה־קראַנקהייטן ווערן נישט אויסגעהיילט באַלד נאָך די וואָפנשטילשטאַנדן. אינעם יאָר 1925, ווען די רעגירונג האָט זיך געלאָזט גרינג אַריינגאַרן צו געבן די צען מיליאָן לאַ־יחרץ געלט צו די מינעס־אייגנטימער, בעת דאָס געלט האָט זי גענומען פונעם אַלגעמיינעם שטייערצאָלער — (אייער געלט און מיינס) האָט זי ווייניקסטנס געמעגט פאַרזיכערן אַ גלייכן טייל פּראָצענטער אין די מינעס פאַר אונדזערטוועגן. זי וואָלט זיי אפשר געווען געצווונגען צו פאַרזעצן זייער פאַרמעגן ביים פאָלק, כּדי צו קאָנען עקזיסטירן, וואָס זיי וואָלטן געווען געמוזט טון, ווען זיי וואָלטן געדאַרפט אַרויסבאַקומען דאָס געלט אויף אַ געוויינטלעכן קאָמערציעלן אופן. און וואָס שייך די מינעס־אַרבעטער האָט די רעגירונג נישט געפילט קיין שום פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר זיי, ווייל אַזויווי די אייגנטימער האָבן געקויפט אַרבעט אויפן מאַרק, פונקט ווי זיי קויפן פלאָקנס אונטערצושטיצן די גרובן, האָבן זיי נישט געהאַט קיין שום אויסרייד צו פאַרלאַנגען פון די אַרבעטער, זיי זאָלן זיך פאַרבינדן

אין שייכות מיט דער סובסידיע, פונקט ווי זיי האָבן עס נישט געקאָנט פאַרלאַנגען פון די סוחרים, ביי וועמען זיי האָבן גע־קויפט די קראָקוועס.

לויט יעדן קאַפּיטאַליסטישן פּרינציפּ, האָט די רעגירונג געדאַרפט: אָדער זיך אָפּזאָגן אַריינצומישן זיך און איבערלאָזן די, אין פאַרגלייך מיט אַנדערע, נישט פּראָדוקטיווע קוילן־גרובן, וועלכע האָבן נישט געקאָנט צאָלן דעם געוויינטלעכן פּרייז, פאַר אַ געוויינטלעכן אַרבעטס־טאָג – אונטערצוגיין. אָדער זי האָט זיי געדאַרפט געבן די נויטיקע סומע, באַמענדיק ביי זיי אַ משכּון, נישט בלויז די ווערטלאָזע ערבות פון די מינעס וואָס ברענגען נישט קיין רווח, נור פון אַלע קוילן־גרובן, סיי גוטע סיי שלעכ־טע. די פּראָצענטער פון די משכּנות וואָלטן אין דעם פאַל גע־ווען אָפּגעצאָלט די נאַציע; דאָס הייסט, די גוטע קוילנגרובן וואָלטן פאַרגיטיקט דעם פאַרלוסט פון די שלעכטע; און אויב די פּראָצענטער וואָלטן נישט געצאָלט געוואָרן, וואָלט די רעגי־רונג לסוף געווען געקאָנט נאַציאָנאַליזירן די קוילנמינעס, דאָס הייסט, פּשוט אַוועקנעמען זיי פון די אייגנטימער אָנשטאָט אָפּ־קויפן זיי.

אָבער קאַפּיטאַליסטן האָבן בכלל נישט ליב, ווען עס האַנדלט זיך וועגן שטאַט־ענינים, צו האַנדלען לויט די קאַפּיטאַ־ליסטישע פּרינציפּן. און אַ חוץ דעם, פאַרוואָס זאָלן די גליקלעכע אייגנטימער פון די מינעס, וואָס ברענגען רווח אַרויסהעלפן די אייגנטימער פון מינעס וואָס זענען באַנקראָט? אויב די רעגירונג וויל געבן סובסידיעס די אייגנטימער פון שלעכטע קוילנמינעס, מוז זי זיך צופרידנשטעלן מיט זייערע גאַראַנטיעס. (די גאַראַנ־טיעס פון די שלעכטע מינעס). עס האָט זיך געענדיקט דערמיט, וואָס די רעגירונג האָט געגעבן די אייגנטימער אַ מתנה פון צען מיליאָן פונט. די אייגנטימער האָבן געמוזט אַוועקגעבן דיזאָזיקע מתנה צו די אַרבעטער אַלס שכירות: דאָס איז געווען ווײ־ניקסטנס, די אידייע; און עס איז טאַקע, מער אָדער ווייניקער פאַקטיש געשען. אָבער סיי דאַן, ווען מיר באַטראַכטן עס אַלס אַ סובסידיע פאַר די אַרבעטער אָדער פאַר די אייגנטימער אָדער

פאַר ביידע צוזאַמען — בלייבט אַלץ דער פאַקט, אַז דאָס געלט איז גענומען געוואָרן פונם אַלגעמיינעם שטייערצאָלער און איבערגעגעבן געוואָרן, אַלס אַ נדבה, צו אויסדערוויילטע פערזאָנען.

די מענטשן, וואָס זאָגן, אַז אַזעלכע סובסידיעס זענען אין הסכּם מיטן סאָציאַליזם, סיי דאַן ווען זיי מיינען דערמיט אַראָפּצורייסן אים, און סיי דאַן ווען זיי מיינען דערמיט אים צו לויבן — רעדן שטותים; זיי קאָנען פונקט אַזוי זאָגן, אַז די אייביקע פּענסיעס וואָס טשאַרלס דער צווייטער פלעגט געבן זייַנע אומגעזעצלעכע קינדער זענען געווען צוליב סאָציאַליסטישע מאָטיוון. דאָס איז אָפענע עקספּלאָטאַציע לגבי דעם שטייערצאָלער פון באַנקראָטירטן קאַפּיטאַליזם און זיינע פּראָלעטאַרישע אָנהענגער. סאָציאַליסטישע אַגיטאַטאָרן, וואָס זענען ווייט פון אונטערצושטיצן אַזעלכע סובסידיעס, וועלן ליאַרמען, אַז איר צאָלט אַ טייל פון די אַרבעטערס שכירות, בעת די מינעס-אייגנטימער האָבן דעם גאַנצן רווח; זיי וועלן טענהן, אַז אויב איר גייט איין דערויף וועט איר איינגיין אויף אַלץ אין דער וועלט; אַז איר באַצאָלט פאַר נאַציאָנאַליזאַציע, אינדערצייט ווען איר באַקומט עס נישט; אַז מען לייגט אויף אייך אַרויף אַ געוואַלטיקן עול, אַ גיגאַנטישן סיסטעם פון צאָלן אויט-דאָר-רעליף פאַר די גבירים אַ צולאָג צו די רענטעס און דיווידענדן זייערע, און חוץ דעם מוזט איר נאָך צאָלן די שטיצעס פאַר אַרבעטסלאָזע; אַז די רייכע, די קאַפּיטאַליסטן האָבנדיק אויסגעפּלינדערט אַלץ: לאַנד, קאַפּיטאַל, און אַרבעט, פּלינדערן זיי איצט די מלוכה-קאַסע; און טאָמער איז זיי נאָך ווייניק דאָס וואָס זיי בעמען ביי אייך איבער אויף יעדן אַרטיקל, וואָס איר קויפט, לייגן זיי נאָך איצט אַרויף אויף אייך שטייערן דורך דער רעגירונג און אַזוי ווי זיי וועלן מוזן אַוועקגעבן אַ טייל פון דעם, וואָס זיי בעמען ביי אייך אין שכירות זענען די פּראָפעסיאָנעלע פאַריינען פאַרזיכטיק און זיי היטן גוט אָפּ, אַז די לייבאָר-פּאַרטיי זאָל שטיצן די סובסידיעס אין פּאַרלאַמענט.

דערווייל הערט מען פון אַלע זייטן ווי מען פאַראורטיילט
דעם פּאָפּלאַריזם אַלס אַ מיטל, דורך וועלכן דער שטייער־קאָ־
לעקטער זאָל אייך קאָנען באַרויבן אייער שווער פאַרהאָרעוועט
געלט. אָפּטמאָל נעמט מען ביי אייך צו ביז פּיראונצאנציק שי־
לינג פון יעדן פונט, וואָס אייער הויז איז ווערט, כדי אויסצו־
האַלטן אַ חברה געזונטע אַרבעטער, וואָס גייען אַרום ליידיק און
עסן זיך אויף, ווי מ'זאָגט, די קעפּ און וואָס לעבן אפשר ברייַ־
טער ווי איר קאָנט זיך דערלויבן צו לעבן אין אייער אייגן
הויז.

דאָס אַלץ, אַ חוץ אַ געהעריקע פּלאַטפאָרם — כ'מיין, מיט
שיינע ווערטער פרווון אויפצוהאַלטן דורך סיבסידיעס צו־
זאַמען מיט פּאָפּלאַריזם אַ סיסטעם וואָס מוז דורכפאַלן —
הייסט געברענט דאָס ליכט פון ביידע עקן און עס מוז
דערפירן צו אַן אינדוסטריעלן באַנקראָט. אָבער אויב איר האָט
שכל וועט איר נישט אויסברענגען אייערע כוחות אויף כעסן זיך.
די קאַפּיטאַליסטן זוכן נישט באַווּסטזיניק אייך צו באַרויבן. זיי
זענען די מאַשינען אויפן טרייב־ראָד פון זייער אייגענעם סיסטעם,
וועלכן זיי פאַרשטייען גראָד אַזוי ווייניק, ווי איר האט אים
פאַרשטאַנען, איידער מיר האָבן זיך אַוועקגעזעצט אים שטודירן.
אַלץ וואָס זיי ווייסן איז, אַז טרייד־יוניאָניזם (פּראָפעסיאָנעלער
פאַריין) שפּילט זיין אייגענע פּאָליטיק קעגן זיי, מיט אַזאַ
דערפאָלג, אַז אַלץ מער און מער ווערן די איבערגעטריבענע
פּרייזן וואָס איר צאָלט פאַרווענדט אויף שכירות אַנשטאַט, וואָס
פריער איז עס געווען ריינער פּראָפיט פאַר זייערטוועגן. זיי שריי־
ען, אַז די רעגירונג זאָל זיי ראַטעווען און זי ראַטעוועט זיי
(אויף אייערע הוצאות) אַביסל צוליב מורא פאַר אַ גרויסן סטרייק
און אַביסל דערפאַר, ווייל זי וויל אויפהאַלטן די ברירה, נישט
צו מוזן — ווי לאַנג עס וועט זיך נאָר לאָזן — איינפירן נאַ־
ציאָנאַליזאַציע. טיילווייז אויך דערפאַר, ווייל זי מוז זיך רעכענען
מיט די שטימען פונם פּראָלעטאַריאַט ביי די קינפטיקע אַלגעמיינע
וואַלן און דער עיקר דערפאַר, ווייל זי איז נישט פעיק צו־
טראַכטן פון עפּעס בעסערס אין די זעלטענע סעקונדן ווען זי

האָט בכלל צייט צו טראַכטן. די בריטישע אַרבעטסגעבער, די בריטישע טרייד-יוניאָניסטן און די בריטישע מלוכה האָבן נישט קיין טיפע מחשבות. ביז איצט איז עס דערווייל ווי מ׳זאָגט אַ געשעפט פון האַנט צום מויל. און מכוח דער צוקונפט, ווערט ווייניק וואָס געזאָרגט. איר דאַרפט אַלזאָ נישט האָבן קיין מאָראַלישע יסורים בנוגע זיי. אָבער כ׳בעט אייך, נאָטירט דאָס וואָרט „בריטיש״, וואָס מיר האָבן דריי מאָל איבערגעחזרט און אויך די ווערטער „ביז איצט״. די אַמעריקאַנער אַרבעטסגעבער און פינאַנסיסטן, זענען א סך מער באַוווסטזיניק ווי אונדזערע סוחרים און אַרבעטער און די אַמעריקאַנער לערנען אונדז זייערע מעטאָדן. די מאָדערנע וויסנשאַפטלעכע דערפינדונגען האָבן גורם געווען, זיי זאָלן אָנהויבן חלומען פון אַן אומגעהויערן וווּקס אין דער פראָדוקציע און זיי האָבן איינגעזען, אַז די וועלט איז אָפּהענגיק פון מענטשן וואָס אַרבעטן פיזיש אָדער גייסטיק און דורך קאָמבינאַציעס קאָנען זיי אויסמיידן, אַז די פוילע און אומפּעיקע לאַנד-און קאַפּיטאַל-אייגנטימער זאָלן פון אָט דער פאַרגרעסערטער פּראָדוקציע נישט געניסן מער, ווי עס איז אַבסאָלוט נויטיק. זיי ווייסן. אַז זיי קאָנען נישט פאַרווירקלעכן זייער חלום און אויך נישט קאָמבינירן ווי געהעריק, באַנוצנדיק זיך מיט זייער אייגענעם מאַרק און זיי צאָלן דערווייל גרויסע שכירות צו מענטשן מיט שאַרפע מוחות, וועמעס איינציקע אַרבעט איז צו דענקען פאַר זייערטוועגן. שטעלט אייך פאָר: ווען איר זאָלט זיין דער דירעקטאָר פון א גרויסער פירמע און איר וואָלט באַשלאָסן נישט צו טאָלערירן קיין טרייד-יוניאָניזם צווישן אייערע אַרבעטס-מענטשן און איר באַהאַנדלט זיי דעריבער אַזוי גוט, אז עס זאָל זיך נישט וועקן ביי זיי קיין שום געפיל פאַר א נויטווענדיקייט צו האָבן א פאַריין. וואָלט מען אין ענגלאַנד גערופן אייער האַנדלס-הויז „אַ רעט-הויז״ (א הויז פאר שטשורעס) און אין אַמעריקע וואָלט עס געהייסן פּשוט א הויז אָן א יוניאָן. שטעלט אייך פאָר, איר ווערט באַזוכט פון א פיין אָנגעטוענער דאַמע, אָדער דזשענטלמען מיט א לייכטער חנעוודיקער באַנעמונג פון א מענטש מיט זיכערער דערפאַרונג און א באַוווסטזיין פון

זיין אייגענער פעיקייט און קאָמפעטענץ. זי (מיר וועלן זי אָנגעמען פאַר א דאַמע) איז געקומען אייך מאַכן א פאָרשלאַג, אז איר זאָלט אַרויסגעבן א באַפעל צו אלע אייערע אַרבעטער, אַז זיי זאָלן זיך אָנשליסן אינם פראָפעסיאָנעלן פאריין פון זייער פאך, ווי זי, די דאַמע איז די באַליבטע פאָרשטייערין... איר גלאָצט אויס א פאָר אויגן — איר וואָלט איר זיכער געהייסן גיין, ווען איר וואָלט געוואַגט; אָבער ווי קאָן מען ווייזן די טיר א מענטשן פון העכערן שטאַנד, וואָס איז דערצו אזוי זיכער מיט זיך? זי הויבט אייך אָן אויפצווייזן, בעת איר קוקט זי אזוי אָן און זי זאָגט אייך, אַז עס וועט אייך זיכער לוינען, אַז איר פאריין איז גרייט ארייַנצולייגן א פרישן קאַפּיטאַל אין אייער געשעפט אַריין און אז מען וועט מאכן מיט אייך א פריינטלעכן אָפּמאַך אין שייכות מיט די פארשידענע באַגרענעצונגען אינם מסחר, וואָס זענען אייך אזוי שטאַרק דערווידער; זי ווייזט אייך אָן, אז אנשטאט צו ארבעטן כדי צו פאַרגרעסערן די דיווידענדן פון אייערע נישט-טעטיקע אַקציאָנערן, וואָלט איר זיי בלויז געדאַרפט געבן דאָס וואס זיי זענען געוווינט צו באַקומען און פאַרנוצן דעם איבריקן רווח אויף אויסצובעסערן דעם מצב פון די מענטשן וואָס שאַפן, וואָס אַרבעטן (איר אַליין אריינגערעכנט) און אזוי אַרום, וואָלט דער מסחר באַקומען א פרישן שטראָם בלוט און איר מיט אלע מיטווירקנדיקע קרעפטן אינם געשעפט, וואָלטן פאַרדינט א סך מער געלט. זי לייגט אייך פאָר אזעלכע אופנים, וויאַזוי עס דורכצופירן, פון וועלכע איר וואָלט קיינמאָל נישט געחלומט. איז צי קאָנט איר זען וועלכע עס איז סיבה, א חוץ נאַרישן קאָנסערוואַטיזם, אָפּצוּוואַרפן אזא פאָרשלאַג?

דאָס איז נישט קיין בילד פון דער פאַנטאַזיע. עס האָט ווירקלעך פאַסירט אין אַמעריקע, דאָס איז געווען א רעזולטאַט פון דעם, וואָס די טרייד־יוניאָנס האָבן באַשעפטיקט ערשט-קלאַסיקע האַנדלס-מוחות, דאָס הייסט, מענטשן מיט טיפע ידיעות אין מסחר — זיי זאָלן טראַכטן פאַר זייערטוועגן און זיי האָבן זיי נישט געקאַרגט צו צאָלן א לוין, וואָס האָט באַטראָפן אַזויפיל, וויפיל די שכירות פון א טוץ אַרבעטער. ווען די ענגי-

לישע טרייד־יוניאָניסטן וועלן אַמעריקאַניזירט ווערן, אַזוי ווי עס ווערן איצט אַמעריקאַניזירט די גרויסע ענגלישע געשעפטן, וועלן זיי אויך טון דאָס אייגענע. אונדזערע גרויסע געשעפטס־הייזער קלויבן שוין איצט אויס מענטשן מיט מוחות פון די אוניווערזיטעטן און עפנטלעכע אינסטיטוציעס צו טון פאַר זייערטוועגן אָט דידאָזיקע אַרבעטן. ביידע, סיי גרויסע מסחרים, סיי געניטע אַרבעט וועלן אינגיכן פירן זייערע געשעפטן מיט דער הילף פון דער וויסנשאַפט, אַנשטאָט צו שלעפּן זיך שווער און אָן אַ ברעקל פאַנטאַזיע אויף דעם וועג פון אָפּגעשטאַנענקייט. און ווען דאָס וועט דורכגעפירט ווערן, וועלן זיי פאַרשקלאַפן דעם נישט געניטן, דעם נישט אָרגאַניזירטן פּראָלעטאַריאַט, אַריינרעכנענדיק, ווי מיר האָבן געזען, די, וואָס געהערן צו דעם מיטל־קלאַס און האָבן נישט קיין פעיִקייט, אָדער געלעגנהייט צו מאַכן פאַרמעגנס. זיי וועלן פאַרשקלאַפן די מלוכה און זיי וועלן עס מערסטנטיילס טון דורך סאָציאַליסטישע מעטאָדן, מאַכנדיק אַזאַ געוואַלטיק־גוטן איינדרוק און אַזעלכע וווּנדערלעכע אויסבעסערונגען לגבי דער באַקוועמלעכקייט פון דער מאַסע, אַז עס וועט הייסן נישט מענטשלעך און קעגן יעדן הומאַניסטישן פּרינציפּ צו שטערן זיי אין זייער פיינער אַרבעט. די אָרגאַניזירטע אַרבעטער וועלן נישט וווינען אין קיין ענגע שמוציקע געגנטן, נור אין אַזעלכע ערטער ווי פּאָרט סאַנלייט, באָורנוויל און די נייע גאָרטן־שטעט. אַזעלכע אַרבעטסגעבער ווי מיסטער פאָרד, לאָרד לעווערהולם און מיסטער קעדבורע וועלן נישט זיין קיין אויסנעם און דער זין פון אַ הילפלאָזער אָפּהענגיקייט פון זיי, וועט וואַקסן אויף דעם חשבון פון זייער אינדיווידועלער געוואַגטקייט. דער אַלטער אַלגעמיינער געשריי מכּות הויכע שטייערן און היגיענישע שטעט, וועט זיך פאַרוואַנדלען אין מיסטער פאָרדס געשריי: מכּות הויכע שכירות און קאָלאָסאַלע פּראָפיטן.

דידאָזיקע פּראָפיטן זענען שטיינער אינם שטראָם פון גליק. אויב זיי זענען נישט גלייך צעטיילט, קאָנען זיי צעברעכן דעם סיסטעם, וואָס האָט זיי פּראָדוצירט און אַריינשלעפּן די נאַציע אין אַ קאַטאַסטראָפע. צולהכעיס די אַלע מכלומרשטע טריומפן

פונם פאַרגרעסערטן האַנדל און זיינע כוחות, וועלן די סאָציאַ־ ליסטן נאָך אַלץ מוזן פאָדערן אַן עפנטלעכע קאָנטראָל איבער דער צעטיילונג און גלייכע הככנסות. אָן דעם וועלן די קאַפּיטאַ־ ליסטישע גרויסע מסחרים פאַרייניקט ווערן מיט דער אַריסטאָ־ קראַטיע פונם טרייד־יוניאָניזם, זיי וועלן קאָנטראָלירן די רעגירונג אַזוי, אַז אַלץ זאָל זיין לטובות זייער אייגענע פּריוואַטע צילן; און אייך אַלס ווילער קאָן אַמאָל זיין זייער שווער אונטערצו־ שיידן צווישן דעם אמתן סאָציאַליזם, וועמעס ציל ס׳איז אַז אונ־ דזערע אינדוסטריעס זאָלן איבערגיין פון פּריוואַט־אייגנטום צו עפנטלעכן באַזיץ, דאָס הייסט, זיי זאָלן געהערן צו דער נאַציע; און צווישן דעם פאַלשן סאָציאַליזם, וואָס קאָנפיסקירט דאָס געלט פון איין טייל פון דער באַפעלקערונג נישט געבנדיק איר דער־ פאַר קיין שום פאַרגיטיקונג, כדי עס אָוועקצוגעבן אַן אַנדער טייל, נישט כדי אונדזערע הכנסות זאָלן אויסקומען מער ווייניקער גלייכע, נור כדי צו געבן נאָך מער די, וועלכע האָבן שוין אַזוי אויך צופיל.

LXVII

קאַפּיטאַליזם אין אייביקער באַוועגונג

און איצט, געלערנטע לעזערין (מחמת איצט ווייסט איר שוין א סך מער וועגן דער לעבנס-געשיכטע און די איצטיקע סאָציאַלע פּראָבלעמען פֿון אייער לאַנד און דער וועלט איידער א דורכשניטלעכער פּרעמיער-מיניסטער) באַמערקט איר ביי דער אומאויפֿהערלעכער אַקטיוויטעט וועלכע איז אונדז אַלע מפֿרנס, גיט אונדז מלבושים אָנצוטון, הייזער צום וווינען און א טייל פֿון אונדז, אפֿילו מער וויפֿיל מיר באַדאַרפֿן — אַז קיין שום זאַך שטייט נישט אויף קיין אָרט? די מענטשלעכע געזעלשאַפֿט איז ווי אַן אייז-באַרג: עס זעט אויס, ווי אַן אומבאַוועגלעך אייביק אייז-פֿעלד; אָבער אינדערמיטן פֿליסט עס ווי אַ טייך; און די איינציקע ווירקונג פֿון זיין גלעזערנער גלאַטיקייט איז וואָס זיין אומאויפֿהערלעך באַוועגן זיך איז אַליין גורם, עס זאָל זיך שפּאַלטן אויף טיילן, אויף וועלכע עס איז א סכנה צו גיין, נאָך מער דערפֿאַר, וואָס זיי זענען נאַטירלעך אָפּגעווייסט פֿון אַ פּרעכטיקער דעק פֿון שניי. אייער פֿאָטערס, אייער מאַנס, אָדער אייער אייגענער באַנקראָט קאָן אייך יעדע רגע אַראָפּשטויסן און אַוועקשטעלן אייך אויף אַזאַ אָפּגעריסן שטיק אייז — אַ גרויסער שפּאַלט קאָן פֿאַרשלינגען א גאַנצע אימפּעריע, ווי אין טויזנט ניין הונדערט אַכצן, ווען עס זענען פֿאַרשלונגען געוואָרן גאַנצע דריי אויב איר זענט, ווי עס איז העכסט וואַרשיינלעך, דערצויגן געוואָרן

מיטן גלויבן, אַז די וועלט איז אַן אָרט פון אייביקע רעגירונגען, באַשטימטע אינסטיטוציעס און אומפאַרענדערלעכע גלויבנס, וועלכע אַלע אַנשטענדיקע מענטשן גלויבן און האַלטן אַז זיי קאָנען נישט פאַרביטן ווערן מחמת זיי זענען געשאַפן געוואָרן, כּדי זיי זאָלן עקזיסטירן אייביק, באַגרינדעט אויף „מעגנאַקאַרטאַ" (אַ פּריווילעגיום-שריפט פונם קעניג דזשאָן צום פאָלק אין יאָר 1225) און „העיבעס קאָרפּוס געזעץ", (אַ געזעץ, אַז דער קעניג קאָן נישט פאַרמשפּטן אָן אַ געריכט. דאָסדאָזיקע געזעץ האָט פאַרפאַסט שאַפטסבורי, בעת דער הערשאַפט פון טשאַרלס דעם צווייטן) די רייד פון די אַפּאָסטאָלן און די עשׂרת-הדברות — איז נאָכדעם וואָס איר האָט דאָ געלערנט מכּוח די כּסדרדיקע און אומדערוואַרטע ענדערונגען און די וואַקלענדיקע איבערגאַנגען פון אונדזער סאָציאַלער אָרדנונג, דאָס איבערגיין פון דער מאַכט פון איין קלאַס צו אַן אַנדערער, די מיינונגס-פאַרשידנהייטן וואָס האָבן פאַראורזאַכט, אַז דאָס וואָס מ'האָט אין אָנהויב פונם נײַנצענטן יאָרהונדערט באַטראַכט פאַר אַ שפע, אַ כּבוד, אַ גאָטס-פאָרכטיקייט איז אינם סוף פון אייגענעם יאָרהונדערט באַטראַכט געוואָרן פאַר אַן אייגננוציקע גיריקע נידערטרעכטיקייט און דאָס וואָס איז פאַרמשפּט געוואָרן אינטער דזשאָרדזש דעם פערטן אַלס קרימינעלע קאָנספּיראַציע, איז אונטער דער רעגירונג פון דזשאָרדזש דעם פופטן באַטראַכט געוואָרן פאַר אַ לעגאַלע פּריווילעגירטע קאָמבינאַציע. — קאָן דאָס אַלץ גורם זיין, אַז איר זאָלט פרעגן צוליב וואָס זיך מאַטערן מיט די אַלע באַשרייבונגען אין אויפקלערונגען, אַז עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז ביז איך וועל האָבן דורכגעלייענט אָט דאָס בוך, זאָל זיך שוין אַלץ האָבן געענדערט? איך קאָן אייך בלויז פאַרזיכערן, אַז דער וועג צו פאַרשטיין די ענדערונגען, וואָס קומען פאָר, איז צו פאַרשטיין די ענדערונגען וואָס זענען פאָרגעקומען אין דער פאַרגאַנגענהייט, און אייך וואָרענען, אַז אַ סך פרויען האָבן אַ תּל געמאַכט פון זייער אייגן לעבן און האָבן פאַרפירט זייערע קינדער אויף אַן אומגליקלעכן אופן, צוליב דעם וואָס זיי האָבן נישט פאַר[illegible] אָט דידאָזיקע ענדערונגען.

א חוץ דעם זענען די זאַכן, וואָס איך האָב דאָ באַשריבן נאָך נישט אינגאַנצן פאַרביי. עס זענען נאָך היינט אויך פאַראַן אַזעלכע אַלטמאָדישע נאָבל־לייט, וועלכע הערשן איבער דערפער, פונקט ווי זייערע אָבות האָבן געטון הונדערטער יאָר צוריק, טיילמאָל אויף אַ ווילטעטיקן שטייגער און טיילמאָל טרייבן זיי אַרויס די איינוווינער פון זייערע דערפער, כדי צו מאַכן אָרט פאַר שעפסן אָדער הערשן, ווייל אַזוי פאַרגלוסט זיך זיי גראָד. עס זענען, נאָך אַלץ פאַראַן פאַרמעס, גרויסע און קליינע. עס זענען, נאָך איצט אויך דאָ קליינע אומבאַדייטנדיקע אַרבעטסגעבער וואָס פירן געשעפטן אַליין אָדער צוזאַמען מיט אַ צוויי דריי שותפים. עס זענען נאָך אַלץ פאַראַן פאַרייניקטע געזעלשאַפטן ווי יעדער האָט אַרייַנגעלייגט אַ געוויסן חלק און זיי האָבן זיך נישט פאַרביטן אויף קיין טראָסטן. עס זענען נאָך אַלץ פאַראַן אָן אַ שיעור אַרבעטער, וואָס באַלאַנגען נישט צו קיין טרייד־יוניאָן און מען יאָגט פון זיי אַרויס די נשמה, זיי שוויצן אויף וואָס די וועלט שטייט, ווי יענע פרויען וואָס זענען געזעסן איינגעהילט אין נישט ווייבלעכע שמאַטעס און האָבן געזונגען דאָס ליד פונם העמד (זיי האָבן געחלומט פון אַ העמד). עס זענען נאָך איצט אויך דאָ קינדער און יונגע מענטשן וואָס מען אַרבעט מיט זיי אָ בער די כוחות, אויף אַן אכזריותדיקן אופן צולהכעיס די געזעצן אין פּאַרלאַמענט, וועלכע דערגרייכן בלויז אין די פאַבריקן און די גרעסערע אַרבעטס־הייזער. די וועלט אין אַלגעמיין, הגם זי באַשטייט פון לאָנדאָן, פּאַריז און ניו־יאָרק, פאַרמאָגט זי נאָך קליינע פרימיטיווע שטעטלעך, וווּ גאַז, עלעקטרישע באַלייכטונג, וואַסער־לייטונג און קאַנאַליזאַציע, איז זיי פונקט אַזוי אומבאַקאַנט ווי זיי זענען געווען דעם קעניג אַלפרעד. אונדזערע באַרימטע אוניווערסיטעטן, ביבליאָטעקן און בילדער־גאַלעריעס, געפינען זיך אויף אַ דערגרייכבאַרן מרחק פון ווילדע באַנדעס, פון קאַניבאַלן (מענטשן־פרעסער) און פון באַרבאַרישע אימפּעריעס. אַזוי־אַרום קאָנט איר זען אַרום זיך לעבעדיקע מוסטערן פון אַלע שטופן אינם קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם וועלכן איך האָב באַשריבן. באמת, אויב איר קומט אַרויס, אָדער

אייערע עלטערן זענען ארויסגעקומען (ווי מייגע) פון אייגע פון די פאמיליעס, וואס האבן מער ווי א טוץ קינדער און זיי געהערן צו יענעם אריסטאקראטישן „בן-זקונים-קלאס", וועלכע זענען אין פריערדיקע צייטן געווען מער ווי היינט, האט איר זיכער אויסגעפונען — נישט גייענדיק אפילו ווייטער פון אייערע עלטערן, אייערע ברודער און שוועסטער, אייערע פעטערס און מומעס, אייערע קוזינס קוזינען און זיך אליין — מוסטערן וואס שפיגלען אפ די לעבנס-באדינגונגען, וועלכע דער קאפיטאליזם האט געשאפן אין דעמדאזיקן קלאס אין משך פון צוויי יארהונדערטער נישט-רעדנדיק פון דער פריערדיקער האלב מיטלאלטערלעכער פאזע, לויט וועלכער די מערסטע, העכסט-אנשטענדיקע, אפגעשטאנענע פרויען לעבן נאך עד-היום.

א חוץ די וואס בייטן זיך און די וואס האבן זיך געביטן, זענען נאך פאראן די וועלכע האבן זיך נאכנישט געביטן. און אין אונדזער טעגלעכער פראקטיק, מוזן מיר האנדלען מיט אלע דריי. אזוי לאנג ווי מיר וועלן נישט וויסן גענוי, וואס איז פארגעקומען מיט די, וואס האבן זיך געענדערט, וועלן מיר נישט וויסן, וואס עס וועט פארקומען מיט די, וועלכע האבן זיך נאך נישט געענדערט, און מיר קאנען אמאל מיט די בעסטע טענדענצן מיטווירקן צו שלעכטע ענדערונגען אדער זיך אקעגנשטעלן און רויבירן אזעלכע עגדערונגען, וואס וואלטן געווען לטובה. אויב מיר וועלן ווארטן, אז עס וועלן אונדז ווייזן דעם וועג די ארטיקלען אין די פארטייאישע צייטונגען (וועלכע לעבן אגב פון די אנאנסן פון פראפיטירער) אדער די רעדעס פון פארטייפאליטיקער אדער די מוטלערייען פון אונדזערע קלאסן-פאראורטיילערישע שכנים און קרובים וואס האבן אגב נישט קיין שום ידיעה אין פאליטיק, זענען מיר זיכער אדער צו ווערן פארפירט און חרוב אדער גאר פארביטערט.

נעמט זיך פאר א ווארנונג די ריזיקאלישע אונטערנעמונגען פונם קאפיטאליזם אינם גייעג נאך פראפיטן, וואס איך האב פאר אייך געמאלן אין קאפיטל 37 און עטלעכע קאפיטלען שפעטער. מען באשרייבט אייך תמיד דידאזיקע אונטערנעמונגען אין ביכער

אין צייטונגען אַלס די געשיכטע פון דער בריטישער ראַסע, אַלס די גרויסאַרטיקייטן פון דער פראַנצויזישער נאַציאָן (אין פראַנק־רייך) אַלס די גרויסע אַלטע דייטשע און לאַטיינישע פארזאָרגער אין דייטשלאַנד אָדער איטאַליען און מען שטעלט אָן ספק אַרויס די גלענצנדיקע ווערטיקייט און אירע טאַלאַנטן, וועלכע פאַרשפרייטן ציוויליזאַציע אינדערהיים און צווישן די היידן אין אויסלאַנד. קאַפּיטאַליזם קאָן זיין זייער פיין אויפן פאַפּיר. אָבער היט אייך נישט צו דערלאָזן, אַז אייער טרוקענע פאַנטאַזיע זאָל אייך אַריינ־וואַרפן אין אַ מין פאַראַכטונג צו אַלץ און אין אַ ציניש אומ־גלויבן צו קיין שום זאַך. אונדזערע אַנטציקנדיקע זייטלעך און שפאַלטן פון נאַציאָנאַלע ליבגעזאַנגען און קעגנזייטיקע באַווונ־דערונג טאָרן נישט אַוועקגעמאַכט ווערן מיט דער האַנט אַלס איינפאַכער שווינדל. אָן גרויסע דערפינדער, אַנטדעקער און „עקס־פּלאָרער" (אויספאָרשער) גרויסע אָרגאַניזאַטאָרן, אינזשעניערן און סאָלדאַטן, מיזאַמע און ריזיקירנדיקע מאַטראָזן, גרויסע קענער פון סעמעסטריע, גרויסע מאַטעמאַטיקער, איבערגעגעבענע מיסיאָ־נערן און פאַרצווייפלטע ריזיקאַנטן, וואָלטן אונדזערע קאַפּיטאַ־ליסטן נישט געפונען זיך אין קיין בעסערער לאַגע היינט צו־טאָג ווי ווען זיי וואָלטן געווען פאַרבליבן אין גרענלאַנד אָדער אין טיבעט. אָבער יענע אויסערגעוויינטלעכע מענער, וועמעס פאָרשונגען עס האָבן רייך געמאַכט די קאַפּיטאַליסטן זענען אַליין נישט געווען קיין קאַפּיטאַליסטן. אפילו די בעסטע פון זיי האָבן קוים באַקומען אַ קליינע שטיצע און טיילמאָל גאָרנישט קיין שטי־צע פון די קאַפּיטאַליסטן וואָס זאָלן זיי אויפמונטערן צו דער אַרבעט, ווייל זייער זעלטן זענען געווען פּערספּעקטיוון אויף באַלדיקע רווחים פון זייער אַרבעט און אונטערנעמונגען, און אַ סך פון זיי זענען געווען און זענען נישט נור אָרעם נור מען האָט זיי נאָך פאַרפאָלגט. און ווען עס קומט די צייט, מערסטנס שוין נאָך זייער טויט, אַריינצוברענגען זייערע אַנטעקונגען און זייערע זיגן אינעם טאָגטעגלעכן לעבן און מען הייבט זיי אָן נוצן־ווערט די אַרבעט געמאַכט פון די הונגעריקע: די קאַפּיטאַליסטן שטעלן בלויז צו זייער איבריק שפּייז, וואָס זיי האָבן נישט גע־

זייט און נישט געשניטן נישט געבאַקן און נישט געבראָטן נור בלויז צוזאַמענגענומען פון די הונגעריקע אַלס רענטע אָדער פּראָצענטער און אַוועקגענומען דאָס ביסל אייגנטום פון זיי אונטער געזעצן, וואָס זענען געשאַפן געוואָרן פון קאַפּיטאַליסטישע געזעצגעבער פאַר דעם צוועק. בריטיש געהירן, בריטישער געניאַליטעט, בריטישער מוט און רעזאָלוציעס האָבן געשאַפן דעם גרויסן רום פאַר ענגלאַנד אַזוי גוט, ווי די זעלביקע מעלות פון אַנדערע פעלקער האָבן געשאַפן יענע לענדער זייערע נאַציאָנאַלע רעפּוטאַציעס: אָבער די קאַפּיטאַליסטן, אַלס אַזעלכע, האָבן נישט צוגעשטעלט נישט קיין מאַרק, נישט קיין גאונישקייט, נישט קיין מוט אָדער רעזאָלוציעס. זייער קאָנטריבוציע איז געווען דאס שפּייז פון וועלכע די גאונים האָבן זיך דערנערט. און אַפילו דאָס האָבן נישט די קאַפּיטאַליסטן פּראָדוצירט: זיי זענען בלויז געווען די פאַרמיטלער אינדערצייט, ווען דאָס איז איבערגעטראַנספּאָרטירט געוואָרן צו די הונגעריקע, וועלכע האָבן עס קאָנסומירט.

איך זאָג נישט, אַז די קאַפּיטאַליסטן אַלס אַזעלכע; מחמת עס קאָן זיך טרעפן, אַז אַ מענטש זאָל גראָד זיין ביידע: אַקאַפּיטאַליסט און אַ גאון, פונקט אַזוי לייכט ווי עס קאָן זיך טרעפן אַז איינער זאָל זיין ביידע צוזאַמען: אַ שלעפּער און אַ גאון. די נאַטור רעכנט זיך נישט מיט קיין געלט. עס איז נישטאָ קיין שום וואַרשיינלעכקייט, אַז אַ געבוירענער קאַפּיטאַליסט (דאָס הייסט אַ יורש פון אַ פאַרמעגן) וועט זיין אַ גאון, מחמת עס איז נישט מעגלעך מען זאָל וויסן צו איינער וועט געבוירן ווערן אַ גאון אָדער נישט, די נאַטור האָט עס אַזוי איינגעאָרדנט, אַז פענאָמענען ווערן זעלטן געבוירן; אָבער עס קאָן טרעפן, אַז פון צייט צו צייט זאָלן ביי די קאַפּיטאַליסטן געבוירן ווערן גאונים, פונקט ווי עס האָט זיך געטראָפן ביי פּרינצן. די קעניגן עליזאַבעט איז פעיק געווען צו זאָגן צו אירע מיניסטאָרן, אַז ווען זיי וואָלטן איר אַרויסגעוואָרפן אויף דער גאַס אָן אַ שום זאַך, אין איר בלויזן אונטערקלייד, וואָלט זי געקאָנט מאַכן אַ לעבן מיט די בעסטע פון זיי. בעת די קעניגן מערי פון שאָטלאַנד ווידער,

האָט איבערצייגט אירע מיניסטאָרן, אַז ווען מען זאָל זי אַרויסוואַרפן אויף דער גאַס מיט אַ הונדערט מיליאָן פונט אין געלט און אַן אַרמעע פון פופציק טויזנט סאָלדאַטן, וואָלט זי זיכער געמאַכט אַ תל פון אַלעם, און זי וואָלט געהאַט אַ שלעכטן סוף. אָבער דאָס וואָס זיי זענען געווען קעניגינס האָט דערמיט גאָרנישט צו טאָן; בלויז זייער פערזענלעכע קוואַליטעט אַלס פרויען איז עס געווען, וואָס האָט געשאַפן דידאָזיקע דיפערענץ. פונקט אַזוי קומט פאָר ווען איינער אַ געבוירענער קאַפּיטאַליסט איז גראָד אַ גוניע, און אַ צווייטער אַן אויסברענגער, אַ הולטיי. דאָס הייסט נישט, אַז דער קאַפּיטאַל פּראָדוצירט די פעיקייט אָדער די אומווערטיקייט. נעמט אַוועק זייער קאַפּיטאַל וועלן זיי זיין פונקט די אייגענע: פאַרטאָפּלט עס און איר וועט דאַדורך נישט פאַרטאָפּלען זייערע פעיקייטן נישט זייערע שוואַכקייטן. דער נאַרישסטער מענטש אין לאַנד קאָן גראָד זיין דער רייכסטער. דער קלוגסטער און דער גרעסטער קאָן אַמאָל נישט וויסן ווו ער וועט נעמען מאָרגן אויף אַ מיטאָג. איך חזר נאָך אַמאָל איבער, אַז קאַפּיטאַליסטן אַלס אַזעלכע דאַרפן נישט האָבן קיין שום ספּעציעלע פעיקייטן און זיי פאַרלירן גאָרנישט, ווען זיי האָבן עס נישט. אויב זיי זעען אויס ווי זיי וואָלטן געהאַט די פעיקייט צו שפּייזן דעם אַרבעטער ראובן — איז עס נור דערפאַר ווייל זיי האָבן אַוועקגענומען דאס שפּייז פון דעם פאַרמער שמעון; און אפילו דאָס האָבן זיי נישט געטון מיט זייערע אייגענע הענט: זיי האָבן באַצאָלט לוין דעם אַגענט, ער זאָל עס טון פאַרזייערטוועגן, און דעם געהאַלט האָט ער געהאַט פון דעם קרעמער יהודה. און ווען ראובן איז אַ קאַנאַל-אַרבעטער, שמעון אַן אינזשעניער לוי דער דירעקטער פון אַ טראָסט און יהודה איז אַ באַנקיר—בלייבט די סיטואַציע דורכויס נישט קיין פאַרענדערטע. ראובן, שמעון, לוי און יהודה טוען די גאַנצע אַרבעט: דער קאַפּיטאַליסט טוט גאָרנישט, אַ חוץ וואָס זי נעמט צו אַזויפיל געלט, וויפיל זי קאָן, פון דעם וואָס זיי פאַרדינען, און זי לאָזט זיי נישט פאַרהונגערן (זי הרגעט הייסט עס, נישט די גאַנדז, וואָס לייגט די גאָלדענע אייער).

דעריבער דאַרפט איר זיך נישט רעכנען מיט קיין איינציקער פון זיי, נישט מיט די קאַפּיטאַליסטישע צייטונגען, וואָס שרייען, אַז דער גאַנצער דערפאָלג פון אונדזער געשיכטע איז די פּרוכט פון קאַפּיטאַליסטישע ווערדע און טאַלאַנט, נישט מיט די אַנטיקאַפּיטאַליסטישע צייטונגען, וועלכע וואַרפן אַרויף די גאַנצע חרפּה און געמיינהייט פון אונדזער געשיכטע אויף דער גיריקייט פון די קאַפּיטאַליסטן. פאַלט נישט אַריין אין קיין אַנטציקונג און נישט אין קיין צאָרן. וואָס מער איר וועט פאַרשטיין דעם סיסטעם, אַלץ מער וועט איר זיך איבערצייגן, אַז די איבערגעגעבנסטע פּערזענלעכע יושרדיקייט קאָן דערצו גאָרנישט העלפן, סיידן עס זאָלן פאָרקומען פּאָליטישע ענדערונגען, וואָס זאָלן באַפרייען די גאַנצע נאַציע.

פונדעסטוועגן, הגם די קאַפּיטאַליסטן אַלס אַזעלכע כּוט גאָרנישט, אַחוץ וואָס זי אינוועסטירט איר געלט טוט דער קאַפּיטאַליזם שוין גאָר אַ סך. בעת די היימישע מאַרקן זענען פיל מיט די אַלע געוויינטלעכע סחורות, וואָס פּשוטע מענטשן קאָנען זיך דערלויבן צוקויפן לויט זייערע פאַרדינסטן און מיט די אַלע מאָדערנע לוקסוס-זאַכן, וואָס די רייכע, פאַרשטייט זיך, קויפן — מוז דאָס אָפּגעשפּאָרטע געלט, וואָס זאַמלט זיך דערווייל אָנזוכן פרישע אונטערנעמונגען, נייע און מער ריזיקאַלישע אונטערנעמונגען, און אַזוי אַרום ווערט דער קאַפּיטאַליזם געוואַגטער און מער עקספּערימענטאַל; ער הערט זיך צו צו די פּלענער פון די הונגעריקע מענער די גרויסע דערפינדער, אינזשעניערן אָדער כעמיקער! און גרינדעט נייע אינדוסטריעס און עפנטלעכע דינסטן ווי טעלעפאָן, אויטאָבוסן, לופט-פּאַרקער, ראַדיאָ-קאָנצערטן א. א. וו. דערנאָך הייבט ער אָן צו באַטראַכטן די פראַגע מכּוח פאָרטן, אויף וואָס ער וואָלט זיך נישט אומגעקוקט, ווען עס וואָלט נאָך געווען אָרט אינדערהיים פאַר נייע דיסטריעס. לעצטנס האָט אַן ווענן וועלכע מיר האָבן שוין פריער גערעדט. לעצטנס האָט אַן ענגלישע געזעלשאַפט אונטערגענומען זיך צו בויען אַ האַפן, וואָס קאָסט איר אָפּ אַ מיליאָן פונט פאַר אַ פאָרטיגעשן אינדזל אינם אַטלאַנטישן ים, און דערצו נאָך אַ פרייען האַפן (דאָס הייסט,

נישט צו רעכנען אפילו קיין שום אָפּצאָלונגען), מיטן באַדינג, אַז די רעגירונג פון יענעם אינדזל זאָל זיי לאָזן איינקאַסירן דעם טאַריף פון די סחורות פאַר זיך.

הגם די קאַפּיטאַליסטן זענען שטאַרק אין כעס, ווען די הונגעריקע ווענדן זיך אַמאָל צו דער רעגירונג נאָך אַ וואָסער עס איז הילף, האָבן זיי נישט קיין פּיצל חרפּה אַליין זיך צו ווענדן צו דער רעגירונג נאָך הילף. די באַן-געזעלשאַפט פאַרלאַנגט. אַז די רעגירונג זאָל גאַראַנטירן זייערע דיווידענדן; די לופט-שוך-געזעלשאַפטן פאַרלאַנגען פון דער רעגירונג, זי זאָל זיי אונטערשטיצן מיט גרויסע סומען געלט, כּדי זיי צו העלפן אויפהאַלטן זייערע אַעראָפּלאַנען און זיי זאָלן קאָנען מאַכן געלט דערפון? די קוילן-גרובן-אייגנטימער, צוזאַמען מיט זייערע אַרבעטער ציען אַרויס סובסידיעס פון דער רעגירונג און זיי דראָען מיט אַ סטרייק אויב זיי וועלן נישט באַקומען און די רעגירונג מיטן נעזעץ פונם „טרייד פאַסיליטעס אַקט" (אַ געזעץ צו פאַרלייכטערן דעם מסחר) גאַראַנטירט די הלוואות פאַר פּריוואַטע קאַפּיטאַליסטן, נישט פאַרזיכערנדיק קיין שום טייל פון אָט די אונטערנעמונגען פאַר דער נאַציע, וועלכע פאַרזאָרגט זיי מיט קאַפּיטאַל אויף קליינע פּראָצענטער און מוז נאָך פונדעסטוועגן צאָלן פאַר די סחורות און דינסטן, וואָס זי קויפט מיט טייערע פּראָפּיטירנדיקע פּרייזן. עס איז קוים פאַראַן אַזאַ אונטערנעמונג וואָס די קאַפּיטאַליסטן זאָלן זיך פון איר אָפּזאָגן, אויב זיי קאָנען נור קריגן דאָס אָפּגעשפּאָרטע געלט דערויף; און ווען זיי קאָנען נישט, זענען זיי שטענדיק גרייט אַרויסצוקריגן עס פון דער רעגירונג — דאָס הייסט אַרויסצוקריגן עס פון דער באַפעלקערונג דורך צווינגען זיי צו צאָלן שטייערן— און דערביי פאַרזיכערן זיי יעדן איינעם, אַז די רעגירונג אַליין קאָן פאַרן פאָלק גאָרנישט טון און די מענטשן מוזן תמיד אָנקומען צו די קאַפּיטאַליסטן, אַז זיי זאָלן אַלץ טון פאַר זייערטוועגן, זיי מיט אַלעם פאַרזאָרגן און אַז דערפאַר באַקומען די קאַפּיטאַליסטן די ריזיקע פּראָפיטן, דיווידענדן און רענטעס. זייערע אָפּעראַציעס זענען אַזוי אימגעהויער גרויס, אַז דאָס ענדערט די מאָס און די מיי-

נונג פון דעם, וואָס מיר רופן אונדזער לאַנד. קאַפּיטאַליסטישע האַנדלסגעזעלשאַפטן האָבן באַוועגט די רעגירונג, זי זאָל זיי געבן די פּריווילעגירטע פרייהייטן צוצונעמען גרויסע און געדיכט באַפעלקערטע אינדזלען ווי באָרניאָ, און גאַנצע אימפּעריעס, ווי אינדיע און גרויסע שטרעקעס לאַנד ווי ראָדעסיאַ צו הערשן דאָרט און אויסהאַלטן אַרמעען, מיטן צוועק צו מאַכן דאָרט אַזוי פיל געלט וויפיל עס איז נור מעגלעך. און דערפאַר היטן זיי געטריי, עס זאָל דאָרטן פלאַטערן בריטאַניעס פאָן, באַנוצנדיק זיך דירעקט אָדער אומדירעקט מיט דער בריטישער אַרמעע און פלאָט, אויפן רעכנונג פון די בריטישע שטייערצאָלער, כדי צו פאַרטיידיקן דידאָזיקע נצחונות זייערע; און לסוף האָט טאַקע די בריטישע מלוכה געמוזט איבערנעמען די פאַראַנטוואָרטלעכקייט וואָס האָט אייגנטלעך געדאַרפט זיין בלויז זייערע, און אַריינעמען אָט די אינדזלען און מדינות וואָס זיי האָבן פאַרנומען און צורעכנען, זיי צו דעם וואָס מען רופט בריטישע אימפּעריע; מיט דעם קוריאָזן רעזולטאַט, וואָס דאָס בריטישע פאָלק האָט באמת נישט געמיינט, אַז דער צענטער פון דער בריטישער אימפּעריע זאָל היינט זיין אינם מזרח אנשטאָט אין גרויס-בריטאַניען. און פון יעדער הונדערט פון אונדזערע מיטבירגער זענען בלויז עלף ווייסע אָדער אַפילו קריסטן. אַזויאַרום פירט אונדז דער קאַפּיטאַליזם צו אַלערליי אונטערנעמונגען, סיי אינדערהיים סיי אין אויסלאַנד, איבער וועלכער מיר האָבן נישט קיין קאָנטראָל און מיר פאַרלאַנגען עס לגמרי נישט. דידאָזיקע אונטערנעמונגען מוזן נישט תמיד זיין אומבאַדינגט שלעכט: א טייל פון זיי האָבן זיך אפילו אַרויסגעוויזן צו זיין באמת פיין; אָבער די צרה איז דאָס, וואָס די קאַפּיטאַליסטן גייט קנאַפּ וואָס אָן, צו עס וועט זיך אויסלאָזן גוט אָדער נישט. זיי מוזן ברענגען די אַקציאָנערן דעם צוגעזאָגטן פּראָפיט. ערגער איז נאָך, וואָס מען ווייסט נישט, וואָס זיי וועלן נאָך ווייטער טון און מיר קאָנען נישט גלויבן קיין איין וואָרט וואָס די צייטונגען דערציילן אונדז וועגן זייערע האַנדלונגען, אינדערצייט ווען דער אמת איז אַזוי נישט געווונטשן, און מען האָט אים אַזוי נישט ליב.

עס איז אמת שווער צו גלויבן, אז איר זאָלט זיך אויפ־כאַפּן אין איין שיינעם פרימאָרגן און זיך דערוויסן, אז דער פּאַרלאַמענט מיטן קעניג, האָבן זיך איבערגעצויגן קיין קאָנסטאַנ־טינאָפּאָל, אָדער גאָר קיין באַגדאַד אָדער גאָר קיין זאַנזיבאַר און די אומבאַמערקטע אינדזל זאָל פון היינט אָן בלייבן נישט מער, ווי א מעטעראָלאָגישע סטאַציע, אַפּרו־אָרט פאַר פייגל און אַן אָרט פאַר עולה־רגלניקעס, אַמעריקאַנער טוריסטן א. א. וו. אָבער וואָס וואָלט איר געקאָנט טון, ווען דאָס וואָלט יאָ פּאַסירט? דאָס וואָלט געווען אַן אַבסאָלוט לאָגישע אַנטוויקלונג מצד דעם קאַפּיטאַליזם. און דאָס איז נישט ווייניקער מעגלעך, ווי דאָס איבערטראַנספּאָרטירן די מעכטיקע רוימישע אימפּעריע פון רוים קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. אַלץ וואָס איר וואָלט געקאָנט טון, אויב איר וואלט געוואָלט זיין פאָרגעשריטן, אָדער אויב אייערע גע־שעפטן אָדער אייער מאַנס געשעפטן וואָלטן נור געקאָנט געפירט ווערן אין א גרויסן מעטראָפּאָליטישן צענטער, וואָלט געווען, אָדער אויך אַריבערצוציען זיך אויפן מזרח דאָס הייסט נאָכפאָלגן דעם קעניג מיטן פּאַרלאַמענט אדער אין מערב, קיין אַמעריקע און ווערן אויס בריטישע בירגער.

איר דאַרפט אייך פונדעסטוועגן נישט נעמען דערוויל פּאַקן. נור וואָס איר דאַרפט יאָ טון, איז צו באַפרייען אייער געדאַנק פון דער אידייע, אז בלויז דער קאָנסערוואַטיזם אין זיין אַלגע־מיינעם זין פון ליבע צו די אלטע וועגן און אינסטיטוציעס אין וועלכע איר זענט דערצויגן געוואָרן—וועט איר זיך קאָנען אויף וואָס פאַר עס איז אופן אַנטקעגנשטעלן דעם קאַפּיטאַליזם. דער קאַפּיטאַליזם אין זיין אומאויפהערלעכן אַרומזוכן ערטער, ווו צום בעסטן צו אינוועסטירן זיינע געלטער, זיין אַבסאָלוטע דרינגלעכקייט, צו געפונען הונגעריקע מענטשן, וואָס זאָלן אויפעסן זיין אָפּגעשפּאָרט ברויט. איידער עס ווערט אַלט, ברעכט דורך יעדע שטערונג אין וועג, רייסט זיך דורך, דורך יעדער גרענעץ, פאַרשלינגט יעדן גלויבן וואַרפט אום יעדער אינסטיטוציע, וואָס איז אים אין וועג און שטעלט אַוועק אַזעלכע געזעצן בנוגע דער מאָראַל, וואָס זאָלן אים צומבעסטן ליינען, פונקט אַזוי נשמהלאָז, ווי ער עפנט אויף

בענק און פּאַרציט טעלעגראַף-דראָטן און עס מוז אייך געפעלן, איר מוזט עס באַשטעטיקן, אויב איר ווילט נישט רוינירט ווערן און נאָך אפשר אַרייַנגעוואָרפן ווערן אין דער תּפיסה אָדער גאָר אויפגעהאָנגען ווערן.

LXVIII

ער לויפט, דער קאַפּיטאַליסטישער אויטאָמאָביל

קאַפּיטאַליזם האַלט אונז אַלזאָ אין אייביקער באַוועגונג. מילא באַוועגונג איז נישט קיין שלעכטע טבע: באַוועגונג איז לעבן, עס איז דער קעגנזאַץ פון אָפּגעשטאַנענקייט, פּאַראַליז און טויט. עס איז ניי און במילא פאַרקערט פון איינזייטיקייט און מיר נויטיקן זיך אזוי שטאַרק אין אַלץ וואָס איז ניי, אז ווען איר זאָלט נעמען די בעסטע זאַך, וואָס איז אונדז דערגרייכבאַר (לאָמיר זאָגן די בעסטע שפּייז, די בעסטע מוזיק, דאָס בעסטע בוך, דעם בעסטן געדאַנק, אָדער וואָס עס זאָל נישט זיין פונם בעסטן, וואָס ווערט נישט קאַליע) און זיך האַלטן דערמיט אַ לענגערע צייט, וועט עס אייך אָנהויבן עקלען. פּרויען, למשל, וואָס בייטן זיך, זענען דערטרעגלעכער, ווי אייגטאָניקע, ווי נישט אנגענעם זייערע ענדערונגען קאָנען אמאָל זיין, זיי ווערן טייל־מאָל אפילו דערהרגעט, אָבער מען פאַרלאָזט זיי זעלטן; איגם פאַרהייראַטן לעבן איז אויך נאָר דאָס איבערווערטלען זיך מיטן איבערבעטן זיך, וואָס מאַכט עס אַביסל דערטרעגלעכער. ווען מענטשן שאָקלען מיט די קעפּ דאַרויף, וואָס מיר לעבן אין אַן אומרו:קער צייט, פרעגט זיי, וויאַזוי עס וואָלט זיי געשמעקט צו לעבן אין א שטילער צייט, וואָס זאָל זיך קיינמאָל נישט ענדערן. קיינער זאָגט נישט, בעת ער קויפט אַן אויטאָמאָביל „וואָס פאַר־מעגלעכער אַלץ בעסער", באַוועגונג פרישט אָפּ, אויב מען ווייסט

באָר ווי־אַזוי זי צו קאָנטראָלירן, רירן און אָפּשטעלן, ווען זי הויבט אָן צו ווערן געפערלעך.

נישט קיין קאָנטראָלירטע באַוועגונג איז שרעקלעך. שטעלט זיך נאָר פאָר אין אַן אויטאָמאָביל, וועלכן איר ווייסט נישט ווי־אַזוי צו קירעווען און איר קאָנט אים נישט אָפּשטעלן. דער אויטאָמאָביל, וועלכער איז פאַרזאָרגט מיט מער ווי גענוג גאַפּט, פאַרלויפט פופציק מייל א שעה איבער אַן אינדזל וואָס איז פאַרשפּרייט מיט פעלזן און אַרומגערינגלט פון בערג און טאָלן! אָט דאָס איז דאס געפיל וואָס עס באַקומט זיך לעבנדיק אונטערן קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם, ווען מען הויבט אים אָן צו פאַרשטיין. קאַפּיטאַל לויפט מיט אונדז. דאָס הייסט, ער שלעפּט אונדז נאָך און מיר ווייסן פון דער דערפאַרונג, אַז עס האָט זיך תמיד געענדיקט מיטן וואַרפן די פּאַסאַזשירן איבערן ברעג פון די טאָלן, צופוסנס דעם באַרג, ווו עס ליגן צעשפּרייט די רויִנען פון אימפּעריעס. דער איצטיקער, פאַרצווייפלט־דרינגענדיקער פּראָבלעם פאַר אַלע מלוכות איז, וויאַזוי צו באַקומען דעם קאָנטראָל איבער אָט דער באַוועגונג; צוגרייטן גע זיכערטע וועגן פאַר אירעטוועיצגן און [illegible]פירן זי איבער דידאָזיקע וועגן. ווען מיר וואָלטן זי נור געקאָנט אָפּשטעלן בעת מיר זעצן זיך אוועק דענקען! אָבער ניין, דער אויטאָמאָביל וויל זיך נישט אָפּשטעלן, פאַרקערט, ער גייט אַלץ שנעלער און שנעלער, וואָס מער דער קאַפּיטאַל זאַמלט זיך, איין שטאַטס־מאַן גאָכן אַנדערן כאַפּט זיך אָן אינם ראָד און פּרוּווט זיין האַנט דערויף. קעניגן פּרוּוון זייער האַנט, דיקטאַטאָרן, דעמאָקראַטישע פּרעמיער־מיניסטאָרן, קאָמיטעטן און סאָוויעטן פּרוּוון זייער האַנט. און מיר קוקן א רגע אַרויף צו זיי מיט האָפענונג, עס דאַכט זיך אונדז, אז זיי האָבן שוין די קאָנטראָל, ווייל זיי טוען עס מיט א אויטאָריטעטישע מינע און פאַרזיכערן אונדז, אז אַלץ וועט זיין גוט אויב מיר וועלן זיך נור רויִק פאַרהאַלטן. אָבער דער קאַפּיטאַל לויפט אַלץ ווייטער, אנטלויפט מיט זיי אַלע און אונדזערע הערצער קלאַפּן צווישן שרעק און האָפענונג, מיר דערפרייען זיך. ווען אונדזער אומבאַהערשטע מאַשין שטעלט זיך גראָד אָפּ אויף א גליקלעכן אויבערפלאַך

און מיר קומען אַריין אין פאַרצווייפלונג, ווען מיר הערן דאָס רוישן פון די כוואַליעס אינם טאָל ביים באַרג, אַלץ העכער און העכער, אַנשטאָט עס זאָל אָפּשטאַרבן אין דער דיס־טאַנץ. געבענטש זענען דעמאָלט נור די, וואָס פאַרשטייען נישט און קאָנען נישט דענקען, זיי דאַכט זיך, אַז דאָס לעבן איז אַ לוסט־רייזע מיט אַ פּאָר אַנגענעמע אינצידענטן, וואָס מוזן פּאַסירן. טיילמאָל זענען אַזעלכע די בעסטע הערשער, פּונקט ווי די בעס־טע באַן־סיגנאַליסטן זענען די, וואָס פאַרשטייען נישט זייער געוואַלטיקע פאַראַנטוואָרטלעכקייט, כדי זיך צו שרעקן און פילן זיך נערוועז, אָבער סוף־כל־סוף איז די ציוויליזאַציע אָפּהענגיק דערפון, ווי אונדזערע רעגירונגען זאָלן געווינען אַ באַוווסטזי־ניקן קאָנטראָל איבער די קרעפטן, וואָס לויפן מיטן קאַפּיטאַליזם און כדי דאָס צו דערגרייכן, דאַרף מען אים קודם־כל גוט פאַר־שטייען. סתם שטאַרקער כאַראַקטער און ענערגיע, וויפיל מיר זאָלן דאָס נישט באַוווּנדערן, איז שעדלעך, אויב עס פעלט אינטע־לעקט און וויסן.

אונדזערע איצטיקע שוועריקייטן נעמען זיך דערפון, וואָס קיינער פאַרשטייט נישט, א חוץ עטלעכע סטודענטן, וועמעס ביכער, קיינער א חוץ זיי אַליין לייענט נישט, אָדער א מין נביא דאָ און דאָרט, וואָס שרייט אין דער מדבר און ווערט אָדער איגנאָ־רירט פון דער פּרעסע, אָדער מען קוקט אויף אים ווי אויף אַ מענטשן מיט צעדרייטע געדאַנקען. אונדזערע הערשער זענען פול מיט אילוזיעס פונם געלט־מאַרק, רעכנענדיק פינף פונט א יאָר פאַר הונדערט. אונדזערע ווײלער זענען נאָך אַזוי ווייט אויך נישט דערגאַנגען, מחמת ניין פון יעדער צען, פרוי אָדער מאַן, האָבן נישט מער דערפאַרונג אין קאַפּיטאַל, ווי אַ שעפּסל אין א פאַבריק פון וואָל, הגם די וואָל קומט פון זיין אייגענעם רוקן.

אָבער צווישן די הערשער און די, איבער וועלכע מען הערשט, איז פאַראַן זייער א וויכטיקער אונטערשיד. די רעגירונ־גען ווייסן נישט, וויאַזוי צו הערשן, אָבער זיי ווייסן, אַז מען נויטיקט זיך אין רעגירונגען און מען מוז דערפאַר גוט באַצאָלן.

די ווילער באַטראַכטן דאָס רעגירן ווי אַ טיראַנישע אַריינמישונג אין זייער פּערזענלעכע פרייהייט און שטייערן באַטראַכטן זיי, ווי אַ מין אויספּלינדערן פונם פּריוואַטן בירגער דורך אָנגעשטעל־טע פון אַ טיראַנישן שטאַט. אמאָל האָט דאָס נישט שטאַרק אויס־געמאַכט, מחמת דאָס פאָלק האָט נישט געהאַט קיין שטים. די קעניגן עליזאַבעט, למשל, האָט געזאָגט צום פּשוטן פאָלק און אפילו צו די געריכטס־געשווירענע און צו די גראַפן פון די באַצירקן, וועלכע האָבן צונויפגעשטעלט דעם פּאַרלאַמענט אין זייער צייט, אַז שטאַטס־ענינים האָבן נישט קיין שום שייכות מיט זיי און עס איז נישט זייער עסק, ווי מ׳זאָגט, און עס איז אַ גראָבקייט און אַן אומגעבילדעטער שטאָלץ פון זייער זייט צו וועלן האָבן אַן אייגענע מיינונג בנוגע אזעלכע ענינים. און טאָ־מער האָבן זיי געפּרוווט אַרגומענטירן, האָט זי זיי גלייך אַריינ־געוואָרפן אין תפיסה נישט וואַקלענדיק זיך אפילו קיין איינ־ציקע רגע. דאָך האָט זי אפילו נישט געקאָנט אַרויסקריגן גענוג געלט דורך שטייערן, כדי צו קאָנען דערלאַנגען אירע פּאָליטישע נצחונות. זי האָט קוים באַוויזן צו האַלטן זיך ביי דאָס איריקע, זייענדיק גאַנץ גערעכט בנוגע דעם פאָלק און די ריטער, ווען זי האָט געטענהט, אַז זיי זענען אַבסאָלוט נישט קאָמפּעטענט, ווייל זי אַליין איז געווען די קאָמפּעטענטסטע פּערזאָן אין איר צייט. דידאָזיקע צוויי מעלות האָבן איר געגעבן די מעגלעכקייט צו זיין אומאָפּהענגיק פון די גרויסע אַרמעען, אויף וועלכע אַנ־דערע דעספּאָטן האָבן זיך כסדר געשטיצט. זי האָט געקאָנט רע־כענען אויף דער לאָיאַליטעט פונם פאָלק, מחמת זי איז געווען פעיִק, ווי מ׳זאָגט, צוצושטעלן די סחורה. ווען אירע טראָנפאָלגער האָבן געפּרוווט זיין אַזוי דעספּאָטיש ווי זי איז געווען, מיטן חילוק, וואָס זיי האָבן נישט געקאָנט „צושטעלן די סחורה" האָט מען איינעם געקעפּט און דעם צווייטן האָט מען אַרויסגעטריבן פון לאַנד. קראָמוועל האָט זיך מיט איר אויסגעגליכט אין פע־יִקייטן; דאָך, הגם ער איז געווען איינער פון פּאַרלאַמענט, איז ער געצוווּנגען געווען צו האַלטן אַ שטאַרקע האַנט איבער׳ן פּאַר־לאַמענט און הערשן מיטן כוח פון געווער.

וואָס שייך דעם פשוטן פאָלקס־מענטש, איז די טענה אַז דערפאַר, וואָס ער איז אָרעם און האָט נישט קיין ידיעה אין פּאָליטיק קאָן ער נישט קוואַליפיצירט ווערן צו באַטייליקן זיך אין דער רעגירונג פונם לאַנד, אָט די טענה איז אָנגענומען גע־וואָרן ביז דאָ נישט לאַנג אין מיין אייגענער צייט. אין מיין פאָטערס צייט איז די טענה, אַז געבן יעדן מאַן א שטים (שוין נישט רעדנדיק וועגן יעדער פרוי), איז א שטות און ווען מען זאָל עס דורכפירן וואָלט עס געווען געפערלעך — געווען אָנגע־נומען ווי א זעלבסטפאַרשטענדלעכע זאַך, נישט נאָר ביי קאָנסער־וואַטאָרן, ווי דער דאָק אָף וועלינגטאָן, נור ביי עקסטרעמע רע־וואָלוציאָנערן ווי דער יונגער פּאָעט שעלי למשל.

ס'דאכט זיך מיר ווי עס וואָלט נעכטן געווען, ווי מיסטער ווינסטאָן טשערטשל האָט דערקלערט, אַז די לייבאָר איז נישט פעיק צו הערשן.

מעגלעך, אַז איר שטימט אפשר איין מיט דער קעניגין עליזאַבעט, קראָמוועל, וועליגטאָן, שעלי און מיסטער ווינסטאָן טשערטשל. אַלנפאַלס, אויב עס איז אזוי, זענט איר גאַנץ גע־רעכט, דערפאַר וואָס, הגם מיסטער רעמזי מאַקדאָנאַלד האָט לייכט איבערגעצייגט דאָס לאַנד, אַז א לייבאָר־רעגירונג קאָן לפּחות פירן אזוי גוט, ווי די ליבעראַלע אָדער די קאָנסערוואַטי־ווע רעגירונגען, וועלכע האָבן געהאַט מיסטער טשערטשלס אונ־טערשטיצונג, איז דער אמת, אַז זיי קאָנען קיינס נישט פירן די מלוכה ווי געהעריק: דער קאַפּיטאַליזם אנטלויפט מיט זיי אַלע, שלעפט זיי אַלע מיט. די האָפענונגען וואָס מיר האָבן געלייגט צו פאַרברייטערן די פרייהייט צום ערשטן לגבי די אַרבעטער (מענער) און דאַן די פרויען וואָס עס באַדייט, אַז עס וואָלט דערגרייכט אַלע דערוואַקסענע מענטשן — איז געווען אַן אַנטוישונג אויף אַזויפיל, וויפיל עס האָט א שייכות מיטן קאָנטראָלירן דעם קאַ־פּיטאַליזם און פאַקטיש אויך אויף א סך אַנדערע געביטן. דעם ערשטן געברויך וואָס די פרויען האָבן געמאַכט פון זייערע שטי־מען איז געווען אַרויסצוּשטויסן מיסטער מאַקדאָנאַלד פון פּאַר־לאַמענט, צו שטימען דערפאַר אַז מען זאָל אויפהענגען דעם

קייזער און צווינגען דייטשלאַנד זי זאָל באַצאָלן די קאָסטן פון דער מלחמה. ביידע אַזעלכע אוממעגלעכקייטן וואָס האָבן אפילו נישט געטאָרט אַרויפגעלייגט ווערן אויף א מאַן—אַ ווייל‎ער. זיי האָבן באַקומען שטים-רעכט ווייל זיי האָבן געטענהט, אז זיי זענען פונקט אזוי קאָמפּעטענט אין פּאָליטישע ענינים, ווי די מענער און אזוי גיך, ווי זיי האָבן עס באַקומען האָבן זיי גלייך באַוויזן אז זיי זענען פונקט אזוי אומקאָמפּעטענט. דעם איינציקן ציל וואָס זיי האָבן דערגרייכט ביי די וואַלען איז געווען דאָס, וואָס דער זיג איבער מיסטער מאַקדאָנאַלד דורך זייערע שטימען אין לייסעסטער האָט באַוויזן, אַז זיי זענען נישט, ווי זייער נאַרישסטער קעגנער האָט זיך אויסגעדריקט זיכער צו שטימען פאַרן שענסטן מאַנספּערשוין.

דאָס פאַרגרעסערן די פּאָליטישע מאַכט פון דער גאַנצער „קאַמיניטע‟ (דעמאָקראַטיע ווי זיי רופן עס) האָט גורם געווען, עס זאָל זיך ווידער פאַרשטאַרקן דער ווידערשטאַנד קעגן דער רעגירונג און קעגן שטייערן אין א מאָמענט, ווען נור אַן אויס־געברייטערטע רעגירונג און שטייערן קאָנען האָבן א װעלכע עס איז האָפנונג צו קאָנטראָלירן דעם ראַשיקן לויף פונם קאַפּיטאַ־ליזם צום אָפּגרונט. און דאָס האָט באשאפן א טענדענץ, וואָס די אַלטע סופראַזשיסטקעס און סופראַזשיסטן האָבן אפילו נישט גע־חלומט און צו וואָס זיי וואָלטן אפילו נישט צוגעהאָלפן, ווען זיי וואָלטן דערפון יאָ געחלומט: נעמלעך פאַנאַנדערצולאָזן די פּאַר־לאַמענטאַרישע רעגירונג און איינפירן אויף איר אָרט א דיקטאַ־טאָרישע מלוכה. פאַרצווייפלט דערפון וואָס עס איז איר נישט געלונגען איינם פּאַרלאַמענט אַרויסצוראַטעווען די אינדוסטריע פון די פּראָפיטירער און דעם געלט-קורס פון די פינאַנסן (וואָס מיינט די לעבנס-מיטלען פונם פאָלק פון דער ריין רוי־ אַרוסראַטעווען בערישער זייט פונם קאַפּיטאַליזם) האָט אייראָפּע אָנגעהויבן ליאַר־ מען נאָך פּאָליטישע דיסציפּלינירטן וואָס זאָלן זי ראַטעווען. דאָס זיגערישע פראַנקרייך, וועמעס געלט-קורס עס ליגט אין רינשטאָק, בעט כמעט, קאָן מען זאָגן, אויף אַ נאַפּאָלעאָן אָדער א פּאָליטישן משיח. איטאַליען האָט אַראָפּגעוואָרפן דעם פּאַרלאַמענט און האָט

איבערגעגעבן די בייטש מוסאָלינען, ער זאָל דערשלאָגן די אי־טאַליענישע דעמאָקראַטיע און ביוראָקראַטיע און שאַפן אַ ווירק־זאַמע קראַפט און עפּעס א שטיקל אָרדנונג. אין שפּאַניען האָט דער קעניג מיטן מיליטערישן הויפּט־קאָמאַנדיר זיך אָפּגעזאָגט ווייטער צו דולדען דעם דעמאָקראַטישן נאָנסענס און זיי האָבן גענומען דאָס געזעץ אין זייערע אייגענע הענט אַריין. אין רוסלאַנד האַלט אויף א מינאָריטעט פון איבערגעגעבענע מאַרק־סיסטן מיט פּשוטן צוואַנג אַזאַ רעגירונג, וואָס איז מעגלעך אין די צייַן פון אַן אומצופרידענעם פּויערנטום. אין ענגלאַנד וואָלט מען וואַרעם אויפגענומען א קראָמוועל, ווען נישט צוויי אורזאַכן: ערשטנס איז קיין קראָמוועל נישט פאַראַן, צווייטנס, ווייל די געשיכטע לערנט אונדז, אַז אויב מיר וואָלטן געהאַט א קראָמוועל און ער וואָלט ווידער געהערשט איבער אונדז מיטן כּוח פון מיליטער, וואָלט ער נאָכן אויספּרובירן יעדן סאָרט פּאַרלאַמענט איינגעפונענדיק איינעם ערגער פונם צווייטן, אויסגעמאַ־טערט געוואָרן אָדער גאָר געשטאָרבן אין משך פון עטלעכע יאָר; דאַן וואָלטן מיר זיך צוריק אומגעקערט ווי דאָס חזיר, צו וואַלגערן זיך אין דער בלאָטע און איבערגעלאָזט די תּחית־המתים אויפגעשטאַנענע פּראָפעסיראַר נקמה צו נעמען אינם מת פונם אויסגעמאַטערטן הערשער. אויסצוגיסן דעם גרימצאָרן, וואָס זיי האָבן נישט געוואַגט אַרויסצוּווייזן בשעת ער האָט געלעבט. אונ־דזער אומפעיקייט צו הערשן איבער אונדזער אייגן לאַנד, שטעלט אונדז אַוועק אין אַזאַ לאַגע, אַז מיר זענען צופרידן איבערצו־געבן דעם „דזשאָב״ (די אַרבעט) וועמען עס איז, אַבי נור ער איז גענוג שטאַרק עס אונטערצונעמען; אָבער דאָס נישט וועלן באַהערשט ווערן בכלל, איז גורם אַז מיר זאָלן קוקן אויף אָט די שטאַרקע, קראָמוועלס אָדער מוסאָליניס ווי אויף אומדערטרעג־לעכע טיראַנען און מיר פאַלן צוריק אַריין אין אַפּאַטיע, אַזוי גיך ווי ער קערט זיך אָפּ פון אונדז, אָדער ער שטאַרבט. מיר שרייען, אַז מיר דאַרפן האָבן א דעספּאָטישע דיסציפּלין, ווייל מיר קאָנען נישט פאַרטראָגן די טרויעריקע פאָלגן פון אַנאַרכיע און ווען מיר באַקומען די דיסציפּלין, שרייען מיר, אַז מיר קאָ־

נעמען נישט פֿאַרטראָגן די שטרענגע געזעצן, מיט וועלכע מען וויל רעגולירן די אָרדנונג און מיר לעכצן נאָך דעם, וואָס מיר רופֿן פֿרייהייט. אין יעדן בלינדן געיעג נאָך עקסטרעם־טעטן גיסן מיר אויס דאָס קינד פֿון באָד, צוזאַמען מיטן וואַסער. מיר לערנען גאָרנישט פֿון די דערפֿאַרונגען, מיר באַקומען נור ביישפּילן פֿון דער שלעכטער באהאַנדלונג, מצד דער מאַכט און פֿון די שרעקן פֿון אָט די פֿרייהייטן, נישט באַשטימענדיק קיין גרענעץ פֿאַר קיין איינע פֿון זיי.

לאָמיר זען, צו מיר קאָנען נישט אָפּרייניקן אָט דעם ענין וועגן דער מלוכהס „ווערטיס ליבערטע" איידער מיר גייען זיך אָפּזאָגן פֿון דער מענטשלעכער ראַסע, אַלס פּאָליטיש האָפּ־נוגסלאָז.

LXIV

די נאַטירלעכע גרענעץ פאַר פרייקייט

איינמאָל פאַר אַלעמאָל, מיר זענען נישט געבוירן געוואָרן פריי און מיר קאָנען נישט זיין פריי כל־זמן אַלע מענטשלעכע טיראַנען וועלן נישט אויסגעראָטן אָדער אַראָפּגעזעצט ווערן פון טראָנען, אָבער דאַן וועט נאָך אַלץ בלייבן איין טיראַן, וועלכן מען קאָן נישט דערשלאָגן און נישט אויסראָטן. דער דאָזיקער טיראַן איז די נאַטור. ווי לייכט די נאַטור באַגייט זיך מיט אונדז אויף די אינדזלען ביים דרום־ים, וווּ איר קאָנט זיך וואַרעמען אויף דער זון און בלויז אַראָפּבייגן זיך כדי צו באַקומען שפּייז און אפילו דאָרט מוזט איר זיך אויסבויען אַ כאַטע און אויב איר זענט אַ פרוי מוזט איר טראָגן, האָבן און דערנערן קינדער מיט מי און מאַטערניש. און אַזויווי די מענער זענען דאָרט שיין, האָבן זיך ליב אַרומצודרייסן, זענען שטאַרק אייפערזיכטיק און האָבן נישט מער וואָס צו טון, אַ חוץ האַלטן אין איין פאַרפירן ליבעס פאַרווײלט מען זיך מיט גימנאַסטיק, און אַ מין ספּאָרט, וואָס מ׳הרגעט זיך אויס איינער דעם צווייטן און איר מוזט זיך כסדר פאַרטיידיקן מיט אייערע אייגענע הענט.

אָבער אין אונדזערע געגנטן איז די נאַטור אַ שווערע פּראָווי־מוסטער. אין די פּרימיטיווע צייטן איז דער מצב געווען אַזעלכער, אַז נור דורך שווערער אַרבעט פון באַגינען ביז שפּעט אינדערנאַכט האָבן מיר געהאַט די מעגלעכקייט, זיך צו נערן,

קליידן ווי עס איז און האָבן א אָפּדאַך, זיך צו באַשוצן און איבערצוהאַלטן אונדזער שטרענגן קלימאַט. נישט איינמאָל זענען מיר אומגעקומען פון הונגער און פאַרפלייצונגען, פון וועלף און ווילדע שטורעמס און רעגנס און אין בעסטן פאַל האָבן די פרויען געמוזט טראָגן האָבן און דערציען גרויסע פאַמיליעס, כדי צו פאַרגיטיקן די געוואַלטיקע שטערבלעכקייט צווישן די קינדער. זיי האָבן געמוזט אַליין שפּינען און נייען די מלבושים פאַר דער גאַנצער פאַמיליע, באַקן דאָס ברויט און קאָכן די מאָלצייטן פאַר זייערטוועגן. אַזויפיל פרייע צייט וויפיל עס געניסט אַ היינטיקע מאָדערנע פרוי איז געווען נישט נור א חרפה: עס איז געווען אַן אוממעגלעכקייט. אַ שעף האָט געמוזט שווער אַרבעטן פאַר זיין מאַכט און פּריווילעגיע אַלס געזעצגעבער, אַדמיניסטראַטאָר און שעף פון דער פּאָליציי און וואָלט אפילו זיין צעלאָזנסטע פרוי געפרווט וועלן נעמען זיך אַזויפיל פרייע צייט און לעבן אַזוי אויסברענגעריש, ווי עס טוען היינט טויזנטער געוויינטלעכע פרויען אָן שום פאָרוואורף — וואָלט ער זי זיכער אויסגעבעסערט מיט א שטעקן, וואָס וואָלט געווען אַזוי דיק ווי זיין גראָבער פינגער און מען וואלט געקוקט דערויף נישט נור ווי אויף אַן אומשולדיקן טאַט. נור מען וואָלט אים נאָך באַטראַכט פאַר א מענטשן וואָס איז אַקטיוו און ווייסט, וויאַזוי אויסצונוצן זיינע פליכטן. אויך פון די פרויען האָט מען פאַרלאַנגט זיי זאָלן טון דאָס אייגענע מיט זייערע טעכטער, און נישט לערגען זיי צו טון ווי די דאַמען פון וויקטאָריעס צייטן, אז צו אַרבעטן און צו טון עפּעס, וואָס איז נוצלעך, איז א חרפּה און אויב עס קאָן אויסגעמיטן ווערן און מען מוז טון עפּעס א נוצלעכע אַרבעט — זאָל מען אָנקלינגען נאָך דער דינסט און נישט דערוועגן חלילה צו טון עס מיט דער אייגענער האַנט.

איצט האָט די קאָמערציעלע ציוויליזאַציע כסדר אָפּגעגעבן זיך מיט דערגרונטעוועט און אויפצופּענען וועגן, וויאַזוי צו טון די פליכטן, וואָס די נאַטור לייגט אויף אייך אַרויף מיט ווייניקער צרבעט. וויסנשאַפטלעכע מענער שטרעבן צו אַנטדעקן דערפאַר, ווייל זיי ווילן דערגיין די סודות פון דער נאַטור; אָבער

אזעלכע באַקאַנטע אַנטדעקונגען, ווי דערפֿבויגן און די שפּיז, דער רידעל און די לאָפּאַטע און דאָס אַקער-אייזן, דאָס ראָד און די געוועלבן קומען דערפֿון, וואָס מען האָט געזוכט אַ מיטל צו פֿאַרגרינגערן די אַרבעט אינדרויסן. אינעווייניק אין הויז, מאַכט דאָס שפּין-ראָד און דאָס שפּין-העלצל, די פֿייערפֿאַן און דאָס פֿייער-אייזן, די רייב-באַרשט און דער זייף, די נאָדל און די פֿאַרזיכער-נאָדל גרינגער די הויז-אַרבעט. אַ טייל אַנטדעקונגען מאַכן די אַרבעט אפשר שווערער, אָבער דערפֿאַר קורצער און שכלדיקער, אָדער אַז נישט מאַכן זיי מעגלעך אַזעלכע אָפּעראַציעס, וואָס זענען פֿריער אומעגלעך געווען: למשל, דעם אַלפֿאַבעט, אַראַבישע ציפֿערן, אַליין-רעכנער אַלגעבראַ. אַנשטאָט זיך אַליין איינצושפּאַנען צו דער אַרבעט, שפּאַנט איר בעסער איין דאָס פֿערד, דעם אָקס, זאָלן זיי זיך ברעכן דעם רוקן; און שפּעטער זעט איר גאָר, אַז דאַמף, אויפֿרייסנדיקער שפּירטוס און עלעקטריציטעט זאָלן טון די אַרבעט פֿון די געבויגענע רוקנס. מען האָט שוין דערגרייכט דערצו, אַז מענטשן זאָלן קאָנען טון אַנשטאָט מער אַרבעט ווי עס איז געזונט פֿאַר זיי – ווייניקער. פֿון דער נאָדל ווערט אַ ניימאַשין, פֿון דער קערבאַרשט – אַ שטויבזויגער און ביידע ווערן זיי געטריבן דורך אַ קנעפּל אין דער וואַנט פֿון אַ מאַשין, וואָס געפֿינט זיך מײַלן ווײַט, אַנשטאָט צו דאַרפֿן טרעטן מיט די פֿיס און באַוועגן מיט די הענט. אינם קאַפּיטל 42 האָבן מיר געכאַפּט אַ בליק אויף דעם, ווי אַזוי מיר האָבן פֿאַרלוירן די אַלטע פֿעיקייטן צו פֿיזישע אַרבעט און די אַלטע געניטקייט אין האַנדל, און מבינית אויף סחורות, צוערשט דורכן צעטיילן די אַרבעט (זייער אַ וויכטיקע דערפֿינדונג) און דערנאָך דורכן איינפֿירן מאַשינעריע. אויב איר האָט הײַנטיקע צײַטן אַ דינסט, וועלכע מען האָט געלערנט אין אַן ערשטקלאַסיקע אינסטיטוציע ווי אַזוי זיך צו באַגיין מיט דער מאָדערנע מאַשינעריע פֿאַר הויז-אַרבעט און איר ווילט איר אַרויסנעמען אויפֿן דאָרף – איך וועל נאָך נישט גיין אַזוי ווײַט, צו זאָגן, אַז הגם זי ווייסט, ווי אַזוי צו נוצן דאָס קנעפּל פֿון אַן אויטאָמאַטישע עלעקטרישע ווינדע אָדער אַרויפֿגיין און אַראָפּגיין פֿון

אַן „עסקעלעטאָר“ און נישט פּאַלן אויף דער נאָז, קאָן זי נישט אַראָפּגיין אָדער אַרויפגיין אויף די שטיגן — אָבער עס איז מעגלעך, אַז עס וועט אינגיכן קומען דערצו. נור דערוויילֹ וועט איר האָבן פאַר זיך אַן איבערציווילִיזירטע פרוי, וועלכע איר וועט צופרידן זיין אויסצוטוישן אויפן ערשטן בעסטן פּרימיטיוון דאָרפסמיידל. אויב עס זענען נאָך איבערגעבליבן פּרימיטיווע דערפער אין אייער געגנט.

אָבער לאָמיר זיך האַלטן ביי אונדזער געליבטער טעמע, מכּוח דעם קלאַס ליידיקגייער און אונדזער פּערזענלעכע פרייהייט.

וואָס איז פרייהייט? — פרייע צייט. וואָס איז פרייע צייט? — פרייהייט. אויב איר קאָנט אַ זאָג טון — ווען עס פאַלט אייך איין: „איך קאָן מיר טון, וואָס איך וויל אין אַ שעה אַרום“ דאַן זענט איר אין אַט דער שעה פריי. אויב איר זאָגט: „אינם משך פון דער און דער שעה מוז איך טון אַזאַ און אַזאַ אַרבעט צי איך וויל אָדער נישט“ - זענט איר אין יענער שעה נישט פריי צולהכעס די מאַגנאַ קאַרטאַ, די דעקלעראַציע פון רעכטן אָדער אומאָפּהענגיקן, און אַלע אַנדערע פּאָליטישע דאָקומענטן אין שייכות מיט אייער אַזוי גערופענער פרייהייט.

צי מעג איך אייך נאָכגיין אין אייער טעגלעכן מאַרשרוט און איר זאָלט מיך נישט האַלטן פאַר קיין מענטשן וואָס מישט זיך אין יענעמס געשעפטן? מען וועקט אייך אויף אינדערפרי, צי איר ווילט יאָ אָדער נישט; אָדער עס וועקט אייך די דינסט, אָדער דער נערוונדערשיטערנדיקער אָבשייליכער וועק-זייגער... איר מוזט אויפשטיין מאַכן פייער, אָפּוואַשן זיך, אָנטון זיך, צוגרייטן זיך און עסן אָנבייסן. אַלזאָ ביז איצט נישט קיין פרייהייט — איר מוזט עס טון. דאַן מוזט איר פאַרבעטן דאָס בעט, אָפּוואַשן די כּלים פונם אָנבייסן, אויסקערן און צורוימען די שטוב, דאַן זיך אַליין אין אָרדנונג ברענגען, דאָס הייסט, אַז איר מוזט זיך ווידער אַמאָל וואַשן און אָנטון זיך מער — וויינִיקער, איר זאָלט אויסזען געזונט אָנשטענדיק אַרויסצוגיין איינקויפן פרישע פּראָדוקטן און אַנדערע נויטיקע זאַכן. יעדער מאָלצייט, וואָס איר עסט פאָדערט צוגרייטונג, קאָכן און אָפּוואַשן

נאָכן עסן אריינגערעכנט. אינם משך פון אַט דערדאָזיקער אַרבעט מוזט איר גיין פון אָרט צו אָרט, וואס אפילו אין הויז איז עס אַ קאַטאָרגע-אַרבעט, אַראָפּ און אַרויפקריכן אויף די טרעפּן, איר מוזט זיך אָפּרוען אַביסל פון צייט צו צייט און לסוף מוזט איר זיך לייגן שלאָפן אויף אַכט שעה.

טאָמער איז עס נאָך ווייניק, מוזט איר נאָך פאַרדינען דאָס געלט. כדי צו האָבן פאַר וואָס איינצוקויפן און צו באַצאָלן דירה-געלט און שטייערן. דאָס קאָנט איר טון אויף צווייערליי אופנים: איר קאָנט אַרבעטן אין וואָסער עס איז געשעפט, ווייניקסטנס אַכט שעה א טאָג מיט א צולאָג, דאָס פאָרן צו און פון דער אַרבעט, אָדער איר קאָנט חתונה האָבן אזן אין אזאַ פאַל וועט איר מוזן צוגרייטן פאַר אייער מאַן און קינדער אַלע מאָלצייטן, קאָכן איינקויפן ד. ה. אַלץ וואָס איר פלעגט טון פאַר זיך וואַשן און אָנטון די קינדער ביז זיי וועלן זיין גענוג גרויס; זאָלן זיך קאָנען אַליין וואַשן און אָנטון און טון די אַלע אַנדערע אַרבעטן, וואָס געהערן צו דער באַשעפטיקונג פון ווייב און מוטער, אריינגערעכנט די אַדמיניסטראַציע איבער די פאַמיליע-הכנסות. אויב איר וועט צוזאַמענרעכנען די אַלע שעהן, וואָס איר זענט געצוווּנגען צו פאַרברענגען אויף אזא אופן און אַראָפּרעכנען זיי פון די פיראונצוואנציק שעה. וואָס די באַטור האָט אייך געגעבן אויף צו טון אין זיי אייער אַרבעט, וועט די איבערגעבליבענע צייט הייסן אייער פרייע צייט דאָס הייסט אייער פרייהייט. היסטאָריקער, זשורנאַליסטן און פּאָליטישע רעדנער קאָנען אייך זאָגן, אז דער זיג איבער דער אַרמאַדאַ, דאָס אָפּשניידן דעם קעניג טשאַרלס דעם קאָפּ און דאָס אַרויפזעצן דעם האָלענדישן ווילהעלם אנשטאט דעם שטאָטישן דזשעמס אויפן טראָן דאָס דורכפירן דאָס געזעץ וועגן דעם אייגנטום פון א פאַרהייראַטער פרוי, דער זיג פון די סופראַזשיסטקעס בנוגע שטים-רעכט פאַר פרויען, האָבן אייך געשאַפן פרייהייט; און אין ענטוזיאַסטישע מאָמענטן, וואָס אזעלכע פאַרזיכערונגען זענען גורם, קאָנט איר אפשר זינגען מיט אייפער. אז „די בריטן וועלן קיינמאָל, קיינמאָל נישט זיין קיין שקלאַפן”. אָבער הגם דידאָזיקע געשע-

ענישן האָבן אייך אפשר געהאָלפן צו באַפרייען זיך אַביסל פון פאַרשידענע אומאַנגענעמלעכקייטן וואָס איר וואָלט געמוזט אויס־שטיין ווען זיי וואָלטן נישט פאָרגעקומען, האָבן זיי אייך נישט צוגעגעבן גאָרנישט צו אייער פרייער צייט און במילא נישט צו אייער פרייהייט. די איינציקע געזעצן פון פאַרלאַמענט, וואָס האָבן באמת געשאַפן אַביסל מער פרייהייט, דאָס הייסט, זיי האָבן פאַרמערט די מינוטן אין וועלכע די צייט פון דער פרוי געהער צו איר, זענען די פאַבריק־געזעצן, וואָס פאַרקלענערן די שעהן פון איר אינדוסטריעלע באַשעפטיקונג. די געזעצן בנוגע זינטיק־אַרבעט, וועלכע פאַרבאָטן קאָמערציעלע אַרבעט יעדן זיבעטן טאָג און די „בענק־האָלידיי־געזעצן". געוויסע יום־טובים, מערסטנס זו־מער, ווען דער עולם איז פריי פון דער אַרבעט אַ פאָר טעג.

איר זעט אַלזאָ, אַז דאָס רעדן פון פרייהייט, אַ שטייגער ווי מיר אַלע וואָלטן געווען אָדער אַבסאָלוט פריי. אָדער פאַר־שקלאַפט, איז אַ נאַרישע געוווינהייט. די נאַטור דערלויבט קיינעם פון אונדז נישט קיין אַבסאָלוטע פרייהייט. אין באַצוג צום עסן, טרינקען, וואַשן און, קליידן זיך שלאָפן און אַלע אַנדערע מענטש־לעכע פיזישע נויטווענדיקייטן איז דער אומפאַרבעסערלעכער שלעפער, וואָס איז מקריב יעדער אָנשטענדיקייט און יעדע ער־לעכקייט פאַר דער פרייהייט, פּונקט אזא שקלאַף ווייניקסטנס אַ צען צוועלף שעה אַ טאָג, ווי אַ קאָנסטיטוציאָנעלער קעניג, וועל־כער מוז לעבן כמעט דאָס גאַנצע לעבן לויט אַ מין דיקטאַטור. אַ נעגערין וואָס איז אַ שקלאַפין און האָט נישט מער ווי זעקס שעה אַ טאָג פאַר זיך, האָט מער פרייהייט פון אַ פרייע ווייסע פרוי וואָס האָט נישט מער ווי דריי שעה אַ טאָג פאַר זיך. די ווייסע פרוי האָט די פרייהייט צו שטרייקן און די נעגער־פרוי נישט, דערפאַר קאָן אָבער די צווייטע זיך טרייסטן מיט איר פרייהייט צו קאָנען באַגיין זעלבסמאָרד (פונדאַמענטאַל איז עס די אייגענע זאַך) און מיט איר רחמנות צו דער ענגלישער פרוי, וואָס האָט אַזויפיל ווייניקער פרייע צייט פון איר, און זיך טראַכטן אַז זי איז דאָך נישט מער נעבעך ווי אַן אָרעמער ווייסער „טרעש" (אַ נידריקער מענטש).

פאַרשטייט זיך, אַז שטרעבנדיק אַליין צו פרייהייט, האָבן מיר אַלע רחמנות אויפן שלעפער. דער חילוק צווישן אונדז און אים — אויב עס איז פאַראַן אַ חילוק — איז דאָס, וואָס לעכצנדיק אַזוי נאָך אַ ביסל פרייע צייט, קאָנען מיר אפשר אַרבעטן שווערער ביי זאַכן, וואָס מיר האָבן ליב—איידער אַלע שקלאַפן—אַ חוץ ביי דער ברוטאַלסטער צוואַנג אַרבעט — ביי זאַכן וואָס זיי מוזן טון. דער בראָדיאַגע ברענגט אויס זיין פרייע צייט אויף גאַרנישט און עס איז אים שלעכט. מיר ווילן אויספילן אונדזער פרייע צייט אַזוי, אַז מיר זאָלן זיך פילן גליקלעך, מחמת איר מוזט געדענקען, אַז פרייע צייט הייסט נישט רוען. אַזאַ רו, ווי שלאָפן, איז אַ געצוווּנגענע רו. אמתע פרייע צייט הייסט, קאָנען טון, וואָס עס געפעלט אונדז און נישט גאָרנישט טון. בעת איך שרייב דידאָזיקע שורות, האָט זיך צעפלאַקערט אַ שרעקלעכע מחלוקה צווישן די קוילן-גרעבער און די אייגנטימער פון די קוילן-מינעס, צוליב דעם פאַרקלענערן די אַרבעט אין די מינעס פון זיבן שעה אַ טאָג אויף אכט, מען זאָגט, אַז די מינעס-אַרבעטער ווילן האָבן אַ זיבן-שעהדיקן אַרבעטס-טאָג. דאָס איז פאַלש אויסגעדריקט. די אַרבעטער ווילן אייגנטלעך נישט זיבן שעה אַרבעט, נור זיבעצן שעה נישט אַרבעטן, פון וועלכער די נאַטור וועט זיך אַראָפּנעמען ווייניקסטנס צען שעה פאַר אירע באַדערפענישן און די באַוועגונגען וועלן פאַרנעמען נאָך איינע. אַזוי אַרום וועט דער מינעס-אַרבעטער, אויב ער וועט פאָרזיכטיק פאַנאַנדערטיילן זיין צייט, נישט אַרומטרייבן זיך און אויב ער וועט נאָך האָבן מזל מיטן וועטער אין דעם סעזאָן, וועט ער אפשר קאָנען האָבן זעקס שעה פרייע צייט פון די גאַנצע פיראונצוואַנציק אויפן באַזיס פון אַ זיבן-שעהדיקן אַרבעטס-טאָג. ער וועט אַזויאַרום האָבן זיבן שעה אויף פאַרדינען, עלף שעה אויף שלאָפן דערהאָלן זיך און באַוועגונג. עס איז אַלזאָ די זעקס שעה פרייהייט, וואָס ער וויל אַרויסקריגן. אויב אפילו דער איצטיקער אָביעקט פאַר פאַרלאַנגען קורצערע אַרבעטס-שעהן, איז בלויז אַ לאַפּקע פאַר זיין אמתן ציל, וואָס איז צו אַרבעטן די אייגענע שעהן, נור צו באַקומען באַצאָלט פאַר אַן איבערשעה (איבער-

שעהן צאָלן זיך פאַר אנדערטהאַלבן)— איז אויך זיין אמתע מיי־
נונג, אייגנטלעך כּדי צו פאַרדינען מער געלט אויף אויסצוגעבן
אין דער פרייער צייט. אַ שטיק־אַרבעטער, ווען דער פּרייז פון
שטיק־אַרבעט ווערט געהעכערט און ער קאָן פאַרדינען אין פיר
טאָג דאָס וואָס ער איז געוווינט געווען צו פאַרדינען אין אַ וואָך
וועט אפשר גיכער אַראָפּנעמען אַ פּאָר טעג פון זיין אַרבעטס־
צייט איידער ארבעטן אזוי לאַנג ווי פריער פאַר טאָפּל געלט.
ער וויל גיכער פרייהייט איידער געלט.

נור דער אַנטשיידנסטער ביישפּיל איז דער, וואָס האָט אַ
שייכות מיט אייגנטום. פרויען שטרעבן צו פאַרמעגנס נור צוליב
דעם, וואָס מיט דעם פאַרזיכערן זיי זיך דעם מאַקסימום פריי־
הייט. אַ פאַרמעגלעכע פרוי דאַרף נישט אויפשטיין זעקס אַ זייגער
אינדערפרי און איינהייצן דעם אויוון. זי דאַרף נישט צוגרייטן
אָנבייסן פאַר איר מאַן און נישט פאַר זיך אליין. זי דאַרף נישט
וואַשן די כּלים, נישט אויסגיסן דאָס וואַסער און נישט צו בעטן
דאָס בעט. זי דאַרף נישט גיין אין מאַרק אריין איינקויפן אָדער
קויפן אַנדערע זאַכן, סיידן זי האָט עס ליב צו טון. זי דאַרף
זיך נישט זאָרגן וועגן אירע קינדער, מער ווי זי האָט חשק. זי
דאַרף זיך אפילו נישט קעמען אירע אייגענע האָר און אויב זי
מוז דאָך עסן, שלאָפן, זיך אַרומוואַשן און באַוועגן זיך פון אָרט
צו אָרט ווערן אָט די אָפּעראַציעס אויסגעפירט מיט אַזויפיל לוק־
סוס, ווי עס איז נור מעגלעך. זי קאָן רעכנען אויף ווייניקסטנס
צוועלף שעה פרייע־צייט יעדן טאָג. זי קאָן אפשר ארבעטן
שווערער ביים אָנמעסטן נייע קליידער, יאַגד, טאַנצן, גיין אויף
באַזונך, אויפנעמען געסט, ברידזש, טעניס, קלעטערן אויף בערג,
אָדער וועלכע עס איז אנדערע זאַכן, וואָס זי קאָן גראָד ליב
האָבן צו טון מער ווי אַן אַרבעטערס ווייב, וואָס אַרבעט ביי־
איר געצוווּנגענע הויז־אַרבעט; אָבער זי ארבעט ווען זי וויל, און
נישט ווייל זי מוז. און האָבנדיק איר מאָס פרייהייט, איז זי,
געוויינטלעך אַ הייסע אונטערשטיצערין פון יעדער פּאָליטישער
באַוועגונג, וואָס שטרעבט צו באַשוצן איר פּריווילעגיע און אַ
שטאַרקע און טיילמאָל אַ שטאַרק־פאַרביסענע קעגנערין פון יע־

רער פּאָליטישער באַוועגונג, וואָס דראָט צו באַרויבן איר פון איר פרייער צייט אָדער פאַרקלענערן דעם קוואַנטום געלט אויף איר הוצאות און אפשר-איר פאַרמעגן. זי האַלט זיך פעסט אָן איר פּאָזיציע, ווייל דאָס גיט איר די גרעסטע פרייהייט, וואָס איז נור מעגלעך; איר איינציקע זאָרג איז דאָס, וואָס זי קאָן נישט אַזוי לייכט געפונען קיין דינסטן, אָדער אויב זי געפונט זיי שוין האַלטן זיי זיך נישט לאַנג ביי איר, נישט געקוקט אויף דעם וואָס זי שלאָגט זיי פאַר העכער שכירות און בעסער עסן, אַ שענער חדר און א פיינערע אומגעבונג, ווי זיי קאָנען האָבן אַלס אינדוסטריעלע אַרבעטערינס, שלאָגט זי זיי גלייכצייטיק פאָר ווייניקער פרייע-צייט. זייער צייט, ווי זיי דריקן זיך אויס, איז קיינמאָל נישט זייערע, א חוץ אין געוויסע אָוונטן, ווען זיי האָבן די דערלויבעניש אַרויסצוגיין. אַמאָל זענען פרויען פון אַלע קלאַסן, פון גובערנאַנטקעס ביז די איינפאַכסטע דינסט-מיידלעך, געגאַנגען אַרבעטן ביי הויז-אַרבעט; מחמת די איינציקע ברירה וואָס זי האָט געהאַט איז געווען גראָד גראָבע אַרבעט אין אַ רויער סביבה. און דערפאַר וואָס נישט געקוקט אויף דעם וואָס אין פאַרגלייך מיט יענע האָבן זיי געהאַט מער איידעלע נאַטורן, האָבן זיי פּאָרט נישט געטויגט צו קיין אינדוסטריעלער אַרבעט; ווייל זיי זענען געווען אַנאַלפאַבעטן און אומוויסנדיקע. היינטיקע צייטן זענען זיי איינגעשפּאַרט אין שולן ווייניקסטנס ניין יאָר און זענען שוין נישט מער קיין אַנאַלפעבעטן און עס זענען אָפּן פאַר זייערטוועגן א סך באַשעפטיקונגען (ווי למשל, ביוראָס אין דער סיטי) וועלכע זענען פריער געווען אויסשליסלעך א באַ-שעפטיקונג פאַר מענער. אפילו ביי רויער אַרבעט איז די גע-זעלשאַפט שוין נישט אַזוי רוי, ווי זי פלעגט צו זיין און א חוץ דעם, איז היינטיקע צייטן א פרוי מיט אַן איידעלער דערציונג נישט אַזוי פיזיש אומפעיק, ווי זי פלעגט צו זיין אין וויקטאָר-יעס צייטן, צוליב דעם אופן פון איר קליידונג און געוווינהייט, וואָס פלעגט מאַכן פון א וויקטאָריאָ-פרוי כמעט א קריפּל. מיט א הונדערט יאָר צוריק איז געווען אַזא חילוק צווישן א דינסט-מיידל און אפילו א הערינג-שניידערין אָדער אַ שמאַטע-קלייבערין

אַז פֿאַר אַלע אַנדערע האַנדלס־צוועקן איז זי געווען אַ מין חיה פֿון אַן אַנדער מין. היינט זענען זיי אַלע „יונגע דאַמען” אין זייער צייט; און בלויז דער איינציקער פֿאַקט, וואָס אַ דינסטמיידל האָט ווייניקער פֿרייע־צייט פֿון אַן אינדוסטריעלער אַרבעטערין איז שוין די סיבה, פֿאַרוואָס ס׳איז נישט מעגלעך צו קריגן קיין דינסטמיידל אין אַ פֿאַבריק־שטאָט, וואָס זאָל זיין פֿיזיש אָדער גייסטיק „מיט אַלעמען” און אפֿילו אַזעלכע איז נישט גרינג צו באַקומען אין אַ פֿיש־האַפֿן.

דאָס אייגענע איז מיט מענער, אָבער איר דאַרפֿט עס נישט האַלטן פֿאַר אַן אַקסיאָמע, אַז אַלע פֿרויען און אַלע מענער האָבן ליבער די פֿרייהייט, ווי אַלץ אינדערוועלט. טייל מענטשן שרעקן זיך דווקא גאָר שטאַרק פֿאַר דער פֿרייהייט, זיי ציטערן אַזוי, טאָמער קאָנען זיי זיך אַליין נישט קיין עצה געבן, סיי אינדוסט־ריעל, סיי מאָראַליש, אַז די איינציקע זיכערע לאַגע פֿאַר זיי איז צו האָבן עמיצן, אָן וועמען זיך אָנצושפּאַרן, אַזוי צו זאָגן; זיי מוזן, פֿילן זיי, תּמיד האָבן עמיצן, וואָס זאָל זיי נישט נאָר זאָגן וואָס צו טון, נאָר אויך וויאַזוי זיך צו האַלטן. פֿרויען פֿון דעם מין גייען דינען אויף שטעלעס און מענער פֿאַרשרייבן זיך פֿאַר סאָלדאַטן נישט געקוקט אויף דעם וואָס זיי פֿאַרלירן זייער פֿרייהייט. ווען נישט אָט דערדאָזיקער פֿאַקטאָר, וואָלט נאָך שווע־רער געווען צו באַקומען דינסט־מיידלעך און סאָלדאַטן, ווי עס איז היינט. פֿונדעסטוועגן איז נישט דער אידעאַל פֿון אַ דינסט אָדער אַ סאָלדאַט כּסדר באַשיצט צו ווערן און צו דינען: זייער אידעאַל איז שוין און אַ הוליאַנקע פֿון צייט צו צייט. ביידע ווילן זיי זיין אַזוי פֿריי, ווי זיי קאָנען זיך נאָר דערוועגן.

און די סאַמע לעצטע זאַך וואָס אַ געוויינטלעכער אינדוסטריעלער אַרבעטער וואָלט געוואָלט, איז צו דאַרפֿן טראַכטן מכּוח זיין אַרבעט. דאָס איז דעם אויפֿזעערס אַרבעט, ער וויל בעסער טראַכטן מכּוח פֿאַרברענגען. צוליב דעם חיל ער אַז זיין אַרבעטס־צייט זאָל זיין אַזוי קורץ און זיין שפּיל־צייט, אַזוי צו זאָגן, אַזוי לאַנג, ווי ער קאָן זיך נאָר דערלויבן. פֿרויען מיט אַ נייגונג צו באַלעבאַטישקייט און הויז־אַרבעט, זענען גיכער געוווינט

צו טראַכטן מכּוח זייער אַרבעט, ווי מענער, מחמת אַ באַלעבאָס־טע מוז טון ביידע זאַכן, אַרבעטן און זיין די אויפזעערין פונם הויז; אָבער אויך זי איז צופרידן, ווען זי איז די אַרבעט שוין איבערגעקומען.

דער גרויסער פּראָבלעם פון איינטיילן די נאַציאָנאַלע הכנסות ווערט אַזוי־אַרום אויך אַ פּראָבלעם פון איינטיילן די נויטיקע אַר־בעט און דאָס איינטיילן די פרייע־צייט אָדער די פרייהייט. און אַט דידאָזיקע פרייע־צייט אָדער פרייהייט, איז דאָס, צו וואָס מיר אַלע שטרעבן: די פרייע־צייט איז דער מיטלפּונקט פון ראָמאַנטיק און אומענדלעכע מעגלעכקייטן, בעת די אַרבעטס־צייט איז די ספערע פון אַ צוגעשניטענעם און טרוקענעם, געצווונגע־נעם רעאַליזם. אַלע אנטדעקונגען, אַלע מיטלען, אַז די אַרבעט זאָל געמאַכט ווערן שנעלער און זאָל זיין פּראָדוקטיווער, ווערן אויפגענומען מיט ענטוזיאַזם און ווערן אָנגערופן פּראָגרעס, ווייל זיי גיבן אונדז די מעגלעכקייטן צו געווינען מער פרייע־צייט. צום באַדויערן צעטיילן מיר אָט די פרייע־צייט, וואָס מיר גע־ווינען דורך דעם וואָס מען האָט אויסגעפונען די כּלערליי מאַשינען, אויף אַ געוואַלטיק אַבסורדן אופן. נעמט די פאַרמעגלע־כע פרוי, וועגן וועלכער מיר האָבן נור וואָס גערעדט מיט אירע פופצן שעה פרייע־צייט, וואָס זי באַקומט ארויס פון די פיר־אונצוואַנציק. וויאַזוי באַקומט זי די פרייע־צייט? נישט דורך דעם וואָס זי האָט עפּעס דערפינדן, נור דורך דעם וואָס זי פאַר־מאָגט מאַשינען וואָס אַן אַנדערער האָט דערפינדן. זי האַלט די גאַנצע פרייע־צייט פאַר זיך און די וואָס אַרבעטן טאַקע אויף אָט די מאַשינען האָבן נישט מער פרייע־צייט ווי פריער. באַ־שולדיקט איר נישט, זי קאָן זיך נישט העלפן. אָרעמע דאַמע! דאָס איז דאָס געזעץ פון קאַפּיטאַליזם.

נעמט דאָס אין אַ ברייטערן נאַציאָנאַלן מאַסשטאַב: די מאָדערנע מעטאָדן פון פּראָדוקציע מאַכן מעגלעך, אַז יעדער מענטש פון דער נאַציע זאָל פּראָדוצירן אַ סך מער ווי ער דאַרף קאָנסומירן, כּדי זיך צו דערהאַלטן ביים לעבן און נאָך צו שאַפן אַן איבערפּראָדוקציע. דאָס הייסט, אַז מאָדערנע מעטאָדן פּראָ־

דוצירן נישט נור אַ נאַציאָנאַלן פאָנד פון רייכטום, נור אויך אַ פאָנד פאַר נאַציאָנאַלער פרייער צייט אָדער פרייהייט. און פונקט אַזוי ווי איר קאָנט צעטיילן די רייכטימער, אַז עטלעכע זאָלן זיין אומגעהויער רייך און אַלע איבעריקע זאָלן בלייבן אַזוי אָרעם ווי פריער, אַזוי קאָנט איר צעטיילן די צייט אויף אַזאַ אופן, אַז עטלעכע זאָלן האָבן פופצן שעה א טאָג פרייע-צייט און אַלע איבעריקע זאָלן בלייבן פונקט ווי פריער ביי קוים פיר שעה אַ טאָג, אין וועלכע זיי זאָלן קאָנען טון דאָס וואָס זיי ווילן. און דאָס איז עס, גענוי, וואָס די אינסטיטוציע פון פריוואַט-אייגנטום האָט אויפגעטון און פאַרוואָס עס איז אַנטשטאַנען אַ פאָדערונג אונטערצוברענגען דידאָזיקע אינסטיטוציע און איינצופירן א גלייכע צעטיילונג פון דער פרייער צייט, אָדער פרייהייט צווישן דער גאַנצער באַפעלקערונג און פאַרוואָס די פראַגע האָט זיך דערהויבן אונטער א סאָציאַליסטישער פאָן.

לאָמיר זיך פרווון מאַכן אַן איבערפלעכלעכע פאָרשטעלונג פון דעם, וואָס עס וואָלט געשען ווען פרייע-צייט און פראָדוקטיווע אַרבעט וואָלטן צעטיילט געוואָרן אויף גלייך. לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אַז מיר אַלע אַרבעטן פיר שעה א טאָג, פינפאונדרייסיק יאָר נאָכאַנאַנד. און יעדער פון אונדז וואָלט געקאָנט לעבן אַזוי באַקוועם, ווי די וואָס האָבן היינט צו טאָג וויניקסטנס טויזנט פונט א יאָר. לאָמיר זיך פאָרשטעלן אַז דידאָזיקע זאַך איז צושטאַנדגעקומען און באַפעסטיקט געוואָרן מיט אַן אַלגעמיינער צושטימונג, אַזן עס איז געמאַכט געוואָרן א קאָמפּראָמיס צווישן די מענטשן, וואָס ווילן נישט מער אַרבעטן ווי צוויי שעה א טאָג און לעבן אויף א קלענערן שטייגער פאַר פינפהונדערט פונט א יאָר בלויז און צווישן די וואָס ווילן אַרבעטן פיר שעה א טאָג און לעבן פאַר צווימאָל אַזויפיל א שענער לעבן! עס וועלן אַנטשטיין שוועריקייטן, מחמת געוויסע אַרבעטן וועלן זיך נישט איינפאַסן אין קיין ראַטעס, ווי מען זאָגט, פון פיר שעה אַ טאָג. לאָמיר זיך פאָרשטעלן, איר זענט פאַרהייראַט, און אייער מאַן, למשל, איז אין א געשעפט, ווו ער האָט נישט קיין שום אומאָנגענעמלעכקייטן. ער אַרבעט אַזוי יעדן טאָג אַזוי

ווי היינט שבת: דאָס הייסט, ער הויבט אָן ניין א זייגער אינ־דערפרי און הערט אויף א זייגער איינס באַטאָג. אָבער וואָס איז מכוח אייער אַרבעט? די וויכטיקסטע זאַך אין דער וועלט איז האָבן און נערן קינדער, מחמת אָן דעם וואָלט די מענטשלעכע ראַסע באַלד אָפּגעמעקט געוואָרן פון דער וועלט. אַלע פּריווילעגיעס פאַר פרויען זענען באַזירט אויף אָט דעמדאָזיקן פאַקט, פאַרשטייט זיך, אז א פרוי קאָן נישט שוואַנגערן פיר שעה א טאָג און די איבעריקע צייט פונם טאָג זיין נאָרמאַל. זי קאָן אויך נישט זויגן און אָפּהיטן איר ניי־געבוירן קינד בלויז פיר שעה א טאָג און נישט אומקוקן זיך דערויף די איבריקע צייט, ביז צומאָרגנס אינדערפרי; אמת איז, אז שוואַנגערן נעמט נישט אַוועק די גאַנצע מעגלעכקייט צו קאָנען טון א חוץ דעם עפּעס אנדערש אויך: פּאַקטיש איז עס באַוויזן געוואָרן פון דערפאַרענע מענטשן, אַז עס איז געפערלעך פאַר א שוואַנגערע פרוי באַהאַנדלט צו ווערן אויף אזא אופן (דאָס הייסט מען זאָל איר הייסן די גאַנצע צייט פון איר שוואַנגערן גאָרנישט טון, נישט באַוועגן זיך א. א. וו.) ווי טייל שרייבער האָבן זיך נישט גאַנץ עלעגאַנט אויסגעדריקט, עס איז נישט קיין אַרבעט, וואָס נעמט צו ביי אייך די גאַנצע צייט. אָפּגעבן זיך מיט א קינד איז גיכער א כסדריקע אַרבעט, וואָס מוז געטון ווערן, נישט ערגער ווי די קינדער אין די אינסטיטוציעס וואָס באַקומען בלויז — ווי אומווויסנדיקע מענטשן דריקן זיך אויס — די נויטיקע אויפמערקזאַמקייט און שטאַרבן מכלומרשט כסדר אויס. אינדערצייט, ווען מיט היימישע קינדער גיט מען זיך אָפּ, מען שפּילט זיך מיט זיי מען גלעט זיי, מען וויגט זיי, מען שאָקלט זיי און מען געוווינט זיי איין אויסצוהאַלטן אפילו ווען עס קומט זיי אויס צו האָבן א צווייי שמוציקע שמאַטקעס פאַר קליידלעך און א שטרוי־באַדעקטע כאַטע מיט איין שטוב מיט א ליימענעם דיל פאַר א וווינונג.

א פיר־שעהדיקער אַרבעטסטאָג הייסט אַלזאָ נישט, אז יעדער קאָן אָנהויבן זיין אַרבעט ניין אינדערפרי און אויפהערן איינס א זייגער בייטאָג. שוואַנגערשאַפט און קינדער־האָדעווען, זענען בלויז קליינע ביישפּילן אין דער לאַנגער רייע פון אַבסאָ־

לוט וויכטיקע אַרבעטן, וועלכע קאָנען נישט איבערגעריסן און
ווידער פאָרגעזעצט ווערן, ווען דאָס פאַבריק־פייפל רופט. אין אַ
פאַבריק איז מעגלעך צו האָבן גרייט זעקס פערסאָנאַלן, וואָס
זאָלן כסדר פאַרטרעטן איינער דעם אנדערן אינם משך פון פיר־
אונצוואנציק שעה, אזוי, אַז יעדן פערסאָנאַל זאָל נור אויסקומען
צו אַרבעטן פיר שעה א טאָג. אָבער אין א שיף, וואָס איז גלייכ־
צייטיק א וווינונג און אַן אַרבעטספּלאַץ צוזאַמען — קאָן מען
נישט אויפהאַלטן קיין זעקס מאַנשאַפטן. ווען מיר זאָלן אפילו
בויען קריגס־שיפן, וואָס זאָלן זיין גענוג גרויס אויפצונעמען 5000
און מיטפירן שפּייז פאַר זייערטוועגן, וואָלט די מאַנשאַפט נישט
געקאָנט זיך צוריקציען יעדער פאָר שעה פון דער יוטלאַנד־שלאַכט.
אויך איז נישט מעגלעך צו האָבן דיזעלבע פריי־צייט אויפן
וואַסער ווי אויף דער יבשה, די ליידיקגייער, די פאַסאַזשירן מיט
זייערע נאַרישע שפּילערייען אויפן דעק פון שיף מיט זייער
משוגענעם אַרומלויפן אַהין און צוריק לשם איבונג, ווייסן עס
גאַנץ גוט.

דאַן זענען נאָך פאַראַן באַשעפטיקונגען, וואָס קאָנען נישט
פאַרטרעטן ווערן, וואָס איין מענטש מוז זיי טון די גאַנצע צייט
ווען זיי זאָלן אפילו אָנשטרענגען דאָס מענטשלעכע געדולד זיינס
ביז צום פּלאַצן, א כעמיקער אָדער אַ פיזיקער, בעת ער באַטראַכט
אַן עקספּערימענט, אַן אַסטראָנאָם בעת ער באַטראַכט א ליקוי־
חמה, א דאָקטאָר אָדער א קראַנקן־שוועסטער בעת זי האַלט אַן
אויג אויף א געפערלעכן חולה, אַ מיניסטער, וואָס איז באַשעפטיקט
מיטן אויפנעמען די נייעס בעת א מלחמה, כדי צו וויסן גענוי
וויאַזוי צו האַנדלען, א פאַרמער, בעת ער וויל אָפּראַטעווען דאָס
היי פון א נישט גינסטיקן וועטער־אָנזאָג, אָדער א חברה גאַסנריי־
ניקער, ביים אָפּרייניקן אַ שניי־פאַל מוזן טון זייער ארבעט ביז
זיי פאַרענדיקן; פיר שעה אָדער נישט פיר שעה. העענדעלס וועג,
וויאַזוי צו שאַפן אַן אָראַטאָריע, איז געווען צו אַרבעטן ביי איר
טאָג און נאַכט, ביז ער האָט זי געענדיקט, האַלטנדיק זיך וואַך
וויפיל ער האָט נור געקאָנט. פאָרשער זענען ממש מזלדיק, אויב

זיי שטאַרבן נישט פון לאַנגער אָנשטרענגונג און אויסגעהאַלטנקייט און אַ סך זענען טאַקע געשטאָרבן בעת זייער אַרבעט.

א פיר־שעהדיקער אַרבעטס־טאָג אָדער די פינף־טאָגיקע אַר־בעטס־וואָך, וואָס איז דער לעצטער געשריי, איז דעריבער אין דער פּראַקטיק נישט מער ווי א באַזיס אויף רעכנען אין פאַבריק און ביי ביוראָ־אַרבעט ביי פאַרייניקטער באַשעפטיקונג חוץ ביי זיך אין שטוב קאָן עס דורכגעפירט ווערן בפועל־ממש. דאָס קאָן זיין קליינע און אָפטע יום־טובים אָדער לאַנגע און זעלטענערע. איך ווייס נישט וויאַזוי עס איז ביי אייך אין דעם פאַל, נור אין מיין אייגענעם פאַל בין איך צולהכעיס אַלע אייפעריקע רע־זאָלוציעס, איינצואָרדנען מיין ארבעט מער שכליק און הגם פאַק־טיש קאָן די אַרבעט פון א מחבר איינגעטיילט ווערן אין געווי־סע טעגלעכע פעריאָדן בין איך געוויינטלעך געצווונגען צו אַר־בעטן ממש ביז איך קאָן שוין נישט מער, ביזן ברעג פון אַן אַבסאָלוטן שטילשטאַנד און דערנאָך אַוועקפאָרן אויף לאַנגע וואָכן, ביז עס קומט ווידער עפעס אויפן געדאַנק. אַכט אָדער ניין חדשים איבעראַרבעטן זיך און דריי אָדער פיר חדשים פאַר אָפּוועקסלונג און גענוג פרייע־צייט, איז א גאַנץ געוויינטלעכע זאַך ביי פּראָפעסיאָנעלע מענטשן.

דאָן איז נאָך פאַראַן א וויכטיקער אונטערשיד צווישן רוטין־אַרבעט און וואָס מען רופט שעפערישע אָדער אָריגינעלע אַרבעט. ווען איר האָרט למשל פון איינעם, וואָס האָט זיך דער־וואָרבן רום דורך דער אַרבעט פון זעכצן שעה אַ טאָג אין משך פון גאַנצע דרייסיק יאָר, קאָנט איר באַוווּנדערן דעם אין פלוג אומנאַטירלעכן העלדנטאַט, אָבער איר קאָנט דערפון נישט אַרויס־דרינגען אז ער האָט נאָך עפעס אַנדערע פעיקייטן; פאַרקערט, איר קאָנט זיין זיכער, אז ער איז בכלל נישט פעיק צו טון עפעס אזוינס, וואָס איז נאָך פריער נישט געטון געוואָרן און אַז ער קאָן נור טון זיין אַרבעט אויפן אַלטן שטייגער, ער דאַרף קיינמאָל נישט טראַכטן אָדער אַנטדעקן. ביי אים איז די היינ־טיקע אַרבעט אַן איבערחזרונג פון דער נעכטיקער אַרבעט. פאַר־גלייכט אים מיט נאַפּאָלעאָנען, למשל. אויב איר זענט פאַראינטערעסירט

אינם לעבן פון אַזעלכע מענטשן, זענט איר מסתמא שוין פאַרמאַטערט הערנדיק, וויאַזוי נאַפּאָלעאָן האָט געקאָנט זיצן און אַרבעטן מיט דער גרעסטער ענערגיע בשעת אַלע מיטגלידער פון זיין קאַבינעט זענען שוין געווען אַזוי אויסגעמאַטערט, אַז זיי האָבן שוין נישט געפּרוּווט צו מאַכן דעם אָנשטעל, אַז זיי זענען נאָך וואַך. אָבער אויב איר שטודירט די זעלטענע מעמוּאַרן פון זיין סעקרעטאַר בוּריען, וועט איר דאָרט זען, אַז נאַפּאָלעאָן האָט זיך אָפּטמאָל אַרומגעדרייט א וואָך צייט נאָכאַנאַנד און גאָרנישט נישט געטון א חוץ געשפּילט זיך מיט די קינדער, געלייענט ביליקע ליטעראַטור און סתּם אַזוי אַרויסגעוואָרפן זיין צייט. אינם משך פון זיין געצוווּנגענעם אָפּרוּ אויפן אינזל סאַנט-העלענאַ, פון וואָס ער האָט אַזוי ווייניק הנאה געהאַט, איז ווען מען האָט אים געפרעגט, ווילאַנג א גענעראַל לעבט, האָט ער געענטפערט: „זעקס יאָר". אַן אַמעריקאַנער פּרעזידענט האָט שאַנסן צו לעבן נישט מער ווי פיר יאָר. אין ענגלאַנד, וווּ עס איז נישטאָ קיין געזעץ וואָס זאָל פאַרווערן אַן אויסגעהאָרעוועטן עובר-בטלניק צו זיין א פּרעמיער-מיניסטער, האָט אפילו אַזאַ ווונדערלעכע פּאַרלאַמענטאַרישע פיגור ווי גלאַדסטאָן, געמוזט זיין פּשוט אויסטערליש אַלט, כּדי צופּרוּוון פּאָרזעצן אין די אַכציק-ניינציקער יאָרן די אָנפירערישע אַקטיוויטעט, וואָס האָבן אים שוין געהאַט אויסגעמאַטערט נאָך אין די זיבעציקער יאָרן. אָט וויל איך אייך געבן נאָך מער פּשוטע ביישפּילן: איר קאָנט נישט מאַכן, אַז אַן „אַקאַוטאַנט" זאָל קאָנען אַרבעטן אַזוי לאַנג ווי א בוכהאַלטערין און א היסטאָריקער אַזוי אָן אויפהער ווי אַ געלט-מעקלער, אָדער א מאַשין-שרייבערין, הגם זיי פירן אַדורך דיזעלבע אַריטמעטישע און פיזישע אָפּעראַציעס. איינע וועט אויסגעמאַטערט ווערן אינם משך פון דריי שעה און די אַנדערע וועט אַרבעטן אַכט שעה און עס וועט איר גאָרנישט אַרן, אַבי נור זי וועט כאַפּן א ביסן און האָבן א גלעזל טיי אינצווישן, וואָס זאָל איר אַביסל אויפרישן פון דער פסדרדיקער נודנער אַרבעט. ווען עס זענען פאַראַן אַזאלכע דיפערענצן, קאָנט איר נישט צעטיילן קיין אַרבעט גלייך און איינפאָרמיק אין קוואַנטומס, וואָס זאָלן געמאָסטן

ווערן מיט דער צײַט. דאָס וואָס איר קאָנט יאָ טון איז צו געבן די אַרבעטער אין אַלגעמיין גלײַכע פרײַע־צײַט און בשעת־מעשה געדענקען, אַז רו און צײַט כּדי צוריקצובאַקומען די פֿעיִקייט, הייסט נישט קיין פרײַע־צײַט. און אויך, אַז וואַרטן אויף דער נויטיקער צוריקקערונג פון די כּוחות צו דער ווייטערדיקער אַרבעט, איז אויך אַן אַרבעט און אָפּטמאָל זייער אַ פֿאַסקודנע אַרבעט פאַר די, וואָס זענען אָפּגעהאַלטן געוואָרן פון צוריקקערן זיך צו דער אַרבעט דורך אַן אויסערגעוויינטלעכער איבערגעטריבענער פּראָלאָנגאַציע.

דער סך־הכּל ווײַזט אונדז אַלזאָ, אַז אַבסאָלוטע פרײַהייט, אַ גרויסע אַלגעמיינע און קאָמפּלעטע פרײַהייט האָט נישט קיין אָרט אין דער נאַטור. די פּאַקטישע פראַגן וואָס דערהויבן זיך אין איר נאָמען, זענען ערשטנס, וויפיל פרײַע־צײַט קאָנען מיר זיך דערלויבן צו האָבן? און צווייטנס, ווי ווייט קאָנען מיר זיך דערלויבן צו באַנוצן מיט דער פרײַער צײַט? צום בײַשפּיל: צי מעגן מיר גיין אויף יאַגט נאָך הירשן אויפן דאַרטמור? אַ טייל פון אונדז זאָגן ניין; און אויב דידאָזיקע מיינונג אין דער פראַגע ווערט אַ געזעץ וועט די פרײַהייט צו גיין אויף יאַגט אויפן דאַרטמור צוגענומען ווערן, ביז וואַנען מען וועט עס אינגאַנצן פאַרווערן. צי מעגן מיר שפּילן אין גאָלף זונטאָג אינם משך פון די קירכן־שעהן? די קעניגן עליזאַבעט וואָלט נישט נור געזאָגט ניין, נור זי וואָלט אַרויסגעגעבן אַ געזעץ, אַז מען זאָל מוזן גיין אין קירך אַרײַן און אַזוי אַרום וואָלט זי גורם געווען, אַז זונטאָג זאָל בלויז זײַן אַ האַלבער יום־טוב, אָנשטאָט אַ גאַנצער. הײַנטיקע צײַטן געניסן מיר די פרײַהייט צו שפּילן גאָלף אים זונטאָג. אונטער טשאַרלס דעם עלפטן, ווידער, האָט מען נישט ־ערלויבט קיין פרויען צוזאַמענצוקומען זיך צו די קוואַקער־מיטינגען; און ווען מען האָט זיך דערוווּסט, אַז זיי זענען זיך יאָ צוזאַמענגעקומען, האָט מען זיי געשמיסן. פּאַקטיש איז יעדע רעליגיעזע דינסט געווען פאַרבאָטן, און פאַר געהערן צו אַ וועלכער עס איז קירך, אַחוץ צו דער ענגלישער, איז מען שטרענג באַשטראָפט געוואָרן; און הגם עס איז דעמדאָזיקן געזעץ נישט

מעגלעך געווען פולשטענדיק ארויפצוצווינגען אויף די רוימישע קאַטאָליקן און אויף די יידן, האָט מען פונדעסטוועגן אַרויפגעלייגט אַ שווערע שטראָף אויף דזשאָרדזש פאָקס און דזשאָן באַניאַן, הגם דער קעניג טשאַרלס האָט סימפּאַטיזירט מיט זיי. עס האָט אונדז געקאָסט אַ רעוואָלוציע, כדי צו גרינדן אַ פאַרהעלטנישמעסיקע „געוויסנפרייהייט" און איצט קאָנען מיר שוין בויען און גיין צו די גאָטעס־דינסטן פון פּרעכטיקע טעמפּלען, קירכן פון קריסטלעכע וויסנשאַפטסמענער און פון אָפּגעזונדערטע סעקטעס אויב עס גלוסט זיך אונדז נור.

און פאַרקערט ווידער, אַזעלכע זאַכן, וואָס מיר האָבן פריער געהאַט די פרייהייט צו טון זענען אונדז היינט פאַרבאָטן אין ענגלאַנד איז געווען איינגעפירט ביז דאָ נישט לאַנג, און אין איטאַליען איז עס נאָך היינט אַ געזעץ, אַז ווען אַ פרוי האָט חתונה, געהערט איר גאַנץ פאַרמעגן צו איר מאַן: און אויב זי האָט געהאַט דאָס אומגליק חתונה צו האָבן מיט אַ שיכור, אַן אויסוואָרף, האָט ער זי געקאָנט איבערלאָזן מיט די קינדער, זי זאָל אַרבעטן פאַר זיך און פאַר זייערטוועגן און דערנאָך האָט ער נאָך געקאָנט צוריקקומען און צונעמען אַלץ, וואָס זי פאַרמאָגט, כדי עס אויסצוברענגען דורך שיכּרות און אויסגעלאַסנקייט. ער האָט עס געקאָנט טון איינמאָל נאָכן אַנדערן און טייל־מאָל האָט ער עס טאַקע געטון אויך. מאַכן אַ פּרווו אויסצובעסערן דאָסדאָזיקע איז פאַראורטיילט געוואָרן פון גליקלעך־פאַרהייראַטע און פרומע מענטשן; זיי האָבן דאָס באַטראַכט ווי אַן אָנגריף אויף דער הייליקייט פונם הייראַטס־בונד; און פרויען, וואָס האָבן אונטערגעשטיצט די רעזאָלוציע מען זאָל ענדערן אַזאַ געזעץ, זענען דערקלערט געוואָרן פאַר נישט ווייבלעך; ענדלעך האָט דער געזונטער מענטשנפאַרשטאַנד און די אָנשטענדיקייט געזיגט; און אין ענגלאַנד איז היינט צו טאָג אַ פאַרהייראַטע פרוי אַזוי גוט באַשיצט קעגן פליגדעריי און רויב מצד איר מאַן, אַז עס האָט זיך שוין אָנגעהויבן אַן אַגיטאַציע פאַר די רעכט פון פאַרהייראַטע מענער.

אַבי נאָר נישט אינדערהיים, האָט אַ פאַבריק־אייגנטימער

געמעגט און ער האָט טאַקע געאַרבעט מיט קליינע קינדער ביז ער האָט זיי פאַרמאַטערט צום טויט אָן שום שטראָף. אין זיין אייגענער פאַבריק האָט ער געמעגט טון אָדער נישט טון וואָס ער האָט געוואָלט. היינט קאָן ער אַזוי נישט טון וואָס אים פאַרגלוסט זיך אין זיין אייגענער פאַבריק, פונקט ווי איר קאָנט עס נישט טון אין וועסטמינסטער אַבעי. ער איז געזעצלעך געצווונגען אויפצוהענגען אַ לאַנגע ליסטע פון די זאַכן, וואָס ער מעג יאָ און וואָס ער טאָר נישט טון און דווקא אויף אַזאַ אָרט ווו מען וועט עס לייכט דערזען צי ער האָט יאָ חשק עס צו טון אָדער נישט. און אפילו דעמאָלט, ווען ער רוט, איז ער אַלץ אונטערגעוואָרפן געוויסע געזעצן וואָס באַשרענקן זיין פרייהייט און לייגן אויף אים אַרויף פליכטן און תקנות. ער טאָר נישט טרייבן זיין אויטאָמאָביל שנעלער, ווי צוואָנציק מייל אַ שעה (הגם ער טוט עס תמיד), ער מוז אים טרייבן לינקס און אַריבערפאָרן מוז ער רעכטס אין ענגלאַנד, און אין פראַנקרייך מוז ער טרייבן רעכטס און אַריבערפאָרן דאָס הייסט, אויסמיידן זיך מיט אַן אָנקומענדיקן אויטאָמאָביל, מוז ער לינקס. אין דער עפנטלעכקייט מוז ער טראָגן אַ וואסער עס איז מלבוש, אַפילו דעמאָלט, ווען ער מאַכט זיך אַ זון־באָד. ער טאָר נישט שיסן קיין ווילדע פייגל אָדער כאַפּן פיש פאַר ספאָרט, סיידן אין געוויסע סעזאָנען אין יאָר; און קיין קינדער טאָר ער בכלל נישט שיסן אויב ער זאָל חשק האָבן זיך צו מאַכן אַזאַ מין ספאָרט. און דערדאָזיקער געזעץ איז חל אויף פרויען, אַזוי גוט ווי אויף מענער. זייער פרייהייט איז, אין שייכות מיט דעם פונקט, אַזוי באַגרענעצט, ווי די מענערס.

איך דאַרף נישט באַלעסטיקן מיט נאָך מער ביישפּילן. איר קאָנט אַליין האָבן גאַנצע טוצן. באַגנוגנט אייך דערמיט, אַז אָן פרייער צייט איז נישטאָ קיין פרייהייט און אָן געזעצן קאָן מען זיך נישט פאַרזיכערן קיין פרייהייט. אין אַן אידעאַלן פרייען שטאַט וואָלט אַ בירגערין אָפּגעשטעלט געוואָרן פון אַ פּאָליציאַגט (מאַן אָדער פרוי) אויב זי וואָלט געפּרוווט אין איר פרייער צייט, טון עפּעס אַזוינס, וואָס ווערט באַטראַכט פון אירע מיטבירגער

פאַר אַן עבֿרה קעגן זיי אָדער אַפֿילו קעגן איר אַליין; אָבער געהייסן וואָלט עס, אַז זי האָט דאָס הייליקסטע רעכט צו טון חאָס זי וויל ווי מאָדנע און קאַפּריזנע איר טאַט זאָל נישט אויסזען, אויב עס איז נור נישט קיין להכעיסדיקער. אָננעמען אָבער אַ כּלל, אַז זי טאָר נישט טון וואָס זי וויל סיידן, זי האָט אַ ספּעציעלע דערלויבעניש דערויף, אַזוי ווי אַ קליין קינד, וואָס מוז קומען פרעגן דער מאַמען, צי זי מעג עס טון און ווען עס ווילט זיך איר טון אַ זאַך וואָס איז מחוץ דער טעגלעכער פּראַקטיק, דאָס צעשטערט די פרייהייט. אין דער נאַטור פונם בריטישן מענטשן, און מסתּמא אין דער נאַטור פון אַלע מענטשן, איז דאָ אַ געוויסער ווונטש, אַז זאַכן זאָלן זיין פאַרבאָטן. איר טאָרט נישט פאַרגעסן, אַז ווען די קינדער אין „פּאַנטש" האָבן געקלערט, ווי אַזוי זיך צו פאַרווײַלן האָבן זיי באַשלאָסן אויסצוקוקן, וואָס דאָס קלענסטע קינד טוט און אים זאָגן, אַז מ'טאָר נישט. פאַרבאָט איז די איבונג פון מאַכט; און מיר האָבן אַלע אַ נייגונג צו פּערזענלעכער מאַכט. וואָס איז תּמיד אין קאָנפליקט מיט דעם ווילן צו סאָציאַלער פרייהייט. עס וואָלט געווען רעכט, מען זאָל זיך אייפריק אַקעגנשטעלן קעגן דעם, אויב עס פירט צו נישט-פאַראַנטוואָרטלעכער טיראַנישקייט. נור ווען אַלץ איז שוין יאָ אַרויסגעזאָגט געוואָרן, זענען פאַראַן אַזעלכע וואָס ליאַרמען, אַז מען מוז האָבן פרייהייט, און נישט פאַרשטייענדיק אירע גרענעצן רופן זיי אָן דעם סאָציאַליזם אָדער וועלכן עס איז אַנדערן פאָרשריט אין דער ציוויליזאַציע שקלאַפעריי, דערפאַר ווייל צוזאַמען מיט די נייע פרייהייטן שאַפן זיי אויך געוויסע נייע געזעצן — די זענען פונקט אַזאַ שטערונג אינם אויסברייטן די פרייע-צייט אָדער די פרייהייט, ווי די קרבנות פון דער מאַניע, מען זאָל האַלטן אין איין פאַרווערן. די לעצטע זענען מער אין צאָל און זיי וואָלטן געבונדן יעדן איינעם, אַבי נישט צו ריזיקירן מיט זייערע אייגענע געזער.

LXX

אַ רענטע פון פעיִקייטן

איצט, אַז מיר האָבן אַרומגערעדט די פרייהייטס-פראַגע און מיר האָבן אויף אַ ווייל איבערגעריסן דעם געדאַנק (וואָס האָט געמוזט זיין אַ דערלייכטערונג) ווי אַזוי קאַפּיטאַל אַנטלויפט מיט אונדז, וואָלט אפשר נאָך אַזאַ אָפּווייכונג, ס׳הייסט אַוועקגיין פון פּונקט צו אַ נאָך מער פאַרפּלאָנטערטער פראַגע, — נעמלעך, מכּוח די דיפערענצן און מעגלעכקייטן צווישן איין מענטש און דעם אַנדערן — געווען אויפן פּלאַץ; מחמת די אייגענע מענטשן, וואָס האַלטן זיך אין איין שרעקן זיי זאָלן נישט אַמאָל פאַרלירן זייער פרייהייט, וואָס לרוב האָבן זיי גאָרנישט, זענען די, וואָס ליידן פון דיזאָזיקע דיפערענצן. מיט יאָרן צוריק האָב איך אָנגעשריבן אַ קליין ביכל מיטן נאָמען „סאָציאַליזם און גרויסע קעפּ" וואָס איז נישט נויטיק דאָ איבערצוחזרן, ווייל מ׳קאָן עס נאָך איצט אויך קריגן. עס איז געווען אַן ענטפער דעם פאַרשטאָרבענעם וויליאַם האַרל מעלאָך, וועלכער האָט וואַרשיינלעך געהאַלטן פאַר גאַטירלעך, אַז דער אמתער וועג, ווי אַזוי אַרויסצוווייזן די חכמה אויף דער וועלט, איז אויסצונוצן די נאַרישע מענטשן, און זען אַרויסבאַקומען אַ גרעסערן טייל פון די נאַציאָנאַלע הכנסות. ווי געמיין דערדאָזיקער געדאַנק זאָל נישט זיין איז ער צופיל פאַרשפּרייט, מען זאָל אים קאָנען איגנאָרירן: דער ריכטיקער וועג, ווי אַזוי אויסצונוצן די מוחות איז צו

טראַכטן, ווי אַזוי צו פאַרגרעסערן די רייכטימער, כדי עס זאָל זיין, וואָס צו צעטיילן, און נישט כדי אַריינצוכאַפּן אַן אומער־לערכן טייל, אַן אומגערעכטן; איינע פון די שווערסטע פּראָבלע־מען פאַר אונדזער פּאָליציי — איז נישט צו דערלאָזן אָט דאָס אַריינכאַפּן, מחמת עס איז אַ קאַפּיטאַליסטישער פּרינציפּ, אַז יע־דער איינער זאָל זיך באַנוצן נישט נור מיט זיין לאַנד און זיין קאַפּיטאַל, נור אויך מיט זיין כיטרעקייט, כדי אַריינצוכאַפּן אַזוי פיל געלט, וויפיל עס איז נור מעגלעך. קאַפּיטאַליזם צווינגט אים פּראַקטיש אַזוי צו טון צוליב דעם, ווייל ער האָט נישט קיין אַנדער וועג פאַר דער חכמה, ווי אַרויסצובאַקומען דורך איר וואָס עס לאָזט זיך נור.

לאָמיר אָנהויבן דערמיט וואָס מיר וועלן נעמען אַזעלכע ביישפּילן וואָס דערפרייען און בלענדן אונדז: דאָס הייסט מיט אַזעלכע וואָס באַזיצן אַ געוויסן הכנסהדיקן פּערזענלעכן טאַלאַנט. אַ דאַמע מיט אַ וווּנדערלעכע שטים קאָן אָפּדינגען אַ קאָנצערט־זאַל און אַריינלאָזן נור די, וואָס באַצאָלן פאַר דער דערלויבעניש אַריינצוגיין הערן איר זינגען. אַ דזשענטלמען, וואָס קאָן מאָלן פּאָפּולערע בילדער, קאָן אויפהענגען זיין בילד אין אַ גאַלעריע, וווּ מ׳קאָן נור אַריינגיין איינציקווייז, כדי צו קאָנטראָלירן די באַזוכער, זיי זאָלן נישט אַריין אומבאַצאָלט. אַ כירורג, וואָס קאָן דורכפירן אַ וויכטיקע אָפּעראַציע, קאָן זאָגן צו זיין פּאַציענט „דיין געלט אָדער דיין לעבן". ריזן, קאַרליקעס, צוזאַמענגעוואַק־סענע צווילינגען, און צווייקעפּיקע זינגער מאַכן אַן אויסשטעלונג פון זיך און שטעלן זיך פאַר אַלס מאָנסטערס. שיינע אָנ־ציענדיקע דאַמען באַקומען מתנות גענוג, כדי צו זיין רייכער פון די שכנים זייערע וואָס זענען נישט אַזוי שיין אָדער אַזוי אומפּאָרזיכטיק. דאָס אייגענע איז מיט שיינע מאַנסלייט, גוטע טענצער. פּאָפּולערע אַרטיסטקעס ווילן דווקא (טיילמאָל) מען זאָל זיי באַלעווען, מען זאָל זיי לאָזן אָפּטון אַלערליי נאַרישקייטן און איבערגעטריבענע אויסבערענגעריי, מיטן אויסרייד, אַז זיי מוזן דאָס האָבן, כדי צו קאָנען אויפהאַלטן זייער אייגנטימלעכן רייץ און דאָס פּובליקום אונטערשטיצט גערן זייערע פאַרלאַנגען.

דידאָזיקע פֿאַלן דאַרפֿן אונדז נישט באַאומרויקן, מחמת זיי זענען גענוג זעלטן: און וואָלטן זיי געשען אָפּט וואָלטן זיי פֿאַרלוירן זייערע מעגלעכקייטן רייך צו מאַכן, זייער מאַכט וואָלט פֿאַרשווּנדן. זיי האָבן נישט קיין שייכות מיט קיין אינדוסטריעלער מאַכט אָדער מיט פּאָליטישע פּריווילעגיעס; די וועלט ווערט נישט געפֿירט פֿון קיין פּרימאַדאָנעס אָדער מאָלערס, צווייקעפּיקע נאַכטיגאַלן און כירורגן, באַראָנען—ווי זי ווערט געפֿירט פֿון פֿינאַנסיסטן און אינדוסטריעלע אָרגאַניזאַטאָרן. גאונים און מאָנסטערס קאָנען פֿאַרדינען אַ סך געלט; אָבער זיי מוזן אַרבעטן דערויף. איך אַליין האָב דערפֿון, וואָס איך האָב צופֿעליק מיט מיין איינטרעגלעכן טאַלאַנט טיילמאָל געמאַכט מער ווי הונדערט מאָל אַזוי פֿיל געלט אין איין יאָר, ווי מיין פֿאָטער האָט געמאַכט אין זיין גאַנצן לעבן; אָבער ער, אַלס אַן אַרבעטסגעבער, האָט געהאַט מער מאַכט איבער אַנדערע מענטשנס לעבנס, ווי איך. אַ פּראַקטישע פּאָליטישע מאַכט וואָלט תּיכּף אָפּגעשטעלט מיין פּראָפֿעסיאָנעלע קאַריערע. אמת אַז איך אָדער אַ וועלכער עס איז אַנדערער אייגנטימער פֿון אַן איינטרעגלעכן טאַלאַנט אָדער אייגנשאַפֿט וואָלטן געקאָנט קויפֿן לאַנד אָדער אַנדערע אינדוסטריעלע הכנסות פֿאַר אונדזער ביז איצט אָפּגעשפּאָרט געלט און אַזוי אַרום ווערן ווירטסלייט און קאַפּיטאַליסטן. נור ווען דידאָזיקע קוועל וואָלט אָפּגעשניטן געוואָרן דורך סאָציאַליזם אָדער אַנדערע ענדערונגען אין דער אַלגעמיינער קאָנסטיטוציע פֿון דער געזעלשאַפֿט — בין איך מסופּק צי עס וואָלט אונדז ווער מקנא געווען מיט אונדזער געלט. אַ פּרוּוו מצד דער רעגירונג אַרויפֿצולייגן אַ שטייער אויף אונדזערע פֿאַרדינסטן און אונדז צו דערפֿירן צו דער שטופּע פֿון אַ פּשוטן שטערבלעכן, וואָלט וואַרשיינלעך נישט געווען שטאַרק פּאָפּולער, מחמת די פֿאַרגעניגנס וואָס מיר געבן, זענען אָנגענעם און אַ דערפֿרייאונג, וואָס איז פֿאַרשפּרייט, ווייט און ברייט, בעת דער שאָדן וואָס מיר זענען גורם דורך אונדזערע איינבילדונגען, אָנפֿאַלן פֿון אומבאַגרינדעטן כּעס, קנאה און צעבאַלעוועטקייט איז אַן ענג־באַגרענעצטער און רירט נור אָן די עטלעכע אומגליקלעכע, וואָס קומען מיט אונדז אין פּער־

זעגלעכן קאָנטאַקט. אַ פּרימאַדאָנע, וואָס טראָגט אַ שנור פּערל־צען פוס לאַנג און אַ קאַראַנעט פון טייערע שטיינער, איז נישט גורם קיין שום פאַרערגערונג אינם לעבן פונם פּשוטן מיידל, וואָס טראָגט נישט מער, ווי אַ שנירל קרעלן אויפן האַלדז הגם דערמיט וואָס זי באַצאָלט פינף שילינג פאַר אַ בילעט אַריינצוגיין אין טעאַטער, העלפט זי פונדעסטוועגן קויפן אָט די פּערל־פאַרקערט, זי איז גורם, אַז דעם מיידלס לעבן זאָל ווערן אינטערעסאַנטער, ווייל זי באַצויבערט איר.

אַ חוץ דעם ווייסן מיר פון אייגענער דערפאַרונג, נישט נור פון פּרימאַדאָנעס נור פון סתם מיליאָנערן, אַז מיט רעגולערע טעגלעכע פּערזענלעכע אויסגאַבן קאָן מען נישט פאַרברויכן מער געלט פון אַ געוויינטלעכן קאַפּיטאַליסט. מענטשן וואָס זענען אַזוי רייך ווי למשל סעסל ראָדס אַנדרעי, קאַרנעגי גיע, און אַלפרעד נאָבל רער דערפינדער פון דינאַמיט (דאָס רעכנען מיר בלויז פאַרשטאָרבענע) קאָנען נישט אויסגעבן אַזוי פיל וויפיל זייערע הכנסות באַטרעפן און זיי זענען געצוווּנגען אָוועקצוגעבן געלט אין מיליאָנען פאַר גאַלעריעס און מוזעומס, וועלכע זיי פילן אָן מיט פּרעכטיקע קאָלעקציעס און דאָס איבריקע ערשט לאָזן זיי איבער אויף געזעלשאַפטלעכע צוועקן, אויף אוניווערזיטעטן, קירכן, פּריזן אָדער סובסידיעס פאַר פעיקע שילער, אָדער אַנדערע געזעלשאַפטלעכע אָביעקטן וואָס אינטערעסירן זיי גראָד. ווען עס וואָלט געהערשט אַן אַלגעמיינע גלייכהייט אין דער הכנסה־צעטיילונג, וואָלט אַ געוויסע זייטיקע ספּעציעלע הכנסה דאָ און דאָרט נישט געגעבן די מעגלעכקייט דעם אייגנטימער צו קאָנען לעבן אַנדערש פון אַלע אַנדערע מענטשן. אַ באַרימטע סאָפּראַנזינגערן וואָלט געקאָנט זינגען הונדערט נעכט כסדר פאַר אַ געפאַקטן פּובליקום אין „אַלבערט האָל" און יעדער זאָל צאָלן אַ גינע פאַר אַ בילעט; דאָך זאָל זי נישט קאָנען באַקומען קיין פּריילן, וואָס זאָל איר באַדינען, סיידן אַזעלכע פּרייזנס וואָלטן געוועזן אַ מין סאָציאַלע אינסטיטוציע. זי וואָלט אויך נישט געקאָנט איבערלאָזן קיין אייגציקן פאַרדינג פאַר אירע קינדער, סיידן ירושות וואָלטן געוועזן אַ סאָציאַלע אינסטיטוציע. זי וואָלט

אויך נישט געקאָנט קויפן קיין אומפּאַרדינטע און פּאָרלויפיק נישט
עקזיסטירנדיקע הכנסה פאַר זייערטוועגן סיידן קאַפּיטאַליזם וואָלט
געווען אַ סאָציאַלע אינסטיטוציע. אַזוי, אַז הגם עס איז תמיד
אַ גרינגע זאַך פאַר אַ מלוכה, אָפּצושטעלן וועלכן עס איז פּרווו
מצד אַ יחיד צו ווערן רייכער, פון זיינע שכנים דורך אַרויפלייגן
ספּעציעלע שטייערן אויף אים אָדער פאַרווערן זיינע מעטאָדן
איז עס אַ ספק צי עס וועט זיך ווען עס איז לוינען אַזוי צו
טון דאָרט, ווו דער מעטאָד איז אַן איבונג פון אַ פּאָפּולערן
פּערזענלעכן טאַלאַנט.

אָבער ווען מיר האַלטן שוין דערביי, ביי אָט דעם טאַ-
לאַנט, וועלכער מאַכט זיין געלט דורך מאַכן איבונגען מיט אַנ-
דערע מענטשנס טאַלאַנטן, באַקומט די טעמא אַן אַנדער פּנים
דער פאַל איז גאָר אַ פאַרדריסלעכער. צו דערלאָזן, אַז קלעאָ-
פּאַטראַ זאָל מאַכן געלט דורך איר פּשופדיקן רייץ, איז איין זאַך
און צו דערלאָזן, אַז אַ סוחר זאָל ווערן אומגעהויער רייך דער-
פון, וואָס ער וועט באַשעפטיקן פינף הונדערט קלעאָפּאַטראַס צו
צען פונט אַ וואָך יעדע אָדער ווייניקער נאָך, און זיי פאַרדינגען
כּסדר פאַר צען פונט אַ טאָג אָדער מער, איז אַן אַנדער
זאַך. מיר קאָנען אמאָל מוחל זיין אַ גנב צוליב דעם, וואָס מיר
באַוווּנדערן זיין פעיקייט און זיין מוט; אָבער צו דעם באַשי-
צער זייגעם וואָס מאַכט געלט דערפון, וואָס ער קויפט אָפּ די
גנבות פאַר אַ צענט-חלק פון זייער אמתן ווערט — איז אוממעג-
לעך צו פילן אַ וואָסער עס איז סימפּאַטיע. ווען מיר באַטראַכטן
די לאַגע גוט געפינען מיר, אַז בכבודיקע פרויען און ערלעכע
מענער ווערן אויך עקספּלאָאַטירט אויף אַזאַ אופן. די ציוויליזאַ-
ציע פאַרערגערט נאָך די אומשטענדן אין דעם פּרט, מחמת ציי-
ווילזאַציע מיינט די איינטיילונג פון אַרבעט. געדענקט די שפּיל-
קע-מאַכער און די שפּילקע-מאַשינען. אין אַ געזעלשאַפט, ווו די
קאָנדיציעס פון לעבן זענען פרימיטיווע שפּאָרט דער אַרבעטער
אָפּ געלט פון אַ געוויסן אַרטיקל, כּדי צו קויפן די מאַטעריאַלן
וואָס זענען נויטיק פאַרן דאָזיקן אַרטיקל. ער קלויבט זיי אויס,
ער קויפט זיי אין האָבנדיק פאַרטיק געמאַכט דאָס אַרטיקל פון

אָט די מאַטעריאַלן פאַרקויפט ער עס צו דעם, וואָס נוצט עס אָדער קאָנסומירט עס. היינט איז דאָס באַקומען געלט צו קויפן די אַרטיקלען אַ באַזונדער מסחר; דאָס אויסקלויבן און קויפן דאָס אַרטיקל, ווידער אַן אַנדער מסחר. די אויסאַרבעטונג ווערט צעטיילט צווישן עטלעכע אַרבעטער אָדער אז נישט ווערט די אַרבעט געטון מיט אַ מאַשין און אַ ייִנגל אָדער אַ מיידל גיט אַכטונג אויף דער אַרבעט; דאָס פאַרקויפן איז ווידער אַן אַנדער מסחר. פאַקטיש איז עס נאָך אַ סך קאָמפּלעצירטער, מחמת די באַזונדערע עסקים פון קויפן די מאַטעריאַלן און פאַרקויפן די פּראָדוקציע, זענען שוין אַליין אויך איינגעטיילט אין עטלעכע באַזונדערע מסחרים, אַזוי, אַז צווישן דעם אָריגינעלן פּראָדוקט פון רויען מאַטעריאַל פון דער נאַטורס האַנט ביז דער אויסגע־אַרבעטער פּראָדוקציע, וואָס איר קויפט אין קראָם — קאָנען זיין גאַנצע טוצן פאַרמיטלערס, אויף וועמען איר האָט זיך צו באַ־קלאָגן מחמת יעדער פון זיי נעמט אַן אומדירעקטן אָפּצאָל, וואָס איז גורם, איר זאָלט צאָלן הויכע פּרייזן און עס איז נישט מעגלעך, איר זאָלט זיין ביכולת אויסצוגעפינען, וויפיל פון זיי עס זענען נויטיק, אַלס אַגענטן אינם פּראָצעס און וויפיל עס זענען אונטערגראָבער און פּאַראַזיטן.

די אייגענע קאָמפּליקאַציעס וועט איר געפינען אין דעם גרויסער טייל פון דער אַרבעט וואָס באַשטייט נישט אין אויס־אַרבעטן זאַכן, נור אין דער לייסטונג פון אַלערליי דינסטן. די פרוי, וואָס פלעגט אַמאָל נעמען די וואָל פונם מאַנס האַנט, בעת ער האָט גורוואָס פאַרענדיקט שערן די שעפּסן און מיט די איי־גענע הענט אויסאַרבעטן דערפון קליידער און פאַרקויפן, אָדער מאַכן מלבושים פאַר איר אייגענער פאַמיליע — איז היינט נישטאָ. איר אָרט פאַרנעמט היינט אַ פינאַנסיסט, אַן אייגנטימער פון שיפן צו טראַנספּאָרטירן זיינע סחורות, אַ וואָל־מעקלער, אַ וועבעריי אַן אַנגראָסיסט אַ קליינהענדלער, אַ קרעמער אַן עקספּי־דענט און גאָט ווייסט וויפיל נאָך א חוץ זיי, יעדער איינער איז פעיק צו טון איר טייל אינם פּראצעס און איז אבסאָלוט אומ־ווויסנדיק בנוגע די אַנדערע טיילן פון דער אַרבעט, אַז אפילו

איר אייגענע אַרבעט קאָן זי נישט טון, סיידן אַלע אַנדערע מיט־אַרבעטערינס טוען אין דער אייגענער צייט זייער טייל. יעדער איינע פֿון זיי וואָלט אָן דער אַנדערער אויסגעזען, ווי אַן אַרטילעריסט אָן אַ קאַנאָן אָדער ווי אַן עקספּידיענטקע אָן סחורה צום פֿאַרקויפֿן.

איצט, ווען מיר זענען נאָכאַמאָל דורכגעגאַנגען די אַלע נויטווענדיקע טיילן וועגן אינדוסטריע אָדער דינסט, וועט איר זיך אָפּשטעלן אויף אונדזער פֿראַגע פֿון אויסערגעוויינטלעכער פֿעיקייט אין איר דרינגענדיקסטער און געפּערלעכסטער פֿאָרם. איר וועט, למשל, אויסגעפֿינען, אַז אויב אַ געזונטע נאָרמאַלע פֿרוי קאָן אויסגעלערנט ווערן צו זיין אַ קאָמפּעטענטע עקספּי־דיענטקע אָדער אַ סטענאָגראַפּיסטן און אַ מאַשין־שרייבערן אַן אָפּעראַטאָרן פֿון אַ רעכנמאַשין (אַריפֿמעטיק ווערט היינטיקע צייטן געמאַכט דורך אַ מאַשין) אָדער אַ פֿאַבריק־מיידל, אַ לערערקע א. אַ. וו. וועט איר אָבער זען, אַז קוים פֿינף פֿון יעדער הונ־דערט קאָן אַליין פֿירן אַ מסחר אָדער פֿאַרוואַלטן אַ גוט אָדער וויסן, ווי זיך צו באַגיין מיט אַ גרויסן קאַפּיטאַל. די צאָל מענטשן, וואָס קאָנען טון, וואָס מען זאָגט זיי, איז אַלעמאָל אַ שטאַרק איבערגעטריבענע אין פֿאַרגלייך מיט דער צאָל, וואָס קאָנען לערנען אַנדערע וואָס צו טון. אויב אַ געלערנטע פֿרוי פֿאַרלאַנגט אין אַ געשעפֿט מער ווי פֿיר אָדער פֿינף פֿונט אַ וואָך, פֿרעגט איר קיינער נישט, צי זי איז אַן אָרנטלעכע פֿרוי אָדער אַן אויסגעלאַסענע; די פֿראַגע איז נור צי עס איז פֿאַ־ראַן אַ פּאָסטן פֿאַר אירעטוועגן, ווי זי וועט דאַרפֿן קאָנען אָפּ־שליסן און דורכפֿירן געשעפֿטן, און אויב עס איז פֿאַראַן, איז צי קאָן מען זיך פֿאַרלאָזן אויף איר, אַז זי וועט זיי קאָנען דורכפֿירן? אויב דער ענטפֿער איז יאָ, וועט מען איר צאָלן אַ לוין, וואָס וועט איר זיין גענוג נאָך מער ווי אויף פּרנסה; אויב ניין, איז פֿאַרשטייט זיך, אַז גאָרנישט.

ווען ס׳איז אפֿילו נישטאָ קיין אָרט פֿאַר קיין אָריגינעלע אויפֿטואונגען, און אַלץ וואָס עס איז פֿאַראַן צו טון, איז צו האַלטן אַן אויג אויף אַנדערע בעת זיי אַרבעטן שווער און בי־

טער און זען, אַז זיי זאָלן אַרבעטן און אויפהאַלטן אַ דיסציפּלין אין אַלגעמיין, דידאַזיקע פעיקייט האָט אויך נישט יעדער, דאָס איז אויך אַ בעגאַבטקייט, וואָס האָט אַ ספּעציעלן ווערט. עס קאָן טאָקע זיין אַ פעיקייט. וואָס פאַרדינט נישט קיין שום באַוווּנדערונג, עס קאָן פּשוט זיין אַ פּועל־יוצא פון אַ קאָמבינירטער ברוטאַלער ענערגיע מיט אַ נשמהלאָזע גלייכגילטיקייט צו די געפילן פון אַנדערע; אָבער דער ווערט דערפון איז אַלציינס אַ ־כצרער: דידאָזיקע פעיקייט מאַכט דעם אייגנטימער פון איר פאַר אַן אויפזעערן אָדער אַן אויפזעער אין אַ פאַבריק, פאַר אַ טורמע־וועכטערן, אַ מאַטראָנע אין אַ ווילטעטיקע אינסטיטוציע, אַן אָפיציר אין דער אַרמעע, אַ הויפּט־לערערקע אין אַ שול א. ד. גל. ביידע, סיי די אָנפירערקעס, סיי די פּשוטע אויפזעערקעס ווערן מערסטנס שטאַרק געהאַסט, מען האָט זיי טאַקע פיינט; נור מען נויטיקט זיך אין זיי שטאַרק און אויב עמעץ איז גראָד געבליבן מיט אַ פּערזאָנאַל געוויינטלעכע מענטשן אָן אַ פירער, וועט ער זיי גלייך צונעמען. אַ באַנדע ים־רויבער, וואָס איז נישט אונטערגעוואָרפן קיין שום געזעצן אַ חוץ די געזעצן פון דער נאַטור, וועלן זיך אויסקלויבן אַן אָנפירער וואָס זאָל באַפעלן איבער זיי און אַ קאַפּיטאַן, וואָס זאָל זיין דער אָנפירער זייערער און זאָל זיי ווייזן וואוהין צוזעגלען, מעג איינער זיין דער אומדערטרעגלעכסטער גראָביאַן און דער צווייטער דער אויסוווּרף און דער גרעסטער טיראַן אויף דער שיף: אין נאַפּאָלעאָנס רעוואָלוציאָנערע אַרמעע איז אַן אויסערגעוויינטלעכע טרופּע דראַגונערס געווען אונטער דער קאָמאַנדע פון אַן אָפיציר און ער האָט לסוף אָנגעהויבן שרעקן און כאָטש ער האָט געפּרוּווט אָפּלייקענען, אַז ער איז קראַנק, האָט ער דווקא געוואָלט, אַז דער יונגסטער פון זיי, אַ בחורל פון זעכצן יאָר זאָל איבערנעמען די קאָמאַנדע, ווייל ער איז געווען אַן אַריסטאָקראַט און זיי זענען געווינט געווען, אַז אַריסטאָקראַטן זאָלן דענקען פאַר זייערטוועגן. ער איז דערנאָך געוואָרן גענעראַל מאַרבאָט: איר וועט געפינען דעמדאָזיקן אינצידענט דערמאַנט אין זיינע מעמוּאַרן, יעדער פרוי ווייסט, אַז די פרוי

וואָס האָט אַ פעסטערן כאַראַקטער פון די אַנדערע הויזמענטשן קאָן ווערן דער טיראַן פון הויז, וואָס איז טיילמאָל די הערשערן פון שרעק. אָן דירעקטאָרן וואָלטן די מערסטע פון אונדז געווען ווי לויזע פערד אין אַן ענגער גאַס. דער פילאָזאָף הערבערט ספענסער, הגם ער איז געווען זייער אַ קלוגער מענטש, האָט ער פונדעסטוועגן געהאַט אַ ליבנסווערטיקן שטריך אין זיין כאַראַקטער: ער האָט שרעקלעך פיינט געהאַט צוואַנג. ער האָט אפילו נישט געקאָנט פועלן ביי זיך, צו צווינגען זיין פערד עס זאָל גיין; און דער פועל-יוצא איז געווען, אַז ער האָט געמוזט פאַרקויפן זיין פערד און גיין צו פיס, ווייל דאָס פערד נישט פילנדיק איבער זיך קיין שום צוואַנג האָט זיך נאַטירלעך כסדר אָפּגעשטעלט און זיך געפּאַשעט אויפן גראָז. טאָלסטוי ווידער, אויך אַ פּראָפעסיאָנעלער הומאַניסט האָט געקאָנט צוימען און פירן די ווילדסטע פערד; און דערצו האָט ער זיך באַנוצט מיט דער געוויינטלעכער מעטאָדע. ער האָט דעם פערד אַזוי לאַנג פאַרשאַפט אומאַנגענעמלעכקייטן, ביז עס האָט אים לסוף געפאָלגט.

אויך מיט מענטשן איז דאָס אייגענע, ווי מיט פערד. זיי זענען זעלטן קעגן דעם, אַז מען זאָל הערשן איבער זיי. מערסטנס זענען זיי נאָך מער ווי צופרידן זיך איינצוברענגען די אַרבעט פון טראַכטן און צו פלאַנעווען פאַר זיך. מענטשן וואָס לאָזן נישט הערשן איבער זיך, זענען אַן אויסנאַם. ווען מען וואַרפט שמוץ אויף דער אויטאָריטעט און אונטערגעוואָרפנקייט, הייסט אַ דערנידערונג, זיי זענען דעמאָלט ביידע באַליידיקטע, דאָס קאָן צופירן צו אַ רעוואָלוציע און אַן אויפשטאַנד. אָבער עס איז נישטאָ קיין שום ביישפּיל אין דער געשיכטע, אַז אַ נוצלעכע, טאַקטיש געאיבטע אויטאָריטעט זאָל האָבן אַמאָל אַרויסגערופן אַן אויפשטאַנד. אונדזערע גייסטיקע פוילקייט, איז אַ גאַראַנטיע פאַר אונדזער געהאָרכזאַמקייט. די מוטער וואָס זאָגט: „וויאַזוי דערוועגסטו זיך דאָס אַרויסצוגיין און מיך נישט פרעגן קיין דערלויבעניש"? קאָן באַלד נאָכדעם הערן ווי זי אַליין שרייט: „פאַרוואָס קאָנסטו נישט אַליין טראַכטן, נור דו קומסט מיט יעדער קלייניקייט צו מיר"? אָבער זי וואָלט זיך שטאַרק געוואונדערט,

ווען א נישט־העפלעכער אויטאָמאָביל פאַבריקאַנט זאָל צו איר אַ זאָג טון: „פאַרוואָס קאָנט איר זיך נישט אַליין מאַכן קיין אויטאָמאָביל, נור איר מוזט קומען צו מיר יעדעס מאָל, ווען איר דאַרפט האָבן אַן אויטאָמאָביל.

איך אַליין בין פּראָפעסיאָנעל דאָס, וואָס מען רופט אַן אָריגינעלער דענקער. מיין געשעפט איז אויסצופרעגן און אויסצופּרווון, צו דערגיין אַלע עקזיסטירנדיקע גלויבנס און אַלע געזעץ־ביכער, אויף וויפיל זיי זענען גילטיק און אויף וויפיל זיי זענען שוין, ווי מ׳זאָגט, אָפּגענוצט, אָדער פאַרוואָרפן אפילו, מאַכן פּראָיעקטן פאר נייע גלויבנס און געזעץ־ביכער, אָבער גלויבנס און געזעץ־ביכער זענען נישט מער, ווי צוויי פון די הונדערטער נוצלעכע אַרטיקלען. וואָס מ׳דאַרף האָבן. כדי איינצואָרדנען זיך אַ גוט לעבן. די אַלע איבריקע אַרטיקלען מוז איך נעמען אַזוי ווי מען לייגט זיי מיר פאָר, פארלאָזנדיק זיך אויף דער אויטאָריטעט פון די, וואָס פאַרשטייען זיך אויף זיי, אַזוי אַז הגם אַ סך מענטשן, וועלכע קאָנען נישט פאַרטראָגן, אז די עקזיסטירנדיקע גלויבנס און געזעצן זאָלן באַריַרט ווערן, אָדער מ׳זאָל פרעגן קשיות, באַטראַכטן מיך פאַר אַ געפערלעכן רעוואָלוציאָנערן אומגעהאָרכזאַמען פאַרשויץ, מוז איך פאָרט אין די מערסטע פאַלן זיין אזוי געהאָרכזאַם, ווי איר קאָנט זיך נור ווינטשן. ווען אַ באַן־פּאָרטיער ווייזט מיר אָן צו גיין צו דער פּלאַטפאָרם נומער צען, וואַרף איך אים נישט אַנידער און שריי נישט אויס: „נידער מיט דער טיראַניי”! און לויף מיט כעס צו דער פּלאַטפאָרם נומער איינס, איך נעם אָן זיין אָנווייזונג, ווייל איך וויל ער זאָל מיר אָנווייזן, ווייל איך וויל אַריין אין דעם ריכטיקן צוג. פאַרשטייט זיך, ווען דער פּאָרטיער זאָל אָנפאַלן אויף מיר און זאָל באַליידיקן און איך זאָל נאָכדעם, וואָס איך האָב מיך אונטערגעוואָרפן דעם אַלעם ערשט אויסגעפונען אַז מיין באַן גייט גאָר אַוועק פון פּלאַטפאָרם נומער זיבן און אַז פון נומער צען פירט מיך גאָר די באַן קיין פּאָרטסמוט, בעת איך האָב גאָר געדאַרפט פאָרן קיין בירמינגהאַם, — וואָלט איך בלי־ספק אויפגעהויבן אַ געוואַלט קעגן אָט דעם פּאָרטיער און איך וואָלט געטון

וואָס איך וואָלט נור געקאָנט, כּדי צו זען ער זאָל אַראָפּגעזעצט ווערן פון זיין פּאָסטן, אָבער ווען ער איז געווען מענטשלעך, העפלעך און האָט מיך געפירט אויפן ריכטיקן וועג, וואָלט איך אים נאָך פארטיידיקט אויב עמיץ וואָלט אים געפרווט שלעכטס טון. איך מוז אָנקומען צו מענטשן, זיי זאָלן פירן מיין הויז, איך דאַרף אַ מאָל אָנקומען צו אַ דאָקטאָר צו אַ קראַנקן-שוועסטער און בכלל באַהאַנדלט ווערן, ווי אַ קינד אין אַלערליי סיטואַציעס, ווו איך קאָן זיך נישט אָריענטירן און ווייס נישט, וואָס כ'האָב צו טון און אַזויווי איך בין ווייט דערפון אז איך זאָל זיך פילן באַליידיקט פון אַלע פירער און טוער פאַר מיינעטוועגן, בין איך נאָך מער ווי צופרידן זיך צו באַנוצן מיט אָט דער הילף. בעת איך בין דאָס ערשטע מאָל אַריין אין אייבער פון די עלעקטרישע ווינדעס, ווו די פּאַסאַזשירן גייען אַליין אנשטאט עס זאָל זיי אַרויף און אַראָפּפירן אַ קאָנדוקטאָר און גענדאַרפט בעת-מעשה אַליין ציען אַ שטריק, האָב איך שיעור נישט געוויינט פאַר מורא און איך האָב ממש פריי אָפּגעאָטעמט, ווען כ'בין אַרויס פון דאָרט אַ לעבעדיקער.

איר וועט אפשר טראַכטן, אז איך גיי אַוועק פון ענין, אָבער פון דערפאַרונג ווייס איך צו גוט, אז עס איז גאַנץ מעגלעך איר זאָלט אין אַ ווינקל פון אייער מוח אַ טראַכט טון, אז עס ליגט אין אונדזער נאַטור פיינט צו האָבן אויטאָריטעט און אונטערגעוואָרפנקייט אַלס אַ זעלכע. און אז נור מיט פיינטלעכן און שטרענגען צוואַנג קאָן מען זיי אויפהאַלטן. האָב איך דען פאַקטיש נור וואָס געזוכט אַ מיטל אייך איבערצוציייגן אז דער טרויעריקער מצב פון דער היינטיקער וועלט האָט אַ סך צו פאַר-דאַנקען אונדזער קעגנשטעלן זיך, נישט קעגן דער שלעכטער הערשאַפט, נור קעגן דעם מען זאָל בכלל הערשן איבער אונדז? אָבער איר מוזט אונטערשיידן. עס איז אמת אַז מיר האָבן פיינט מען זאָל זיך אַריינמישן אין אונדזער לעבן און מיר ווילן קאָ-נען טון דאָס וואָס מיר ווילן, דעמאָלט ווען מיר ווייסן וואָס מיר האָבן צו טון, אָדער מיר מיינען לכל-הפּחות, אַז מיר ווייסן; אָבער ווען עס איז טאַקע דאָ עפּעס צו טון, און נור פינף

פון יעדער הונדערט ווייסן וויאַזוי עס צו טון, וועלן דעמאָלט די
איבריקע פינפאונניינציק, נישט נאָר מיט חשק געפירט ווערן פון
די פינף, נור זיי וועלן זיך בעטן, מען זאָל זיי פירן און זיי
וועלן הרגענען, אויב עס וועט נויטיק זיין דעם, וואָס וועט וועלן
שלעכטס טון אָדער צונעמען די פירער. דאָס איז די סיבה, פאַר־
וואָס עס קומט אָן אַזוי גרינג די אַמביציעזע שווינדלער צו
ווערן פירער. קיין ספק נישט, אַז קאָמפּעטענטע פירערשאַפט קאָן
זיך פאַרהאַסן צוליב שלעכטע זיטן און צוליב פּרעטענציעס אויף
גרויסקייט און ווילן האָבן די מאַכט איבער אַלץ און אַלעם און
אָפּהענגיקייט ווידער קאָן ווערן אומדערטרעגלעך, אויב מען
ברענגט צו אַזאַ מצב עס זאָל הייסן אַ דערנידערונג צו זיין אָפּ־
הענגיק בכלל. פירער, וואָס ברענגען צו אַזעלכע רעזולטאַטן,
דאַרפן אָן שום רחמנות באַזייטיקט ווערן, נישט קיין חילוק ווי
קאָמפּעטענט ער זאָל נישט זיין אויף אַנדערע געביטן, מחמת זיי
צעשטערן דעם זעלבסטרעספּעקט און די רו און זיי שאַפן אַ גע־
פערלעכע פיינטלעכע אַטמאָספערע, וואָס העלפט פאַרקלענערן זיי־
ער קאָמפּיטענץ און זיי רייצן אויף די געמיטער פון די וועמען
זיי פירן, אָבער איר קאָנט זיין זיכער, אַז קאָמפּיטענץ און אָפּ־
הענגיקייט אַליין זענען נישט פאַראַכט און מען קאָן זיין זי־
כער, אַז אפילו נאָך דער גרעסטער סאָציאַלער קאָנוווּלסיע וועלן
זיי נאָך אַלץ צוריקגעשטעלט ווערן און געפונען זייער אָרט אויב
עס איז פאַראַן פאַרוואָס זיך צו שרעקן איז עס ווייניקער פאַר
זייער חורבן, ווי פאַר דעם אידעאַליזירן די פירער, וואָס ווייסן
וויאַזוי צו באַנוצן זיך מיט זייער קאָמפּעטענץ, כדי עס זאָל זיי
ברענגען דערפאָלג. נאַפּאָלעאָן איז אידעאַליזירט געוואָרן פון זיינע
ים־קאָלעגן; לענינען האָט דאָס רעוואָלוציאָנערע רוסלאַנד מקבר
געווען אַלס אַ הייליקן; סעניאָר מוסאָליני איז שטאַרק געאַכט
אַלס דער פירער פון איטאַליען, אָבער קיין שום אַנאַרכיסטישער
פריידיקער, וואָס האָט זיך געפּרוּווט אַקעגנשטעלן דעם אויטאָ־
ריטעט אַלס אַזעלכער, איז נישט געווען ווען עס איז פּאָפּולער
און וועט קיינמאָל נישט זיין.

צום אומגליק, איז איינע פון די ערגסטע זיגד פון דעם

קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם דאָס, וואָס ער צעשטערט די סאָציאַלע
גלייכהייט, וועלכע איז א נויטווענדיקייט סיי פאר דער אויטאָרי-
טעט, סיי פאר דער אָפּהענגיקייט. דאָס וואָרט אָפּהענגיקייט, וואָס
וואָלט אייגנטלעך געדאַרפט הייסן צוזאַמענאַרבעט, פאַראַט דידאָ-
זיקע פאַרדאָרבנקייט, וואָס אונטער דעם פארקויפט מען אויטאָרי-
טעט אין מאַרק, ווי פיש, און ווי א „סאַרגעאָן" איז עס אויך
טייער ווייל עס איז נישט שטאַרק בנמצא. צוליב דעם וואָס מען
צאָלט דעם פירער מער ווי די וואָס מען פירט, שאַפט זיך א
קלאַסן אונטערשייד צווישן זיי און א דיפערענץ אין קלאַס, ענ-
דערט גלייך א דירעקציע אָדער א קאָמאַנדע, וואָס וואָלט אויף
א נאַטירלעכן אופן נישט נור נישט פאַרהאַסט געוואָרן, נור וואָלט
נאָך געווען געווונטשן און מען וואָלט עס פארלאַנגט. „ווער זענט
איר דאָס פאַר איינער, וואָס איר זאָלט מיר באַפעלן? איך בין פונקט
אזאַ יחסן ווי איר!" איז אַן אויסדרוק וואָס געשעט קיינמאָל נישט
ווען קאָלאָניעל סמיט גיט א באַפעל צום לייטענאַנט דעם דיוק-
אָף-טענקאונטיעס. אזאַ אויסדרוק לייגט זיך זייער אָפט אויף מי-
סעס היקס ליפ (הגם זי רעדט עס אפשר נישט ארויס צוליב
העפלעכקייט אָדער צוליב דער מורא פאר קאָנסעקווענצן). ווען
די היקס, וועלכע וווינט אין אַן אָרעמער געגנט באַקומט א באַ-
פעל פון מיסעס האַנטינגדאָן, וועלכע וווינט אין א סקווער, מעג דער
באַפעל זיין מיסעס היקס לטובה. פונדעסטוועגן איז עס אזוי, אויב
ער איז געגעבן געוואָרן אין אזאַ טאָן. וואָס דריקט אויס און מיינט
אויסצודריקן דער מאַמעס באַוווסטזיין, אַז מיסעס היקס איז אַ מין ניד-
ריקע חיה. און ווידער, ווען ליידי ביליאַנהאַם וויל נישט זיין קיין
פריינט מיט מיסעס האָווארד און זי מאכט זיך, אַז זי קאָן איר
גאָרנישט פילט מיסעס האוואַרד, אַז לאָרד ביליאנהאם איז גאָר-
נישט, אַז זיין גאַנצן כבוד האָט ער דערפאַר, וואָס ער האָט
געלט און א י ר מאַן, האַנטינגדאן איז דער גרויסער מענטש.
און זי וואָלט זיך געפילט גליקלעך צו האָבן די געלעגנהייט צו
דערנידריקן איר שכנה וואָס האָט א קאָלאָסאַלע הכנסה. אָבער
ווען מיסעס היקס און מיסעס האַנטינגדאָן האָווארד און ליידע
ביליאנהאם וואָלטן אַלע געהאַט גלייכע הכנסות אין זייערע קינ-
דער וואָלטן זיך געקאָנט משדך זיין צווישן זיך און עס זאָל

נישט וויסן קיין דערנידערונג, וואָלטן זיי אפילו נישט געחלומט זיך צו קריגן דערפאַר, וואָס זיי (אָדער זייערע מענער) וואָלטן געזאָגט איינער דעם אַנדערן, וואָס צו טון, אויב זיי וואָלטן אַליין נישט געוווּסט. אויב מען זאָגט איינעם, וואָס ער זאָל טון באַפרייט מען יענעם פון דער פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון די קאָנסעקווענצן פון זיין טאַט; און די, וואָס האָבן מורא, אַז גלייכע מענטשן וועלן זיך פילן באַליידיקט, אויב מען וועט זיי זאָגן, וואָס צו טון און וואָס נישט, קאָנען זיי זייער ווייניק די מענטשלעכע נאַטור.

דאָס ערגסטע איז, וואָס דער קאַפּיטאַליזם האָט פּראָדוצירט אַ קלאַס מענטשן, וועלכע זענען צוליב זייערע טרויעריקע אומשטענדן אַזוי דערנידעריקט, אַז זיי קאָנען פּשוט נישט אויספירן קיין באַפעל אויב ער ווערט געגעבן אין אַ העפלעכן טאָן. זיי מוזן פריער שרעקלעך באַליידיקט ווערן, מען דאַרף זיי שעלטן און שטויסן, איידער מען קריגט פון זיי אַרויס אַביסל אַרבעט; און די אָרעמע צעקנאָדערטע נשמות שאַפן אין קעגנזאַץ, אַ קלאַס שקלאַפן-טרייבער, וועלכע קאָנען נישט קיין אַנדער מעטאָדע אויפצוהאַלטן דיסציפּלין. דער איינציקער אויסוועג איז נישט צו פּראָדוצירן אַזעלכע מענטשן. זיי זענען מפל-קינדער פון דער נויט און זיי וועלן פאַרשווינדן, ווען די נויט וועט פאַרשווינדן.

דער ווידערווילן קעגן באַפעלן, הערשן איז אַן ערנסטע שוועריקייט. ווען מ'שיקט אַוועק צוויי סאָלדאַטן אויסצופירן געוויסע פליכטן, מוז מען איינעם פון זיי מאַכן פאַר אַן עלצטן פאַר דער צייט מחמת איינער פון זיי מוז זיין דער פאַראַנטוואָרטלעכער, דער וואָס פירט דורך די פליכט לויט זיין אנטשיידונג. אין ס'רוב פאַלן פּרווון זיי ביידע אַרויפוואַרפן די לאַסט איינער אויפן אַנדערן. ווען זיי פאַרליידן איינער פון אַנדערן, איז עס אַ פלאַטאַניש געזעץ, אויסצוקלויבן דעם וואָס ווייזט אַרויס דעם ווידערווילן צו זיין דער עלצטער פאַר דער צייט, מחמת דער אַמביציעזער איז שוין געוויס אַן איינגעבילדעטער שוטה, וועלכער פילט נישט די פאַראַנטוואָרטלעכקייט, ווייל ער פאַרשטייט זי נישט. אָט אַזאַ מין אָפּנייגונג קאָן מען נישט

איבערקויפן מיט מער געלט. מען קאָן אים נישט נייטן צו טון דאָס, וואָס מען הייסט אים דורך צוואַנג, ווי עס איז דער פאַל מיט די פּשוטע געשוווירענע ריכטער. אויב איר זענט אַ דירעקטער שטייערצאָלער קאָנט איר זיך ריכטן יעדע מינוט צו באַקומען פּלוצלינג אָן איינלאַדונג (גיכער אַ באַפעל) צו ווערן איינער פון די געשוווירענע ריכטער פונם הייגטיקן פּראָצעס און העלפן באַשטימען אייגעמס שאַנד אָדער רעכטפאַרטיקייט, זיין אַרעסט אָדער פרייהייט, זיין לעבן אָדער טויט און אויך העלפן אויפצוהאַלטן דאָס רעכט פון די געשוווירענע קעגן דער כּסדרדיקער טענדענץ פון די ריכטער צו דיקטירן זייער אייגענעם באַשלוס. מען באַצאָלט אייך נישט פאַר דערדאָזיקער אַרבעט: מען צווינגט אייך דאָס צו טון, פּונקט אַזוי ווי מען פלעגט אַמאָליקע צייטן צווינגען מענער אַריינצוטרעטן אינם פלאָט אַלס מאַטראָזן, אָדער צו זיצן אין פּאַרלאַמענט קעגן דעם אייגענעם ווילן און קעגן דעם ווילן פון די מיטגלידער פון דער קאָנסטיטוציע.

פונדעסטוועגן, הגם אין דעם לעצטן פאַל בלייבט צוואַנג נוצלעך אַלס אַ מיטל צו צווינגען דער באַפעלקערונג אונטערצונעמען אַזעלכע פליכטן, פון וועלכע זיי וואָלטן אַנטלאָפן ווען זיי וואָלטן געקאָנט, האָט זיך אָפּט אַרויסגעוויזן אין דער פּראַקטיק, אַז פעיקייט צו אַ געוויסער ספּעציעלער אַרבעט טראָגט מיט זיך אַ חשק צו אָט דער אַרבעט אַ ווילן זי דורכצופירן אפילו זי זאָל קאָסטן אָן ערנסטן מאַטעריעלן פאַרלוסט. מאָצאַרט האָט געקאָנט פאַרדינען מער געלט אַלס קאָמערדינער איידער אַלס דער גרעסטער קאָמפּאָזיטער פון זיין צייט (ער איז טאַקע געווען איינער פון די גרעסטע קאָמפּאָזיטאָרן פון אַלע צייטן) נישט קוקנדיק דערויף האָט ער אויסגעקליבן צו זיין אַ קאָמפּאָזיטאָר נישט קיין קאָמערדינער. ער האָט געוווסט, אַז ער וואָלט נישט געווען קיין גוטער קאָמערדינער און ער האָט געגלויבט, אַז אַ קאָמפּאָזיטער וועט ער זיין אַ גוטער; און דאָס האָט איבערגעוויגן אַלע געלט־חשבונות ביי איב. נאַפּאָלעאָן איז געווען אָן אויבער־אָפיציר האָט ער נישט געהאַט קיין שום דערפאָלג. ווען נעלסאָן איז געווען אַ קאַפּיטאַן האָט מען אים געפונען אַזוי נישט צופרידנשטע־

לנדיק, אַז מען האָט אים איבערגעזאָגט אַן אַ שיף און מיט אַ העלפט שכירות אויף אַ שיינע פּאָר יאָר. אָבער נאַפּאָלעאָן האָט זיך ערשט אַרויסגעוויזן אין זיין גאַנצער גרויסקייט ווען ער איז געוואָרן אַ גענעראַל און נעלסאָן אַן אַדמיראַל; און איך בין אויף אַ האָר נישט מסופק און מסתמא איר אויך נישט, אַז ווען מען וואָלט געווען געצוווּנגען נאַפּאָלעאָנען און נעלסאָנען זיי זאָלן אויסקלייבן וואָס זיי ווילן זיין, צי אַן איינפּאַכער פּויקער, אַ קאַיוטע-דינער אָדער אַ גענעראַל און אַן אַדמיראַל פאַר דעם אייגענעם געלט, וואָלטן זיי געוויס געווען אויסגעקליבן דאָס, ביי וואָס זייער גאונות וואָלט זיך געקאָנט אינגאַנצן אויסלעבן. ווען זיי וואָלטן נישט געקאָנט באַקומען זייער אייגנטלעכע אַרבעט סיידן זיי זאָלן אַקצעפּטירן ווייניקער געלט, וואָלטן זיי זיכער באַשטאַנען דערויף. האָבן מיר דען שוין נישט אָנגעוויזן אינעם קאַפּיטל זעקס ווי אַזוי צוליב דעם קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם בלייבן מענער מיט אויסערגעוויינטלעכע גאָט-געבענטשטע טאַלאַנטן אָרעם, בעת גאָרנישטן און גיריקע געלטפּרעסער ווערן אַבסורדיש רייך?

לאָמיר אַלזאָ אויפהערן מורא צו האָבן, אַז מענטשן מיט אויסנעמלעכע פעיקייטן דאַרפן האָבן ספּעציעלע פּריווילעגיעס כדי אויסצואיבן זייערע פעיקייטן ביזן לעצט. די דערפאַרונג האָט געוויזן, אַז די ערגסטע שטערונגען און אפילו שטראָפן האָבן נישט באַוויזן אָפּצוציען זיי פון פּרוּוון אויסנוצן זייערע פעיקייטן. לאָמיר זיך אומקערן צו דעם אמתן סאָציאַלן פּראָבלעם, מכּוח דעם נישט צו דערלאָזן, אַז זיי זאָלן זיך באַנוצן מיט דער נויטווענדיקייט און דעם רעלאַטיוון מאַנגל פון געוויסע מינים פעיקייטן און אַרויסציען דורך דעם איבערגעטריבענע הכנסות.

ביי אַ סאָציאַליזירטער לייסטונג הויבן זיך נישט אויף אַזעלכע שוועריקייטן. דער ציווילער באַאַמטער, דער ריכטער, דער שיף-קאַפּיטאַן, דער פעלדמאַרשאַל, דער אַרציביסקופּ, ווי אויסערגעוויינטלעך פעיק זיי זאָלן נישט זיין, באַקומען זיי נישט קיין גרעסערן געהאַלט פון וועלכן עס איז אַנדערן פּראַקטיצירער פון זיין ראַנג און הויך. פון אַן אמתן דזשענטלמען דערוואַרט

מען, אַז ער וועט זיך נישט פאַרקויפן דעם וואָס באָט אים אָן דעם העכסטן פּרייז: ער פאַרלאַנגט פון זיין לאַנד גענוג פּראָ־וויאַנט און אַ בכבודיקע שטעל, אַלס אַ באַלוינונג. פאַר דער בעס־טער אַרבעט, וואָס ער איז פעיק צו טון. אַן אמתע לײדע קאָן אויך פאַרלאַנגען דאָס אײגענע. אָבער לויט דעם סיסטעם פון קאַפּיטאַליסטישן קאָמערץ זענען זיי ביידע געצוווּנגען צו זיין גיריק, דאָס הייסט צוריק צו האַלטן זייערע פעיקייטן, ביז עס וועט קומען איינער, וואָס בויטיקט זיך שטאַרק אין זייער אַרבעט און וועט זי אויסקויפן פאַר מער געלט און אַזוי אַרום וועלן זיי באַקומען די מעגלעכקייט רייך צו ווערן אויף יענעמס חשבון. דער איינפאַכער פּראָוואַלטער קאָן קיין סך נישט דער־גרייכן, מחמת פּראָוואַלטן עפּעס פון אַזאַ אָדער אַן אַנדער מין, זענען פאַראַן און זיי פילט זיך נישט קיין שטאַרקער מאַנגל. אָבער דער אָרגאַניזאַטאָר און דער פינאַנסיסט — זייער פּאָזיציע איז אַ שטאַרקע. דער אייגנטימער פון אַ גרויס געשעפט אויב זיינע אָנגעשטעלטע פאַרלאַנגען עפּעס מער ווי דעם לוין, פון וועלכן מען קאָן באמת נישט מער, ווי לעבן בעת זייער טייל פון די איינקונפטן פונם דאָזיקן געשעפט, ווייזט זיך אַרויס צו זיין אַ גרעסערער — קאָן צו יעדער צייט אַ זאָג טון:

„מילא, אויב איר זענט נישט צופרידן נעמט איבער דאָס געשעפט און אַרבעט אָן מיר.“ דאָס קאָנען זיי אָבער נישט טון. דער פּראָפעס־אָנעלער פאַרייז צו וועלכן די אָנגעשטעלטע באַ־לאַנגען קאָן אפשר חשק האָבן אים צו האַלטן ביים וואָרט; אָבער ער געפינט גלייך, אַז ער קאָן עס נישט דורכפירן, מחמת ער האָט נישט קיין שום ידיעה אין דעמדאָזיקן געשעפט און ער קאָן נישט זיין דער אנפירער דערפון. דאָס ווירקט! „איר זעט שוין, אַז איר קאָנט זיך אָן מיר נישט באַגיין; מוזט איר אַלזאָ אַרבעטן אויף מיינע באַדינגונגען.“ זיי גיבן אים אַן אמתן ענט־פער „אָבער איר קאָנט זיך אָן אונדז אויך נישט באַגיין: לאָמיר זען איר זאָלט אָרגאַניזירן אַ געשעפט אָן אַרבעטער.“ אָבער ער איז דער זיגער; און די סיבה איז נישט דאָס ווייל ער קאָן זיך גיכער באַגיין אָן זיי ווי זיי אָן אים (אָדער איר) נאָר דערפאַר

ווייל נישט מיט זיי האָט ער געשלאָסן דעם מסחר, וואָס גיט אים די מעגלעכקייט אויסצואיבן זיינע פעיקייטן נור מיט די ווירטסלייט וועמעס לאַנד ער נוצט פאַר זיין מסחר און מיט די קאַפּיטאַליסטן, וואָס לייען אים געלט אויף צו קאָנען דורכפירן זיינע אונטערנעמונגען. און צו זיי קאָן ער אַ זאָג טון, אַז זיי זאָלן אים נישט האָבן וואָס צו ענטפערן „איר ווייסט, אַז איר קאָנט זיך אָן מיר נישט באַגיין.״ זיי וועלן פאַרשטייט זיך ענטפערן: „מיר קאָנען זיך יאָ באַגיין אָן אייך, מיר קאָנען זאָגן צו די אַרבעטער, אַז זיי זאָלן אָפּגעבן אַלץ וואָס זיי קאָנען אַרויסבאַקומען פון אונדזער לאַנד און אונדזער קאַפּיטאַל צו אונדז אַחוץ דאָס וואָס זיי מוזן האָבן אויף צו דערהאַלטן זיך ביים לעבן און קאָנען ברענגען נייע דורות ווידער צו באַגייען דאָס אייגענע אויב נישט וועלן זיי אויסגיין פון הונגער, מחמת אָן לאַנד און אָן קאַפּיטאַל קאָנען זיי נישט פּראָדוצירן גאָרנישט און מיר האָבן ביידע״. „דאָס איז אמת – ענטפערט דער פעי-קער אָרגאַניזאַטאָר-פינאַנציסט – אָבער ביטע צו געדענקען, אַז מיט נישט קיין גוט אויסגעאַרבעטן פּלאַן און אַ ווייסנשאַפטלעך-אָרגאַניזירטע אַרבעט קאָנען זיי העכסטנס פּראָדוצירן אַ ביסל קרעמלעך און מענטשלעך, וואָס פאַרמאָגן צו שטיקלעך פעלד מיט איין קו, אָדער סערפּן ווי אין צענטן יאָרהונדערט. אין דער צייט ווען איך אָרגאַניזיר פאַר אייערטוועגן סיי אינדוסטריעל סיי פי-נאַנציעל, און די פּראָדוקציע ווערט פון אייערע מיטלען טויזנט-פאַך פאַרגרעסערט, און אויב איר צאָלט מיר אפילו אָפּ אַ גרויסן טייל פון אָט דעם וווקס אין אייערע געשעפטן, זענט איר נאָך אַלץ רייכער ווי איר וואָלט געווען אָן מיר.״ און אויף דעם איז נישטאָ קיין ענטפער. אַזוי אַרום וואַקסן אונטערן קאַפּיטאַליזם נישט נור רענטעס פאַר לאַנד און קאַפּיטאַל נור אויך רענטעס פון פעיקייטן (די ערשטע רופט זיך פּראָצענט און די צווייטע רופט זיך פּראָפיט) און פונקט, ווי עס איז נויטיק, אַז כדי צו פאַרזיכערן גלייכהייט פון הכנסות זאָל מען נאַציאָנאַליזירן לאַנד און קאַפּיטאַל, אַזוי איז נויטיק צו נאַציאָנאַליזירן פעי-קייטן. עס ווערט שוין טיילווייז געטון דורך די שטייערן אויף פּראָפיטן. נור קאָמפּלעט פּירז מיר עס דורך אין דער לייסטונג

פון די ציוויליע באַאַמטע מיר געבן זיי אַוועק די פעיקייטן צו לייסטן עפּעס פאַר די מלוכה און ווירטשאַפטלעכע אַרבעטן.

נאַטירט אייך, אַז רענטע פון פעיקייטן איז באמת אַ פאָרם פון אַרבעט. רענטע איז אַ וואָרט, וואָס איז זייער נויטיק, מען זאָל עס פאַרשטיין, אָבער בלויז געציילטע מענטשן פאַרשטייען עס: זיי מיינען אַז רענטע איז דאָס, וואָס מען דאַרף צאָלן דעם הויזווירט אָדער פעלד-אייגנטימער, בעת טעכניש איז רענטע גאָר עפּעס אַנדערש. רענטע איז אַ פרייז וואָס שטייגט תמיד, ווען עס אַנטשטייט אַ דיפערענץ צווישן דעם ריווח פון אַ געוויסער קוועל פאַר רייכטימער, בעת עס איז פאַראַן אַ נאַטירלעכער חילוק פון איין פעלד און דעם אַנדערן, אָדער צווישן איין קוילן-מינע און דער אַנדערער, אָדער אינם פּלאַץ אויפצובויען אַ הויז. מענטשן וועלן פאַרשטייט זיך צאָלן טייערער פאַר דער זייט פּלאַץ, ווו עס איז בעסער פאַרן געשעפט און אָט די־דאָזיקע דיפירענץ הייסט רענטע. איר קאָנט נישט מבטל מאַכן רענטע, מחמת איר קאָנט נישט מבטל מאַכן דעם חילוק פון איין קאָרנפעלד און דעם אַנדערן, צווישן איין קוילנפעלד פונם אַנדערן, אָבער איר קאָנט עס נאַציאָנאַליזירן דורך דעם וואָס איר וועט נאַציאָנאַליזירן די ערד, די מינעס און די אַרבעט פונם לאַנד אָדער דירעקט אָדער דורך אַ נאַציאָנאַלער קאָנפיסקאַציע פון זייער פּראָדוקציע דורך שטייערן און צו דער לעצטער מעטאָדע ווי מיר האָבן געזען איז פאַראַן אַ גרענעץ. אַזוי לאַנג ווי דאָס איז נישט געטון געוואָרן, וועלן די רענטעס פון פעיקייטן צו פּראָפיטירן אַזוי רייך מאַכן זייערע אייגנטימער, אַז עס וועט זיין גענוג צו מאַכן זייערע קינדער פאַר ליידיקגייערישע באַלעבאַטים און קאַפּיטאַליסטן און צוצעשטערן די עקאָנאָמישע גלייכהייט. גרויסע אַסטראָנאָמיקער, כעמיקער, שריפטשטעלער, מאַטעמאַטיקער, פיזיקער, פילאָזאָפן, פאָרשער, אַנטדעקער, לערער, פּריידיקער, סאָציאָלאָגן און הייליקע, קאָנען זיין אַזוי אָרעם, אַז זייערע פרויען זאָלן אויסגעמאַטערט ווערן פונם אייביקן קאַמף אויפצוהאַלטן אַן אנשטענדיק אויסזען און צו קאָנען דורכקומען די וואָך; אָבער האַנדלס-אָרגאַניזאַטאָרן זאַמלען אָן מיליאָנען

און זייערע אומגליקלעכע טעכטער טראָגן אויף זיך די־ מענטשן און סויבלען, כדי צו רעקלאַמירן זייערע עלטערנס רייכ־ טימער און טרינקען שאַמפּאַנער און „קאָקטיילס", ביז זיי הייבן אָן צו קרענקען אינעווייניק און באַצאָלן קאָלאָסאַלע סומען צו כירורגן זיי זאָלן זיי אויפשניידן די בייכער און אויסגעפונען וואָס מיט זיי איז געשען. אויב איר וואַרפט פאַר דידאָזיקע אָרגאַני־ זאַטאָרן פאַר זייערע משוגעדיקע פאַרדינסטן, זאָגן זיי אייך, אָדער זיי וואָלטן אייך געזאָגט, ווען זיי וואָלטן פאַרשטאַנען זייער איי־ גענע שטעלונג און זיי וואָלטן זיך געקאָנט אויסדריקן אויף אַ אינטעליגענטן אופן, אז יעדע פּענע וואָס זיי מאַכן קומט דערפון וואָס זיי מאַכן געלט פאַר אַנדערע מענטשן אויך, אַז איידער זיי קאָנען אויסגעבן איינאַיינציקן פאַרדינג, מוזן זיי פריער מאַכן געלט כדי צו באַצאָלן דעם ווירט פּראָצענטער פאַר קאַפּיטאַליסטן און שכירות פאַר ארבעטער און אז מען וואָלט זיך אָן זיי נישט געקאָנט באַגיין און אז ענגלאַנד איז היינט פעיק צו שטיצן פינף מאָל אַזויפיל מענטשן, ווי זי האָט געקאָנט מיט אַ הונדערט יאָר צוריק, מחמת איר אינדוסטריע איז אַ סך בעסער אָרגאַניזירט און זי באַקומט געגנוג קאַפּיטאַל צום געשעפט אַ דאַנק זיי און זייערס גלייכן. דאָס איז אמת; אָבער איר דאַרפט אייך נישט פאַרשעמען, ווייל ווער פון אונדז דאַרף דאָס נישט אָנגרייטן געלט פאַרן ווירט, פּראָצענטער פאַרן קאַפּיטאַליסט און שכירות פאַר די אַר־ בעטער איידער מיר קאָנען אויסגעבן אַ פּענע אויף זיך? און פאַרוואָס זאָל מען דעם אָרגאַניזאַטאָר—קאַפּיטאַליסט געבן מער פאַר זיין געשיקטקייט, ווי אונדז, וואָס מיר דאַרפן אויך מיטהעלפן מיט אונדזערע ספּעציעלע פעיקייטן, אז ער זאָל זיך קאָנען באַ־ נוצן מיט זיינע. בעת ער דאַרף אָנקומען צו אונדז, איידער ער קאָן פּראָדוצירן אַ ברויטל אָדער אַ גלאָז מילך? עס איז נישט קיין שום נאַטירלעכע נויטווענדיקייט, בלויז דער קאַפּיטאַליסטי־ שער סיסטעם גיט אים די מעגלעכקייט אריינצוכאַפּן מער ווי זיינע מיטאַרבעטער פון דער קאָנקורינדיקער קאָמערץ-שיסל. און אַזוי לאַנג ווי דאָס וועט דויערן וועט איר הערן, ווי דעם פּי־ נאַנסיסטס טאָכטער וועט זאָגן צום גאַסנקערערס טאָכטער: וואָס

װאָלט אײער פּראָסטער שמוציקער פאָטער געטון אָן מײן פאָטער, װעמען מען גײט מאַכן פאַר א לאָרד? און דעם גאַסנקערערס טאָכטער װעט אָפּענטפערן: „װאָס װאָלט אײער גיריקער רױבע־רישער פאָטער געטון אָן מײן פאָטער, װער װאָלט געהאַלטן רײן די גאַסן פאַר זײנעטװעגן?" פאַרשטײט זיך, אז איר האָט נאָך קײנמאָל נישט געהערט, אז א יונגע דאַמע אָדער א יונגער דזשענ־טלמען זאָל אזױ רעדן און מעגלעך איר װעט דאָס קײנמאָל נישט הערן. זײ זענען צו העפלעך און צו געדאַנקענלאָז צו דיסקו־טירן מכּוח די לאַגעס פון זײערע עלטערן. א חוץ דעם, װאָס זײ רעדן בכלל קײנמאָל נישט אײנער צו דער אַנדערן, אָבער װען זײ װאָלטן יאָ גערעדט צװישן זיך און זײ װאָלטן איבער עפּעס אין כּעס געװאָרן, װאָלטן זײערע לעצטע װערטער, כּדי זיך קעגנזײ־טיק װײ צו טון, געװען די װערטער, װאָס איך האָב מיר נאָר װאָס פאָרגעשטעלט. אויב איר צװײפלט אין דעם, טאָ לײענט, װאָס די קאַפּיטאַליסטישע צײטונגען זאָגן מכּוח טרײד־יוניאָניזם און סאָציאַליסטן — און װאָס די פּראָלעטאַרישע צײטונגען זאָגן מכּוח װירטסלײט, קאַפּיטאַליסטן און ארבעטסגעבער. צי מײנט איר אַז די װעשין, װעלכע האָט געאַרבעט אויף איר אײגענעם אופן איר גאַנץ לעבן, אזױ שװער אָדער שװערער פון װעלכן עס איז פּי־נאַנסיסט און האָט לסוף גאָרנישט איבערצולאָזן פאַר איר טאָכטער א חוץ איר אײמער און רײבבאַרשט גלױבט באמת אָדער װעט װען עס איז גלױבן, אז לײדי ביליאנהאַם, װעלכע האָט גערשנט א קאָלאָסאַלן פאַרמעגן פון איר פאָטער דעם פינאַנסיסט האָט א װאָסער עס איז מאָראַלישע רעכט אויף איר געלט? אָדער למשל, װען אײער פאָטער האָט אַנטדעקט און אױסגעאַרבעט די טעאָ־ריע פון רעלאַטיװיטעט און איז אנערקענט געװאָרן פון דער גאַנצער װעלט, פאַר דעם גרעסטן דענקער אינדערװעלט זינט ניוטאָן, צי װאָלט איר דאָס באַטראַכט פאַר מאָראַליש צופרידנ־שטעלנדיק, אז איר זאָלט זײן געצװוּנגען זיך אָנצוכאַפּן מיט בײ־דע הענט אין א שידוך װאָס א טשיקאַגער חזיר־קעניג האט אײך פאָרגעשלאָגן כּדי צו געבן אײער בארימטן פאָטער א מעגלעכקײט צו האָבן מער װי אײן אנשטענדיקן אנצוג, װיסנדיק כּשעת־מעשה,

אז אָן די ארבעט פון אזעלכע מענער ווי אייער פּאָטער אײמן װיסנשאַפטלעכן געביט, וואָלט זיך אין דער גאַנצער קאָלאָסאַלער מאָדערנער מאשינעריע קיין ראָד נישט איבערגעדרייט. וואָלט קיין שיפל־אייגנטימער נישט געקאָנט פּאָרן שנעלער פון מאַרקאָ־פּאָלאָן? אָפּנעמען די רענט פּריוואַט, וואָלט געשאפן, ווי מ׳זאָגט שלעכט בלוט און פון שלעכט בלוט שטארבן ציוויליזאַציעס. דעריבער איז מיין הייליקע פליכט צו זען דערפירן דערצו, אז ליידי ביליאַנהאם זאָל נישט באקומען מער פון איינשטיינען און ביידע נישט מער פון דער וועשין איר קאָנט נישט פארגלייכן זייערע פעיקייטן. אָבער צום גליק קאָן מען פארגלייכן זייערע הכנסות ביליאַנהאַמס האלבע קראָן איז אזוי גוט ווי איינשטיינס צוויי שילינג און זעקס פענס און דער וועשינס דרייסיק פענס וועלן קויפן פונקט אזויפיל ברויט, ווי זייער געלט. גלייכט זיי אויס אויף דעמדאָזיקן געביט און זייערע זין און טעכטער וועלן זיך קאָנען משדך זיין צווישן זיך, דאָס וועט זיין זייער א גוטע זאַך און עס וועט פירן צו אַן אומגעהויערע פארבעסערונג אינם מענטשלעכן מין צו דער גלייכהייט, וואָס איז די וויכטיקסטע זאַך אין דער וועלט.

LXXI

פּאַרטייען־פּאָליטיק

איר האָט שוין איצט א גענוגנדיקע ידיעה אין סאָציאַליזם און אין קאַפּיטאַליזם, כדי צו קאָנען פאַרשטיין, וואָס עס קומט פאָר אין דער וועלט, סיי אינדוסטריעל, סיי פּאָליטיש. איך וואָלט אייך נישט געראָטן צו דיסקוטירן וועגן דידאָזיקע ענינים מיט אייערע פריינט. זיי וואָלטן אייך שווייגנדיק, אומרויִק אויסגעהערט און דערנאָך אוועקגעגאַנגען צו אייערע שכנים און דערציילט אַז איר זענט א קאָמוניסט, א באָלשעוויק.

עס איז מעגלעך אַז איר אליין זענט גאָר פאַראינטערעסירט אין א פּאַרטייאישע פּאָליטיק אויף אזוי ווייט, אַז איר גייט אפשר, צו פאַרטייאישע מיטינגען, אַפּלאָדירט פּאַרטייאישע קאַנדידאַטן, קלויבט שטימען פאַר זייערטוועגן און איר קאָנט שוין אַלע עמאָציעס וואָס פּאַרטייאישער ענטוזיאַזם איז גורם, ווי פּאַרטיי־לאָיאַליטעט און פּאַרטיי־איבערצייגונג, אַז די אַנדערע פּאַרטיי און אירע קאַנדידאַטן זענען שונאים פון דער מענטשלעכער ראַסע. אויב ס'איז אזוי מוז איך אייך געבן א וואָרנונג.

באַשליסט נישט צו גיך, אַז סאָציאַליזם וועט זיך עטאַבלירן, דורך א סאָציאַליסטישער פּאַרטיי און אַז ער וועט להיפוך, אונ־טערגיין דורך אַן אַנטי־סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. איך האָב אין מיין אייגענער צייט געזען, וויאזוי די קאָנסערוואַטאָרן האָבן זיך חעפּטיק אקעגנגעשטעלט און אויסגערעדט אַלדאָסבייז אויף א

פראָיעקט וואָס די ליבעראלן האָבן פאָרגעשלאָגן און שפּעטער, אז זיי האָבן גראָד באַזיגט די ליבעראַלן און אליין באַקומען די מאכט, האָבן זיי דעמדאָזיקן פּראָיעקט אדורכגעלאָזט בנוגע א געוויסן געזעץ נאָר אין א גרעסערן פאַרנעם. און איך האָב אויך געזען ווי די ליבעראלן האָבן געטון דאָס אייגענע און דערצו נאָך דעמאָלט, ווען די פראגן האָבן געהאט נישט קיין קליינע קאָנסעקווענצן, נור ווען עס האָט זיך געהאַנדלט אין אזעלכע וויכטיקע סאָציאַלע ענדערונגען ווי פרייער-האנדל, געבן דעם ארבעטער-קלאַס שטימרעכט לטובת דער דעמאָקראַטיזירונג פון דער לאָקאַלער מלוכה און דאָס אויסקויפן די גיטער פון די אירלענדישע אייגנטימער. די שפּאנישע דאמע אין בייראָנס פּאָעמע, וועלכע האָט שווערנדיק אז זי וועט קיינמאָל נישט איינווייליקן, איינגעווייליקט, איז געווען א מאָדעל פון פעסטן ווילן אין פאַרגלייך מיט אונדזערע פאַרטייאישע רעגירונגען. פאָרלויפיק האָבן מיר א קאַפּיטאַליסטישע פּאַרטיי, וועמעס קעגנער עס איז די לייבאָר-פּאַרטיי, אָבער עס איז גאַנץ מעגלעך, אז אלע געזעצגעבערישע שריט לגבי דעם סאָציאַליזם וועט מען ערשט אָננעמען דעמאָלט, ווען די אַנטי-סאָציאַליסטישע פּאַרטיי וועט באַקומען די מאכט און איך בין גאַנץ זיכער אז ווייניקסטנס א העלפט פון זיי וועלן אַזוי־אַרום דורך. אויב שריט וועלן פאָרגעשלאָגן ווערן פון א קאַפּיטאַליסטישער רעגירונג, וועט זיך אַקעגנשטעלן די לייבאָר-אָפּאָזיציע און אויב זיי וועלן פאָרגעשלאָגן ווערן פון א לייבאָר-רעגירונג וועט זיך אַקעגנשטעלן די קאַפּיטאַליסטישע אָפּאָזיציע דערפאַר „ווייל פאַר אַן אָפּאָזיציע איז א חוב זיך אַקעגנצושטעלן".

עס איז פאַראַן נאָך א מעגלעכקייט, וואָס וועט אפשר אַנטוישן אייערע דערוואַרטונגען. די לייבאָר-פּאַרטיי „וואַקסט ווי אויף הייוון". מיט צוואַנציק יאָר צוריק האָט זי נישט עקזיסטירט אָפיציעל אין פּאַרלאַמענט, היינט איז זי די אָפיציעלע אָפּאָזיציע. אויב זי זאָל ווייטער וואַקסן מיט אַזאַ גיכקייט ווי ביז איצט, איז שוין נישט ווייט די צייט, ווען זי וועט פּאַקטיש איבערנעמען א[illegible]פּלעטן באַזוץ פונם הויז אָף קאָמאַנס. די קאָנסער-

וואַטאָרן מיט די ליבעראַלן, וואָס וועלן איבערבלייבן וועלן אַפילו פאַרייניקטערהייט זיין צו קליין אין צאָל צו קאָנען אַוועקשטעלן אַ ווירקנדיקע אָפּאָזיציע. און, פאַרשטייט זיך, אַז אַ סך ווייניקער נאָך וועלן זיי האָבן די מעגלעכקייט צונויפצושטעלן אַ רעגירונג אָבער היט אייך פאַר דער אילוזיע אַז דער רעזולטאַט וועט זיין אַן איינשטימיק הויז אָן קאָמאַנס מיט אַן אַרבעטער-רעגירונג אָן אַן אָפּאָזיציע, וואָס וועט אַלץ דורכפירן זיך לטובה. אַז די לייבאָר-פּאַרטיי וועט זיך אפשר שפּאַלטן אין צוויי פּאַרטייען, איינע וועט זיין אַ קאָנסערוואַטיווע און די אַנדערע אַ פּראָגרעסיווע; דאָס וואָלט געווען די גליקלעכסטע פון אַלע מעגלעכקייטן. די געפאַר באַשטייט אינדעם. וואָס זיי וועלן זיך אפשר שפּאַלטן אין אַ האַלבן טוץ אָדער נאָך מער צעריסענע גרופּן און וועלן גורם זיין, אַ פּאַרלאַמענטאַרישע מלוכה זאָל ווערן אַן אוממעגלעכקייט. אַזאַ זאַך איז געשען אינם „לאַנגן" פּאַרלאַמענט פון זיבעצנטן יאָר הונדערט, ווען מענטשן זענען געווען פּונקט דאָס וואָס זיי זענען היינט, מיטן חילוק וואָס זיי האָבן נישט געהאַט קיין טעלעפאָנען מיט קיין לופט-שיפן. דער לאַנגער פּאַרלאַמענט איז תחילות געווען פאַרייניקט מיט דער אָפּאָזיציע צום קעניג. נור ווען זיי האָבן אָפּגעשניטן דעם קעניג דעם קאָפּ און זיי האָבן פאַרלוירן די אָפּאָזיציע האָבן זיי זיך באַלד געשפּאַלטן און קראָמוועל, פּונקט ווי היינט סעניאָר מוסאָלינע, האָט געמוזט אונטערדריקן די שטרייטן מיטן כוח פונם געווער, און הערשן מיט מער דעספּאָטיזם ווי דער קעניג האָט ווען עס איז געוואַגט. ווען קראָמוועל איז געשטאָרבן האָבן זיי זיך פאַרזאַמלט אין פּאַרלאַמענט און האָבן זיך ווידער געשפּאָלטן נאָך אויף אַן ערגערן אופן ווי ווען עס איז פריער, אַריינברענגענדיק די רעגירונג אין אַזאַ האָפנונגסלאָזן צושטאַנד, אַז עס איז נישט געווען קיין אַנדער וועג זיך אויסצופּלאָנטערן פון דער קאַשע, וואָס זיי האָבן פאַרקאָכט ווי צו שיקן נאָכן פאַרשטאָרבענעם קעניגס זון און אים צו נוצן אונטערן פּאָטערס טיטל, אַלס דעם פאָרשטייער, דעם קאָפּ פון אַ פּלוטאָקראַטישער אָליגאַרכיע. און די אַלטע קעניגלעכע מאַכט האָט ווידער אָנגעהויבן צו פונקציאָנירן נאָך אין אַ גרעסערן פאָרנעם.

אויב עס זאָלן דורך זעקסהונדערט לייבאָר-דעפּוטאַטן ביי די קינפטיקע וואַלן וועט זיך אפשר די געשיכטע איבערחזרן. די סאָציאַליסטן די פּראָפעסיאָנעלע פאַרייניגן טרייד-יוניאָניסטן, וועלכע זענען נישט קיין סאָציאַליסטן; די קאָמוניסטן; וועלכע זענען נישט קיין קאָמוניסטן נור פּסיידאָ-באָלשעוויקעס, די רעפּובליקאַנער, די קאָנסטיטוציאָנעלע מאָנאַרכיסטן, די אַלע פּאַרלאַמענטאַרישע געהילפן, וואָס זענען ריינע אָפּאָרטוניסטן און די אידעאַליסטן וועלכע זענען קעגן קאָמפּראָמיסן, שוין נישט רעדנדיק וועגן די קירך-מיטגלידער און די אַנטי-קלעריקאַלן (עפּיסקאָפּיאַנטן און סעפּעראַטיסטן) די גלויביקע און די אַטעיסטן וואָלטן זיך גלייך פאַרוואַנדלט אין א בינטל נארישע בולוואַנעס און זיך גענומען ארומרייסן. ווי איך זע, קאָן לויט מיין מיינונג קיין שום זאַך נישט שטערן עס זאָל פאָרקומען אַן איבערחזרונג פון דער קאַטאַסטראָפע אינם זיבעצנטן יאָרהונדערט אָדער די מאָדערנע איטאַליענישע און שפּאַנישע קאַטאַסטראָפעס, סיידן א סאָלידע סאָציאַליסטישע מאַיאָריטעט פון מיטגלידער, וואָס ווייסן באמת וואָס סאָציאַליזם באטייט און זענען גרייט אונטערצוואַרפן אַלע זייערע טראַדיציאָנעלע, פּאָליטישע און רעליגיעזע חילוקי-דעות פאַרן סאָציאַלן באשטאנד. צום אומגליק, ווייסט דער גרעסטער טייל מענטשן וועלכע רופן זיך סאָציאַליסטן אפילו נישט וואָס סאָציאַליזם איז אַזוינס און זיי פאַרייניקן זייער נאָמען מיט אַלערליי גלויבנס, וודויים און שטותים, וואָס האָבן נישט קיין שום שייכות מיט סאָציאַליזם. א טריומף פון דער לייבאָר-פּאַרטיי ביי די וואַלן קאָן זיך אמאָל ענדיקן אָדער מיט א צווייטן קראָמוועל, א נאַפּאָלעאָן דער דריטער א מוסאָליני, מיט א גענעראַל פּרימאָ-דע-ריווערא, אָדער אויב עס איז גראָד נאָך פאַראַן א זעלכער ביי דער האנט — מיט דער מאכט פון א וואָסער עס איז פּאַרטיי וואָס איז גענוג סאָליד זיך צו האַלטן פאַרייניקט און שטימען פאַרייניקטערהייט, אַפּילו איר סאָלידאַריטעט זאָל זיין א סאָלידאַריטעט פון א שעפּסענע נאַיוויטעט אָדער פון א פּאַניק צעשראָקענע צוריקצוציען זיך. שוטים און פּחדנים פאַרלירן קיינמאָל נישט אזאַ געלעגנהייט. איר האָט זיכער באמערקט צווישן

אייערע באַקאַנטע, אַז די שטאַרק קאָנווענציאָנעלע האָבן אַלץ די אייגענע מיינונג און זענען אומצופֿרידן לגבי נייע מיינונגען, בעת די נישט קאָנווענציאָנעלע טראָגן זיך אַרום מיט אַלערליי מיינונגען און זענען נישט איינשטימיק און זיי פּאַראַטן זיך איינער דעם אַנדערן. דאָס איז די סיבה וואָס הגם פּראָגרעס איז אָפּהענגיק פֿון די נישט קאָנוועינציאָנעלע מענטשן, וועלכע ווילן, אַז די אומשטענדן זאָלן זיך ענדערן, האָבן זיי פֿונדעסטוועגן אַזאַ קליינעם פּאָליטישן איינפֿלוס. זיי ציִען דעם שטריק שטאַרק אָבער זיי ציִען אים נישט אַלע צוזאַמען און זיי ציִען אים אין פֿאַרשידענע ריכטונגען. די מענטשן וועלכע איר רופֿט אָן, ווען איר פֿאַרלירט דאָס געדולד צוזעענדיק זייער אָפּגעשטאַנענקייט — „שטעקנס וואָס זענען געבליבן פֿאַרזונקען אין דער בלאָטע" ציִען אַלע צוזאַמען און אין איין ריכטונג (אין אַלגעמיין צוריקוועגס) אָדער נאָך ערגער, זיי שטייען אויף אַן אָרט אַלע צוזאַמען סאָליד און אין אַלע פֿיר עקן און זאָגן זיך אָפּ אַ ריר צו טון זיך. זיי ווילן נישט אוועק אין קיין שום ריכטונג. קעגן דעם שטות האָט שילער געזאָגט, קעמפֿן די געטער אַליין אפילו, אומזיסט. נאָך אַ לאַנגע צייט פֿאַר שילערן האָט שלמה המלך געזאָגט: „עס איז בעסער צו באַגעגנען אַ בער, וואָס איז ניר וואָס באַרויבט געוואָרן פֿון זיינע קינדער, אײדער צו באַגעגנען אַ נאַר אין זיין שטות". זיי האָבן ביידע געהאַט רעכט.

דאָך איז אַן אומזין צו שטימען פֿאַר נאַראָנים אויפֿן גרונט, וואָס נאַראָנים פֿירן נישט קיין מחלוקת צווישן זיך. אין די גרענעצן פֿון זייער קאָנסערוואַטיזם פֿירן זיי גרעסערע מחלוקתן און זענען שווערער אויסצוגלייכן, מחמת זיי זענען מער אומגערעכט, אין פֿאַרגלייך מיט די פֿאַרשטענדיקע מענטשן. דערפֿאַר רופֿן מיר זיי גראָבע קעפּ, ווייל אויב מען וואָלט פֿון זיי אויסגעוויילט, זעקסהונדערט ביי די וואַלן, אַזוי אַז זיי זאָלן מער נישט מורא האָבן פֿאַר קיין לייבאָר-פּאַרטיי, פֿאַר קיין ליבעראַליזם אָדער אַן אַנדער סעקציע וואָלט זיי נישט גרינגער געווען צו האַלטן פֿאַרייניקט ווי די פּראָלעטאַריער. אין יאָר 1924 איז דאָס לאַנד באַאיינפֿלוסט געוואָרן פֿון אַ שרעקלעך לאַכעוולעכער

מורא פאר די רוסן און עס איז אַנטשטאַנען אַן אַנטי־רוסישע אַגיטאַציע, וואָס האָט גורם געווען, אַז עס זענען געווילט געוואָרן אַזויפיל רעכטע, אַז עס זענען געווען העכער ווי צוויי אַנטי־סאָציאַליסטן קעגן איינעם. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז מיר האָבן נישט געהאַט קיין זייער סאָלידע מלוכה, נור זייער א פראַגמענטאַרישע. זי האָט זיך באַלד געשפּאָלטן אויף „דייהאַרד קאָנסערוואַטאָרן, „דייהארד" מיינט קאַערשיאַניסטס" (אַלטע עכטע קאָנסערוואַטאָרן, „דייהארד" מיינט מען שטאַרב שווער „קאָערשיאַניסטס" — באַצווינגער) שרעקעוודיקע קאָמפּראָמיסן, פאַרזיכטיקע אָפּאָרטוניסטן פאַר פּראָטעסטאַנטן, אַנגליקא־קאַטאָליקן, מידלענדישע פּראָטעקציאָנערן, אָנהענגער פון פּרייען האַנדל, דאָרפס־פּריצים, סיטי־באַלעבאַטים, אימפּעריאַליסטן, באַזיוועע ענגלענדער, וואָס האלטן, אַז טרייד־יוניאָניזם דאַרף מען אויסרוימען ווי שלאַנגען־נעסטן; פּראַקטישע ביזנעס־מענער, וואָס ווייסן, אַז מען קאָן זיך אין מסחר אָן זיי נישט באַגיין, פּאַרטיידיקער פון קאָלאָסאַלע מלוכה־בוזדשעטן אויפצוהאַלטן אַרמעען, וואָס זאָלן שיצן די אימפּעריע, בלינדע קעגנער פון שטייערן (דאָס הייסט סתם קעגנער) אַלס אַזעלכע „אינפלאַציאָנערן", „גאָלדבאַגס"*), „היכע טעאָריעס" וואָט וואָלטן געוואָלט אז די מלוכה זאָל האָבן א געוואַלטיקע אויטאָריטעט אומעטום זיך אריינצומישן, לייזע פּאָר פּאָליטיקער און גאָט ווייסט וויפיל נאָך, אַלע האָבן זיי געצויגן דעם מיניסטאָרן־קאַבינעט אין פארשידענע ריכטונגען, פּאַראַליזירט אים און אליין זענען זיי געוואָרן גלייכגילטיק צום גאַנצן עסק, בעת דער לויפנדיקער אויטאָמאָביל פונם קאַפּיטאַליזם האָט די גאַנצע צייט געהאַלטן אין איין לויפן, פליען און פארשלעפּן זיי אויף נייע ערטער און אין געפערלעכע נייע סיטואַציעס.

איינם משך פון א העלפט פון מיין אייגענעם לעבן, דאָס הייסט: אינם משך פון דער לעצטער העלפט פונם ביינצנטן יאָרהונדערט, זענען די קאָנסערוואַטיוון און די ליבעראַלע פּאַרטייען געווען א סך מער פּאַראַלעל ווי היינט. די מלוכות האָבן זיך געמוזט גוט אויפפירן, ווייל די מאַיאָריטעטן זענען געווען קליינע. דער פּאַלאַמענט איז געווען מעכטיק און מען האָט אים רעספּעקטירט. מיט דער מלחמה אין צפון־אַפריקע האָט זיך אָני־

*) אזעלכע, וואָס לאָזן זיך באַשטעכן...

געהויבן א פעריאָד פון גרויסע מאַיאָריטעטן, באַלד דערויף האָט דער פּאַרלאַמענט אָנגעהויבן פאַלן און עס איז אַנטשטאַנען אַזאַ באַציונג, וואָס עס איז געווען א באַליידיקונג אין פאַרגלייך מיט דער פריערדיקער. די מאַיאָריטעטן זענען געווען אַזוי גרויס אַז יעדע רעגירונג האָט געפילט, אַז זי קאָן טון וואָס זי וויל, דאָס קור־יאָזע געוויסנהאַפטיקע וואָס די ענגלישע שטאַט־מענער האָבן דערפונדן, כדי זיך אויפצופירן הערלעך און עס א נאָמען געגעבן עפנטלעכע מיינונג, האָט מען אַוועקגעוואָרפן ווי אַן אָפּגעלעבט געטשעל. און דאָס אומבאַוווסטזיין, זכרון־לאָזיקייט און שטות מצד די ווילער, האָט מען אויסגענוצט אויף א ציניש אופן, ביז די עטלעכע דענקענדיקע מענטשן, וועלכע האָבן געלייענט די רע־דעס פון די פּאָליטישע פירער און געהאַט א בעסערן זכרון און געדענקט א גאַנצע וואָך פון וואָס עס זענען באַשטאַנען די רע־דעס, די פאַרפליכטונגען און די דערקלערונגען — האָבן ממש געשטוינט; זיי האָבן זיך דערפילט סקאַנדאַליזירט פונם אופן ווי מען באַשווינדלט דעם עולם מיט אַזאַ אָפענע פרעכקייט. די ספּעציעלע פּאָרברייטונגען צו א מלחמה מיט דייטשלאַנד האָט מען באַהאַלטן פון פאָלק און שפּעטער, ווען דער חשד האָט זיך פאַרשאַרפט, האָט מען עס אָפּגעלייקנט; און ווען מיר זענען לסוף אַריינגעצויגן געוואָרן אין דער שרעקלעכער נעץ פון דער מלחמה 1914—18 וואָס האָט באַהערשט די ענגלישע קירך און די גרויסע אייראָפּעישע אימפּעריעס זענען צעבראָקלט געוואָרן אויף רעפּוב־ליקלעך, וואָס מאַטערן זיך אויפצוהאַלטן ווי עס איז (די לעצטע זאַך, וואָס די, וועלכע האָבן געפּלאַנט די מלחמה האָבן געוואָלט) די וועלט האָט אַזוי פאַרלוירן דעם צוטרוי צו די פּאַרלאַמענט־אַרישע מלוכות, אַז אין איטאַליע און שפּאַניען און אין רוסלאַנד האָט מען זיי ליקווידירט און אויף זייער אָרט אַוועקגעזעצט דיקטאַטאָרן און דאָס האָט צומאָלט נישט דערוועקט קיין פּראָ־טעסטן מצד דער אַלגעמיינער דעמאָקראַטיע, א חוץ אפשר א ציטן אַקסל. די אַלטע פּאַרלאַמענטאַרישע דעמאָקראַטן זענען געווען פעיקע און פּראַכטפולע רעדנער, אָבער זייער נישט רעאַלע טעאָריע, אַז קיין שום פּאָליטישע אַרבעט טאָר נישט דורכגעפירט

ווערן, ביז עס וועט נישט פאַרשטאַנען ווערן און עס וועט נישט געפאָדערט ווערן מצד דער מאַיאָריטעט פון פאָלק (וואָס האָט אייגנטלעך געמיינט אז קיין שום פּאָליטישע אַרבעט טאָר בכלל נישט געטון ווערן) האָט זיי געמאַכט אומפעיִק צו זיין ווי מ׳זאָגט, מענער פון טאַט; און ווען צופעליקע קערפּערשאַפטן פון אומגעדולדיקע און אומפאַראַנטוואָרטלעכע פּראָלעטאַרישע מענער פון טאַט האָבן געפרווט צעברעכן דעם קאַפּיטאַליזם, נישט וויסנדיק וויאַזוי עס צו טון און וויאַזוי צו שעצן די מעטאָדע און די נויטווענדיקייט פון א מלוכה — האָבן זיי דערלאָזט זיך פאַרשפּרייטן אזאַ אַטמאָספערע, וואָס זאָל געבן א מעגלעכקייט א מוסאָליני צו ווערן אַן אַבסאָלוטער פירער און דירעקטאָר (דיקטאַטאָר) פון דער איטאַליענישער נאַציע, אלס איר רעטער פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער אימפּאָטענץ און דעמאָקראַטישער אומפעיִקייט צו דיסציפּלין. אָבער סיווויסיי קאָן דער סאָציאַליזם נישט אונטערגיין פון אָט די פּאָליטישע שטורעמס און ענדערונגען. די סאָציאַליסטן האָבן זיך משדך געווען מיט דער דעמאָקראַטיע און זיי האָבן אפילו אָנגערופן דעם סאָציאַליזם — סאָציאַל-דעמאָקראַטיזם, כדי צו באַטאָנען, אז די צוויי זענען איינס און דאָס זעלבע. און פונקט אַזוי שכלדיק קאָנען זיי אַרגומענטירן, אז די ביידע האָבן אַבסאָלוט גאָרנישט קיין צוזאַמענהאַנג. דער סאָציאַליזם האָט זיך נישט אוועקגעגעבן קיינעם. ער באַגעגנט די צעזאַרס און די סאָוויעטן, פּרעזידענטן און פּאַטריאַרכן, בריטישע מיניסטאָרן-קאַבינעטן און איטאַליענישע דיקטאַטאָרן, אָדער פּויבסטן נאָבלמענער, אָליגאַרכן און פּראָסטע דעמאַגאָגן מיט זייערע פעסטע דעמאָנסטראַציעס, אז זיי קאָנען נישט האָבן קיין פעסטן און רעכטן שטאַט סיידן עס זאָל עקזיסטירן גלייכהייט פון הכנסות. אַנדערע קאָנען זיך טענהן, אז אזאַ גלייכהייט איז לעכערלעך. אָבער דאָס וועט זיי נישט ראַטעווען פון די קאָנסעקווענצן פון אומגלייכהייט, זיי מוזן, אָדער שאַפן גלייכהייט אָדער אונטערגיין. דאָס איז פונקט אַזוי נוגע דעם דעספּאָט, וואָס ציטערט פאַר זיין קאָפּ, ווי דעם פאָלק, וואָס וויל האָבן גלייכהייט. איך וואָלט גערופן דעם סאָציאַליזם נישט דעמאָקראַטיזם, נאָר איינפאַך — קאָ-

טאָליציזם, ווען מיט דעמדאָזיקן נאָמען וואָלטן זיך נישט באַנוצט אַזויפיל קירכן, אומזיסט און אומנישט, אַזוי אַז קיינער וואָלט מיך נישט פארשטאַנען.

LXXII

דאָס פּאַרטייען-סיסטעם

אונדזער פּאַרטייען-סיסטעם באַדייט נישט תּמיד, ווי אַ סך מענטשן גלויבן, אַז מיינונגס-פאַרשידנהייטן צעטיילן דעם מענטשלעכן מין אויף פּאַרטייען. מיינונגס-פאַרשידנהייטן האָבן עקזיסטירט אַ כּך דורות פריער נאָך איידער מען האָט געחלומט פון פּאַרטייען-סיסטעם.

עס באַדייט אָבער אַז אונדזערע מאָנאַרכן האָבן נישט די מעגלעכקייט אויסצוקלויבן זיך די מענער, וואָס זיי ווילן און מאַכן זיי פאר מיניסטאָרן זיי צו העלפן און געבן עצות, ווי צו הערשן אינם לאַנד, נור זיי מוזן קלויבן פון דער פּאַרטיי, וואָס האָט די מאַיאָריטעט אינם פּאַרלאַמענט. זיי, די מאָנאַרכן מעגן ווי פיינט האָבן, די וואָס זיי מוזן קלויבן, מעגן נישט האָבן קיין צוטרוי צו זייערע פעיִקייטן און מעג עס זיין קלאָר, ווי דער טאָג, אַז אַ פיל בעסערער מיניסטאָרן-קאַבינעט וואָלט געקאָנט געפאָרעמט ווערן, ווען מען זאָל פשוט אויסקלויבן די פעיִקסטע מענער פון ביידע פּאַרטייען.

דערדאָזיקער סיסטעם טראָגט מיט זיך געוויסע קוריאָזע קאָנסעקווענצן. נישט נאָר דער קעניג מוז באַשטימען אויף הויכע פּאָסטנס מענטשן, וועלכע ער פריוואַט האַלט פאר אומגליקלעכע אידיאָטן, נור אפילו אַזעלכע, וועמעס פּאָליטישע און רעליגיעזע פּרינציפּן זענען אים אַבסאָלוט דערווידער. דער געוויינטלעכער

דעפּוטאַט אין פּאַרלאַמענט און דער פּראָסט־פּשוטער מענטש, וואָס גיט זיין שטים בעת די וואַלן, זענען אויך אַוועקגעשטעלט אין אזא שווערער לאַגע, מחמת יעדע שטים וואָס ווערט געגעבן אינם פּאַרלאַמענט אָדער בשעת די וואַלן, ווערט א שטים בנוגע דער פראגע, צי וועט א געוויסע פּאַרטיי בלייבן אויף איר שטעל אָדער זי וועט אַראָפּגעזעצט ווערן. למשל די רעגירונג האָט אַריינגעטראָגן א פּראָיעקט, אז פרויען זאָלן באַקומען דאָס רעכט צו שטימען אין דעם אייגענעם עלטער וואָס מענער, אָדער אז מען זאָל אַרויפלייגן א שטייער אויף אומפאַרהייראַטע מענער, אָדער אז מען זאָל באַשטימען פּענסיעס פּאַר אלמנות מיט קינדער, אָדער צו בויען נאָך צען קריגסשיפן, אָדער מען זאָל מבטל מאַכן דאָס רעכט זיך צו גטן, אָדער פּאַרברייטערן דידאָזיקע רעכט אָדער פּאַרלענגערן דעם פּעריאָד פון צוואַנגס־שול, אָדער העכערן צו פּארקלענערן די שטייערן אָדער וואָס איר ווילט נור אַליין. אויב דערדאָזיקער פּראָיעקט איז אריינגעטראָגן געוואָרן פון א קאנסערוואַטיווער רעגירונג און איר זענט אַליין א קאָנסערוואַטיווער דעפּיטאַט, מעגט איר גראָד באַטראַכטן דעם־דאָזיקן פּראָיעקט פאר דעם ערגסטן און פארהאַסטן פּראָיעקט וואָס איז ווען עס איז פּאָרגעלייגט געוואָרן; אָבער קוים שטימט איר קעגן אים כדי דער פּראָיעקט זאָל דורכפאלן, וועט די קאָנסערוואַטיווע מלוכה נישט האָבן מער קיין מאַיאָריטעט אָדער ווי מיר זאָגן, זי וועט מער נישט האָבן דעם פולן צוטרוי צום פּאַרלאַמענט און דעריבער וועלן זיי מוזן צוריקקומען צום קעניג און רעזיגנירן. דער קעניג וועט נאָך דעם פּאַנאַנדערלאָזן דעם פּאַרלאַמענט און עס וועלן זיך אָנהויבן די וואַלן צו א נייעם פּאַרלאַמענט. איר וועט ווידער מוזן אַרויסשטעלן אייער קאַנדידאַטור (וואָס וועט אייך קאָסטן א שיין ביסל געלט און אפשר זיך נאָך ענדיקן פאר אייך מיט א דורכפאַל) און דאַן איז, אויב איר זענט אַן עכטער קאָנסערוואַטאָר, פילט איר תמיד, אז ווי שטארק דער אָדער יענער פּראָיעקט זאָל אייך נישט געפעלן, וועט עס נאָך אַלץ זיין בעסער עס זאָל דורכגיין און אַריין אין געזעץ, איידער א דורכפאל פון דער קאָנסערוואַטיווער רעגירונג, וואָס

קאָן אַמאָל גורם זיין, אז די לייבאָר-פּאַרטיי זאָל פארנעמען איר אָרט. דעריבער שליגגט איר אָראָפּ דעם פּראָיעקט מיט א פּאַר־קרימט פּנים און שטימט פּונקט אַזוי ווי די רעגירונג הייסט אייך לחלוטין קעגן אייערע אייגענע איבערציייגונגען.

נור לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אז איר זענט גאָר אַ לייבאָר-דעפּוטאַט און אייך געפעלט דער פּראָיעקט. זענט איר דעמאָלט אויך אין די אייגענער לאַגע: איר מוזט שטימען קעגן דעם פּראָיעקט, ווייל איר האַלט אז ווי גוט דער פּראָיעקט זאָל נישט זיין, איז אָבער נאָך בעסער, אז די רעגירונג זאָל דורכפאַלן און און עס זאָלן זיך אָנהויבן נייע וואַלן, וואָס וועלן געבן דער לייבאָר־פּאַרטיי א שאַנס, אפשר צוריקצובאַקומען די מאַכט. און א חוץ דעם, אויב דער פּראָיעקט איז א גוטער, וועט דאָך די לייבאָר-רעגירונג אים קאָנען נאָכאַמאָל אַריינטראָגן און אים דורכ־פירן ווען זי וועט געווינען די מאַיאָריטעט.

און אויב איר זענט בלויז א ווילער, ווערט איר אויך אַריינגעשלעפּט אין דער אייגענער בלאָטע. מעג ביי אייך זיין קלאָר ווי דער טאָג, אז דער קאַנדידאַט פון אייער פּאַרטיי איז א שוואַכער פּאָליטיקער, א פּרעכטיקער סנאָב, אַ וווּלגאַרער פּראָ־זיאַלאָג, יאַ באַוווּסטער אייגנוציקער עגאָיסט און וואָס נור איר האָט פיינט און זיין קעגנער איז אַן ערלעכער, אינטעליגענטער מענטש, וואָס איז באמת פאַראינטערעסירט אינם מצב פונם פאָלק. עס איז נישט קיין שום חילוק: איר מוזט שטימען פאַר דעם קאַנדידאַט, וואָס אייער פּאַרטיי האָט אַרויסגעשטעלט, מחמת אויב איר טוט עס נישט וועט אפשר די פּאַרטיי אייערע דורכפאַלן און די אַנדערע פּאַרטיי וועט באַקומען די מאַכט. און יעדנפאַלס, ווי אומדערטרעגלעך אייער קאַנדידאַט קאָן זיין פּערזענלעך, ווען ער איז אין פּאַרלאַמענט, מוז ער שטייען אַזוי ווי די פּאַרטיי ווהיפּ*) הייסט אים; אזוי, אז זיינע פּערזענלעכע חסרונות אָדער מעלות האָבן דאָ נישט קיין שום וויכטיקייט.

---

*) דער אינסטרוקטאָר פון א פּאַרטיי.

די טובה פון אָט דעם סיסטעם איז דאָס, וואָס א פּאַרלאַ־מענט וועלכער באַשטייט פון אן ערך א טוץ פּעיִקע מיניסטאָרן און זייערע קעגנער און איינגאַנצן לאָמיר זאָגן, פינפאונצוואנציק ווירקזאַמע און 590 אידיאָטן מיט פּונקט גענוג פאַרשטאַנד, אויף אַריינצוגיין אין פּאָדערהויז, ווו דער וויהיפּ האָט זיי אָנגעוויזן און אָנגעגעבן זייערע נעמען ביי דער טיר, אַזא פּאַרלאַמענט קאָן פירן די מלוכה פון לאַנד גאַנץ גלאַטיק, בעת 615 אָפּהענגיקע מענטשן מיט אייגענע מיינונגען און איבערצייגונגען, וואָס וואָלטן במילא געשטימט לויט זייערע מיינונגען און איבערצייגונגען, וואָלטן געמאַכט אוממעגלעך עס זאָל עקזיסטירן א פּאַרטייאישע מלוכה. נור יעדנפאַלס איז דער פּאַרטייען־סיסטעם נישט אַנטשטאַנען אויפן גרונט פון דעם, הגם דאָס העלפט אויפהאַלטן דעמדאָזיקן סיסטעם. ער איז אַנטשטאַנען דערפאַר, וואָס אונדזער האָלענדישער קעניג ווילהעלם דער דריטער מיט זיין רומרייכן אָפּגעהיטענעם אומשטערבלעכן אָנדענקען האָט אנטדעקט, אז ער קאָן נישט פירן קיין מלחמה מיטן פראַנצויזישן קעניג לויס דעם XVI le Roisoleil מיט א הויז אָף קאָמאנס, וואָס זאָל זיך אָפּזאָגן אים צוצושטעלן פּראָוויאַנט און זאָל פאַרקלענערן די אַרמעע ווען א דעפּוטאַט וועט עס האלטן פאר ריכטיק. א פּעיִקער שטאַטסמאַן אין זיין צייט, מיטן נאָמען ראָבערט ספּענסער, דער צווייטער לאָרד פון זאנדערלאַנד, האָט אים אויפגעוויזן, אז ווען ער זאָל תמיד אויסקלויבן די מיניסטאָרן פון די, וואָס זענען אין דער שטאַרקסטער פּאַרטיי אינם הויז אָף קאָמאנס, — דעמאָלט איז עס צופעליק געווען די „וויהיפּ פּאַרטיי” די ליבעראַלע פּאַרטיי אין ענגלאַנד — וואָלט דידאָזיקע פּאַרטיי אים געמוזט שטיצן אינדער־צייט פון קריג און צווינגען זייערע נאָכפאָלגער צו טון דאָס אייגענע, פּונקט ווי איך האָב אייך באשריבן. דער קעניג ווילהעלם האָט געהאַסט די „וויהיפּס”. זייענדיק אליין א שטאַרקער קאָנסערוואַטאָר און עס איז אים נישט געפעלן זאנדערלאַנדס עצה. אָבער ער האָט זי אָנגענומען און אַזויאַרום איינגעפירט א פּאַר־טייען־סיסטעם אונטער וועלכן מען הערשט איבער אונדז עד־היום.

צי איז פאַראַן אַ פּראַקטישע עצה צום פּאַרטייען־סיסטעם? לאָמיר זיך פאָרשטעלן למשל, אַז עס האָט זיך אויפגעהויבן אַן אַלגעמיינער ווידערשטאַנד קעגן דעם צוואַנג צו וויילן מאַנעקינס און נאַראָנים, פּראָסטאַקעס; און אומאָפּהענגיקע קאַנדידאַטן זענען געוואָרן אַזוי פּאָפּולער, אַז אַלע פּאַרטייאישע קאַנדידאַטן פאַלן דעריבער דורך אָדער, אויב איר דענקט, אַז דאָס הייסט שוין געגאַנגען אַביסל צו ווייט, וועלן מיר זיך פאָרשטעלן אַז אומאָפּהענגיקע קאַנדידאַטן ווערן אויסגעוויילט אין אַזאַ גרויסער צאָל, אַז זיי קאָנען גורם זיין אַ דורכפאַל פון אַ רעגירונג, דורך אַקעגנשטעלן זיך די שטימען אינם הויז אָף קאָמאַנס קעגן דער רעגירונג. ווי די אַלטע איירישע נאַציאָנאַלע פּאַרטיי האָט געטון! אַזאַ ווידערשטאַנד איז שוין אַמאָל געווען און ער וועט תמיד זיין. דער פּועל־יוצא פון די אַלגעמיינע וואַלן וועט נישט אַנטשטייען פון די וויילער, וועלכע וויילן תמיד פאַר זייער פּאַרטיי גוט אָדער שלעכט, נאָר דורך אַ צופאַל פון אומאָפּהענגיקע וויילער, וואָס וויילן לויט זייערע אינטערעסן און פּרעפערענצן און זייער אָפּשטיצן זיי ביי די ערשטע וואַלן איין פּאַרטיי און ביי די צווייטע וואַלן אַ קעגנערישע. אָט די אומאָפּהענגיקע מענטשן וואָס געהערן נישט צו קיין שום פּאַרטיי, געווינען דעם טריק און באַשטימען וועלכע פּאַרטיי עס זאָל רעגירן. מיט זיי געשעט אט וואָס: אָדער זיי ווייסן בכלל נישט פון קיין פּאַרטייסיסטעם, אָדער זיי לאַכן זיך אויס פון אים און וויילן דעם וואָס זיי געפעלט. עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז זיי זענען גרעסער אין צאָל פון די פּאַרטייאישע וויילער הגם זיי וויילן נאָר אויס פּאַרטייאישע קאַנדידאַטן, קיין אַנדערע ווערן נישט אויסגעקליבן פון די פּאַרטייאישע אָרגאַניזאַציעס, אַרויסצושטעלן זייער קאַנדידאַטור. עס איז זייער זעלטן פאַראַן אַן אומאָפּהענגיקער קאַנדידאַט פאַר וועמען צו שטימען.

עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז דער קעניג קאָן אַמאָל אין אַ שיינעם פרימאָרגן זיך געפונען פּנים אל פּנים מיט אַ פּאַרלאַמענט אין וועלכן קיין שום פּאַרטיי זאָל נישט האָבן קיין מאַיאָריטעט און די וויכטיקסטע פראַגן זאָלן אַנטשיידט ווערן פון מיטגלידער

וואָס געהערן נישט צו קיין שום פּאַרטײ. אין אַזאַ פאַל קאָן זיין מאַיעסטעט זיך אומזיסט ווענדן צו די פּאַרטייאישע פירער, אַז זיי זאָלן פאָרמען אַ רעגירונג. אַזאַ לאַגע איז לעצטנס אנט־שטאַנען עטלעכע מאָל באַכאַנאַנד אין פראַנקרייך, ווו עס זענען געווען אַזויפיל פּאַרטייען אינם פראַנצויזישן פּאַרלאַמענט, אַז קיין איינציקע האָט נישט געהאַט קיין מאַיאָריטעט. אין אַזאַ פאַל קאָן אַ פירער פאָרמען אַ רעגירונג נור דורך באַאיינפלוסן עט־לעכע פּאַרטייען, זיי זאָלן זיך פאַראייניקן אויף אַ ווײַלע און אַזויאַרום מאכן דאָס, וואָס מען רופט אַ בלאָק. אָבער דאָס איז נישט תּמיד גרינג דורכצופירן און אַז אפילו ווען עס געלונגט שוין און דער וואָס האָט צוזאַמענגעשטעלט דעם בלאָק פאָרעמט שוין אַ רעגירונג, איז אַזוי שווער צו האַלטן אים צוזאַמען, דעם בלאָק, אַז קיינער דע־וואַרט גאָרנישט אַז אַזאַ רעגירונג זאָל עק־זיסטירן גאַנצע פינף יאָר אַזויווי אונדזערע פּאַרטיי־רעגירונגען. לענגער ווי פון אַ וואָך ביז זעקס חדשים, קאָן זי נישט לעבן. אין פראַנקרייך זענען לעצטנס געווען מאָמענטן וואָס פון איין טאָג ביזן אַנדערן האָט מען נישט געוווּסט ווער עס איז פּרעמ־יער־מיניסטער, צי בריאַן, צי העריאָט, פּאַינלעוו, אָדער מ. פּאוּנ־קאַרע. און דאָס אייגענע, וואָס האָט פּאַסירט אין פראַנקרייך קאָן געשען אין ענגלאַנד, אָדער צוליב אַן איבער־געוועלטיקטע פּאַר־טיי־מאַיאָריטעט, וואָס זאָל גורם זיין אַז די פּאַרטיי זאָל זיך שפּאַלטן אין אַ סך פיינטלעכע גרופּן און אַזויאַרום שאַפן אויף איר אָרט אַ האַלב טוץ פּאַרטייען און אַלע זאָלן זיי זיין אַ מינאָ־ריטעט פאַר די צוויי פּאַרטייען, וואָס זענען נויטיק פאַר דער אַרבעט לגבי אַ פּאַרטיי־סיסטעם — אָדער מ׳זאָל ווײַלן אַזויפיל אומפּאַרטייאישע קאַנדידאַטן אַז זיי זאָלן צוברענגען דערצו, אַז יעדע פּאַרטייאישע מלוכה זאָל זיין אָפּהענגיק פון זיי. איר וועט דעריבער האָבן רעכט מיך צו פרעגן: צי דער פּאַרלאַמענט קאָן נישט עקזיסטירן מיט אַן אַנדער סיסטעם נאָר דווקא מיט אַ פּאַרטייאישן.

פּאַקטיש האָבן מיר אין אונדזער מדינה, אַ חוץ דעם הויז אָף קאָמאָנס, פּאַרלאַמענטן אויף טריט און שריט, מיר האָבן די

גרויסע סיטי־קאָרפּאָראַציעס די ווירטשאַפטלעכע אָפּטיילונג פון די באַצירקן דעם געמיינדע־ראַט די באַצירקס־ראַטן א. א. וו. ביז צו די געמיינדע-מיטינגען אין די שטעטלעך און קיינער פון זיי אַרבעט נישט לויטן פּאַרטייען-סיסטעם. זיי באַגייען זיך גאַנץ גוט אָן אים. אָבער זאָגט איר דאָס, וועט מען עס אייך גלייך אָפּלייקענען, ווייל אין אַ סך פון אָט די קערפּערשאַפטן פילט זיך אַ שטאַרקע בייגונג צום פּאַרטיזאַנישן. די מיטגלידער האַלטן אָפּ פּאַרטיי־מיטינגען. די מחלוקתן צוליב די וואַלן ווערן געפירט מיט פּאַרטיי-געוואַלטן. די ווייטער זעט מען אַריינצוקריגן מיט דער הילף פון אַ פּאַרטייאישן אונטערשלאַק און טיילמאָל ווערט אַ מיטגליד, דערפאַר, וואָס די פּאַרטיי צו וועלכע ער געהער איז אַ מינאַריטעט, אויסגעשלאָסן פונם קאָמיטעטן־אַמט פאַר פּאָרזיצער, וואָס איז דער נאָענסטער פּאָסטן צו אַ מיניסטאָרן שטעל. און הגם אַזעלכע אויסשליסונגען, אויב זיי גייען צו ווייט, ווערן זיי באַטראַכט פאַר צו שאַרף געשעפט עס טאַקע, אָבער דאָס אַלץ מאַכט נישט דעם פּאַרטייען־סיסטעם, פּונקט ווי אַ טעפּל מאַרמעלאַד מיט אַ פונט מעל מאַכן נישט אַליין קיין „ראָלי פּאָלי פּודינג”. דאָ איז נישטאָ קיין פּרעמיער-מיניסטער און נישט קיין מיניסטאָרן־קאַבינעט. דער קעניג מישט זיך נישט אין אַזעלכע ענינים, ער שיקט נישט רופן די פּראָמינענסטע מענער, כדי זיי. צו באַפעלן זיי זאָלן פאָרמען אַ רעגירונג, אינם פּאַרלאַמענטאַרישן זין פון וואָרט איז גאָר נישטאָ קיין רעגירונג, הגם די שטאָט און די באַצירקן ווערן פּראַקטיש גוט פאַרוואַלטעט. אַזוי אַז דער פּאַרלאַמענט קאָן זיך פאַרשעמען אין פאַרגלייך מיט זיי יעדער מיטגליד קאָן ווילן וועמען ער האַלט פאַר גוט, נישט ריזיקירנדיק דערביי אויף אַ האָר, טאָמער וועט צוליב דעם זיין פּאַרטיי האָבן אַ דורכפאַל און עס זאָל גורם זיין, אַז עס זאָלן זיך אָנהויבן נייע וואַלן. אויב אַ פאָרשלאַג פאַלט דורך רעזיגנירט קיינער נישט צוליב דעם. אויב ער ווערט אָנגענומען ענדערט עס נישט קיינעמס שטעל. מ׳טוט נישט אַלצדינג אויף אַזאַ רעטזלהאַפטן אופן.

דאָס ווערט אַלץ געטון אויף אַ גאַנץ פשוטן שטייגער, די

שטאָט-פאַרוואַלטונג ווערט געוויילט אַלע דריי יאָר און ביז די דריי יאָר זענען נישט אריבער, קאָנען קיין אַלגעמיינע וואַלן נישט פאָרקומען. מיט די שטאָטישע ענינים זענען זיך מתעסק קאָמיטעטן וואָס גיבן זיך אָפּ מיט דער סאַניטאַרשער אַרבעט אין שטאָט און אין די באַצירקן, קאָמיטעטן פון דער עלעקטרישער באַלייכטונג, פינאַנסיעלע קאָמיטעטן א. א. וו. דידאָזיקע קאָמיטעטן האַלטן אָפּ זייערע מיטינגען באַזונדער און זיי באַשטימען יעדעס מאָל אין אַ סעריע רעזאָלוציעס וואָס די פאַרוואַלטונג האָט צו טון אין זייערע דעפּאַרטמענטן ווען די גאַנצע פאַרוואַלטונג האָט אַ מיטינג, ווערן די רייען רעזאָלוציעס אַריינגעטראָגן אַלס די ראַפּאָרטן פון די קאָמיטעטן און זיי ווערן דאַן באַשטעטיקט, אָדער אָפּגעוואָרפן, אָדער אויסגעבעסערט דורך אַן אַלגעמיינער אָפּשטימונג. אַ סך פון אונדזערע לייבאָר-דעפּוטאַטן פונם הויז אָף קאָמאַנס האָבן געדינט זייער לערצייט, אַזוי צו זאָגן, ביי פּראָלעטאַרישער אַרבעט בנוגע לאָקאַלע קערפּערשאַפטן אויף אַט אַזאַ גלייכן און אָפנהערציקן שטייגער.

הגם דידאָזיקע צוויי סיסטעמען זענען היינט אַזוי פאַרשידן איינער פון אַנדערן, האָבן זיי אָבער איין שורש. נאָך איידער זאַנדערלאַנד האָט איבערגערעדט ווילהעלמען איינצופירן דעם פּאַרטייען-סיסטעם, פלעגט דער קעניג באַשטימען קאָמיטעטן, וואָס זאָלן זיך אָפּגעבן מיט פאַרשידענע אָפּטיילונגען פון דער רעגירונג און דידאָזיקע קאָמיטעטן האָבן געהייסן קאַבינעטן. דידאָזיקע קאַבינעטן זענען געווען זיינע קאָמיטעטס-פאַרוואַלטונגען, און אויף אַזאַ אופן זענען זיי געווען דער מאָדעל פון די מוניציפּאַלע קאָמיטעטן, וועגן וועלכע איך האָב נאָרוואָס גערעדט. די סעקרעטאַרן פון דידאָזיקע קאַבינעטן, שטאָטס-סעקרעטאַרן ווי מען האָט זיי גערופן, פלעגן אָפּהאַלטן מיטינגען אויף וועלכע זיי פלעגן באַהאַנדלען זייערע אַקטיוויטעטן. און דידאָזיקע אַקטיוויטעטן, וואָס זענען פריער אָפּגערעדט געוואָרן צווישן זיך האָבן געפאָרעמט זייער פּאָליטיק; זיי אַליין, זייענדיק, אַלע קאַ-

בינעט־מיניסטאָרן האָט מען אָנגעהויבן רופן די קאַבינעטן און דראַסטישע וואָרט האָט נאָכדעם נישט געהאַט קיין שום שייכות צו קיין שום אַנדערע קערפּערשאַפטן. אין פּאָליטיק באַדייט עס נאָך איצט אויך נישט עפּעס אַנדערש. די אַלטע קאַבינעטן רופט מען היינט „אָפיסעס״ (האָם־אפיס, וואָר־אפיס, פאָרן־אָפיס א. א. וו אינערן־מיניסטעריום, קריגס־מיניסטעריום, אויסערן־מיניסטעריום) „באָרדס״ (אַ קערפּערשאַפט פון פאַרוואַלטערס) „טשאַנסעריעס״ (דאָס העכסטע געריכט אַ חוץ דעם פּאַרלאַמענט) „טרעזשוריעס״ (שאַץ־קאַמערן) אָדער ווי איר ווילט.

די שוועריקייט פון דעם פּאַרטייען־סיסטעם, ווי מיר האָבן געזען, איז אָפּהענגיק פון דעם קאָנווענט און ווי נור די רעגי־רונג פאַלט דורך צוליב דער שפּאַלטונג אינעם הויז אויף קאָמאַנס מוז זי זיך „ווענדן צום לאַנד״: דאָס הייסט — די קאַבינעט־מי־ניסטאָרן מוזן רעזיגנירן און דער קעניג לאָזט פאַנאַנדער דעם פּאַרלאַמענט און מען מוז ווײלן אַ נייעם. אָבער דאָס פירט צו די אומגעלומפּערטסטע קאָנסעקווענצן. ווייל די פראַגע פונם אויס־גאַנג איז נישט וויכטיק, און די שטימען ווערן גענומען בעת דער אָפּוועזנהייט פון אַ סך מיטגלידער, און אין משך פון אַ שטיקל צייט ברענגט דאָס אַראָפּ די מיטגלידער צו אַזאַ שפלה מדרגה און עס מאַכט פון זיי אַזעלכע ווײלער־מאַשינען, אַז אויב דאָס דאַרף אָנהאַלטן ביזן בעסערן סוף, מעגן שוין די מיטגלי־דער בעסער זיצן אינדערהיים און שטימען דורך שטעלפאַרטרע־טערס, וואָס קאָנען צושיקן פּאָסטקאַרטלעך צו די „וויפּס״, ווי עס טוען אַקציאָנערן, בעת אַ קאָמפּאַני־מיטינג. אַזאַ שקלאַפעריי איז צופיל, אַז פאַרלעמענטאַריש בלוט און פלייש, שוין נישט רעדנ־דיק וועגן געהירן, זאָל קאָנען פאַרטראָגן. צוליב דעם זענען מלוכות געצוווּנגען צו געבן זייערע פאַרטרעטער אַביסעלע פריי־הייט דורך דעם, וואָס מ׳דערקלערט פון צייט צו צייט, אַז דער פּראָיעקט וועגן וועלכן עס פירן זיך איצט דיסקוסיעס „איז נישט קיין פאַרטיי־פראַגע און שאַפט אָפּ די וויפּס״, וואָס עס באַדייט אַז די מיטגלידער קאָנען ווײלן ווען זיי געפעלט אָן שום מורא טאָמער וועלן זיי גורם זיין זייער פאַרטיי אַ דורכפאַל און

עס וועלן זיך אָנהויבן נייע וואַלן. דידאָזיקע פּראַקטיק האָט אַ מעגלעכקייט פאַנאַנדערצעוואַקסן זיך וואָס מער די מיטגלידער ווערן אומאָפּהענגיקע און דעריבער מער גענייגט צו שפּאַלטן זיך אין גרופּן. עס איז שוין איצט פאַראַן אַ טענדענץ, אַז אַ רעגי־רונג זאָל רעזיגנירן נור אין דעם פאַל, ווען זיי ווערן באַזיגט צוליב א קלאָרער באַוווסטזיניקער באַוועגונג קעגן זיי, אָדער ווען זיי האָבן פאַרלוירן דעם צוטרוי פונם הויז אף קאמאנס, סיידן, פאַרשטייט זיך, ווען די שפּאַלטונג איז איינע פון די הויפּט־שטאַנדפּונקטן אין דער פּאָליטיק, ווו מ'איז גרייט זיך צו ווענדן צום לאַנד דערפאַר, וואָס מ'האָט באַשלאָסן דורכויס צו גיין קעגן דער רעגירונג.

עס איז קיין ספק נישט, אַז די ווהיפּס וועלן ווייטער פּרווון אָפּשרעקן די מיטגלידער מיט אַ שוואַכן כאַראַקטער, אַז די מינדסטע באַוועגונג פאַר אומאָפּהענגיקייט וועט ברעכן די רעגירונג; און די וואָס זייער הוצאות פאַר די וואַלן ווערן באַצאָלט פון פאַרטיי־פאָנדן, וועלן אויסגעפונען, אַז אויב די פאַר־טיי באַצאָלט דעם אונטערשפּילער כאַפּן די ווהיפּס אויף דעם טאָן; אָבער איך גלויב, אַז איר מעגט זיין זיכער, אויב איר פאַרטראַכט זיך וועגן פאַרלאַמענטאריזם, אַז דאָס הויז אָף קאמאנס ווערט אַלץ ווייניקער ענלעך צו א סצענע אויף וועלכער אַן אָפּערע־כאָר דרענגען זיך ארום עטלעכע שטאָלצע סאָלאָ־שפּילער און עפּעס קיינמאָל נישט זייערע הונדערט מיילער אַ חוץ דאַן ווען מ'דאַרף צו געבן אַן עכאָ צום געזאַנג פון זייערע פּרינציפּאַלן און געבן זיי אַ געלעגנהייט אָפּצואָטע־מען. עס איז שוין קלאָר ווי דער טאָג, אז וואָס מער פּרויען עס וועלן זיצן אין פאַרלאַמענט, אַלץ מער ווידערשטאַנד וועט זיין אַנטקעגן די לאָגישע עקסטרעמען פון פאַרטייען־דיסציפּלין. און אַלץ שנעלער וועלן פאַרטיי־פראגן ווערן אויסנאַמען און זיי וועלן זיך פאַרוואַנדלען אין פראַגן, וואָס וועלן באַטראַכט ווערן אויסער דעם פאַרטייאישן שטאַנדפּונקט.

נור דאָ מוז איך וואָרנען פאַר אַנדערע מעגלעכ־קייטן. די צוויי פאַרלאַמענטס־הייזער זענען אַזוי אָפּגעשטאַנען

אַלס אינסטרומענטן אָנצופירן מיט די עפנטלעכע ענינים פון אַ מאָדערנער געמיינדע, ווי צוויי פערד צו פירן אַן אויטאָבוס. אין יאָר 1920 האָבן צוויי באַרימטע סאָציאַליסטן, פּראָפעסאָרן פון פּאָליטישער וויסנשאַפט, סידניי און ביטרעס וועב אַרויסגעגעבן אַ קאָנסטיטוציע פון דעם סאָציאַליזם פון גרויס-בריטאַניען. אין דערדאָזיקער קאָנסטיטוציע ווערט די אידייע צו אַרבעטן ווייטער מיט אונדזער פּאַרעלטערטער פּאָליטישער מאַשינעריע און וועסטמינסטער דערקלערט פאַר אומפּראַקטיש; און דער איציטיקער צושטאַנד ווערט דאָרט געזאָגט איז אַזאַ, וואָס הייבט שוין אָן פּאַראַליזירט צו ווערן. דארט ווערט געמאַכט אַ פאָרשלאָג, אַז אויף זייער אָרט זאָל מען גרינדן צוויי פּאַרלאַמענטן, איינעם אַ פּאָליטישן און איינעם אַן אינדוכטריעלן. דער פּאָליטישער זאָל פאָרזעצן דעם קאַבינעט-סיסטעם און דער אינדוסטריעלער זאָל אויפהאַלטן אַ מוניציפּאַלן סיסטעם. איך קאָן זיך דאָ נישט אָפּשטעלן אויף די פּרטים פון אַזעלכע ענדערונגען; איר וועט זיי געפונען אינם בוך. איך דערמאָן עס נור, ווייל איך וויל אייך פאָרברייטן צו אַזעלכע געשעענישן. דאָס איז זיכער, אויב אונדזער אַלטע וועסטמינסטער-מאַשין וועט מוזן אָנהייבן קעמפן מיט דער מאָדערנער אַנטוויקלונג פונם קאַפּיטאַליזם וועט איר דער קאַפּיטאַליזם חרוב מאַכן. און דאַן ערשט וועט מען מוזן צוטראַכטן און גרינדן עפּעס אַזוינס וואָס אָל זיין מער צוגעפּאַסט; צי מיר ווילן עס יאָ אָדער נישט.

LXXIII

חילוקי־דעות אין דער לייבאָר־פּאַרטיי

איצט זעט איר שוין, ווי שטאַרק נויטיק עס איז, אַז צו דער אַרבעט פון אונדזער פּאַרלעמענטאַרישן סיסטעם אונטער אַ לייבאָר אָדער אַ וועלכע עס איז אַנדערע רעגירונג, דאַרף דער קאַבינעט האָבן אונטער זיך אַ פּאַרייניקטע פּאַרטיי. וואָס זאָל זיין גענוג אין צאָל, כדי צו קאָנען צונויפנעמען מער שטימען פון אַלע אונדזערע פּאַרטייען צוזאַמען. איר זעט אויך, אַז אויב די פּאַרטיי איז נישט גענוג גרויס, כדי צו האָבן אַ זיכערע מאַיאָריטעט איז זי תמיד אין איין מורא פאַר אַ דורכפאַל, אַ פּאַרטיי, וואָס איז אַזוי גרויס, אַז דער גאַנצער פּאַרלאַמענט געהער כמעט צו איר, הערט בכלל אויף צו זיין אַ פּאַרטיי און האָט אַ זיכערע טענדענץ זיך צו צעשפּאַלטן אין גרופּן, וועלכע מוזן זיך פאָרמען אין אַ בלאָק פון גרופּן, כדי צו האָבן די מעגלעכקייט צוזאַמענצושטעלן אַ רעגירונג, וואָס זאָל האָבן אַ ממשות אינם ניינצנטן יאָרהונדערט זענען מיר אַלע געווען זיכער, אַז אַזעלכעס קאָן נישט פּאַרקומען. אינם צוואַנציקסטן יאָרהונדערט איז עס אַזוי זיכער, ווי דער טאָג, אַז אַזעלכעס קאָן געשען. און דער פּראָלעטאַריאַט וועט פאַרגרעסערן זיין איצטיקן איינפלוס אין פּאַרלאַמענט אַזוי לאַנג ביז ער וועט דערגרייכן אַ פולשטענדיקן נצחון. דעריבער ווילן מיר בעסער באַהאַנדלען אַ פּאַר

פראַגן וועגן דער איצטיקער לפנים פאַרייניקטער לייבאָר-פּאַרטיי וואָס איז אייגנטלעך אַ ליגן.

כדי אייך צו פאַראינטערעסירן האָב איך חשק אָנצוהויבן מיט דער פראַגע וועגן אַן אַבסאָלוטער אויסשליסונג פון פרויען פון געוויסע באַשעפטיקונגען. היינט אינדערפרי האָב איך דער-האַלטן אַ בריוו פון אַ מלוכה-אוניווערזיטעט פון לאַהאָ אין די פּאַנדזשאַב*) מיט דידאַזיקע ווערטער: „די צאָל מענטשן אין אינדיען וואָס רעדן אורדיש אין אַלערליי דיאַלעקטן ציילן ביז אַרום 96 מיליאָן פון דערדאָזיקער צאָל זענען 46 מיליאָן פרוי-ען, וועלכע זענען שטענדיק אין „פורדא" און קומען לחלוטין אין ערגעץ נישט". איך וואָלט זיך נישט דערוועגט צו זאָגן אייך, ווען איך וואָלט אפילו געוווסט, וויפיל מיטגלידער פון דער לייבאָר - פאַרטיי עס גלויבן, אַז דער ריכטיקער פּלאַץ פאַר פרויען איז אין פורדא, עס זענען אַלנפאַלס פאראַן גענוג אַזעלכע, וועלכע וואָלטן גרייט געווען אָנצוהייבן אַ קאמף מיט די, וועלכע וואָלטן געוואָלט אָפּשאפן יעדן אונטערשייד צווישן מענער און פרויען. אָבער איך מוז דאָס פאַרבייגיין, מחמת ווי וויכטיק דידאָזיקע פראַגע זאָל נישט זיין, וועט זי נישט גורם זיין קיין שפּאַלטונג אין דער לייבאָר-פּאַרטיי. מער ווי דאָס, וואָס זי האָט צעטיילט די עלטערע פרויען. אויב מענער האָלטן לויטן געזעץ געווען דאָס אייגנטום פון דער פרוי (וואָס אַ טייל זענען טאַקע) אָדער ווען פרויען וואָלטן געווען דאָס אייגנטום פונם מאַן (ווי עס פלעגט געזעצלעך זיין אַזוי) וואָלט עס פּאַק-טיש נישט געווירקט אויף דער ענדערונג פונם קאַפּיטאַליזם צו סאָציאַליזם. לאָמיר אַלזאָ באַטראַכטן אַזעלכע פראַגן, וואָס וואָלטן יאָ געהאַט אַ ווירקונג.

דער גרונט-געדאַנק פון סאָציאַליזם איז, אַז קיין ליידיק-גייערס זאָל נישט טאָלערירט ווערן ביי קיין שום באַדינגונגען. און דער טרייד-יאַניאַניזם, ווידער, איז באַגרינדעט דערויף, אַז

---

*) אַ געגנט אין אינדיע.

דער אַרבעטער זאָל האָבן דאָס רעכט אַנידערצולייגן זיין געצייג צו יעדער מינוט און זיך אָפּזאָגן צו טון א ריר מיט אַ פינגער, ביז זיינע פאָדערונגען וועלן נישט באפרידיקט ווערן. עס איז זיך אוממעגלעך פאָרצושטעלן נאָך אַן איינפאַכערע סתירה. און די פראַגע מכּוח דעם רעכט צו שטרייקן פאַרשארפט זיך מיט יעדן יאָר. מיר האָבן געזען וויאַזוי קליינע געשעפטן זענען זיך פאַנאַנדערגעוואקסן און זענען געוואָרן גרויסע און די גרויסע מסחרים האָבן זיך פארוואַנדלט אין טראָסטן וועלכע קאָנטראָלירן גאַנצע אינדוסטריעס. און די טרייד-יוניאנס האָבן מיטגעהאַלטן מיט זיי. פון די קליינע יוניאָנס זענען געוואָרן גרויסע און די גרויסע האָבן זיך פאריייניקט אין גרויסע פעדעראַציעס, א דאַנק דעם זענען פון קליינע שטרייקן געוואָרן שרעקלעך גרויסע שטרייקן. א מאָדערנער שטרייק ביי די ארבעטער פון עלעקטרי, א באַן-אַרבעטער-שטרייק, א קוילן-שטרייק, קאָן ברענגען דידאָזיקע אינדוסטריעס און טוצן אנדערע אינדוסטריעס וואָס זענען אָפּהענגיק פון זיי, צו אַן אַבסאָלוטן שטילשטאַנד און גורם זיין אומדערטרעגלעכע אומבאַקוועמלעכקייטן און צרות פאר דער גאַנצער נאַציע.

כּדי שטרייקן זאָלן האָבן א גרעסערע ווירקונג, האָט זיך אנטוויקלט א נייער טרייד-יוניאָן, וואָס מ׳רופט דער אינדוסטריעלער יוניאָן אונטערצושיידן פון די האַנטווערקער-יוניאָנס. די האַנטווערקער-יוניאָנס האָבן פאראייניקט אַלע ארבעטער וואָס האָבן געלעבט פון א געוויסן פאַך: די טישלער, די מויערער, די גאַרבער א. א. וו. אָבער עס קאָנען זיין מער פון אַ טוץ אַנדערע פאַכן באשעפטיקט אין איין גרויסער מאָדערנער אידוסטריע. די בוי-אינדוסטריע באַשעפטיקט: טשעשלער, מויערער, מולאַרעס, טישלער, קאַנאַליזאַציע-אַרבעטער, בלעכערס, טאַפּעצירער, און אַלערליי מיני שוואַרץ-אַרבעטער, שוין נישט רעדנדיק פונם פערסאָנאַל ביוראַליסטן. און אויב יעדער פון זיי וואָלט געהאַט א באַזונדער יוניאָן און ביי איינעם פון זיי וואָלט אויסגעבראָכן א שטרייק, וואָלט ער נישט געקאַנט האָבן די ווירקונג וואָס ער האָט איצט, ווען זיי שטרייקן אַלע. איבער דעם האָבן זיך געבילדעט יוניאָנס, (וועלכע מ׳רופט אינדוסטריעלע יוניאָנס) וואָס

נעמען אַרײַן די גאַנצע אינדוסטריע, נישט רעכנענדיק זיך צו װעלכן פּאַך זײ געהערן. מיר האָבן איצט אַזעלכע קערפּערשאַפטן, װי דער טראַנספּאָרט־אַרבעטער־יוניאָן און די נאַציאָנאַלע באַן־אַרבעטער־יוניאָן, בײ װעלכע גאַנצע מחנות אַרבעטער פון פאַרשידענע פאַכן זענען פאַראײניקט; זײ קאָנען פאַראַליזירן די גאַנצע אינדוסטריע דורך אַ שטרײק. אינם נײַנצנטן יאָרהונדערט זענען עטלעכע שטרײקן אָדער לאָקאַוטן געװען גענוג גרויס, כּדי שטאַרק באַמערקט צו װערן פון דער באַפעלקערונג. אינם צװאַנציקסטן יאָרהונדערט זענען שױן פאָרגעקומען עטלעכע שטרײקן פון אַזאַ פאַרנעם, אַז זײ האָבן גורם געװען אַ נאַציאָנאַלן אומגליק און די רעגירונג איז געצװוּנגען געװען אַרײַנצומישן זיך, אָדער פּרוּװן אָפּקױפן די צדדים מיט סובסידיעס, אָדער באַװעגן די אַרבעטסגעבער און די שטרײקער צו קומען צו אַ װאָסער עס איז אײנפאַרשטענדניש. נור אַזױװי די רעגירונג האָט נישט די מאַכט צו צװינגען די אַרבעטער צוריקצוגײן צו דער אַרבעט און אויך נישט די אַרבעטסגעבער נאָכצוגעבן די פאָדערונגען פון די אַרבעטער, האָט איר אונטערװענץ נישט געהאַט קײן גרויסע װירקונג און זי האָט קײנמאָל נישט געהאַט קײן דערפאָלג, ביז עס האָט נישט גורם געװען גרויסע שאָדנס. דעריבער האָט מען געמוזט זוכן אַן עצה און מען האָט אין יאָר 1927 באַגרענעצט די רעכט. דאָס הײסט, מען האָט אַרויסגעגעבן אַ געזעץ, װעלכער פאַרװערט סימפּאַטיע־שטרײקן און לאָקאַוטן, די לאָקאַוטן האָבן זײ אײַנגעשלאָסן, כּדי צו געבן דעמדאָזיקן געזעץ אַן אויסזען פון אַ גערעכטער האַנדלונג (דאָס הײסט חזיר־פיסל כּשר), נור אַזױװי דערדאָזיקער געזעץ, פאַרבאָט נישט די גרינדונג פון אינדוסטריעלע פאַרײנען און נעמט אויך נישט אַװעק דאָס רעכט צו שטרײקן בכלל און לאָקאַוטן דאַן װען זײ קאָנען גורם זײַן צרות (װאָס זײ קאָנען פאַרשטײט זיך תּמיד), איז עס נור אַ פּאָזע פון אימפּאָטענטער רציחה, װאָס ברענגט נישט קײן שום נוצן, נור עס באַװײַזט אַז בײ דעם פאָלק װאַקסט דער װידערװילן צו טאָלערירן גרויסע שטרײקן. זײ זענען אַ ציװילע מלחמה צװישן

קאַפּיטאַל און לייבאָר און צוליב וועלכער עס ליידט דאָס גאַנצע לאַנד.

די סאָציאַליסטישע עצה צו דער דאָזיקער געפערלעכער אַנישיקעניש איז קלאָר. דער סאָציאַליזם וואָלט איינגעפירט געצוווּנגענע געזעלשאַפטלעכע אַרבעט פאַר אַלע אַרבעטספעיִקע בירגער, פּונקט אַזוי ווי מען האָט איינגעפירט אינם משך פון דער מלחמה געצוווּנגען מיליטער־דינסט, פאַר אַלע מענער פון מיליטערישן עלטער. אין ענגלאַנד עקזיסטירט נישט אין פרידנסצייט קיין געצוווּנגען מיליטער־דינסט, אָבער אין מלחמה־צייט האָט קיין שום מאַן נישט דאָס רעכט צו קומען זאָגן, אַז ער האָט טויזנט פונט א יאָר איינקונפט און דעריבער דאַרף ער נישט זיין קיין סאָלדאַט, ער האָט אַזוי אויך פּרנסה. ער מעג אפילו האָבן פופציק טויזנט מוז ער טון זיין פליכט צוזאַמען מיט אַלע איבריקע. עס וועלן אים נישט העלפן זיינע טענות, אַז ער איז א דזשענטלמען און וויל זיך נישט אויסמישן מיט קיין פּראָסטע סאָלדאַטן אָדער אַוועקגעשטעלט ווערן אין איין קלאַס מיט זיי, אויב ער איז נישט קיין געענדיקטער אָפיציר, מוז ער ווערן א פּראָסט־פּשוטער סאָלדאַט און עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז דער פעלדפעבל פון זיין אָפּטיילונג, איז געווען זיין קאָמערדינער און אַז זיין לייטענאַנט און זיין מאַיאָר, זיין קאָלאָנעל און זיין בריגאַדיר זענען, איר זאָלט מיר מוחל זיין, געווען זיין שניידער, זיין שוסטער, זיין אַדוואָקאַט און דער אויפזעער פון זיין באַליבטן גאָלף־האָטעל. די שטראָף פאַר פאַרנאַכלעסיקן אויסצופירן זיינע פליכטן ריכטיק און פּינקטלעך, אפילו דאַן ווען עס איז פאַרבינדן מיט א באַלדיקער סכנה פאַרוווּנדעט צו ווערן אָדער צעריסן צו ווערן אויף שטיקער — איז טויט. די באַרעכטיקונג לגבי מיליטער־דינסט, איז אַזוי צווייפלהאַפט, אַז דער וואָס זאָגט זיך אָפּ דערפון צוליב דעם וואָס מלחמה איז קעגן זיין געוויסן, קאָן זיך באַרעכטיקן מיטן פאָרשלאַג, וואָס דער פילאָזאָף קאַנט האָט געפרווּוט מאַכן. דאָס הייסט; ער קאָן זאָגן, אַז ווען אַלע מענטשן וואָלטן זיך אָפּגעזאָגט עס צו טון, וואָלט די וועלט געווען זיכערער, גליקלעכער און בעסער.

אָבער אָפּזאָגן זיך פון סאָציאַלער אַרבעט קאָן ער נישט מיט אַזאַ תירוץ. ווען יעדער איינער וואָלט זיך אָפּגעזאָגט צו אַרבעטן, וואָלטן ניין־צענטל פון די איינוואוינער אויף דירעקציע אינדזלען אויסגעשטאָרבן אין משך פון איין חודש, און די איבערגעבליבענע וואָלטן צו שוואַך געווען זיי צו באַגראָבן. און זיי וואָלט אויך דערוואַרט דער אייגענער גורל: עס האָט נישט קיין זין, אַז א דאַמע זאָל זאָגן, אַז זי האָט גענוג געלט און זי קאָן לעבן אָן אַרבעט. אויב זי פאַרדינט נישט אַליין אויף איר שפּייז, קליידער און א וווינונג, מוזן עס אַנדערע מענטשן אָפּאַרבעטן פאַר איר עטוועגן און אויב זי פירט נישט דורך עפּעס אַן ענלעכע לייסטונג פאַר זייערטוועגן באַרויבט זי זיי איינפאַך. עס וואָלט געווען פון איר אַן אַבסורד זיך איינצורעדן, אַז זי לעבט פון דעם, וואָס איר אַרבעטזאַמע באָבע האָט אַמאָל אָפּגעשפּאָרט, ווייל נישט נור זי זאָגט אין דעם פאַל אַזוינס וואָס איז אַן אוממעגלעכקייט, נור עס איז נישט קיין מאָטיוו אין דער וועלט, מען זאָל איר דערלויבן, צוליב פוילקייט, קאַליע צו מאַכן דאָס, וואָס איר באָבע האָט געשאַפן דורך איר אַרבעטזאַמקייט. געצוווּנגענע סאָציאַלע אַרבעט איז אַזוי באַגרונדעט, און באַרעכטיקט, אַז די ערשטע אַבסאָלוטע פליכט פון יעדער מלוכה איז צו זען, אַז יעדער איינער זאָל אַרבעטן און פאַרדינען גענוג אויף אויסצוהאַלטן זיך און נאָך אָפּשפּאָרן אַביסל לטובות דעם לאַנד און אויסצובעסערן די וועלט. און דאָך איז עס היינט די לעצטע פליכט, וואָס א רעגירונג וואָלט זיך אונטערגענומען צו טון. וואָס די מלוכות טון היינט איז דאָס, וואָס זיי שטעלן אַוועק די מאַסע מיטן כוח פון וואָפן אין אַזאַ לאַגע, אַז זיי זאָלן מוזן אָדער אַרבעטן פאַר די קאַפּיטאַליסטן, אָדער שטאַרבן פון הונגער, איבערלאָזנדיק די קאַפּיטאַליסטן פריי פון וועלכע עס איז פליכטן, וואָס זאָלן האָבן אפילו א ווייטע ענלעכקייט צו דער פליכט וואָס זיי וואָלטן געדאַרפט האָבן, אַזוי אַז די קאַפּיטאַליסטן קאָנען זיך דערלויבן נישט נור אַרומצוגיין ליידיק, נור צו פּראָדוצירן נאָך א קינסטלעכן איבערפלוס פון מענטשן דורך צוריקציען אַרבעט פון פּראָדוקטיווער אינדוסטריע און זיי פרייען זיך נאָך מיט

זייער ליידיקגייעריי און זענען שטאָלץ מיט דעם, וואָס זיי האָבן דאָ אויפגעטון. דאָס רופן אונדזערע קאַפּיטאַליסטישע רעגירונגען באַשיצן דאָס פּריוואַט-אייגנטום און פּערזענלעכע פרייהייט; אָבער די סאָציאַליסטן גלויבן, אַז אַזאַ אייגנטום איז פּשוטע גנבה און צו דערלויבן אַזאַ פּערזענלעכע פרייהייט הייסט נישט בלויז דער-לויבן אַרומצוגיין ליידיק, נור דערלויבן צו הרגענען מענטשן.

מיר מעגן זיך אַלזאָ ריכטן, אַז ווען אַ לייבאָר-פּאַרלאַמענט וועט זיין געצוווּנגען צו האַנדלען ראַדיקאַל מיט מאַנכע צעשמע-טערנדיקע נאַציאָנאַלע שטרייקן, וועלן די סאָציאַליסטן פון דער לייבאָר-פּאַרטיי דערקלערן, אַז דער איינציקער מיטל איז איינצו-פירן אַ געצוווּנגענע סאָציאַלע דינסט פאַר אַלע געזונטע, אַרבעטס-פעיקע מענטשן. און די רעשטלעך פון די אַלטע פּאַרטייען און טרייד-יוניאָניסטן אין דער לייבאָר-פּאַרטיי, וואָס זענען נישט קיין סאָציאַליסטן, וועלן זיך באַלד פאַרייניקן קעגן דעמדאָזיקן פּאָר-שלאַג און וועלן אָנשטאָט דעם פאַרלאַנגען אַ סובסידיע אויף אָפּצוקויפן די שטרייקנדיקע. סובסידיע אָדער נישט סובסידיע די טרייד-יוניאָניסטן וועלן זיך אָפּזאָגן אויפצוגעבן דאָס רעכט צו שטרייקן אפילו אין די סאָציאַלע אינסטיטוציעס. דער שטרייק איז דאָס איינציקע געווער, וואָס דער טרייד-יוניאָניסט האָט. און די אַרבעטסגעבער וואָלטן זיין פּונקט אַזוי אַנטשלאָסן צו דערהאַלטן זייער רעכט אויף לאָקאַוטן. און בנוגע די ווירטסלייט און די קאַפּי-טאַליסטן — זייער שרעק קאָן מען זיך שוין פּאָרשטעלן. זיי וועלן האָבן אַ פּיל גרעסערן אינטערעס ווי די אַרבעטסגעבער און פינאַנסיסטן, מחמת אַרבעטסגעבער און פינאַנסיסטן זענען אויך אַרבעטער. אַ שטרענגע פליכט אַז זיי מוזן אַרבעטן איז ביי זיי נישט פאַרבונדן מיט קיין שוועריקייטן, אָבער אונדזער מין ליי-דיס און דזשענטלמענס, וואָס האָבן נישט קיין שום באַגריף אין אַרבעט אָדער האַנדל און זענען דערצויגן געוואָרן צו קוקן אויף פּראָדוקטיווער אַרבעט, ווי אויף אַ זאַך וואָס דערנידעריקט דעם יעניקן וואָס באַשעפטיקט זיך דערמיט. איינגעשפּאַרט זיין אין ביוראָס, אין פאַבריקן, זיין געצוווּנגען אויפצושטיין פאַרטאָג,

פֿרעמקייט, וווּלגאַריטעט, שלעכטע מאַניערן, רויקייט, שמוץ און און שווערע אַרבעט צו וועלכן זיי זענען בכלל נישט געוווינט געוואָרן — וואָלט, פאַרשטייט זיך, גורם געווען, זיי זאָלן זען אין געצוווּנגענער סאָציאַלער אַרבעט דעם סוף פֿון זייער קלאַס און פֿון דער וועלט בכלל, וואָס וועט, צום גליק אין אַ געוויסן זין טאַקע אַזוי זיין. די לאַגע פֿון אַ סך פֿון זיי וואָלט געווען אַזאַ טרויעריקע (אָדער זיי וואָלטן זיך ווייניקסטנס פֿאָרגעשטעלט אַזוי), אַז זיי וואָלטן זיך געמוזט פֿאַרזאָרגן מיט אַ מעדיצינישע צייגניש, אַז מען זאָל זיי אָננעמען פֿאַר אומפעיק צו דער אַר־בעט, ביז זיי וואָלטן אויסגעשטאָרבן, מחמת סוף־כּל־סוף איז עס דאָך נישט זייער שולד, וואָס זיי זענען דערצויגן געוואָרן אַלס ליידיקגייערס, אויסברענגער און אומנוצלעכע עלעמענטן; און ווען דער דאָזיקער סיסטעם פֿון לעבן (וואָס עס ווייזט זיך זיי אייגנטלעך טיילמאָל אויס פֿאַר איבעראַשנדיק אַרבעטספֿעיק) וועט אָפּגע־שאַפֿט ווערן, זענען זיי אייגנטלעך לאָגיש באַרעכטיקט צו בעטן מען זאָל זיי באַהאַנדלען ווי אַנדערע מענטשן וואָס זייערע באַ־שעפֿטיקונגען האָט דאָס נייע געזעץ דערקלערט פֿאַר אומנוצלעך און נישט דערלויבט ווייטער צו עקזיסטירן. מיר קאָנען זיך דער־לויבן צו זיין גרויסמוטיק צו זיי.

אָבער ווי עס זאָל נישט זיין, איז זיכער, אַז די דאָזיקע אומנוצלעכע קלאַסן וועלן זיך אָנשליסן אין די טרייד־יוניאָנס, צוליבן משוגענעם צאָרן אַקעגן געצוווּנגענער סאָציאַלער אַרבעט. אויב די אַרבעטער־מיניסטאָרן זאָלן זיין, וואָס זיי זענען מערסטנס הײַנט צו טאָג, סאָציאַליסטן און וואָלטן געפּרוּווט אַרײַנצוטראָגן אַ פּראָיעקט איינצופֿירן געצוווּנגענע סאָציאַלע אַרבעט, וואָלטן זיי אפֿשר דורכגעפֿאַלן און אין אַזאַ פֿאַל וואָלטן זיך אָנגעהויבן אַל־געמיינע וואַלן בנוגע דער פֿראַגע; און בײַ די אַלגעמיינע וואַלן וואָלט דער שטרייט נישט געווען צווישן דער לייבאָר־פּאַרטיי און די קאַפּיטאַליסטן נור צווישן דעם קאָנסערוואַטיון אָדער דעם טרייד־יוניאָניסטישן פֿליגל, פֿון דער לייבאָר־פּאַרטיי, וואָס וואָלטן זיך גערופֿן די רעכטע, און דער סאָציאַליסטישער פֿליגל, וועלכן מען וואָלט גערופֿן די לינ„ע, אַזוי אַז אויב די איצטיקע קאָנ־

סערוואַטיוון וואָלטן אײנגאַנצן ארויסגעיאָגט געוואָרן פונם פּאַרלאַ־
מענט און עס וואָלט נישט געבליבן פון זיי קיין שריד ופליט,
וואָלט נאָך אַלץ געקאָנט זיין א מעגלעכקייט, עס זאָלן זיין צוויי
שטרייטנדיקע פּאַרטייען, וואָס וואָלטן געשטרעבט צו דער מאַכט
און די אינטעליגענטע פרוי וואלט זיך נאָך אַלץ געפונען אַרומ־
געריגגלט פון א חברה אַגענטן, וואָס וואָלטן איר געפּרוווט משפּיע
זיין, צו שטימען פאַר רעכטע אָדער לינקע אָדער גאָר פאַר ווייַ־
סע אַדער רויטע, פונקט ווי מ'אַגיטירט איר היינט צו שטימען
פאַר די קאָנסערוואַטאָרן אָדער לייבאָר.

LXXIV

רעליגיעזע חלוקי־דעות

נור ווי עס זאָל נישט זיין, וואָלטן צוויי פּאַרטייען נישט געקאָנט ברענגען קיין שאָדן דעם הויז אָף קאָמאַנס מחמת די מיטגלידער זענען דאָרט צעטיילט אויף צוויי אָפּטיילונגען. איין אָפּטיילונג אַרבעט, פירט די מלוכה און די אַנדערע האַלט זי אין איין קריטיקירן, פּרוּווּן איר אַרויסשטופּן און אַליין ווערן די רעגירונג. דער דאָזיקער צוויי־אָפּטיילונג־סיסטעם, איז באמת נישט אין דעם זין, ווי א צוויי־פּאַרטייען־סיסטעם, וועלכע פירן א באַזונדערע פּאָליטיק. זיי קאָנען זיך אַמאָל אונטערשיידן נישט אין קיין שום אַנדער זאַך ווי דאָס ווייסט יעדע פרוי וואס וויל אַליין האָבן די מאַכט, אנשטאט יענע זאָלן זיי האָבן.

פונם פּראָלעטאַרישן שטאַנדפּונקט, איז דער חילוק צווישן די ליבעראַלן און קאָנסערוואַטאָרן זינט דעם יאָר 1832 געווען נישט מער ווי א חילוק צווישן צוויי פּלוידערזעק, וואָס האָבן געפּלאַפּלט אַהין און געפּלוידערט אַהער, אָבער דאָס האָט א סך נישט אויסגעמאַכט, מחמת דער עיקר פון דעמדאָזיקן סיסטעם איז געווען אז די רעגירונג זאָל אומברחמנותדיק און אומאויפהערלעך קריטיקירט ווערן פון אקעגנערישער באַנדע פּאָליטיקער, וואָס זענען פאַרעקשנט נישט דורכצולאָזן אומבאַרירט קיין ווינקל ווו ס׳קאָן זיך אפשר געפונען אַביסל שפּינוועבס. די רעגירונג און אירע קעגנער וואָלט מען געקאָנט אָננעמען פאר א פאָרשטע-

לונג מיט קריטיקער, וועלכע טוישן זייערע ראָלן, ווען נור דאָס לאַנד צייגט זיך איבער, אז די קריטיקער זענען גערעכט און די וואָס שפּילן אומגערעכט.

די צעטיילונג פונם הויז אָף קאָמאנס אויף צוויי פּאַרטייען מיט קעגנגעזעצטע מאָטיוון אין דער פּאָליטיק איז גאַנץ גוט צוגעפּאַסט צו דערדאָזיקער סיטואַציע. אָבער מען זאָל אים צעטיילן אויף א האַלבן טוץ פּאַרטייען, וואָלט שוין גאָרנישט געווען צוגעפּאַסט צו דער סיטואַציע און עס וואָלט אפשר ווי מיר האָבן ש׳ן פריער געזען, אינגאַנצן פּאַראַליזירט די פּאַרלאַמענטאַרישע מ׳וכה, עס איז פאראַן מער ווי גענוג מאַטעריאַל פאַר א טוץ פּאַרטייען אינם בריטישן פּראָלעטאַריאַט. נעמט למשל די פראַגע מכּוח רעליגיע, וואָס איז אומאויפהערלעך פאַרבונדן מיט דעם פּראָלעטאַרישן בילדונגס-פּראָבלעם, מיט דער בילדונג אין די עלעמענטאַר-שולן. עס איז נישט מעגלעך, אז א פּראָלעטאַרישער פּאַרלאַמענט זאָל וועלן דערליידן מען זאָל לערנען דער נאַציעס קינדער די קאַפּיטאַליסטישע און די אימפּעריאַליסטישע מאָראַל אונטער א רעליגיעזער מאַסקע. און דאָך, אין דער רגע, וואָס די־דאָזיקע פראַגע ווערט באַרירט הויבט זיך אויף א געפערלעכער טומל. עלטערן האָבן אַן איינגעוואָרצלטע געוווינהייט צו וועלן, אַז זייערע קינדער זאָלן אָננעמען די רעליגיע, וואָס זיי וועלן זיי דיקטירן און אַלס עלטערן האַלטן זיי עס פאר נאָך מער ווי זעלבסטפאַרשטענדלעך, אז זיי האָבן דאָס רעכט דערויף. אין אָט דידאָזיקע רעכט האָט גאָר קיינער קיינמאָל נישט געצווייפלט סיידן זיי עלטערן זענען אָפענע אַטעיִסטן. אַזוילאַנג ווי אַלע קינדער וואָס האָבן בכלל באַזוכט אַ שול זענען געווען אָדער אין ביבלישע פּריוואַט-שולן, אָדער אין הויכשולן און אוניווערזיטעטן, ווו די אָנגענומענע רעליגיע איז געווען די שטאַטס-רעליגיע. היינט צו טאָג זענען פאַראַן יוניטאָריאַנער*)-שולן, קוועקערשולן, קאַטוילישע שולן, מעטאָדיסטישע שולן, טעאָזאָפישע שולן

*) אַ רעליגיעזע סעקטע וואָס גלייבט נישט אין דער דרייאייניקייט.

און אפילו קאָמוניסטישע שולן און די עלטערן אָדער אפיטרופסים (נישט די קינדער) קאָנען זיך אויסקלויבן אזא שול וואָס זאָל זיך אָמבעסטן פּאַסן פאר זייער פריוואַטן רעליגיעזן שטאַנדפונקט.

אָבער ווען בילדונג ווערט א נאַציאָנאַלע אינסטיטוציע און די מלוכה בויט שולן איבערן גאַנצן לאַנד און צווינגט די גרויסע מאַיאָריטעט קינדער, וועמעס עלטערן עס קאָנען זיך נישט דערלויבן צו שיקן זיי אין קיין אַנדער שול א חוץ אין די רעגירונגס-שולן — אז זיי זאָלן באַזוכן יעדן טאָג די שולן, הייבן זיך אָן קאָנפליקטן וועגן די קינדערס נשמות, וואָס פאר א רעליגיע זאָל מען לערנען אין די רעגירונגס-שולן. די רוימישע קאַטאָליקן זעען זיך ארויסצודרייען פון שיקן זייערע קינדער אין די רעגירונגס-שולן, דורך זאַמלען געלט צו בויען קאַטוילישע שולן זייט ביי זייט מיט די רעגירונגס-שולן; און די אַנדערע סעקטעס, די ענגלישע קירך איינגעשלאָסן, טוען דאָס אייגענע, סיידן זיי באַקומען שטיצע פון דער רעגירונג און דאָס הייסט פארזאָרגט ווערן מיט געלט דורך שטייערן אויף דער גאַנצער בירגערשאַפט אָן אויסנאַם. און דאַן קאָנען זיי זיך נישט דערלויבן אַריינצונעמען אַלע קינדער אָדער צו געבן די קינדער, וואָס זיי האָבן שוין אריינגענומען, א געהעריקע בילדונג. און אַזוי גיך, ווי מען מאַכט א פאָרשלאַג אין פּאַרלאַמענט צו געבן זיין געלט פון די שטייערן און טאַקסעס, הויבן זיך אָן די אמתע מחלוקת. איידער צו באַצאָלן שטייערן כדי צו מאַכן פון ענגלישע קינדער רוימישע קאַטאָליקן אָדער אפילו אַנגלאָ-קאַטאָליקן, וואָלטן עכט פּראָטעסטאַנטישע שטייער-צאָלער בעסער געוואָלט מען זאָל לויט א פאַראָרדונג פון מאַגיסטראַט אויספאַרקויפן זייער מעבל. זיי וואָלטן ליבערשט געלאָזט זיך פארברענען, איידער אויסצוגעבן זייערע הייליקע פרוטות, צו דער „שאַרלאַך-רויטער פרוי" און פארפירן די קינדער אין אייביקן כף-הקלע. מחמת נישט בלויז אין אירלאַנד אַליין מיינען די רוימישע קאַטאָליקן און די פּראָטעסטאַנטן יעדער, אז דער אנדערער וועט אויפן עולם-אמת זיך מוזן אייביק טובלען אין א טייך פון ברענענדיקן שוועבל. די פאַנאַטיקער פון דער ענגלישער קירך גלויבן, אז די

קליינשטעטלדיקע אַפּיקורסים וועלן אויף יענער וועלט נאָך האָבן אַן ערגערע מפּלה פון די רוימישע קאַטאָליקן.

די חלוקי־דעות פון די צדדים זענען אזוי שטארק און קיינער וועט דעם אנדערן נישט אָפּטרעטן חלילה אויף א האָר און די שנאה איז אַזוי ליידנשאַפטלעך און ווילד, אַז די רעגירונג — איינמאָל איינגעפּירט צוואַנגס־שול דירעקט אין אירע שולן אָדער דורך סובסידיעס אין אַנדערע שולן — איז געצוווּנגען פּאַרצולייגן עפּעס א נייטראַלע רעליגיע, אָדער בכלל פאַרבאָטן צו דערמאָנען אין די שולן רעליגיעזע פראַגן. א ביישפּיל פון דעם ערשטן פלאַן אין שייכות מיט דעם איז דער „קוואַפּער טעמפּל פּאַראַגראַף” אינם בילדונגס־געזעץ פונם יאָר 1870, וואָס זאָגט, אַז מען זאָל לייענען די ביבל אין די שולן אָן שום אונטערשיד פון די קינדערס גלויבן, אָדער זייער אָפּשטאַמונג פון וועלכע עס איז סעקטע.

דערדאָזיקער פלאַן איז באַקאַנט אונטערן נאָמען „דער וועלטלעכער פלאַן פון בילדונג”. מער ווי אומעטום האָט מען אים געפּרוּווט דורכפירן אין אויסטראַליע.

דער קוואַפּער טעמפּל־פּלאַן איז אָבער נישט אין הסכם מיט דער קאַטוילישער רעליגיע, וועלכע דערלויבט נישט סתם א צוזאַץ צו דער ביבל און אויך נישט מיט דער יודישער רעליגיע און מען קאָן זיך גאָרנישט ריכטן, אַז די יידן זאָלן אָנערקענען דעם נייעם טעסטאַמענט פאַר א רעליגיעזן אונטעררי‌כט. חוץ דעם, אויב מען זאָל אָנהויבן לערנען מיט די קינדער מער ווי די דריי רעליגיעזע וויסנשאַפטן, וואָלט מען זיי געדאַרפט לערנען קופּערניקס אַסטראָנאָמיע, עלעקטראָ־פיזיק און עוואָלוציע. פאַרשטייט זיך, אַז עס האָט נישט קיין זין צו צען א זייגער אינדערפרי זאָל מען וועלן איינרעדן דעם קינד, אַז עס איז א מצווה צו גלויבן, אַז די ערד איז פלאַך און זי שטייט אויף איין אָרט און דער הימל איז דער סופיט איבער איר און אין הימל איז פאַראַן א גן־עדן, וואָס איז אויסגעשטאַט, ווי א קעניגלעכער פּאַלאַץ — און אַרום עלף זאָל מען אים זאָגן, אַז די ערד דרייט זיך ארום דער זון אין אַן אומבאַגרענעצטן רוים,

צוזאַמען מיט אַ סך אַנדערע קוילן. אויך קאָנט איר נישט דער־קלערן אינם משך פֿון דער שעה אין וועלכער איר גיט זיי די רעליגיעזע לעקציע, אַז אַלץ וואָס לעבט איז באַשאַפֿן געוואָרן אינם משך פֿון זעקס טאָג, איינגעשלאָסן דאָס אַרויסנעמען אַ פֿול אַנטוויקלטע פֿרוי פֿון אַ מאַנספּערשוינס ריפּ און ווען עס קלינגט דער זייגער זאָל מען זיי אָנהויבן אויפֿקלערן, ווי עס האָט גע־דויערט ביי דער נאַטור מיליאָנען־יעריקע עפּאָכעס צו מאַכן עקס־פּערימענטן, ביז זי האָט פּראָדוצירט די פֿאַרשידענע פֿאָרמען פֿון לעבן, פֿון ריזיקע מאָנסטערס, ביז קוים אָנזעעוודיקע פּיצינקע ברואימלעך און פֿון זיי אַלע צוזאַמען האָט זיך לסוף אַנטוויקלט אַ זייער קאָמפּליצירטער און בכלל נישט אַ צופֿרידנשטעלנדיקער פֿאָרם, וואָס רופֿט זיך פֿרוי, און אַזוי האָט זיך ספּעציאַליזירט אין אַ ביסל אַן אַנדער סאָרט בריאה, וועלכע איז אין געוויסע הינזיכטן נאָך ווייניקער צופֿרידנשטעלנדיק און רופֿט זיך מאַן. דאָס וואָלט נישט געשאַדט ווען דער לערער זאָל דערקלערן די קינדער, אַז אַזוי ווי די אַסטראָנאָמיע און די ביאָלאָגיע איז נישט אין איינקלאַנג מיט יענער צייט און מיר האַלטן, אַז היינט פֿאַר־שטייען מיר אַלצדינג בעסער, האָט מען דעריבער אויפֿגעהערט צו גלויבן אין דעם פּונקט ווי אין די באַרבאַרישע מאָראַלן פֿון די איזראַעליטישע מלאכים און דעם אָפּגאָט, צו וועלכן זיי פֿלעגן ברענגען מענטשלעכע קרבנות. אָבער אַזעלכע אויפֿקלערונגען וואָלטן דאָך געמאַכט אַ סוף צו דעם קוואַפּער־טעמפּל־פּאַראַגראַף, לויט וועלכן מען דאַרף איבערלאָזן די קינדער אַליין אויסצוגעפֿינען, אויב זיי וועלן קאָנען די סתירות צווישן זייערע רעליגיעס און די וועלטלעכע אינסטרוקציעס. געוויינטלעך ווערן ביי די קינדער געלעזן די פֿראַגן דורך דעם, וואָס זיי טראַכטן בכלל נישט וועגן דעם אויב די עלטערן זייערע לאָזן זיי צורו. טעמאַ, איז אַ זאַך, וואָס איז ביי זיי אַ זעלטנהייט.

דער פּלאַן אַז מען זאָל בכלל נישט געבן די קינדער קיין רעליגיעזע אינסטרוקציעס און זיך האַלטן ביים כּלל, אַז מען דאַרף די קינדער געבן בלויז אַ וועלטלעכע בילדונג, און אַ בילדונג, וואָס איז באַגרינדעט אויף פֿאַקטן – איז באמת אַ נישט מעגלע־

בער פלאַן, מחמת מען מוז לערנען די קינדער ווי זיך אויפצו־פירן, אזוי גוט ווי אַריפמעטיק. און די באַשטימונג בנוגע דער אויפפירונג, איז אַ מעטאַפיזישע. באַנוצנדיק זיך מיט אָט דער הויכער פראַזע מיין איך, אַז פון אַ ריינעם פראַקטישן שטאַנדפונקט איז נישט קיין חילוק צווישן אַ טאָג גנבענען און אַ טאָג ערלע־כע אַרבעט, צווישן געלאַסענער אומוויסנקייט און דאָס געיעג נאָך וויסן לשם וויסן, צווישן די געוווינהייט ליגן צו זאָגן — און אמת זאָגן: דאָס זענען אַלץ מענטשלעכע האַנדלונגען אָבער נישט האַנדלונגען פון וועלכע מען דאַרף אויסקלייבן די וואָס זענען אָנגענעמער אָדער זיי לוינען זיך בעסער מאַטעריעל אָן אַ שום גרונט, פאַרוואָס מען זאָל געוויסע האַנדלונגען אויסדער־וויילן און אַנדערע פאַרקערט. ווען איר כאַפּט אייערע קינדער טון אַ זאַך, וואָס זיי טוען זייער אָפט (פונקט ווי די עלטערע טוען), וואָס איז גאַנץ וועלטלעך, זאָגן ליגנט, גנבענען, אָדער אַרומגיין ליידיק. מוזט איר זיי געבן: אָדער אַ פּאַקטישן אָדער אַ רעליגיעזען מאָטיוו, פאַרוואָס זיי זאָלן אויפהערן צו טון שלעכטס און זיך צוגעוווינען צו טון גוטס. דעם פּאַקטישן מאָטיוו איז רייצנדיק־לייכט צו פאָרמולירן: איר קאָנט זאָגן צום קינד: „אויב איך וועל דיך כאַפּן אַז דו וועסט עס נאָכאַמאָל טון, וועל איך דיר דעם קאָפּ צעברעכן, אָדער איך וועל דיך אָפּשמייסן, אָדער די וועסט מוזן גיין שלאָפן אָן וויעטשערע, אָדער איך וועל שוין וויסן, וואָס מיט דיר צו טון אַ זאַך וואָס וועט דיר נישט שטאַרק געפעלן" ליידער זענען די וועלטלעכע מאָטיוון, געוויס לייכט זיך אַרויסצודרייען פון זיי דורך כיטרעקייט צבועות, מיט אַ צולאָג פון אַביסל ליגן הגם זיי זענען גרינג צו דערקלערן און דורכ־צופירן און אפשר אָנגענעם אויך, אויב איר האַלט פון זיי. איר ווייסט, דאַכט זיך, וואס עס ווערט פון דער פאַלשער מאָראַל וואָס איר באַקומט אַרויס דורך שמיץ. אַזוי גיך ווי איר דרייט זיך אַוועק. און וואָס פאַר אַ ווערט האָט אַזאַ לעבן, ווען איר דאַרפט פאַרברענגען אייער צייט מיט נאָכשפּיאָנירן אייערע קינדער מיט אַ שטעקן אין האַנט? עס לוינט זיך קוים צו לעבן. סיידן איר געהערט צו די מענטשן, וואָס האָבן הנאה צו שלאָגן פונקט

ווי די וואָס האָבן הנאה פון אומבאַטײַטלעכע תאוות, צוליב וועלכן איר קאָנט אַמאָל אַרײַנפאַלן אין די הענט פון זייער געזעלשאַפט. איר קאָנט אָפּצוהיטן קינדער פון אכזריות וואָס וועט מאַכן אַ גיכן סוף צו אײַערע מאָראַלישע פּרעטענציעס. אַלנפאַלס וועט איר שטאַרק חשק האָבן צו שלאָגן אײַערע קינדער, נישט צוליב דעם, איר זאָלט זיי צווינגען זיך גוט אויפצופירן אַזוי, אַז עס זאָל אײַך זײַן צום באַקוועמסטן, וואָס דאָס איז נישט תמיד און אַפילו נישט אָפּט איין און די זעלבע זאַך.

סוף-כל-סוף, אויב איר זענט נישט קיין עגאָיסט און נישט קיין אכזר, וועט איר פאַרשטיין, אַז איר מוזט די קינדער געבן אַ געוויסן מאָטיוו. פאַרוואָס זיי זאָלן זיך גוט אויפפירן, אַפילו דעמאָלט ווען קיינער זעט נישט און זיי האָבן נישט וואָס מורא צו האָבן טאָמער וועט מען זיי כאַפּן בײַ דער מעשה, אָדער אויב זיי וועלן עס פאָרט טון, נישט געקוקט אויף קיין קלעפּ דאַרפט איר זיי דערקלערן די סיבה פאַרוואָס זיי זאָלן עס בעסער נישט טון און נישט באַשטראָפט ווערן איידער יאָ טון און באַשטראָפט ווערן.

איר מעגט זיי זאָגן, אַז גאָט זעט תמיד וואָס זיי טוען און ווען זיי וועלן שטאַרבן, וועט ער זיי זיכער באַשטראָפן דערפאַר. אָבער איר וועט אפשר געפינען, אַז אָפּגעלייגטע שטראָפן זענען נישט גענוג באָענט און נישט גענוג ר׳עאַל. אָפּצושרעקן אַ חוצפּהדיק קינד. סוף-כל-סוף מוזט איר אים אָפּשרעקן מיט עפּעס אַ שאָדן פון אַטייל פון דעם, וואָס מ׳רופט נשמה, וועגן וואָס איר קאָנט בשום-אופן נישט געבן קיין פיזישע דערקלערונג ווי איר זאָלט נישט פּרוּוון. איר דאַרפט זיך נישט באַנוצן מיטן וואָרט נשמה, איר קאָנט עס איבערלאָזן אויפן קינדס „געוויסנ-האַפטיקייט”, איז אָבער זײַן געוויסנהאַפטיקייט אַזאַ אָרגאַן. וואָס עס איז נאָך נישט געלונגען קיין שום אַנאַטאָמיסט אויסצושניידן אים און אים האַלטן אין אַ פלאַש שפּירטוס צוליב אינסטרוקציעס פאַר קינדער. ווען ס׳קינד טוט עפּעס אַן עבירה קאָנט איר עס אויסזידלען, אָנשרייען דערויף און עס אָנרופן, אַ שלעכט שמוציק, כיטרע באַשעפעניש. אָדער איר קאָנט עס געבן אַ פּריידיקט און

דאָס געלאַסענערהייט דערציילן „אַז עס איז אַן עבֿרה צו גנבֿענען אַ שפּילקע״ א. א. וו. אויב אָבער דאָס קינד איז אַזאַ באַשע־פעניש, וואָס ווייסט נישט פון גאָרנישט אַ חוץ פאַקטן, קאָן עס אַמאָל פון ביידע נישט געריכט ווערן, נישט פונם זידלען און נישט פונם פּריידיקן; און עס קאָן אייך גאָר אַ פרעג טון: „וואָס איז דען? וואָס איז עס אַזוינס זינד? וואָס מיינט איר דערמיט וואָס איר רופט מיך שלעכט, כיטרע? איך פאַרשטיי, וואָס עס הייסט שמוציק. אָבער פאַרוואָס זאָל איך מיר וואַשן די הענט, ווען איך פיל מיך גאַנץ באַקוועם און עס אַרט מיך נישט וואָס זיי זענען שמוציק? איך פאַרשטיי וואָס מען מיינט עגאָיסטיש; אָבער אַז איך האָב ליב שאָקאָלאַד, איז פאַרוואָס זאָל איך אָוועקגעבן מיין העלפט דזשענען?״ איר קאָנט אים שאַרף אָפּענטפערן „האָסטו גאָרנישט קיין געוויסן?״ אָבער דער פּראַקטישער פאַקט ענטפערט אייך: „וואָס איז עס אַזוינס געוויסן?״ אַוועקגעשטעלט קעגנאיבער דעמדאָזיקן פּראַקטיש־פאַקטישן סקעפּטי־ציזם, ווערט איר במילא געטריבן צו ריינער מעטאַפיזיק און איר מוזט לערנען אייער קינד, אַז אויפפירונג איז נישט קיין ענין, וואָס האָט אַ שייכות מיט פאַקטן נור מיט רעליגיעזע פליכטן. גוטע אויפפירונג איז עפּעס אַזאַ מיסטישע זאַך, פאַר וועלכן איר זענט זיך אַליין אַ דאַנק־שולדיק, הגם איר ווייסט נישט פאַרוואָס; און מענטשן לאָזן זיך פירן, לויט דער פּראָפּאָרציע פון אָט דעם זעלבסט רעספּעקט, וואָס זיי פאַרמאָגן. ווען איר ווילט מוסרן אַ דערוואַקסענעם מענטשן, זאָגט איר צו אים: „האָסט גאָרנישט קיין שום זעלבסטרעספּעקט?״ נור מען זאָגט נישט אַזוי צו קיין קינד. אויב אַ קינד זאָגט אַ ליגנט, וועט איר אים נישט זאָגן: „עס איז אייער חובֿ צו זיך אַליין, איר זאָלט זאָגן דעם אמת״, ווייל דאָס קליינע חיהלע האָט נישט קיין הויש פאַר אַ זעלכע מיני אָבליגאַציעס, הגם ווען עס וועט אויפוואַקסן וועט עס אפשר יאָ האָבן אָט דעם חוש, אויב איר זאָגט „דו זאָלסט נישט זאָגן קיין ליגנט, מחמת אויב דו וועסט עס יאָ טון וועט דיר קיינער קיינמאָל נישט גלויבן וואָס דו וועסט זאָגן״ פילט איר, אַז איר זאָגט אַליין אַ גרויסן ליגנט. ווייל איר ווייסט גאַנץ גוט

אז דער גרעסטער טייל שקרים האָבן אַ גאַנץ גוטן דערפאָלג, און אז די מענטשלעכע געזעלשאַפט, וואָלט נישט געקאָנט עקזיסטירן אָן אַ שיין ביסל גוטגעמיינטע ליגנס. אויב איר זאָגט: „דו טאָרסט נישט זאָגן קיין ליגנט, ווייל אויב יאָ, וועט דיר זיין אוממעגלעך צו גלויבן, וואָס עמעץ וועט דיר זאָגן" וועט איר גיכער זיין נאָענט פונם אמת; אָבער דאָס איז אַן אמת וואָס קיין קינד קאָן נישט פאַרשטיין; איר וואָלט אים שוין גיכער געמעגט דער־ציילן דעם אמתן אמת, מכּוח דעם, אַז עס איז פאַראַן אין אונדז עפּעס אַמיסטעריעזע זאַך, וואָס מען רופט נשמה און אז עבֿרות־במזיד הרגענען אָט די נשמה און אַז קיין שום מאַטעריעל געווינסן קאָנען נישט מאַכן דאס לעבן דערטרעגלעך אָבער ס'איז שווער זיך צו ריכטן אַז דאָס זאָל ווירקן אויף אַ שלעכט קינד.
אויב איר וועט זאָגן „דו טאָרסט נישט זאָגן קיין ליגנט, מחמת דיינע טייערע עלטערן וועלן האָבן דערפון עגמת־נפש דאַן וועט די ווירקונג זיין אָפּהענגיק דערפון, וויפל עס גייט בכלל דעם קינד אָן, צי זיינע עלטערן וועלן יאָ האָבן עגמת־נפש אָדער נישט. אַלנפאַלס ביי דעם גרעסטן טייל יינגע קינדער זעען די עלטערן, ווי געטער; צו גרויס צו קאָנען האָבן עגמת־נפש, אַזוי לאַנג ווי די עלטערן פּאַסן זיך צו לויט זייער אַרט לעבן צו די קינדערס באַגריפן. אויך איז שווער אויסצופירןביידע זאַכן צוזאַמען, דאָס הייסט מען זאָל אייך ליבהאָבן און מורא האָבן פאַר אייך אין איין און דער זעלבער צייט; עלטערן וועלכע טוען זיך אָן אַ מאַיעסטעטישן מאַנטל און ווילן זיין געטער אין די אויגן פון זייערע קינדער, קאָנען נישט צולאָזן די פאַמיליאַרע־איבערגעגעבנקייט, און זיי זענען נאָך גליקלעך, אויב די קינדער זייערע האסן זיי נישט. עס וואָלט געווען זיכערער און באַקוועמער צו באַשאַפן אַ פאָטער, וואָס איז אַ גרויסער פאָטער פון יעדן איינעם, אַפילו פון דעם פּאַפּאַ אַליין. און ער זאָל זיך פאָרשטעלן דעם קינד, ווי אַ גאָט. און ער מוז זיין אַזאַ גאָט, וואָס קינדער זאלן זיך אים קאָנען פאָרשטעלן. ער טאָר נישט זיין קיין אבסטראקציע. אָדער אַ מין פּרינציפּ. אָדער אַלעבנס־קרעפטיקער אימפּולס, אַ לעבנס־קראַפט, אָדער אַ גאָט פון דער

ענגלישער קירך, וועלכער האָט נישט קיין גוף, קיין שטים. און קיין ליידנשאַפטן. ער מוז זיין, ווי דער אמתר פּאַפּאַ, אַ דער־וואַקסענער פּערזאָן אין זונטאָגדיקע מלבושים, וועלכער איז זייער און זייער אַ גוטער, אַ שרעקלעך מעכטיקער און אַלץ זעט ער; דעריבער זעט ער תמיד וואָס די טוסט הגם קיינער זעט נישט. און אויף אַזאַ אופן ווערט דערצויגן דאָס קינד, וואָס איז נאָך צו יונג צו האָבן אַ גענוג אַנטוויקלטן זעלבסטרעספּעקט און פאַרשטאַנד צו באַגרייפן דעם זין פון ערנהאַפטיקייט. בקיצור אַ געוויסן ווערט געשאַפן דורך אַ קינסטלעכער צוגרייטונג און אין אַ גרויסער מאָס אַ צוגעטראַכט געוויסן, כּדי דאָס קינד צוצובינדן אין זיין מינדעריעריקייט, ביז עס וועט ווערן גענוג אַלט צו קאָנען פאַרייניקן אַן ערנסטן באַגריף מיט דער אידייע פון גאָט.

אין די פּרעבל־שולן איז עס אַנטדעקט געוואָרן. אַלאַנגע צייט, איידער וואָלטער האָט עס געזאָגט: „אַז אויב עס וואָלט נישט געווען קיין גאָט, וואָלט מען אים געדאַרפט צוטראַכטן”. נאָך וואָלטערס טויט, איז די פראַנצויזישע רעגירונג אַריינגעפאַלן אין די הענט פון פּראָפעסיאָנעלע דזשענטלייט, וואָס האָבן געשטאַמט פון מיטלקלאַס און האָבן געהאַט זייער הויכע פּרינציפּן בנוגע קיין שום מלוכה־דערפאַרונג און זיי האָבן לסוף געמאַכט אַזאַ תל פון דער מלוכה, אַז ווען נישט דאָס, וואָס זיי האָבן זיך אויף אַ גליקלעכן אופן אַליין קעגנזייטיק אָפּגעשניטן די קעפּ צוליב הויכע פּרינציפּן, וואָלט פראַנקרייך געווען רויִנירט; דער העכסטער פּרינציפּיעלסטער פון זיי אַלע, אַ זייער בכבודיקער אַדוואָקאַט, מיטן נאָמען ראָבעספּיער, וועלכער האָט געפּרוווט הערשן אָן גאָט, צוליב דעם וואָס אַ סך פון די מעשהלעך' וואָס מען האָט דערציילט די קינדער מכּוח גאָט זענען וואַרשיינלעך נישט געווען אַבסאָלוט אמת — האָט איינגעזען, אַז רעגירונגען, וואָס האָבן צו טון מיט פעלקער, קאָנען זיך פּונקט אַזוי נישט באַגיין אָן גאָט, ווי עלטערן מיט פאַמיליעס. ער האָט אויך דערקלערט איבערחזרנדיק וואָלטערן, אַז ווען עס וואָלט נישט געווען קיין גאָט, וואָלט מען אים נויטיק געדאַרפט צו־

טראַכטן. פאַרבייגייענדיק, וויל איך באַמערקן, אַז ער האָט פריער געפרווט אַ געטין, וועלכע ער האָט גערופן די געטין פון שכל; אָבער זי האָט נישט געבראַכט קיין שום נוצן, נישט דערפאַר, ווייל זי איז געווען אַ געטין (אָט האָבן די רוימישע קאַטוילישע קינדער אַ גרויסע מאַמע אָדער דער מאַמעס מאַמע, וועלכע איז יעדערנס מאַמע און דורך איר איז גרינגער איינצוהאַלטן די קינדער, פונקט ווי דורך אַ גרויסן טאַטע). נור דערפאַר, ווייל גוטע אויפפירונג ווערט נישט דיקטירט דורכן שכל נור דורך אַ הייליקן אינסטינקט, וואָס שטייט העכער פון שכל. דער שכל אַנטדעקט בלויז די קורצסטע וועגן; אָבער ער אַנטדעקט נישט די באַשטימונג פון די מזלות. עס וואָלט געווען גאַנץ שכלדיק אַרויסצוגנבענען דאָס געלט פון אייער שכנהס קעשענע, בעת איר זענט זיכער, אַז איר וואָלט געברענגט מער נוצן מיט דעם געלט, ווי זי, נור עפעס וואָלט עס נישט געווען ערנהאַפטיק; ערנהאַפטיקייט איז הייליק: עס איז מעטאַפיזיק, עס איז רעליגיע, עס קאָן אַמאָל אין אַ שיינעם טאָג ווערן אַ וויסנשאַפטלעכע פסיכאָלאָגיע; נור פסיכאָלאָגיע איז נאָך דערווייל אַזוי צו זאָגן אין די וויקעלעך. און ווען זי וועט אויפוואַקסן וועט זי העכסט וואַרשיינלעך זיין צו שווער צום פאַרשטיין, נישט נור פאַר קינדער נור פאַר אַ סך דערוואַקסענע מענטשן, ווי די איבעריקע פאַרבאָרגענע וויסנשאַפטן.

דערווייל מוזן מיר געדענקן, אַז אונדזערע גלויבנס גייען כסדר איבער פון די מעטאַפיזישע און לעגענדאַרישע מדרגות צו מער וויסנשאַפטלעכע. ווען אין כינע איז אַ ליקוי־חמה לויפן אַרויס אַלע אינטעליגענטע און ענערגישע פרויען מיט שאַר־אייזנס, שופלעס, טאַצן און שטאַרצן און זיי קלאַפן מיט זיי אַלע פאַראַמאָל, כדי אָפצושרעקן דעם טייוול, וואָס פאַרצערט די זון; און דער דערפאָלג פון דידאָזיקע מיטלען, וועלכער האָט זיך תמיד אַרויסגעוויזן צו זיין אַן אַבסאָלוטער באַווייזט זיי, אַז דאָס איז די איינציקע זאַך, וואָס מ'דאַרף טון. אָבער איר, וואָס איר ווייסט אַלץ מכּוח לקוי־חמהס, זעצט זיך גאַנץ קאַלטבלוטיק און קוקט אויף זיי דורך שטיקלעך פאַררייכערט גלאָז,

ווייל אייער גלויבן אין זיי איז אַ וויסנשאַפטלעכער און נישט קיין מעטאַפיזישער. איר טראַכט, מסתמא, אַז די פרויען, וואָס קלאַפּן מיט די פּאַנען אין כינע זענען נאַראָנים; אָבער זיי זע־נען עס נישט; איר וואָלט געטון דאָס אייגענע, ווען איר וואָלט געוווינט אין אַ לאַנד, וווּ די אַסטראָנאָמיע געפינט זיך נאָך אויף אַ מעטאַפיזישער מדרגה.

איר מוזט זיך אָבער אויך היטען צו באַשליסן, אַז דער־פאַר וואָס זייער אויפפירונג איז אין אייערע אויגן אַ שטות און איר ווייסט, אַז עס איז נישטאָ קיין דעמאָן, איז אויך נישטאָ קיין ליקוי־חמה. איר קאָנט אפשר זאָגן, אַז קיינער קאָן נישט האָבן אַזאַ טעות; אָבער איך פאַרזיכער אייך, אַז זייער אַ סך מענטשן, זעענדיק וויפיל פּאַבעלן און אומגעלומפּערטע נארישע צערעמאָניעס מען האָט צוגעשריבן צום באַגריף פון הייליקייט, האָבן אין איילעניש באַשלאָסן, אַז עס עקזיסטירט בכלל נישט אַזאַ זאַך, ווי הייליקייט. ווען זיי זענען שוין געוואָרן צו אַלט צו גלויבן, אַז גוט איז אַן אַלטער דזשענטלמען מיט אַ ווייסער באָרד, האָבן זיי געטראַכט, אַז זיי זענען שוין פּטור פון דעם אַלעם, וואָס דער אַלטער דזשענטלמען האָט רעפּרעזענטירט אין זייערע קינדערשע מוחות; פאַרקערט, זיי זענען געקומען אַביסל נענטער צו דער אמת, מכוח דעם אַלעם.

נו, די ענגלישע נאַציע באַשטייט פון אַ סך מיליאָנען עלטערן און קינדער און פון זיי אַלע האָבן אפשר קוים צוויי מענטשן די זעלבע באַגריפן און גלויבנס אין דער הייליקייט פון אַ גוטער אויפפירונג. אַ סך פון די עלטערן זענען נאָך אויף דער מדרגה פון קליינע קינדער אין שייכות מיט זייערע באַגריפן, מכוח אויפפירונג. אַ סך פון די קינדער זענען שוין אויף אַ פאַרהעלטנישמעסיק וויסנשאַפטלעכע מדרגה, און די מערסטע טראַכטן בכלל נישט וועגן דעם, זיי טוען דאָס, וואָס אַלע טוען און זיי גלויבן אין דעם, וואָס זייערע שכנים זאָגן, אַז זיי גלויבן; אָבער די, וואָס אינטערעסירן זיך יאָ, אונטער־שיידן זיך זייער שטאַרק און זייער ווייט. נעמט למשל די, וואָס נעמען נישט אָן דעם ערשטן כלל פון דער ענגלישער

קירך, און שרייבן צו צום וואָרט גאָט דעם באַגריף פון אַ הער־
שער איבערן גאַנצן אוניווערסום מיט אַ קערפּער, אַ קול און
מענטשלעכע ליידנשאַפטן, נור מיט אומבאַגרענעצטן וויסן און
מאַכט. דאָ קאָנט איר ווייניקסטנס מיינען, אַז מיר האָבן
איינשטימיקייט, אָבער ניין. עס זענען פאַראַן צוויי שטאַרק פאַר־
שידענע צדדים בנוגע דעמדאָזיקן גלויבן. איינער פון זיי גלויבט
אין אַ גאָט אַ בייזן, וואָס צווינגט אונדז זיך גוט אויפצופירן
דערמיט, וואָס ער אויב מיר'ן זיך נישט גוט אויספירן דראָט
אונדז אַריינצוואַרפן אויף אייביק אין אַ שרעקלעכן גיהנום
אַריין. אַנדערע גלויבן אין אַ גאָט, וואָס איז פיל מיט ליבשאַפט
און זיי זאָגן גאַנץ אָפן, אַז ווען מען זאָל זיי קאָנען ברענגען
דערצו, זיי זאָלן גלויבן אין אַ גאָט, וואָס איז פעיק אָנצוווענדן
אַזעלכע אכזריותדיקע מיטלען ווי גיהנום, וואָלטן זיי אים גע־
שפּיגן אין פּנים אַריין. אַנדערע האַלטן, אַז אויפפירונג האָט
גאָרנישט צו טון מיט דעם אַלעמען און הגם עס איז דאָ אַ
גהינום קאָן עס אָבער יעדערער אויסמיידן ווי זינדיק ער זאָל
נישט זיין, אויב נור ער גלויבט, אַז גאָט האָט אָנגענומען זיין
אכזריותדיקן טויט פון זיין אייגענעם זון אַלס אַ כפּרה פאַר
דעם מענטשנס עבֿרות. אָבער קיינער קאָן נישט אויסמיידן
דאָס גיהנום, — מעג ער זיין, ווי חשוב און ווי אָרנטלעך —
אויב ער האָט נאָר דעם מינדסטן צווייפל, אַז ער עקזעסטירט.
אַנדערע זאגן, אַז נישט קיין אויפפירונג און נישט קיין גלויבן
דעצידירט, נאָר אַז יעדער מענטש איז געבוירן געוואָרן אין
זיין מזל, אָדער אַריינצופאַלן אין גהינום אָדער אריינצוגיין
גלייך אין גן־עדן אריין, ווען ער שטאַרבט און קיין שום
ווערטער אָדער מעשים גלויבן אָדער נישט־גלויבן קאָן זיי גאָר־
נישט העלפן. וואָלטער האָט אונדז ענגלענדער באַשריבן אַלס אַ
פאָלק מיט דרייסיק רעליגיעס און נור איין שורש; און הגם
דאָס איז געווען אַ גרויסער קאָמפּלימענט פאַר דער אַקטיוויטעט
און פאַר דער אומאָפּהענגיקייט פון אונדזער געדאַנק, האָט ער
נישט געהאַט אין זיך קיין שום האָפנונג, אַז מיר זאָלן ווען
עס איז זיין איינשטימיק בנוגע רעליגיע. ווען מיר וואָלטן

אפילו נעקאָנט באַגרענעצן רעליגיעזע אינסטרוקציעס מיט קעגנשטאַנדן, וואָס מען האַלט, אַז זיי זענען אַריבער פון מעטאַפיזישע צו וויסנשאַפטלעכע מדרגות, וואָס די אונטערשטיצער פון וועלטלעכער בילדונג מיינען אייגנטלעך, וואָלטן מיר נאָך אַלץ נישט געווען נענטער צו קיין הסכם; מחמת נישט נור דערפאַר וואָס אונדזערע וויסנשאַפטלעכע פאַנאַטיקער האָבן פונקט אזוי פיל חלוקי-דעות, ווי די סעקטעס און קירכן און זיי פרוון באַקומען די מאַכט פון דער רעגירונג צו אַן אומברחמנותדיקער פאַרפאָלגונג, נאָר אויך דערפאַר וואָס די פרעטעציעס צו האָבן אַוואַנסירט פון מעטאַפיזיק צו וויסנשאַפט זענען אָפט נישט מער ווי אַ באַהאַלטענער צוריקגאַנג צו דער צייט פון פאַר דער מעטאַפיזישער מדרגה פון כּוח, פאַרצייטישע וואָרזאָגעריי און אַפריקאַנישע „מעדיצין".

קורץ גערעדט, האָט די רעגירונג, בעת זי האָט בדעה אַרויפצוצווינגען בילדונג אויף דעם פאָלק צו טון מיט דריי מינים פאַנאַטיקער: ערשטנס מיט די, וואָס גלייבן אינם גאָט פון צאָרן און זעען אין יעדער ערד-ציטערניש, אין יעדער מגפה, יעדער מלחמה, קורץ אין יעדן אומגליק פון אייגדריקלעכן אָדער שרעקלעכן פאַרנעם אַ באַווייז פון גאָטס שרעקלעכער מאַכט און אַ וואָרנונג צו די זינדיקע; צווייטנס מיט די וואָס גלייבן אין גאָט פון ליבע און וועלכער איז אין אַ קאָנפליקט מיט אַ שלעכטער קראַפט, וואָס מען רופט אָן טייוול; און דריטנס מיט די מכשפים און זייערע נאַרישע אָנהענגער, וואָס גלייבן נישט אין גאָט און נישט אינם טייוול און טענהן, אַז נאָכפאָלגנדיק דער וויסנשאַפט איז מען אַבסאָלוט פריי פון מאָראַלישע געזעצן און זיי פרעטענדירן צו שאַפן וווּנדער, וואָס מען רופט די ווונדער פון דער וויסנשאַפט, מיט וועלכע זיי האַלטן די שליסלען פון לעבן און טויט אין זייערע הענט און זיי זאגן צו צו קאָנען באַפרייען די מענטשהייט, אויב זיי וועלן נאָר האָבן די אַבסאָלוטע קאָנטראָל איבער אונדזערע גופים.

אַ סך פרויען זענען נאָך אַזוי פרימיטיוו און פערזענלעך אין רעליגיעזע פראַגן, אַז זייער ערשטער אימפּולס, ווען זיי

הערן בכלל דיסקוסירן וועגן זייערע רעליגיעס, איז צו דערקלערן, אַז זייער גלויבן איז דער אייגציקער אמתער גלויבן, וועלכן יעדער איינער מוז אָנערקענען, און אַלע וואָס גלייבן אין אַנדערע רעליגיעס דאַרפן באַשטראָפט ווערן אַלס שרעקלעכע אפיקורסים זיי באַטראַכטן נישט יעהאָוואַ, אַללאַ, בראַמהאַ, ווי פאַרשידענע נעמען פאר גאָט. אויב זיי רופן זייער גאָט בראַמהאַ, באַטראַכטן זיי יעהאָוואָ אין אַללאַ, ווי מיאוסע אָפּגעטער און אלע קריסטן און מאכמאדאנער פאר זינדיקע געצנדינער, מיט וועמען קיין שום אנשטענדיקער מענטש וואָלט נישט געהאט קיין מגע-ומשא, אויב זייער גאָט וואָלט געווען יעהאָוואַ, וואָלטן זיי באטראַכט די מאַכמאַדאנער און אינדיער פאַר די געצנדינער. זיי שיקן ארויס מיסיאָנערן אַפּצושמדן זיי. דידאַזיקע קינדערשע איינבילדונג וואָלט רוינירט די בריטישע אימפּעריע, אויב אונדזערע הערשער וואָלטן זיך אריינגעלאָזט אין דעם. בלויז אַן ערך 11 פּראָצענט בריטישע אונטערטאַנען זענען קריסטן; די אומגעהייערע מאיאָריטעט רופן גאָט אַלאַ אָדער בראַמהאַ און זיי אונטערשיידן נישט יעזוסן פון א וועלכן עס איז אַנדער נביא אָדער זיי האָבן גאר קיינמאָל נישט געהערט פון אים. דעריבער אויב א פרוי ווערט א דעפּוטאטין אין פאַרלאמענט, דאַרף זי איבערלאָזן אלע אירע סעקטאנטישע טיילן פון איר רעליגיע הינטער זיך און נור נעמען אין אכט דעם טייל, וואס איז אָנגענומען אומעטום צווישן אלע סעקטן און קירכן. ווי די נעמען זאָלן נישט זיין פארשידן. ליידער איז דאָס די לעצטע זאך, וואָס אַן אויסגעוויילטע אין פארלאמענט חלומט צו טון. זיי פּרוּוון אַלע, דוקא ארויפצוצווינגען זייערע לאָקאלע מנהגים, נעמען, אינסטיטוציעס און אפילו שפּראַכן, אויף די שול-קינדער דורך די היפּט-מאכט.

עס איז פאַראַן אַ סיבה צו דעם, וואָס זיי מאַכן דידאָזיקע אָנשטרענגונגען און פאַרענטפערן זיי, ווייל יעדער פּראָגרעס באַשטייט אין אינספּירירן די קינדער צו אַ שענער גלויבן און שאַפן נייע בעסערע אינסטיטוציעס ווי די, וואָס מיר האָבן היינט. למשל, יעדער סאָציאַליסט האַלט, אַז קאָמוניזם איז אַן אײדעלע-

רע אינספּיראַציע און איז בעסער אין פּראַקטישן לעבן איידער
פּריוואַט-אייגנטום און קאָנקורענץ. איר אָביעקט בעתן אַריינטרעטן
אין פּאַרלאַמענט איז אַרויפצוצווינגען דעמראָזיקן גלויבן אויפן
גאַנצן לאַנד. דורכצופירן, אַז מען זאָל דעמדאָזיקן גלויבן לער-
נען מיט די קינדער אין די שולן, אַזוי אַז זיי זאָלן אויפוואַקסן
מיטן גלויבן, אַז דאָס איז אַ נאָרמאַלער העכסט וואַרשיינלעכער
אמת און אויסוויכן קאַפּיטאַליזם ווי אַן אומגליקלעכע געצנדינע-
ריי. דערווייל געפינט זיך דידאָזיקע אידייע אַרומגערינגלט פון
אַן אָפּאָזיציע פון שטאַטסמענער וואָס האָבן דאָ לעצטנס אויסגע-
געבן אַ הונדערט מיליאָן ענגליש פאָלקס געלט, אונטערצושטיצן
מיליטערישע אָנפאַלן אויף דער רוסישער רעגירונג, דערפאַר וואָס
עס איז אַ סאָציאַליסטישע רעגירונג. ביי אַזעלכע שטאַטסמענער
האָט דאָס וואָרט סאָציאַליסט, קאָמוניסט און באָלשעוויק די איי-
גענע באַדייטונג, וואָס אויסוואורף, גנב, מערדער. און ווידער פאַר-
קערט, די סאָציאַליסטן פאַרגלייכן די אַרבעט, וואָס ווערט עקס-
פּלאָדירט פון ווירטסלייט און קאַפּיטאַליסטן, צו יעזיסן, וואָס
איז אויפגעהאָנגען געוואָרן צווישן צוויי גנבים. ביידע זאָגן זיי,
מיר משפּטן נישט לענגער אין נאָמען פון דער רעליגיע; אָבער
דאָס באַדייט בלויז, אַז זיי זאָגן זיך אָפּ אָנצורופן די מיינונ-
גען, וואָס זיי פאַרפאָלגען רעליגיע, בעת צו דעם גלויבן, וואָס
זיי רופן יאָ רעליגיע זענען זיי געוואָרן גאַנץ גלייכגילטיק.
אַקעגנצושטעלן זיך אויפשטאַנדן, פּאָגראָמען און אַטאַקעס אויף
אייגנטום, און פון דער אַנדערער זייט, ווידער, צו מאַכן אַ סוף
צום באַרויבן פון די אָרעמעלייט אונטערצוברענגען אומפאַר-
שעמטע לײדיקגייערײ און אומקערן די ערד וואָס גאָט האָט באַ-
שאַפן פאַר אונדז אַלע, פאַר אַלע מענטשן, זעט, דאַכט זיך,
אויס אַ פּשוטע איינפירונג פונם מאָראַלישן געזעץ און נישט קיין
פאַרפאָלגונג; דעריבער דענקען די וואָס טוען עס, אַז זיי זענען
נישט קיין פאַרפאָלגער און כּדי אונדז איבערצוצייגן אין
דעם ווייזן זיי אונדז אָן אויפן פאַקט, וואָס זיי דערלויבן אונדז
צוגיין אין קירך אַריין אָדער נישט גיין, ווי מיר ווילן, צו גלויבן
אָדער נישט צו גלויבן, ווי עס געפעלט אונדז. לאָזט אייך נישט

נאָרן פון די מאָדערנע פּראָפעסיאָנעלע טאָלעריר:רער! פרויען זע-
נען נאָך אַלץ די אייגענע, וואָס זיי זענען געווען דעמאָלט, ווען
איין שוועסטער האָט געלאָזט פאַרברענען פּראָטעסטאַנטן און די
אַנדערע פלעגט לאָזן פייניקן יעזויטן מיט פייניקונגס-מאַשין,
אָדער זיי שיקן צו דער תּליה; ווען די פאַרטיידיקער פון
שקלאַפן-אייגנטום פלעגן אין רוים אַוועקשטעלן קרייצן אין די
גאַסן מיט די גופים פון געקרייציקטע גליאַדיאַטאָרן, שקלאַפן-
אָנהענגער פונם רעוואָלוציאָנער ספּאַרטאַקעס, וועלכע זענען אויס-
געשטאָרבן אויף דידאָזיקע קרייצן אין די טויזנטער; ווען דער
הייליקער טאַרקוועמאַדע פלעגט פאַרברענען יעדן ייד, וואָס ער
האָט נאָר געקאָנט פּאַקן מיט דער אייגענער פרומקייט וואָס ער
פלעגט זאָגן זיינע תּפילות.

דער חילוק צווישן דער קעגנערישער מיינונג וועגן דעם
סאָציאַליזם, די יידישע מיינונג וועגן דעם קריסטנטום און פאַר-
קערט, די קריסטלעכע מיינונג וועגן יידנטום, די רוימיש-קאַטוי-
לישע און די פּראָטעסטאַנישע ליגט נישט אין דעם. די מאָדער-
נע פאַנאַטיקערן איז מער טאָלעראַנט אָדער ווייניקער אכזריות-
דיק פון אירע עלטערעלטער באָבעס און זיידעס, און אפילו נישט
צוליב דער סיבה, וואָס די פּראָלעטאַריער זענען צו גרויס אין
צאָל און די אייגנטימער צו שטאַרק צו קאָנען זיי פאַרפאָלגן.
אויב די מיינונגס-פאַרשידנהייטן צווישן זיי וואָלטן געקאָנט דער-
ליידיקט ווערן דורך דעם, וואָס יעדער פּאַרטיי זאָל אויסראָטן
די אַנדערע, וואָלטן זיי ביידע געטון דאָס ערגסטע, וואָס זיי
וואָלטן נאָר געקאָנט, כּדי עס צו דערליידיגן אויף אַזאַ אופן. די
געשיכטע לאָזט אונדז נישט איבער קיין אילוזיעס פון גוטמוטי-
קייט אויף דעם געביט. זינט דער מאַסן-אויסשעכטונג, וואָס איז
פאָרגעקומען נאָך דער אונטערדריקונג פון דער פּאַריזער קאָמונע
אין יאָר 1871, ביז די אומגעהויערע און אַבסאָלוט אומזיסטע
רדיפות אין די אַמעריקאַנער פאַראייניקטע שטאַטן נאָך דער
מלחמה פון 1914 אויף רוסן, ווען מיידלעך זענען פאַרמשפּט גע-
וואָרן אויף שרעקלעכע טערמינען תּפיסה פאַר אַ באַמערקונג, וואָס
וואָלט געקאָנט אַרויסגעזאָגט ווערן פון אַ לערערין פון רע-

ליגיע... עס זענען פאַראַן איבער גענוג באַווייזן, אַז די מאָ־דערנע דייהאַרטס *) זענען נישט בעסער פון די מיטלאַלטערלע־כע פאַנאַטיקער און אויב מען וועט זיי נישט לאָזן פאַרפלייצן די וועלט אין בלוט און טאָרטור, לויטן אַלטן שטייגער, וועט עס נישט זיין צוליב דעם, וואָס מיר וואָלטן זיך זיי אפשר פאָרגע־שטעלט, אַז זיי האָבן דערגרייכט אַ געוויסן פּראָגרעס אין טאָ־לעראַנץ אָדער הומאַניטעט. היינט צו טאָג (1927) האָט דער פאַרמעגלעכער קלאַס נישט קיין שום אַנדער פאָרשטעלונג וועגן דער רוסישער סאָוויעטן-מלוכה און אירע סימפּאַטיקער, ווי ווע־רים, וואָס מען דאַרף אומבארחמנותדיק אויסראָטן; און ווען די רוסישע קאָמוניסטן און זייערע אימיטירער פונם מעריב רעדן פון די אייגנטימער און זייערע פּאָליטישע אונטערשטיצער ווי פון בורזשויען, זוכן זיי אפילו נישט צו מאַכן קיין סוד דערפון, אַז זיי באַטראַכטן זיי אַלס די שונאים פון דער מענטשלעכער ראַ־סע. דער גייסט פונם באַרימטן מאַניפעסט פון 1792 אין וועלכן דער פירשט פון בראַנזוויק האָט געמאָלדן אינם נאָמען פון אייראָ־פּעישע מאָנאַרכן, אַז ער וויל אונטערברענגען די פראַנצויזישע רעפּובליקאַנישע מלוכה, און די שטעט, וואָס זענען געווען טאָ־לעראַנט צו איר, איבערגעבן אַ מיליטערישן געריכט און דער־נאָך זיי בכלל צו רויגירן, אָט דער גייסט האָט געגוי אָפּגע־שפּיגלט אין די רעדעס פון אונדזערע אייגענע שטאַטסמענער ביים אונטערשטיצן דעם פּראָיעקט פון אַן עקספּעדיציע קעגן דער פאַרייניקונג פון די סאָוויעטן-רעפּובליקן, וועלכע האָט מיט אַ פּאָר יאָר צוריק געמוזט צוריקגערופן ווערן נור אַ דאַנק דעם וואָס דער ווידערווילן מצד דעם בריטישן פּראָלעטאַריאַט בנוגע דעם, איז געוואָרן אַזוי דייטלעך, אַז די צוגרייטונגען מצד די קאַפּיטאַליסטן צו דעם הייליקן צוג האָבן געמוזט גיך אָפּגע־שטעלט ווערן.

עס איז דערפאַר זייער שטאַרק נויטיק, איך זאָל אייך

*) פאַרביסענע קאָנסערוואַטאָרן.

דערקלערן, פאַרוואָס אַן אַרבעטער־פּאַרטיי קאָן נישט איינפירן קיין סאָציאַליזם דורך אויסראָטן זייערע קעגנער און פאַרוואָס זייערע קעגנער קאָנען נישט אונטערברענגען דעם סאָציאַליזם דורך אויסראָטן די סאָציאַליסטן.

LXXV

רעוואָלוציעס

איך מוזט פריער גוט פארשטיין דעם חילוק צווישן רעוואָלוציעס און סאציאלע ענדערונגען. א רעוואָלוציע גיט איבער די פּאָליטישע מאכט פון איין פארטיי צו דער אנדערער אָדער פון איין קלאַס צום אנדערן אָדער אפילו פון איין אינדיווידום צו אן אנדערן, פונקט ווי א נצחון אין דער מלחמה גיט זי איבער פון איין נאציע אָדער ראסע צו אן אנדערער. עס קאָן אויסגעפירט ווערן און עס ווערט טאקע אָפט אויסגעפירט דורך געוואלטטאַטן אָדער דורך דראָונג מיט געוואלטטאטן. פון אונדזערע צוויי רעוואָלוציעס אינם זיבצנטן יאָרהונדערט, דורך וועלכע די פּאָליטישע מאכט אין ענגלאנד איז איבערגעגאנגען פונם טראָן צום פּאַרלאמענט האָט די ערשטע געקאָסט א ציוויל קריג; די צווייטע איז דורך אָן בלוט-פארגיסונגען, נור דערפאר, ווייל דער קעניג איז אנטלאָפן. און אָפּשרעקן מיט געוואלטטאטן איז גענוג געווען דורכצופירן די רעוואלוציע פון ניינצנטן יאָר הונדערט אין 1832, דורך וועלכער די פּאָליטישע מאַכט איז אַריבער פון די גרויסע אַגריקולטורעלע גוטבאַזיצער צו די אינדוסטריעלע שטאָטישע אַרבעטסגעבער. די דרום-אַמעריקאַנער רעוואָלוציע, וואָס האָבן אויסגעטוישט איין פּארטיי אָדער איין פּרעזידענט אויף אַן אַנדערן, זענען געווען אַלגעמיינע וואלן, וואָס באַשטימען דעם רעזולטאַט דורך שיסן, אָנשטאָט וויילן.

איצט האָט דער איבערגאַנג פון פּאָליטישער מאַכט, אין וועלכן ס׳איז לאַנד פון אונזערע קאַפּיטאַליסטן צו אונזער פּראָלעטאַריאַט — וואָס אָן דעם וואָלט די סאָציאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדע אונטערדריקט געוואָרן פון דער מלוכה אלס אַן אויפשטאַנד; און סאָציאַליסטישע געזעצגעבונג וואָלט געווען אוממעגלעך — שוין אָנגענומען א פאָרם. די פּראָלעטאַריער קאָנען אַרויסשטופּן די קאַפּיטאַליסטן פון פּאַרלאַמענט מיט אַ מערהייט פון שטימען און זיי באַהערשן, ווען עס פאַרגלוסט זיך זיי. ווען אַלע פּראָלעטאַריער זאָלן אין קאַמף צווישן דעם סאָציאַליזם און קאַפּיטאַליזם זיין פאַרן סאָציאַליזם און אַלע קאַפּיטאַליסטן פאַרן קאַפּיטאַליזם, וואָלט דער קאַפּיטאַליזם שוין לאַנג געמוזט אונטערהאַנדלען מיט אַ געוואַלטיק איבערוועגנדיקער צאָל. אָבער די פּראָלעטאַריער, וואָס לעבן פון די קאַפּיטאַליסטישע הכנסות, ווי זייערע דינער און דינסטן, זייערע קרעמער און זייערע אָנגעשטעלטע די לוקסוס-פאַכן, זייערע אַדוואָקאַטן, דאָקטוירים א. א. וו. שוין נישט דערמאָנענדיק דאָס מיליטער, וואָס זיי נעמען צוגויף. שטאַטן זיי אויס מיט אוניפאָרם און געווער און צאָלן זיי, אז זיי זאָלן באַשיצן זייערע פאַרמעגנס (אין אַמעריקע זענען פאַראַן פּריוואַטע אַרמעען פון דעם מין) זענען נאָך מער פייערדיקע קאָנסערוואַטאָרן ווי די קאַפּיטאַליסטן אַליין, א סך פון זיי, ווי ראָבערט אָען, וויליאַם מאָריס, שוין נישט רעדנדיק פון מיר אַליין, זענען געווען און זענען הייסע סאָציאַליסטן. די פירשטין פון וואָרוויק איז א באַוווּסטע סאָציאַליסטין; האָט איר אַלזאָ געזען א סאָציאַליסטישע פירשטין (אָדער ווייניקסטנס איר בילד) אָבער האָט איר שוין אַמאָל געזען, אז א שניידערין, וואָס גייט פאַר א פירשטין זאָל זיין א סאָציאַליסטקע? ווען די קאַפּיטאַליסטן זאָלן זיך אָפּזאָגן פון א פּאַרלאַמענטאַרישע אנטשיידונג קעגן זיי אין זיך נעמען צום געווער, ווי למשל טשאַרלס דער ערשטער, וואָלטן זיי אין א סך ערטער געהאַט א מאַיאָריטעט פון אַרבעטער אויף זייער זייט.

אויב איך שאָקירט אַביסל די פאָרשטעלונג, אז אונדזערע קאַפּיטאַליסטן וואָלטן געהאַנדלט אזוי נישט קאָנסטיטוציאָנעל, טאָ

סוט א קוק וואָס עס איז געשען אין אירלאַנד, נאָך דרייסיק יאָר פּאַרלעמענטאַרישער טעטיקייט און פּלומרשעער דערליידיקונג פון דער אויטאָנאָמיער „האָם רול"־פראגע דורך אַן אַקט פון פּאַרלאַמענט, האָט די גרינדונג פון דעם איירישן פרייען־שטאַט, נישט געקאָנט אנטשטיין אַנדערש ווי דורך שחיטות און פייער און די זיגער זענען געווען די, וואָס האָבן באַוויזן צו פארברענען א גרעסערע צאָל הייזער פונם קעגנערישן צד.

פּאַרלעמענטאַרישער קאָנסטיטוציאָנאַליזם האָט א ווערט ביז א געוויסער גרענעץ און די גרענעץ ליגט אויף דעם פּונקט וויאַזוי די מענטשן וואָס האָבן נישט באַקומען געבוג שטימען וועלן אויפנעמען זייער דורכפאַל. אין א סך פראַגן פילן מענטשן אַזוי שטאַרק, אָדער זיי האָבן אין דעם אַזאַ געוואַלטיקן אינטערעס, דאָס הייסט זיי פאַרלאָזן זיך אויף אים אַזוי לאַנג ווי זיי דענקען, אַז זיי וועלן דאָרט געווונען. אויב דער פּאַרלאַמענט שטימט קעגן זיי און זיי זעען א שטיקל שאַנס אויף א דערפאָלגרייכן ווידערשטאַנד שליידערן זיי אַוועק דעם פּאַרלאַמענט און קעמפן עס אויס.

אינם משך פון די דרייסיק יאָר פונם פּאַרלאַמענטאַרישן קאַמף פאר דער אירלענדישער אויטאָנאָמיע, זענען אַלעמאָל געווען מענער פון דירעקטער האַנדלונג, וועלכע האָבן געזאָגט „עס איז נוצלאָז זיך צו ווענדן צום ענגלישן פּאַרלאַמענט, די יוניאָניסטן וועלן קיינמאָל נישט אָפּטרעטן זייער מאכט איבער אירלאַנד, סיידן זיי וועלן זיין געצווונגען עס צו טון; און איר וואָלט געמעגט אָנהויבן קעמפן דערפאר פריער אדער שפּעטער" און די דאָזיקע מענער הגם מען האלט זיי פאר לייכטזיקע אונטערצינדער, זענען גערעכט. די פּראָנצויזן האָבן געמוזט אָפּשניידן די קעפּ ביידע, דעם קעניג מיט דער קעניגין, ווייל דער קעניג האָט נישט געקאָנט קאָנטראָלירן דער קעניגין, און די קעניגין האָט בשום אופן נישט געוואָלט אַקצעפּטירן קיין קאָנסטיטוציאָנעלע רעוואָלוציע זי האָט אויך נישט געוואָלט אויפהערן איבערעדן די אַנדערע אייראָפּעישע קעניגן, אז זיי זאָלן ארויסשיקן אַרמעען קיין פראַנקרייך און אויסשלאַכטן די ליבעראַלן פאר אירעט-

חעגן. אין ענגלאַנד האבן מיר אָפּגעהאקט אונזער קעניג דעם קאָפּ, דערפאַר וואָס ער האָט נישט געוואָלט אנערקענען דעם ליבעראלן פארלאַמענט און זיך באַציען ערלעך אפילו נאָכ־דעם ווי ער האָט געקעמפט און פארלוירן. אין שפאַניען האָבן אָט־איצט דער קעניג און די ארמעען צעטריבן דעם פארלאַמענט און זיי הערשן דורך א מיליטערישער מאכט אויף א באַזיס פון הייליקן רעכט. דאָס איז פונקט דאָס אייגענע, וואָס קראָמוועל האָט געטון אין ענגלאַנד, נאָכדעם, ווי ער האָט געלאָזט אָפּ־שניידן דעם קעניג טשאַרלס דעם קאָפּ פאַר פרווון טון אַזאַ זאַך. סעניאָר מוסאָליני, א סאָציאַליסט, איז באַפאַלן דעם פארלאַמענט אין איטאליען און צוזאמען מיט זיינע אָנהענגער האָט ער גע־שאַפן ווי מ׳רופט עס א רעגירונג פון טעראָר און אָפענער גע־וואלטטאַט.

אָט דידאָזיקע צעשיידונג מיט קאָנסטיטוציאָנאַליזם אין שפאַנ־יען און איטאליען איז געשען, נישט כדי אויסצווירקן וועלכע עס איז סאָציאַלע ענדערונג, נור צוליב דעם וואָס די שפאַנישע און איטאַליענישע מלוכות זענען געוואָרן אַזוי אומדערטרעגלעך נישט צופרידנשטעלנדיק, אז דער בעסטער וועג צוריקצושטעלן די אָרדנונג איז געווען, אז געוויסע געבוג־ענערגישע יחודים זאָלן נעמען די מאַכט אין זייערע הענט אריין און גאָר פשוט צע־ברעכן דעם קאָפּ יעדערן וואָס וועט זיך דערוועגן נישט אויפצו־פירן ווי געהעריק. און עס קאָן גאַנץ מעגלעך פאַסירן, אַז אין אונדזער לאַנד זאָלן אויסגעווילט ווערן די ריכטיקע רעפּרעזענ־טאַנטן פונם פאָלק און עס זאָלן דורכגיין אַ רייע פאַביאַן־געזעצן אין פארלאַמענט אין שייכות מיט דער פארפאָלקאָמונג פונם קאָנ־סטיטוציאָנעלן סאָציאַליזם און דאָס לאָרדן־הויז זאָל עס אראָפּ־שלינגען מיט זויערע פנימער און דער קעניג זאָל עס באַווילן און אז דעמאָלט זאָלן ערשט די קאַפּיטאַליסטן, פונקט ווי סעניאָר מוסאָליני, באַשולדיקן דעם פאַרלאַמענט אין מלוכה־פאַראַט אין שעדלעכקייט און פאַלשקייט און דאן ערשט פרווון מיט מאַכט נישט צו דערלאָזן, אז די פאַביאַן־געזעצן זאָלן דורכגעפירט ווערן. וואָלט אנטשטאַנען א ציווילער קריג און מיט די קאַפּיטאַליסטישע

כוחות, וואָלט מען געברענט די קאָאָפּעראַטיווע געשעפטן, און די פּראָלעטאַריער וואָלטן געברענט די דאָרפישע הויפּן פּונקט ווי אין אירלאַנד, א צולאָג צו די שטענדיקע טאָג-טעגלעכע מלחמה-מיטלען פון אויסראָטונגען און רציחות.

ווי מיר זעען אַלזאָ, וואָלטן זיך די קאַפּיטאַליסטן נישט אזוי שטאַרק דערשראָקן פאר קיין פּראָלעטאַרישע מחנות. די מלחמה וואָלט נישט געווען דאָס וואָס די אָנהענגער פון דער מאַרקסיסטישע לערע שטעלן זיך פאָר אַלס א קלאַסן-קאַמף. בשעת מיר האָבן באַטראַכט די ווירקונג פון א נישט גלייכער הכנסה-צעטיילונג האָבן מיר אויסגעפונען, אז נישט בלויז די רייכע, וועלכע לעבן אויפן חשבון פון די אָרעמע-לייט, נור אויך די דינסטן און די קרעמער, וואָס לעבן פונם געלט, וואָס די רייכע גיבן אויס האָבן זיך זייערע דינסטן און קרעמער. אין די רייכע פאָרשטעט און אין די צענטראַלע קוואַרטאַלן פון די גרויסע שטעט און איבער גאַנץ דרום-ענגלאַנד, ווו די שענסטע הייזער זענען צעזייעט איבער די באַקוועמסטע ערטער פון די ענגלישע באַצירקן, איז פּונקט אזוי שווער צו באקומען אַן אַרבעטער-דעפּוטאַט, ווי אינם אָקספאָרד-אוניווערסיטעט. ווען די אומפאַרדינטע הכנסות פון די רייכע וואָלטן בטל געוואָרן, וואָלטן אַזעלכע ערטער, ווי בערנמוט, אָדער אונטערגעגאַנגען ווי נינוה און בבל, אָדער די איינוווינער וואָלטן — ווי זיי וואָלטן זיך אויסגעדריקט—געאַרבעט פאר אַן אַנדער קלאַס מענטשן און א סך פון זיי וואָלטן רויִנירט געוואָרן, איידער זיי וואָלטן זיך באוויזן צוצופּאַסן צו די נייע באַדינגונגען. צו דידאָזיקע קאָנט איר צורעכענען די יונגע-לייט וואָס זענען אַרבעטסלאָז און וועלן זיך שלאָגן פאר יעדן וואָס וועט זיי גוט באַצאָלן פאר אַן אינטערעסאַנטן אויפרעגנדיקן צייט-פאַרטרייב, מיט די אַלע וואָס ציטערן פאר יעדער ענדערונג, אָדער מיט די, וואָס זענען באַאיינפלוסט פון די צייטונגען און זיי באַטראַכטן סאָציאַליסטן פאר אויסוווּרפן, אָדער מיט די, וואָס זענען צו נאַריש צו פאַרשטייען אזאַ בוך ווי דאָס, אויב זיי וואָלטן זיך בכלל נעלאָזט איבערעדן צו לייענען וואָס עס איז, א חוץ ביליקע צייטונגען; און איר וועט

גלייך זען, אז די גרענעץ וואָס זונדערט אָפּ די, וועלכע לעבן
פון רייכע קונים, פון די, וועלכע לעבן פון אָרעמע. מיט אַנדע-
רע ווערטער: וועלכער זונדערט אָפּ די, וואָס זענען פאַראינטע-
רעסירט אין דער עקזיסטענץ פון די רייכע און די וואָס זענען
פאַראינטערעסירט, אַז אַן אַנדער קלאַס מענטשן זאָלן פאַרנעמען
אָט די ערטער דורך א סאָציאַליסטישער ענדערונג, איז א גרע-
נעץ וואָס ציט זיך נישט צווישן רייכע און אָרעמע, קאַפּיטאַליסטן
און פּראָלעטאַריער, נור צווישן דעם מיטלקלאַס-פּראָלעטאַריער ביז
צו די אָרעמסטע שיכטן פון פאָלק. פאַרשטייט זיך, אַז אין א
ציווּליער מלחמה פאַר דער עקזיסטענץ פון קאַפּיטאַליזם, וואָלטן
די קאַפּיטאַליסטן געפונען מאַסן אונטערשטיצער צווישן אַלע
שיכטן פון דער באַפעלקערונג און דערפאַר, וואָס די פירער פון
דער לייבאָר-פּאַרטיי ווייסן דאָס, זענען זיי אומגעדולדיק, לגבי
די עקסטרעמיסטן, וועלכע רעדן מכּוח אזא מלחמה, אַזוי ווי עס
וואָלט גאָר בכלל געווען אזא זאַך ווי א קלאַסן-מלחמה אין פלוי-
דערן נאָך שעליס פאַרפירערישן קופּלעט ווו ער זאָגט: „איר זענט
א סך און זיי זענען עטלעכע". און די קאַפּיטאַליסטן ווייסן עס
אויך, ממילא מען דערמאָנט זיי וועגן דעם ביי אַלע וואַלן צו-
ליב דער גרויסער צאָל שטימען, וואָס זיי באַקומען פון די אָרע-
מע קלאַסן. איך קאָן אייך נישט צוגעבן קיין מוט און אייך פאַר-
זיכערן, אַז ווען די לייבאָר-פּאַרטיי וועט זיי פריער אָדער שפּע-
טער מנצח זיין, וואָס איז אומפאַרמיידלעך וועלן זיי אויפנעמען
דעם דורכפאַל זייערן מיט פאַרלייגטע הענט. נישט געקוקט אויף
דעם וואָס מען זאָגט אויך אַז זיי זענען נישט אַקטיוו און נישט
פעיק אויף א דירעקטער האַנדלונג. אָבער עס איז נישט קיין
חילוק אויף וואָס פאַר אַן אופן די רעגירונג זאָל נישט אריבער
מיט איר גאַנצע צענטראַל-מאַכט פון די קאַפּיטאַליסטן צו די
סאָציאַליסטישע פּראָלעטאַריער, צי דורך פרידלעכע פּאַרלאַמענטאַ-
רישע אונטערהאַנדלונגען, אָדער דורך די בלוטיקע ציווילע מלחמות
וואָס מען קאָן זיך נור פאָרשטעלן, וועלן די איבערגעבליבענע
פון דערדאָזיקער מלחמה זיך אַרומזען, אַז זיי זענען נאָך אַלץ
אויפן זעלבן אָרט, ווי בשעת זיי האָבן אָנגעהויבן דעם קאַמף,

אויך וויפיל דאָס האָט א שייכות מיטן פּראַקטישן קאָמוניזם. ווען די סאָציאַליסטן זאָלן אפילו באַקומען די מאַיאָריטעט, וועט דאָס נאָך נישט זיין גענוג צו ענדערן דעם גאַנצן עקאָנאָמישן סיסטעם פונם לאַנד אויף אַזויפיל, אַז מען זאָל צוליב דעם קאָנען אויסגלייכן די הכנסות פונם לאַנד. נאָך ווייניקער וועט דאָס פאַרברענגען און צעשטערן הייזער. אומברענגען עטלעכע קעגנער פונם סאָציאַליזם און עטלעכע סעציאַליסטן וואָס וועלן דערביי אומקומען, העלפן דערגרייכן קאָמוניזם. איר קאָנט נישט ארומגיין איבערן לאַנד און פאַכן מיט א שטעקל און זאָגן: „זאָל זיין סאָציאַליזם“, לכל הדעות וועט דערפון גאָרנישט ארויסקומען.

דער פאַל מיט רוסלאַנד, איז א גוטע אילוסטראַציע דערצו. נאָך דער גרויסער פּאָליטישער רעוואָלוציע פון 1917 האָבן די מאַרקסיסטישע קאָמוניסטן געהאַט אזא קאָמפּלעטן נצחון, אז זיי האָבן געהאַט די מעגלעכקייט צו פאָרמען א סך א שטאַרקערע רעגירונג ווי דער צאַר איז ווען עס איז געווען. נור אזוי ווי דער צאַר האָט נישט דערלויבט צו פאָרמען קיין פּאַביאַן-פּארייען אין רוסלאַנד און דערגרייכן סאָציאַליזם דורך א געזעצלעכן סיסטעם, האָט די נייע רוסישע רעגירונג נישט געוווּסט וואָס צו טון און נאָכדעם וואָס זי האָט אויסגעפּרוּווט אַלערליי אַמאַטאָרישע עקספּערימענטן, וועלכע האָבן צו גאָרנישט דערפירט, א חוץ צו דער איינרעדעניש, אז עס עקזעסטירט דאָרט קאָמוניזם, בעת דאָרט איז באמת גאָרנישט געווען, א חוץ א צעשטערטער קאַפּיטאַליזם און צעטיילטע ערד צווישן די פּויערים וועלכע האָבן באַלד אָנגעהויבן פאָדערן מען זאָל זיי דערלויבן פון דערדאָזיקער ערד צו מאַכן פּריוואַט-אייגנטום, האָבן זיי זיך גלייך געמוזט אַראָפּלאָזן און איבערגעבן די אינדוסטריע פון לאַנד אין די הענט פון פּריוואַטע אַרבעטסגעבער, פּונקט אזוי ווי אונדזערע רייכע ווירטסלייט לאָזן איבער די אַרבעט פון די געשעפטן פאַר זייערע לאָקאַטאָרן. א חוץ דעם האָבן זיי דערלויבט זייערע פּויערים-פאַרמער צו האַלטן זייערע שטיקלעך לאַנד און צו פאַרקויפן זייערע פּראָדוקטן פּונקט ווי פראַנצויזישע פּויערן-לאַנד-אייגנטימער אָדער ענגלישע פאַרמערס טוען.

דאָס הייסט נאָך נישט אַז די רוסישע רעוואָלוציע איז געווען אַ דורכפאַל. אין רוסלאַנד הערשט היינט אַ באַשטימטער געדאַנק, אַז קאַפּיטאַל איז געמאַכט געוואָרן פאַר מענטשן און נישט מענטשן פאַרן קאַפּיטאַליזם. מען לערנט דאָרט מיט די קינדער די קריסטלעכע מאָראַל פון קאָמוניזם, אַנשטאָט די מאַמאָניסטישע מאָראַל פון קאַפּיטאַליזם. די פּאַלאַצן און די פאַרווײַלונגס־ערטער פון די פּלוטאָקראַטן נוצט מען פאַר אָפּרו־פּלעצער פאַר אַרבעטער אַנשטאָט פאַר פוילנצער און אויסברענגער. אויף פוילע דאַמען און הערן קוקט מען דאָרט מיט אַ געזונטער פאַראַכטונג בעת די אַרבעטער־בלוזע איז ווי געהעריק אָפּגעשאַצט. דעם ווערט פון קונסט ווייסט מען דאָרט וויאַזוי ריכטיק אָפּצושאַצן און צו האַלטן מיט אַ קולטורעלן באַוווסטזיין, וואָס ברענגט נאָך בולטער אַרויס אונדזער חרפּה, אין שייכות מיט די רויבערישע אָנפאַלן אויף כינע. בײַ אונדז קאָן יעדער איינער צעברעכן די הייליקייט אַליין, וואַנדאַליזם איז בײַ אונדז אַ געוויינטלעכע דערשיינונג. די גריכישע קירך איז טאָלערירט (די באָלשעוויקעס האָבן זיך צוריקגעהאַלטן פון אָפּשניידן די קעפּ פון אַרכיעפּיסקופּן ווי מיר אַ שטייגער אָפּצושניידן זייערע ליבּ־געזאַנגען) אָבער זיי דערלויבן נישט ווי די ענגלישע קירך אָפּצונאַרן מיט דער ביבל קליינע קינדער מיט אַן אויסרייד אַז זיי גיבן זיי רעליגיעזע אינסטרוקציעס. עס איז אויך נישט דערלויבט דאָרט צו לערנען די קינדער צו פאַרהייליקן די רייכע פאַר אַזוי צו זאָגן בעסערע מענטשן. דידאַקטיקע מין לערע איז אָפיציעל נישט אַנערקענט ווי אַ מיטל אויף צו פאַרדרייען די קעפּ.

דאָס אַלץ זעט אונדז אויס צו זיין עפּעס צו גוט, אַז עס זאָל קאָנען זיין אמת. עס שטעלט אַוועק די ראַטן־מלוכה אינם סאַמע אויבן אָן פון קולטורעלער ציוויליזאַציע אויף וויפל עס האַנדלט זיך אין אַ גוטער טענדענץ. אָבער עס איז נאָך נישט קיין סאָציאַליזם. עס איז נאָך אַלץ פאַראַן גענוג אומגלייכהייט אין הכנסות, אַז ס׳זאָל סוף־כל־סוף צעשטערן צוריק דאָס וואָס עס איז דערגרייכט געוואָרן. עס זענען נאָך אַלץ פאַראַן גענוג סיבות וואָס קאָנען דערנידעריקן די קאָמוניסטישע רעפּובליק צו אַזאַ

שטופּע ווי די קאַפּיטאַליסטישע רעפּובליקן פון פראַנקרייך און אַמעריקע. בקצור, הגם רוסלאַנד האָט געמאַכט איינע פון די גרעסטע אומענדערונגען אין דער פּאָליטישער מאַכט, וועלכע זע־נען דער אָביעקט פון רעוואָלוציעס און הגם דידאָזיקע ענדע־רונגען זענען דערגרייכט געוואָרן דורך איינפּאַכן צוואַנג, שחיטות און טעראָר, און הגם דידאָזיקע פּאָליטישע ענדערונגען האָבן פאַרגרעסערט רוסלאַנדס זעלבסטרעספּעקט און האָבן פאַרביטן די מאָראַלישע שטעלונג פונם רוסישן שטאַט פון פּראָ־קאַפּיטאַליסט אויף אַנטי־קאַפּיטאַליסט — האָט עס נאָך אַלץ נישט דערגרייכט צו דעם פּראַקטישן קאָמוניזם, וויפיל מיר האָבן שוין דאָ אין ענגלאַנד און זי האָט נאָך אפילו נישט דערפירט דערצו, אַז רו־סישע שכירות זאָלן זיך קאָנען פאַרגלייכן מיט ענגלישע.

דאָס דערקלערט זיך דערמיט, וואָס קאָמוניזם קאָן זיך אַזוי צו זאָגן פאַנאַנדערשפּרייטן נור אויף אַזוי פיל, וויפיל דער קאַ־פּיטאַליזם קאָן: דאָס הייסט דורך אַנטוויקלען די עקזעסטירנדיקע עקאָנאָמישע ציוויליזאַציע, אָבער נישט דורך נעמען און פּלוצלינג אַ תל מאַכן פון איר אויפן גרויסן שטייגער. עס איז נויטיק נישט צו צעשטערן און אַ תל צו מאַכן פון דער נוצלעכער מאַטעריע־לער ירושה, וואָס מ׳האָט געירשנט פון די קאַפּיטאַליסטן, נור אַ נייער וועג ווי אַזוי זי צו פאַרוואַלטן און ווי אַזוי צו צע־טיילן די רייכטימער, וואָס דידאָזיקע ירושה פּראָדוצירט. אָבער אַזאַ אַנטוויקלונג פונם קאַפּיטאַליזם, וואָס זאָל זיך געפינען אין אַזאַ מצב אַז ער זאָל זיין רייף פאַר סאָציאַליזאַציע איז אין רוסלאַנד נישט געווען. די קאָמוניסטישע באַלשעוויסטישע זיגער פון 1917 האָבן נישט געהאַט קיין גוט אָרגאַניזירטע קאַפּיטאַ־ליסטישע אינדוסטריע, אויף וואָס צו בויען, זיי האָבן געהאַט אין זייערע הענט אַן אומגעהויער גרויס אַגריקולטורעל לאַנד מיט אַ באַפעלקערונג פון אומציוויליזירטע פּויערים, וואָס זענען געווען אומוויסנדיקע אַנאַלפאַבעטן, אַבערגלויביש, אַכזריותדיק און אויסגע־הונגערט; לעכצנדיק נאָך אַ שטיקל ערד. די שטעט, נישט קיין סך און ווייט איינע פון דער אַנדערער, מיט זייערע רעלאַטיוו אומוויכטיקע אינדוסטריעס, וואָס זענען אָפּט געפירט געוואָרן פון

אויסלענדער, און זייערע שטאַטישע פּראָלעטאַריער, לעבנדיק פון אַזעלכע שכירות ווי פינף שילינג און דריי פּענעס אַ וואָך — זע־נען געווים געווען רעוואָלוציאָנער געשטימט קעגן אַזא אומ־גלייכהייט און פאַר צעטיילן די רייכטימער און די פרייע צייט; אָבער זיי זענען געווען אַזוי ווייט פון צו זיין אָרגאַניזירט, כדי אָנצוהייבן סאָציאַליזם, אַז נור אין זייער אַ באַגרענעצטן זין האָט מען געקאָנט בכלל רעדן מכוח אָנהייבן איינצופירן אַ שטאַטישע ציוויליזאַציע. עס זענען דאָרט נישט געווען קיין „פּאַרט סאַנ־לייטס" און קיין „באָרנוויל"ס", נישט קיין פאָרד־פאַבריקן, ווו אַר־בעטער פאַרדינען צו ניין פונט אַ וואָך אין אַ פינף־טאָגיקער אַרבעטס וואָך און האָבן אייגענע אויטאָמאָבילן, נישט קיין אינ־דוסטריעלע טרוסטן פון גרויסער נאַציאָנאַלער וויכטיקייט, נישט קיין פאָלקס־ביבליאָטעקן, נישט קיין גרויסע פאָלקס דערפּאַרט־מענטן, אָנגעפירט פון געקליבענע און אויסגעפּרוווטע, ציווילע באַאַמטע. נישט קיין ריזיקע צאָל מענער, געלערנט און פעיק צו פאַרוואַלטן מיט אינדוסטריעלער אַרבעט און מסחרים, וואָס קוקן אויס אויף באַשעפטיקונג, נישט קיין נאַציאָנאַליזירטע און מוני־ציפּאַלע אָנשטאַלטן מיט אַ גרויסן און קאָמפּעטענטן אָפיציעלן פּערסאָנאַל, נישט קיין נאַציאָנאַלע פאַרזיכערונגס־קאַסעס, נישט קיין ריזיקע פּראָפעסיאָנעלע פּריוויניקטע אָרגאַניזאַציעס, וואָס שטעלן מיט זיך פאַר מיליאָנען אַרבעטער, וועלכע האָבן די מעג־לעכקייט אַרויסצובאַקומען סובסידיעס פון קאַפּיטאַליסטישע מלוכות דורך דעם וואָס זיי דראָען אָפּצושטעלן דעם באַן־פאַרקער און אָפּ־שטעלן דעם קוילן־צופיר, נישט קיין פופציק־יאָר צוואַנגס־שול מיט אַ צוגאָב פון אַ פערציק־יעריקער אומאויפהערלעכער פּראָ־פּאַגאַנדע פון פּאָליטישער וויסנשאַפט, דורך פאַביאַן־און אַנדערע פאַרלעזער נישט קיין איבערוועלטיקנדיקע פאַרשטייערשאַפט פון אַן אָרגאַניזירטער אינדוסטריע איבער אַן אינדיווידואַליסטישער אַג־ריקולטור, נישט קיין אויסזיכטן אויף אַ מפּלה פונם קאַפּיטאַליזם אונטערן דרוק פון דער מלחמה, נישט קיין טריומפירנדיקע אויס־לייזונג פונם סאָציאַליזם, וועלכער האָט דעמאָנסטרירנדיק באַוויזן אַז אפילו יענע פאָלקס־דעפּאַרטאַמענטן, וואָס מען האָט געהאַלטן

פאַר נישט קיין קאָמפּעטענטע, זענען נאָך אַלץ געווען אַ סך מער ווירקזאַם און פעיק איידער די קאָמערציעלע ריזיקאַנטן וואָס האָבן זיי אויסגעלאַכט. הער טראָצקי קאָן מיט רעכט זאָגן, אַז דער סוד פונם אַבסאָלוטן נצחון פון דער רוסישער פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע איבער דער רוסישער קאַפּיטאַליסטישער ציוויליזאַציע איז געלעגן אין דעם, וואָס עס איז נישט געווען דאָרט קיין ווירקנדיקע קאַפּיטאַליסטישע ציוויליזאַציע, איבער וועמען צו טריומפירן און אַז דאָס רוסישע פאָלק האָט אויסגעווייכט די קאָרופּציע פון בורזשואַזע-אידייען, נישט צוליב דער באַרימטער מעטאַפיזישער לאָגיק, וועלכע מאַרקס האָט געירשנט פון דעם פילאָזאָף העגעל, נור צוליב דעם, וואָס זיי זענען נאָך דאָרט אַלץ געווען פּרימיטיוו און נישט פעיק אויפצונעמען קיין מיטל-קלאַס-אידייען. ווען דער סאָציאַליזם וועט פאַרווירקלעכט ווערן אין ענגלאַנד, וועט ער אויפהענגען זיין רויטן פאָן אויפן שפּיץ פון אַ צוגעגרייטער שוין-אויפגעבויטער פּיראַמידע; אָבער די רוסן מוזן אָנהויבן בויען, אַזוי צו זאָגן, פונם זאַמד. מיר מוזן פריער אויפבויען דעם קאַפּיטאַליזם, איידער מיר קאָנען אים איבערמאַכן אויף סאָציאַליזם. נור דערווייל מוזן מיר לערנען, ווי אַזוי אים צו קאָנטראָלירן, אַנשטאָט מיר זאָלן דערלאָזן, אַז ער זאָל אונדז דעמאָראַליזירן, אויסהרגענען און האַלב-רויניר ן, ווי מיר פלעגן אַמאָל טון, ווען מיר זענען נאָך געווען אינגאַנצן אומוויסנדיק.

אין דאָס איז טאַקע די סיבה וואָס די ראַטן האָבן צוריקגעמוזט איינגיין אויף אַ קאָנטראָלירטן קאַפּיטאַליזם מיט בורזשואַזיע-אונטערנעמונגען, נאָכדעם ווי זיי האָבן אים אַזוי שרעקלעך פאַראורטיילט אונטערן צאַריזם, באַנוצנדיק זיך מיט די אייגענע פּ־אַז, וואָס קאַרל מאַרקס, בעת ער האָט פאַראורטיילט אָדער בעסער געזאָגט פאַרפלוכט, דעם ענגלישן קאַפּיטאַליזם; דערפון איז נאָך נישט געדרונגען, אַז מיר וועלן מוזן טון דאָס אייגענע ווען מיר וועלן האָבן פאַרפאָלקאָמט אונדזער איבערבוי און איבערגעגעבן די פּאָליטישע מאַכט פון דעם פאַרמעגלעכן קלאַס און זייערע נאָכפאָלגער צום סאָציאַליסטישן פּראָלעטאַריאַט

אָט דעם מין קאַפּיטאַליזם, וואָס נישט נאָר די רוסישע רעגוו[illegible] טאָלערירט, נור שטיצט נאָך אונטער וואָלט געווען פאַר אונדז דאָ, אפילו ביים קאַפּיטאַליזם, ווי אַ פּראָבע צוריק צו ריקן דעם זייגער. מיר וואָלטן נישט געקאָנט צוריקגיין צו אים, ווען מיר וואָלטן אפילו געפּרוווט עס טון, סיידן מיר זאָלן צעברעכן אונדזער מאַשינעריע, איבערייסן אונדזערע אינדוסטריעלע אָרגאַניזאַציעס; פאַרברענען אַלע פּלענער און דאָקומענטן, פון וועלכע מ'וואָלט דערנאָך געקאָנט צוריק אויפבויען און אויסזען ווי אַ באַפעלקערונג פונם אַכצנטן יאָרהונדערט אנשטאָט דעם צוואַנציקסטן.

פון דעם אַלעמען דאַרפן מיר לערנען אַ מוסר-השכל, אַז נישט קיין ווילדע רעוואָלוציע און נישט קיין פרידלעכע אַקצעפּטירונג פון אַ ריִע פאַרלאַמענטאַרישע רעפאָרמען וועלן נישט פון זיך אַליין שאַפן קיין סאָציאַליזם; הגם אַ פּאָליטישע רעוואָלוציע וועט אפשר זיין אַ נויטווענדיקייט, כדי צו ברעכן די מאַכט פון קעגנער פון סאָציאַליזם, אין פאַל ווען זיי וועלן זיך אָפּזאָגן צו אַקצעפּטירן די ענדערונג, אַלס אַ פאַרלאַמענטאַרישן רעפאָרם און וועלן זיך אַקעגנשטעלן אָדער דורך אַ פאַררייניקונג, וואָס מען רופט היינט צו טאָג פאַשיזם אָדער א comp d'etat און וועלן שטרעבן צו גרינדן אַ דיקטאַטאָרישע מאַכט פון קאַפּיטאַליסטן. ווייל סאָציאַליזם איז נישט קיין מלחמה-געשריי און נישט קיין וואַלן-טריב נאָר אַן אויסגעאַרבעטע פאָרם אין אונדזער פּראָדוקציע און דער צעטיילונג פון די רייכטימער אויף אַזאַ אופן, אַז יעדן איינעמס הכנסה זאָל זיין גלייך. דאָס איז די סיבה, פאַרוואָס סאָציאַליסטן, וואָס פאַרשטייען, אַזוי צו זאָגן זייער ביזנעס, זענען תמיד קעגן בלוטפאַרגיסונגען; זיי זענען נישט וויכהאַרציקער פון אַנדערע מענטשן, נור זיי ווייסן, אַז דורך בלוט-פאַרגיסונגען וועלן זיי נישט דערגרייכן דאָס, וואָס זיי ווילן און אויך, אַז פון צעשטערונג און ציווילע מלחמות, קאָן מען זיך גיכער ריכטן אַן אפּהאַלט איידער אַ דערגרייכונג. מיסטער סידניי וועבס אַ סך מאָל איבערגעחזרטע און אין טייל קוואַרטאַלן אויסגעלאַכטע פראַזע פון אומפאַרמיידלעכקייט פון

שטופנפראָגרעס איז אַ פאַקט נישט אָפּצולייקענען נור ליידער שליסט ער נישט איין קיין אומפאַרמיידלעכקייט פון פרידן. עס קאָן אויסקומען, אַז מיר זאָלן זיין דאַרפן שלאָגן צוליב יעדן טריט פון דעמדאָזיקן לאַנגזאַמען פּראָצעס. אויב מיר וועלן נישט זיין גענוג קלוג עס אויסצומיידן. מיר קאָנען האָבן אַ בעוואָפנטן קאַמף פאַר דער פּאָליטישער מאַכט, צווישן דעם פּאַראַזיטישן פּראָלעטאַריאַט און דעם סאָציאַליסטישן פּראָלעטאַריאַט, אויב די קאַפּיטאַליסטישע פירער פונם פּאַראַזיטישן פּראָלעטאַריאַט וועלן פאַרוואַרפן דעם פּאַרלאַמענט און די קאָנסטיטוציע און זיך אַרויסזאָגן פאַר אַן אָפּשטימונג פון בלוט און שווערט אנשטאָט אַן אפּשטימונג דורך שטימען. אָבער צום סוף פונם קאַמף, וועלן מיר אַלע זיין אָרעמער. נישט קלוגער און אַ סך פון אונדז טויטער. אויב די סאָציאַליסטן וועלן געווינען, וועט אפשר דער וועג צו סאָציאַליזם זיין אָפּגערייניקט; אָבער דער טראָטואַר וועט זיין צעבראָכן און דער ציל-פּונקט אַזוי ווייט פון אונדז, ווי ער איז פריער געווען.

ביי אַלע ביז איצטיקע געשעענישן גיבן אונדז אַ גוטן ביישפּיל דערפון. אַ מאָנאַרכיע קאָן אַ מאָל איבערגעבויט ווערן אויף אַ רעפּובליק אָדער אַן אָליגאַרכיע אויף אַ דעמאָקראַטיע אָדער עס קאָן זיין, אַז איין אָליגאַרכיע זאָל זיך אַרויפזעצן אויף דער אַנדערער, אויב די, וועלכע ווילן איינפירן עפּעס אַן ענדערונג, קאָנען אויסהערגענען גענוג מענטשן פון דעם קעגנערישן צד, כּדי איבערצושרעקן די איבריקע און זיי פאַרמאַכן די מיילער; און ווען די ענדערונג איז שוין געמאַכט קאָנט איר האָבן פאַרטייען, וואָס שלאָגן זיך צוליב אַ הויכן פּאָסטן אָדער צוליב כּבוד און מאַכט ביז עס זאָל זיין ווי אין דרום-אַמעריקע, אינם בייצעטן יאָרהונדערט, ווען רעוואָלוציעס און געוואַלטטאַטן זענען געוואָרן אַזאַ געוויינטלעכע זאַך, אַז אַנדערע לענדער האָבן זיי שוין גאָרנישט געשענקט קיין שום אויפמערקזאַמקייט. אָבער קיין שום געשלעגן אָדער אפילו די מוראדיקסטע שחיטות קאָנען נישט ענדערן דאָס צעטיילן פון די רייכטימער אָדער אויסבעסערן די מיטלען ווי אַזוי צו שאַפן רייכטימער. דאָס וואָס מען האָט בעת

דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע אָפּגעהאַקט אויף דער גילאָטינע
פיר טויזנט מענטשן די קעפּ אין משך פון אַכצן חדשים, האָט
געווירקט, אַז די מענטשן זאָלן זיין אָרעמער נאָך ווי פריער
און ווען דער פּראָקוראָר, וועלכער האָט געשיקט די גרעסטע
טייל פון די פיר טויזנט אויף דער גילאָטינע איז אַליין אַהינ-
געשיקט געוואָרן און די מענטשן האָבן אים געשאָלטן בעת ער
איז געגאַנגען צו דער עקזעקוציע, האָט ער געזאָגט: „צי וועט
דען מאָרגן אייער ברויט זיין ביליקער, אידיאָטן וואָס איז זענט״
דאָס האָט נישט געמאַכט קיין שום איינדרוק אויף די קאַפּיטאַ-
ליסטן, וואָס האָבן אַרויסגערופן די פראַנצויזישע רעוואָלוציע און
זיי האָבן אפילו נישט בדעה געהאַט צו מאַכן ביליקער דאָס
ברויט פון די אָרעמע מענטשן; זיי האָבן געוואָלט, אַז די רעגי-
רונג פונם קעניג מיט זיינע נאָבלליים זאָל אַריבער צום מיטל-
קלאַס. אָבער ווען זיי וואָלטן געווען סאָציאַליסטן וואָס שטרעבן
צו מאַכן אַלצדינג ביליקער, אַ חוץ מענטשלעכע לעבנס, וואָלטן
זיי געמוזט מודה זיין, אַז בירגער פּאָקיער טינוויל, איז גערעכט
געווען בעת ער האָט געזאָגט אָט די ווערטער. און ווען ווילהעלם פּיט
און די אייראָפּעישע מאָנאַרכן וואָלטן זיך נישט אַריינגעמישט
אין דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע וואָלט עס געווען דורכ-
געגאַנגען אַזוי פרידלעך און פּאַרלאַמענטאַריש, ווי אונדזער רע-
וואָלוציאָנערער רעפאָרמיסטישער געזעץ-פּראָיעקט פון 1832, און וואָלט
געהאַט פונקט אַזאַ ווערט ווי מ׳זאָל צוגיסן נאָך פּאָר אַ פע-
נע מילך אין אַ גרויסער שיסל.

שטענדיק, ווען אונדזערע שטאָטישע פּראָלעטאַריער פּאָרן
„דאָיל״*) לאָמיר זאָגן 1885, זענען געטריבן געוואָרן צוליב אַר-
בעטלאָזיקייט צו דראַען די גבירישע הייזער מיט אונטערצינדן
האָבן די סאָציאַליסטן געזאָגט:

„ניין, אויב איר זענט גענוג נאַריש צו מיינען, אַז מיט
דעם וואָס איר וועט פאַרברענען הייזער וועט מען מאַכן אַ סוף

*) שטיצע פאַר ארבעטסלאָזע.

צו אַרבעטסלאָזיקייט, טאָ האָט ווייניקסטנס געגוג פאַרשטאַנד צו פאַרברענען בעסער אייערע אייגענע הייזער וואָס טויגן, צום גרעסטן טייל נישט פאַר מענטשן, צו וווינען אין זיי. די הייזער פון די רייכע זענען גוטע הייזער. מיר האָבן נור צו ווייניק אַזעלכע הייזער."

דער קאַפּיטאַליזם האָט נישט בלויז געשאַפן די אָרעמע, שמוציקע געגנטן, נור אויך געגנטן פון פּרעכטיקע ווילעס, נישט בלויז קליינע, ענגע ווערקשטאַטן, נור ערשטקלאַסיקע פאַבריקן, האַפנס צו בויען שיפן, דאַמפשיפן, דראָטלאָזן טעלעגראַף צום נוצן נישט נור נאַציאָנאַל נור אויך אינטערנאַציאָנאַל. דער קאַפּיטאַל האָט אויך פּראָדוצירט אַ גרויסן טייל קאָמוניזם, אָן וועלכע זיי וואָלטן זיך נישט געקאָנט באַגיין קיין איין טאָג (עס איז נישט נויטיק איך זאָל איבערחזרן די אַלע ביישפּילן, וואָס מיר האָבן שוין פריער געגעבן: די גאַסן, די בריקן א. א. וו.) וועלכער סאָציאַליסט, אויב ער איז נור ביים פולן פאַרשטאַנד, וואָלט דאָס געבעטן אויף אַ ציווילער מלחמה, וואָס זאָל צעשטערן אַלץ אָדער אפילו אַ טייל פון דעם און עס זאָל בלייבן בלויז זיין פּאַרטיי, וועלכע זאָל ירשענען נישט מער ווי שוואַרצע רוי־נען מיט אַן אויסזען פון אייטערנדיקע בית־עולמס — אפילו ווען דידאָזיקע פּאַרטיי וועט שוין האָבן דערפאָלג? קאַפּיטאַליזם האָט דערפירט צום סאָציאַליזם דורך דעם, וואָס זי בייט אויס די אינ־דוסטריעס פון לאַנד פון קליינינקע אונטערנעמונגען אָנגעפירט פון קליינינקע אייגנטימער אויף ריזן־גרויסע טראָסטן, אָנגעפירט פון אָנגעשטעלטע פּראָלעטאַריער, וואָס גיבן אַכטונג אויף גאַנ־צע אַרמעען אַרבעטער, וועלכע אָפּערירן מיט מיליאָנען־קאַפּיטאַל אויף ריזיקע שטיקער לאַנד — בקצור קאַפּיטאַליזם שטרעבט תמיד צו אַנטוויקלען אינדוסטריעס ביז זיי נעמען אָן אַ כאַראַק־טער פון פאָלקס־אינטערעסן און זיי זענען רייף איבערצוגיין אין די הענט פונם פאָלק. צעשטערן דאָס, וואָלט געהייסן צעברעכן די לאָזונגען פונם סאָציאַליזם. אפילו די אייגנטימער, וועלכע דענקן, אַז אַזאַ איבערגאַנג וואָלט געווען אַ רויבעריי קאָנען זיך ווייניקסטנס טרייסטן, אַז דער גנב צעשטערט נישט דאָס פאַר־

מעגן פֿון דעם. וואָס ער באַרויבט, מחמת ער האָט פּונקט אַזוי פֿיל אינטערעס אין דעם, ווי דער, פֿון וועמען ער וויל עס אַוועקנעמען. וואָס שייך פּראָוואַלטערס, וועט דער סאָציאַליזם דאַרפֿן האָבן אַ סך, מער ווי עס זענען איצט פֿאַראַן. און ער וועט זיי געבן מער געזיכערטע פּאָסטנס און אַ פֿיינערע שטעלונג אין דער געזעלשאַפֿט, ווי דער גרעסטער טייל פֿון זיי קאָן ווען עס איז האָפֿן צו באַקומען אונטערן קאַפּיטאַליזם.

איצט, גלויב איך, איז שוין גאָר קיין פֿראַגע נישט צי דאָס אומקערן זיך פֿון אַן אַנטשיידנדיקע מאַיאָריטעט סאָציאַליסטן אין פּאַרלאַמענט אַריין וועט אַדורך אָן אַ ווירקונג אויף די נישט־קאָנסטיטוציאָנעלע געוואַלטטאַטן פֿון די קאַפּיטאַליסטן און זייערע אונטערשטיצער. דידאָזיקע פֿראַגע, צי עס וועט מאַכן די געוווּנטשטע ווירקונג אָדער נישט, קאָן זיין פֿון געהאַלטיקער וויכטיקייט פֿאַר די אומגליקלעכע וואָס וועלן אפֿשר פֿאַרלירן זייער אייגנטום — אָדער זייערע לעבנס אינעם קאַמף, אויב עס וועט קומען דערצו. אָבער ווען די שיסערייען, די הריגות און דאָס אונטערצינדן וועט שוין זיין פֿאַרביי, וועלן די איבערגעבליבענע מוזן באַשטימען אַ וואָסער עס איז פֿאָרם פֿון אַ פֿעסטער רעגירונג. און די חורבה וועט אפֿשר מוזן אָפּגערייניקט ווערן פֿון אַ דיקטאַטור, ווי אַמאָל נאַפּאָלעאָן דער דריטער, קעניג אַלפֿאָנס, קראָמוועל, נאַפּאָלעאָן, מוסאָליני אָדער לענין; אָבער דיקטאַטאָרישע שטאַרקע מענער שטאַרבן באַלד אָפּ אָדער זיי פֿאַרלירן די קראַפֿט. און קעניגן, גענעראַלן, און פּראָלעטאַרישע דיקטאַטאָרן געפֿונען דעסגלייכן באַלד אויס, אַז זיי קאָנען נישט לאַנג פֿירן אָן ראַטן־פֿאַרוואַלטונגען אָדער פּאַרלאַמענטן פֿון אַ וואָסער מין עס זאָל נישט זיין. און אפֿילו זיי וועלן נישט קאָנען אַרבעטן, סיידן סיי וועלן זיין פֿאַרטרעטן פֿון פֿאָלק; ווייל ווען די באַפֿעלקערונג מאַכט יד־אחת מיט דער פּאָליציי, מוז די שטאַרקסטע מלוכה צוזאַמענברעכן, ווי די ענגלישע מלוכה אין אירלאַנד אַ שטייגער. סוף־כּל־סוף מוזט איר צוריק האָבן אייער פּאַרלאַמענט און אייער שטענדיקע פֿעסטע קאָנסטיטוציע; און די אויפֿשטאַנדן און די רעוואָלוציעס, מיט אַלע זייערע בלוט־

בעדער, שרפות און הריגות פון פאַרמשפּטע צום טויט קאָן מען
אויסמעקן פונם סדר-היום אויף ווייל עס האָט אַ שייכות מיט
פּאָזיטיוו-קאָנסטרוקציאָנעלער אַרבעט. מיר קאָנען אַלזאָ איגנאָרירן
אַלע מלחמות, וואָס וועלן יאָ אָדער נישט אַנטשטיין און זיך
ווייטער נעמען באַטראַכטן, וואָס קאָן ווערן פון דער איצטיקער
לייבאָר-פּאַרטיי, אויב דער איצטיקער קאָנסטיטוציאָנעלער וווּקס
וועט פאָרטגעזעצט און באַפעסטיקט ווערן דורך אַ דערגרייכונג
פון אַן אַנטשיידענער סאָציאַליסטישער מאַיאָריטעט אין פּאַרלאַ-
מענט וועלכע וועט איבערגעמען די רעגירונג נישט ווי אין 24-
1923 ווען די צוויי קאַפּיטאַליסטישע פּאַרטייען האָבן זי לפנים
צוגעלאָזט און כסדר געהאַט זייערווירקנדיקע קאָנטראָל איבער
איר, נאָר זי וועט מיט דער פולער מאַכט גענומען דורכצופירן אַ
פּראָלעטאַרישן פּראָגראַם, און מאַכן סאָציאַליזם פאַר דער עטאַב-
לירטער קאָנסטיטוציאָנעלער אָרדנונג אין בריטאַניען.

LXXVI

די ענדערונג מוז קומען דורכן פּאַרלאַמענט

לאָמיר זיך אַלזאָ פאָרשטעלן, אַז מיר האָבן רעזיגנירט, וואָס מיר ווילן מוזן פריער אָדער שפּעטער, און זיך אונטערגעגעבן אַ פּאַרלאַמענטאַרישער אויסגלייכונג אין דער מחלוקה צווישן די קאַפּיטאַליסטן און די סאָציאַליסטן. הערט: איך קאָן עס נישט טון, סיי פרויען, סיי מענער, נישט קיין חילוק, וואָס זיי זענען — זאָגן אייך צו און זיי גיבן אייך אַן ערלעכע פאַרזיכערונג, אַז אַזוי ווי עס זיין און דערצו אָן די אַלע געוויינטלעכע טייוואַלאָנישע שטיקלעך. אַלע מעגלעך פאַלשע און געמיינע ווענן קאָנען אויסגעפרוווט ווערן אַזוי לאַנג, ווי מיר האָבן נישט זייערע פאָלגן, אַזוי לאַנג ווי מען קאָן זיין אָן אויפרופן בעת אַן אַלגעמיינעם שטרייק, וואָס איז אַ פאָרם פון נאַציאָנאַלן זעלבסטמאָרד, קעגן וואָס יעדער מיושבדיקער מענטש וואָלט געוויס גרייט געווען זיך אַקעגן צושטעלן מיט אַלע כּוחות, ווען מען זאָל זיך אפילו דאַרפן באַנוצן מיט שאַרפע מיטלען, קאָן ברענגען דערצו, אַז די רעגירונג זאָל פּראָקלאַמירן קריגס־צושטאַנד, נישט קיין חילוק צו אַן אַרבעטער אָדער אַ קאַפּיטאַליסטישע רעגירונג, און די פאָלגן וועלן זיין, פאַרשטייט זיך, אַ מאַסן־שחיטה טעראָריסטישע אָנפאַלן אויף שטעט (ווי ס'איז געווען אין דובלין), פאַרברענען און צערויבן די דערפער, שיסן אויף דער פּאָליציי, ווי אויף מונדירטע שונאים פונעם פאָלק. אין אַ פאַרצערנ־

דיקע פיבערהאַפטע צייט איז פאַר די וואָס האַסן, האָבן ליב צו שלאָגן און הרגענען און א ווונדערלעכער ספּאָרט, וואָס צוליב דעם לוינט זיך צו לעבן און אפילו צו שטאַרבן. און ווען דאָס מאָדערנע מאַשינען-געווער, באָמבע-וואַרפנדיקע עראָפּלאַנען, און די גאַז-פאַרגיפטיקטע קוילן וועלן אָנעמען אַזאַ פאָרם, אַז מען וועט זיך נישט קאָנען מער אַקעגנשטעלן די מיליטערישע אָנפאַלן, אָדער ווען מען וועט שוין האָבן אַריינגעשאָסן אין די שטרייקער געזונט שכל, כדי צו זען, אַז אַ בלאָקאַדע און אַ בויקאָט זענען נישט קיין גוטע טאַקטיק פאַרן פּראָדוקטיוון פּראָלעטאַריאַט, ווייל זיי אַליין זענען תּמיד די ערשטע קרבנות דערפון — קאָנען זיי נאָך חוץ דעם געפונען דעם פּאַרלאַמענט אַזוי צעשפּליטערט אויף שטרייטנדיקע גרופּן, אַז זיי זאָלן נישט האָבן די מעגלעכקייט צו פונקציאָנירן און אַזוי אַרום צווינגען די נאַציע אַרונטערצופאַלן אונטער אַ דיקטאַטור. דער דיקטאַטאָר קאָן זיין אַ צווייטער ביסמאַרק, וואָס זאָל הערשן אינם נאָמען פון אַ ראַיאַלער פּערזענלעכקייט, אָדער אַ מעכטיקער אינדיווידיום זאָל זיך אויפהויבן פון די מאַסן, ווי מאַכמעד, בריגאַם יונג, אָדער סעגיאָר מוסאָליני אָדער אַ גענעראַל, ווי צעזאַר, נאַפּאָלעאָן אָדער פּרימאָ די ריוועראַ.

אין משך פון אַזעלכע סאָציאַלע קאָנוווּלסיעס קאָן איך און איר, פּונקט ווי יעדער אנדערער שוין זיין באַליידיקט, געשאָסן אָדער אַרויסגעטריבן פון הויז און היים און די הייזער פאַרברענט אָדער פאַרגיפטעט מיט גאַז אָדער פינאַנסיעל רוינירט. מיר מוזן זיך אונטערגעבן אַזעלכע עפּידעמיעס פון מענטשלעכער קאַמפגיריקייט און עגאָיזם, פּונקט ווי מיר מוזן זיך אונטערגעבן עפּידעמיעס פון מאַזלען. מאַזלען זענען אָבער פאָרט נישט אַזוי שרעקלעך, ווייל מיר האָבן קיינמאָל גאָרנישט געטון בכדי זיי צו דערהאַלטן, בעת מיר האָבן אָן שום אָפּהאַלט געלערנט אונדזערע קינדער צו פאַרערן קאַמפלוסטיקייט און אַנערקענען דעם העכערן קלאַס מיט זייערע ראַנגען און האַלטן די אָרעמע-לייט דערנידעריקט כדי אַרויפצוקוקן צו די רייכע. דאָס איז גורם אַזאַ

קראַנקהאַפטן צושטאַנד אין דער פאָלקס-מאָראַל, אז דאָס שאַפט אומפארמיידלעכע פעריאָדישע אויסברוכן פון געוואַלטטאַט און קלאַסן-האַס.

און פריער אָדער שפּעטער וועלן אַט די אומברחמנותדיקע שונאים פארניכטן איינער דעם אנדערן פונקט ווי די ווילדע קעץ, מחמת נאָכדעם, ווי זי שטאַרקע פּאַרטיי האָט אומגעבראַכט אַלע אַנדערע פּארטייען ברענגט זי זיך אַליין אויף אונטער. די דיק-טאַטאָרן שטארבן אויס אַזויווי קראָמוועל למשל, אָדער זיי ווערן אַלט און מ׳שיקט זיי אין מיסטקאַסטן אַריין און זייער אָרט פארנעמען יונגע, אַמביציעזע מאָנארכן, ווי ביסמארק א שטייגער און די דיקטאַטאָרן פונקט ווי די אַמביציעזע מאָנארכן געפינען איין, אז אויטאָקראַטיע איז היינטיקע צייטן נישט קיין פּראַקטישע פאָרם פון הערשן, סיידן ביי קליינע שבטים, ווי בריגהאם יונגס לעצטע „סאינטס” און אפילו דאָרט נישט אַזוי אינגאַנצן.

די נאָענטסטע פאָרם פון אויטאָקראַטישער הערשאפט, וואָס קאָן זיך נאָך האַלטן איז די פרעזידענטשאַפט פון די אַמעריקאַנער פאראייניקטע שטאַטן. און אפילו ער, דער אויטאָקראַט פון פיר-יאָריקער הערשאַפט מוז אַרבעטן מיט א מיניסטאָרן-קאַבינעט, האָבן צו טון מיט אַ קאָנגרעס און א סענאַט און אָפּוואַרטן דעם רעזולטאַט פון וואַלן. סוף-כל-סוף מוזן מיר אלע אָננעמען אַט דעם פּאַרלאַמענטארישן פּרצוף. א יעדער אידיאַט האַלט זיך פאַר א געפּוירענעם הערשער איבער מענטשן; יעדער טנאָב האַלט, אז דעם פאָלקס-מענטש מוז מען זען כסדר צו האלטן אויף זיין איצ-טיקן שטאַפּל, אָדער דערשיסן אים אויב עס ווערט נויטיק, כדי צו האַלטן די געזעלשאַפט; יעדער פּראָלעטאַריער, וואָס פילט די באַליידיקונג פון זיין איצטיקן מצב, וואַלט געוואָלט טון עפּעס אַזוינס, וואָס זאָל געבן צו פילן זיין מאַכט שטארקער, ווי דער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם. און ווען זיי האָבן שוין אלע אָפּגע-טון דאָס ערגסטע וואָס זיי האָבן נור געקאָנט, מוז מען דאָך באַגראָבן די טויטע וואָס זיי האָבן דערשלאָגן און מען מוז צוריק-אויפבויען די הייזער וואָס זיי האָבן פארברענט און א הונדערט-

אנדערע חורבות וואָס זיי האָבן איבערגעלאָזט מוז אָפּגעריייניקט
ווערן דורך פרויען און מענער, וועלכע האָבן גענוג פאַרשטאַנד
צו באַראַטן זיך איינער מיטן אַנדערן און זען עס זאָל נישט
קומען צו קיין געשלעגן, און וועלכע האָבן גענוג האַנדלס-פעי-
קייטן צו אָרגאַניזירן די אַרבעט פון די געמיינדעס. און דידאָ-
זיקע קלוגע זענען אפשר נישט תמיד געווען אזוי קלוג: א טייל
פון זיי האָבן אפשר א שטאַרקן אנטייל גענומען אין די אומגליקן
אויף דער וועלט, איידער זיי זענען געקומען צום שכל דורך
ביטערע דערפאַרונגען, אָדער שרעקלעכע בילדער, רעזולטאַטן פון
דער אַנאַרכיע. און צווישן די נאַטירלעך פאַרשטענדיקע מענטשן
און די וואָס זענען ערשט געקומען צום שכל נאָך א סך טרוי-
עריקע דערפאַרונגען וועט סוף-כל-סוף מוזן עקזיסטירן א וואָסער
עס איז פּאַרלאַמענט, וואָס זאָל אָנפירן די ענינים פון דער נאַציע,
סיידן די ציוויליזאַציע איז אויף אַן אמת אזוי צעבראָכן געוואָרן
צוליב די פּאַרלאַמענטאַרישע מחלוקתן, אַז עס איז נישטאָ
מער קיין נאַציע וועגן וועלכער עס זאָל זיך לוינען צו טראַכטן
אפילו און דאַן במילא אויך נישט קיין נאַציאָנאַלע ענינים דורכ-
צופירן; אזעלכע זאַכן זענען אָפט געשען.

אָבער ווי עס זאָל נישט זיין, לאָמיר זיך דערווייל ארויס-
שלאָגן אָט די אַלע אומאָנגענעמע מעגלעכקייטן פון אונדזערע קעפּ
און באַטראַכטן, וויאַזוי סאָציאַליזם וואָלט זיך געקאָנט אַנטוויקלען
אין א פּאַרלאַמענט, וואָס זאָל געהאַלטן ווערן אין א גוטן צו-
שטאַנד, ווו די אַרבעט זאָל צוגיין גלאַטיק און מיט א סדר גע-
בילדעט פון צוויי הויפּט-פּאַרטייען, וואָס קאָנקורירן צווישן זיך
צו באַקומען די מאַכט און הערשאַפט: איינע וואָס שטעלט זיך
אַנטקעגן יעדן פּראָגרעס ווען זי באַקומט די מאַכט און די אַנ-
דערע, וואָס באַמיט זיך אים צו פאַרגרעסערן, נור זייענדיק גע-
צוווּנגען צו באַקומען א וואָסער עס איז קאָנטראָל איבער דעם
לויפנדיקן קאַפּיטאַליסטישן אויטאָמאָביל מוזן זיי ביידע אָננעמען
אַזעלכע שריט, וואָס זיי האָבן פריער בעת זיי זענען געווען אין
דער אָפּאָזיציע, שטאַרק פאַראורטיילט און סוף-כל-סוף באַשטייערן
זיי זיך ביידע גלייך צום אויפבויען פון די נאַציאָנאַלע הכנסות

און איינפירן נאַציאָנאַליזאַציע, אנשטאט פריוואט־אייגנטום אין לאַנד אין שייכות מיט דער אינדוסטריעלע אָרגאַניזאַציע.

שרעקט אייך נישט, מיינט נישט אז איך גיי אייך אָנוואַרפן אַ קאָמפּלעטן פּראָגראַם. ווען איך וואָלט אים אפילו געקאָנט פאָרויסזען האָב איך נאָך אויך גענוג שכל, נישט אויסצומאַטערן אייך אַזויפיל. אַלץ וואָס איך האָב בדעה איז צו געבן אייך א באַגריף פון די געזעצן וואָס מען וואָלט געקאָנט איינפירן און וואָס פאר א מין אָפּאָזיציע עס וואָלט דערוועקט; אזוי, אז דאָס וועט אייך אפשר העלפן צו באשליסן, פאר וועלכער פּאַרטיי איר זאלט שטימען בעת די וואַלן אָדער אויב איר טרעט אַריין אין פּאַרלאַמענט און איר באַקומט דאָרט אַן אָרט צווישן א לאָקאַלער אָדער צענטראַלער קערפּערשאַפט, וואָס רופט אייך צו אַקטיווע אַרבעט. איר מוזט פארשטיין, אז איך האָב נישט קיין שום כוונות צו מאַכן פון אייך א גוטע פּאַרטיי־פרוי, איך באַטי זיך גיכער אייך צו באַקומען פאר א צוגאָב צו דעם מין ווייַלער וואָס געהערן נישט צו קיין שום פּאַרטיי און זיי האָבן די ברירה צו ווייַלן היינט פאר דער פּאַרטיי און מאָרגן פאר דער קעגנערישער. אויב איר מיינט, אז דער באַלאַנס פון נעוונטן מענטשן־פארשטאנד און פּראַקטישע פעיקייטן האָט זיך געביטן (מעגלעך צוליב דעם וואָס די פירער זענען עלטער געוואָרן) אָדער אז איר האָט ביי די פריערדיקע וואַלן געמאַכט א פאַלשן שריט בעת מען האָט געמאַכט געוויסע פאָרשלאַגן פון א ברייטן פארנעם און גרויסער וויכטיקייט. איבערגעגעבענע פּאַרטיי־מענטשן האַלטן אַזאַ פרייקייט פאר נישט לאָיאַל, א חוץ דאַן ווען עס האַנדלט זיך מכוח דער טובה פון פּאָלק, נור אַלנמאַלס, אויב איר דענקט צו שטימען פאר איין פּאַרטיי ביי אַלע אימשטענדן, ווי מ׳זאָגט, עס פאַרוואָס זאָלט איר זיך נישט צוזאַמענרעדן מיט עמיצן, וואָס האָט באַשלאָסן צו טון דאָס אייגענע, לגבי דער קעגנערישער פּאַרטיי? דאַן קאָנט איר, ווי זיי דריקן זיך אויס אין פּאַרלאַמענט, זיך פאַרייניקן מיט איר דאָס הייסט איר קאָנט זיך אָפּשמועסן בכלל קיינמאָל נישט צו געבן אייער שטים, וואָס וועט האָבן די אייגענע ווירקונג ווי איר וואָלט געשטימט אין צוויי אָפּאָזיציאָנעלע

ליכטונגען, דאַן וועט אירביידע קיינמאָל מער נישט האָבן קיין פול פון געבן שטימען.

מיר שטימען איין — לאָמיר זאָגן — זײַן דעם אז פּראַקטישער סאָציאַליזם מוז זיך אָנהויבן דערמיט, וואָס די מלוכה וועט נאַציאָנאַליזירן אונדזערע אינדוסטריעס, אייגע נאָך דער אַנדערער און געבן די קאָמפּענסאַציע די, פון וועמען זי וועט לויט דער ריי אַוועקנעמען דאָס אייגנטום נאָך אַן ערנסטער צוגרייטונג דאָס הייסט נאָך דעם, ווי זי וועט צוזאַמענשטעלן א קערפּערשאַפט פון ציווילע באַאַמטע פאר דער אַדמיניסטראַציע וואָס וועט באשטיין על־פּי־רוב פון די געוועזענע באַאַמטע מיט דעם אונטערשיד וואָס איצט וועט די רעגירונג האָבן די קאָנטראָל און זי וועט פינאַנסיעל פארזאָרגן די רעגירונגס־אַנשטאַלטן וואָס דאַרפן געפירט ווערן פון מענטשן, וועלכע זאָלן זיין א סך פעיקער פונם דורכשניטלעכן באַאַמטן און בעסער צוגעגרייט, מיט מער דרך־ארץ פאר זיך און פארן פאָלק, אָבער נישט פאר די קאָמערציעלע פּראָפיטירטער און פינאַנציעלע אַזאַרט־שפּילער אויף וועמעס גנאָד מיר זענען אָנגעוויזן צו פארדינען אויף חיונה.

דידאָזיקע צוגרייטונג און דאָס נאַציאָנאַליזירן גופא וועלן מעגלעך זיין דאַן ווען די ווײַלער וועלן האָבן ווייניקסטנס אַן איבערפלעכלעכן באגריף פון אַלץ וואָס די רעגירונג טוט און וועלן געבן זייער צושטימונג. מעגלעך, אז זיי וועלן אפשר אינגאַנצן נישט פארשטיין סאָציאַליזם, אָבער זיי וועלן פארשטיין וואָס עס מיינט נאַציאָנאַליזירן די קוילן־מינעס אויף אַזויפיל, אז זיי וועלן שטימען דערפאַר און אזויאַרום העלפן דורכפירן, אויב נישט צוליב דעם, אַז קוילן זאָלן ביליקער ווערן. און דאָס אייגענע איז מיט די באנען און מיטן אַלגעמיינעם טראַנספּאָרט־פארקער: דער גרעסטער קאָנסערוואַטאָר מיט די שטאַרקסטע פאראורטיילן קאָן פונדעסטוועגן שטימען דערפאר, אז מען זאָל זיי נאַציאָנאַליזירן, פּשוט צוליב דעם, וואָס ער וועט קאָנען פאָרן פאר ווייניקער געלט, און צוליב די קלענערע קאָסטן פון פראַכטן פאר אינלענדישע פּראָדוקטן. עטלעכע אַזעלכע גרויסע נאַציאָנאַליזאַציעס דורך דער ווירקונג פון אזא מין פּאָפּולערער אונטער־

שטיצונג, וואָלטן גורם געווען אַז, נאַציאָנאַליזאַציע זאָל ווערן אַזאַ נאָרמאַלער טייל פון אונדזער סאָציאַלער פּאָליטיק, ווי עס זענען היינט צו טאָג פּענסיעס פאר אַלטע לייט, הגם עס דאַכט זיך, אַז דאָס איז ערשט נעכטן געווען, ווען מען האָט דעם פּראָיעקט אַליין געהאַט דערקלערט פאר קלאַסן-קאָמוניזם, וואָס באמת איז עס טאַקע אזוי.

דערפאַר קאָנען די היגע קאַפּיטאַליסטן נישט דערוואַרטן דאָס, וואָס האָט גורם געווען אַזויפיל שוועריקייטן די סאָוויעטן, מחמת דאָס רוסישע פאָלק איז נישט געווען קאָמוניסטיש און זיי וואָלטן נישט געאַרבעט אויף קיין קאָמוניסטישן סיסטעם, ווען מ'וואָלט זיי נישט געווען געצוווּנגען דערצו, אַ זאַך וואָס איז אוממעגלעך געווען צו טון אין דעם ריכטיקן מאַסשטאַב, ווייל אַזאַ סיסטעם וואָס קאָן נור עקזיסטירן דורך דעם, וואָס איין העלפט פון די געזונטע, פעיקע מענטשן פונם לאַנד וועלן באַקומען באצאָלט פאר שטייען איבער דער אַנדערער העלפט אי־בערן קאָפּ מיט דער ביקס אין האַנט; דאס איז נישט קיין פּראַקטישער סיסטעם און מען וואָלט אים געמעגט אָפּוואַרפן נאָך איידער מען האָט אים גענומען דורכפירן. אָבער דאָ וואָלט מען אַ רייע גוט־צוגעגרייטע נאַציאָנאַליזירונגען נישט נור פארשטאַנען, נור מענטשן וועלכע וואָלטן נישט געווען צופרידן, ווען מען זאָל זאָגן אויף זיי, אַז זיי זענען סאָציאַליסטן — וואָלטן געשטימט פאר אָט דער נאַציאָנאַליזאַציע און זיך צוגעפּאַסט צו דער נאַטור פון די מאסן, וואָס נעמען זייער ברויט אויף וואָס פאר אַן אופן זיי קאָנען עס באַקומען און קלערן בכלל נישט וועגן זאכן פון עפנטלעכן כאַראַקטער: ביי זיי וואָלטן די ענדערונגען געווען, ווי אַן ענדערונג פון די האַרן, צו וועלכע זיי זענען אַזוי צוגעוווינט, אַז זיי וואָלטן גאָרנישט באמערקט צי עס איז געשען אַזאַ ענדערונג בכלל, בעת אינדעראמתן וואָלט עס געווען אַן ענדערונג אין שכירות, אויפפירונג און זיכערקייט אויף כסדרדיקע אַרבעט, צו וואָס זיי לעכצן אַזוי שטאַרק. דאָס באַזייטיקט די שוועריקייטן, וואָס זענען אזוי גוט באקאַנט אַלע רעפאָרמאַטאָרן, וואָרום עס איז אַ סך גרינגער צו באַוועגן מענטשן, זיי זאָלן טון זאַכן

צו וועלכע זיי זענען צוגעוווינט, הגם דאָס וואָס זיי טוען איז אַ שטאַרקערע רעה פאַר זיי, איידער פּרוּוון איינפירן אַ נייעם סיסטעם־מעג ער צוזאָגן צו זיין אויסגעצייכנט גוט פאַר זיי.

סאָציאַליסטישע געזעצן וועלן אַלזאָ נישט זיין סתּם אַן ענין פון פּאַרווערן מענטשן צו זיין רייך און צורופן אַ פּאָליציאַנט אויב זיי וועלן ברעכן דאָס געזעץ, נאָר אַן אַקטיווע אונטערווייזונג מכּוח די פּראָדוקטן און אין דער צעטיילונג פון דער פאָלקס־הכנסה. און יעדער טריט וואָס וועט געמאַכט ווערן צו דעם, וועט פאָדערן אַ נייעם דעפּאַרטאַמענט אָדער אַ פאַרגרעסערונג פון די צאָל ציווילע, אָדער מוניציפּאַלע באַאַמטע וואָס זאָלן עס דורכפירן. ווען מיר וואָלטן געהאַט גענוג שכל אַרויסצוגעבן אַ געזעץ אַז יעדעס אָרעם און פאַרלאָזן קינד, זאָל האָבן גענוג ברויט און מילך און אַ גוט הויז, פאַר אַן אָפּדאַך, וואָלט דערדאָזיקער געזעץ געבליבן אַ טויטער בוכשטאַב, כּל־זמן אַלע בעקערייען, מילך־געשעפטן און בוי־מייסטערס, וואָלטן נישט גרייט געווען דערצו, ווען מיר גיבן אַרויס אַ געזעץ, אַז יעדער אַרבעטס־פעיקער מענטש זאָל אַרבעטן יעדן טאָג פאַר זיין אָדער איר לאַנד וואָלטן מיר נישט געקאָנט דורכפירן דאָס געזעץ ביז מיר וואָלטן נישט געהאַט אַרבעט פאַר יעדן איינעם. קאָנסטרוקטיווע און פּראָדוקטיווע געזעצן זענען אינגאַנצן אַנדערש פון די עשרת־הדברות: זיי מיינען די באַשעפטיקונג פון מאַסן מענטשן, דאָס איינאָרדנען פון אַרבעטס־ביוראָס, דאָס צוגרייטן גרויסע סומען געלט, מיט וואָס אָנצוהויבן און די לייטונג פון מענטשן מיט ספּעציעלע פעיקייטן, וואָס זאָלן פירן און אָנווייזן. אָן דעם זענען אַלע ראַיאַלע אָדער דיקטאַטאָרישע פּראָקלאַמאַציעס, אַלע באַפעלן און אַלע קאָמוניסטישע מאַניפעסטן, בלויז פּאַפּיר צו פאַרפּאַקן. אויף וויפיל עס האָט נישט קיין שייכות מיט דער עטאַבלירונג פון פּראַקטישן סאָציאַליזם.

איר קאָנט דעריבער פאַרשטיין, אַז אַן ענדערונג פון אומגלייכהייט אויף גלייכהייט פון הכנסות — הגם זי וועט געשאַפן ווערן אויף אַ געזעצלעכן אופן און הגם אַנדערש קאָן עס גאָרנישט געשען — וועט נישט געמאַכט ווערן דורך דעם, וואָס מען

ווען דורכפירן אין פאַרלאַמענט א געזעץ, וואָס וועט באַפעלן, אַז אַלע זאָלן האָבן גלייכע הכנסות מיט אַריטמעטישער פּינקטלעכקייט אין יעדן פאַל. גאַנצע טוצן פון ציווילע און מוניציפּאַלע אַר־בעטן וועלן מוזן פאַרגרעסערט ווערן, טוצן דערפאָלגרייכע נאַצי־יאָנאַליזאַציעס דורכגעפירט ווערן, טוצן יערלעכע בודזשעטן פאַר אַלע באַגייסטערט צוגעשטימט, צוליב אזא אָדער אַן אנדער גרונט, כּדי אונדז צו ברענגען אַלץ נענטער און נענטער צו דער גלייכהייט פון הכנסות, ביז וואַנען מיר וועלן שוין זיין אַזוי נאָנט דערצו. אז דער חסרון וואָס געוויסע קליי־ניקייטן האָבן זיך נישט געלאָזט אויסגלייכן, וועט נישט מאַכן קיין שום ערנסטן איינדריק און עס וועט גאָרנישט ווערט זיין, מען זאָל זיך זאָרגן וועגן דעם היינט צו טאָג, ווען איין קינד האָט הונדערט טויזנט פונט א יאָר און הונדערט אַנדערע קינדער שטאַרבן אויס צוליב מאַנגל אין דערנערונג, איז ווערט צו קעמפן פאַר גלייכהייט פון הכנסות און אפילו צו שטאַרבן דערפאַר, אויב ס'איז נויטיק. אָבער ווען יעדעס קינד האָט זייַנע באַדערפעניש, וואָלט דער פאַקט, אז דעם אָדער יענעמס קינדס פאָטער אָדער מוטער האָט אפשר אָפּגעגליקט אריינצוכאַפּן א פינף שילינג אָדער א פונט מער — נישט געווען קיין ענין, וואָס זאָל באַוועגן אַ מענטשן, אין יענער זייט גאַס כּדי עס נישט צו דערלאָזן.

אַלע סאָציאַלע רעפאָרמען שטעלן זיך אָפּ נישט ביי קיין אַבסאָלוטער לאָגישער גאַנצקייט אָדער אַריטמעטישער פּינקטלעכ־קייט, נור ביי א פונקט, ווו זיי האָבן דורכגעפירט די אַרבעט אויף אַזויפיל, כּדי צו האָבן דערגרייכט דעם ציל. ביי אַן אָרע־מער פרוי איז דער חילוק צווישן א פונט א וואָך אַן ערנסטע פראַגע, מחמת א שילינג איז ביי איר א גרויסע סומע געלט, אָבער א פרוי וואָס האָט צוואַנציק פונט א וואָך, וואָלט זיך נישט גע־מישט אין קיין ציווילן קריג דערפאַר, וואָס אַן אַנדער פרוי האָט צוואַנציק גינעס. זי וואָלט נישט געפילט דעם אונטערשיד. דערי־בער דאַרפן מיר זיך נישט פאָרשטעלן אזא געזעלשאַפטלעכן צו־שטאַנד, ווי מיר זאָלן רופן פּאָליציי, אויב עמיץ וועט פאַרדינען פּעס מער געלט דירך דעם וואָס ער זינגט לידער אָדער פאַר־
ע

קויפט בלומען, הגם מיר וועלן מסתמא אָנהויבן באטראַכטן אזא האַנדלונג פאר אזוי נידריק און נישט דזשענטלמעניש, אז אפילו די אומפארשעמטסטע פרוי וועט עס נישט וואַגן צו טון עפנטלעך. אזוי לאַנג ווי מיר וועלן געוועזן אלע גלייך רייך, אזוי אז יעדנס טאָכטער זאָל קאָנען הייראטן וועמעס עס איז זון און עס זאָל דערביי נישט עקזיסטירן קיין פראגע פון יחוס און „זיינס גלייכן", אָדער „אירס גלייכן" וואָלטן מיר געווען צופרידן און ביי דער צעטיילונג פון דער נאַציאָנאַלער הכנסה וואָלטן מיר זיך נישט געדונגען איבער האַלבע פענעס. צוליב אָט דעם אַלעם מוז גלייכהייט אין הכנסות בלייבן א פונדאַמענטאַלער פּרינציפּ אויף וועלכן עס איז אָנגעזעענער ענדערונג מען וואָלט שטרענג נאָכגעפאָרשט די סיבות און אויב מען וואָלט בכלל טאָלערירט, וואָלט מען עס געטון מיט אָפענע אויגן. עס זענען גאָר נישטאָ קיין גרענעצן אין די מעגלעכקייטן, וואָס עס זענען פאראַן דאָס אלצדינג דורכצופירן.

פון דעם אָבער איז נאָך נישט געדרונגען אַז צו די קלוגע איינפאַלן און פּלענער פון סאָציאַליזם איז בכלל נישטאָ קיין גרע־נעצן: צום ביישפּיל. דער פּראָצעס פון סאָציאַליזירן די אינדוס־טריע און אין איבערנעמען די פּריוואַטע אָנגעשטעלטע פאר רע־גירונג־אָנגעשטעלטע. מיר וואָלטן נישט געקאָנט נאַציאָנאַליזירן אַלץ, ווען מיר וואָלטן אפילו געווען משוגע צוליב נאַציאָנאַלי־זאציע און מיר וואָלטן עס אזוי שטארק געוואָלט. עס וועט קיינמאָל נישט קומען אזא וואָך, אין וועלכער די זונטיק־צייטונ־גען זאָלן מעלדן, אז אין גרויס־בריטאַניען איז פאָריקן מיטוואָך עטאַבלירט געוואָרן סאָציאַליזם און צוליב אָט דער געלעגנהייט, האָט די קעניגין געטראָגן א רויטן זיידענעם שאַרף פארשפּילעט ביים אַקסל מיט א בראָש באַזעצט מיט רובינען, וואָס איז צוגע־גרייט געוואָרן פאר אירצטוועגן אלס א געשאַנק פונם דריטן אינ־טערנאַציאָנאַל און אויף דער בראָש איז געווען אַ פּאָרטרעטל פון קארל מאַרקס מיט דער בארימטער מאָטאָ: „פּראָלעטאַריער פון אלע לענדער פאראייניקט אייך". עס איז א סך גיכער מעגלעך, אז אין דער צייט ווען נאַציאָנאַליזאַציע וועט שוין זיין די טעגלע־

כע אָרדנונג אין א פּריוואַטער אונטערנעמונג — אָן אויסנאַם וועט מען רעדן מכּוח סאָציאַליזם (וואָס איז א שלעכטער נאָמען פאַרן געשעפט) ווי פון א משוגענער רעליגיע, קיין זאך ווערט נישט געטון און א סך שטערן דערצו אַזעלכע מענטשן וואָס באַגרייפן נישט, אז אלץ קאָן נישט געטון ווערן אויף דער מינוט

LXXVII

סובסידיעס פאַר פּריוואַטע אונטערנעמונגען

בעת מיר וועלן נאַציאָנאַליזירן די גרויסע אינדוסטריעס, וועלן מיר וואַרשיינלעך מוזן איבערלאָזן אַ גרויסן טייל פון די דעטייל-הענדלער זיי זאָלן זיך פאַרנעמען מיט דער אַרבעט פון קליינינקע צעטיילונגען, כמעט אויפן אייגענעם אופן, ווי זיי טוען עס היינט מיט דעם אויסנעם, וואָס מיר וועלן זיי קאָנען קאָנטראָלירן ב,נגע די פּרייזן, אַזוי ווי עס טוען די טראַסטן. און מיר פון אונדזער זייט וועלן זיי געבן די מעגלעכקייט צו לעבן בעסער, ווי עס גיבן זיי די ווירטסלייט די קאַפּיטאַליסטן און אויך באַפרייען זיי פון דער אייביקער מורא פאַר באַנקראָט, וואָס איז נישט קיין זעלטנהייטביים איצטיקן סיסטעם. מיר וועלן נאַציאָנאַליזירן די מינעס, אַ סך פריער ווי די קליינשטעטלדיקע קוזשניע און מאַכן פון דעם שמיד אַ פאָלקס-באַאַמטן. מיר וועלן האָבן נאַציאָנאַלע און מוניציפּאַלע ליפערונגען פון עלעקטרע, וואָס מיר וועלן איינפירן פון הויז צו הויז, אַ סך פריער איידער מיר וועלן זיך אַריינמישן אין דער אַרבעט פון אינדיווידועלע אַרטיסטן, פאַכמענער און וויסנשאַפטלעכע אַרבעטער, וועלכע וועלן זיך באַנוצן מיט דערדאָזיקער קראַפט, שוין נישט רעדנדיק מכּוח די דינסטמיידלעך, וואָס אַרבעטן מיט אַן עלעקטרישע באַרשט. מיר וועלן נאַציאָנאַליזירן ערד און גרויסע פאַרמעס און גלייכ-צייטיק נישט באַריר[ן] די עלעגאַנטע פרוכט-פאַרמעס און קיך-

גערטנער און שוין לאַנג נאָכדעם, ווי דער היינטיקער קאַפּי־טאַליזם, וועט זיין פאַרשוווּנדן אַ סך אַבסאָלוטער ווי היינט איז פאַרשוווּנדן דער פעאָדאַליזם, — וועלן נאָך אפשר זיין מער פּרויען און מענער, וואָס וועלן אַרבעטן אין זייערע אייגענע פּריוואַט־געשעפטן, ווי עס איז מעגלעך אונטער אונדזערע איצטיקע שקלאַפישע באַדינגונגען.

צוליב דער נאַציאָנאַליזאַציע פון די בענק וועלן זיין זייער לייכט צו פירן פּריוואַטע געשעפטן אונטערן סאָציאַליסטישן סיסטעם ביז אַ געוויסער מאָס, און וואָס וועט זיין „באַקוועם״ און פּאַקטיש וועט שטאַרק רייצן מענטשן צו פירן פּריוואַט־געשעפטן. אויב זיי וואָלטן געהאַט גרעסערע הכנסות פון דער באַשטימטער אָנגענומענער מאָס, וואָלט מען געקאָנט אַרויפלייגן שטייערן און אַזוי אַרום אויסגלייכן זיי. נור די צרה וועט אפשר זיין גאָר פּאַרקערט: דאָס הייסט, די מענטשן אין פּריוואַטע געשעפטן וועלן אפשר זיין ווי דער גרעסטער טייל זענען היינט אָרעמער ווי, ווען זיי וואָלטן געווען באַשעפטיקט ביי פאָלקס־אַרבעט. אויב מען מאַכט פאַרמעגנס היינטיקע צייטן אין פּריוואַט־געשעפטן איז עס נור צוליב דעם וואָס מען באַשעפטיקט דאָרט אַרבעטער, וועלכע קאָנען נישט עקזעסטירן, סיידן זיי גיבן צושטייער צו די פּראָדוקטן פונם לאַנד און קאַפּיטאַל און זיי מוזן אָדער אויס־גיין פאַר הונגער אָדער אַרבעטן פאַר די ווירטסלייט און קאַ־פּיטאַליסטן פאַר אַ סך ווייניקער, ווי זייער אַרבעט ברענגט אַריין. אָבער ווען יעדער איינער וואָלט געקאָנט באַקומען אַן אַרבעט אין איינע פון די נאַציאָנאַליזירטע אינדוסטריעס און זיי וואָלטן באַקומען אַן הכנסה, וואָס וואָלט איינגעשלאָסן זיין אָדער איר טייל רענטע פון דער נאַציאָנאַליזירטער ערד און אַ טייל פון די פּראָצענטער פון דעם נאַציאָנאַליזירטן קאַפּיטאַל, וואָלט קיין שום פּריוואַטער אַרבעטסגעבער נישט געקאָנט צווינגען וועמען עס איז צו אַרבעטן פאַר זיינעטוועגן פאַר קלענער שכירות ווי ער קאָן באַקומען ווען ער איז באַשעפטיקט ביי פאָלקס־אַר־בעט; דעריבער וואָלט פּריוואַט־באַשעפטיקונג נישט געקאָנט ברענגען קיין אָרעמקייט און דער סוחר וואָלט פּאַקטיש אונטער־געגאַנגען, סיידן ער וואָלט געווען אַזוי קלוג און אַזוי נוצלעך

אַז עס וואָלט אים געלונגען צו ווירקן אויפן פּובליקום אַז ער זאָל אים גוט באַצאָלן פאַר זיינע פּראָדוקטן אָדער לייסטונגען, אָדער ער וואָלט גאָר געווען צופרידן צו אַרבעטן אויף זיין אייגענעם שטייגער און צו פאַרדינען ווייניקער ווי ער וואָלט געקאָנט ווען ער וואָלט אַרבעטן אין אַ וואָסערן עס איז נאַציאָנאַלן אנשטאַלט פונם ערשטן בעסטן געסל. כדי זיינע הכנסות זאָלן זיך אויסגלייכן מיט די נאַציאָנאַלע הכנסות, וואָלט ער געקאָנט פאָדערן און אויך באַקומען סובסידיעס פון דער רעגירונג. לאָמיר נעמען אַ גאַנץ קליינעם ביישפּיל: אין אַ פאַרוואָרפן שטעטל אָדער אַ טאָל, ווו עס וואָלט נישט געווען גענוג מסחרים, אַז עס זאָל זיך לוינען צו צאָלן פאַר ברענגען אדער איבערפירן זאַכן וואָלט די רעגירונג אָדער די לאָקאַלע אויטאָריטעטן אפשר געפונען, אַז דער עקאָנאָמישסטער און דער פאַרשטענדלעכסטער פּלאַן וואָלט געווען צו צאָלן אַ פאַרמער אָדער אַ קרעמער אָדער אַ בעל-אכסניה קאָנטריבוציע לגבי די הוצאות, ער זאָל האַלטן אַן אויטאָבוס, וואָס זאָל דורכפירן דידאָזיקע אַרבעט פאַר אַט דערדאָזיקער געגנט.

אין גרויסע מסחרים האָט דערדאָזיקער פּראָצעס, ווי מיר האָבן שוין פריער געזען, שוין אָנגעהויבן זיך. ווען טרייד-יוניאָניזם האָט באַשטימט די שכירות פון די מינעס-אַרבעטער אויף אַזאַ פּרייז, אַז די אייגנטימער פון די מאגערע מינעס האָבן נישט געקאָנט ווייטער אַרבעטן, און הגם זיי זענען געטרייע קעגנער פונם סאָציאַליזם, האָבן זיי פאַרלאַנגט און טאַקע באַקומען אַ סובסידיע פון אַ קאָנסערוואַטיווער מלוכה פון 10,000,000 פונט, כדי צו האָבן די מעגלעכקייט צו דערליידיקן דעם ענין אַזוי, אַז ביידע צדדים זאָלן זיין צופרידן. אָבער עס איז געווען מער ווי לעכערלעך אַרויפצולייגן אַ שטייער אויף דער גאַנצער באַפעלקערונג, אַז עטלעכע מאגערע קוילן-מינעס זאָלן ווייטער פונקציאָנירן און דורך דעם אָנהאַלטן אַזעלכע אומגעהויערע פּרייזן פאַר קוילן, בעת אין אַלגעמיין, האָבן די אייגנטימער פון אַלע אַנדערע מינעס גאַנץ גוט געקאָנט צאָלן אַן אַרבעטס לוין אַז די אַרבעטער זאָלן קאָנען לעבן ווי מענטשן און דאָס איז

דאָך געווען אַלץ, וואָס די טרייד-יוניאָנס האָבן פאַרלאַנגט. מען האָט אויפגעהערט צו געבן די סובסידיעס איז אויסגעבראָכן אַ שרעקלעכער לאָקאַוט. דאָס אַלץ וואָלט מען געקאָנט אויסמיידן, ווען מען וואָלט נאַציאָנאַליזירט די קוילן-מינעס און אַזוי אַרום האָבן די מעגלעכקייט צו צאָלן לייטישע שכירות און גלייכצייטיק קלענער מאַכן די פּרייזן פון קוילן פאַר דער באַפעלקערונג. נאָר אַלנפאַלס, נישט מכוח דעם וויל איך דערווייל רעדן. מיר ווילן בלויז באַמערקן, אַז די קאַפּיטאַליסטן אַליין האָבן איינגעפירט די סאָציאַליסטישע פּראַקטיק פון געבן סובסידיעס פאַר פּריוואַטע מסחרים, אויב זיי טראָגן נישט איין געניג פּראָפיט, און צו שטיצן די, וואָס זענען באַשעפטיקט מיט זיי, ווייל זיי זענען צו נוצלעך, אַז מען זאָל זיי לאָזן אונטערגיין. דסאָדאָזיקע בייס, מוז איך אייך פאַרבייגייענדיק זאָגן, איז נור ביי אין שייכות מיט געוויינטלעכע אינדוסטריעס. וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען, בילדונג, רעליגיע, אַ פּאָפּולערער צוזאָץ פון זעלטענע ביכער און בילדער, עקספּלאָרער, נסיעות קיין אויסלאַנד און דאָסגלייכן זענען כמעט אַלע טיילווייז אָפּהענגיק פון סובסידיעס מצד דער מלוכה, נור זיי טראָגן אַן אַנדער נאָמען.

נאָך מער, די קאַפּיטאַליסטן פאָדערן שוין היינט גאַנץ אָפן מען זאָל זיי געבן סובסידיעס אָנצוהויבן פּריוואַטע אונטערנעמונגען. די עראָפּלאַן-געזעלשאַפטן למשל, האָבן עס גענומען ווי אַ זעלבסטפאַרשטענדלעכע זאַך, אַז די מלוכה זאָל זיי העלפן, פּונקט ווי זי האָט געהאָלפן דער פאַרב-אינדוסטריע אין דער מלחמה-צייט (וואָס זי האָט שפּעטער באַדויערט). דאָס וויל איך אייך דאָ ספּעציעל אָנווייזן, כּדי איר זאָלט זען די פאַלשקייט פונם קאַפּיטאַליסטישן פּרינציפּ וועגן סובסידיעס פאַר פּריוואַטע אונטערנעמונגען אויפצוהאַלטן אונדזערע אינדוסטריעס; אָבער יאָ סובסידיעס אָדער נישט סובסידיעס — שטייערן לייגט מען סיי-ווי-סיי אויף אונדז אַרויף כּדי די אונטערנעמונגען זאָלן זיין וואָס ווייניקער ריזיקאַליש. און די פּראָפיטן און די פּרייזן זאָלן בלייבן פּונקט אַזוי הויך ווי פריער. אויף אַזאַ אופן באַרויבן זיי אייך טאָפּלט. לאָגיש קאָנען זיי זיך נישט אָקעגנשטעלן (הגם זיי

טוען עס) ווען די אַרבעטער פֿאַרלאַנגען, אַז די מלוכה זאָל זיי גאַראַנטירן אַ לוין, פֿון וואָס מען זאָל קאָנען לעבן, פּינקט אַזוי ווי מ׳האָט זיי גאַראַנטירט פּראָפֿיטן און צו האַלטן הויך די פּרייזן פֿאַר זייערע באַלעבאַטעם.

ווען סאָציאַליזם וועט שטיין אויפֿן אָרדנונג וועלן דידאָזיקע קאַפּיטאַליסטישע עקספּלאָאַטאַציעס פֿונם שטייערצאָלער האָבן צוגעגרייט געגוג ביישפּילן אין שייכות מיט באַשטימען סובסידיעס פֿאַר עקספּערימענטאַלע פּריוואַט־אונטערנעמונגען פֿון נייע אינדוסטריעס אָדער דערפֿינדונגען, נייע מעטאָדן אָדער ווי אינם פֿאַל מיטן צושטעלן סחורות אין שטעטל אַריין, ווו מען מוז זען, אַז עמעצן זאָל לוינען אונטערצונעמען דידאָזיקע אַרבעט, וואָס לוינט זיך נאָך דערווייל נישט צו נאַציאָנאַליזירן. פּאַקטיש וועט דאָס זיין זייער אַן אינטערעסאַנטער טייל פֿונם סאָציאַליזם פֿאַר געניטע סוחרים. דירעקטע און אַפּסאָלוטע נאַציאָנאַליזאַציע וועלן מערסטנס זיין אָפּהענגיק פֿון אַ גוט איינגעאָרדנטער לייסטונג־רוטינע.

עס זענען דאָ סאָציאַליסטישע דאָקטרינערן, וואָס וועלן זיין שאָקירט פֿונם פֿאָרשלאַג, אַז אַ סאָציאַליסטישע רעגירונג זאָל נישט נור טאָלערירן פּריוואַטע אונטערנעמונגען, נור נאָך פֿינאַנציעל אונטערשטיצן זיי. אָבער דער חוב פֿון די סאָציאַליסטישע פֿירער איז נישט אונטערצודריקן פּריוואַטע אונטערנעמונגען נור צו שאַפֿן און אויפֿצוהאַלטן גלייכהייט אין הכנסות. דאָס אויסטוישן פּריוואַטע אונטערנעמונגען אויף פֿאָלקס־אינסטיטוציעס איז נור איינס פֿון אַ סך מיטלען צום ציל; און אויב עס זאָל למשל זיין נענטער צום ציל דורך פּריוואַטע אונטערנעמונגען, וועט אַ סאָציאַליסטישע רעגירונג טאָלערירן פּריוואַטע אונטערנעמונגען, געבן סובסידיעס פֿאַר פּריוואַט־אונטערנעמונגען, אָדער דערציען פּריוואַטע אונטערנעמונגען. דער אמתר סאָציאַליזם וועט זיין עלאַסטישער און מער טאָלעראַנט איידער דער קאַפּיטאַליזם, וואָס וואָלט איבערגעלאָזט יעגע געגנטן, ווו דער מסחר איז צו שוואַך אַז עס זאָל זיך לוינען אַ פּריוואַט־אייגנטימער פֿון אַן אויטאָ־

בוס, איבערצופירן און צוברענגען זאַכן פאַר די אייגנווינער, אָן
אָן אויטאָבוס.

פאַרצייכנט אייך יעדנפאַלס, אַז קוים וועט אַ פּריוואַט-עקספּערימענט און ביזנעס האָבן באַקומען דאָס געלט פון דער מלוכה און עס וועט אים אָפּגליקן צו גרינדן אַ נייע אינדוסטריע אָדער דורכצופירן אַ נייע מעטאָדע אָדער אַ דערפינדונג אַלץ אַ טייל פון די נאַציאָנאַלע פּראָדוקציעס און לייסטונגען, וועט מען עס דערנאָך נאַציאָנאַליזירן און מ׳וועט איבערלאָזן דעם פּריוואַטן אונטערנעמער ווייטער צו פאַרוואַלטן מיט זיין אייגנטלעכער אַרבעט פון מאַכן פרישע עקספּערימענטן און אַנטדעקן נייע לייסטונגען, אַנשטאָט דעם ווי מ׳טוט ביז איצט ווען עס שפּרודלט מיט די פּראָפיטן פון אינדוסטריעס, וואָס זענען נישט מער עקספּערימענטאַל. עס איז נאָך מיט יאָרן צוריק למשל, געווען נאַריש איבערצולאָזן די אייזנבאַנען אין די הענט פון פּריוואַטע געזעלשאַפטן, אַנשטאָט זיי צו נאַציאָנאַליזירן. דערצו נאָך, ווען אפילו דער שטייפסטער ביוראָקראַט, וואָלט נישט געקאָנט זיין אַזוי אַבסאָלוט רעאַקציאָנער, אומדערטרעגלעך און אָבסטרוקטיוו ווי עס איז דער גרעסטער טייל פון אונדזערע פּרעטענדירנדיקע אייזנבאַן-דירעקטאָרן. אַלץ, וואָס מען דאַרף וויסן מכּוח דער אייזנבאַן-באַוועגונג כּדי זי צו קאָנען נאַציאָנאַליזירן, ווייסט מען שוין פון לאַנג. אָבער די עראָפּלאַן-אינדוסטריעס האַלטן נאָך אַלץ אין מאַכן עקספּערימענטן און מען מעג זיי באַהאַנדלען, ווי פּריוואַטע אונטערנעמונגען, וואָס דער שטאַט שטיצט זיי, ביז זייער פּראַקטיק וועט זיין אַזוי גוט אַוועקגעשטעלט און אַזוי גלאַטיק, ווי די אייזנבאַן-פּראַקטיק.

ליידער ווערט דאָס אַזוי ווייניק פאַרשטאַנען, אַז די קאַפּיטאַליסטן פּרוּוון איצט ווירקן אויף דער קאָנסערוואַטיווער רעגירונג דורך זייערע אַגענטן, אַרבעטסגעבער און פינאַנסיסטן, אַז זי זאָל זיי העלפן פינאַנציעל, אויפן שטייערצאָלערס חשבון און נישט אומקערן אפילו דעם שטייערצאָלער קיין פּראָצענט פון דעמדאָזיקן געשעפט. די 10,000,000 פונטיקע סובסידיע למשל, וואָלט מען געוויס געדאַרפט געבן די קוילן-אייגנטימער נאָר אויף

אַ משכן, דאָס הייסט, זיי זאָלן פאַרזעצן די מינעס. און פאַר יעדער 100 פונט וואָס די מלוכה האָט באַשטימט פאַר פּריוואַטע אונטערנעמונגען, האָט זי געדאַרפט פאָדערן אַן אַקציען־פאַרזיכערונג. אויב נישט, וועט אויסקומען, אַז טאָמער וויל די רעגירונג, ווען עס איז נאַציאָנאַליזירן די מינעס, וועט מען פון איר פאָדערן אַ קאָמפּענסאַציע פאַר איר אייגענעם קאַפּיטאַל; און הגם דאָס, ווי מיר האָבן שוין פריער געזען, מאַכט נישט אַזוי שטאַרק אויס, איז עס אָבער זייער וויכטיק, אַז דער שטאַט זאָל ווייניקסטנס האָבן אַ קאָנטראָל. צו געבן אָן שום באַדינגונגען פּריוואַטע ריזיקאַנטן אַ מתּנה פון די פאָלקס־געלטער — הייסט באַרויבן די שאַצקאַמער און פּלינדערן דעם שטייערצאָלער.

איר פאַרשטייט אַלזאָ, אַז דער חילוק צווישן אַ קאַפּיטאַליסטישער רעגירונג און אַ סאָציאַליסטישער ליגט נישט אין דעם צי מען זאָל טאָלערירן נאַציאָנאַליזאַציע; מחמת קיינער פון זיי וואָלט זיך נישט געקאָנט באַגיין איין טאָג אפילו אָן דעם; עס גייט נור אין דעם, ביז ווי ווייט זאָל מען עס דערלאָזן און ווי גיך זאָל מען עס אונטערשטופּן. קאַפּיטאַליסטישע מלוכות קוקן אויף נאַציאָנאַליזאַציע און מוניציפּאַליזאַציע, ווי אויף צרות, וואָס מען דאַרף זען באַגרענעצן צוזאַמען מיט נישט קיין פּראָפּעטירנדיקער קאָמערציעלער אַרבעט און דאָס פון וואָס מען קאָן פּראָפּיטירן זאָל מען איבערלאָזן פאַר די פּראָפּיטירער. ווען זיי דאַרפן אַמאָל האָבן ערד אויף עפּעס אַן עפנטלעכן צוועק, פאַרקויפן זיי עס דערנאָך, ווען זיי ברויכן עס נישט מער, צו פּריוואַטע פּערזאָנען, און דאָס געלט גייט אויף צו פאַרקלענערן די הכנסה־שטייערן און דערווייל ווערט אַ שטיק נאַציאָנאַלע ערד אַ פּריוואַט־אייגנטום און די אומפאַרדינטע פאַרמעגנס פון די הכנסה־שטייערצאָלער ווערן פאַרגרעסערט צוליב דעם, וואָס זיי צאָלן קלענערע שטייערן. סאָציאַליסטישע רעגירונגען ווידער באַמיען זיך אָפּצוקויפן לאַנד פאַר דער נאַציע אַזוי פיל און אַזוי גיך ווי עס לאָזט זיך נור אויפן חשבון פון די קאַפּיטאַליסטן און זיי שטעלן זיך שטרענג קעגן פאַרקויפן לאַנד צו פּריוואַטע מענטשן. אָבער זיי ווערן אָפט צוריקגעהאַלטן און אפילו אָפּגע-

שטופּט צוריק, פּונקט ווי ס'איז געווען מיט די רוטישע סאָוויעטן, וואָס האָבן זיך געמוזט עקשנותדיק כּסדר און ענערגיש באַנוצן מיטן לאַנד און קאַפּיטאַל. אויב די רעגירונג נעמט אַן אַקער פּרוכטבאַר לאַנד אָדער אַ טאָן אָפּגעשפּאָרטן איינהאַלט (קאַפּיטאַל) וואָס עס איז נישט גרייט גלייך צו קולטיווירן אָדער שפּייזן פּראָדוקטיווע אַרבעט דערמיט; דאַן מוז זי עס ווילנדיק אָדער נישט ווילנדיק צוריק פאַרקויפן צו פּריוואַטע מענטשן און אַזוי אַרום צוריק האַלטן אַ שטיק צום סאָציאַליזם, וועלכן זי האָט אונטערגענומען נישט זייענדיק גרייט דערצו. בעת דער מלחמה, ווען די פּריוואַטע אונטערנעמונגען האָבן גורם געווען, מען זאָל אופן בעלגישן פּראָנט אויסהרגענען אָן אַ שיעור פון אונדזערע יונגע סאָלדאַטן, ווייל מען האָט זיי נישט צוגעשטעלט גענוג געווער, מען האָט פּשוט איבערגעלאָזט די אַרמעע אָן קוילן, האָט מען געמוזט אָנהויבן אַרבעטן די אַמוניצי'ע אין נאַציאָנאַלע פאַבריקן. נאָך דער מלחמה האָט די קאַפּיטאַליסטישע מלוכה פון 1918 פאַרקויפט דידאָזיקע פאַבריקן אַזוי גיך ווי זי האָט נור געקאָנט פאַר אַ שיבוש, נישט רעכנענדיק זיך מיטן פּראָטעסט פון דער לייבאָר-פּאַרטיי. אַ טייל פון די פאַבריקן האָט מען נישט געקאָנט פאַרקויפן, אָדער דערפאַר, וואָס זיי האָבן זיך געפונען אין אַזעלכע אומגינסטיקע ערטער (ווו מען וואָלט זיי געקאָנט באַמבאַרדירן) אָדער, ווייל צוליב דעם וואָס פּריוואַטע אונטערנעמער האָבן געטראַכט, אַז זיי קאָנען אַנדערשוו מאַכן בעסערע געשעפטן, אָדער אפשר דערפאַר, וואָס די פּריוואַטע אונטערנעמער זענען געווען אַזוי שלימזלדיק, נישט אונטערנעמעריש. דאָך, ווען עס איז געקומען אַן אַרבעטער-רעגירונג, האָט זי אויך געמוזט פּרוּוון פאַרקויפן דאָסדאָזיקע „איבערבלייבעכץ" פון דער מלחמה, די פאַבריקן, מחמת עס איז איר נישט געלונגען צו אָרגאַניזירן גענוג נייע פאָלקס-אונטערנעמונגען און געבן זיי באַשעפטיקונג פאַר פרידלעכע צוועקן. דאָס איז געווען נאָך אַן אָביעקטיווע לעקציע, אַז כ'איז אומעגלעך איבערצונעמען לאַנד פון די לאַנד-אייגנטימער אָדער קאַפּיטאַל פון די קאַפּיטאַליסטן נאָר צוליב דעם, ווייל אַזוי צו טון איז סאָציאַליסטיש. הגם מען איז נישט גרייט

עס צו באַנוצן אַזוי, אַז עס זאָל זיין פּראָדוקטיוו. אויב איר וועט יאָ אַזוי טון וועט איר עס מוזן צוריק געבן, אַזוי ווי די מאָסקווער סאָוויעטן זענען געווען געצוווּנגען צו טון. איר מעגט עס נעמען נור דאַן ווען איר קאָנט זיך דערמיט באַלד באַנוצן און איר זענט גרייט אָנצוהויבן אַרבעטן דערמיט באַלד מאָרגן.

ווען ס׳וואָלט אַ בלאָז געטון עפּעס אַ ווינטל פון אַ דער־פאָלגרייכער סאָציאַליסטישער פּראָפּאַגאַנדע און אַ קאַפּיטאַליסטישע רעגירונג וואָלט געצוווּנגען געווען צו קאָנפיסקירן מער אייגנטום ווי זי וואָלט געקאָנט פאַרוואַלטן וואָלט זי גאַנץ מעגלעך גע־צוווּנגען געווען עס צוריק אַרויסצולאָזן (און בכלל נישט אומ־גערן, און מיט טריומפירנדיקע אויסגעשרייען „איך האָב אייך געזאָגט אַזוי״) צו פּריוואַטע אַרבעטסגעבער און אויף אַ סך ער־גערע באַדינגונגען פאַר דער נאַציע, ווי די, וואס מיר האָבן הייגט.

LXXVIII

ווי לאַנג וועט עס דויערן?

און איצט וועגן דער צייט, ווי לאַנג עס קאָן דויערן ביז די ענדערונג וועט אנטשטיין. אויב מען וועט עס צו לאַנג אָפּליגן, אָדער ארבעטן צו פּאַמעלעך, איז מעגלעך עס זאָל דערווייל אויסברעכן א שרעקלעכע רעוואָלוציע, וואָס עס זאָל שאפן אַזא טרויעריקע גלייכהייט אז — א חוץ די וואָס זענען דערמאָרדעט געוואָרן -- זאָלן אַלע זיין גלייך רויִנירט.

אָבער גלייכהייט וואָס ווערט געשאפן אויף אזא אופן, האלט זיך נישט לאַנג. נור אין א געזונטער הויך־ציוויליזירטער געזעלשאפט מיט א פעסטער רעגירונג, מיט גוט אויסגעארבעט שכלדיק צוזאמענגעשטעלטע געזעצן, קאָן דערגרייכט ווערן און זיך האלטן, א גלייכע הכנסה־צעטיילונג. א שטארקע מלוכה הייסט די וואָס האָט א גרויסע באַצאָלטע ארמעע; פארקערט, דאָס ווייזט סימנים פון מורא. שטארק איז נור א מלוכה, וואָס רופט ארויס די מאָראלישע אנערקענונג פון דער שטאַרקערער מאַיאָריטעט פון פאָלק. כדי דייטלעכער זיך אויסצודריקן, די וועמעס פּאָליציי און אנדערע מלוכה־באַאַמטע עס קאָנען האָפן אויף דער סימפּאַטיע פונם פאָלק און ווען נויטיק אויך אויף זייער הילף. א מלוכה, וואָס האָט נישט דידאָזיקע מאָראַלישע שטאַרקייט, קאָן זיך נישט לאַנג האלטן און קאָן נישט דורכפירן אזעלכע ענדערונגן, ווי די ענדערונג פונם איצטיקן סיסטעם אויף סאָציאַליזם. דאָס דארף,

זיין לאנגע געשעפטלעכע אומאָרדנונגען און פארגרעסערונגען אין דער ציווילער דינסט. זיי מוזן האָבן א גוטע איבערלייגונג און עס איינציקווייז דורכפירן מיט שכל, זיי מוזן זיין נענוג פּאָפּולער, כּדי זיך אוועקצושטעלן אויף א פעסטן באָדן וואָס זאָל זיין צו סאָליד, אז רעגירונגס-ענדערונגען זאָלן זיי קאָנען טרייסלען, ווי א שטייגער אונדזער פּאָסט-סיסטעם אָדער אונדזער קאָמוניזם פון גאסן, בריקן, פּאָליציי, קאַנאַליזאציע און באלייכטונג.

עס איז א גרויסער שאָד, וואָס די ענדערונג קאָן נישט אגטשטיין גיכער, נור מיר מוזן געדענקען, אז ווען משה-רבינו האָט באפרייט די יידן פון זייער שקלאַפעריי אין מצרים זענען זיי געווען אזוי נישט צוגעגרייט צו קיין פרייקייט, אז ער האָט זיי געמוזט לאָזן אַרומוואַנדערן אין דער מדבר גאנצע פערציק יאָר, ביז די וואָס זענען געווען שקלאַפן אין מצרים, זענען שוין כּמעט אלע געווען טויט. די צרה איז דאָן נישט באשטאַנען אין דעם מהלך פון מצרים ביז צום פארשפּראָכענעם לאַנד, וואָס מען האָט לייכט געקאָנט דורכגיין אין משך פון פערציק וואָכן, נור די ענדערונג אין דער לאַגע, און די געוואוינהייטן אין דעם געדאנקען-גאַנג, אין דעם ווידערווילן פון די שקלאפן, וועלכע זענען גוט באהאנדלט געוואָרן און האָבן זיך געפילט זיכער איידער אונטערצוווארפן זיך דעם געפאר און די נויט אלס פרייע ריזיקאנטן. מיר וואָלטן געהאַט די אייגענע צרה, ווען מיר וואָלטן געפרווט ארויפצוווונגען סאָציאַליזם מיט איין מאָל אויף מענטשן, וועלכע זענען נישט דערצויגן געוואָרן צו דעם. זיי וואָלטן אים צעשטערט צוליב דעם, וואָס זיי וואָלטן אים נישט פארשטאנען און אויך נישט געקאָנט ארבעטן אין זיינע אינסטיטוציעס; א טייל פון זיי וואָלטן אים פּשוט געהאסט. דער אמת איז, אז מיר וואנדערן היינט ארום אין דער מדבר צווישן דעם אַלטן קאָמערציאַליזם און דעם נייעם סאָציאַליזם. אונדזערע אינדוסטריעס, אונדזערע כאַראקטערן, אונדזערע געזעצן און אונדזערע רעליגיעס זענען טיילווייז קאָמערציאליזירט, טיילווייז נאציאָנאַליזירט; און די דערגאנצונג פון דער ענדערונג, וועט געשען פּונקט ווי זיי האָבן זיך אָנגעהויבן: דאָס הייסט, אז די נישט אינטעליגענטע פרוי,

וועט אפילו נישט וויסן וואָס עס קומט פאַר. זי וועט אפילו גאָרנישט באמערקן א חוץ דאָס, וואָס טייל אופנים פון לעבן ווערן שווערער און טייל גרינגער, אָדער זי וועט טיילמאָל א זאָג טון, אַז זי ווייסט גאָרנישט וואָסער וועלט עס איז היינט, אָדער אז היינט איז א סך בעסער ווי עס פלעגט צו זיין. און די וועלכע שרעקן זיך פאר דער ענדערונג, קאָנען זיך טרייסטן מיט דער פארזיכערונג, אז עס איז מער געפאר עס זאָל קומען צו פאמעלעך איידער צו גיך, און וואָס מער פוילקייט — מער צרות. עס איז גאַנץ גוט, וואָס מיר וועלכע זענען נישט פּאַסיק פארן סאָציאַליזם, צוליב אונדזער דערציונג, וועלן נישט אייביק לעבן. מיר וואָלטן נור געהאַט א מעגלעכקייט נישט צו פארדאַרבן אונדזערע קינדער, וואָלטן אונדזערע פּאָליטישע אַבערגלויבנס און פאראורטיילן געשטאָרבען מיט אונדז צוזאַמען און דער קומענדיקער דור וואָלט אפשר צעבראָכן די ווענט פון יריחו. צום גליק זענען די סיבות, וואָס מיר קאָנען געווונען דורך סאָציאַליזם פארן פראָלעטאַריאַט, און דער פאקט אז פּראָלעטאַרישע עלטערן זענען א ריזיקע מאַיאָריטעט אין דער ווילער-טעריטאָריע, וועט אפשר זיין די סיבה מען זאָל ווענדן די מאָראַל און די בילדונג אַלץ מער און מער לטובות דער באוועגונג צום סאָציאַליזם.

איך האָב בכיוון אויסגעמיטן נישט אויסצונוצן וועלכן עס איז מאָראַלישן דרוק אויף דער עפנטלעכער מיינונג קעגן עקאָנאָמישער אייגנוציקייט. עס איז נישטאָ קיין שום ספק, אז דאָס וועט זיין א טייל פונם נאַציאָנאַלן געוויסן ביים סאָציאַליזם פּונקט ווי אונטער קאַפּיטאַליזם. קינדער ווערן געלערנט צו דענקען, אַז דערפאָלג אין לעבן הייסט האָבן מער געלט פון אנדערע און נישט אַרבעטן דערויף. און איך ווייס ווי שווער עס וועט אייך זיין צו גלויבן, אז די עפנטלעכע מיינונג קאָן זיך איינגאַנצן ענדערן. איר האָט אפשר באמערקט, אז מענטשן קלויבן היינט צו טאָג אויך נישט תמיד אויס דווקא אזא באשעפטיקונג, ביי וועלכער מען קאָן צומערסטן פארדינען. זיי וואַרפן טיילמאָל אוועק איינטרעגלעכע ארבעט און הונגערן ביי דעם, וואָס איז זיי מער צום הארצן, פונדעסטוועגן, קוים האָבן זיי איינמאָל אָנגענומען

די ארבעט, וועלן זיי תמיד פּרוּוון אַרויסבאַקומען פון איר ווי־
פיל זיי קאָנען נור, און וואָס מער זיי קאָנען ארויסבאקומען אלץ
שטארקער האַלט מען פון זיי. איך נעם אלזאָ אָן, אז זיי וועלן
ווייטער אויך אזוי טון, אויב זיי וועלן נור קאָנען (היינט האָבן
בלויז געציילטע מענטשן, די פרייהייט דאָס צו טון), הגם איך
קאָן מיר פאָרשטעלן, אז אין א סאָציאַליסטישער וועלט אין דער
צוקונפט, אויב עמעץ וועט פּרוּוון אויסנוצן די שכנים עקאָנאָמיש
וועלנדיק זיין עקאָנאָמיש פּריווילעגירט פון דער גאַנצער געמיינ־
דע, וועט עס מסתמא באטראכט ווערן פאר אזא מיאוסן טאַט,
אז קיינער וועט עס נישט קאָנען טון, סיידן ער זאָל פארלירן
זיין שטעלונג אין דער געזעלשאַפט, פונקט ווי היינט א פּראָפעס־
יאָנעלער קאָרטן־שפּילער.

LXXIV

סאָציאַליזם און פרייהייט

די מורא פאר סאָציאַליזם וואָס טייל נערוועישע מענטשן האָבן, ווייל זיי פארשטייען אים נישט, מיינענדיק אַז ביי אַ סאָציאַליסטישן סיסטעם וועלן זיין צופיל געזעצן און אז אונדזער יעדער באוועגונג אין לעבן, וועט רעגולירט ווערן פון דער פּאָליציי — לייגט זיך שוין גיכער אייפן שכל ווי די שרעק פון אומוויסנדיקע מענטשן, וואָס מיינען אז סאָציאַליזם וואָלט געהייסן דער סוף פון אַלע געזעצן בכלל, דערפאר וואָס אונטערן קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם, זענען מיר געווען געצוווּנגען צו שאַפן אזעלכע באגרענעצונגען, וואָס וואָלטן אונטער אַ סאָציאַליסטישער נאַציע נישט געהאַט קיין שום זין, פשוט כדי אָפּצוראַטעווען דעם פּראָלעטאַריאַט פון אונטערגאַנג אָדער ווייניקסטנס פון עקסטרעמען, וואָס וואָלטן זיי דערוועקט צו אויפשאַנדן.

אָט האָט איר א ביישפּיל: מיינער א פריינט האָט באשעפטיקט עטלעכע מיידלעך אין אַן אַרטיסטישן מסחר, קעגן וועלכע עס איז נישט געווען גענוג קאָנקורענציע, וואָס זאָל אים צווינגען צו אַרבעטן מיט די מיידלעך שווער. האָט ער געדונגען אַ פיין הויז ביים טייך ריווער, זייער שיין דעקאָרירט מיט „מאָריס־טאַפּעטן" אין אזוי איינגעאָרדנט, אז די מיידלעך האָבן געקאָנט באַקומען זייער טיי אין די שטובן, ווי זיי האָבן געאַרבעט, דערצו גאַנץ באקוועם שיער נישט ווי אינדערהיים, און אַלץ איז זיך געגאַנ-

גען כשורה, ביז אין א געוויסן טאָג איז אריינגעקומען א געוויסער הער און האָט זיך פאָרגעשטעלט פאר מיין פריינט, אַלס פאבריק-אינספעקטאָר. ער האָט זיך ארומגעקוקט שטאַרק פארוואונדערט און א פרעג געטון:

— ווו אַרבעטן די פרויען.

— דאָ, — האָט מיין פריינט געענטפערט מיט א באַרעכ-טיקטן שטאָלץ אין דער זיכערקייט, אז דער אינספעקטאָר האָט נאָך קיינמאָל פריער נישט געזען אזא פיין-איינגעאָרדנטע פאַבריק.

דער אינספעקטאָר אָבער טוט א פרעג:

— ווו איז די קאָפּיע פון די פאַבריק-געזעצן, וואָס איר זענט לויטן געזעץ מחויב אויפצוהענגען אויף די ווענט אזוי, אז אייערע אָנגעשטעלטע זאָלן עס האָבן פאַר די אויגן.

— איך בין זיכער, אז איר דערוואַרט נישט איך זאָל אויפהענגען אזא מין פאַסקודסטווע אויף דער וואַנט פון א שטוב, וואָס איז אייסגעשטאַט ווי א סאלאָן? —האָט מיין פריינט געזאָגט. מאלט אייך אויס, אז דידאָזיקע טאַפּעטן זענען פון מאָריס-פאַפּיר און איך קאָן נישט מאכן קיין תל דערפון דורך אויפקלעפּן דע-רויף אזא מין פלאַקאַט.

— איר וועט שטרענג באשטראָפט ווערן. — האָט געענט-פערט דער אינספעקטאָר — נישט נור פאר דעם וואָס איר האָט נישט אויפגעקלעפּט די רעגולאַמינען, נור פאר דעם וואָס איר טאַפּעצירט די ווענט פון אייער פאַבריק, וועלכע דאַרפן לויטן געזעץ גאָר פון צייט צו צייט אָפּגעקאַלכט ווערן.

— כאַפּט עס דער רוח! —האָט מיין פריינט אויסגעשריגן— איך וויל אז אָט דער פלאַץ זאָל אויסזען שיין און היימיש. איר פארגעסט, אז די מיידלעך אַרבעטן נישט תמיד, זיי טרינקען דאָ זייער טיי אויך.

— דערפאַר וואָס איר האָט דערלויבט אייערע אָנגעשטעל-טע צו טרינקען טיי אין דער אייגענער שטוב, ווו זיי אַרבעטן זענט איר באַגאַנגען נאָך א פארברעכן — האָט דער אינספעק-טאָר געזאָגט. איר האָט געבראָכן דעם פאבריקס-געזעץ.

איבערלאָזנדיק מיין פריינט ווי א קרימינעלן פאַרברעכער, וואָס מען האָט אים געכאַפּט ביידער מעשה איז דער אינספּעקטאָר ארויסגעגאַנגען.

צופעליק איז דער אינספּעקטאָר געווען א קלוגער מענטש. ער איז נישט געקומען מער, די שטראָפן זענען נישט אויסגעפירט געוואָרן, די מאָריס-טאַפּעטן זענען געבליבן און מען האָט ווייטער דאָרט געטרונקען טיי. נור דער אינצידענט באַווייזט אייך אויף ווי ווייט מיר זענען ביים קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם באַרויבט פון פּערזענלעכער פרייהייט צו טון גוטס, פּונקט ווי שלעכטס. דאָרט ווו עס האָט א שייכות מיט פרויען, איז עס אן אָנגענומענער כלל, אז זיי מוזן מער באשיצט ווערן פון מענער (ווי מענער וואָלטן א שטייגער געווען פרייער אין די פאַבריקן ווי פרויען) און צוליב דעם זענען די געזעצן לגבי זיי א סך שטרענגער. אַזוי אז פרויען איז אָפּטמאָל שווער צו באַקומען אַרבעט דאָרט ווי מענער זענען פאַסיקער. א חוץ וואָס די פאַבריקס-אינספּעקטאָרן זענען דאָ די קאָמיסיאָנערן פון דער אינלענדישער-שאַץ-קאַמער, פרעגן זיי זיך אויס מכּוח אייערע פאַרדינסטן און אָן אָפּטמאָל זענען זיי גורם איר זאָלט פאַרדינען ווייניקער. די שול-אינספּעקטאָרן ווערן די באַלעבאַטים איבער אייערע קינדער. די אינספּעקטאָרן פון דער לאָקאַלער מלוכה באַפעלן אייך צו בויען, מאַכן די קאַנאַליזאַציע און אנדערע באַדערפעניש אין אייער הויז, נישט ווי אייך געפעלט, נור ווי זיי, די באַאַמטע פון אָרעם-געזעץ, די באַאַמטע פונם געזעץ וועגן שטיצע פאַר אַרבעטסלאָזע, די סאַניטאַר-אינספּעקטאָרן און נאָך אַזעלכע, וואָס איך קאָן גראָד אין דער רגע נישט געדענקען. און די טענדענץ זייערע איז צו האָבן אַלץ מער און מער אַזעלכע, פּונקט ווי מיר ווערן אַלץ ווייניקער טאָלערירט צו די באַליידיקונגען פון אונדזער קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם. נור אויב איר וועט זיך בעסער ארייַנטראַכטן, ס׳הייסט שטודירן דאָסדאָזיקע אַריינמישן זיך אין אַלצדינג וואָס האָט א שייכות מיט אונדזער פרייהייט, וועט איר זען אז אין דער פּראַקטיק האַלטן זיי זיך אָפּ נישט ארייַנצוקריכן יענעם אין דער נשמה, אויב דער יענער איז רייך און

זיי האַלטן, אַז ער איז פעיִק אַליין אַכטונג צו געבן אויף זיך. למשל, די שול-אינספעקטאָרן קומען קיינמאָל נישט אין אַזעלכע הייזער, וואָס זענען אָפּגעשאַצט איבער א געווויסע סומע, הגם די בילדונג פון די קינדער אין יענע הייזער ווערט זייער אָפט שרעקלעך פאַרנאַכלעסיקט אָדער נישט ריכטיק צוגעפּאַסט. און באַמטע, וואָס דאַרפן אַכטונג געבן אויף דעם אָרעם-געזעץ, וואָלטן לגמרי נישט עקזיסטירט, אויב עס וואָלטן נישט געווען קיין אָרעמע לייט, אויך וואָלטן נישט געווען קיין באַאַמטע פון דער אַרבעטסלאָזיקייטס-ביוראָ, ווען מיר וואָלטן אַלע געהאַט הכנסות, צו מיר וואָלטן געאַרבעט אָדער גראָד נישט. אויב קיינער וואָלט גאָרנישט געקאָנט פּראָפיטירן צוליב דעם, וואָס ער וועט אַרויסיאָגן פון אונדז די נשמות, אָדער דורך דעם, וואָס ער וועט אונדז צווינגען צו אַרבעטן אין אומבאַקוועמע, נישט געזיכערטע און אומסאַניטאַרע פאַבריקן אָדער ווערקשטאַטן — וואָלטן א גרויסע צאָל פון אונדזערע פאַבריקן געזעצן געווען נישט נור איבערגעטריבן, נור אומדערטרעגלעך אבסטרוקטיוו.

ערשט באַטראַכט די פּאָליציי: וואָס דאַרפן זיין די פריינט פון דער ערלעכער פרוי און די שונאים, די פאַרפאָלגער פון גנבים שלעפּער, שווינדלער, סקאַנדאַליסטן, שיכורים און פּראָסטיטוטקעס. דער פּאָליציאַנט מיטן סאָלדאַט זענען היינט מערסטנס פאַרנומען מיט אַזאַ אַרבעט ווי באַקרעפטיקן די לעגאַלע רויבערייען פון דעם אָרעמען, א זאַך וואָס געשעט יעדעס מאָל, ווען די רייכטימער פון לאַנד וואָס האָבן זיך געשאַפן פון שווערער און ביטערער אַרבעט פון פּראָדוקטיוון אַרבעטער, גייען אַריין אין די קעשענעס פון די ליידיקגייער אָדער דעם ליידיק-גייערס א פּאַראַזיט אין א פאָרם פון רענטעס, פּראָצענטער א. א. וו. מען האָט זיי אפילו געגעבן די מאַכט צו אַרעסטירן אונדז פאַר שלאָפן אונטערן פרייען הימל און פרישער לופט, אנשטאָט צו באַצאָלן א ווירט פאַר א דערלויבעניש צו שלאָפן. ווערט פטור פון דעם-דאָזיקן טייל פון זייערע פליכטן צוזאַמען מיט דער אָרעמקייט, וואָס האָט געברענגט דערצו און ווערט פטור פון רער געוואַלטיקער פאַרדאָרבנקייט, ווי גנבענען, סקאַנדאַלעווען, שווינדלערייען

און פראָסטיטוציע, וואָס איז דער פועל־יוצא פון אָרעמקייט, פונקט ווי פאָקן און טיפוס זענען א פועל־יוצא פון אומסאַניטאַרישקייט און שמוץ און איר ווערט פטור פון דעם אומדערטרעגלעכסטן טייל פון די היינטיקע פאָליציייאישע אַקטיוויטעט מיט די תפיסות, קרימינאַל־געריכטן און זשורי־פּליכטן.

אז מיר וועלן פטור ווערן פון דער אָרעמקייט, וועלן מיר פטור ווערן פון די אומגליקן און זאָרגן, וואָס זי איז אונדז גורם. כדי זיך צו שיצן דערפון, לאָזן זיך פרויען אַזוי גוט ווי מענער, אַריין אין דעם געיעג נאָך פאַלשע פארגעניגנס, געקינסטלט גליק, פונקט ווי זיי גיבן זיך אונטער אַלערליי פארטויבונגס־מיטלען, ווען זיי דאַרפן דורכגיין א שווערע יסורימדיקע אָפעראַציע. אַלקאָהאָל שאַפט פאַלש גליק, פאַלשן מוט, פאלשע פריילעכקייט, א פאלשע זעלבסט־צופרידנקייט און מאַכט דאָס לעבן דערטרעגלעך פאר מיליאָנען וואָס וואָלטן אזוי בשום־אופן נישט געקאָנט פארטראָגן זייער לאַגע. פאר זיי איז אַלקאָהאָל א ברכה. נור צוט אומגליק איז עס פונקט פארקערט, עס פארדאַרבט דאָס געוויסן, דעם קאָנטראָל איבער זיך אַליין און די נאָרמאַלע פונקציע פונם גוף, עס איז גורם פארברעכן, קראַנקהייטן און געפאַלנקייט, ביז אזא מאָס, אז מען האָט עס פארבאָטן צו פאבריצירן און פארקויפן אין די אַמעריקאַנער פאריייניקטע שטאַטן און אין ענגלאַנד איז אויך פאַראַן א שטאַרקע באוועגונג פאר א „פראָהיבישאָן געזעץ”.

בלויז דער שטאַרקער ווידערשטאַנד אנטקעגן דעמדאָזיקן פרווו, אָפצושאַפן דאָס קינסטלעכע גליק, באַווייזט ווי שטאַרק נויטווענדיק עס איז געוואָרן ביים קאפיטאַליזם. א באַרימטער אַמעריקאַנער פראָהיבישאָניסט (אַן אַנטיילנעמער אינם אָפּשאַפן אַלקאָהאָלישע געטראַנקען) איז באפאַלן געוואָרן אינמיטן העלן טאָג אין די לאָנדאָנער גאַסן, פון א חברה סטודענטן, וואָס האָבן שטודירט מעדיצין און זיי האָבן אים אזוי צעהרגעט, אז ער האָט זיך קוים ארויסגעראטעוועט מיט איין אויג און כמעט א צעבראָכענעם רוקן. אויב ער וואָלט געווען אזוי בארימט צוליב עפעס אַנדערש וואָלט די רעגירונג פון די פאריייניקטע שטאַטן געפאָדערט א פולע פארגיטיקונג און אַנטשולדיקונג און א שטרענגע

שטראָף פאר זיינע אָנגרייפער און אויב דידאָזיקע פאָדערונג וואָלט נישט באפרידיקט געוואָרן אָדער אפילו נישט גערן דערפילט געוואָרן, וואָלטן די אַמעריקאַנער היץ-קעפּ געליאַרעמט, אז מען דאַרף צוליב דעם פאַל דערקלערן א מלחמה. אָבער א שונא פון פארשלעפערונגס-מיטל וואָס מאַכט דערטרעגלעך די צרות פון די אָרעמע און דאָס ליידיק אַרומגיין פון די רייכע און ברענגט אַריין אין א מין פארשיכורטן און פארכשופטן חלום, וואָס מ'רופט פארוויילונג, האט נישט זיין אייגן לאַנד און נישט אונדזער פאָלקס-געוויסן גערירט אויף אזויפיל, אז מען זאָל ווייניקסטנס אָנזידלען אביסל די פאָליציי. עס איז קלאָר ווי דער טאָג, אַז ווען מען וואָלט אים געוועז צעריסן אויף קליינע שטיקלעך, וואָלט דער אַלגעמיינער אורטייל געווען, אז דאָס איז אים געקומען, ווייל ער האָט זיך עס כשר פארדינט.

נור אַלקאָהאָל איז, ווי עס איז, נאָך זייער א מילדער „דראַנג" (פאַרשיכורונגס מיטל) אינפאַרגלייך מיט די מערסטע מאָדערנע גליק-פּראָדוצירער. זיי גיבן אייך נישט קיין סתם אויפגעזאָטענע זעלבסטצופרידנקייט און איינבילדונג. זיי ברענגען אייך אַריין אין עקסטאַז. דערנאָך קומט א שרעקלעכע צעבראָכנקייט; אָבער איר קאָנט דאָס ווידער גוט מאַכן דורך נעמען מער און מער, ביז וואנען איר ווערט אַ לעבעדיקע שרעק פאַר אַלע אַרום אייך; ביז, ענדלעך, איר ווערט אַ טויט-שרעק צו זייער גרויסער דערלייכטערונג. וואָס אנבאַלאַנגט דידאָזיקע דראָגס" וואַגן אפילו נישט קיין חברה דאָקטוירים-שטודענטן, וואָס לערנען זיך אויסדריקלעך צו האַנדלען מיטן קינסטלעכן געזונט און גליק, צו פּראָטעסטירן קעגן דעם שטרענגסטן פאַרבאָט אַזוי לאַנג ווי מען נעמט נור נישט אַוועק ביי זיי די דערלויבעניש צו פאַרשרייבן דידאָזיקע נאַרקאָטישע מיטלען. נישט געקוקט דערויף איז די פאָדערונג אויף דעם אַזוי גרויס צווישן דעם קלאַס מענטשן, וואָס האָבן צופיל געלד און צווייניק אַרבעט, אַז דער שמוגל, וואָס איז גרינג און אייגנטרעגלעך האָט גענוג בעלנים, צולהכעיס דער שווערסטער שטראָף; אונדזערע באַמיונגען צו ליקווידירן דעמדאָזיקן האַנדל האָט אונדז שוין פאַרבונדן מיט

אזא אריינמישן זיך אין פערזענלעכע פרייהייט, אז מען דערלויבט אונדז נישט צו קויפן א סך מינים נארקאטיק, וואס מיר דארפן גראד האבן פאר די אומשולדיקסטע געברויכן סיידן מיר צאלן נישט פריער אפ (איך מיין נישט צו זאגן שוחד) א דאקטאר, ער זאל עס אונדז פארשרייבן.

פונדעסטוועגן האט די פראהיבישן קעגן די שארפערע מינים נארקאטיק, די אונטערשטיצונג פון דער עפנטלעכער מיינונג: נור קעגן אלקאהאל רופט אט דער פארבאט ארויס אזא אויפריר, אז די שטארקסטע מלוכה האלט זיך אפ דערפון, הגם זי האט מער ווי גענוג באוויזן, אז דאס האט פארבעסערט די מאטעריעלע לאגע דארט, ווו מען האט זיך נור איינגעשטעלט און איינגעפירט פראהיבישן. איר באווייזט די מענטשן, אז ווען זיי זאלן נישט טרינקען וואלטן זיי געוווינט אין זייערע אייגענע הייזער א חוץ וואס זיי וואלטן געהאט אייגענע אויטאמאבילן, א קאנטא אין א באנק און לעבן צען יאר לענגער. זיי לייקענען עס אפ מיט כעס; און אויב איר שלאגט זייער אפלייקענען מיט זיכערע ראיות פון אמעריקאנער סטאטיסטיקער, זאגן זיי אייך גאנץ אפן, אז זיי ווילן ליבערשט זיין גליקלעך דרייסיק יאר אין א טענעמענט הויז, אן אן אויטאמאביל אדער אן אפגעשפארטער פעני אין דער באנק, איידער צו זיין פערציק יאר אומגליקלעך, האבנדיק אפילו די אלע זאכן. איר געפינט א פרוי אומגליקלעך, צוליב דעם, וואס איר מאן טרינקט און ער רוינירט איר און די קינדער; און ווען עס געלונגט אייך שוין אפצוהאלטן אים דערפון, וועט איר זיך אביסל שפעטער דערוויסן, אז זי האט אים אליין צוגערעדט, ער זאל צוריק אנהויבן טרינקען, מחמת זיין מרה־שחורה, בעת ער איז ניכטער איז אזוי גרויס, אז זי קאן עס נישט פארטראגן, זי קאן פשוט נישט וווינען מיט אים, און כדי זיין שכרות זאל איר זיין דערטרעגלעך הויבט זי אליין אויך אן צו טרינקען און לעבט מיט אים גליקלעך אין אן אומפארשעמטער געפא׳נקייט, ביז זיי שטארבן ביידע צוזאמען פון שיכרות.

א חוץ דעם פילן זיך די גרויסע מאיאריטעט פרויען

וואָס טרינקן גאָרנישט ערגער צוליב דעם, מחמת זיי פֿילן נישט די ספּעציפֿישע פֿעיִקייטן, וואָס זיי וואָלטן געקאָנט האָבן, וואָס וואָלט זיי פֿאַרשאַפֿט פֿאַרגעניגן, ווען זיי וואָלטן געווען ניכטער. בלויז געציילטע מענטשן זענען געצוווּנגען אַרויסצובאַקומען פֿון זיך זייער עקסטרעמסטע פֿעיִקייט בעת זייער אַרבעט. ווען עס גייט אָן צי אַ גערטנערין אָדער אַ בוכהאַלטערין אָדער אַ מאַשין־שרײַבערין אָדער אַן עקספּעדיענטין טרינקט אָדער נישט, כּל־זמן זי שיכּורט זיך נור נישט אָן, אַז עס זאָל זיך מערקן? נור בײַ אַ שאָפֿערין אָדער אַ פּילאָטין קאָן אַן איבעריק „ביסל“ מאַכן אַ חילוק צווישן טויט און לעבן. דאָס וואָס וואָלט געהייסן ניכטערקייט בײַ אַ ביליאַרד־פֿאַרצייכנערין וואָלט געהייסן רויִנירנדיק שיכּרות פֿאַר אַ פּראָפֿעסיאָנעלע ביליאַרד־שפּילערין. דער, וואָס לעבט אויף אַזאַ אַרבעט, בײַ וועלכע עס פֿאָדערט זיך איבונג, מוז זיך פֿון דעם רייצנדיקן גלעזל אָפּזאָגן, מחמת ווען זי שפּילט גאָלף, למשל, וועט זי באַמערקן, אַז עס שטערט איר אַרײַנצוטרעפֿן דעם באַל. דען זעט, אַז מ׳קאָן טיילמאָל ווירקן אויף אַן אַרבעטערין אויפֿצוהערן טרינקען מ־ט דעם, וואָס מען גיט איר מער פֿרייע־צײַט. מחמת זי זעט אַז אויב אַ פֿרוי איז אַפֿילו גענוג ניכטער, כּדי צו טון איר אַרבעט ווי געהעריק, איז דאָך נישט קיין סימן, אַז זי איז אויך גענוג ניכטער כּדי צו קאָנען שפּילן אַזוי ווי זי וואָלט געוואָלט. די רגע וואָס מענטשן דערפֿילן זיך אין אַ פּאָזיציע צו אַנטוויקלען די געשיקטקייט ווי זיי רופֿן עס ביז אַ מאַקסימום, בײַ אַן אַרבעט אָדער בײַם שפּילן, הויבן זיי אָן צו באַדויערן דעם מינימום אַפֿילו פֿון דער אַזויגערופֿענער געשיקטקייט, וואָס אַלקאָהאָל צעהרגעט, וואָס בײַ בעסערע באַשעפֿטיקונג איז עס גורם, אַז מען זאָל אָנטשטאָט אַן ערשט־קלאַסיקער אַרבעט מאַכן אַן אַרבעט פֿון אַ צווייטער מדרגה. ווען דאָס בוך וואָלט עפּעס געהאַט צו פֿאַרדאַנקן אַלקאָהאָל אָדער אַוועלכן עס איז אַנדער נאַרקאָטיק, וואָלט עס אויך אפֿשר בעסער געווײַלט; אָבער עס וואָלט געווען אַ סך אַ סך ווייניקער געוויסנהאַפֿטיק אינטעלעקטועל און דערפֿאַר אַ סך מער געפֿערלעך פֿאַר אײַער גײַסט.

ווען איר זאָלט זיך גוט אַרייגטראַכטן אין דעם אַלעמען, וועט איר זען, אַז וואָסער עס איז סאָציאַלע ענדערונג, וואָס זאָל אונטערגרעבגען אָרעמקייט און געבן מער פרייע-צייט פאַר איבונגען וואָלט גורם געווען, אַז אַרבעטער זאָלן פאַרלירן די באַדערפעניש פאַרן קינסטלעכן גליק און זיי זאָלן פאַרמערן די געלעגנהייטן פאַר דעם מין אַקטיוועטעט, ווו מענטשן זענען איבערזיכטיק, נישט צו פאַרקלענערן זייער רייפקייט, צוליב רייצנדיקע געטראַנקען א. א. וו. מיר זענען שוין איצט מודה, אַז דער אַטלעט טאָר נישט טרינקען בעת זיינע איבונגען; און וואָס נענטער: מיר וועלן זיין פון אַ וועלט, ווו יעדער איינער וועט זיך כסדר איבן. אַלץ נענטער וועלן מיר זיין פון אַן אַלגעמיינעם טיטאָטעליזם (קיינער וועט נישט טרינקען) און פון דער מעגלעכקייט אָפּצושאַפן די אַלע באַגרענעצונגען צו דער מענטשלעכער פרייהייט. עס איז דער באַהערשנדיקער הונגער נאָך אַ ביסעלע גליק, וואָס צווינגט אונדז היינט זיך צו ווענדן צו אָט די שעדלעכע פאַלשע מיטלען.

וואָס שייך אַזעלכע ערנסטע פערזענלעכע באַליידיקונגען, פון געצוווּנגענעם פּאָקן-שטעלן און די אומגעהויערע צאָל געפערלעכע איינשפּריצונגען וואָס מען מאַכט די סאָלדאַטן — און ביי אַ טייל גרענעצן אויך די עמיגראַנטן — דאָס זענען נור פאַרצווייפלטע פאַרזוכן, צוריקצושטויסן די קאָנסעקווענצן פון שלעכטער סאַניטאַרישקייט. איבערגעפּאַקטקייט. וואָס שטעקט אָן מענטשן מיט קראַנקהייטן; פאַרצווייפלטע פחדים פון די וואָס זענען געזונט און שטאַרק און האָפן צו אַנטוויקלען אַ נאַטירלעכן ווידערשטאַנד און באַקעמפן יעדע אַנשטעקונג. זיי וועלן האָבן גענוג באַוועגונג, גימנאַסטיק, וואָס זאָל זיי אַרויסהעלפן, אינדערצייט פון אַ קראַנקהייט. די אָרעמקייט פון אונדזערע דאָקטוירים ברענגט זיי דערצו, אַז זיי זאָלן אונטערשטיצן אַזאַ מין פּראַקטיק, וואָס ליגט אין די ציין פון יעדער דערפאַרענער און אומאינטערעסאַנטער וויסנשאַפט, אָבער ווען מיר וואָלטן פטור געוואָרן פון אָרעמע דאָקטוירים און אומסאַניטאַרע וווינונגען, וואָלטן מיר פטור געוואָרן פון דידאָזיקע קראַנקהייטן, וועלכע פירן אונדז אַריין אין

א צושטאנד פון שרעק פאר גראָטעסקע־מכשפה־ריטועלן און קיין שום פרוי וועט נישט גיין געצוווּנגענערהייט איינשטעלן דאָס לעבן פון איר קינד און איבערלאָזן עס דער סכנה פון א מוראדיקן לאַנגזאַמען, שרעקלעך דיספיגורירנדיקן טויט דורך אַלגעמיינער אימפונג, סיידן, ווען עס ווערט קראַנק אויף פּאָקן, וואָס וואָלט אייגנטלעך שוין געווען בעסער ווי דאָס. די מורא פאר עפּידעמיעס. דאָס הייסט, פאר קראַנקהייטן און פריצייטיקן טויט, האָט געשאַפן א פאַלשן וויסנשאַפטלעכן טיראַניזם, פונקט ווי די מורא פארן גהינום האָט געשאַפן א גלחישן טיראַניזם אין די גלויביקע צייטן. פלאָרענס נייטיגאַל, א קלוגע פרוי, וועמען די דאָקטוירים האָבן נישט געקאָנט אָפּנאַרן און נישט אָפּשרעקן, האָט זיי אַמאָל געזאָגט, אז דער אמתער אומגליק מיט אונדזערע סאָלדאַטן, איז שמוץ, פארדאָרבן שפּייז און אומריין וואַסער; בקיצור דאָס אייגענע וואָס אויפן שלאַכט־פעלד אין א מלחמה, צייט אין די „סלאַם" (שמוציקע ענגע קוואַרטאַלן) ווען מיר וועלן פּטור ווערן פונס דלות, וועלן אונדז די דאָקטוירים נישט קאָנען שרעקן מער מיטן צוואַנג געזעצלעך צו נעמען פּאַטאָגענישע אימפונגען, וואס הרגענען אַוועק מער מענטשן, אויב מען מאַכט עס בעת זיי זענען געזונט, ווי די קראַנקהייט אַליין קען וועלכער זיי שוצן אונדז מכלומרשט. און וועלן מיר פּטור ווערן פון קאָמערציאַליזם און אימפונגען וועלן מיר אויפהערן צו זיין אַן ענין פון רווחים פאר קאַפּיטאַליסטן, וועלן די צייטונגען אויפהערן רעקלאַמירן דידאָזיקע אימפונגען און אויפהערן צו דערציילן אַלערליי נישט געשטויגענע מעשיות וועגן זיי און אויף זייער אָרט — לאָמיר אזוי האָפן — וועלן דערשיינען וויסנשאַפטלעכע אַרטיקלען, וואָס וועלן זיך באַמיען אויפצוקלערן און דערציילן דעם אמת מכוח זיי, הגם זיי וועלן נישט זיין קיין נייעס, וועלן זיי האָפנטלעך זיין אינטערעסאַנטער און נוצלעכער פון אָט דעם.

אין וואָס שייך די מאַסע אונטערדריקנדיקע אומגערעכטע געזעצן, וואָס באַשיצן אייגנטום אויפן חשבון פון הומאַניטעט און גיבן אייגנטימער די מעגלעכקייט צו קאָנען אַראָפּטרייבן גאַנצע געמיינדעס פון זייער לאַנד, ווייל זיי, די אייגנטימער

די מעגלעכקייט צו קאָנען אַראָפּטרייבן גאַנצע געמיינדעס פון זייער לאַנד, ווייל זיי, די אייגנטימער, רעכענען אויס, אז שעפּסן אָדער הירשן ברענגען מער רווח. — מכּוח דעם האָב איך שוין געזאָגט גענוג. נאַטירלעך וועלן מיר פון זיי פּטור ווערן, ווען מיר וועלן פּטור ווערן פון פּריוואַט-אייגנטום.

איצט יעדנפאַלס מוז איך צוקומען צו איין פאַל, אין וועלכן די אָפּיציעלע אַריינמישונג אין דער פּערזענלעכער פרייהייט, וואָלט אונטער א סאָציאַליסטישן סיסטעם דערגאַנגען צו אַזאַ מאָס, וואָס מ'חלומט גאָר היינט נישט.

מיר קאָנען היינט אַרומגיין ליידיק, וויפיל מיר ווילן, אויב מיר האָבן נור געלט אין קעשענע און וואָס מער מיר זעען אויס אַזוי־ווי מיר וואָלטן קיינמאָל נישט געאַרבעט, און מיר קלערן גאָרנישט צו טון אזא זאַך, אַלץ מער דרך-ארץ האָט פאַר אונדז דער באַאַמטער, מיט וועלכן מיר קומען אין קאָנטאַקט, אַלץ מער איז מען אונדז מקנא, אַלץ מער כבוד גיט מען אונדז אָפּ, אַלץ העפלעכער איז מען צו אונדז, אַלץ אויסדערוויילטער האַלט אונדז יעדער איינער. ווען מיר גייען אַריין אַמאָל אין א דאָרפס-שול, שטייען די קינדערלעך אויף און שטעלן זיך אויס אין אַ רייע, אויפצונעמען אונדז מיט גרויס דרך-ארץ, בעת ווען עס גייט אַריין א סטאָליאַר, אָדער א בלעכער, מאַכט עס אויף זיי קיין שום איינדרוק נישט, זיי זעען אים גאָרנישט. אויב עס גליקט אָפּ א מוטער, אַריינצוכאַפּן אַ רייכן ליידיקגייער פאַר א חתן פאַר איר טאָכטער, איז זי שטאָלץ דערויף. אויב עס גליקט אָפּ א פאָטער צו קומען צו א מיליאָן פונט, נוצט ער אויס דאָס געלט, צו שאַפן רייכע ליידיקגייער פון זיינע קינדער. די אַרבעט איז א קללה, איז א טייל פון אונדזער רעליגיע: אַז עס איז א חרפה, איז דאָס ערשטע אַרטיקל אין אונדזער אַלגעמיינעם געזעץ-בוך. טראָגן א פּעקל איבער דער גאַס איז נישט בלויז שווער, ס'איז א דערנידערונג. דאָרט ווי עס זענען פאַראַן שוואַרצע, וואָס קאָנען עס טון, ווי א שטייגער אין צפון-אַפריקע, וועט איר נישט געפינען קיין ווייסן מענטשן ער זאָל טראָגן אַ פּעקל איבער דער גאַס. אין לאָנדאָן פאַראַכט מען די עקסטרעמע

סנאָבן פון די קאָלאָניעס; אָבער וויפיל טיטולירטע דאַמען וואָלט איר געקאָנט באַוועגן צו טראָגן א קריגל מילך איבער דער „באָנד סטריט*) אין אַן אָוונט אין חודש מאַי אפילו אויף א געוועט?

איצט וועט מיר זעען, וואָס עס באַדייט מענטשלעכע פוילקייט, לייגט זיך נישט אויפן שכל, אז בעתן סאָציאַליזם וועט עמיצער טראָגן א פעקל אַדער א קריגל, אויב זי וועט קענען איינרעדן וועמען עס איז, ער זאָל עס טון פאר איר (לאָמיר זאָגן איר מאַן) אָבער עס וועט קיינעם נישט איינפאַלן צו טראַכטן, אז עס איז א חרפה צו טראָגן א פעקל, דערפאַר וואָס טראָגן א פעקל הייסט אַרבעטן. א ליידיקגייערין וועט באַטראַכט ווערן נישט נאָר פאר א גראָביאַנקע און א וואַגאַבונדין נאָר פאַר א פארשווענדערין פון די נאַציאָנאַלע פאָנדן, זי וועט באטראַכט ווערן פאַר דעם געמיינסטן מין גנב. דער פאָליציי וועט נישט שווער זיין צו אַנטדעקן אזא מין פארברעכערין, יעדער איינער וועט איר אויסגעבן, ווייל עס וועט עקזיסטירן א מערקווירדיקער אייפערזוכט לגבי די ליידיקגייערישע בירגער, וואָס וועלן נעמען זייער טייל, נישט טוענדיק „זייער ביסל". די אמתע ליידי וועט הייסן יענע פרוי, וואָס וועט נאָך טון מער ווי עס איז איר חוב צו טון און מאַכן אזויאַרום רייכער איר לאַנד. היינט חייסט קיינער נישט דעם באגריף פון דעם, וואָס מען מיינט אַן עכטע ליידי. בכלל איז אָנגענומען, אז די איידלקייט איז פאראַן ביי יענער פרוי, וואָס נעמט צומערסטן און גיט צומווינציקסטן.

דער סנאָביזם וואָס עקזיסטירט איצט ביי די אַרבעטער גופא, וועט אויך פארשווונדן. אונדזערע איצטיקע נאַרישע דיפערענצן צווישן פיזישע אַרבעט און מוח-ארבעט, צווישן אַן אַנגראָ-סוחר און א דעטייל-קרעמער זענען באמת קלאַסן-דיפערענצן. אויב א דאָקטאָר האַלט, אז עס איז אונטער זיין כבוד אַריינצוטראָגן א שופלע מיט קוילן פון איין שטוב אין דער אנדערער און ער איז שטאָלץ אויף זיין פעיקייט דורכצופירן א שמוציקע נישט קיין

*) אן עלעגאנטע גאס אין דער מעריב-זייט פון לאָנדאָן.

אָנגענעמע אָפּעראַציע, איז עס געוויס נישט צוליב דעם ווייל די ערשטע אַרבעט איז עפּעס מער אָדער ווייניקער פיזיש פון דער אַנדערער, נור צוליב דעם, וואָס כירורגישע אָפּעראַציעס זענען פאַרבונדן מיט דער אָפּשטאַמונג פון יענעם בן-זקונים-קלאַס פון די רייכע און טראָגן קוילן איז פאַרבונדן מיט א פּראָלעטאַרישער אָפּשטאַמונג. אויב דעם אייזנקרעמערס טאָכטער ווערט באטראַכט פאר נישט פּאַסיק, אויסגעקליבן צו ווערן פאר דעם אייזנפאַברי-קאַנטס זון, איז עס נישט דערפאר ווייל קויפן שטאָל אין אונצן און פארקויפן עס אין טאָנען זענען אַטריבוטן פון צוויי באַזונ-דערע מינים, נור ווייל קליינע אייזנקרעמער זענען געוויינטלעך אָרעם און אייזנפאַבריקאַנטן רייך. ווען עס וועלן נישט זיין קיין רייכע און קיין אָרעמע און די אָפּשטאַמען פון דעם געוועזע-נעם רייכן קלאַס וועלן אויסגעמאָלט ווערן ווי קרימינעלע פאַרגייער וועלן זיך מענטשן נעמען צו וואָס עס זאָל נישט זיין און זיך אָקעגנשטעלן קעגן אַזאַ צעטיילונג אין דער ארבעט, וואָס זאָל זיי בארויבן פון פיזישער באוועגונג. מיין אייגענע צופיל אומבאַוועגלעכע באַשעפטיקונג איז אָפטמאָל גורם, איך זאָל חשק האָבן צו זיין אַן אָנגעשטעלטער — האַלב-צייט-קאַנאַל-אַרבעטער. (האַלב - צייט מיינט אין ענגלאַנד די צעטיילונג פון געוויסע אַרבעט צו האַלבע טעג פאר א מאַן אָנשטאָט גאנצע, מחמת דעם דוחק אין ארבעט). אָפטמאָל בעט איך מיך ממש ביי מיין גערט-נער, וועלכער איז א פרעסער אויף אַרבעט, ער זאָל מיר איבער-לאָזן א ביסל גראָבע אַרבעט; נאָכדעם, ווי איך האָב מיך אַזוי אָנגעשריבן, אז איך קאָן פּשוט נישט מער; און איך קאָן נישט אַרויסגיין אַרבעטן מיט די קאַנאַל-אַרבעטער, ווייל איך וואָלט אוועקגענומען דאָס ברויט אַן אָרעמען ארבעטער; אויך וואָלט מיר נישט געווען באקוועם די קעגנזייטיקע געזעלשאַפט, צוליב דעם אונטערשיד אין אונדזערע געוווינהייטן, רעדן און דערצי-ונג, וואָס איז דער פּועל-יוצא פון דער דיפערענץ אין אונדזע-רע עלטערנס הכנסה און קלאַס, אָבער ווען די שטערונגען זאָלן פארשווונדן א דאַנק דעם סאָציאַליזם, וואָלט איך געקאָנט ארבעט ביי וואָס איך וואָלט געוואָלט, אויב איך וואָלט נור געהאַט גע

נוג כּוח און געווען גענוג פֿעיק עס צו טון און איך וואָלט געקאָנט העלפֿן מיינע אַרבעטער-חברים אנשטאט זיי ווייז צו טון. א חוץ דעם וואָלט איך געווען אזא גוטער חבר צו זיי ווי איך בין היינט פֿאַר פּראָפעסיאָנעלע פּערזאָנען און פֿאַר רייכע לייט. אפילו ווי עס זעט איצט אויס, ווערט אַ סך היי געזייט לשם פֿאַרוויילונג: און איך בין איבערצייגט (האָבנדיק אַ שטיקל פֿאַנטאַזיע אַ דאַנק גאָט) אַז בעתן סאָציאַליזם וואָלטן אַזעלכע אַרבעטער, וואָס עס וואָלט זיי אויסגעקומען צו אַרבעטן אין דער פרישער לופט אונטערן פרייען הימל, געהאַט אַ סך פרייע אונטערהעלפער פרויען אַזוי גוט ווי מענער, נישט באַמיענדיק זיך אפילו אַ פייף צו טון נאָך זיי. מעגלעך, אַז מען וואָלט געמוזט איינפירן געזעצן בנוגע טעטיקייט. אַלץ וואָלט געמוזט זיין אַקטיוו נישט ליידיקגייעריש: באמת, עס וואָלט אפשר געווען אַ סך שווערער צו זיין אַ ליידיקגייער ווי עס איז היינט צו זיין אַ קעשענע-גנב. לכל-הדעות, אזוי ווי ליידיק אַרומגיין וואָלט נישט נור געווען אַ קרימינעל-פאַרברעכן נור אויך נישט מעשה ליידי אָדער דזשענטלמען ביזן נידעריקסטן גראַד, וואָלט קיינער נישט געהאַט עפּעס אויסצוזעצן קעגן דידאָזיקע געזעצן און מען וואָלט נישט געקוקט אויף זיי ווי אויף שטערער פון דער נאַטירלעכער פרייהייט.

טאָמער וועט עמיצער פרוון אייך פאַרדרייען ביי דעם פונקט מיט דער אַלטער דעלוזיע, אַז דערפאַר וואָס קאַפּיטאַל קאָן פאַרגרעסערן די רייכטימער קאָנען מענטשן לעבן פון קאַפּיטאַל נישט אַרבעטנדיק, לאָזט מיר אויף אַ רגע בלויז אומקערן זיך צוריק צו דעם אופן, ווי אַזוי קאַפּיטאַל ווערט פּראָדוקטיוו.

לאָמיר נעמען די פאַלן, ווו מען באַנוצט זיך מיט קאַפּיטאַל נישט צוליב צעשטערנדיקע צוועקן, ווי אין מלחמה, נור צוליב דעם, מען זאָל פאַרגרעסערן די פּראָדוקציע, דאָס הייסט, כדי צו שפּאָרן צייט און מי אין דער צוקונפטיקער אַרבעט. ווען דער גאַנצער איינקויף פאַרן לאַנד מוז געבראַכט ווערן פון דעם פּראָדוצענט צום קאָנסומענט אויף פערד-און-וואָגן אָדער אויטאָ-

בוסן איבער קרומע זאמדיקע וועגן, זענען די קאָסטן פון צייט און זאָרגן אין אַרבעט פון מענטש און פערד אַזוי אומגעהויער, אַז דער גרעסטער טייל זאַכן מוז געמאַכט און קאָנסומירט ווערן אויפן פלאַץ. אין איין שטעטל קאָן זיין אַ הונגער און אין אַנ־דערן, הונדערט מייל ווייטער, אַן איבערפלוס פון שפייז, צוליב דער שוועריקייט אַריבערצובריינגען עפּנוואַרג פון איין אָרט אין אַנדערן. אויב עס איז אָבער פאַראַן גענוג אָפּגעשפּאָרטער אינ־האַלט (קאַפּיטאַל) מיט וואָס אויסצוהאַלטן גאַנצע מחנות גאַסן־אַרבעטער, אינזשענירן און אַנדערע אַרבעטער, וואָס זאָלן באַ־דעקן דאָס לאַנד מיט שינעס, קאַנאַלן און מעטאַלענע וועגן, דאַמפּמאַשינען, באַנען, שיפן און אויטאָבוסן, שוין נישט רעדנ־דיק וועגן אַעראָפּלאַנען, דאַן קאָנען אַלערליי סחורות איבערגע־שיקט ווערן פון די ווייטסטע ערטער גיך און ביליק, אַזוי אַז דאָס שטעטל, וואָס האָט פריער נישט געקאָנט אַריינקריגן קיין וואָגן ברויט און אַ פּאָר קאַנען מילך, ממש דאָס לעבן צו דער־האַלטן קאָן איצט קויפן תבואה, וואָס איז געוואָקסן אין רוסלאַנד אָדער אַמעריקע, אַרטיקלען פאַר דער הויז־ווירטשאַפט, וואָס ווערן אויסגעאַרבעט אין דייטשלאַנד אָדער יאַפּאַן. דאָס אָפּגעשפּאָר־טע מאַטעריאַל וועט אין דערדאָזיקער אָפּעראַציע אינגאַנצן קאָנ־סומירט ווערן: עס וועט דערפון בלייבן נאָר אַזוי פיל, וויפיל עס איז געבליבן פונם געלט, וואָס מען האָט געבאָרגט אויף מלחמה־הוצאות; אָבער די וועגן איבער דער יבשה און ים וועלן בלייבן די מאַשינעריע וועט בלייבן, און מיט דעם קאָן מיט דער צייט דער אַרבעטער אויפטון מער ווי אָן דעם. צעשטערן דידאָזיקע הילף פאַר אַרבעט וואָלט געווען אַ גרויסע סתירה צו אונדזער יערלעכע קאָנפיסקאַציע לטובת דעם נאַציאָנאַלן חוב דורך שטייערן. עס וואָלט אונדז גורם געווען מער אָרעמקייט און ווייניקער צי־וויליזאַציע. פּאַקטיש וואָלטן דער גרעסטער טייל פון אונדז גע־שטאָרבן פון הונגער. מחמת אַ גרויסע מאָדערנע באַפעלקערונג קאָן נישט עקזיסטירן אָן מאַשינען, אייזנבאַנען און אַזוי ווייטער, אָבער וועגן און מאַשינען קאָנען אַליין גאָרנישט שאַפן. זיי העלפן נור צו דער אַרבעט. דער אַרבעטער מוז זיי כסדר פאַריכטן

אָדער מאַכן נייע. אַ לאַנד וואָס איז פֿול מיט פֿאַבריקן און מאַשינען, וואָס איז פֿון אַלע זייטן געקרייצט מיט שאָסעען, טראַמווייען און אייזנבאַנען, באַלייגט מיט עראָדראָמען גאַראַזשן און אָנגעשטעלט מיט עראָפּלאַנען, לופֿטשיפֿן און אויטאָמאָבילן, וואָלט גאָרנישט פּראָדוצירט, אַחוץ רויבען, זשאַווער און אונטערגאַנג — ווען די איינוווינער זאָלן זיך אָפּזאָגן צו אַרבעטן. אַרומגערינגלט מיט די גרעסטע טריומפֿן פֿון דער ציוויליזאַציע, וואלטן מיר אויסגעגאַנגען פֿון הונגער מחמת מיר וואָלטן נישט געקאָנט עסן אויף אָנבייסן דעם לײם אַרום די אייזנליניען און דאָס צווייטע אָנבייסן פֿון געקאָכטע עראָפּלאַנען און נישט קיין מיטאָג פֿון צוגעברוינטע דאַמף-מאַשינען. די נאַטור זאָגט זיך אַבסאָלוט אָפּ פֿון צו געבן אונדז די מעגלעכקייט צו לעבן אָדער צו רעזערווירן אויף שפּעטער פֿון אירע בעסטע לעבנס-מיטלען פֿאַר אונדזערטוועגן אָן אַרבעט. פֿון אַרבעט, וואָס איז שוין פֿריער געטון געוואָרן, קאָנען מיר אפשר האָבן אַ שטיקל הילף; אָבער לעבן קאָנען מיר נור פֿון דעם וואָס מיר אַרבעטן איצט אויס. דערמיט וואָס מיר הייסן איין טייל אַרבעטער, אַז זיי זאָלן זען פּראָדוצירן מער, ווי זיי קאָנסומירן און הייסן אַן אנדער טייל, אַז זיי זאָלן לעבן פֿונם איבערגעבליבענעם בעת די ערשטע מאַכן וועגן און מאשינען, קאָנען מיר גורם זיין, אַז אונדזער אַרבעט זאָל זיין אַ סך פּראָדוקטיווער, און געווינען אָדער קורצערע שעהן פֿאַר אַרבעט אָדער מער פּראָדיקטיוויטעט פֿון די אייגענע צאָל שעהן, ווי פֿריער; אָבער מיר קאָנען נישט סתּם אויפֿהערן אַרבעטן און זיך אַוועקזעצן צוקוקן ווי די וועגן און די מאַשינען טוען, ברענגען און טראָגן פֿאַר אונדזערטוועגן און קיינער זאָל קיין האַנט אין קאַלט וואַסער נישט אַריינטון. מיר קאָנען פֿאַרקלענערן די אַרבעטס-שעהן אויף צוויי שעה אַ טאָג אָדער פֿאַרגרעסערן די הכנסות אונדזערע אויף צען מאָל אַזוי פֿיל אָדער אפשר צוטראַכטן אַן אופֿן ווי אַזוי צו טון ביידע צוזאַמען. אָבער עס איז נישט פֿאַראַן אויף דער וועלט אַזאַ מין כּישוף, וואָס זאָל מאכן מעגלעך עמעצן אַרומצוגיין ליידיק און נאָך זיין אַן ערלעכער מענטש. אויב איר זעט איינעם וואָס טוט נישט קיין

שום פראָדוקטיווע אַרבעט, קאָנט איר זיכער זיין, אַז יענער, זי אָדער ער, לעבן פון חנופה און טעלערלעקעריי, דאָס הייסט פשוט פון אַן אַנדערנס אַרבעט. עס קאָן אפשר לוינען צו דערלויבן געוויסע מענטשן דיראָזיקע פריווילעגיע אויף אַ שטיקל צייט: טיילמאָל יאָ און טיילמאָל נישט. איך האָב שוין געשריבן וועגן דעם, אַז היינט צו טאָג, אויב איינער האָט דערפונדן אַ מאַשין וואָס ברענגט איין אַרבעט רופט מען עס אַ פּאַטענט: דאָס הייסט אַ רעכט צו באַקומען אַ טייל פון דעם, וואָס די אַרבעטער פּראָדוצירן, מיט דער הילף פון אָט דער מאַשין אין משך פון גאַנצע פערצן יאָר. ווען איינער שרייבט אַ בוך אָדער אַ פּיעסע גיבן מיר אים דאָס וואָס מ׳רופט: דאָס רעכט דערויף, אַז יעדער איינער וואָס לייענט דאָס בוך אָדער זעט שפּילן די פּיעסע זאָל מוזן אָפּצאָלן דערפאַר אַזוי לאַנג ווי ער לעבט און פופציק יאָר דערנאָך צו זיינע יורשים. דאָס טוען מיר, כּדי צו דערמוטיקן מענטשן, אַז זיי זאָלן דערפונדן מאַשינען און שרייבן ביכער און פּיעסן אנשטאָט זיך צופרידנצושטעלן מיט די אַלטע האַנטווערקער־קראַפט און מיט דער ביבל און שעקספּיר; און אַזוי ווי מיר טוען עס מיט אַ פולן באַוווסטזיין און מיט אַ באַשטימטן צוועק און אַזוי ווי אָט די פּריווילעגיע דויערט נור אַזוי לאַנג ביז אונדזער ציל איז דערגרייכט, קאָן דערפאַר אַ סך געזאָגט ווערן. אָבער צו דערלויבן מענטשן דערפאַר וואָס זייער עלטערזיידע האָט אינוועסטירט אַ פּאָר הונדערט פונט אין דער נייער ריווער קאָמפּאַני בעת דער הערשאַפט פון דזשיימס דעם ערשטן אַרומצוגיין ליידיק און לעבן פון דער אומאויפהערלעכער אַרבעט פון די לאָנדאָנער שטייערצאָלער, איז נאַריש און געמיין. ווען זיי וואָלטן ווירקלעך געאַרבעט ביים פאַרזאָרגן לאָנדאָן טעגלעך מיט וואַסער, וואָלטן זיי געהאַט אַ רעכט צו פאַרלאַנגען אָדער קורצערע שעהן, אָדער מער געלט פאַר זייער אַרבעט, ווי עס פלעגט באַקומען אַ וואַסער־טרעגער אין דער קעניגן עליזאַבעטס צייטן; אָבער זיי האָבן נישט קיין פּיצל אויסרייד נישט צו אַרבעטן בכלל. באַטראַכטן פאַר אַ טיראַניזם מצד דעם סאָציאַליזם, דערפאַר וואָס ער וויל, אַז יעדער איינער זאָל טון זיין טייל

אין דער ח'עלטס שעגלעכער אַרבעט, הייסט זיך מודה זיין, אַז מען האָט אין זיך דעם מאַרך פון אַן אידיאָט אָדער אַן אינ־סטינקט פון אַ ייאַגאַבונד.

בכלל איז אַ טעות צו מיינען, אַז אָפּשאַפן אַ געזעץ איז דאָס אייגענע ווי אָפּשאַפן טיראַניזם. נעמט למשל דעם טיראַניזם פון מאָדעס. דער איינציקער געזעץ, וואָס איז פאַראַן אין שייכות דערמיט, איז אַז יעדער מוז גיין עפּעס אָנגעטון אין דער גע־גנוואַרט פון אַנאַנדער מענטשן. דאָס געזעץ זאָגט נישט, וואָס אַ פרוי זאָל גיין אָנגעטון: עס זאָגט נור, אַז ווען זי איז צווישן מענטשן זאָל זי זיין אַן אַרומגעהילטע פיגור, נישט קיין נאַקע־טע. אָבער צי הייסט דאָס טאַקע אַז אַ פרוי קאָן זיך אָנטון וואָס זי וויל? געזעצלעך יאָ; אָבער געזעלשאַפטלעך איז זי אַן ערגע־רע שקלאַפן ווי יענע, וואס דאָס געזעץ אין שייכות מיט שטוב־רע־גולאַציע וואָלט געקאָנט פון איר מאַכן. אויב זי איז אַ קעלנערין אָדער אַ הויז־פריילין, איז נישטאָ קיין פראגע מכוח דעם; זי מוז טראָגן אַן אוניפאָרם אָדער פאַרלירן די באַשעפטיקונג און הונגערן אויב זי איז אַ פירשטין מוז זי זיך קליידן שטאַטלעך און מאָ־דערנע אָדער זיך מאַכן לעכערלעך. וואָס איז נוגע דער פירש־טין באַצאָלט זי נישט קיין ערגערן פרייז פאַר נישט טראָגן קיין מאָדערנע קליידער, ווי זיין לעכערלעך. אָבער וואָס איז נוגע פרויען וועלכע מוזן פאַרדינען זייער טעגלעך ברויט אויסערן שטוב מוזן זיי זיך האַלטן אַזוי ווי עס פאָדערט די מאָדע, אויב זיי ווילן דערהאַלטן זייערע פאָסטנס הגם די מאָדע פּאַסט זיי אפשר גאָרנישט אָדער זיי האָבן נאָך גוטע קליידער אין שאַנק וואס זענען נישט מאָדערן. און וואָס העכער עס איז דער קלאַס פון זייער באַשעפטיקונג, אַלץ מער צוגעבונדן זענען זיי. אַ שמאַ־טע־קליבערין האָט די טרויעריקע פּריווילעגיע נישט צו מוזן זיין אַזוי פונקטלעך בנוגע אירע אַרבעטס־מלבושים ווי די האָטעל־אויפזעערין: אָבער זי וואָלט געווען מער ווי צופרידן, צו האָבן דער אויפזעערינס פריווילעגיע אַלע מאָל צו זיין פיין אָנגעטון. עס איז אַ פאַקט, אַז באַנעס און פרויען־פּאָליציאַנטן זענען שטאַרק מקנא אַנדערע פרויען אויף דעם געביט, מחמת פאַר זיי, פונקט

ווי פאַר מענער אויף אָוונט-בעלער און פאַר אָפיצירן אויף פאַ-ראַדן איז פאַראַן אַ צוגעטראַכטער באַשטימטער סאָרט מלבושים לויט רעגולאַציעס און מנהגים און זיי דאַרפן נישט טראַכטן וואָס אָנצוטון.

דידאָזיקע קליידונגס-פראַגע איז נור אַ היימישער ביישפּיל, וואָס באַווייזט ווי ווייט די פּריוואַט-באַשעפטיקונג האָט די מאַכט היינט צוטאָג אַרויפצוצווינגען אויף אונדז אַזעלכע רעגולאַציעס, וואָס זענען אַבסאָלוט אויסער דעם געזעץ, אָבער זיי זענען נאָך שטאַרקער ווי דאָס געזעץ. זיי קאָנען אייך צווינגען צו טון וואָס זיי ווילן. דער מאַן, וואָס איז באַשעפטיקט ביי עפנטלעכער אַר-בעט, דער סאָציאַליזירטער מאַן איז אַ סך פרייער פון דעם נישט סאָציאַליזירטן, וואָס ביי פּריוואַטער באַשעפטיקונג. ער מעג פאָרן אין דריטן קלאַס, טראָגן אַ געוויינטלעכן אנצוג מיט אַ ווייכן הוט, וווינען אין די ווילייעס אויסער דער שטאָט און פאַרברענגען זיינע זונטאָגן ווי אים געפעלט, בעת די אַנדערע, מוזן פאָרן ערשטע קלאַס, טראָגן אַ פראַק מיט אַ צילינדער, וווי-נען אין אַ פיינעם געגנט און גיין רעגולער אין קירך אַריין. זייערע ווייבער מוזן טון פונקט דאָס אייגענע; אַ פריילין וואָס האָט זיך באַפרייט פון די היימישע באַגרענצונגען און פירט אַן אומאָפּהענגיק לעבן געפינט פונקט די אייגענע דיפערענץ צווישן עפנטלעכע און פּריוואַטע אַרבעטן: ביי עפנטלעכער אַרבעט זע-נען זיי קיינמאָל נישט אָפּהענגיק פונם גוטן ווילן אָדער קאַפּריזן פון אַ פּריוואַטן אומפאַראַנטוואָרטלעכן מענטשן, ווי ס'איז דער פאַל ביי פּריוואַטער באַשעפטיקונג. די שטופּע צו וועלכע פרויען זענען טיילמאָל געצוווּנגען זיך אַראָפּצולאָזן, כדי צופרידנצושטעלן זייערע פּריוואַטע אַרבעטסגעבער זענען נאָך אַ סך מער סקאַנדאַ-ליעז, ווי למשל די קליינע אומערלעכקייטן, אין וועלכע מענער, אָנגעשטעלטע, זענען אַזוי אָפט געצוווּנגען צו ווערן אָנטיילגעמער.

דאַן קומען די געזעצן בנוגע גיטער: דאָס הייסט פאַראָר-דנונגען אַרויפגעצוווּנגען פון פּריוואַטע גוטבאַזיצער אויף זייערע איינוווינער אָן שום לעגאַלער באַקרעפטיקונג. דידאָזיקע פאַרווערן אָפטמאָל צו בויען אויף זייערע פלעצער הייליקע געביידעס אַחוץ

אַנגליקאַן-קירכן אָדער שענקן. זיי זאָגן זיך אָפּ צו געבן הייזער פאַר פּראַקטיצירטע פאַך-קענער, וואָס זענען נישט רעגיסטרירט ביים אַלגעמיינעם מעדיצינישן ראַט. ווירקלעך, זיי טיראַניזירן אונדז אַזוי, אַז ווען דער קעניג וואָלט געפּרוווט אונדז אַזוי טיראַניזירן וואָלט עס גורם געווען אַ רעוואָלוציע און באמת האָט אַזאַ מין טיראַניזם געבראַכט דערצו, וואָס מען האָט אים זיבעצנטן יאָרהונדערט אָפּגעשניטן ביי אַ קעניג דעם קאָפּ. מיר מוזן זיך אונטערוואַרפן דעמדאָזיקן טיראַניזם דערפאַר, ווייל די מענטשן וועלכע קאָנען זיך אָפּזאָגן צו געבן אַרבעט אָדער ערד אויף צו בויען הייזער, האָבן די מאַכט פון טויט און לעבן איבער אונדז, און דעריבער קאָנען זיי אונדז צווינגען צו טון דאָס וואָס זיי געפעלט, געזעצלעך אָדער נישט געזעצלעך. סאָציאַליזם וואָלט איבערגעגעבן אָט די מאַכט פון טויט און לעבן פון פּריוואַטע הענט אין די הענט פון קאָנסטיטוציאָנעלע אויטאָריטעטן און איר אויסרעגולירט דורך אַלגעמיינע פאָלקס-געזעצן. דער רעזולטאַט וואָלט געווען אַ וווּקס אין אומאָפּהענגיקייט, זעלבסטווערט, מ'וואָלט אויפגעהערט אַריינצומישן זיך אין אונדזערע געשמאַקן און אונדזערע אופנים פון לעבן ס'וואָלט בכלל געווען די גאַנצע פרייהייט, נאָך וועלכע מיר לעכצן.

מענטשן מיט קינדערשע באַגריפן, ווי מיר האָבן שוין געזען, ווילן האָבן, אַז זייער גאַנץ לעבן זאָל רעגולירט ווערן פאַר זייערטוועגן, מיט אַ יום-טוב פון צייט צו צייט, אַ שטיף צו טון און באַפרייען זיך פון דער מאָנאָטאָנישקייט; און מיר האָבן מודה געווען, אַז זייערע מענער זענען גוטע סאָלדאַטן און געזעצטע קאָנווענציאָנעלע אַרבעטער. און ווען זיי האָבן צייט מאַכן זיי געזעצן פון מאָדעס, מנהגים, פּונקטן בנוגע עטיקעטע, און „וואָס אנדערע מענטשן זאָגן" קוים אייבשטעלנדיק זיך צו זאָגן, אַז זייער נשמה איז זייערס אַן אייגענע, מעגן זיי אפילו זיין גענוג רייך כּדי צו קאָנען טון וואָס זיי ווילן. געלט אַלס אַ מיטל פאַר פרייהייט איז אַרויסגעוואָרפן ביי אַזעלכע מענטשן. עס איז גענוג קאָמיש צו הערן ווי זיי דערקלערן אָפּטמאָל, אַז סאָציאַליזם וואָלט געווען אומדערטרעגלעך, מחמת מען וואָלט זיי דיקטירט

וואָס צו עסן, וואָס צו טרינקען און גיין אָנגעטון און מען וואָלט זיי נישט איבערגעלאָזט די בחירה אין שייכות מיט דעם אַלעם. אינדערצייט ווען זיי ווערן געטריבן ווי די אָקסן פון אַן אַלגע־מיינער טיראַניזם וואָס באַשטימט פאַר זייערטוועגן זייערע מאָל־צייטן זייערע מלבושים, זייערע שעהן, זייער רעליגיע און זייער פּאָליטיק מיט אַזאַ אומדערבאַרעמלעכקייט, אַז זיי וואָגן נאָך ווייניקער דורכצוגיין אַ מאָדערנע גאַס מיט אַן אַלטמאָדישן הוט. וואָס איז געזעצלעך נישט פאַרבאָטן, ווי אַרויסצוגיין אינגאַנצן נאַקעט, צוליב וואָס זיי וואָלטן אָפּגעשטעלט געוואָרן פון דער פּאָליציי. מיט מורא און עקל באַטראַכטן זיי יענע עמאַנציפּירטע גייסטער, וואָס אפילו אינמיטן די אַלע באַגרענצונגען בנוגע רעכט, ריינקייט און באַקוועמלעכקייט, אַרט זיי נישט, וואָס זיי טראָגן און זיי פאַרברענגען זייער פרייע־צייט, ווי זיי געפעלט, נישט רעכנענדיק זיך מיט קיינעם.

אָבער מאַכט נישט אַוועק מיט דער האַנט די שעפּסענע חכמה פון די קאָנווענציאָנעלע. קיינער קאָן נישט לעבן אין דער געזעלשאַפט אָן קאָנווענאַנסן. די סיבה, פאַרוואָס פאַרשטענדיקע מענטשן זענען אויך אין אַ געוויסער מאָס קאָנווענציאָנעל איז דערפאַר, וואָס אַ דאַנק די קאָנווענאַנסן פאַרשפּאָרן זיי אַזוי פיל צייט, אַזויפיל טראַכטן, מי, און אַלערליי סאָציאַלע רייבונגען. אַז אַ דאַנק זיי, האָבן זיי מער פרייע־צייט פאַר פרייהייט. גלויבט מיר, סיידן איר קלערט אַוועקצוגעבן אייער גאַנץ לעבן אויף צו פריידיקן קעגן קאָנווענציאָנאַליזם און מאַכן עס פאַר אייער פּראָפעסיע, איז וואָס מער קאָנווענציאָנעל איר זענט, נישט דערפירנ־דיק עס אזוי ווייט, אַז עס זאָל אייך מאַכן פאַר אַ נאַר, אַ שקלאַף אָדער אַ מרה־שחורהניצע, אַלץ אַ גרינגער לעבן וועט איר האָבן. אפילו אַלס אַ פּראָפעסיאָנעלע רעפאָרמאַטאָרקע, ווי וואָלט איך אייך אויך געראָטן, אַז איר זאָלט נישט פריידיקן מער ווי־קעגן איין פאָרם פון קאָנווענציאָנאַליזם מיט אַמאָל. למשל, אויב איר רעוואָלטירט קעגן הויכע אָפּצאַסן, זייט פאָרזיכטיק, אַז איר זאָלט עס טון אין זייער אַן עלעגאַנטן הוט.

LXXX

סאָציאַליזם און הייראַט

בעתן צוזאָגן נייע פרייהייטן זענען די סאָציאַליסטן גענייגט צו פאַרגעסן, אַז מענטשן זענען נאָך שטאַרקערע קעגנער פון נייע פרייהייטן, ווי פון נייע געזעצן. אויב אַ פרוי איז געווינט געוואָרן, איר גאַנץ לעבן צו טראָגן קייטן און זען אַנדערע פרויען אויך טראָגן קייטן, וועט אַ פאָרשלאַג אַראָפּצוגעמען פון איר די קייטן, שטאַרק אָפּשרעקן זי. זי וועט זיך פילן ווי נאַקעט אָן זיי. זי וועט שרייען, אַז די חוצפּהדיקע הור, וואָס פילט זיך נישט צוליב דעם אַזוי ווי זי, דאַרף אַרעסטירט ווערן פון דער פּאָליציי... אין כינע האָבן די מאָנטשו־דאַמען געהאַט אַזאַ מין געפיל, צוליב זייערע פאַרקריפּלטע פיס. עס איז גרינגער צו בינדן מענטשן אין קייטן איידער זיי אויפצובינדן, אויב די קייטן זענען נאָר אויס אנשטענדיק.

אין רוסלאַנד אונטער דער הערשאַפט פון צאַר איז הייראַט געווען אַן אומצעבּרעכלעכע קייט. עס איז נישט פאַראַן געווען אַזאַ זאַך, ווי גט זיך; און ווידער פאַרקערט, איז דאָרט געווען אַ שטאַרקע פּראַקטיק ווי דאָ ביי אונדז די פאַרשפּרייטונג פון פּאָליגאַמיע. אַ פרוי האָט געמעגט וווינען מיט אַ מאַן אָן חופּה, ווי מ׳זאָגט. אַ מאַן האָט געמעגט לעבן אַזוי מיט אַ פרוי. פאַקטיש האָבן זיי געקאָנט האָבן צענדליקער שותּפים. אין רוסלאַנד אונטערן קאָמוניסטישן סאָוויעט איז עס פונקט פאַר־

קערט. אויב אַ פֿאַרהייראַט פּאָרפּאָלק קאָן נישט דורכקומען צווישן זיך, קאָנען זיי אַרויסבאַקומען אַ גט, נישט דאַרפֿנדיק זיך פּראָצעסירן און זיך צו באַשמוצן, ווי אין פּראָטעסטאַנטישן ענגלאַנד. דאָ שאָקירט אַ סך ענגלישע ליידיס פֿאַרהייראַטע אָדער נישט פֿאַרהייראַטע וואָס נעמען אָן דאָס געבעט־בוך פֿאַר אַ לעבעדיק געזעץ. אָבער דער סאָוויעט טאָלערירט נישט קיין אומגעזעצלעכע פֿאַרוואַנדשאַפֿטן. אויב אַ מאַן וווינט מיט אַ פֿרוי אַלס מאַן און ווייב מוז ער מיט איר חתונה האָבן, אויב ער מוז אַפֿילו צוליב דעם זיך גטן מיט אַן אַנדער פֿרוי. די פֿרוי האָט דאַן אַ רעכט אַלס זיין ווייב און זי דאַרף עס פֿאָדערן. אַ סך ענגלישע דזשענטלייט האַלטן דאָס פֿאַר אַן אומדערטרעגלעכן טיראַניזם: זיי באַטראַכטן די סאָוויעטישע געזעצגעבער, ווי מאָנסטערס, וואָס מישן זיך אַריין אין דער פֿרייהייט פֿון די מאַנסלייט און זיי האָבן אַ סך פֿרויען־סימפּאַטיזירער.

אַזעלכע לענדער און סעקטעס, ווו פּאָליגאַמיע איז לעגאַל און דאָס געזעץ צווינגט דעם מאַן צו שענקען אַלע זיינע ווייבער אַ גלייכע אויפֿמערקזאַמקייט זענען פּונקט דער היפּך פֿון בריטאַניען, ווו דער מאַן איז היינט נישט געצווונגען צו שענקען אַזעלכע עס איז אויפֿמערקזאַמקייט אַפֿילו זיין איינציק ווייב און זי אים אויך נישט.

פֿאַרשטייט זיך, אַז הייראַטס־אינסטיטוציעס זענען נישט קיין טייל פֿונעם סאָציאַליזם. הייראַט,׳ וועגן וואָס מיר רעדן, ווי עס וואָלט אַ שטייגער געווען אויף דער גאַנצער וועלט איין און די זעלבע זאַך, אונטערשיידט זיך פֿון איין סעקטע ביז דער אַנדערער און פֿון איין לאַנד ביזן אַנדערן אַזוי אַז ביי אַ רוימישן קאַטאָליק אָדער ביי אַן איינוווינער פֿונעם שטאַט אין דרום־קאַראָלינאַ באַדייט הייראַט אַ שטרענגע מאָנאָגאַמיע אָן אַ מעגלעכקייט צו גטן זיך, בעת ביי אונדזער הויכער קאַסטע היטבירגער אין אינדיען באַדייט עס אומבאַגרענעצטע פּאָליגאַמיע, אַזוי ווי עס איז געווען ביז דאָ גאָרנישט לאַנג, וואָס איך אַליין קאָן עס נאָך געדענקען פֿאַר די הייליקע פֿון דער „סאָלטלייקע סיטע". צווישן דידאָזיקע עקסטרעמע זענען פֿאַראַן

א סך גראָדן. עס זענען דאָ חתונות, וועלכע קיינער קאָן נישט ברעכן, סיידן דער טויט אָדער דער פּויפּסט; און עס זענען פּאַראַן גטן, וואָס מ׳קאָן זיי באַשטעלן אין אַ האָטעל, ווי אַ פלאַש שאַמפּאַנער אָדער אין אַן אויטאָמאָביל. עס זענען דאָ ענגלישע חתונות, שאָטישע און אירלענדישע חתונות און אַלע זענען זיי פאַרשידן איינע פון דער אַנדערער עס זענען דאָ רעליגיעזע חתונות און ציווילע חתונות. די ציווילע חתונות האָט מען נאָך לאַנגע ראַנגלענישן אויסגעקעמפט פון דער קירך און ביי פרומע מענטשן ווערן זיי נאָך עד־היום באַטראַכט פאַר נישט גילטיק און פאַר אַ גרויסער עבירה. עס איז דאָ אַן עטאַבלירטע נעגאַטיווע שטעלונג צום חתונה האָבן מצד נאָנעס, גלחים און אַ געוויסע קאָמוניסטישע סעקטע. מיט אָט דעם אַלעם האָט סאָציאַליזם דירעקט גאָרנישט צו טון. אַ גלייכע הכנסה־צעטיילונג איז געמיינט אימפּאָרטיש פאַר אַלע סעקטעס, אַלע שטאַטן און אַלע קאָמונעס פאַר מאָנאָגאַמיסטן און נזירים, פאַר קליינע קינדער, וואָס זענען נישט פעיק חתונה צו האָבן און פאַר אַלטיטשקע לייט, וואָס זענען שוין נישט פעיק דערצו.

דאַן ווידזשע קומט עס, וואָס צווישן עולם איז איינגעוואָרצלט אַ גלויבן, אַז סאָציאַליזם וועט אין אַ געוויסער מאָס ענדערן די פאָרם פון חתונה האָבן אָדער אינגאַנצן איר אונטערברעכן? ווידזשע קומט עס, וואָס גאַנץ אנשטענדיקע ענגלישע ציימונגען זענען נאָך דער רוסישער רעוואָלוציע פון 1917 ערנסט געקומען צום אויספיר, אַז רוסלאַנד האָט נישט בלויז נאַציאָנאַליזירט לאַנד און קאַפּיטאַל נור, אַז אַ טייל פון איר סאָציאַליסטישער לאָגיק איז געווען אויך צו נאַציאָנאַליזירן פרויען? עס איז קיין שום ספק נישט, אַז דידאָזיקע גוזמא דערקלערט זיך דערמיט, וואָס די קאָנסערוואַטיווע אָנשטענדיקע ציימונגען באַטראַכטן נאָך אַלץ פרויען פאַר אייגנטום, וואָס מען קאָן נאַציאָנאַליזירן אַזוי גוט ווי יעדער אַנדער אייגנטום, און זיי האָבן דעריבער נישט געקאָנט פאַרשטיין, אַז דערדאָזיקער ריין מענלעכער שטאַנדפּונקט איז גאַנץ פרעמד דעם קאָמוניסט. אונטער די אַלע נאָנסענסן אָבער ליגט דער אמת, אַז סאָציאַ-

ליזם מוז האָבן אַ געוואַלטיקע ווירקונג אויף דער חתונה און דאָס פאַמיליען־לעבן. היינט צו טאָג איז אַ פאַרהייראַטע פרוי אַ ווייבלעכער שקלאַף, צוגעבונדן צו אַ מענלעכן שקלאַף. און אַ מיידל איז אַן איינגעשפּאַרטער מענטש אין הויז אין די הענט פון אירע עלטערן. ווען די פּערזענלעכע קרובהשאַפט צווישן מאַן און ווייב איז אַן אויפריכטיקע און זייער מאַכט ווערט נישט קעגנזייטיק שלעכט אויסגענוצט, גייט זיך אַלץ גאַנץ נישקשה און איז דערטרעגלעך פאַר אַזעלכע מענטשן, וואָס זענען דערצויגן געוואָרן צו קוקן אויף דעם, ווי אויף אַ זעלבסט פאַרשטענדלעכע זאַך. אָבער ווען יעדער פון זיי איז אייגנוציק, טיראַניש, אייפערזיכטיק, אכזריותדיק און נאָך אפשר נישט פאַרגינערס דערצו מיט פאַרשידענע אינגאַנצן קעגנגעזעצטע געשמאַקן און אידייען און זענען אומפעיק זיך קעגנזייטיק צו פאַרשטיין, בקצור, אַנטיפּאַטיש און אומפאַרייַנהייטלעך, שאַפט די הייראַט אַן אַשיעור מענטשלעכן אומגליק.

פאַרוואָסושע שלעפּט מען זיך אַרום מיט דידאָזיקע צרות, אינדערצייט, ווען די טיר איז אָפן און די קרבנות קאָנען זיך אַרויסגיין אויף דער גאַס צו יעדער רגע? משמעות דערפאַר, וואָס אויף יענער זייט טיר דערוואַרט זיי הונגער. נדרים און איינגערעדטע פליכטן וואָס קאָנען אויסזען ווירקנדיק בעת זיי האַלטן אומגליקלעכע פרויען און רעוואָלטירנדיקע טעכטער אין הויז, אַז יענע האָבן נישט קיין אַנדער ברירה. אָבער עס זענען זיכער פאַראַן אַן אשיעור פאַלן, ווו די פרויען און מענער, מיידלעך און בחורים, וואָלטן אַרויס פון הויז, ווי נאָרע העלמער אין איבסנס באַרימטער פּיעסע, ווען זיי וואָלטן עס געקאָנט טון נישט פאַרלירנדיק דערביי אָפּילו קיין איין מאָלצייט. קיין איינציקן נאַכט־לעגער און אָפדאַך און אויך נישט פאַרלירן צוליב דעם קיין האָר אפילו פון זייער שטעלונג אין דער געזעלשאַפט.

אַזוי ווי סאָציאַליזם וואָלט זיי אַוועקגעשטעלט אין אַט דער לאַגע, וואָלטן אַ סך אומגליקלעכע פאַרפעלקער אויפגעבונדן געוואָרן און אַ סך פאַמיליעס אויסגעלייזט געוואָרן פון צרות. אָבער מיר דאַרפן נישט דערוואַרטן, אַז דאַן וועלן זיין

מער גטן, ווי עס וואָלטן געדאַרפט זיין. עלטערן וואָלטן נישט טיראַניזירט זייערע קינדער, ווי אַ סך טוען היינט צו טאָג, ווען זיי וואָלטן געוווסט, אַז די קינדער קאָנען פון זיי אוועק און אפשר אויף אייביק פארשווינדן; סיידן זיי האָבן באמת פיינט זייערע קינדער און זיי וואָלטן געוואָלט, אַז דאָס זאָל זיין דער רעזולטאַט: און דאַן איז דאָך אוודאי גוט. אָבער די נאָרמאַלע, פשוטע, האַסטיקע עלטערן וואָלטן נור צוריק געקראָגן זייערע קינדער דורך דעם, וואָס זיי וואָלטן איבערגעבעטן זיי און צוגעזאָגט זיי צו פאַרגיטיקן און האַלטן זיי דורך אַ שטרענגערן אייגענעם קאָנטראָל איבער זיך גופא און נישט איבער די קינדער. אויב מענער און ווייבער וואָלטן געוווסט, אַז זיי קאָנען ווערן צוזאַמען נאָר מיטן תנאי, אַז זיי זאָלן זיך קעגנזייטיק גוט בעהאַנדלען, אַזוי אַז זיי זאָלן זיך קאָנען פילן גליקלעך, וואָלטן זיי זיך געמוזט באַגיין אַ סך בעסער איינער קעגן דעם אַנדערן, ווי זיי חלומען אפילו איצט גאָר צו טון. עס וואָלטן געמאַכט געוואָרן אַזעלכע ריזיקע אויסבעסערונגען אינם אַלגעמיינעם פאַמיליען-לעבן, אַז ביי אַ סאָציאַליסטישן סיסטעם וואָלטן אַ סך ווייניקער פאַמיליען - היימען צעבראָכן געוואָרן, ווי עס ווערן איצט. עס וועט זיין אַנדערש ווי עס איז איצט, אָבער די דיפערענץ וועט זיין לטובה. אויב אַ פרוי וועט האָבן די מעגלעכקייט צו פאַרלאָזן איר מאַן נישט אויף עטלעכע טעג אָדער וואָכן נאָר ווייל זיי האָבן זיך צעקריגט אָדער זיי זענען מיד געוואָרן איינער פונם אַנדערן און זי איז אַוועק מיטן געדאַנק מער נישט צוריקצוקומען וועט מוזן זיין אַ גיכערער און כמעט אַן אויטאָמאַטישער גט אויב זיי ווילן עס וועלן אָדער נישט. היינט קאָן אַ פאַרלאָזענע פרוי אָדער אַ מאַן דורך אָפזאָגן זיך פשוט צו געבן אַ גט, צוליב נקמה אָדער אייפערזיכטיקייט אָדער גאָר צוליב אַ קירכלעכן גרונט, שטערן די פאַרלאָזענע נאָך אַמאָל חתונה צו האָבן. מיר וועלן מוזן נאָכטון די גוטע ביישפילן פון רוסלאַנד וועלכע זאָגט זיך אָפּ, צו טאָלערירן אַזעלכע סיטואַציעס. ביידע צדדים מוזן זיין אָדער פאַרהייראַט אָדער נישט. אַ צווישן-לאַגע, אַז איינער זאָל קאָנען זאָגן צום צווייטן „נו גוט: אויב איך קאָן

דיך נישט האָבן וועט דיך קיינער נישט האָבן״ איז געוויס קעגן דער עפּענטלעכער מאָראַל.

און אַט דעמדאָזיקן הייראַטס־ענין וועט דאַכט זיך דער וועלטלעכער שטאַט האָבן דעם גרעסטן סענסאַציאָנעלסטן צוזאַמענשטויס מיט דער קירך מחמת די קירך טענהט, אַז חתונה האָבן איז אַ מעטאַפיזישער ענין, בעהערשט פֿון אַן אַבסאָלוטן רעכט און אומרעכט, וואָס איז איר אַנטפּלעקט געוואָרן פֿון גאָט אַליין און אַז דעריבער מוז עס דער שטאַט אומבאַדינגט באַפעסטיקן. אָבער דער שטאַט וועט דערמיט קיינמאָל נישט איינשטימען, סיידן ווען דער קלער וועט זיך האַלטן, ווי מ׳דאַרף, אין זיינע ראַמען און ער וועט זיך טיילן מיט די וועלטלעכע הערשער. חתונה האָבן איז ביים שטאַט, פּשוט: אַ דערלויבניש פֿאַר צוויי בירגער צו האָבן קינדער. צו זאָגן אַז דער שטאַט דאַרף זיך נישט אינטערעסירן פֿון וויפֿיל מענטשן אַ געמיינדע זאָל באַשטיין, און, ווען אַן ענדערונג איז געווונטשן, אויף וויפֿיל מען זאָל פֿאַרגרעסערן אָדער פֿאַרקלענערן די צאָל, הייסט זיך באַגיין מיט דער נאַציע אַזוי ווי קיין שום מיושבער מענטש וואָלט אַפֿילו נישט געחלומט צו באַגיין זיך מיט קיין טייך־איבערפֿירער. אויב איר זאָלט זאָגן אַ טייך־איבערפֿירער, אַז גאָט האָט אים אַנטפּלעקט אַז אין זיין שיפֿל, וואָס קאָן נישט אויפֿנעמען מער פֿון צען מענטשן קאָן ער אַרייננעמען אַזוי פֿיל פּאַסאַזשירן וויפֿיל עס וועלן נור וועלן איבערפֿאָרן דעם טייך מעג די צאָל זיין אַפֿילו טויזנט. וועט ער אייך גאָרנישט ענטפֿערן און ער וועט זיך גרייטן אַוועקצופֿאָרן מיט זיינע צען פּאַסאַזשירן, און אויב איר וועט זיך מיט אים אָנהויבן ראַנגלען, און איר וועט וועלן אָפּשטעלן דאָס שיפֿל און אַריינקריגן נאָך אַ פּאָר פּאַסאַזשירן, וועט ער אייך געבן מיטן רודער איבערן קאָפּ און אָפּפֿאָרן. און עס איז זיכערער, אַז די צען, וואָס זענען שוין אין שיפֿל, וועלן אים העלפֿן צוליב זייער אייגענער טובה.

ווען דער סאָציאַליזם וועט פֿאַרטיק ווערן מיט דער קינסטלעכער איבער־באַפֿעלקערונג, וואָס דער קאַפּיטאַליזם — ווי מ׳ר האָבן שוין געזען — פּראָדוצירט צוליב דעם וואָס ער ציט צוריק

אַרבעטער פון פּראָדוקטיווער אַרבעט און פאַרווענדט זיי אויף אַרויסגעוואָרפענער אַרבעט, וועט דער שטאַט ענדלעך שטיין פּנים-אל-פּנים מיט דער ווירקלעכער באַפעלקערונגס-פראַגע: די פראַגע וויפיל מענטשן עס איז געווונטשן צו האָבן אין לאַנד. פּטור צו ווערן פון דעם מיליאָן אָדער אַן ערך, פאַר וועמען אונדזערע קאַפּיטאַליסטן קאָנען נישט געפינען קיין באַשעפטיקונג, הייבט איז דער שטאַט אָפּהענגיק פון אַ גרויסער שטערבלעכקייטס-פּראָ-פּאָרציע, ספּעציעל צווישן קינדער, פון מלחמה, און פון ■ענגשאַפט, ווי בינען. אַפריקע, אַמעריקע און אויסטראַליען האָבן ■ אַוועקגע-נומען מיליאָנען פון אונזערע מענטשן ווי פון בינשטאַקן. אָבער די אַלע ערטער, וואָס זענען נאָך געניג באַקוועם און רייצן מענטשן צו עמיגרירן ווערן ביסלעכווייז פול; און זייערע איינגעבוירענע ווי למשל די אַמעריקאַנער און די אויסטראַליער. שליסן שוין היינט די טויערן פאַר ווייטערדיקע עמיגראַציעס.

אויב אונדזער מענטשהייט וועט זיך נאָך אַלץ האַלטן אין איין פאַרמערן, וועלן מיר נאָך מוזן דיסקוטירן מכּוח דער פראַגע, צי מיר זאָלן אָפּהאַלטן דעם וווקס, ווי מיר האַלטן אָפּ די פאַר-מערונג פון קעץ דורך אַריינוואַרפן דעם איבערפלוס פון קינדער אין וואַסער אַריין, וואָס וואָלט נישט געווען קיין גרעסערע, זינד ווי דאָס צולאָזן אַזאַ געוואַלטיקע שטערבלעכקייט צווישן קינדער און די כירורגישע אַבאָרט-אָפּעראַציעס, וואָס מען מאַכט איצט אין אַזאַ גרויסער מאָס. די עצה וואָלט געווען: אַ שטראָף וואָס זאָל שטרענג אויסגעפירט ווערן, אויב עלטערן וועלן באַגיין אַ פאַרברעכן און האָבן מער קינדער ווי די צאָל וואָס עס וועט זיין דערלויבט פונם שטאַט. אָבער מיט באַשטראָפן די עלטערן וועלן דאָך נאָך די איבעריקע קינדער נישט פאַרזאָרגט ווערן. די שטרענג-סטע שטראָף לגבי מוטערס פון אומגעזעצלעכע קינדער האָט נישט געווירקט אַז קיין אומגעזעצלעכע קינדער זאָלן נישט געבוירן ווערן, הגם עס האָט גורם געווען, אַז אַ סך פון זיי זאָלן זיין טאָפּלט אומגעווונטשן, צוליב דעם פּייניקן זיי פאַר דער זינד ■ון שוואַכקייט מיט חרפּה און אָרעמקייט. יעדער שטאַט, וואָס וואָלט באַגרענעצט די צאָל קינדער, דאָס הייסט, באַשטימט וויפיל

קינדער אַ פֿאַמיליע זאָל האָבן, וואָלט געצוואונגען געווען, נישט נור צו טאָלערירן געבורטס־קאָנטראָל, נאָר עס צו לערנען און געבן פּרויען אינסטרוקציעס און מעטאָדן. און דאָס וואָלט באַלד געבראַנגט צו אַ קאָנפליקט מיט דער קירך. צי דער שטאַט וואָלט אונטער אַזעלכע אומשטענדן פּשוט איגנאָרירט די קירך אָדער וואָלט אַרויסגעגעבן אַ געזעץ דורך וועלכן אירע פֿרייִדיקער זאָלן קאָנען באַשטראָפט ווערן פֿאַר אויפשטאַנדן, וואָלט געווען אינ־גאַנצן אָפּהענגיק פֿון דעם ערנסקייט אין דער לאַגע און נישט פֿון די פּרינציפּן פֿון פרייהייט. טאָלעראַנץ, פרייהייט פֿון געוויסן א. א. וו. וועגן וואָס מען האָט אַזוי הויך געבלאָזן דעם טראָמ־פּייט אין ענגלאַנד אינם אַכצענטן יאָרהונדערט, ווען די באַפעל־קערונג איז געווען זייער קליין.

אין פֿראַנקרייך שטרעבט דערווייל דער שטאַט צו פֿאַרגרע־סערן די באַפעלקערונג. זי געפינט זיך אַזוי אַרום אין דער לאַגע פֿון דעם פֿאָלק ישראל אין דעם צוגעזאָגטן לאַנד און אין דער לאַגע דזשאָזעף סמיט און זייַנע מאָרמאָנען אין דער שטאַט איליי־גאָיס אין 1843 בעת נור אַ שנעלער וווּקס אין דער באַפעל־קערונג וואָלט זיי געקאָנט אָפּראַטעווען נישט צו זיין אויף אַזוי פיל קלענער אין צאָל פֿון זייערע שונאים. דזשאָזעף סמיט האָט געטון דאָס וואָס אברהם־אבינו האָט געטון: ער האָט זיך גע־ווענדט צו פּאָליגאַמיע, מיר, וואָס מיר זענען נישט אין קיין שום געפאַר אויף דעם געביט, האָבן אין דעם געזעץ נישט מער, ווי אַ נאַרישן, אומאָנשטענדיקן שפּאַס; אָבער עס זענען נישטאָ קיין סך פּאָליטישע רעקאָרדן, וואָס זאָלן האָבן געמאַכט אַ גרעסערע, ווירקונג ווי בריגהאַם יאָנגס באַשרייבונג פֿון דעם שרעק, מיט וועלכער ער האָט אויפגענומען דזשאָזעפס גזרה, אַז עס איז גאָטס ווילן זיי זאָלן אַלע נעמען אַזויפיל ווייבער ויפיל עס איז נור מעגלעך. ער איז דערצויגן געוואָרן און געוווינט געווען, צו באַ־טראַכטן פּאָליגאַמיע פֿאַר אַ שטערבלעכע עבֿרה און ער האָט עס באמת געהאַלטן פֿאַר אַ גרויסער עבֿרה. און דאָך האָט ער גע־גלויבט; אַז סמיטס אַנטפּלעקונגען זענען געווען פֿון גאָט. אין זיין פֿאַרלעגנהייט דערציילט ער אונדז, האָט ער געפּלעגט מקנא זיין

דעם מת ווען ער האָט געזען פאַרבייגיין אַ לוויה (נאָך אַן עברה); און עס איז נישטאָ קיין שום סיבה צו גלויבן, אַז ער איז נישט געווען ערלעך. וואָרום סוף-כל-סוף איז עס נישט קיין געזעץ, אַז אַ פאַרהייראַטער מאַן מוז האָבן אַ ווײַבל. ווען עס איז מאָראַלן אָדער רעליגיעזן ווידערווילן צו פּאָליגאַמיע און זיך דערשרעקן פאַרן געדאַנק, צו האָבן נאָך אַ צוואַנציק ווײַבער „אָפּגעזיגלט" פאַר זייַנעטוועגן. בריגהאַם יאַנג איז איבערגעקומען די שרעק, און ער האָט חתונה געהאַט איבער דרייסיק מאָל. און די ערלעכע פרומע מאָרמאָנישע פרויען, וועמעס פּאַראָורטיילן עס זענען נאָך געווען שטאַרקער פון די מענער'ס האָבן זיך פּונקט אַזוי געלאָזט באַאײַנפלוסן און אָפּשמדן זיך אין שייכות מיט פּאָליגאַמיע ווי בריגהאַם.

הגם דאָס באַווייזט, אַז די מערבדיקע ציוויליזאַציע איז פּונקט אַזוי פעיק אויפצונעמען פּאָליגאַמיע, ווען עס איז נויטיק, ווי די, פונם מזרח. די פראַנצויזישע מלוכה, האָט צוליב געוויסע סיבות נישט פאָרגעלייגט דער פראַנצויזישער באַפעלקערונג, אַז זיי זאָלן אָנעמען פּאָליגאַמיע, ווי אַ מיטל צו פאַרגרעסערן דאָס פראַנצויזישע פאָלק. אין פראַנקרייך זענען די מיטלען — פּריזן און אויסצייכנונגען פאַר עלטערן פון גרויסע פאַמיליעס, אַ פאַמיליע פון פופצן פּערזאָן מאַכט מען אַ גרופּן-פּאָרטרעט אין די אילוסטרירטע צייטונגען און מען מאַכט זיי קאָמפּלעמענטן צוליב זייער שטאַרקן פּאַטריאָטיזם מ'גיט זיי מתנות, באַפרייט זיי פון צאָלן שטייערן, שרעקלעכע פאַרפאָלגונגען פאַר געבורט-קאָנטראָל, אָלס אַ נישט מאָראַלישן טאַט, גרינגער מאַכן גטן, וואָס קאָן אַלץ צוגערעכנט ווערן צו אַ מין אויסדערוויילטער פּאָליגאַמיע אַלץ טענדענצן צו שאַפן אַ חשק ביי פאַרפעלקער צו ווערן עלטערן פון קינדער, וואָס זעט אויס צו ווערן אַ זעלבספאַרשטענדלעכע זאַך אין אַלע לענדער, מיט אַ צולאָג פאַרשטייט זיך צו דערמוטיקן געוווּנטשענע עמיגראַנטן. קעגן אַזעלכע מיטלען וועט פאַרשטייט זיך קיין שום קירך גאָרנישט נישט האָבן סיידן זיי זאָלן באמת האַלטן, אַז אַסקעטיזם איז אַ געזעצלעך מיטל, צו בעפרייען פון זינד, אַ דאָקטרין, וואָס האָט נאָך קיינמאָל נישט געפונען גענוג פּראַקטיצירער,

צו קאָנען אָפּשרעקן אַ מאָדערנע נאַציע מיט אומפּרוכטבאַרקייט. געצוווּנגענע עלטערנשאַפט איז פּונקט אַזוי מעגלעך, ווי געצוווּנגען מיליטער דינסט; און פּונקט אַזוי ווי פאַר דעם זעלנער מוז דער שטאַט באַצאָלן פריער פאַר אַלעמען, פּונקט אַזוי וועט מען נישט קאָנען דערוואַרטן פון אַ פרוי וואָס מען צווינגט איר צו ווערן אַ מוטער, אַז זי זאָל עס טון אויף איר אייגענער הוצאות.

אָבער אויפהאַלטן מאָנאָגאַמיע מוז תמיד שטיין אויף אַ באַזיס פון אַ גלייכער צאָל מענער און פרויען. אויב אַ מלחמה וואָלט פאַרקלענערט די מענער־באַפעלקערונג אויף 70 פּראָצענט און די פרויען נור אויף איין פּראָצענט, וואָלט מען גלייך איינגעפירט פּאָליגאַמיע און מען וואָלט געצוווּנגען צו האָבן קינדער, מיט אַ האַרציקער אונטערשטיצונג פון אַלע אמת־פּאָפּולערע קירכן.

אַזוי דאַכט זיך, אַז דער שטאַט, דער קאַפּיטאַליסטישער אָדער סאָציאַליסטישער וועט סוף־כל־סוף באַשטימען, וואָס הייראַט זאָל זיין, נישט קיין חילוק וואָס די קירך זאָגט. אַ סאָציאַליסטישער שטאַט וועט זיך נאָך גיכער אַריינמישן אין דעמדאָזיקן ענין איידער אַ קאַפּיטאַליסטישער מחמת סאָציאַליזם וועט פאַרענטפערן און אַרויסראַטעווען די באַפעלקערונגס־פראַגע פון דעם כאַאָס, אין וועלכן דער קאַפּיטאַליזם האָט זי אַריינגעוואָרפן. דער שטאַט וועט דעמאָלט, ווי איך האָב פריער שוין געזאָגט, זיך געפינען פּנים־אל־פּנים מיט דערדאָזיקער פראַגע: נור קיינער ווייסט נאָך נישט, וואָס דידאָזיקע פראַגע וועט זיין אַזוינס, מחמת קיינער קאָן נאָך איצט נישט באַשטימען, וויפיל פערזאָנען פאַרצוליינען, פאַר אַן אַקער־לאַנד ביי די העכסטע מעגלעכקייטן אין לעבן. ס'איז פאַראַן דעם פויערס־אידעאַל אין לעבן צו וווינען העט ווייט אַוועק איינער פונם אַנדערן; עס איז פאַראַן דער באָס־ראַך אידעאַל צו ברענגען אַזויפיל מענטשן אויף דער ערד וויפיל זי איז בכוח אויסצוהאַלטן, עס איז פאַראַן דער געצעלט־אידעאַל און דער מאָנסטער־האָטעל־אידעאַל. נישט איך און נישט איר קאָנען מיר נישט מאַכן די מינדסטע פאָרשטעלונג וואָס די

באַכקומענדיקע וועלט וועט צווישן זיך באַשטימען, דעמאָלט ווען די געזעלשאַפט וועט זיין רייף און גענוג אָרגאַניזירט אָוועקצו־שטעלן דאָס פּראַקטישע פּראָבלעם און קלאָר מאַכן דעם אויסגאַנג.

LXXXI

סאָציאַליזם און קינדער

וואָס שייך די דערציונג פון יונגע קינדער האָבן מיר שוין ווייט נישט די רעכט, וואָס די אַלטע רוימער האָבן געהאַט איבער זייערע קינדער. מען נעמט אַרויס דאָס קינד פון זיינע עלטערנס הענט דעם גרעסטן טייל פונם טאָג במשך פון גאַנצע ניין יאָר און מען מאַכט דערפון אַ מלוכה-קינד אנשטאָט אַ פּריוואַט פאַמיליען-קינד. די באַריכטן פון דער געזעלשאַפט וואָס פאַרנעמט זיך מיט אָפּהיטן קינדער פון אכזריות, באַווייזן, ווי נויטיק עס איז צו שוצן די קינדער און זייערע עלטערן, הגם די גאָר מאוסע פאַלן זענען זעלטן. דאָס באַווייזט, אַז עס איז שוין היינט שווער פאַר אַכזריותדיקע עלטערן אַרויסצודרייען זיך פון דעם שול-אינספּעקטאָר, דעם לערער, און פון דער פּאָליציי. נור צום באַדויערן קומען מיר אָפּ בלויז דערמיט, וואָס די עלטערן ווערן באַשטראָפט; ווען זיי קומען אַרויס פון תּפיסה זענען די קינדער ווידעראַמאָל אין זייערע הענט. נאָכדעם ווי מיר האָבן אָנגעשלאָגן די קאַץ פאַר איר אכזריות גיבן מיר איבער די מויז צוריק צו איר חסד. מיר האָבן אַלנפאַלס געמאַכט אַ געצווונגענעם שריט דערמיט, וואָס מען האָט דורכגעפירט אין פּאַרלעמענט אַ געזעץ, אַז די וואָס אַדאָפּטירן אַ קינד האָבן די אייגענע רעכט איבער דעם ווי אמתע עלטערן. איר קאָנט היינט אַדאָפּטירן אַ קינד אָן שום מורא טאָמער וועלן די עלטערן קו-

מען אין אַ שיינעם טאָג, ווען עס וועט זיי זיין באַקוועם, און עס צוריק אָפּנעמען, מחמת אַלע זייערע רעכט גייען אַריבער צו איך בשעת איר אדאָפּטירט דאָס קינד. שלעכטע עלטערן קאָן מען אויסבייטן אויף אַנדערע. מיט צוואַנג בלייבט נור איבער אויסצופירן אַזאַ אָפּעראַציע דאָרט ווי עס איז נויטיק אָפּצונעמען דאָס קינד פון די עלטערן. געצוווּנגענע אדאָפּטירונג איז שוין אַן אַלטע עטאַבלירטע אינסטיטוציע, וואָס האָט אַ שייכות מיט די באַאַמטע פונם אָרעם-געזעץ. אָליווער טוויסט איז געווען אַ געצוווּנגען אדאָפּטירט קינד. דאָס אָרט פון זיינע נאַטירלעכע עלטערן האָבן פאַרטרעטן שרעקלעך-אומנאַטירלעכע עלטערן — מיסטער שאַמביל איז אויף אַ גליקלעכן אופן פאַרשווּנדן; אָבער עס מוז זיך נאָך אַלץ געפונען עמיץ, וואָס זאָל אדאָפּטירן אָליווערן. ווען גלייכהייט אין הכנסות וועט מאַכן אַ סוף פון זיינע סאָציאַלע ליידן וועלן נישט פעלן קיין קינדערלאָזע „וואָלענטירן" וואָס וועלן אים צונעמען צו זיך.

וואָס אַמאָל עפּנט מען אונדז מער די אויגן אויף דעם פאַקט, אַז אין אונדזער שול-סיסטעם איז דאָס לערנען נישט מער ווי אַן אויסרייד, צוליב וועלכן די עלטערן פטרן אַראָפּ אַן עול פון זייערע קינדער דורך אַריינפּאַקן זיי אין אַ תּפיסה אָדער אַ קינדער-פאַרם, וואָס מען רופט אָן מיטן איידעלן נאָמען שול. מיר ווייסן אויך אָדער מיר וואָלטן לכל-הפּחות געדאַרפט וויסן, אַז די באַהאַנדלונג פון קליינע קינדער אין די אינסטיטוציעס איז מערדערלעך און פאַר גרעסערע קינדער סתּם ביטער. קליינינקע היימלאָזע קינדערלעך וואָלטן דאָס געקאָנט אויסמיידן דורך אדאָפּטירונג. אָבער די עלטערע קינדער צווינגען אונדז צו פאַרנעמען זיך מיט אַ פּראָבלעם פון אָרגאַניזירן דאָס לעבן פון די קינדער צו געבן די קינדער קאָנסטיטוציאָנעלע רעכט, פּונקט אַזוי ווי מיר האָבן עס געמוזט געבן די פרויען. און אויפהערן זוכן אויסריידן, אויסמיידן דידאַזיקע פליכט דורך אַריינשפּאַרן די קינדער אין באַסטילעס, וואָס מ'רופט שולן אָדער דורך מאַכן דאָס קינד פאַרן אייגנטום פונם פאָטער (אָדער, אויב עס איז אַן אומגעזעצלעך קינד, דאָס אייגנטום פון דער מוטער) פּונקט אַזוי ווי מיר

האָבן אויפגעהערט באַרויבן די פרויען פון זייערע רעכטן, ווען
מ'יר האָבן זיי געפּלעגט דערקלערן אַלס אייגנטום פונם מאַן.
דער אָנהויב פון אַזעלכע אָרגאַניזאַציעס האָט זיך שוין אָנגע-
הויבן באַווייזן ביי די „גירל-גיידס" און „בוי-סקאַוטס". די גרע-
נעץ פאַר פרייהייט, וואָס דער שטאַט מוז באַשטימען, און די
אָבליגאַציעס וואָס ער מוז אַרויפלייגן אין שייכות מיט דערוואַק-
סענע, מיידלעך וואָס געהערן צו די גירל-גיידס קאָנען נישט
תּמיד טון זייער אַרבעט אויף דעם געביט אויך נישט די בוי-
סקאַוטס. מחמת זיי מוזן זיך קוואַליפיצירן פאַר דערוואַקסענע
בירגער, צוליב געוויסע צוועקן, צי עס געפעלט זיי אָדער נישט
דאָס איז אונדזער אויסרייד בנוגע שולן; מען מוז זיך לערנען.
בילדונג איז אַ וואָרט וואָס האָט אַ סך באַדייטונגען. לעת-
עתּה פלאָנטערן מיר זיך אויס פאַמעלעך, און ווי געוויינטלעך
מיט ווידערווילן, און שלעכטן הומאָר פון די גראָבע נאַרישקייטן
אַרום דעמדאָזיקן וואָרט. ערשטנס, אַז בילדונג הייסט לעקציעס
און אַז לעקציעס דאַרפן לערנען קינדער און ווען זיי ווערן על-
טער הערט עס אויף. איך בין אַלט 70 יאָר און איך קאָן אייך
שטילערהייט פאַרזיכערן, אַז מיר הערן זיך קיינמאָל נישט אויף
צו לערנען אַזוי לאַנג, ווי מיר זענען נור פעיק אויפצונעמען,
וואָס מיר לערנען סיידן מיר קאָנען נישט מער. און וועגן דעם
וואָס מיר האָבן געלערנט אין שול, און אין אוניווערסיטעט
וואָלט איך געזאָגט, אַז אַזוי ווי עס דויערט ביי אונדז אַ גאַנץ
לעבן, אויסצוגעפונען די מיינונג פון דעם קליינעם טייל וועגן
דעם וואָס עס איז אמת, און דעם טעות פונם גרויסן טייל וועגן
דעם, וואָס איז פאַלש, איז גאָרנישט קיין וווּנדער פאַרוואָס די
וועלכע האָבן געהאַט די קלענסטע „בילדונג" קאָנען צומערסטן.
עס איז אַן ערנסט געפאַר סיי פאַר קינדער סיי פאַר דערוואַק-
סענע צו צווינגען זיי, אַז זיי זאָלן לערנען לימודים, צו וועלכע
זיי האָבן נישט קיין שום נאַטירלעכע נייגונג, בעת אַ געוויסע
אַנדערע זאַך, צו וועלכער „זיי האָבן אַ האַרץ", צו וועלכער עס
ציט זיי, גיט זיי אַ שעפערישע שאַרפקייט צו ווערן דער מייסטער
דערפון. גייסטיקער-דעפעקט וואָס מ'האָט גורם געווען אויף אַזאַ

אופן איז אַ געוויינטלעכע דערשיינונג אין דעם מאָדערנעם שול-
קלאַס ווו די קינדער דאַרפן דורכמאַכן געוויסע עקזאַמענס. די-
קענס מיסטער טוטס איז נישט סתם אַ קאָמישע פיגור; ער איז
אַ געטרייער ביישפּיל פון אַ מין דעפּעקטיוון שוואַכלינג, אַ פּראָ-
דוקציע פון אונדזערע הויכשולן און אוניווערסיטעטן. טוטס איז
נישט קיין שפּאַס. אויב עס איז אפילו פאַראַן אַ נייגונג צו לער-
נען קאָן זי אויך פאַרגיין, צוליב דעם ווידערווילן, וואָס עס
שאַפט זיך דורך לערנען מיטגעוואַלט. אויב אַ מיידל איז נישט
מוזיקאַליש זענען אַלע באַמיונגען זי אויסצולערנען מיטגעוואַלט
בעטהאָווענס אַ סאָנאַטע, נישט מער, ווי אַ טאָרטור פאַר איר און
אירע לערער. שוין אָפּגערעדט פון די יסורים וואָס זי מוז בע-
בעך אויסשטיין, ווען די עלטערן צווינגען איר צו באַווייזן אירע
פעיקייטן פאַר געסט. אָבער נישט מוזיקאַלישע מיידלעך זענען
פּונקט אַזאַ אויסנאַם ווי טויבע מיידלעך; געוויינטלעך זענען זיי
מוזיקאַליש, און טאַקע די נאָרמאַלע מוזיקאַלישע מיידלעך האָבן
אויך, אַז בעטהאָווען וועט באַדויערן זיין רשעות דורך אייביקע
יסורים אויף יענער וועלט, און דאָס וועט זיין זייער נקמה דער-
פאַר, וואָס נאָך איידער זיי האָבן ווען עס איז געהערט אַ סאָ-
נאַטע אָדער אַן אַנדער שטיקל מוזיק גוט געשפּילט, אַז עס זאָל
זיך זיי דאַכטן עס איז שיין, זעצט מען זיי אַריין אין אַ קאַל-
טער שטוב צו פּראַקטיצירן סקאַלעס און מען שלאָגט זיי איבער
די הענט אויב זיי שפּילן אויס אַ פאַלשע נאָטע. און מען קלאַפּט
אין זיי אַריין די פּאַטעטישע סאָנאַטע מיט שלאָגן, מיט זידלען,
מיט אָפּשרעקן. טאַקט נאָך טאַקט. ביז וואַנען זי קאָן עס אויס-
פינגערן אָן אַן איינציקן טעות. אַזוי איז נאָך עד-היום: מוזיק
לערנט מען אין שולן, און דאָס באַדייט פאַר אַ סך אומגליק-
לעכע יונגע דאַמען, אַן אמת אָפּקומעניש. זייערע עלטערן ווילן
אַז זיי זאָלן האָבן פעיקייטן און זיי באַצאָלן עמיצן, וואָס איז
אויך באַהאַנדלט געוואָרן אויפן אייגענעם שטייגער, אַז מען זאָל
אין זיי אַרייַנקלאַפּן אָט די פעיקייטן. ווען דידאָזיקע אומגליק-
לעכע קרבנות וואָלטן געטראַכט, אַז סאָציאַליזם באַדייט געצוווּנ-

גענע מוזיק, וואָלטן זיי געשטאָרבן אינם קאַמף קעגן סאָציאַליזם;
און זיי וואָלטן געגרעכט געווען.

ווען איך וואָלט געשריבן אַ בוך פאַר מענער וואָלט איך
נישט גערעדט וועגן מוזיק, נאָר וועגן פערזן אָנגעשריבן אין אַ
ליטעראַרישן לאַטיין. (וואָס דאָס הייסט אַזאַ מין לאַטיין, וואָס
קיינער האָט נאָך קיינמאָל נישט גערעדט) און וועגן גריכיש און
אַלגעברע. נישט איין אומגליקלעך בחורל, וואָס וואָלט פרייוויליק
אויפגעכאַפּט איבער געגוג פון די לאַטייניש און גריכישע שפּראַך
כדי צו קאָנען לייענען ווירגילן, האָראַצן און האָמערן, אָדער ביי
ווען ניוטאָן און איינשטיין וואָלטן געווען אַזעלכע העלדן ווי
הענדל, מאָצאַרט, בעטהאָוון און וואַגנער זענען ביי נישט קיין
פאַרדאָרבענעם מוזיקער — האָסט יעדעס אָפּגעדרוקטע בלעטל,
אַחוץ צייטונגען און דעטעקטיוו-מעשיות, און ציטערט פאַר אַן
אַלגעברישן סימבאָל און פאַר אַ דיאַגראַם פון אַ געצוווּנגענעם
פּאַראַלעלגראַם ווי אַ קרימינעלער פאַר דער תּפיסה. דאָס איז
דער פּועל-יוצא פון אונדזער בילדונגס-מאַניע. אַ מאָל האָט מען
דווקא געוואָלט, אַז ייִנגלעך זאָלן אויפשטיין זעקס אַ זייגער איני-
דערפרי און מען זאָל זיי האַלטן כּסדר אין שול, לערנען לאַ-
טיין אָן אַ רגע צו רו, אָדער שפּילן זיך ביז זיי זענען געגאַנ-
גען שלאָפן. און איצט, אַז די טענדענץ איז ווידער, זיי זאָלן
זיך כּסדר שפּילן און נישט האָבן קיין איין רגע פאַר פרייער
אַרבעט איז זייער מצב כּמעט אויך נישט קיין בעסערער. אַלנ-
פאַלס אָן אינטעלעגענטע פרוי וואָס געדענקט אירע אייגענע קינ-
דער-יאָרן מוז ממש שוידערן צו זען ווי מען רעכנט זיך לגמרי
נישט מיט די קינדערס מענטשלעכן רעכט, נאָר מען שטעלט זיי
אַוועק טיילווייז אין דער לאַגע פון חיות, וועלכע מען דאַרף
צוימען און ברעכן ביי זיי די ווילדקייט. דער סיסטעם וועגן
וועלכן מ'קאָן נאָך עפּעס זאָגן אויב זייערע מעטאָדן זענען נור
נישט ווי, פון אַ חיות-דרעסירער און טיילווייז אין דער לאַגע
פון טויטע זעק, ווי די בילדונג דאַרף אַריינגעגאָסן ווערן, ad
libitum און וועגן אַזאַ סיסטעם איז גאָרנישטאָ וואָס צו זאָגן,
אַחוץ דאָס וואָס מ'קאָן זאָגן מכּוח די וואַסער-פּייניגונגען בעת

דער אינקוויזיציע, ווי מען פלעגט אריינגיסן די פליסיקייט אין די העלדזער ביז די קרבנות זענען אויפגעבלאָזן, געשוואָלן גע־וואָרן און געשטאָרבן. אָבער עס איז געווען אַ געוויסע מעטאָדע אין דעמדאָזיקן משוגעת. איך האָב אייך שוין איינמאָל אָנגע־מערקט, וואָס איר האָט מסתמא גאַנץ גוט געוויסט, אַז אויב קינ־דער געפינען זיך נישט געצוווּנגענערהייט אין אַ פוילער, שטי־לער אומבאַוועגלעכער, און פאַרשטייט זיך, אַבסאָלוט נישט פאַ־סיקער אַסאָסאַציע מיט דערוואַקסענע מענטשן — זענען זיי גורם אינדערהיים אַזוי פיל אומאָנגענעמלעכקייטן, אַז די עלטערן, וואָס וואָלטן גיכער באַשטאַנען צו וווינען אין אַ גאָרטן צוזאַמען מיט בערן אָדער אין אַ הויז מיט מאַלפּעס איידער צו זיין אַכזריות־דיקע אונטערדריקער — זענען נאָך מער ווי צופרידן אַוועקצו־געבן זייערע קינדער יעדן אײנציקן וואָס איז מודיע, אַז זיין פּראָפעסיע איז צו לערנען קינדער; דער פאַרצווייפלטער קאַמף פונם איידלען נישט פאַרזאָרגטן ייִנגערן זון און נישט פאַרהיי־ראַטע טאָכטער (אַ ספּעציעלע קלאַס) צו געפינען אַ וואָסער עס איז מיטלען צום לעבן, פּראָדוצירט אַ צאָל מענטשן, וואָס זענען גרייט צו מאַכן אַ פּראָפעסיע פון קינדער־דערציִונג אונטער דעם דאָזיקן העכסט־פאַרשטענדלעכן אויסרייד.

דער סאָציאַליזם וואָלט אַ סוף געמאַכט צו דעמדאָזיקן קלאַס דורך דעם וואָס ער וואָלט געגעבן זיינע מיטגלידער אַ באַשעפטיקונג וואָס זיי וואָלטן ווייניקער געהאַסט און געהאַלטן פאַר פונקט אַזוי אָנשטענדיק. אַ מענטש וואָס האָט נישט קיין אמתן באַרוף צו זיין אַ לערער, וואָלט נישט געמאַכט דאָס לער־נען קינדער פאַר קיין פּראָפעסיע. סאַדיסטן פון ביידע געשלעכטער וואָס קריגן היינט קינדער אין די הענט אריין, כדי זיי זאָלן האָבן וועמען צו פּייניקן אָן שום שטראָף און די מענטשן וואָס האָבן מכלומרשט ליב קינדער (וואָס זענען טיילמאָל די אייגענע מענטשן) וואָס עפּענען מתים־הייזער, ווייל זיי זענען פונקט אַזוי משוגע פאַר קינדער, ווי טייל מענטשן זענען פאַר פערד און הינט, הגם זיי באַהאַנדלען זיי אָפט זייער מיאוס, אַזעלכע מענטשן וואָלטן געווען פאַרלוירן ווען די קינדער וואָלטן געהאַט

ווי אַהין צו אַנטלויפן אַחוץ צוריק צו די היימען פון וואַנען מען האָט זיי אַרויסגעוואָרפן און פון וואַנען מען וועט זיי סיי ווי באַלד צוריק אומקערן אין די טיראַנישע הענט אַריין און זיי נאָך פאַרזיכערן, אַז אויב זיי האָבן זיי באַשטראָפט האָבן זיי עס מסתמא ערלעך פאַרדינט פאַר שלעכטער אויפפירונג; מיט עטלעכע טעג צוריק האָב איך געלעזן צווישן די טעגלעכע נייעס אין אַ צייטונג, אַז אַ מוטער האָט אָנגעקלאָגט אַ לערער דערפאַר, וואָס ער האָט געשלאָגן איר בחורל דערפאַר, וואָס יענער האָט געשלוקעכצט, אַ זאַך וואָס קיינער טוט נישט גערן און דערנאָך, ווען דאָס בחורל האָט זיך געהאַלטן אַזוי ווי די שטראָף וואָלט אים נישט שטאַרק געאַרט איז ער (דער לערער) אויף אים אַרויפגעפאַלן מיט אַ רציחה און האָט אים אַזוי לאַנג געשלאָגן, ביז עס זענען אים אַרויס צייכנס אויפן לייב וואָס מען האָט אָנגעזען אַכט טאָג דערנאָך.

די ריכטער זענען על-פי-רוב שטאַרק מילד ביים באַהאַנדלען אַזעלכע פאַלן, פונקט ווי דאַן, ווען זיי באַהאַנדלען פאַלן, ווו די פרוי פאַרקלאָגט דעם מאַן, אַז ער איז אָנגעפאַלן אויף איר (ווען אַ מאַן פאַרקלאָגט אַ פרוי לאַכט מען אים אויס אין געריכט). עס איז אַ פאַקט, אַז זיי מאַכן אַוועק מיט דער גאַנצער אָנקלאַגע און מוסרן גוט אויס דעם קרבן פאַר אַזאַ פחדנות און נישט צונעמען די שטראָף ווי אַ מאַן, נאָר דאָס מאָל האָבן זיי עפּעס גראָד מודה געווען, אַז די שטראָף, ווי זיי האָבן עס אָנגערופן, איז געווען אַ צו האַרבע, און דער לערער האָט געמוזט באַצאָלן דער מוטער די קאָסטן. אָבער קיינער האָט אפילו נישט געמאַכט קיין באַמערקונג, אַז ער איז נישט פעיק צו טון די פליכטן, וואָס ער האָט אונטערגענומען, און קיינער האָט נישט קיין טראַכט געטון, אַז דערדאָזיקער לערער איז אַ ווילדער מענטש אָדער סאַדיסט פונקט ווי קיינער טראַכט נישט, אַז אויב פאַרהייראַטע מענטשן באַגיין ווילדע רציחות איינער קעגן דעם אַנדערן, איז אַ סימן, אַז זיי האָבן נאַטירלעך מערדערלעכע נייגונגען. אינדערעמתן איז זייער שווער פאַר אַ לערער אָדער אַ לערערקע צו לעבן אין דער תפיסה, וואָס מיר רופן אָן שול

מיט אַ באַנדע אומרויקע און ווילדע קינדער, נאָך ערגער ווי אַ פּאַרפּאָלק, וואָס מוזן וווינען אין אַן ענגן צימער פון אַ טענעמענט־הויז. און עס איז נישט קיין וווּנדער וואָס פּיינט האָבנ־דיק די אַרבעט נאָך פון פריער, באַקומען זיי דערצו אַזאַ האַס און די נערוון ווערן ביי זיי אַזוי אָנגעשטרענגט, אַז פון צייט צו צייט לאָזן זיי אויס דעם כּעס צו די קינדער און שלאָגן זיי. נישט נור פּאָר שלוקעכצן נור פּאַר רעדן צווישן זיך, סודען אָדער אַרויסקוקן דורכן פענצטער (אומאויפמערקזאַמקייט) און אפילו פּאַר רירן זיך. מאָדערנע פּסיכאָלאָגישע פאָרשונגען אפילו אין זייער גראָטעסקן פרויד־אָנהויב צווינגען אונדז, אַז מיר זאָלן אָנערקענען די ערנסטקייט פון אַזאַ שעדלעכער אַטמאָספערע, ווי אָנגעשטרענגטקייט פון איין זייט און אונטערדריקונג, טעראָר און רעאַקציאָנערע שלעכטקייט פון דער אַנדערער. אפילו די וואָס שטודירן נישט קיין פּסיכאָלאָגיע הויבן שוין אויך אָן צו באַ־מערקן, אַז דורך צובונדן אַ הונט צו אַ קייט מאַכט מען אים געפערלעך — שוין נישט רעדנדיק דערפון וואָס דאָס איז אַן אַכזריותדיקער טאַט. זיי וועלן שוין באַלד איינזען, אַז קינדער לוינט אויך נישט צוצובינדן און זיי וועלן אַ טראַכט טון, אויב שלאָגן און צווינגען איז טאַקע די ריכטיקע מעטאָדע, אויף אויס־צובעסערן קינדער. בכלל הויבן מיר אָן איינצוזען, אַז דאָס וואָס מיר רופן בילדונג, איז נישט דאָס וואס בילדונג דאַרף באמת זיין. דער אָרעמער פרויס קינד איז איינגעשפּאַרט גאַנצע זיין יאָר אונטער אַן אויסרייד, אַז מען לערנט אים לייענען, שרייבן און רעדן זיין אייגענע שפּראַך, וואָס מ׳וואָלט געקאָנט באַווייזן העכסטנס אין משך פון איין יאָר און לסוף נאָך די ניין יאָר, קאָן דער פאַרשפּאַרטער נישט טון קיין איינציקע זאַך פון דעם וואָס ער האָט געלערנט, ווי עס דאַרף צו זיין.

אין 1896, זעקסאונצוואנציק יאָר נאָכדעם, ווי מען האָט איינגעפירט אַלגעמיינע צוואנגס־בילדונג, האָט מיר דער סעקרע־טאר פון דעם יוניאָן פון מאטעמאַטישע אינסטרומענטן דערציילט, אז דער גרעסטער טייל פון זיינע מיטגלידער חתמענען זיך מיט א צייכן אָנשטאָט אונטערצושרייבן זייער אייגענעם נאָמען. רייכע

יינגלעך האָלט מען אין דריי תּפיסות איינע נאָך דער אַנדערע אין צוגרייטונגס־שול, אָדער פאָלקס־שול אין דעם גימנאַזיום. (איך מיין, א זייער אויסדערוויילטע פּריוואַטע שול, וואָס נוצט אויס א שווינדלערישן שטייגער דעם צוטרוי, וואָס ראָס פּובלי־קום שענקט איר) און דעם אוניווערסיטעט. די צייט צו זיין איינגעשפּאַרט איז פון צוועלף ביז פערצן יאָר, צווישן די למודים, וואָס מען לערנט זענען אריינגערעכנט קלאַסישע שפּראַכן און הויכע מאַטעמאַטיק. רייכע מיידלעך, וועלכע פּלעגן אַמאָליקע צייטן זיין איינגעשפּאַרט אין א פאַמיליען־געפענגניש מיט א וועכטערין, וואָס מען האָט גערופן גוווערנאַנטקע — שיקט מען שוין איצט אויך אוועק אין דער שול, אזוי ווי זייערע ברידער. דער פּועל־יוצא איז א ביסעלע מער לייכטקייט אין לעזן און שרייבן, די געוווינהייטן, און די שפּראַך פון דעם רייכן לײדיק־גייערישן קלאַס און פון מאָראַלישע און אינטעלעקטועלע דעגע־נעראַטן און פּאָליטיש זענען זיי אָנגעטויזן אויף דעם ווילן אָדער ווידערווילן פון יעדן גראָבן יונג, קהלישן קאָכלעפל און גלאַטיקן שאַרלאַטאַן, וואָס האָט אויפגעכאַפּט זייערע וועגן, אויסגעמיטן זייער בילדונג. און איז מאָראַליש פּאַראַלעל מיט די רויבערישע באַראָנען פונם מיטלאַלטער און די ערשטע קאַפּיטאַליסטישע ים־רויבער. און טאָמער זענען זיי ענערגיש און מוטיק צולהכעיס זייער דערציונג, זענען זיי אַ געפאַר פאַר דער געזעלשאַפט; אויב זיי זענען פּשוטע שעפּסלעך, וואָס טוען אַלץ, וואָס זייער קלאַס פאָדערט פון זיי, וועלן זיי נאָכגיין יעדן אונטערנעמערישן באַ־ראַבאַן וואָס איז אַן אומגליק פאַר זיי אַליין און פאַר דער גאַנ־צער מענטשהייט. צום גליק איז די מענטשלעכע ראַסע אַזוי פעיק אויף ווידערגעבורט, אַז קיין שום סיסטעם פון אונטער־דריקונג און פאַרדאַרבונג קאָן איר נישט אינגאַנצן אומברענגען. נור וואָס שייך די בילדונג פון אונדזערע לײדעס און דזשענ־טלייט איז דאָס מינדסטע, וואָס מען קאָן קעגן דעם זאָגן, אַז דעם גרעסטן טייל פון אירע קרבנות וואָלטן געווען בעסער אָן דעם ווי מיט דעם.

אָבער צופעליק האָט די בילדונג מעלות אויך. דער שטו־

דענט, וואָס באַשליסט אפילו נישט צו שטודירן, געווינט אַלנ־
פאַלס פונם אַלגעמיינעם לעבן דאָרט ווו ער געפינט זיך, אַ סאָ־
ציאַלן שטאַנד, וואָס פעלט לײדער זייער שטאַרק די מענטשן,
וועלכע זענען דערצויגן געוואָרן אין ציגל־קאַסטן. פאַרקער מיט
שלעכטע מאַניערן צווישן צוויי עלטערע און דריי אָדער פיר
יונגערע מענטשן: אַלע געטריי צו זייערע מאַניערן (וואָס מיינט
אַן אויספּיינערײ, וואָס פאַרמאָגט נישט קיין שום פּאָזיטיווע קוואַ־
ליטעט, אַחוץ לײדיקע העפלעכקייט) לגבי די עטלעכע, פונקט
אַזוי דערצויגענע פרעמדע מענטשן וואָס זענען נישט צו אָרעם,
אַז מען זאָל זיי נישט איינלאַדן אַמאָל, און נישט צו רייך, אַז
ס'זאָל זיין פאַר זיי אַ דערנידערונג אַריינצוגיין אַמאָל אין דעמ־
דאָזיקן קאסטן. קיינער וועט נישט אָפּלייקענען, אַז די פאַמיליעס
פונם מיטל־קלאַס וואָס קאָנען זיך נישט דערלויבן צו שיקן זיי־
ערע זין אין אוניווערסיטעט און מוזן זיי אַרויסשיקן אַרבעטן צו
פופצן יאָר, זעען אויס ווי פשוטע וווּלגאַרע יונגען אין פאַרגלייך
מיט אונדזערע אוניווערסיטעטס־פּראָדוקטן. די פרוי פון דעם ציגל־
קאַסטן האַלט אויף איר סאָציאַלע פּאָזיציע דורך באַליידיקן אַ
ריזיקע צאָל מענטשן, וואָס זי האַלט פאַר נידריקער פון זיך,
באַהאַלטנדיק איר העפלעכקייט פאַר די עטלעכע, וואָס האַלטן
זיך פעסט אין איר אייגענעם קליינעם שיכט פון סאָציאַלער ענט־
אַרטונג; דערפאַר וואָס די אומגליקלעכקייט אין הכנסות רוקט אַרויס
דעם ברייטן, זיכערן, פרוכטבאַרן באָדן פון אונטער די פיס פון
דער מענטשלעכער געזעלשאַפט און שטעלט זי אַוועק אַזוי אין
עק, אַז יעדער איינער מוז זיך פאַרצווייפלט אָנהאַלטן אינעם
שטיקל אָרט. וואָס זי האָט דאָרט און אַראָפּגעשטויסן אַזוי פיל
אַנדערע מענטשן. וויפיל זי האָט נור די מעגלעכקייט. צו די
וואָס זי האַלט פאַר גרעסער פון זיך וואָלט זי זיך געבוקט, אַז
דאָס וועט איר ברענגען עפּעס אַ ניצן, בעת אין אוניווערסיטעט
וואָלט זי זיך געמוזט באַגעגענען מיט הונדערטער אַנדערע יונגע
פרויען אין גלייכע באַדינגונגען און ווייניקסטנס זיין צו אַלע
גלייך העפלעך. אמת, אַז די אוניווערסיטעט־מאַניערן זענען נאָך
נישט די בעסטע מאַניערן און אַז עס איז דאָ אַ סך אמת אין

דעם וואָס מען זאָגט, אַז אָקספאָרד און קעמברידזש זענען אויס־געשפראָכענע „האָט־בעטן„*) און אוניווערסיטעטס־סנאָבן זענען די אומאויסבעסערליכסטע פון אַלע סנאָבן. דאָך, נישט געקוקט אויף דעם אַלעמען איז אוניווערסיטעטס־סנאָביזם נישט אַזוי שעדלעך ווי יענע ציגל־קאַסטן־סנאָבעריי. די אוניווערסיטעט־פרוי קאָן דורכקומען מיט אַלע מינים מענטשן אָן שום צוזאַמענשטויסונגען אָדער שוועריקייטן העכער אָדער נידריקער, מיט וועלכע די פרוי פונם ציגל־קאַסטן ווייסט פּשוט נישט, ווי אַזוי זיך צו האַלטן. אָבער דער שטודיום אין די אוניווערסיטעטן האָט מיט דעם קיין שום שייכות נישט. פאַרקערט, די גוטע שילער כאַפּן עס גראָד נישט אויף, נור די שמעטערלינגען פונם אוניווערסיטעט, וואָס קווענשן זיך קוים דורך די עקזאַמענס, לערנען זיך אויס דידאָזיקע תורה מיט אַלע פּיטשעווקעס. היינט האָבן עס שוין אויך די מעגלעכקייט אויפצוכאַפּן יונגע מענטשן, וואָס כאַפּן זיך אַרויס פונם ציגל־קאַסטן און הויבן אָן אַריינגיין אינם ברייטערן סאָציאַלן לעבן ווי קלובן, נישט קיין אָפּיציעלע קולטורעלע געזעלשאַפטן פון אַלע מינים. די מאַניערן פון די גאָרטן־שטעט און די זומער־שולן זענען היינט פּונקט אויף אַזוי פיל בעסער פון די אַמאָליקע שולן, ווי דער אוניווערסיטעט פונם ציגל־קאַסטן.

עס איז נישטאָ נאָך א וואָרט אין אונדזער סנאָבישער געזעלשאַפט, וואָס זאָל האָבן א שרעקלעכערע, צינישערע באַדייטונג פונם וואָרט „פּראָמיסקוטע"**) נור ווען איר זאָלט אויסשליסן דעם ספּעציעלן אַבשיילעכן זין און פאָרשטעלן זיך אַ סעקסועלן מישמאַש, אז יעדעס אונטערקליידל מיט יעדער פּאָר הויזן מוזן זיך אַרומכאַפּן ווי נור זיי דערזעען זיך, וועט איר אייך איבערצייגן אז א סאָציאַלע אויסמישונג איז דער יסוד פון גוטע מאַניערן אין אוניווערסיטעט איז מען מער אויסגעמישט ווי אין דעם ציגל־

---

*) א מיסט־בייט אין א גאָרטן איבערדעקט מיט גלאָז צו שיצן זיי פון קעלט.

**) אויסמישונג

קאַסטן און אין דער טעאָזאָפישער, אָדער סאָציאַליסטישער זומערשול מער ווי אינם קאָלעדזש, און זיי האָבן טאַקע אויך בעסערע מאַניערן. סאָציאַליזם שטרעבט צו אַן אַבסאָלוטע אויסמישונג און האָט שוין טאַקע געמאַכט א גרויסן שריט פאָרויס. ווען דער גרויסער פירשט פון וועלינגטאָן איז קראַנק געוואָרן האָט ער א זאָג געטון:

— שיקט נאָכן אַפּטייקער, פונקט ווי ער וואָלט געזאָגט: „שיקט נאָכן פריזירער" און דער אַפּטייקער האָט אים אָן שום ספק גערופן „אייער גנעדיקער", באמת איך אַליין געדענק, ווי גרויסע פּראָפעסאָרן, אפילו טיטולירטע, האָבן ביי אייך גענומען פאַר א וויזיט אַזוי ווי א קאָמערדינער האָט גענומען ביי אייך טרינקגעלט. אינם זיבעצנטן יאָרהונדערט האָט געטראָפן אז א באָבלמאַן איז געוואָרן אינטים באַפריינדעט מיט אַן אַקטיאָר, אָבער ווען ער האָט אים געשריבן א בריף האָט ער נישט אָנגעהויבן מיט „מיין טייערער אזוי און אַזוי" נור מיט, „צו בעטערטאָן דעם אַקטיאָר". היינטיקע צייטן ווען א פירשט זאָל אַזוי טון וואָלט מען אים געהאַלטן פאַר א לעכערלעכן בעל-גאווה. יעדער איינער קאָן היינט פאָרן אין ענגלאַנד דריטע קלאַס און נישט פאַלירן זיין ממשותדיקן ווערט ביי די אַנדערע פּאַסאַזשירן; איך געדענק, ווען די צווייטע קלאַס, וואָס איז היינט כמעט נישטאָ מער, איז געווען א מויז-זאַק פאַר מענטשן, וואָס האָבן געהערט צום מיטל-קלאַס.

דער אייגענער פּראָצעס וואָס האָט אויסגעגלייכט די סאָציאַלע באַמיונגען צווישן פירשטן און דאָקטוירים אָדער אַקטיאָרן קאָן אים אויסגלייכן צווישן פירשטינס און קו-מעלקערינס אָדער, וואָס זעט אויס צו זיין גאָך אוממעגלעכער, צו מישן דאָקטוירימס ווייבער און מילך-מיידלעך. אָבער בעת יענער צוזאַמענמישונג אין סאָציאַליזם וועט אויך מוזן עקזיסטירן אַ געוויסע פּריוואַטקייט און אויסגעלאַסנקייט. היינט איז דער חילוק צווישן אַ פירשטין ביז א מילך-מיידל, נישט דער פּריוואַטער חילוק פון איין מענטש ביזן אַנדערן, נור זייער א קענטיקער חילוק צווישן צוויי קלאַסן, מעג די פירשטין און דאָס מילך-מיידל זיין ענלעך אין

זייערע מענטשלעכע אייגנשאַפטן. די אנשטענדיקע פירשטינס העפלעכקייט איז אַן אַלגעמיינע, אָבער איר אינטימע פריינטשאַפט און געזעלשאַפט איז נישט קיין אויסגעמישטע. העפלעכקייט איז איין זאַך און נאָענטקייט א גאַנץ אַנדערע. דער פירשטינס צרה איז היינט דאָס, וואָס זי מוז צוליב איר סאָציאַלן און פּאָליטישן שטאַנד, איינלאַדן אַזעלכע מענטשן, וועמעס געשמאַקן און אינטעלעקטועלע אינטערעסן זענען אַזוי ווייט פון אירע, אַזוי אינגאַנצן אַנדערש, אַז זיי לאַנגווייליקן איר שרעקלעך. בעת איר הכנסה רייסט איר אָפּ פון א נאָענטן פאַרקער מיט א סך אָרעמע מענטשן, וועמעס געזעלשאַפט זי וואָלט שטאַרק געשעצט, נור דערפאַר ווייל זיי קאָנען נישט מיטמאַכן די קאָסטבאַרע געוווינהייטן. גלייכהייט, וואָלט געגעבן דער פירשטין א מעגלעכקייט צו קלויבן אירע נאָענטע פריינט, ווו זי וואָלט געוואָלט און זי וואָלט זיך נישט געמוזט לאַנגווייליקן צום טויט דורך אויסהערן עטלעכע נודניקעס, וואָס א חוץ געיעגן נאָך פוקסן און פּאַרטיי־פּאָליטיק קאָנען זיי בכלל נישט רעדן, דעמאָלט ווען זי וואָלט גאָר חשק געהאַט צו רעדן מכוח וויסנשאַפט, ליטעראַטור, קליידער און גערטנער אָדער ווען איר געשמאַק זאָל זיין קוריעזער — מכוח פּסיכאָ־אַנאַליז. סאָציאַליזם וואָלט, אויסגלייכנדיק אונדזער קלאַסן־דינסטינגציע, (אייגנטלעך הכנסה־דיסטינגציע) פאַנאַנדערגעלאָזט אונדזערע חברות קלובן און סאָליטארן. די פירשטין וואָלט געשפּילט גאָלף (אויב מענטשן וואָלטן נישט געפונען קיין אינטערעסאַנטערע באַשעפטיקונג מיט וואָס אויסצופילן זייער פרייע צייט) מיט דער פרוי וואָס וואַשט פאָדלאָגעס און דערנאָך וואָלטן זיי געגעסן צוזאַמען דעם צווייטן פרישטיק; אָבער דער אינטימער קרייז פון דער פירשטין, אַזוי גוט ווי פון דער וועשין, וואָלט געווען אַזאַ אויסגעקליבענער ווי עס איז גאָרנישט מעגלעך היינט צו טאָג, סאָציאַליזם לייגט אַזוי אַרום פאָר די העכסטע פּריוואַטקייט און געזעלשאַפטלעכקייט וואָס מ׳קאָן נור דערגרייכן. מיר וואָלטן גלייכצייטיק געווען א סך ווייניקער צערעמאָניעל אין עפנטלעכע באַציונגען און א סך דעליקאַטער אין אונדזערע קעגנזייטיקע פּריוואַטע באַציונגען.

איר קאָנט זאָגן וואָס פאַר אַ שייכות האָט דאָס אַלץ מיט בילדונג? צי זענען מיר נישט צו ווייט אוועק פון דער טעמע? אַבסאָלוט נישט, אַ גרויסער טייל פון דעם וואָס מיר לערנען קומט פון אונדזערע סאָציאַלע באַציִונגען, מיר לערנען זיך קעגנזייטיק און דאָס איז אוממעגלעך ווען איין העלפט פון דער באַפעלקערונג דענקט, אַז די אַנדערע העלפט איז נישט ווערט אַז מען זאָל מיט איר האָבן וואָסער עס איז באַציִונגען. אָבער איך מיין אַז ס׳איז גענוג אַרומגערעדט די זייט פון דער טעמע, לאָמיר איבערלאָזן די סאָציאַלע קוואַליפיקאַציעס, וואָס קינדער און דערוואַקסענע כאַפּן אויף פון דער סביבה און פון דער געזעלשאַפט, מיט וועלכע זיי האָבן באַציִונגען און זיך אומקערן צו די דערגרייכונגען, וואָס די מלוכה דאַרף פאָדערן פון זיי, פאַרגרעסערן די צאָל לערער, די שולן און אַפּאַראַטן, אויספּרווון און מעסטן די דערפאָלגן פון דער לערע און געבן קוואַליפיקאַציעס די, וואָס האָבן אויסגעהאַלטן דעם עקזאַמען.

עס איז היינט שוין קלאָר אין אַלע ציוויליזירטע שטאַטן, אַז עס איז פאַראַן געוויסע זאַכן, וואָס די באַפעלקערונג מוז קאָנען, כדי צו האָבן די מעגלעכקייט צו שפּילן זייער ראָל אַלס בירגער. עס איז פאַראַן טעכנישע למודים, וואָס מען מוז לערנען און אינטעלעקטועלע באַגריפן וואָס מען מוז פאַרשטעלן. למשל איר זענט נישט רייף צו לעבן אין אַ מאָדערנער שטאָט, אויב איר קאָנט נישט דעם חשבון פון כפל אויך דאַן ווען איר ווייסט נישט, אַז איר טאָרט נישט נעמען דאָס געזעץ אין אייערע אייגענע הענט אַריין. אַזאַ ביסעלע טעכנישע און ליבעראַלע ידיעות מוז מען האָבן, ווייל אַ פּרוי וואָס וואָלט נישט געוווּסט וויפיל צו באַצאָלן פאַר אַ בילעט אויפן טראַמוויי און נישט געקאָנט אָפּציילן אַ רעשט און זיך געכאַפּט צו מענטשן, מיט וועלכע זי וואָלט נישט געשטימט און אים געוואָלט שלאָגן אָדער די אויגן אויסרייסן וואָלט געווען אַזוי אוממעגלעך צו אַ ציוויליזירט לעבן ווי אַווילדע קאַץ.

אין אונדזערע גרויסע שטעט איז לייענען אַ נויטווענדיקייט ווייל מענטשן מוזן זיך ווענדן לויט אָנגעשריבענע אָנווייזונגען.

אין אַ קליין שטעטל אָדער אַ דערפל קאָן מען זיך אַן עצה געבן מען קאָן אָנפרעגן ביים פּאָליציאַנט אָדער ביים באַן־קאָנדוקטאָר אָדער ביים סטאַציע־שעף אָדער פּאָסט־באַאמטן און זיי וועלן אייך אָנווייזן ווי צו גיין; אָבער אין לאָנדאָן וואָלטן אַזעלכע פינף מינוטן געבראַכט דעם מסחר און דעם פאַרקער צו אַ שטילשטאַנד די פּאָליציי און די באַן־באַאמטע וואָס האַלטן פאַר זייער שווער כסדר צו ענטפערן פרעמדע און באַזוכער, וואָלטן משוגע געוואָרן ווען זיי וואָלטן יעדן איינעם אַלץ געדאַרפט זאָגן. די ציי־טונגען די פּאָסט און אנדערע אָפיציעלע אָנווייזער, טוען פאַר די לאָנ־דאָנער בירגער דאָס, וואָס דער פּאָליציאַנט אָדער דער נאָענטס־טער קרעמער טוט מיט פאַרגעניגן פאַרן קליינשטעטלדיקן איינ־וווינער און איבערבייטן אַ וואָרט מיט אַ פרעמדן איז אַ זעל־טענער פאַל ווי עס געשעט נישט קיין שום זאַך אַ חוץ דאָס וואָס די ערד באַוועגט זיך.

די אַמאָליקע צייטן, ווען אונדזערע גרעסטע שטעט זענען נישט געווען גרעסער פון אַ היינטיק שטעטל און דאָס גאַנצע ציוויליזירטע לעבן, וואָס מיר וואָלטן געמעגט אָנרופן אַ דאָרפס־לעבן האָט זיך קאָנצענטרירט אַרום דעם „קלער” ווען קאָנען שרייבן און לייענען איז נישט געווען קיין נויטווענדיקייט, ווען עס איז בלויז געווען אַ מיטל צו פאַרגרעסערן די גייסטיקע קול־טור פון אַ יחיד פאַר זיין אייגענע־טובה ווען און עס איז גע־ווען אַן אויסנאַם. אָט די צייט מיט דעם באַוווסטזיין פּלאָנטערט זיך נאָך אַלץ אין אונדזערע מוחות, בעת מיר צווינגען אַ מיידל צו לערנען זיך לייענען און שרייבן און מיר מאַכן דאָס פאַר אַן אויסרייד אויף איינצושפּאַנען איר אין אַ שול. מיר טענהן אַז מיר ווילן זי קולטיווירן און עפענען פאַר איר די אוצרות פון דער ליטעראַטור. אָט דאָס איז די סיבה פאַרוואָס מיר טוען עס אַזוי פּושעריש און עס דויערט ביי אונדז אַזוי לאַנג. אָבער עס וואָלט נישט געווען גאַנץ זיכער צי מיר האָבן דאָס רעכט צו צווינגען אַ מיידל זי זאָל זיך לערנען קעגן איר אייגענעם ווילן, ווען מיר וואָלטן אפילו געקאָנט באַווייזן, אַז זיצן אויף אַ האַרטער באַנק און נישט טאָרן רעדן, אָדער זיך אַ קער טון, אָדער אַ

קוק טון ערגעץ אנדערש אַ חוץ אויף דער לערערקע, קולטיווירט אַ מיידל מיין ווי פרייע באַוועגונגען, פון וועלכע אָט די לערע שניידט איר אָפּ. די איינציקע געזונטע סיבה צו צווינגען איר אויסצולערנען זיך די טעכניק פון לייענען, שרייבן און רעכענען וואָס זאָל געבויג זיין פאַרן געווינטלעכן קויף און פאַרקויף איז וואָס דאָס מאָדערנע ציוויליזירטע לעבן איז אָן דעם ממש אוממעגלעך, אָט דאָס מוז מען איר לערנען, דערויף קאָן מען זאָגן האָט מען אַ נאַטירלעך רעכט, פּונקט ווי מען האָט אַ נאַטירלעך רעכט צו צערטלען איר, צו אַנטוויינען און צו לערנען זיין.

אזוי ווייט איז דערדאָזיקער ענין קלאָר, נישטאָ קיין שום אַרגומענטן. אמת, אז לערנענדיק איר שרייבן לערנט איר זי גלייכצייטיק צו פעלשן טשעקן, צו שרייבן צולהכעיסדיקע אַנאָנימע בריף און לערנענדיק איר לייענען עפנט איר איר דעם געדאַנק פאַר שמוציקע און נאַרישע ביכער און איר לייגט איר ממש אריין אין די הענט דידאָזיקע גרעסטע צייט-אויסבריענגערס אין דער וועלט, די ראָמאַנען וואָס זענען נישט ווערט, אז מ'זאָל זיי לייענען (מ'קאָן זאָגן ניינאונניינציק פון יעדער הונדערט). אָבער דידאָזיקע אַלע קעגן-טענות פאַלן אָפּ פאַר דער אַבסאָלוטער נויטווענדיקייט פון יענע פעיִקייטן, וואָס מאַכן דאָס מאָדערנע לעבן מעגלעך; פּונקט אזוי וואָלט איר געקאָנט טענהן, אז מען דאַרף זי נישט לערנען וויאַזוי צו האַלטן אַ מעסער אין האַנט, מחמת לערנענדיק איר צו האַלטן אַ מעסער, לערנט איר זי גלייכצייטיק וויאזוי איבערצושניידן ביים קינד דעם האַלדז. יעדע טעכנישע קוואַליפיקאַציע אויף טון גוטס, איז גלייכצייטיק אַ קוואַליפיקאַציע אויף צו טון שלעכטס אויך; אָבער צוליב דעם קאָנען מיר נישט איבערלאָזן אונדזערע בירגער נישט געלערנט, וויאזוי צו לעבן אין דער הייַנטיקער מאָדערנער צייט.

אָבער דאָס איז נאָך נישט קיין סיבה, אז מיר זאָלן נישט געבן אונדזערע קינדער אַ טעכנישע בילדונג און פאַרהאַסן די קאָנסעקווענצן פון יעדן פאַל. די קאָנסעקווענצן וועלן אונדז פאַראַכטן, אויב מיר וועלן לערנען אַ מיידל שיסן און מיר וועלן

איר נישט גלייכצייטיק לערנען דעם „לא תרצח". קאָן זי אונדז דערשיסן אזוי גיך, ווי זי וועט נאָר אין כעס ווערן צוליב עפּעס און אויב מיר וועלן זיך גרייטן אויפצוהענגען איר דערפאר, וועט זי פרעגן דאָס אייגענע וואָס א סך פרויען פרעגן היינט, ווען זיי געפינען זיך אין אַן אומאָנגענעמע לאַגע:

„פאַרוואָס האָט איר מיר קיינער גאָרנישט געזאָגט".

דאָס איז די סיבה פאַרוואָס געצוווּנגען בילדונג קאָן זיך נישט האַלטן אין דער ליניע פון אויסשליסלעך טעכנישע בילדונג. אין דער ליבעראַלער בילדונג, זענען פאַראַן טיילן וואָס זענען פּונקט אזוי נויטיק אינם מאָדערנעם געזעלשאַפטלעכן לעבן, ווי לייענען און שרייבן און דאָס מאַכט עס אזוי שווער צו ציען אַ ליניע סיי דאָרט ווו די מלוכה האָט יאָ און סיי דאָרט ווו די מלוכה האָט נישט קיין רעכט זיך צו פאַרען מיטן קינדס מוח און גוף אָן זיין פרייער צושטימונג.

שפּעטער וועלן מיר אפשר מאַכן קאָנדיציעס: למשל א בוי־מייסטער וועט דאַרפן לערנען טריגאָנאָמעטריע, א שיף־קאַפּיטאַן נעוויגאַציע און א כירורג, ווי צו באַגיין זיך מיט זעגלעך און מעסערס אויף ביינער און הויטן, ווייניקסטנס אַזויפיל לערנען ווי א קצב. אָבער דאָס איז נישט דאָס אייגענע, ווי צווינגען יעדן איינעם צו ווערן א קוואַליפיצירטער בוי־מייסטער, שיפס־קאַפּיטאַן, אָדער כירורג. איצט באַטראַכטן מיר בלויז די פראַגע: וויפיל דאַרף די מלוכה צווינגען יעדן איינעם צו לערנען אַלס א מיני־נימום קוואַליפיקאַציע פאר א לעבן אין א מאָדערנער שטאָט? אויב די מלוכה צווינגט א פרוי אויסצולערנען זיך די קונץ פון מאַכן לאַטיינישע פערזען, צווינגט זי אויף איר אַרויף אַ פעיקייט וואָס וועט איר קיינמאָל נישט צו נוץ קומען און וואָס זי קאָן זיך אליין אויסלערנען אין משך פון עטלעכע חדשים, אויב זי וועט זיין אַזוי משוגע צו וועלן זיך דאָס אויסלערנען. אויף דעם אייגענעם ווידערשטאַנד שטויסן מיר זיך אָן, בעת מ'וויל איר לערנען העכערע רעכענונגס מעטאָדן. דאָך מוז מען ציען א ליניע צווישן דעם צוואַנג צו לערנען איר צוזאַמענרעכענען צוויי און צוויי און לערנען לייענען און פון דער אַנדערער זייט — אָנצו־

שרייבן פערזן ווי האָראַציוס און לערנען הויכע רעכענונגס-מעטאָדן. די פראַגע איז נור ווו דאַרף מען ציען די ליניע.

פון דער ליבעראַלער זייט אין שייכות צו בילדונג איז קלאָר, אַז אַ געוויסער מינימום וועגן געזעץ, קאָנסטיטוציאָנעלע געשיכטע און עקאָנאָמיע, איז אַ נויטווענדיקייט צו קוואַליפיצירן זיך אַלס אַ וויילער, אפילו ווען עטיק ווערט אינגאַנצן נישט באַרירט. פאַר יונגע קינדער איז דאָגמאַטישע לערע קעגן רציחה, גנבה, און די באַשיינפערלעכע מעגלעכקייטן פון אַן אומגעלערנטן סאָציאַלן פאַרקער אַ מוז זאַך; און דאָ איז עס, ווו מ׳קאָן דערוואַרטן אַ געוואַלטיקע סתירה. עס איז נישט נויטיק איבערצוחזרן אַלץ וואָס איך האָב שוין פריער געזאָגט וועגן דער אומעגלעכקייט, צו איגנאָרירן דעם טייל פון דער בילדונג און אָנרופן די פאַרנאַכלעסיקונג וועלטלעכע בילדונג. אויב איר זאָלט צוליב דעם וואָס דער אָביעקט איז אַ סתירהדיקער, נישט לערנען אייער קינד, נור אים לאָזן, ער זאָל פרוון אַליין אויסגעפונען, צו די ערד איז קיילעכדיק אָדער פלאַך, וועט ער אויסגעפונען, אַז זי איז פלאַך, און ווען ער וועט נאָך אַ סך טעותים און אַרומבלאָנדזשעניש און אַלערליי אַבערגלויבעריי זיך דערוויסן, וועט ער זיין אַזוי אין כעס אויף אייך, פאַרוואָס איר האָט אים נישט געלערנט, אַז די ערד איז קיילעכדיק, אַז ווען ער וועט אויפוואַקסן, ווערן אַ וויילער, וועט ער דורכויס פאַרלאַנגען, אַז מען זאָל מיט זיין קינד לערנען מכוח דעם אַלעמען און אים אַלצדינג אָנווייזן אויף דעם געביט. דער, וואָס וועט נישט אַרבעטן אין פיזיק וועט אויך נישט אַרבעטן אין מעטאַפיזיק. קיין שום רעגירונג, אַ סאָציאַליסטישע אָדער אַן אַנטיסאָציאַליסטישע אָדער אַ נייטראַלע וואָלט בשום-אופן נישט געקאָנט באַהערשן און אַדמיניסטרירן אַ העכסט געקינסטלטע מאָדערנע מלוכה, סיידן ווען יעדער בירגער זאָל האָבן אַ העכסט געקינסטלטן מאָדערנעם געוויסן, דאָס הייסט, אַ גלויבן אָדער אַ קערפערשאַפט פון גלויבנס, אַ זאַך וואָס איז ביי אַ פרימיטיווער פרוי גאָרנישט מעגלעך. אָדער זי וועט נישט גלויבן אין זיי, אָדער זי וועט זיי האַלטן פאַר פאַנטאַסטישע לעסטערונגען, וואָס מוז אַרויפברענגען

אויף איר שבט דעם צאָרן פון די געטער. די מאָדערנע מלוכות מוזן צוליב דעם לערנען די גלויבנס אָדער אומגלויבנס און זען אַז זיי זאָלן געלערנט ווערן; אָדער זיי וועלן נישט קאָנען ווייטער אָנפירן, און די סיבה פאַרוואָס מיר זענען היינט אין אַזאַ לאַגע איז דאָס, וואָס אונדזערע מלוכות פרוּוון לערנען אַ ביסל גלויבנס און אומגלויבנס, וואָס געהערן צו אַ פאַרגאַנגענער וועלט צו אַן אַמאָליקע וויסנשאַפט און אַן אָפּגעשטאָרבענע ציוויליזאַציע. שטעלט אייך פאָר, ווען מ׳זאָל גיין צו משהן אָדער מחמדן, זיי זאָלן אונדז געבן אַ געזעץ-בוך ווי אַזוי צו רעגולירן דעם מאָדערנעם געלט-מאַרק!

ווען מיר וואָלטן אַלע געהאַט די אייגענע גלויבנס און אומגלויבנס וואָלטן מיר זיך געקאָנט לעבן גאַנץ גוט ווי עס זאָל אונדז נישט פירן, צו אונדזער אונטערגאַנג אָדער פאַרקערט. אָבער די קאָנפליקטן צווישן די פאַרשידענע סתירותדיקע גלויביקע און דער פראָגרעס וואָס צווינגט אונדז אָפּצוגטן זיך מיט די גלויבנס, און וואָס מוז דויערן אַזוי לאַנג ווי לאַנג מיר וועלן האָבן אַלערליי מינים מענטשן און אַלערליי פאַזן פון עוואָלוציע — וועלן מיר אומבאַדינגט פּראָדוצירן קאָנפליקטן איבער מיינונגען וועגן דער פראַגע וואָס מען זאָל לערנען אין די פאָלקס-שולן אונטער דער רובריק פון רעליגיעזע דאָגמעס און הומאַניסטישע בילדונג. עס זענען נאָך היינט פאַראַן אַ סך מענטשן, וואָס גלויבן, אַז כּדי אָפּצוראַטעווען דאָס קינד פון אייביקער. גראָטעסקער און שרעקלעכער מאַטערונג אין אַ טייך ברענענדיקן שוועבל דאַרף מען עס טויפן אין אַ וואַסער, מחמת עס ווערט געבוירן א פאַרשאָלטענס פול מיט זינד און קללות. און ווען עס ווערט עלטער און הויבט אָן ווערן פאַראַנטוואָרטלעך דאַרף מען אים אָנשטאָפּן טיט דעם דאָזיקן גלויבן מיט אַ צוגאָב. אַז אַלע זיינע זינד זענען פאַרגעבן געוואָרן ווען קריסטוס גאָטס-זון האָט זיך מקרב געווען אויפן קרייץ, און אַז דידאָזיקע פאַרגעבונג איז נור חל אויף די וועלכע גלויבן אין אים. און קוים הערט מען איינמאָל אויף צו גלויבן אין דעם האָט די טויפונג נישט קיין שום ממשות און דער משפט פון אייביקער פערדאַמונג איז ווייטער גילטיק. דאָס איז די אָפּי

ציעלע רעליגיע איינגעפירט דורך דער מלוכה אין אונדזער לאַנד הײַנט צו טאָג; און אינם געזעץ־בוך איז נאָך אַלץ פאַראַן אַ געזעץ, וואָס וואָרנט צו באַשטראָפן יעדן איינעם וואָס וועט לײַקענען אין דעמדאָזיקן אמת, און קיין שום קאַבינעט וואָגט עס נישט אָפּצושאַפן.

פאַרשטייט זיך, אַז עס איז נישט וואַרשײַנלעך אַז אַן עכט אַנטוויקלטער סאָציאַליסטישער שטאַט זאָל פּרוּוון אָפּשרעקן קינדער מיט דידאָזיקע גלויבנס אָדער אַפילו דערלויבן וועלכן עס איז פּריוואַטן מענטשן דאָס צוטון, ביז דאָס קינד וועט נישט האָבן דערגרייכט, וואָס מען וואָלט אין אַנאַנדער באַציוּנג גערופן די צוּשטימונגס־עלטער; די מלוכה מוז שיצן דעם קינדס נשמה אַזוי גוט ווי זײַן קערפּערל; און מאָדערנע פּסיכאָלאָגיע באַשטעטיקט די געוויינטלעכע דערפאַרונג ווען זי לערנט אונדז, אַז איבער־צושרעקן אַ יינג קינד מיט מעשיות פון גהינמס און איינרעדן אים ער זאָל גלויבן, אַז ער קאָן נור ניצול ווערן פון אַט דעם גהינם דורך האַלטן זיך אַזוי ריין און אָן זינד, וואָס קיין שום הײליקע אָדער העלדין האָט אַפילו קיינמאָל נישט געחלומט, הייסט פאַר־קריפּלען עס אויפן גאַנצן לעבן, נאָך שטאַרקער ווי אַ קערפּער־לעכע שטראָף וואָס אַ וועלכער עס איז ברוטאַלער שקלאַפן־אייגנ־טימער האָט ווען געוואָגט דורכצופירן אָדער באַרעכטיקן. אויס־דריקנדיק זיך אַבסאָלוט פריי און קלאָר: אַ סאָציאַליסטישער שטאַט ווי ווייט איך קאָן מיר פאָרשטעלן וועט לערנען דאָס אַ חשבון פון כפל אָדער קירכן־קאַטעכיזם וועט מען נישט נור אַליין נישט לערנען נור אויב דער שטאַט וועט זיך דערוויסן, אַז עלטערן האָבן אים געלערנט זייער קינד נישט סתם, ווי אַ קוריאָזן היסטאָרישן דאָקומענט – וועט מען געבן דידאָזיקע עלטערן אַ וואָרנונג, אַז אויב זיי וועלן ווייטער אַזוי טון, וועט מען אַוועק־נעמען דאָס קינד פון אונטער זייער שוץ און מען וועט עס איבערגעבן צום „לאָרד־טשאַנסעלער", פּונקט אַזוי ווי מען האָט געטון מיט שעליס קינדער, ווען זייער זיידע פון דער מוטערס צד האָט באַשולדיקט זײַן איידעם אַז, ער איז אַן אַטעיסט.

חוץ דעם וועט אַ סאָציאַליסטישער שטאַט נישט דערלויבן,

אז מען זאָל לערנען זיינע קינדער אַז פּאָליגאַמיע, שחיטות פון קריגס-געפאַנגענע און בלוט-קרבנות, אריינגערעכנט מענשטלעכע קרבנות זענען הייליק-אויסדערוויילטע אינסטיטוציעס; דאָס הייסט, אַז ער וועט נישט דערלויבן איינצופירן די ביבל אין די שולן, אַ חוץ אַלס אַ קאָלעקציע פון אַלטע כראָניקן, פּאָעמען, שפּרוכן, און פּאָליטישע מפּלות אויף דעם זעלבן שטייגער ווי מיר זאַמלען די רייזע-באַשרייבונגען פון מאַרקאָ פּאָלאָ, געטהע'ס פּאָוסט קאַרלייל'ס פּאַסט אַנד פּרעזענט אַנד סאַרטאָר רעזאַרטוס און ראַסקינס עטיקס. אויך די דאָקטרינע, אַז אונדזער לעבן אויף דער וועלט איז נישט מער; ווי אַ קורצער עפּיזאָד און אַז מיר דאַרפן זיך צוגרייטן צו דעם אמתן, וויכטיקן לעבן אויף יענער וועלט און עס מאַכט נישט אויס צי מיר זענען אויף דער וועלט אָרעם אָדער רייך מרה-שחורהדיק אָדער קראַנק פון מגפות, ווייל מען וועט אונדז געבן אַ פּרעכטיקע קאָמפּענסאַציע אויף יענער וועלט אויב מיר וועלן נור אַלץ געדולדיק איבערטראָגן, און ווער עס וועט נישט באשטראָפט ווערן פאר בונטעווען און לעס-טערן די דאָקטרינע וועט דעם שטאַט אויך פּאַרוועֲרן צו לערנען.

אזא ענדערונג וואָלט לגמרי נישט געמאַכט אזא גרויסן רושם ווי אַ טייל פון אונדז האָבן מורא, הגם עס וואָלט געווען געבראַכט צו אַ מבול ווען די איצטיקע דאָקטירנעס, וואָס מען טאָלערירט און מען לערנט וואָלטן געווען ערלעך געמיינט. אָבער צום גליק זענען זיי נישט. די מענטשן, וואָס נעמען זיי ערנסט אָדער גיבן צו וואָסער עס איז באַדייטונג צו די ווערטער זענען אזא אויסנעם, אַז מערסטנס ווערן זיי באצייכנט אַלס קליינע סעקטעס, וועלכע מען באַטראַכט אין דער ברייטער וועלט פאַר האַלב-משוגע. עס שטעלט זיך אַ פראגע, צי דער איינער פּראָ-צענט אפשר, די וואָס רופן זיך מיטגלידער פון דער ענגלישער קירך און שיקן זייערע קינדער צו דער קאָנפערמאַציע און אין די שולן וואָס געהערן צו דער קירך און צו די אַלע גאָטעס דינסטן — צי זיי ווייסן אָדער עס אינטערעסירט זיי, וואָס מען הייסט זיי אייגנטלעך טון און צו זיי לעזן די דאָגמאָס און אַרטיקלען און גלויבן אין זיי, ווי אין דער מאָרגן-צייטונג וואָס זיי לעזן.

מצגלעך, אז דער פּראָצענט „נאָן-קאָנפאָרמיסטן" וואָס קאָנען די „וועסטמינסטער קאָנפעיזע" און אקצעפּטירן איר איז אפשר אַביסל גרעסער, ווייל „נאָן-קאָנפערמיטי", איז איינע פון די עקסטרעמע סעקטעס; נור אַזוי ווי דידאַזיקע סעקטעס שפּילן אַלערליי פּאַנ-טאַסטישע פאָרמען אויף דער דאָקטרין פון קאַטעכיזם דעקט די נאָן-קאָנפערמיטי אַזעלכע פּונקטן, וואָס זענען פון דער קירך דער-קלערט געוואָרן פאַר לעסטעריש און אַפּיקורסיש. איך בין גאַנץ זיכער, אז אייך וועט אפילו נישט איינפאַלן חושד צו זיין, ווי-פיל פאַרשידענע רעליגיעס עס געפונען זיך אין דער איינער בריטישער רעליגיע אונטער דעם אַלגעמיינעם נאָמען קריסט. קיין שום מלוכה וואָלט זיי נישט געקאָנט אַלע צופרידנשטעלן. די קעניגן עליזאַבעט האָט עס געפּרוווט טון. זי האָט געלאָזט אויס-קריצן ניינאונדרייסיק אַרטיקלען וועלכע האָבן פאַרטיידיקט און אָפּגעלייקנט די דיספּוטירטע דאָקטרינעס, אַזוי, אַז יעדער פרוי האָט דאָרט געקאָנט געפינען איר אייגענעם גלויבן באַשטעטיקט, און דער אנדערער פרויס גלויבן באַשולדיקט און דאָך איז עס איר אַבסאָלוט נישט געלונגען, אַ חוץ דאָס, וואָס עס איז געווען אַ מיטל צו פאַריאָגן ווייכע געוויסנס און צווייפלהאַפטיקע אינ-טעלעקטן פון דער קירך. געווייגטלעכע גלחים פאַרשרייבן זיי אונטער צוואַנג, מחמת זיי קאָנען אויף קיין אַנדער אופן נישט אַריינקריגן קיין מתפּללים, קיינער באַמיט זיך אפילו נישט אויפ-צווייזן, אז זיי זענען אַלע גלויבנסווערטיק, ביי אַלע מענטשן, און אין איין צייט; און ווייניק מענטשן וויסן בכלל, וואָס זיי זענען אָדער וואָס זיי מיינען. מען וואָלט זיי אַלע געקאָנט פאַ-נאַנדערלאָזן שטילערהייט. עס וואָלט נישט געבראַכט קיין שום אויפריר. עס וואָלט נישט שאָקירט די אמתע גלויבנס אונדזערע.

אַ קאַפּיטאַליסטישע מלוכה מוז איינחזרן די דאָקטרינעס, וואָס זענען צונויפגעסטן אויסגערעכנט צו מאַכן פון די פּשוטע מענטשן געהאָרכזאַמע לוין-שקלאַפן; אַ סאָציאַליסטישע מלוכה מוז אויסרעכנען וועלכע דאָקטרין וועט גיכער מאַכן דעם הערשנ-דיקן קלאַס פאַר גוטע סאָציאַליסטן. קיין שום מלוכה, נישט קיין חילוק, וואָס איר מאָטאָ זאָל נישט זיין, קאָן נישט בלייבן

אונדיפערענט צו די פּערמאַציע פון דעם איינפּאַכן אויסגערעכנטן גלויבן, פון דער נאַציע. די געזעלשאַפט קאָן נישט עקזעסטירן, סיידן אירע יחידים, וואָס שטעלן איר צוזאַמען האָבן די אייגענע גלויבנס מכוח דעם, וואָס איז ערלעך און וואָס פאַלש אין אונדזערע אַלטעגלעכע מעשים. זיי מוזן האָבן אַן אַלגעמיינעם גלויבן וואָס זאָל באַנייען דעם גלויבן פון די אַפּאָסטאָלן, דעם נייסענע גלויבן, דעם אַטהאַנאַזיאַן-גלויבן און די אַלע אַנדערע רעליגיעזע מאַניפעסטן. די קעניגן מערי טודאָר, די קעניגן עליזאַבעט, דער קעניג דזשעמס דער צווייטער און דער קעניג וויליאם דער דריטער האָבן נישט געקאָנט שטימען מכוח איר ריכטיקער פּאָרשטעלונג; אָבער זיי האָבן אַלע איינגעשטימט, אַז עס איז אַן עברה צו רויבן, הרגענען אָדער אונטערצינדן דעם שכנס הויז. די וואך ביים טויער פון בוקינגהאַם-פּאַלאַץ קאָן אַמאָל נישט זיין איינשטימיק מיט דער קעניגלעכער פאַמיליע אין אַסך פּונקטן, אָנהויבנדיק פון דער אימפּעריאַליסטישער מאַטאָ פונם קאַבינעט, אָדער די ענדערונג פונם געבעט-בוך, אָדער גאָר אויף וועלכן פערד צו שפּילן אין דער דערבי; אָבער ווען עס וואָלט נישט געווען קיין איינפּאַרשטענדניש און קיין פולשטענדיקע האַרמאָניע צווישן זיי בנוגע דער גרענעץ ביים באַנוצן זיך מיט דער שווערט און באַגנעט וואָלט זייער אַלגעמיינע פּאַרוואַנדשאַפט נישט געקאָנט האָבן קיין קיום; עס וואָלט נישט געקאָנט עקזעסטירן נישט קיין קעניג און נישט קיין וואַך. מיר אַלע פּאַראַכטן אַלע פּאַראורטיילן; פונדעסטוועגן, ווען מיר אַלע וואָלטן נישט געווען קיין לעבעדיקע זעקלעך פּאַראורטיילן און ווען ווייניקסטנס ביין צענטל פון זיי וואָלטן נישט געווען די אייגענע פּאַראורטיילן אַזוי טיף איינגעוואָרצלט אין אונדז, אַז מיר טראַכטן גאָר קיינמאָל נישט מכוח זיי ווי וועגן פּאַראורטיילן און רופן עס אָן געוויינטלעך מענטשן-פּאַרשטאַנד, וואָלטן מיר פּונקט אַזוי נישט געקאָנט אָנרופן זיך מענטשהייט, ווי די שלאַנגען וואָלטן עס זיך נישט געקאָנט אָנרופן.

אָט דער געוויינטלעכער שכל אונדזערער איז נישט קיין אינגאַנצן איינגעבוירענער. אָט בעמען מיר, למשל: אַ פרוי ווייסט,

כאָטש עס האָט איר קיינער נישט געזאָגט, אַז זי טאָר נישט אויפעסן איר קינד, און אַז זי מוז אים געבן עסן און זייגן אפילו ווען עס שטייט איר פאָר אַ געפאַר צוליב דעם. אָבער זי האָט נישט דעם אייגענעם געפיל מכּוח צאָלן שטייערן און טאַקסן הגם דאָס איז פּונקט אַזוי נויטיק פאַרן לעבן פון דער געזעלשאַפט ווי דאָס זויגן קינדער פאַרן לעבן פון דער מענטשהייט. מיינס אַ פריינדן, אַ העכסט געלערנטע פרוי, די פאָרשטייערן פון אַ באַוווסטן אוניווערסיטעט אין צפון־לאָנדאָן האָט שאַרף דיסקוטירט מכּוח דעם רעכט פון דער לאָקאַלער אויטאָריטעט צו באַטראַכטן די קאַנאַליזאַציע דורך אַ פאָלקס סאַניטאַרן־אינספּעקטאָר. איר גלויבן איז געווען פון אַן אַבסאָלוטער פּריוואַטער דאַמע וואָס איז דערצויגן געוואָרן אין אַ פּריוואַט־הויז; און עס איז איר פאָרגעקומען אַ חוצפּה, וואָס אַ מאַן מיט וועמען זי שטייט נישט אין קיין שום באַציונגען זאָל האָבן די לעגאַלע פּריווילעגיע אַריינצושפּאַצירן אין די פּריוואַטע חדרים פון איר קאָלעדזש הגם זי האָט אים לחלוטין נישט איינגעלאַדן. דאָך דאָס געזונט פון דער געמיינדע איז אָפּהענגיק פון אַן אַלגעמיינעם גלויבן, אַז דידאָזיקע פּריווילעגיע איז צוליבן אַלגעמיינעם געזונט און איז גאַנץ פאַרשטענדלעך. דאָס פאַרגרעסערן אָט דעמדאָזיקן אַלגעמיינעם גלויבן איז דער איינציקער וועג, פּטור צו ווערן פון כאָלעריע־עפּידעמיעס. אָבער דידאָזיקע פּעיקע און הויכגעבילדעטע דאַמע וואָס איז נאָך געווען אין די בעסטע יאָרן, איז שוין געווען צו אַלט צו לערנען.

דער סאָציאַלער גלויבן מוז אין אונדז אַריינדרינגען, ווען מיר זענען נאָך קינדער; ווייל עס איז פּונקט ווי רייטן, אָדער לייענען מוזיק ביים ערשטן בליק: עס קאָן קיינמאָל נישט ווערן קיין צווייטע נאַטור, אויב מען לערנט עס ווען מען איז שוין אַ דערוואַקסענער מענטש; און דער סאָציאַלער גלויבן, אויב ער זאָל באמת האָבן אויף אונדז אַ ווירקונג, מוז ער ווערן אונדזער צווייטע נאַטור. עס איז גאַנץ גרינג, צו געבן מענטשן אַ צווייטע נאַטור, נישט קיין חילוק ווי אומנאַטירלעך אָט די צווייטע נאַטור זאָל נישט זיין, ווען איר פּאַקט זיי באַצייטנס. עס איז

ער נישט פאַראַן אַזאַ גלויבן, ווי גראָטעסק און אפילו געמיין זאָל נישט זיין, וואָס זאָל נישט קאָנען ווערן קיין טייל פון דער מענטשלעכער נאַטור אויב מען האָט אים אַריינגעחזרט אינם קינד און קיינמאָל נישט אָפּגעלייקנט אין קינדס קעגנוואַרט. היינט, אַז איר זענט אַ דערוואַקסענער מענטש וועט אייך קיין שום זאַך נישט איבערצייגן, אַז עס איז ריכטיק, מען זאָל לאָם מאַכן יעדער פרוי אויפן גאַנצן לעבן דורך איינפּרעסן איר דעם פוס בשעת זי איז אַ קינד צוליב דעם, וואָס עס איז כלומרשט נישט שיין אַז אַ פרוי זאָל זיך פריי באַוועגן און אַרומגיין, ווי אַ חיה. אויב איר זענט די פרוי פון אַ גענעראַל אָדער אַן אַדמיראַל וועט אייך קיין שום זאַך נישט איבערצייגן, אַז איר מיט אייער מאַן זענט איר פאַרפליכטעט צו באַגיין זעלבסטמאָרד, כדי צו באַגלייטן אייער פאָרשטייער אויף יענער וועלט. קיין שום זאַך וועט אייך נישט איבערצייגן, אַז יעדער אלמנה איז זיך מחויב צו לאָזן פאַרברענען לעבעדיקערהייט, צוזאַמען מיטן טויטן קערפּער פון איר מאַן. אָבער ווען מען וואָלט אייך געפּאַקט בשעת איר זענט נאָך געווען אַ קינד און מ׳וואָלט אייך דאָס אַלץ איינגערעדט, וואָלט מען אייך געקאָנט מאַכן גלויבן און טון די אַלע זאַכן, פּונקט אַזוי גוט ווי די כינעזישע, יאַפּאַנישע און אינדישע פרויען האָבן געגלויבט און געטון. איר קאָנט זאָגן, אַז יענע זענען געווען געצנדינערישע פרויען פונם ווייטן מזרח און איר זענט אַ קריסטן פונם מערב. אָבער איך געדענק ווען אייערע באָבעס, אויך קריסטנס פונם מערב האָבן געגלויבט אַז זיי וועלן ברענגען אויף זיך חרפּות אויפן גאַנצן לעבן, אויב זיי וועלן ווייזן אין גאַס אַ קנעכל פון אַ פוס (אָדער זיי וועלן אַלס „אמתע ליידעס" גיין אַליין איבער דעם גאַס). זיי האָבן געמאַכט פון זיך אַזאַ ספּעקטאַקל, ווען זיי האָבן חתונה געהאַט, האָבן זיי אָנגעטון אַ הייבל, כדי צו מעלדן דער וועלט, אַז זי טאָר מער נישט געפעלן ווערן קיין פרעמדע מענער. און ווען זי איז געוואָרן אַן אַלמנה האָט זי געמאַכט פון זיך אַזאַ מאָדנע פיגור, אָנטוענדיק זיך אין קרעפּע־מאַנטלען אַ סימבאָל פון איינזאַמקייט און יאָמער. ווען איר וואָלט זיי געקאָנט זען אָדער

זיך פאַרשטעלן ווייניקסטנס, ווי אַזוי זיי האָבן אויסגעזען, וואָלט איר זיך איבערצייגט, אַז דאָס איז געווען ממש ביי איר גליק און אַז זי האָט נישט געהאַט קיין העכערן פאַרשטאַנד פון דער מערבדיקער פרוי, אין פאַרגלייך מיט דער מזרח-פרוי וואָס האָט איר מזל געווען פון די איינגעפרעסטע פיס, פון פאַרברענען זיך לעבעדיקערהייט און פון דער כּאַראַ-קירי. אויב איר צווייפלט נאָך אַלץ, זעט ווי די מענער גייען אין דער מלחמה אַריין און באַגייען די שרעקלעכסטע מאָרדן, דערפאַר וואָס זיי גלויבן, אַז עס איז זייער פליכט אַזוי צו טון, און אויך דערפאַר וואָס די פרויען וואָלטן זיי געשפּיגן אין פּנים אַריין, ווען זיי זאָלן זיך אָפּזאָגן, אַלץ דערפאַר ווייל דאָס האט מען זיי געלערנט פון קינדווייז אָן און אַזוי אַרום באַשאַפן די פאָלקס-מיינונג, וואָס גיט דער מלוכה נישט בלויז אַ מעגלעכקייט צונויפצונעמען פרייוויליקע אַרמעען, נור איינצופירן געצוווּנגען מיליטער-דינסט און אַרויפצולייגן אַ שווערע שטראָף אויף די עטלעכע מענטשן, וועלכע דענקענדיק נישט ווי מ׳הייסט זיי דענקען, נור ווי עס דענקט זיך — קאָנען זיי נישט אָננעמען קיין אַנגראָ-אויסשלאַכטונגען און רוינען פאַר קיין פּאַטריאָטישער ווירדיקייט.

ס׳איז אַ זיכערע זאַך, אַז אויב אַלע פרויען וועלן האָבן געשטאַלטיקט זייערע געדאַנקען בעת זיי זענען קינדער אויף אַזאַ אופן ווי קעניגין וויקטאָריאַ האָט געפאָרעמט איר געדאַנק בשעת זי איז געווען אַ קינד וועט אַ סאָציאַליסטישער שטאַט זיין אַן אוממעגלעכקייט. דעריבער מעג מען זיין זיכער, אַז נאָכדעם ווי דער פּראָלעטאַריאַט וועט באַזיגן דעם פּאַרלאַמענט וועט אַזאַ מין פאָרמען די קינדערישע געדאַנקען זיין פאַרוועט מיט אַלע מעגלעכקייטן וואָס וועלן זיין אין דער מאַכט פון דער רעגירונג. מען וועט נישט הייסן די קינדער בעטן גאָט, ער זאָל בענטשן דעם פּרינץ מיט זיינע קרובים און זיי גופא, די קינדער האַלטן אין געהעריקן מצב, מען וועט זיי אויך נישט דערציען אין אַזאַ גייסט, אַז זיי זאָלן לויבן גאָט פאַרוואָס ער גיט זיי עסן בעת אַנדערע שטאַרבן פון הונגער און זיי זאָלן זינגען בעת אַנדערע קלאָגן. אַז מען וועט כאַפּן אַ לערער, ווי ער פלאַנצט איין אין

די קינדער אזא מין גייסט וועט מען אים אָפּזאָגן פונם פּאָסטן,
אויב דאָס וועלן זיין דערציערינס, וועלן זייערע קוואַליפיקאַצי-
פּאַפּירן געפּסלט ווערן און מען וועט פאַר זיי געפינען אַזא אַר-
בעט, וואָס האָט נישט קיין שייכות מיט דער דערציונג פון קליי-
נע קינדער. עלטערן מיט וויקטאָריאַס מיינונגען וועלן האָבן שע-
ליס סוף מען וועט ביי זיי אָפּנעמען די קינדער. דערוואַקסענע
מעגן דענקען ווי זיי ווילן נור זיי דאַרפן זען נישט צו דענקען
אויסנעמלעך, כּדי מען זאָל זיי נישט דאַרפן איינשליסן אין קיין
משוגעים־שפּיטאָלן; אָבער פאַר די פונקטן וואָס האָבן א שייכות
מיט בויען די סאָציאַלע געביידע,—קאָנסטיטוציאָנעלע פונקטן, ווי
מיר רופן זיי,—וועט נישט געגעבן ווערן קיין שום ארט אין די קינדער-
שולן. דעם קינדס מאָדערנע צווייטע נאַטור וועט זיין אַן אָפיצ-
יעלע צווייטע נאַטור, פונקט ווי די אָפּגעשטאַנענע צווייטע נאַ-
טור, וואָס מען האָט איינגעלערנט אין אונדזערע הויכשולן און
אין די אוניווערסיטעטן היינט צו טאָג.

ווען דאָס קינד האָט געלערנט זיין סאָציאַלן גלויבן אין
קאַטעכיזם און קאָן לייענען, שרייבן, רעכענען און באַנוצן זיך
מיט די הענט, בקיצור ווען עס איז קוואַליפיצירט צו קאָנען זיך
פריי באַוועגן אין מאָדערנע שטעט און טון געוויינטלעכע נוצלע-
כע אַרבעט, וואָלט מען עס בעסער געדאַרפט לאָזן אַליין אויס-
געפינען, וואָס איז בעסער פאַר אים אין שייכות מיט א העכער
קולטיווירונג. אויב דאָס קינד איז א נייטאָרין אָדער א שעקספּיר,
וועט עס לערנען דעם שטודיום אָדער די קונסט פון טעאַטער,
כאָטש מען וועט עס אים נישט האָבן אַריינגעזאָגן אין האַלדז
אַריין. אַלץ וואָס עס איז נויטיק איז עס זאָל האָבן דעם צוטריט
צו ביכער, לערער און טעאַטערן. אויב זיין געדאַנק פאַרלאַנגט
נישט קיין הויכע קולטיווירונג דאַרף מען עס איבערלאָזן פאַר
אים אַליין, אז מסתמא ווייסט ער בעסער, וואָס איז גוט פאַר
אים. גייסטיקע אָפּרו־צייט, איז פונקט אזוי וויכטיק, ווי די צייט
פון זייען. אפילו א קערפּער קאָן ווערן אויסגעמאַטערט פון איבער-
קולטיווירונג. פּרוּוון מאַכן מענטשן פאַר אַטלעטן אָן אונטערשיד.
איז פונקט אזוי אידיאָטיש, ווי פּרוּוון מאַכן זיי פאַר אירלענדי-

שע שטודענטן. עס איז נישטאָ קיין סיבה, פאַרוואָס מען זאָל דערוואַרטן אז סאָציאַליסטישע געזעצן וועלן זיין אידיאָטישער נאָך פון די געזעצן, וואָס האָבן פראָדוצירט איטן און האַראָוו, אָקספאָרד און קעמברידזש, און סקווירס.

LXXXII

סאָציאַליזם און די קירכן

אויף וויפיל א סאָציאַליסטישער שטאַט וועט טאָלערירען א קירך אין אונדזער זין, איז א גרויסע פראַגע. די מחלוקה צווישן דער קירך מיטן שטאַט, איז שוין א גאַנץ אַלטע. באַהאַנדלענדיק דידאָזיקע פראַגע מוזן מיר אויף א רגע איבערלאָזן אונדזער פערזענלעך גיין אין קירך אריין און אונדזערע איבערצייגונגען אויף דעם געביט און פרווון קוקן אויף דער פראַגע פון דרויסן, אַזויווי מיר קוקן אויף די רעליגיעס פון מזרח, אָדער אַוועקצושטעלן איר מעשה-קענער אָביעקטיוו, נישט סוביעקטיוו. היינט צו טאָג, אז א פרוי עפּנט אַ קאַבינעט אין באָנד-סטריט, זיצט זיך דאָרט אָנגעטון אין מאָדערנע מלבושים און מאַכט זיך עס פאר א פראָפעסיע צו טרעפן אייער צוקונפט דורך קאָרטן אָדער קריסטאָלן, אָדער דורך אַנטפּלעקונגען וואָס גייסטער מאַכן איר, ווערט ער פארמשפט ווי א קרימינעלע פארברעכערין פאַר שווינדל, אָבער ווי א מאַן טוט זיך אָן אין מאָדנע מלבושים, עפנט א קיך וועלכען ער מאַכט זיך פאר זיין פראָפעסיע אויסצולייזן אונדז פאר אונדזערע עברות, צו האַלטן דעם שליסל פון גן-עדן און פון גיהנום, צו גאַראַנטירן אונדז, אז וואָס ער בינדט אויף און וואָס ער בינדט צו אויף דער ערד, וועט זיין געבונדן אָדער אויפגעבונדן אין הימל, צו פאַרלייכטערן דעם גורל פון די נשמות אינם גיהנום, ווו זיי רייניקן זיך פון זייערע זינד, צו רעדן מיט

נאָטס־שטים און צו דיקטירן דער גאַנצער וועלט, וואָס ס'איז אַן עבֿרה און וואָס אַ מצווה (פּרעטענציעס, וואָס אויב איר קוקט אויף זיי אָביעקטיוו, זענען זיי אַ סך גרעסער אַ סך געפערלעכער פון דער אָרעמער מכשפה מיט אירע קאָרטן, קריסטאַלן און טייבלעטלעך) פאַר אים האָט די פּאָליציי דעם גרעסטן דרך־ארץ און קיינעם חלומט זיך אפילו נישט צו פאַרמשפּטן אים פאַר אַ סקאַנדאַליעזן שווינדלער. די אָביעקטיווע דערקלערונג פון זיין פרייהייט איז דאָס, וואָס אַזאַ גרויסע צאָל מענטשן האַלטן, אַז ער איז נישט קיין שווינדלער, זיי גלויבן מיטן גאַנצן האַרצן אַז ער קאָן טאַקע טון די אַלע זאַכן, וואָס ער פּרעטענדירט צו קאָנען און דאָס גיט אים און זיינע חברים־פּריסטער די מעגלעכקייט זיך צו אָרגאַניזירן אין אַ גרויסער רייכער קערפּערשאַפט, וואָס רופט זיך די קירך מיט דער אונטערשטיצונג פון געלט, שטימען בעת וואַלן, צו שטאַרבן אין איר פאַרטיידיקונג פון מיליאָנען בירגער. דער פּריסטער קאָן נישט בלויז פאַראַכטן די פּאָליציי וואָס די געוויינטלעכע כשוף־מאַכערין קאָן נישט, ער דאַרף נור איבערצייגן אַ גענוגנדיקע צאָל מענטשן פון זיין הייליקער מיסיע און ער איז פאַרטיק מיט דער רעגירונג אויך. איבערנעמען אַלע אירע פונקציעס, אַ חוץ די שמוציקע אַרבעט, מיט וואָס ער וויל זיך נישט איינשמוצן די הענט און לאָזט זי איבער אין די הענט פון דער וועלט נעמען אויף זיך אַ כּוח פון טויט און לעבן אויסלייזונג און פאַרדאַמונג, דיקטירן יעדערן פון וואָס מיר זאָלן לייענען און דענקען און אוועקשטעלן אין יעדן הויז אַ מין שמש, וואָס זאָל רעגולירן דאָס לעבן פאַר אונזערטוועגן, לויט זיינע באַגריפן מכּוח רעכט און אומרעכט.

דאָס איז נישט קיין בילד פון דער פאַנטאַזיע. די געשיכטע דערציילט אונדז פון אַן אימפּעראַטאָר, וואָס איז געקראָכן מיט די קני איבערן שניי ליגנדיק דאָרט אַ גאַנצע נאַכט, בעטנדיק מחילה ביי אַן אויבער־גלח אין אַ קירך און פון אַן ענגלישן קעניג, וואָס האָט זיך געלאָזט שמייסן אין אַ קאַטעדראַל, ווי אַ פּריסטער איז אויף זיין פאָרשלאַג דערהרגעט געוואָרן. בירגער זענען איבערגעבליבן נאַקעט און בלויז, מען האָט זיי געפּייניקט;

צעקאַליעטשעט, פאַרברענט לעבעדיקערהייט דורך גלחים, וועמעס כּעס עס האָט אפילו נישט געשוינט די טויטע אין זייערע קברים און די וועלטלעכע הערשער פונעם לאַנד, האָבן זיי געמוזט קעגן זייערע אייגענע אינטערעסן און קעגן זייער אייגענעם פאַרשטאַנד אונטערהעלפן אין זייער צאָרנדיקן פאַנאַטיזם.

איר קאָנט זאָגן, אַז דאָס איז געווען אַמאָל, פּאַרציייטנס, אַז איך שלעפּ אַרויס אַלטע מעשיות פון קאַנאַסאַ, פון קענטעבורי אינם מיטלאַלטער פון שפּאַניען אינם פופצנטן יאָרהונדערט ווי די בלוטיקע מאָרי און טאָרקווימאַדאָ, אַז אַזעלכע זאַכן האָט מען אין ענגלאַנד נישט געטון זינט דער צייט, ווען די בריטיש פּאַרלעמענטאַרישע מלוכה האָט געלאָזט אָפּשניידן דעם אַרציביסקופּ לאוד דעם קאָפּ פאַר טון אַזעלכע זאַכן; אויך אַז פּויפּסטן זענען היינט גיכער אין געפאַר איינגעשפּאַרט צו ווערן אין תּפיסה און פּריסטער און גלחים אַרויסגעשיקט צו ווערן דורך אימפּעראַטאָרן און רעפּובליקאַנער צוגלייך, איידער שטאַטס-מענער אַריינגעלייגט צו ווערן אין חרם. איר קאָנט נישט צוגעבן אַז דער בריטישער שטאַט האָט פאַרברענט פרויען לעבעדיקערהייט פאַר מאַכן פאַלשע מטבעות און פאַר מאַכן אויפשטאַנדן און האָט מיט שווערע געוויכטער געפּרעסט מענער צום טויט פאַר נישט וועלן זייער ווייב און קינדער צוליב, מודה זיין אויף קיין נישט געטוענע פאַרברעכנס, אַ לאַנגע צייט נאָכדעם ווי די פּריסטער האָבן שוין געהאַט אויפגעהערט זיך צו באַנוצן מיט אַזעלכע מעטאָדן קעגן אפּיקורסים.

נור ווען פרויען וואָלטן היינט אויך פאַרברענט געוואָרן אַזוי אומברחמנותדיק, ווי נעגערס ווערן היינט געלינטשט אין אַמעריקע. וואָלט זיך דער שטאַט נעאַמפּערט מיט דער קירך ווער פון זיי ביידן האָט דאָס רעכט און די מאַכט צו פאַרברענען זיי, ווען מען זאָל דערלויבן אויסצואיבן אָט די גרויסע מאַכט, וואָס אַ רעגירונג פון אַ מאָדערנעם ציוויליזירטן שטאַט מוז האָבן, אויב זייער ציוויליזאַציע וויל אָנהאַלטן. די קעניגן האָבן אונטערגעיאָכט די באַראָנען; די פּאַרלעמענטן האָבן אונטערגעיאָכט די קעניגן; די דעמאָקראַטיע איז אונטערגעיאָכט געוואָרן פון

דער פּלוטאָקראַטיע, און די פּלוטאָקראַטיע רופט ארויס בלינדער-היים די אונטעריאָכטע דעמאָקראַטן צו באַפעסטיקן א פּראָלעטאַרישן שטאַט און מאַכן א סוף פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָליגאַרכיע.

אָבער עס איז נאָך פאַראַן א קאָנקורענטישע מאַכט, וואָס איז באַשטאַנען און וועט באַשטיין במשך פון אַלע ענדערונגען און דאָס איז טעאָקראַטיע, די מאַכט פון פּריסטער, וואָס זענען אָרגאַניזירט אין קירכן און רעדן זיך איין, אַז זייער אויטאָריטעט איז זיי געגעבן געוואָרן פון גאָט. צעבּרעכט איר זי אין איין פאָרם, שפּרינגט זי ארויס אין אַן אַנדערער. ווען זי איז געווען אָרגאַניזירט אַלס די רוימישע קירך האָבן די נבלות אירע גורם געווען א רעפאָרם אין ענגלאַנד און אין מעריב-אייראָפּע און אין פראַנקרייך דעם צאָרן פון וואָלטערן און די פראַנצויזישע רעוואָלוציע. אין ביידע פאַלן האָט מען זי אַנטוואָפנט, ביז איר מאַכט צו באַהערשן דעם שטאַט איז געבראָכן געוואָרן און זי איז געוואָרן א פשוט געצייג פון דער פּלוטאָקראַטיע.

נור נעמט אייך גוט אין זינען אריין, וואָס ס'איז געקומען נאָכדעם. די רעאַקציע קעגן די גלחים איז דערגאַנגען אַזוי ווייט אַז אין בריטאַניען, אין דער שווייץ, אין האָלאַנד און אין אַמעריקע האָט אויף דעם געשריי „אַוועק מיט די פּויפּסטן" יעדער רוימישער קאַטאָליק געציטערט פאַר זיין הויז און יעדער גלח פאַר זיין לעבן. דאָך אונטער לאוד און דעם הויף-געריכט אין ענגלאַנד און קאַלווין אין זשענעוו, איז די טעאָקראַטיע געווען שטאַרקער ווי תמיד; מחמת קאַלווין איז איבערגעגאַנגען אַלע פּויפּסטן און דזשאָן נאָקס פון שאָטלאַנד האָט געמאַכט שאָטלאַנדס פּרינצן ציטערן ווי קיין שום פּויפּסט האָט עס נאָך קיינמאָל נישט באַוויזן צו טון.

אָבער איר וועט אפשר ווידער זאָגן, אַז „דאָס איז געווען א לאַנגע צייט צוריק, מיר האָבן שוין געמאַכט א גרויסן פאָרשריט זינט דעמאָלט". אַזוי האָט מען אייך תמיד געזאָגט, אָבער זעט די פאַקטן וואָס איך אַליין געדענק נאָך.

צווישן די וואָס האָבן געלעבט אין מיין צייט, געדענק

איך בריגהאַם יונג, פּרעזידענט קרוגער און מיסעס עדדי. דזשאָזעף סמיט דעם יונגערן, האָט מען פאַרפייניקט בסך־הכּל צוועלף יאָר איידער איך בין געבוירן געוואָרן. איר האָט אפשר פון דזשאָען קיינמאָל נישט געהערט, נור איך פאַרזיכער אייך, אז זיין קאַריערע איז אין א סך באַציונגען געווען ענלעך צו מחמדס דעם שאָטנדיקן, אומבאַקאַנטן, אַראַבישן קעמל־טרייבער, וועמעס נאָכפאָלגער עס האָבן באַזיגט א האַלבע וועלט און וועלכע מאכן נאָך היינט צו טאָג די לאַגע פון דער בריטישער אימפעריע אין אַזיע שרעקלעך שווער.

דזשאָזעף האָט געטענהט, אז גאָט האָט זיך צו אים אַנטפּלעקט און ער האָט איינגעפירט א טעאָקראַטיע, וואָס איז דורכגעפירט געוואָרן פון בריגהאַם יונג, א מין מאַרמאָנישער משה, איינער פון די פעיקסטע הערשער אין דער געשיכטע, ביז די וועלטלעכע מלוכה פון די פאַראייניקטע שטאַטן האָט זיך איבערצייגט, אז מאַרמאָנישע טעאָקראַטיע איז נישט אין איינקלאַנג מיט דער אַמעריקאַנער דעמאָקראַטיע און זי האָט זיך באַנוצט מיט די אַלגעמיינע פאָראורטיילן קעגן זייער פיל־ווייבעריי (פּאָליגאַמיע), כּדי איר צו ברעכן. אָבער זי איז נאָך לחלוטין נישט טויט, אירע ציין וואָס זענען געווען שאַרף זענען נור פאַרקלאַפּט און איר אָרט אינם קאַמף האָט דערווייל פאַרנומען די קירך פון קריסטלעכע וויסנשאַפטס־מענער, וואָס איז געגרינדעט געוואָרן פון אַן אַמעריקאַנער דאַמע (וואָס האָט געקאָנט זיין איר אַליין) מיטן נאָמען מיסעס עדדי. זייער אָפּט קומט מיר אויס דורכצוגיין פאַר צוויי פּרעכטיקע קירכן אירע אין לאָנדאָן און עס איז גאַנץ מעגלעך, אז עס זענען פאַראַן נאָך אנדערע וועגן, וועלכע איך ווייס נישט, סיידן איר זענט אפשר גראָד א מאַרמאָנער, אָדער א קריסטלעכע וויסנשאַפטס־דאַמע, איז מעגלעך אז איר באַטראַכט מיסעס עדדי אַזוי ווי א רוימישע דאַמע פונם צווייטן יאָרהונדערט. א. ד. האָט געטראַכט פון קריסטוסעס מוטער און פון דזשאָזעף סמיט — אַזוי ווי אַן ענגלישע דאַמע פונם מיטלאַלטער האָט געטראַכט וועגן „דעם פאַרשאָלטענעם מאַהאָונד" איר קאָנט זיין גערעכט און איר קאָנט זיין אומגערעכט, נור

וואָס קאָנט איר וויסן, עס איז גאַנץ מעגלעך אַז מיט אַ טויזנט יאָר צוריק וואָלט מיסעס עדדי געווען פאַרהייליקט געוואָרן פאַר דער אויסדערוויילטער פרוי פון מיליאָנען ציוויליזירטע מענטשן און דזשאָזעף סמיט, וואָלט אפשר געווען ביי מיליאָנען מענטשן גרעסער, ווי מחמד איז היינט ביי די מוסלמענער. מען קאָן קיינמאָל נישט וויסן, מענטשן הויבן אָן מיט דער פראַגע: „איז דאָס נישט דעם טישלערס זון? און ענדיקן מיט זאָגן „אָט גייט גאָטס לאַם".

די וועלטלעכע רעגירונגען אָדער שטאַטן פון דער צוקונפט, פונקט ווי די היינטיקע און פאַרגאַנגענע, וועלן זיך געפינען כסדר איבערחזורדיק דאָס אייגענע קעגן די פרעטענציעס פון די קירכן נייע און אַלטע צו באַזיצן און אויסאיבן טעאָקראַטישע כּוחות און פּריווילעגיעס, וואָס קיין שום וועלטלעכע מלוכה פאָדערט נישט איצט. די צרה ווערט ערנסט, יוען אַ נייע קירך פּרוּווט איינפירן נייע פּאָליטישע אָדער סאָציאַלע אינסטיטוציעס אָדער ווידער אויפלעבן פאַרוועלקטע און אָפּגעלעבטע. דזשאָזעף סמיט האָט געהאַט די דערלויבעניש זיך פאָרצושטעלן פאַר איינעם וואָס אַ מלאך האָט אים צוגעפירט צו אַן אָרט ווו עס איז געווען באַגראָבן אין דער ערד אַ המשך פון דער ביבל אויסגעקריצט אויף גאָלדענע טאָוולען, און אויך אַז ער האָט דירעקטע און אויבנויטיק טעגלעכע אנטפּלעקונגען פון גאָט, וואָס גיבן אים אַ מעגלעכקייט צו מעשים אַלס אַן אומפעלבאַרן געזעצגעבער. ווען עס האָט געפונען אָן אַ שיעור פרויען און מענער, וואָס האָבן געגלויבט אין אים. האָט די רעגירונג פון די פאַראייניקטע שטאַטן געהאַלטן, אַז זייערע גלויבנס זענען זייערע אייגענע ענינים און זיי האָבן אַ רעכט צו גלויבן, וועמען און וואָס זיי ווילן, אַזוי לאַנג ווי דזשאָזעפס געזעצן האָבן האַרמאָנירט מיט די געזעצן פון שטאַט, נור ווען דזשאָזעף האָט ווידער אויפגעלעבט שלמהס פּאָליגאַמיע, האָט די מאָנאָגאַמישע וועלטלעכע רעגירונג ערשט געמוזט ציען די שווערט. ערשט נאָך אַ סך יאָרן האָט דער שטאַט באַקומען די אויבערהאַנט און זיינע שונאים זענען נאָך נישט טויט.

מיסעס עדדי האָט געטון פונקט פאַרקערט, זי האָט נישט געוואָלט איינפירן אַ נייע אינסטיטוציע, נור זי האָט ארויסגעפּאָדערט איינע פון די עקזיסטירנדיקע אינסטיטוציעס פונם וועלטלעכן שטאַט. דער וועלטלעכער שטאַט האָט פאַרשריבן פּאָטאָגענישע אימפּונגען אַלס אַ מיטל צו פאַרטיידן קראַנקהייטן און פלעשער מעדיצין און כירורגישע אָפּעראַציעס, אַדמיניסטרירט און דורכגעפירט דורך אירע רעגיסטרירטע דאָקטוירים און כירורגן אַלס הייל-מיטלען און אויב איינער האָט איבערגעלאָזט אַ קינד, אָדער אַ קריפּל פאַר וועמען זי איז געווען פאַראַנטוואָרטלעך נישט געהיילט, איז זי שווער באַשטראָפט געוואָרן פאַר קרימינעלער אָפּגעלאָזנקייט. אַ טייל מלוכות האָבן זיך אָפּגעזאָגט אריינצולאָזן נישט געאימפּטע עמיגראַנטן אין זייערע טעריטאָריעס. מיסעס עדדי האָט ווידער אויפגעלעבט די פּראַקטיק וואָס סאַנט דזשיימס האָט פאַרשריבן אין נייעם טעסטאַמענט און האָט אָנגעזאָגט אירע שילער נישט צו האָבן אַ מגע-ומשא מיט קיין פלעשער אָדער אימפּונגען און די וועלטלעכע מלוכה האָט באַלד אָנגעהויבן אַ מלחמה מיט דער קריסטלעכער וויסנשאַפט און זי האָט אָנגעהויבן פאַרמשפּטן אירע רופאים.

דער פאַל איז אינטערעסאַנט, מחמת ער אילוסטרירט דעם פאַקט, ווי נייע קירכן כאַפּן טיילמאָל די וועלטלעכע רעגירונג דערמיט וואָס זיי לייקענען בכלל אָפּ אַז זיי זענען קירכן. דער קאָנפליקט צווישן מיסעס עדדי און די וועלטלעכע מלוכה, איז אייגנטלעך געווען אַ קאָנפליקט צווישן דער קירך פון קריסטלעכע וויסנשאַפט און די נייע קירך פון דזשעניער און פּאַסטער-וויסנשאַפט, וועלכע האָבן די וועלטלעכע מלוכה אין קעשענע פונקט ווי די רוימישע קירך האָט געהאַט „טשאַרלמאַגנע". עס אילוסטרירט אויך פאַרבייגייענדיק די טענדענץ פון אַלע קירכן פאַרצושרייבן געוויסע רעליגיעזע מנהגים וואָס זאָלן באַצייכענען דאָס אויפנעמען קינדער און משמדים אין זייער קירך אריין. די יידן שרייבן פאָר אַ כירורגישע אָפּעראַציע צום גליק נישט קיין ערנסטע און נישט קיין שעדלעכע. די קריסטלעכע רעליגיע שרייבט

פאַר אַ וואַסער צום טויפן און אַ געווייסן אייל צום זאַלבן: אויך לגמרי נישט שעדלעך. די קינדער פּראָטעסטירן, מאַכן קולות; גור אַזוי ווי זיי ווייסן נישט פריער, אַז זיי וועלן דאַרפן דורכ־מאַכן אַזאַ מין צערעמאָניע און געדענקען איר נישט דערנאָך, שאַדט עס זיי גאָרנישט. אָבער די אימפּונגען פון די מאָדערנע קירכן, וואָס זאָגן, אַז זיי זענען וויסנשאַפטלעכע מיט זייערע צעטלעך מופתים מיט די ביאָגראַפיעס פון זייערע הייליקע, זייערע אומברחמנותדיקע פאַרפאָלגונגען, זייערע דראָונגען מיט — שרעקלעכע מגפות, אויסטערלישע מאַטערונגען אויב מען זאָל זיי נישט פאָלגן; זייער איינרעדן, אַז זיי האַלטן דעם שליסל פון לעבן און טויט אין זייערע הענט; זייערע קרבנות און אויסוויילונגען; זייער פאָדערונג, אַז מען זאָל זיי באַפרייען פון אַלע מאָראַלישע געזעצן בשעת זייערע פאָרשונגען און פון יעדער לעגאַלער פאַראַנטוואָרטלעכקייט אין זייער קליניק־פּראַקטיק זענען גאָר קיין פאַרגלייך נישט מיט די פּרעטענציעס פון יענע פּריסטער און נביאים. זיי זענען געפערלעך און טיילמאָל טויטלעך; און צוליב דידאָזיקע געהיימע קירכן עקזיסטירן נאָך היינט אויך פאַרפאָלגונגען, וואָס מאַכן אָן חורבונות. עס איז פאַראַן זייער ווייניק געפאַר, אַז אַ בריטישער פּאַרלאַמענט זאָל פאַרפאָלגן אינם נאָמען פון קריסטוס, און בכלל נישט קיין געפאַר, אַז ער זאָל פאַרפאָלגן אין נאָמען פון מחמד אינם מעריב; אָבער מיט אַ יאָר הונדערט צוריק האָט ער אַכזריותדיק פאַרפאָלגט אינם נאָמען פון דזשענער; און עס איז שטאַרק מורא צו האָבן, ער זאָל נישט אנהויבן פאַרפאָלגן די גאַנצע באַפעלקערונג אַזוי ווי ער פאַרפאָלגט היינט סאָלדאַטן אינם נאָמען פון פּאַסטער, וועמעס פּאָרטרעט עס איז היינט שוין פאַראַן אויף די פּאָסט־מאַרקן פון דער אַנטשלאָסענער וועלטלעכער (אַזוי מיינט זי) פראַנצויזישע רעפּובליק. אינם ברייטסטן דורכפאַר פונם עלעגאַנטן מאָדערנעם לאָנדאָן האָט מען אָוועקגעשטעלט אַ געוואַלטיקע בראָנדזענע פיגור פונם באַרימטן פּאַסטערישן כירורג לאָרד ליסטער, וואס וועט מסתמא, ווען די איצטיקע עפּאָכע פון גלויבן און וויסנשאַפטלעכער וווּנדער וועט פאַרבייגיין, באַשרייבן ווערן

פאַר אַ גרויסן פּריסטער וועלכער האָט פאַרביטן די הייליקע וואַ-
סערן אויף קאַרבאָל-עסיק, און דעם איינגעווייעטן אייל פאַר אַ וווּנ-
דער-רפואה צו ווייטערדיקע ווונדן. זיינע מעטאָדן זענען שוין
אין די שפּיטעלער אַרויס פון דער מאָדע: און ער איז געבליבן
ווייטער אונטערשטעליק אַלס אַ טעאָרעטיקער, אָבער ווען מען
האָט אין יאָר 1927 געפייערט זיין הונדערט-יאָריקן געבורטס-
טאָג האָבן די מעשיות מכּוח זיינע ווונדער, וואָס זענען געווען
באַשריבן מיט אַזאַ לייכטגלויביקייט און טעכנישן עמי-הארצות
אין די צייטונגען, באַוויזן, אַז מען האַלט אים באמת פאַר אַ
הייליקן. פון דעם בעט איך אייך צו פאַרנאָטירן, ווי פאַלש
געשיכטע קאָן זיין. דאָס כּסדרדיקע געזבוירן ווערן פון נייע
קירכן האָט תּמיד געצווונגען דער וועלטלעכער רעגירונג צו
שאַפן און אַדמיניסטרירן געזעצן, וואָס זאָלן מיט זיי האַנדלען;
ווייל הגם אַ טייל פון זיי זענען גאַנץ דערטרעגלעכע און גע-
נוג אנשטענדיק, מען זאָל זיי לאָזן צופרידן און אַנדערע ווידער
זענען צו שטאַרק פאַרטרעטן אין פאַרלאַמענט און אין דער ווי-
לער-וועלט אַז עס זאָל זיך לוינען מיט זיי איינצורייסן — מיידן
אויס אַ סך פון זיי, פון וועלכע איר האָט גאָר קיינמאָל נישט
געהערט די געזעצן אין שייכות מיט פערזענלעכע אָנשטענדיקייט
און זענען מחלל דאָס געזעץ קעגן געשלעכטלעכן פאַרקער
צווישן בלוט-אייגענע, אַזוי, אַז ווען די רעגירונג וואָלט זיי גע-
לאָזט, וואָלט זיי דאָס פאָלק געליטשט. דאָס איז די סיבה, פאַר-
וואָס מ'האָט געמוזט אוועקשטעלן טריבונאַלן, ווי די אינקוויזיציע
און די „סטאַר טשאַמבער" כּדי זיי צו ברענגען צו גערעכטי-
קייט. נור אַזוי ווי דאָס זענען באמת נישט געווען קיין וועלט-
לעכע טריבונאַלן, זייענדיק פאַקטיש אינסטרומענטן פון קעגנע-
רישע קירכן איז זייער מאַכט באַשמוצט געוואָרן, די נייע
נביאים און זייערע נאָכפאָלגער זענען איינהאַלטעוודיקער אָדער באַ-
שטראָפט געוואָרן נישט אַלס פאַרברעכער קעגן דעם וועלטלעכן
געזעץ נור אַלס אפּיקורסים, דאָס הייסט אַלס דעזערטירן פון
דער קירך, וואָס האָט געוווּנען די קאָנטראָל פון דער וועלטלע-
כער מלוכה:

די רוימישע קירך אינם פאַל פון דער אינקוויזיציע און די ענגלישע קירך אינם פּרט פון דעם „סטאַר טשאַמבער"*).

די שוועריקייטן, פאַרשטייט איר מיך, קומען דערפון, וואָס הגם די וועלטלעכע מלוכות זענען תּמיד אין סתּירה מיט די קירכן, פּלאָנטערן זיי זיך קיינמאָל נישט אויס איינס פון דעם אַנדערן, מחמת די מיטגלידער פון די וועלטלעכע פּאַרלאַמענטן און מיניסטאָרן־קאַבינעטן זענען אַלע אָנהענגער פון אַזאַ מין קירך, אָדער אַן אַנדערע. אין ענגלאַנד איז אָט דער מיש-מאַש אילוסטרירט דורך אַ לעכערלעכן פאַקט: הגם די בישאָפן פון דער ענגלישער קירך האָבן אַלע פּלעצער, אַלס אַזעלכע אינם הויז אָף לאָרדס, זענען זיי אויסגעשלאָסן אַלס אַזעלכע פונם הויז אָף קאָמאַנס. די פּאַרלאַמענטן זענען די קעגנער פון די קירכן און דאָך ווערן זיי זייערע אינסטרומענטן, אַזוי אַז דער קאַמף צווישן זיי איז אייגנטלעך בלויז, צי די קירכן זאָלן אויסאיבן זייער מאַכט דירעקט, און בלויז אָנווענדן דעם כּוח פון דער וועלטלעכער אַרמעע, כּדי צו באַפעסטיקן זייערע באַשלוסן אָן שום תּנאים — אָדער צי זיי זאָלן זיין די בלויזע ווײַלער פון די פּאַרלאַמענטן, ווי יעדער אַנדערע בירגערלעכע געזעלשאַפט און איבערלאָזן די לעצטע באַשטימונג צום שטאַט. אַלנפאַלס וואָלט יעדע קירך, אויב זי וואָלט נאָר געווען בכּוח צו שטעלן אַ תּנאי אַרײַנגעלאָזן צו ווערן אין פּאַרלאַמענט אָדער צו פאַרנעמען דעם טראָן אָדער די ריכטער-שטול, געווען שטאַרקער אין דער פּראַקטיק, אויב נישט אין טעאָריע, איידער דאַן ווען זי וואָלט געקאָנט זיין אַלס אַ טעאָקראַטיע, הערשנדיק אומאָפּהענגיק פונם וועלטלעכן שטאַט. דידאָזיקע מאַכט האָט די ענגלישע קירך שוין טאַקע געהאַט דערגרייכט; נור זי האָט געליטן אַ מפּלה, ווײַל דאָס ענגלישע פאָלק וויל זיך נישט האַלטן אין איין קירך. זיי זענען זיך פונאַנדערגעגאַנגען פון דער ענגלישער קירך אין אַלערליי וועגן און זיי האָבן געפאָרמט די אַזוי גערופענע פרייע קירכן. איינע פון זיי וואָס רופט זיך די פריינטלעכע געזעלשאַפט (אַלגעמיין באַקאַנט אונטערן נאָמען קוואַקערס) גייט זיך אַזוי ווייט פונאַנדער מיט דער ענגלישער

*) הויף־טריבונאַל אין דער צייט פון קעניג טשאַרלס דעם ערשטן אין ענגלאַנד, אַ מין אינקוויזיציע.

קירך און איר תשובה, אַז זי רופט אָן די פּריסטער שווינדלער, וואָס האָבן געשאַפן תּפילות צו באַליידיקן גאָט (אָנרופנדיק גאָט מיט מענטשלעכע נעמען) און די קירכן רופן זיי אָן „גלאָקן־טורעמס"; דאָך האָט דידאָזיקע קערפּערשאַפט אַ דאַנק איר איינפאַכע פעסטקייט פון כאַראַקטער דורכגעלעבט די ווילדסטע פאַרפאָלגונגען און זענען איצט די מערסטע רעספּעקטירטע און האָבן דעם גרעסטן פּאָליטישן איינפלוס פון די רעליגיעזע כּוחות אין לאַנד. ווען די „פרייע קירכן" האָבן נישט געקאָנט לענגער איינעודיקהאַלט ווערן פון פּאַרלאַמענט און מען האָט נישט געקאָנט אַ בעריידן דער ענגלישער קירך, זי זאָל באַשטימען אַ פּריווילעגיע אפילו פאַר איינער פון זיי, האָט מען גאָרנישט געקאָנט טון און אַריינעמען יעדן איינעם, וואָס איז נור געווען אַ קריסטלעכער גלויביקער פון וואָסער אַ סעקטע ער זאָל נישט זיין. די טירן זענען נאָר געבליבן פאַרמאַכט פאַר יידן און אַפּיקורסים נור די יידן האָבן זיך באַלד אַריינגעקריגן; און לסוף האָט אַ באַרימטער אַטעיסט מיטן נאָמען טשאַרלס בראַדלאַ צעבראָכן די לעצטע שטערונג צום הויז אויף קאָמאַנס, דורך דעם וואָס ער האָט געצוווּנגען דאָס הויז עס זאָל אַקצעפּטירן, אנשטאָט דער רעליגיעזער שבועה, א מין באַקרעפטיקונג־פאָרם, וואָס האָט באַפרייט די אַטעיסטן פון שווערן פאַלש, איידער זיי האָבן פאַרנומען זייערע פלעצער. מיר זענען היינט צוגעוווינט צו יידישע פּרעמיער־מיניסטאָרן; און מיר ווייסן נישט, צי אונדזערע קריסטלעכע פּרעמיער־מיניסטאָרן זענען אַטעיסטן אָדער נישט, ווייל עס פאַלט אונדז גאָר קיינמאָל נישט איין צו שטעלן אַזאַ פראַגע. דער קעניג אַליין בלייבט נאָך געבונדן דורך אַ קאָראָנאַציע־שבועה, וואָס צווינגט אים אָפּצוזאָגן זיך, אַזוי צו זאָגן, פון אַ סך פרעמדע קירכן, פון זיינע אונטערטאַנען הגם ער מוז אויפהאַלטן זיין קירך אין אַנדערע אָפּטמאָל אפילו נישט קיין קריסטלעכע אין די טיילן פון זיין אימפּעריע, ווו ס'איז זיין קירך נישט פאַראַן.

אויב דער פּאַרלאַמענט איז אָפן פאַר אַלע קירכן, אַריינגערעכנט די אַטעיסטישע קירכן (מחמת די פּאָזיטיוויסטע געזעלשאַפטן, די עטישע, די אַגנאָסטישע, דימאַטעריאַליסטישע די דאַרווין־נאַטוראַליס־

טישע אויסדערוויילטע, די עוואָלוציאָנערע און אַפילו די פּאַנטעיסטישע זענען אַלע אומגלויביקע און אַטעיסטן פונם שטרענגן עוואַנגעלישן אָדער פונדאַמענטאַליסטישן שטאַנדפונקט). ווערט עס אוממעגלעך צו פאַרייניקן די רעליגיעזע מנהגים מיט אונדזערע אינסטיטוציעס, מחמת קיין איינציקע פון די קירכן וועט נישט איינגיין דערויף, מען זאָל מאַכן אַ וועלכע עס איז פון די מנהגים, אַ חוץ זייערע אייגענע, פאַר לעגאַלע פאַרפליכטונגען. דער פאַרלאַמענט איז צוליב דעם געצוווּנגען צו שאַפן, ריינע ציווילע פאָרמאַליטעטן אויפן אָרט פון רעליגיעזע דינסטן ביים רעגיסטרירן קינדער. ביי חתונות און טויטנפאַלן. הייַנט צו טאָג וועט אייך דער ציווילער רעגיסטער חתונה-מאַכן, אַ נאָמען געבן אייערע קינדער פונקט אַזוי לעגאַל ווי אַן אַרכיבישאָף אָדער אַ קאַרדינאַל; און ווען עמיץ שטאַרבט אין דער פאַמיליע קאָנט איר לאָזן דעם טויטן קערפּער פאַרברענען אָדער מיט אַ וואָסער עס איז צערעמאָניע אייך וויל געפעלט אָדער אינגאַנצן אָן אַ צערעמאָניע אַ חוץ דאָס רעגיסטרירן דעם טויטן נאָך אַ סערטיפיקאַציע פון אַ רעגיסטראַציע-דאָקטאָר. און אַזוי ווי אַ חוץ דעם דאַרפט איר נישט צאָלן קיין שטייער פאַר דער קירך, סיידן איר ווילט אַליין, האָבן מיר שוין דערגרייכט צו אַזאַ שטופע, אין וועלכער פון אָנהויב ביזן סוף פון אונדזער לעבן זענען מיר געזעצלעך נישט געצוווּנגען צו צאָלן די פּריסטער אַפילו קיין איין פּרוטה נישט סיידן מיר זענען גוטבאַזיצער, מיר זענען אויך נישט געצוווּנגען צו גיין צו קיין רעליגיעזע גאָטעס-דינסטן און בכלל נישט אָנצוקערן זיך מיט קיין רעליגיע. צוואַנג דורך דער עפנטלעכער מיינונג אָדער דורך אונדזערע אַרבעטסגעבער און ווירסטלייט ווי מיר האָבן געזען איז אַן אַנדער זאַך; אָבער דאָ רעדן מיר בלויז פון צוואַנג מצד דעם שטאַט. ווען מיר זענען באַפרייט פון דעם אַלעם, בלייבן מיר איצט פּנים-אל-פּנים מיט אַ ריי גלויבנס, וואָס רופן זיך וויסנשאַפט און זענען איצט פאַרשפּרייט, פונקט אַזוי ווי די געשווירענע קירכן זענען ווען עס איז געווען; (מחמת זיי זענען פאַרשפּרייט געוואָרן אויף דער גאַנצער וועלט) פאָדערנדיק און אין אַ טייל לענדער אויך באַקומענדיק געצוווּנגענע אימ-

פונגען פאַר קינדער, סאָלדאַטן און עמיגראַנטן, געצווונגענע קאַראַנ־
טין און שוץ פאַר „גייסטיק־דעפעקטיווע", געצווונגענע סאַניטאַרישע
אָרדנונג אין אונדזערע הייזער און אַ היגיענישן שטח בעתן בויען
אונדזערע שטעט מיט נאָך סיוגים פון וועלכע די אַלטע קירכן
האָבן גאָר קיינמאָל נישט געחלומט. אויפן באַפעל פון דאָקטוירים
און „וויסנשאַפטס־מענער", אין ענגלאַנד זענען מיר גאָך אַלץ
צופיל אין די הענט פון די אַלטע מנהגים, אַז מיר זאָלן האָבן
געטון דאָס בעסטע אָדער פאַרקערט, אויף דעם געביט; נור אויב
איר ווילט וויסן, צוואָס פאַרלאַמענטן זענען פעיק, ווען זיי הערן
אויף גלויבן,—וואָס אַלטע אָפּגעשטאַנענע פריסטער זאָגן זיי און גיבן
איבער זייערע גאַנץ־נאַטירלעכע גלויביקע קינדער אין די הענט
פון פראָפעסאָרן פון וויסנשאַפט — צו שטודירן די סטאַטוט־ביכער
פון די אַמעריקאַנער שטאַטס־געזעצגעבונגען, „די געקרוינטע
רעפּובליקן" פון אונדזערע אייגענע דאָמינאָס און די נייע דע־
מאָקראַטן פון דרום־אַמעריקע און מזרח־אייראָפּע. ווען אַלע מלוכות
וועלן פאַרנומען ווערן פונם פּראָלעטאַריאַט אין נאָמען פון פריי־
הייט און גלייכהייט, וועט זיך אפשר דעמאָלט אויפהייבן אַ געשריי
אַז דער קלענסטער פינגער פון מעדיצינישע פאָרשונג
(רופנדיק זיך וויסנשאפט) איז דיקער ווי די דיקסטע לענדן פון
רעליגיע.

דאָס וואָס ס'האָט געמאַכט די אַלטע רעליגיע אַזוי מעכ־
טיק, איז געווען דאָס וואָס אין בעסטן פאַל (איך מיין אין די
הענט פון אירע בעסטע גלויביקע) האָט זי געהאַט אַ סך פאָזי־
טיווס, גוטס און אַ סך טרייסט פאַר די וואָס האָבן נישט גע־
קאָנט פאַרטראָגן די אכזריותן פון דער נאַטור סתם אַזוי, אָן
עפּעס א פאַרענטפערונג אַז דאָס לעבן פאַרמאָגט די זיכערקייט
אַז גערעכטיקייט וועט תמיד זיגן. דאָס איז אגב דער כוח פון
וויסנשאַפט אפילו: זי האָט אויך געטון אומגעהויער פיל גוטס;
און בשעת אירע פליגל דערגרייכן צו דער העכסטער הויך גיט
זי צו צום לעבן אַ באַדייטונג, וואָס איז פול מיט דערמוטיקונג,
דערפרייונג און אינטערעס. איר קאָנט אפשר זיין שטאַרק פאַר־
אינטערעסירט צו וויסן, וועלכע אויסטייטשונג איז די אמתע, די

אַלטע אָדער די נייע; נאָר כּדי צו קוקן דערויף אָביעקטיוו, מוזט איר אָוועקלייגן אָן אַ זייט די פראַגע מכּוח אַן אַבסאָלוטן אמת און איינפאַך באַמערקן און אַקצעפּטירן דעם פאַקט, אַז די נאַציע באַשטייט פון אַ רעלאַטיווער קליינער צאָל רעליגיעזע און וויסנשאַפטלעכע פאַנאַטיקער, אַ ריזיקע מאַסע וואָס אינטערעסירט זיך בכלל נישט מיטן גאַנצן ענין; זייער גאַנצע באַוועגונג אַרום רעליגיע און מאָראַל איז צוליב דעם, וואָס אַנדערע מענטשן פון זייער קלאַס טוט, און אַ שפּאַר ביסל מענטשן, וואָס זענען נישט אַ הין און נישט אַ הער. די גייטראַלע זענען אין אַ געוויסן זין וויכטיקסטער טייל מענטשן; מחמת אַ וואָסער גלויבן עס זאָל נישט זיין, קאָן מען זיי האָבן דערצויגן און איינגעווייעט בעת זיי זענען נאָך געווען קינדער; בעת די גלויביקע און אומגלויביקע, וואָס דענקען אַליין, וועלן זיך ליבערשט לאָזן פאַרברענען לעבעדיקערהייט, איידער איבערגיין צו אַ גלויבן, וואָס איז אויף זיי אַרויפגעצוווּנגען געוואָרן פון אַ וואָסער עס איז אַנדערע מאַכט. ווי זייער אייגן געוויסן. צוליב דערדאָזיקער סיבה, וואָס איז גורם די שאַפונג פון אַט דער אָפּיציעלער צווייטער נאַטור, וואָס מיר האָבן אַרומגערעדט אינם פריערדיקן קאַפּיטל געפינט זיך דער שטאַט אויף מעסער-שטעך מיט די קירכן, וועלכע ווילן נישט אַנערקענען קיין פאַקטען.

אָט נעמט איין אָדער צוויי טיפּישע ביישפּילן. אויב אַ געוויסער פאַריין פון דערוואַקסענע מענטשן, וואָס רופט זיך קירך אָדער עפּעס אַנדערש, זאָל פּריידיקן די אַלטע דאָקטרין פון תּחית-המתים, אַז די טויטע קערפּערס וועלן אַלע צוריק אויפשטיין און עס וועט זיך שאַפן אַ גרויסע אייביקע מענטשהייט, איז נישטאָ וואָס מורא צו האָבן, אַז די מוניציפּאַליטעט פון אַ געדיכט-באַפעלקערטע שטאָט זאָל עפּעס האָבן קעגן דעם. פּריידיקט וויפיל איר ווילט. אָבער ווען אַן איבערבלייבעניש פון דער קינדערישער אידייע, אַז אַ קערפּער קאָן בלייבן גאַנץ פאַר תּחית-המתים אויב מען לייגט אים אַריין אין אַ טרומנע און מ׳באַגראָבט אים אין דער ערד, און אויב מ׳פאַרברענט אים אין משך פון צוויי שעה אין אַ קרעמאַטאָריום, איז עס גורם אַז ער זאָל נישט קאָנען אויפ-

שטיין – אויב אזא אידייע זאָל דערפירן אַ וואָסער עס איז סעקטע אָדער קירך אָדער אַ יחיד אָנצוהויבן פריידיקן אַז באַגראָבן איז אַ רעליגיעזער חוב – איז דאַן מער ווי זיכער, אַז די מוניציפּאַליטעט וועט נישט בלויז פאַרווערן אַזאַ מין דרשה אין די שולן נור זי וועט זיך באַמיען אַז די קינדער זאָלן קוקן אויף דעם וואָס מען פאַרברענט די קערפּערס. אין קרעמאַטאָריום ווי אויפן איינציקן אופן פּטור צו ווערן פון די טויטע אין די שטעט צי זייערע פרומע עלטערן וועלן באַשטיין דערויף אָדער נישט.

אויב אַ קירך האַלט, אַז חיות זענען באַשאַפן געוואָרן בלויז צוליב דעם, אַז דער מענטש זאָל זיך מיט זיי באַנוצן און ווייטער האָבן זיי מיטן מענטשן קיין שום שייכות נישט, ווייל זיי האָבן נישט קיין נשמות און צוליב דעם זענען זיי פאַר זיך אליין גאָרנישט און אויב מ׳וועט לערנען די קינדער, אַז חיות האָבן נישט קיין שום רעכט און פרויען און מענער האָבן נישט קיין שום פליכטן לגבי זיי, וועט דידאַזיקע לערע פאַרבאָטן ווערן און די לערער וועט מען פאַרמשפּטן פאַר אַן אכזריות צו חיות. דאָס וועט טון די וועלטלעכע מלוכה.

אויב אַן אנדער קירך וועט וועלן עפענען אַ שעכט-הויז און טויטן די בהמות נישט לויט דעם אָנגענומענעם הומאַניסטישן אופן אינם קהלישן שעכט-הויז נור אויף אַן אייגנאַרטיקן אופן, וואָס וועט באַטראַכט ווערן פאַר אכזריות אין פאַרגלייך מיטן אַלטן שטייגער, וועט מען עס נישט דערלויבן צו טון און אויך נישט צו לערנען די קינדער, אַז אַזוי דאַרף מען טון, סיידן זיי וועלן האָבן אין דער קהלה אַ מערהייט פון שטימען און דאַן וועלן די מיטגלידער פון אָט דער קירך, אויב זיי וועלן נישט וועלן עסן קיין פלייש, געשאָכטן אויפן געוויינטלעכן הומאַניסטישן שטייגער מוזן מאַכן אַ שריט פאָרויס און אַזויווי איך ווערן אַ וועגיטאַריער.

קוים וועט זיך אויפהויבן די פראַגע, וואָס מוז פריער אָדער שפּעטער אויפגעהויבן ווערן מכוח דעם אויפהאַלטן די תפילות פון אונדזערע קאַטעדראַלן לויט איין באַשטימטער קירך, וועט זי נישט געלייענט ווערן צוליב עפּעס אַן השערה אַז איין באַשטימטע קירך האָט דעם מאָנאָפּאָל איבערן רעליגיעזן אמת. לעת-

עתה איז לויט דער השערה פון די עליזאַבעט־צייטן אָנגענומען, אַז די תפילות פון דער ענגלישער קירך דאַרף אַלעמען צופרידנשטעלן און עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז ווען די גאָטעס־דינסטן פון דער ענגלישער קירך וואָלטן אָפּגערייניקט געוואָרן פון די גראָבע סעקטאַנטישע אַבערגלויבנס און עס וואָלט דערגרייכט אַ פאָרם פון גאָטעס־דינסטן, וואָס וואָלטן נישט אנטהאַלטן קיין שום באַליידיקנדיקן אָנגריף אויף דעם, וואָס זוכט א נחמה אָדער א רייץ־מיטל פון א רעליגיעזן ריטואַל, איז מעגלעך אַז דער שטאַט זאָל איבערלאָזן די קאַטעדראַלן ספּעציעל פאַר דער פאָרם גאָטעס־דינסט מיטן תנאי, אַז זיי זאָלן ווי היינט צו טאָג זיין אָפן דעם גרעסטן טייל פון זייער צייט פאַר פרייער תשובה און געבעט (איר ווייסט אפשר נישט אַז יעדער ייד, יעדער מחמדאַנער אָדער אַגנאָסטיקער, יעדע פרוי פון וואָסער גלויבן אָדער אומגלויבן, מעג צווישן די גאָטעס־דינסטן טעגלעך נוצן אונדזערע קאַטעדראַלן צו „פאַריכטן די נשמה") אויפצופּראַלן די קאַטעדראַלן פאַר די ריטואַלן פון אַלע קירכן איז א פיזישע אוממעגלעכקייט. צו פאַרקויפן זיי אויף קאַפּיטאַליסטישע פּרינציפּן צו דעם וואָס באַט אָן דעם העכסטן פּרייז, צו טון מיט זיי וואָס זיי ווילן, איז א מאָראַלישע אוממעגלעכקייט פאַרן שטאַט, הגם די קירך גופא האָט נישט איינמאָל פאַרקויפט קירכן, צו מאַכן פון זיי איינפּאַכע אַרענעס און רעכענען אַזויפיל און אַזויפיל פאַר דער דערלויבעניש אריינצוגיין אַהין, אַזויווי די קירך טוט טיילמאָל מיטן כאָר. דאָס וואָלט צעשטערט זייער ווערט אין די אויגן פון די וואָס קאָנען נישט פאַרגעטערן אָן דער הילף פון אַ ריטואַל.

עס בלייבט אויך דער פּלאַן פון רוסלאַנד, אַז דער שטאַט אַלס פאָלקס־בעל־הבית זאָל איבערנעמען די מאַטעריעלע רייכטימער פון דער נאַציאָנאַלער קירך און דערנאָך איבערלאָזן זיי צו עקזיסטירן פּונקט ווי פריער, מיטן קליינעם חילוק, וואָס די שטאַטסמענער און די באַאַמטע, אָנשטאט צו פאָזירן אַלס איבערגעגעבענע אָנהענגער פון דער קירך ערלעך אָדער נישט, ווי דאָ אין ענגלאַנד, וואָרנען זיי בכלל דאָס פאָלק, אַז דאָס גאַנצע עסק איז אַן אַבערגלויבישע מאַסקע, געשאַפן געוואָרן, כדי זיי צו

האַלטן אין אונטערדריקונג און שקלאַפערײַ דורך אַרײַנגאַרן זײ מיט אַ צוזאָג פון אַלערלײ גליקן נאָכן טויט; אַבי זײ זאָלן נור מסכּים זײַן, צו לײַדן געדולדיק אָרעמקײט און שקלאַפערײַ בײַם לעבן. דאָס קאָן יעדנפאַלס שטענדיק נישט דויערן. עס איז בלויז אַ רעאַקציע פונם פּראָלעטאַריאַט און וויקטאָריאַס צײַטן קעגן דער פריערדיקער גאָטלאָזער אַליאַנס פון דער קירך מיט זײערע געווזענע אונטערדריקער. עס איז פּשוט אַנטי־קלעריקאַליזם און אַזוי ווי דער קלעריקאַליזם, ווי מיר ווײסן פאַרשווינדט און קירכן וועלן קאָנען נור עקזיסטירן אַלס קירכן פון פאָלק אָבער נישט אַלס גײַסטיקע פעסטונגען פונם קאַפּיטאַליזם, וועט די אַנטי־קלעריקאַלע רעאַקציע אָפּשטאַרבן. די רוסישע רעגירונג ווײסט, אַז אַ רײַן נעגאַטיווע שטעלונג לגבי רעליגיע איז פּאָליטיש אוממעגלעך, דעריבער לערנט זי די קינדער, אַ נײַעם גלויבן וואָס מ׳רופט מאַרקסיזם, פון וואָס מיר וועלן באַלד רעדן. אפילו אין דעם ערשטן אויפבליץ פון דערדאָזיקער רעאַקציע, זענען די סאָוויעטן געווען מער טאָלעראַנט ווי מיר זענען געווען, ווען עס איז אַמאָל געקומען אונדזער שעה צו רעוואָלטירן. מיר האָבן אײַנפאַך באַרויבט די קירך פון אַלץ, וואָס זי האָט פאַרמאָגט און אַוועקגעגעבן עס די ווירטסלײַט. לאַנג נאָכדעם האָבן מיר גאַנץ מיושבדיק אָפּגעשניטן אונדזער אַרציביסקופּ דעם קאָפּ. פאַרשטײט זיך אַז די סאָוויעטן האָבן אָפן געזאָגט דעם רוסישן אַרציביסקופּ, אַז אויב ער וועט זיך נישט אנטשליסן צו אנערקענען דעם פאַקט פון דער רעוואָלוציע און זײַן די סאָוויעטן אַזוי טרײַ, ווי ער איז פריער געווען דעם צאַר, וועט מען אים דערשיסן. און ווען ער האָט געהאַט שכל און זיך אנטשלאָסן לויט דערדאָזיקער פאָדערונג האָט מען אים באַפרײַט און איצט פירט ער ווי איך בין זיך משער זײַן כּהונה מיט מער פרײַהײט ווי דער אַרציביסקופּ פון קאַנטערבורי.

ביז איצט האָב איך גערעדט מכּוח די קירכן אָביעקטיוו און מכּוח די קירכן אויך נישט סוביעקטיוו. עס איז אַן אַלטע ווערטל: וואָס נעענטער די קירך אַלץ ווײַטער פון גאָט. נור מיר וועלן איבערגײן אַ רגע׳לע צו רעדן עפּעס אַנדערש. נור אַ לע־

בעדיקע רעליגיע קאָן געבן פרויען מוט איבערצוקומען די שרעק פאר וואָסער עס איז נישט גרויסער סאָציאַלער ענדערונג, אז זי זאָל באַגעגענען די אָפּשאַפונג פון טויטע רעליגיעס און די טויטע רעליגיעס, א זאַך וואָס איז אזוי נויטווענדיק, ווי דאָס ארויסציען אָפּגעשטאָרבענע אָדער פארפוילטע ציין. יעדער מוט איז רעליגיעז, און רעליגיע זענען מיר פחדנים. מענער וואָס מען האָט ספּעציאַליזירט אין געשלעגן און אין יאַגד,—בשעת פרויען צוליב דעם וואָס זיי טראָגן די קינדער האבן געמוזט אָפּגעהיטן ווערן פון אזעלכע ריזיקעס, —האָבן זיך צוגעוווינט צו קוקן אויף די גרויזאַמקייטן פון מלחמה און געיעג נאָך ספּאָרט, ווי אויף זאַכן וואָס דערציילן פון מוט און זיי האָבן באַאיינפלוסט מיט דידאַ-זיקע ליגנס אין א געוויסער מאָס אויך די פרויען. אָבער פרויען ווייסן אינסטינקטיוו, הגם זיי פּלאַפּלען טיילמאָל נאָך די שטותים מכוח די מענערישע גרויסקייטן אויף דעם געביט, אז די מענטש-הייט לעבט נישט פון שחיטות און פון דעם מוט איינצושטעלן דאָס לעבן, נאָר פון שאַפן לעבן און עס דערציען צו די העכ-סטע מעגלעכקייטן. ווען איבסן האָט געזאָגט, אז דער וועלטס-האָפענונגען ליגן אין דער פרוי און אינם אַרבעטער, איז ער נישט געווען קיין סענטימענטאַליסט און נישט קיין דעמאַגאָג. איר האָט מסתמא באַמערקט באַלד ביים אָנהויב פונם דאָזיקן בוך (סיידן איר האָט עס ספּעציעל אויסגעמיטן) אז איך ווייס פונקט אזוי גוט ווי איבסן, אָדער אזוי גוט ווי איר ווייסט עס אז פרויען זענען נישט קיין מלאכים. זיי זענען אזוי נאריש ווי מענער אין א סך פרטים, נור זיי האָבן זיך געמוזט איבערגעבן דעם לעבן בעת מענער האָבן זיך געמוזט איבערגעבן דעם טויט; און דאָס מאַכט אַ לעבעדיקן חילוק צווישן מענערשע און ווייבערשע רעליגיעס. פרויען האָט מען געצוואונגען זיך צו שרעקן און מענער האָט מען געצוואונגען צו וואַגן: די העלדישקייט פון פרויען איז צו דערציען און באַשוצן דאָס לעבן און פון מענער צו צעשטערן דאָס און צו צערטלען דעם טויט. די מאָרד-העלדן זענען זייער אָפט נידעריקע פחדנים, ווען עס האַנדלט זיך אין עפּעס אַ נייע אידייע און אמתע שלימזלס, ווען עס קומט צו דענקן. זייער

העלדישקייט איז פּאָליטיש שלעכט, געמיין און אומניצלעך. וויסנדיק אינסטינקטיוו, אַז ווען זיי זאָלן טראַכטן מכּוח דעם, וואָס זיי טון, וואָלט עס זיי אפשר אוממעגלעך געווען צו טון, האָבן זיי מורא צו טראַכטן. דאָס איז די סיבה, פאַר וואָס די העלדינס מוזן דענקן פאַר זייערט וועגן און אָפּט אַזוי שטאַרק דענקען, אַז עס בלייבט זיי נישט איבער קיין צייט צו דענקען פאַר זיך אליין. די פרוי מוז האָבן מער און נישט ווייניקער מוט פון דעם מאַן; און אט דעם מוט מוז מען באַקומען פון אַ גלויבן, וועגן וועלכן מען זאָל קאָנען טראַכטן און ער זאָל נישט פאַרלירן צוליב דעם וואָס מען וועט זיך פאַרטיפן וועגן זיין ווערט.

לאָמיך אַלזאָ אָננעמען, אַז איר האָט אַ רעליגיע, און אַז די וויכטיקסטע פראַגע, וואָס איר האָט צו פרעגן וועגן סאָציאַליזם, איז, צי סאָציאַליזם וועט זיין פיינטלעך צו אייער רעליגיע. דער ענטפער איז גאַנץ איינפאַך; אויב אייער רעליגיע פאָדערט אַן אומגלייכהייט אין הכנסות, וועט סאָציאַליזם טון אַלץ וואָס ער וועט נור קאָנען צו פערפאָלגן זי אַזוי לאַנג, ביז זי וועט אונטערגיין און אייך וועט זי באַהאַנדלען אַזוי ווי די מלוכה אין בריטיש-אינדיען האָט בעהאַנדלט די „דהאַגסיי"*) אין 1830. אויב אייער רעליגיע איז יאָ איינשטימיק מיט גלייכהייט אין הכנסות איז נישטאָ קיין שום סיבה, פאַרוואָס אַ סאָציאַליסטישע מלוכה זאָל באַהאַנדלען אייער רעליגיע אָדער אייך אליין, ערגער פון וועלכער עס איז אַנדערע מלוכה; און זי וועט אייך געוויס אָפּהיטן פון פריוואַטע פאַרפאָלגונגען, וואָס אַנטשטייען צוליב דער מורא, נישט צו פאַרלירן די באַשעפטיקונגען, וועלכע איר זענט אונטערגעוואָרפן ביי דער היינטיקער קאַפּיטאַליסטישער אָרדענונג — ספּעציעל אויב איר זענט אָנגעשטעלט ביי אַ פאַנאַטיקער.

עס איז אָבער פאַראַן אַ געוויסע סכּנה קעגן וועלכער איר דאַרפט זיך היטן און שטיין אויף דער וואַך. סאָציאַליזם קאַן

*) אַ קלאַס פראָפעסיאָנעלע רויבער אין אינדיען.

געפריידיקט ווערן נישט אַלס אַ ווייט דערגרייכנדיקע עקאָנאָמישע רעפאָרם נור אַלס אַ נייע קירך, וואָס ווערט געגרינדעט דורך אַ נייער אַנטפּלעקונג פון גאָטס־ווילן וואָס אַ נייער נביא זאָלן האָבן געמאַכט. פּאַקטיש פּריידיקט מען אים טאַקע אַזוי היינט צו טאָג. לאָזט אייך נישט פאַרפירן צוליב ד. ם. וואָס די מיסיאָנערן פון קירכן־סאָציאַליזם באַנוצן זיך נישט מיט דעם וואָרט גאָט, און רופן נישט אָן זייער אָרגאַניזאַציע קירך און דעקאָרירן נישט זייערע מיטינגס־זאַלן מיט קיין קירך־שפּיצן. זיי פּריידיקן אַן אומפּאַרמיידלעכע, לעצטע, העכסט קאַטעגאָרישע אין דער אָרדנונג פונם אוניווערס, אין וועלכער אַלע סתירות פון די פריערדיקע, נידעריקערע קאַטעגאָריעס וועלן זיך אויסגלייכן. זיי רעדן נישט — סיידן אין לצנות — פונם הייליקן גייסט אָדער פּאַראַקליט (אַ מליץ יושר) אָבער זיי פּריידיקן די העגעליאַנישע דיאַלעקטיק. זייער נביא הייסט נישט יעזוס, נישט מחמד, נישט לוטער, נישט אווגוסטינע, נישט דאָמיניק, נישט דזשאָזעף סמיט דער יונגערער נישט מאַרי בעקער גלאָווער עדי, נור קאַרל מאַרקס. זיי רופן זיך נישט קאַטוילישע קירך נור דער דריטער אונטערנאַציאָנאַל. זייער מעטאַפיזישע ליטעראַטור הויבט זיך אָן פון די דייטשע פילאָזאָפן העגעל און פייערבאַך און דערגרייכט צו זיין העכסטע שפּיץ אין „דעם קאַפּיטאַל”, דאָס ליטעראַרישע מייסטער־ווערק פון מאַרקסן וואָס ווערט באַשריבן אַלס „די ביבל פון דעם אַרבעטער־קלאַס” אינספּערירט, אומפעלבאַר, אַלוויסנדיק צוויי פון זייערע כּללים, וואָס זענען זיך סותר איינער דעם אַנדערן פּונקט אַזוי פלאַך ווי די ערשטע צוויי פּאַראַגראַפן אינם אַרטיקל 27 פון דער ענגלישער קירך. איינער איז, אז די עוואָלוציע פונם קאַפּיטאַליזם צום סאָציאַליזם איז אַ פאָרבאַשטימטע זאַך וואָס דאָס הייסט, אַז מיר האָבן גאָרנישט נישט וואָס צו טון נור זיצן און וואַרטן ביז עס וועט דערשיינען. דאָס איז זייער דערקלערונג בנוגע אַ רעטונג דורך גלויבן. דער אַנדערער איז, אַז עס מוז אויסגעווירקט ווערן דורך אַ רעוואָלוציע, וואס זאָל עטאַבלירן אַ דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט. דאָס איז זייער דערקלערונג בנוגע אַ רעטונג דורך אַרבעט.

דער דערפאָלג פון דער רוסישער רעוואָלוציע האָט געהאַט צו פאַרדאַנקען דער פירערשאַפט פון מאַרקסיסטישע פּאָליטיקער אָבער אירע שפּעטערדיקע טעותים האָבן געהאַט די אייגענע סיבה. מאַרקסיזם אַלס וועגווייזער אין דער פּראַקטיק פון אַ מלוכה איז נישט נור נישט נוצלעך, נור אַן אומגליק. עס קומט נישט נענטער צו קיין דעפיניציע פון סאָציאַליזם פון אַ העגעליאַניסטישער קאַטעגאָריע, ווי די סתירות פונעם קאַפּיטאַליזם דאַרפן זיך אויסגלייכן, און ווי די פּאָליטישע מאַכט וועט אײַבערגיין צום פּראָלעטאַריאַט. דייטשן און שאָטלענדער געפונען אַ גייסטיקן פאַרגעניגן אין אַזעלכע אַבסטראַקציעס; אָבער זיי זענען אומפאַרשטענדלעך און אָפּשטויסנדיק פאַר ענגלישע פּרויען, און זיי וואָלטן פון זיך אַליין נישט געקאָנט קוואַליפיצירן קיינעם, נישט קיין ענגלענדער, נישט קיין שאָטלענדער אָדער דייטש צו פירן אפילו מיט זיי פינף מינוט בלויז אַ ביידל אין אַ דאָרפס־מאַרק. אָפּגערעדט שוין פון רעגירן איבער אַ מאָדערנעם שטאַט, אַ זאַך וואָס לענין איז גאַנץ פרי געוואָר געוואָרן און גאַנץ פריי מודה געווען.

אָבער לענין און זיינע נאָכפאָלגער האָבן פונקט אַזוי נישט געהאַט די מעגלעכקייט צו באַפרייען דעם נייעם רוסישן נאַציאָנאַלן שטאַט, וואָס זיי האָבן געשאַפן פון אָט דער נייער רוסישער אונטערנאַציאָנאַלער (קאַטוילישער) קירך ווי אונדזער הענרי דער צווייטער אָדער ווי דער אימפּעראַטאָר, וואָס האָט געמוזט קומען קיין קאַנאָסע פאַרוואָס ער האָט געוואָלט באַפרייען דעם ענגלישן שטאַט און די מיטלאַלטערלעכע אימפּעריע פון דער רוימישער קירך. קיינער קאָן נישט פאָרויסזען היינט צו טאָג צי די רוסישע פּאָליטיק וועט ביי אַ וואָסער עס איז קריזיס בלייבן אַנטשלאָסן אויף אַ וועלטלעכן און נאַציאָנאַלן גרונט דורכן סאָוויעט אָדער דורך דעם דריטן אונטערנאַציאָנאַל אויף אַ מאַ־קסיסטישן גרונט. מיר באַגעגנען דעם סאָוויעט אַזוי ווי די קעניגין עליזאַבעט האָט באַגעגנט פיליפּן פון שפּאַניען זייער גערן צו האַנדלען מיט אים אַלס שטערבלעכן מלך אָבער נישט אַלס אַן אַגענט פון אַ קאַטוילישער טעאָקראַטיע. אין רוסלאַנד וועט

דער שטאַט פריער אָדער שפּעטער מוזן ברעכן די צייטווייליקע מאַכט פון דער מאַרקסיסטישער קירך און אַרויסנעמען די פּאָליטיק פון אירע הענט, פּונקט אַזוי ווי דער בריטישער און אַנדערע פּראָטעסטאַנטישע שטאַטן האָבן אַמאָל געבראַכט די וועלטלעכע מאַכט פון דער רוימישער קירך און די איטאַליענישע און די פראַנצויזישע שטאַטן האָבן זיי נאָכגעטון אויף אַ דראַסטישן אופן. נור ביז דאָס וועט געשען, וועט די קירך פונם מאַרקסיסטישן דריטן אינטערנאַציאָנאַל גורם זיין פּונקט אַזוי פיל צרות ווי די פּויפּסטן האָבן גורם געווען אַ מאָל. זי וועט גורם זיין צרות אינם נאָמען פון קאָמוניזם און סאָציאַליזם און זי וועט האָבן קעגנער נישט נור צווישן די קאַפּיטאַליסטן נור צווישן קאָמוניסטן און סאָציאַליסטן וואָס פאַרשטייען, אַז קאָמוניזם און סאָציאַליזם זענען פּנימים פאַר שטאַטן זיך אָפּצוגעבן דערמיט נישט פאַר קיין קירך דער קעניג דזשאָן איז נישט געווען ווייניקער קריסט פונם פּויפּסט, ווען ער האָט געזאָגט, אַז קיין שום איטאַליענישער פּריסטער זאָל נישט נעמען קיין מעשר אין זיינע דאָמיניאָנס; און אונדזערע אַרבעטער-פירער קאָנען בלייבן איבערצייגטע סאָציאַליסטן און קאָמוניסטן, אָפּזאָגנדיק זיך גלייכצייטיק פון וואָסער עס איז אויסלענדישע אָדער היימישע אַריינמישונג פונם דריטן אונטערנאַציאָנאַל אָדער אָפּזאָגנדיק זיך צו אָנערקענען קאַרל מאַרקסן אַלס אַ הייליקן.

דאָך, הגם מיר פּראָטעסטאַנטישע האָבן זיך אָפּגעזונדערט פון דער אויטאָריטעט אין דער נייער מאַרקסיסטישער קירך, טאָרן מיר נישט פאַרגעסן. אַז אויב די מאַרקסיסטישע ביבל קאָן נישט אָנגענומען ווערן אַלס אַ פירערן אָדער העלפערן אין פּאַרלעמענטאַרישער טאַקטיק, קאָן דאָס אייגענע געזאָגט ווערן מכּוח די שטאַרק רעוואָלוציאָנערע דאָקומענטן, די לערע גופא. מיר פאַרברענען נישט דעם נייעם טעסטאַמענט הגם מיר קאָנען באַשליסן אַז דער פּרעדיקער פון דעם פּריידיקט אויפן באַרג קאָן אונדז נאָרנישט לערנען; אויך דאַרפן מיר נישט פאַרברענען „דאָס קאַפּיטאַל” און אַריינלייגן מאַרקסן אין חרם אַריין אַלס אַן אומווירדיקן פּאַרפאַסער, וועמען קיינער דאַרף נישט לייענען. מאַרקס

האָט נישט באַקומען זיין גרויסע רעפּוטאַציע אומזיסט: ער איז געווען זייער אַ גרויסער לערער; און די מענטשן וואָס האָבן נאָכנישט געלערנט זיינע לעקציעס זענען באמת שטאַרק געפערלעכע שטאַטס-פרויען און שטאַטס-מענער. אָבער די מענטשן וואָס האָבן אים געלערנט אנשטאָט אים בלינדערהייט צו פאַרגעטערן אַלס אַן אומפילבאַרן נביא, זענען פונקט אַזוי נישט קיין מאַרקסיסטן, ווי מאַרקס אַליין איז נישט געווען קיין מאַרקסיסט. איך אַליין בין אַריבער צום סאָציאַליזם נאָכן לייענען דעם קאַפּיטאַל; הגם איך האָב דעמאָלט געמוזט פאַרשווענדן אַ גרויסן טייל פון מיין צייט אויף אָנווייזן מאַרקס טעותים אין אַבסטראַקטער עקאָנאָמיע, זיין אַלגעמיינע נישט באַהאַוונטקייט אין דערפאַרונג פון פאַראַנטוואָרטלעכער אנפירונג מיט פאָלקס-ענינים און די נישט ענלעכקייט אין געוויסע שטעלן פון זיינע טיפּישע באַשרייבונגען פון זיינע פּראָלעטאַרישע העלדן צו אַ שטערבלעכער אַרבעטער-פרוי אָדער פון דער בורזשואַזיע צו אַ שטערבלעכער אייגנטימערן פון פאַרמעגנס. איר מעגט אַלץ דרייסט אַראָפּשליידערן אַזעלכן וואָס רעדט וועגן קאַרל מאַרקס מיט פאַראַכטונג אָדער אַן אַנדער טומלער, זיינס אַן אַנהענגער וואָס האָבן אים קיינמאָל נישט געלייענט, אָדער יענע פאַרשוינען וואָס זענען אומפעיִק צו פאַרשטיין זיין גרויסן חריפותדיקן שכל! שטימט נישט פאַר אַזאַ פאַרשוין! אָבער שטימט אַלנפאַלס פאַר קיין מאַרקסיסטישן פאַנאַטיקער אויך נישט, סיידן איר קאָנט פאַקן איינעם וואָס איז נאָך גענוג יונג אָדער גענוג שאַרפזיניק אַרויסצוּוואַקסן פונם מאַרקסיזם נאָך אַביסל דערפאַרונג, אַזוי ווי לענין אַ שטייגער האָט געטון. מאַרקסיזם פונקט אַזוי ווי מאָרמאָניזם, פאַשיזם, אימפּעריאַליזם, און פאַקטיש אַלע קינפטיקע קאַטאָליציזמען, אַחוץ סאָציאַליזם און קאַפּיטאַליזם זענען דורכויס אַן אויפרוף צו אַ נייער טעאָקראַטיע. ביידע, סיי סאָציאַליזם סיי קאַפּיטאַליזם טוען געוויס אַלץ וואָס זיי קאָנען צו באַקומען אַנערקענונג צו רעפּרעזענטירן אַ הייליק באַשטימטע אָרדנונג פונם אוניווערס; נור די מאָס פון פאַקטן איז צו שטאַרק פאַר זייערע פּרעטענציעס; און זיי זענען לסוף געצוווּנגען זיך פאָרצושטעלן פאַר ריין וועלט-

לעכע עקספּידענטן וואָס באַמיען זיך ביידע צו פאַרזיכערן דעם וווילשטאַנד פון דער מענטשהייט, מיטן חילוק וואָס איינער שלאָגט פאָר און שטיצט אונטער אַ גלייכע צעטיילונג פון די הכנסות און דער אַנדערער פּריוואַט-אייגנטום אין פרייעם קאָנט-ראַקט פאַר דעם יסוד פונם אַלגעמיינעם וווילשטאַנד.

LXXXIII

אַל־געמײנע טעותים

איך װאָלט אַזױ געקאָנט זיצן און שרײבן יאָרן לאַנג נור איך מײן, אַז איך האָב אײך שױן דערצײלט גענוג װעגן סאָציאַליזם און קאַפּיטאַליזם, כּדי צו געבן אײך די מעגלעכקײט צו פֿאַרשטײן דעם קאַמף צװישן זײ און אים װי געהעריק באַגרײפֿן. עס װעט אײך שטאַרק אַרן, װען איר װעט תּחילות לײענען אין די צײטונגען אָדער הערן געװײנטלעך שמועסן װעגן דעם ענין, װיסנדיק, אַז סײ די רעדנער, סײ די שרײבער הױבן נישט אָן צו װיסן, װאָס זײ רעדן אָדער שרײבן אױף דעם געביט. אײער חשק אַרײנצושרײבן אין די צײטונגען, כּדי זײ אױפֿמערקזאַם צו מאַכן אָדער אַרײנצומישן זיך אין געשפּרעך, װעט אפשר זײן גאָר א שטאַרקער. אָבער מען מוז זיך אָפּהאַלטן, מחמת אױב איר װעט אײנמאָל אָנהױבן, װעט נישט זײן קײן סוף דערצו. איר מוזט זיצן רױיק און העפֿלעך זיך צו הערן, װי אײערע שכנים, װעלכע שמועסן װעגן פּאָליטיק, באַשולדיקן די מענטשן, פֿון װעמען זײ האַלטן נישט אַלס סאָציאַליסטן, באָלשעװיקעס, סינדיקאַליסטן, אַנאַרכיסטן און קאָמוניסטן פֿון אײן זײט, און קאַפּיטאַליסטן, אימפּעריאַליסטן, פֿאַשיסטן, רעאַקציאָנערן און בורזשועז פֿון דער אַנדערער זײט; און קײן אײנער פֿון זײ פֿאַרשטײט נישט דעם זין פֿון אָט די װערטער קלאָר גענוג, כּדי צו רופֿן זײ אַן חניפֿה אפילו: דער גײסט

פון אַ באַוועגונג. מיט אַ הונדערט יאָר צוריק וואָלטן זיי זיך געוועזן גערופן איינער דעם אַנדערן יאַקאָבינער, ראַדיקאַלן, (טשאַרטיסט*), רעפּובליקאַנער, אַפּיקורסים, און כּדי אויסצודריקן די נידעריקסטע אומפאַרשעמטקייט — קאָאָפּעראַטאָרן; אָדער פּאַרקערט, טאָריעס**), טיראַנען, אויפגעבלאָזענע אַריסטאָקראַטן, פּאָנד-האַלטערס***). קיין איינציקע פון די אַלע נעמען מאַכן היינט נישט קיין שלעכטן איינדריק און זיי טוען נישט וויי: יאַקאָבינער און טשאַרטיסטס זענען פאַרגעסן געוואָרן; רעפּובליקן זענען אַ געווײנטלעכע זאַך און נישט קיין אויסנאַם אין אייראָפּע, אַזוי גוט ווי אין אַמעריקע; קאָאָפּעראַטאָרס זענען אַזוי אנשטענדיק ווי קוואַקערס; אויפגעבלאָזענע אַריסטאָקראַטיע זענען די נייע אַריסטאָקראַטישע קבצנים; און דער פּראָלעטאַריאַט מיט זיינע מיליאָנען אינוועסטיעס אין פאַרזיכערונגס-בענק וואָלט בכלל נישט געהאַט דערקעגן. ווען מען זאָל אויף זיי זאָגן, אַז זיי האָבן געלט „אין די פּאָנד"ן, אויב דער אויסדריק וואָלט נאָך געווען גאַנגבאַר. נור די נעמען האָבן אין די מיילער פון די בעלי-מחלוקת סיי ווי נישט קיין שום זין. זיי זענען פּשוטע וואַל-זידל-ווערטער. אין פראַנקרייך, בעת די וואַלן, שרייען די פּלאַקאַטן פון ביידע צדדים, מען זאָל נישט שטימען פאַר קיין מערדער און גנבים (מיינענדיק דעם קאַבינעט); און די רעגירונגס-פּלאַקאַטן האָבן געגנוי דעם אייגענעם טיטל בעת די קאַנדידאַטן אין זייערע אייגענע היימען רופן זייערע ליבלינגס-הענט באַנדיטן, בעת זיי מאַכן זיך מכלומרשט ווי זיי וואָלטן זיך געבייזערט אויף זיי. דאָס איז אַלץ גאָרנישט. זיי וואָלטן זיך בעסער געדאַרפט רופן חמורים און „ביטשעס" (אַ צויג) (טיילמאָל רופן זיי זיך טאַקי אַזוי) מחמת יעדער איינער ווייסט, אַז אַ מאַן איז

---

*) אַ פּאַרטיי, וואָס האָט פאַרלאַנגט אַ גרונטלעכע אומענדערונג אין דעם רעגירונגס סיסטעם אין ענגלאַנד.

**) קאָנסערוואַטאָרן.

***) אייגנטלעך אויך קאַפּיטאַליסטן.

נישט קיין אייזל און אַ פרוי איז נישט קיין צויג און אַז רופן אים אַזוי איז נישט מער ווי אַ שאַרפער אופן פון באַליידיקן זיך; בעת דער גרעסטער טייל מענטשן ווייסן נישט, וואָס די ווערטער באָלשעוויק, אַנאַרכיסט, קאָמוניסט, א. א. וו. מיינען און לאָזן דעריבער צו לייכט אָפּשרעקן, גלויבנדיק, אַז זיי באַצייכענען די ערגסטע מעשים ווי גנבה, גזלה, רציחה, און וואָס מען קאָן זיך נאָר אַליין פאָרשטעלן, דאָס רוסישע וואָרט באָלשעוויק, וואָס קלינגט פאַר אונדז דאָ אַזוי שרעקלעך, באַדייט פאַקטיש נישט מער ווי אַ מיטגליד פון אַ פאַרלאַמענטאַרישע מערהייט; אָבער אַלס אַן ענגליש ביי-וואָרט, איז עס תמיד אַ פּאָליטישע פאָרם פון פאַלשקייט, נידעריקייט, אָדער דער געוויינטלעכע ענגלישער „Bloody״, בלוטיקער, באַצייכנענדיק אינדערהאמתן בלויז עמיצן, מיט וועמען דער רעדנער איז נישט איינשטימיק.

אָבער די נעמען וואָס מיר רופן איינער דעם אַנדערן זענען נאָך אַ סך ווינציקער פאַרפירעריש, ווי די נעמען וואָס מיר גיבן זיך אַליין. למשל זייער אַ סך מענטשן, מערסטנס זייער ליבנסווערטיקע, מילדע מענטשן רופן זיך קאָמוניסטן-אַנאַרכיסטן, וואָס די קאָנסערוואַטאָרן טייטשן אויס אַלס טאָפּעלע אויסווורפן דאָס איז פונקט ווי זיי וואָלטן זיך גערופן אַ שטייגער רוימיש-קאַטוילישע פראַטעסטאַנטן אָדער קריסטלעכע יידן אָדער קאַר-ליקעס-ריזן, אָדער ברונעטע בלאָנדינקעס, אָדער פאַרהייראַטע מיידלעך, אָדער וועלכע ס'איז אַנדערע אויבנאויפיקע סתירהדיקע נעמען; מחמת אַנאַרכיזם פריידיקט, מ'זאָל אָפּמעקן די סטאַטוט-ביכער פון יעדן געזעץ, מ'זאל אָפּשאַפן רעגירונגען און שטאַטן, בעת קאָמוניזם פריידיקט, אַז אַלע נויטיקע געשעפטן פון לאַנד זאָלן געמאַכט ווערן פון פאָלקס-קערפערשאַפטן און זאָלן רעגו-לירט ווערן לויט פאָלקס-געזעצן. קיינער וואָלט לאָגיש נישט געקאָנט זיין קיין אָנהענגער פון ביידע אין איין צייט. אָבער דאָך איז פאַראַן אַ געוויסער זין אין דערדאָזיקער פאַרבינדונג פון אַ נאָמען. וואָס קאָמוניסטין-אַנאַרכיסטין מיינט באמת, איז, אַז זי איז גרייט צו זיין אַ קאָמוניסטין אין פאָלגן, וואָס עס הייסט איר טון דאָס געזעץ פאַר אַלע אין שייכות מיט

אַרבעט א. א. וו., וואָס איז נויטיק פאַרן געזונט פונם פאָלק און פאַר זיין מאַטעריעלע לאַגע, און ווייטער זאָל מען איר צורוי לאָזן. זי זאָל קאָנען טון, וואָס זי וויל. זי טענהט געוויינטלעך, אַז זי נויטיקט זיך אין פרייער-צייט און אין פרייהייט, אַזוי גוט ווי אין אונטערנעמערישע אַרבעט און פאַראַנטוואָרטלעכקייט: בקיצור, לויט ווי איך האָב געהערט ווי איינע האָט זיך אויסגעדריקט: זי זאָל נישט זיין קיין „נאַרישע בין". דאָס איז די שטעלונג פון יעדער פעיקער פרוי; אָבער אָנווענדן דעם טערמין קאָמוניסטישן-אַנאַרכיזם דאָס איז זייער אומדייטלעך און שלעכט אויפגענומען פון אָט דעם מין פאַרפלאָנטערטע נשמות. זייענדיק קעגן געזעצן און פאָלקס-אונטערנעמונגען ווייל זי וויל זיין פריי און קעגן פרייהייט, ווייל אַ פרייער קאָנטראַקט איז אַ קאַפיטאַליסטיש-שפיצל צו עקספּלאָאַטירן דעם פּראָלעטאַריאַט, פאַרברענגט זי איר לעבן דערמיט, וואָס זי שטערט ביידע, סיי דעם סאָציאַליזם, סיי דעם קאַפּיטאַליזם און אַליין דערגרייכט זי קיינמאָל גאָרנישט, אַזוי, אַז איך וואָלט מיך נישט גערופן קאָמוניסטן-אַנאַרכיסטן ווען איך בין אויף אייער אָרט.

דער אמת איז, אַז מיר לעבן אין אַ מין דור-הפּלגה, ווו דער מיש-מאַש פון נעמען שטערט אונדז צו פאַרענדיקן דעם אויפבוי פון דער סאָציאַלער געביידע. די רוימישע קאַטוילין, וועלכע ווייסט נישט באמת וואָס איר קירך לערנט, די מיטגלידערין פון דער ענגלישער קירך, וואָס וואָלט אויסגעמעקט עטלעכע פון די ניינאונדרייסיק אַרטיקלען ווען מען וואָלט זיי איר פאָרגעלייגט אָן שום אינטערעס פון וואַנען זיי קומען, די ליבעראַלין, וואָס האָט קיינמאָל נישט געהערט מכּוח די פּרינציפּן פון דער מאַנטשעסטער שול און וואָלט זיי נישט פאַרשטאַנען, ווען זי וואָלט זיי יאָ געהערט און די קאָנסערוואַטאָרין, וואָס ווייסט לחלוטין גאָרנישט מכּוח „דעקווינס לאָגיק פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע". דאָס הייסט די גרויסע מאַיאָריטעט קאַטאָליקן, פּראָטעסטאַנטן, ליבעראַלן און קאָנסערוואַטאָרן האָבן זיך זייערע קאָנטערטיילן און די סאָציאַליסטן, קאָמוניסטן, סינדיקאַליסטן, אַנאַרכיסטן און לייבאָריסטן, וועלכע באַשולדיקן קאַפּיטאַ-

ליזם און מיטל-קלאַס—מאָראַל און זענען אַליין אָנגעזאַפּט מיט
דעם די גאַנצע צייט. ווען די אינטעליגענטע פּרוי לייענט די
צייטונגען, מוז זי לאָזן אָרט פאַר דעם אַזוי גוט ווי עס לאָזט
זיך נור. זי דאַרף נישט נאָר געדענקען, אַז יעדער פּראָפעסיאָנע-
לע סאָציאַליסטין איז נישט תמיד קיין „טרייד יאַנאָניסט" און
קאָן לאָגיש נישט זיין קיין אַנאַרכיסטין, נור אַז זי איז טיילמאָל
אַזוי ווייניק סאָציאַליסטין, אַז ווען מען טרויט איר אָן פאָלקס-
אַרבעט און עס קומט איר אויס צו שטיין פּנים-אל-פּנים מיט
די קאָנסערוואַטיווע אָדער ליבעראַלע פּירצס, וועלכע זי האָט
די גאַנצע צייט באַשולדיקט וועט זי עס האַלטן פאַר אַ כבוד,
וואָס דידאָזיקע חשובע מענטשן דענקען פּונקט אַזויווי זי
און שטימען מיט איר יעדעס מאָל עטוזיאַסטיש.

דער נאָמען קאָמוניסט האָט איצט (1927) אַפּעלירט און אַ
דאָפּטירט געוואָרן ספּעציעל פון די וואָס גלויבן, אַז קאַפּיטאַליזם
וועט קיינמאָל נישט אונטערגיין דורך קאָנסטיטוציאָנעלע פּאַרלאַ-
מענטאַרישע מיטלען אויפן פּאַביאַנישן שטייגער, נור ער מוז אַראָפּ-
געוואָרפן ווערן דורך אַ באַוואָפנטער רעוואָלוציע און אַרויסגע-
שטופּט ווערן פון דער מאָסקווער מאַרקסיסטישער קירך. איידל
גערעדט, הייסט דאָס „די מאָטאָ פון דירעקטער האַנדלונג". די
קאָנסערוואַטיווע „דייהאַרטס", וועלכע האַלטן, אַז די רעגירונג
דאַרף פאַרכאַפּט ווערן פון די קאַפּיטאַליסטן אַלס אַזעלכע רופן
עס, a coup de’ état אָבער אַ פּראָלעטאַריערין קאָן זיין אַ סימ-
פּאַטיקערין, אָדער אונטערשטיצערין פון דירעקטער האַנדלונג נישט
זייענדיק קיין פּיצל קאָמוניסטקע, זי קאָן גלויבן. אַז די מינעס
דאַרפן געהערן צו די מינעס-אַרבעטער. די באַנען צו די באַן-
אַרבעטער, די אַרמעע צו די סאָלדאַטן, די קירכן צו די גלחים,
און די שיפן צו די שיף-אַרבעטער, (מאַטראָזן) זי קאָן אַפילו
גלויבן, אַז די הייזער דאַרפן געהערן צו די הויז-מיידלעך, ספּע-
ציעל אויב זי איז אַליין אַ הויז-מיידל. סאָציאַליזם וויל פון דעם
נישט הערן, סאָציאַליזם וויל דורכויס האָבן אַז די אינדוסטריעס
זאָלן בכלל געהערן צו דער גאַנצער מענטשהייט און זיי זאָלן
רעגולירט ווערן פון די קאָנסומירער (אָדער קונים) וועלכע מוזן

קאָנען קויפן פאַר קאָסט-פרייזן און נישט דאַרפן באַצאָלן קיינעם קיין פעני פּראָפיט. אַ קראָם למשל טאָר נישט געהערן צו די עקספּידענטקעס און אויך נישט עקספּלאָאַטירט ווערן פון זיי פאַר זייער פּראָפיט: זי מוז זיין אָפן פאַר דער עקספּידענטין נישט צו פאַלן קיין קרבן פון די קונים, איז דאָס, וואָס זי איז אַליין אַ קונה אין אַנדערע קראָמען און די קונים אַליין זענען אָנגעשטעלט ביי אַנדערע אַרבעטן. ווען די הכנסות וועלן זיין אַלע גלייך און יעדער איינער וועט זיין ביידע צוזאַמען: סיי אַ פּראָדוצענט סיי אַ קאָנסומענט, וועלן די פּראָדוצענטן און די קאָנסומענטן זיך געוויס קעגנזייטיק גוט באַהאַנדלען פאַר זייער אייגענער טובה וועגן, אויב נישט פון קיין גרויסמוטיקערע מאָטיוון; אָבער ווען מען וואָלט ביז דעמאָלט איבערגעבן אַ וועלכע עס איז אינדוסטריע אין די הענט פון די אַרבעטער עס זאָל געהערן צו זיי וואָלט עס געהייסן פּשוט, אויסטוישן די איצטיקע לײדיקגייערישע שותּפים פון די בערזן-אַקציע אויף אַרבעטער-אַקציאָנערן וואָס וואָלטן געמאַכט נאָך גרעסערע פּראָפיטן, מחמת זיי וואָלטן צוגענומען פאַר זיך די רענטעס פון זייערע אַרבעטס-פלעצער און זיי וואָלטן נישט געגאָסן די אַלע שטייערן אין דער צענטראַלער שאַץ-קאַמער אַריין פאַר דעם ריוח פון פאָלק, וואָס זיי מוזן איצט טון לויט אַ געזעץ פון פּאַרלאַמענט. די אומגלייכהייט פון, לאָמיר זאָגן, די מינעס-אַרבעטער אין די רייכסטע מינעס, און די פאַרמערס אויף דעם אָרעמסטן וואָלט געווען אומגעהויער גרויס. אָבער איך דאַרף אייך נישט קווילן מיט קיין אַרגומענטן: אַזאַ אַ ראַנזשירונג איז סייווי אוממעגלעך; נור אַזוי ווי אַ דאַנק עטלעכע פּראָלעטאַרישע פאָרשלאַגן און בכלל די טעגלעכע געשרייען, אַריינגערעכנט „טרייד יוניאָניזם" פּראָדוצירס קאָאָפּעראַציעס, אַרבעטער-קאָנטראָל, פויערים-אייגנטימער און די גרעבערע מיספאַרשטענדניסן, פון סינדיקאַליזם און סאָציאַליזם— איז דער ענין סאָציאַליזם געוואָרן אַזוי פאַרפּעסטעט און האָט אַזוי זיך, איינגעגעסן אין די ביינער אַז ער האָט געבראָכן די פּראָלעטאַרישע באַוועגונג אין איטאַליען. וואָס האָט זיך דאָרט אָנגעהויבן נאָך דער מלחמה און עס האָט דערפירט צו דער

דיקטאַטור פון סעניאָר מוסאָלינע און אַזוי ווי דאָס ווערט אויך אָפטמאָל באַטראַכט ווי אַ טייל פון סאָציאַליזם, זאָלט איר אייך בעסער היטן דערפון; מחמת עס האָט אַ סך, דאַכט זיך, גאַנץ שכלדיקע, אָבער פאַלשע, סאָציאַליסטישע מאַסקעס, עס איז באמת נישט מער ווי דעם אָרעמען מענטשנס קאַפּיטאַליזם אַ שטייגער ווי דעם אָרעמען מענטשנס פּאַדאַגרע.

פון דער נעגאַטיווער זייט זענען די פּראָלעטאַרישע איזמען שטאַרק ענלעך איינער צום אַנדערן: אַלע ברענגען זיי זייערע טענות קעגן קאַפּיטאַליזם און קאַפּיטאַליזם מאַכט נישט קיין אויסנעם צווישן זיי מחמת זיי האָבן אים אַלע גלייך פיינט. אַ גאָר גרויסער חילוק אָבער איז פאַראַן אין זייערע פּאָזיטיווע רפואות; און אויב אַ פרוי וואָלט געשטימט פאַר סינדיקאַליזם, אַ נאַרכיזם, אָדער דירעקטע האַנדלונג פאַרגעשטעלט אַלס קאָמוניזם, נישט וויסנדיק דעם חילוק. און זיין אונטער איינדרוק אַז זי שטימט פאַר סאָציאַליזם וואָלט זי זיך פּונקט אַזוי טועה געווען, ווי איינע וואָס וואָלט געשטימט פאַר קאָנסערוואַטיזם, אָדער ליבעראַליזם, אָדער אימפּעריאַליזם, אָדער פאַר דער „יוניאָן-דזשעק“, אָדער פאַרן קעניג און פאָטערלאַנד, אָדער קירך און שטאַט, זייענדיק אונטער אַן אַלגעמיינעם איינדרוק, אַז זי שטימט קעגן סאָציאַליזם.

און אַזוי האָט איר פאַר זיך דעם קוריאָזן ספּעקטאַקל פון פּאַרלעמענטאַרישער לייבאָר-פּאַרטיי זי ווערט אָנגעפירט פון סאָציאַליסטן, וואָס זענען אין פּרינציפּ דורכויס אַלע קאָמוניסטן, אונטערשטיצנדיק אַ געוואַלטיקע אויסברייטערונג פונם קאָמוניזם און זי שטופּט אַרויס די אַזוי גערופענע קאָמוניסטישע פּאַרטיי פון איר ראַנג. אָפּזאָגנדיק זיך צו דערשיינען עפנטלעך מיט אירע מיגלידער אויף איין קאַטעדרע, און אין דער אייגענער צייט אַלס בורזשואזיע רעאַקציאָנערן, ווערט זי פאַרהאַסט ביי יענע; אַ מאָדנער פּלאָנטער, ביז וואַנען איר קלויבט זיך נישט פאַנאַנדער. און דעמאָלט זעט איר ערשט, אַז דער אויסגאַנג גראָד איצט צווישן די קעגנערישע פּראָלעטאַרישע פּאַרטייען אין ענגלאַנד איז נישט קאָמוניזם קעגן סאָציאַליזם: עס איז קאָנס-

טיטוציאָנעלע האַנדלונג אָדער פאַביאַניזם, ווי מען פלעגט עס רופן קעגן אַ דירעקטער האַנדלונג מיט אַ פועל-יוצא פון אַ דיקטאַטור. און אַזויווי דער עכטער קאַפּיטאַליזם איז איצט שטאַרק גענייגט צו פּרוּוון אַ בריטיש—פאַשיסטישע coup de' ètat מיט אַ דיקטאַטור וואָס איז דער קעגנזאַץ צו אַליבעראַלן קאָנסטיטוציאָנעלן קאַפּיטאַליזם איז דער פּלאָנטער, דער מישמאַש און די אומאייניקייט אָן שום ספק נישט בלויז מצד דער לייבאָר-פּאַרטיי... די עקסטרעמיסטן, פון רעכטס און פון לינקס זענען ביידע פּראָפּאַגאַנדיסטן און זענען אומגעדולדיק און ווידערווילעק צום פּאַרלאַמענט אַלס אַן אינסטיטוציע. עס איז פאַראַן אַ רעכטער פליגל פון רעכטס אַזויווי עס איז פאַראַן אַ לינקער פליגל פון לינקס; בעת דער קאָנסטיטוציאָנעלער צענטער איז צעטיילט צווישן קאַפּיטאַליזם און סאָציאַליזם. איר וועט דאַרפן באַנוצן אייער גאַנצן שאַרפזין, כדי זיך צו אָריענטירן ווי איר זעענט אין דער וועלט און זיך האַלטן דאָרט אינם משך פון די קומענדיקע ענדערונגען.

די פּראָלעטאַרישע פּאַרטיי האָט געירשנט פונם טרייד יוניאָניזם דעם באַגריף, אַז דער שטרייק איז דער קלאַסישער וואָפן און דער איינציקער באַשיצער פונם פּראָלעטאַרישן לייבאָר. דעריבער איז געפּערלעך פאַרפירעריש די ווייט-פאַרשפּרייטע פאַלשע אידייע, אַז אויב אָנשטאָט אַ קוילן-שטרייק דאָ און אַ באַן-שטרייק דאָרט וואָלטן מיר געהאַט אַ פלוצלינגדיקן שטרייק פון אַלע קעלנערס אין אַ רעסטאָראַן היינט און אַזאַ שטרייק אין אַ פאַבריק פון שוועבעלעך מאָרגן און אַלע אַרבעטער פון אַלערליי באַשעפטיקונגען זאָלן אַרויס גלייכצייטיק און מיט סימפּאַטיע פאַר די שטרייקערס, וואָס וואָלט געבראַכט דעם קאַפּיטאַליזם אויף די קני. דאָס רופט זיך דער אַלגעמיינער שטרייק. דאָס איז פונקט ווי די מאַנשאַפט פון אַ שיף אונטערדריקט פון זייערע אָפיצירן וואָלטן אָנגענומען אַן עצה פון אַן איבערגעשפּיצט נאַריש קאַיוטע-יינגל צו דערטרינקען די שיף, ביז אַלע אָפיצירן און זייערע פריינט, די פּאַסאַזשירן, וועלן דערטרינקען ווערן און דאַן וועט מען איבערנעמען די קאָמאַנדער מיט נצחון. אַקעגגשטעלן זיך און זיי דער-

קלערן אַז זיי וואָלטן נישט געקאָנט פירן די שיף אָן די געניטע אָפּיצירן איז אַן איבעריקע זאַך מחמת די שיף וואָלט ביים אונטערגיין מיטגענומען די מאַטראָזן און דעם בעל-עצה פונקט אַזוי גוט ווי די אָפּיצירן. ביי אַן אַלגעמיינעם שטרייק אויף דער יבשה וואָלטן די פּראָדוקטיווע פּראָלעטאַריער אויסגעגאַנגען פאַר הונגער, פריער ווי די אַרבעטסגעבער קאַפּיטאַליסטן, מיט זייערע פּאַראַזיטישע פּראָלעטאַריער, מחמת זיי וואָלטן געהאַט דעם באַזיץ פונם זאַפּאַס אָפּגעשפּאָרט שפּייז; עס וואָלט געווען אַ נאַציאָנאַלער זעלבסטמאָרד.

פונדעסטוועגן איז פּאָרט דער גענעראַל-שטרייק געפּרווט געוואָרן נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל באַזונדער אין שוועדן, ווו ער איז גאַר שטאַרק אויסגעפּרווט געוואָרן; און הגם ער האָט יעדער מאָל געמוזט האָבן אַ דורכפאַל, ווערט ער נאָך עד-היום אונטערגעשטיצט פון מענטשן, וואָס האַלטן אַז די רפואה קעגן קאַפּיטאַליזם איז צו האַנדלען מיט לייבאָר, ווי דער קאַפּיטאַל מיטן פּראָלעטאַריאַט און צו האַלטן די קאַפּיטאַליסטן דורך שרעק פאַר הונגער, פונקט ווי די קאַפּיטאַליסטן האָבן ביז איצט געהאַלטן דעם פּראָלעטאַריאַט. זיי פאַרגעסן, אַז די קאַפּיטאַליסטן זענען נאָך קיינמאָל נישט געווען אַזוי אַבסורד ווי צו פּרוּוון מאַכן אַן אַלגעמיינעם לאָקאַוט. עס וואָלט געווען אַ סך שכלדיקער אונטערצושטיצן אַ שטרייק אין אַ געוויסן איינצעלנעם פאַל דורך אָפּרופן אַלע אַנדערע שטרייקן און אַזוי אַרום אָפּזונדערן דעם געוויסן אַרבעטסגעבער אויף וועלכן מען צילט און געבן אַלע איבעריקע אַרבעטער די מעגלעכקייט זי צו באַשטייערן אויף דעם שטרייק-פאָנד, אָבער מיר האָבן שוין גערעדט מכוח דער אוממעגלעכקייט צו טאָלערירן אפילו איינצעלנע שטרייקן אָדער לאָקאַוטן בפרט נאָך אַלגעמיינע. זיי וועלן אָפּשטאַרבן אַזוי ווי דועלן זענען אָפּגעשטאָרבן. דערווייל היט אייך פון פּראָפּאַגאַנדיסטן פאַר אַלגעמיינע שטרייקן; נור געדענקט אויך אַז דער טערמין ווערט איצט אַזוי פריי גענוצט אין די טעגלעכע צייטונגען אַז ווי נור עס ברעכט אויס אַ שטרייק, וואָס מער ווי

איין פאַך ווערט אַריינגעצויגן אין אים, רופט מען עס גלייך אָן אַן אַלגעמיינער שטרייק.

אַ גינסטיקע ראָל אינעם אונטערשטיצן אַן אַלגעמיינע שטרייק שפּילט דאָס, וואָס מען האַלט, אַז ער וואָלט געקאָנט אָפּהיטן פון מלחמה. מען מוז צוגעבן, אַז די מורא פאַר דעם חשק אָנצוהייבן אַן אַלגעמיינעם שטרייק האַלט צוריק געוויסע מליכות אָנצוהייבן אומפּאָפּולערע מלחמות. אָבער צום אומגליק — ווי גיך דער ערשטער לאַנדסמאַן-בירגער ווערט דערהרגעט אָדער דאָס ערשטע קינד אויפגעריסן פון אַ באָמבע איז קיין שום מלחמה נישט אומפּאָפּולער: פאַרקערט, עס איז פּונקט אַזוי גוט באַוווסט אונדזערע קאַפּיטאַליסטישע מלוכות ווי עס איז געווען פאַר דער קליגער דאַמע, די רוסישע קייזערין יעקאַטערינע, אַז ווען די מענטשן הייבן זיך אָן צו בונטעווען איז קיין שום זאַך נישט אַזוי גוט ווי „אַ פיין מלחמה'לע" כדי זיי צוריק צוברענגען אויסגעהיילטע מיט אַ פּאַטריאָטישן עקסטאַז פון לאָיאַליטעט צו דער קרוין. חוץ מזה, דער פונדעמענטאַלער ווידערווילן צו אַן אַלגעמיינעם שטרייק דערפון, וואָס אויב אַלע זאָלן אויפהערן אַרבעטן וועט די נאַציע באַלד אויסגיין פון הונגער האָט פּונקט אַזאַ פּאַטאַלע באַדייטונג פאַר אַ שטרייק קעגן אַ מלחמה ווי פאַר אַ שטרייק קעגן פאַרקלענערן שכירות. עס איז אמת, אַז ווען די גרויסע מאַיאָריטעט פון די קריגס-פירנדיקע נאַציעס, זעלנער אַריינגערעכנט זאָלן גלייכצייטיק ווערן מענטשן פון געוויסן און זיך אָפּזאָגן פון גיין אין מלחמה און די אַרבעטער זאָלן זיך אָפּזאָגן צו אַרבעטן ביי אַ וואָכער עס איז מיליטערישן דינסט צי עס איז אויפן פעלד אָדער ביי פּראָוויזיע, ביי אַמוניציע אָדער טראַנספּאָרטירן די טרופּן; וואָלטן קיין שום מלחמה-דערקלערונגען נישט געקאָנט דורכגעפירט ווערן; אַזאַ נצחון פון פרידן אויף דער ערד וואָלט געווען טויזנד מאָל מער געווונטשן פאַר אַ סך פון אונדז; אָבער בלויז ביים דערמאָנען די באַדינגונגען איז גענוג אונדז צו באַווייזן אַז דאָס וועט נישט דערגרייכט ווערן דורך קיין אַלגעמיינעם שטרייק און אַז עס איז אַזוי נישטאָ קיין אויסזיכטן אַז דאָס זאָל בכלל געשען. אַז קיין שום מיושבדיקער

מענטש וואָלט נישט אויסגערעכנט אויף א שאנס, אז עס וועט אפשר פארווירקלעכט ווערן. איין איינציקער שילער-מיליטאריסט וואָס וועט אראָפוואַרפן א באָמבע פון אן עראָפּלאַן אויף א גרופּע קינדער וועט אין איין מינוט מאכן א סוף צום לאָקאַלן פרידן ביז מען וועט נישט זיכער זיין, אז דער באמבע-ווארפער און זיינע באלעבאטים וועלן ארויסגערופן ווערן אָפּצוגעבן א חשבון פון זיינע מעשים פאר א קאָמפּעטענטן און א שרעקלעכן טרי-בונאל; דערווייל וועט די מורא פאר אן אזוי געריפּענעם אלגע-מיינעם שטרייק קעגן מלחמה נישט שטערן קיין וואָסער עס איז קריגסלוסטיקע מלוכה אויסצושטאטן זיך און צוגרייטן [illegible]אזעלכע ריזיקאלישע ייגגע חברה-לייט. אָבער קיין שום מלוכה וואָלט נישט געוואגט זיי ארויסצושיקן, ווען זי וואָלט געוווסט, אז זי וועט פארבלאָקאדירט ווערן דורך א קאָמבינאציע פון אנדערע נאציעס געגנוג שטארק אָפּצושרעקן די קריגסלוסטיקסטע נאציע.

די שלום-ליגע האָט עס זיך געמאַכט פאַר א פּראָפּעסיע צו שאַפן אזא קאָמבינאַציע. און הגם עס זעט זיך דערווייל נישט קיין סימן פון די גרויסע מיליטערישע כוחות, זיי זאָלן זיך אפילו באַראַטן מכוח דעם, נישט אַזוי פאָלגן און אונטערשטיצן עס ווען זיי האָבן עפּעס וויכטיקע מיליטערישע אינטערעסן, וועלן זיי פריער אָדער שפּעטער צווינגען ערנסט צו נעמען די שלום-ליגע, כדי איינצופירן אַן איבער-נאַציאָנאַלע מאָראַל, געזעץ און האַנדלונג, אַנשטאַט דעם איצטיקן אונטערנאַציאָנאַלן אַנאַרכיזם, לויט וועלכן עס איז ריכטיק, אז נאַציעס זאָלן אונטער געוויסע פאָרמען אויס-הרגענען און באַרויבן פרעמדע, הגם עס איז א פאַרברעכן צו הרגענען און באַרויבן איינער דעם אַנדערן. קיין שום אַנדערע מעטאָדן נישט צו דערלאָזן צו קיין מלחמות זענען נאָך דערווייל נישט אנטדעקט געוואָרן, וואָס זאָלן ווערט זיין אייער אויפמערק-זאַמקייט. עס זעט נישט אויס, אז אפילו אונדזער נעטע און נישט לאָגישע טאָלעראַנץ לגבי די בירגער, וואָס האָבן צוליב זייער געוויסן זיך אָפּגעזאָגט צו גיין דינען בעת דער לעצטער מלחמה, זאָלן זיך נאָכאַמאָל ווען עס איז איבערחזרן; אַלנפאַלס האָט דערדאָזיקער עקספּערימענט באַוויזן זיין ווערטלאָזיקייט פאַר א

מיטל קעגן מלחמה. דער סאָלדאַט אינם שוצנגרוב, וועט תמיד פרעגן, פאַרוואָס ער דאַרף דערשאָסן ווערן פאַר אָפּזאָגן זיך „ארויפצוגיין אויבן" ווען זיין ברודער אינדערהיים איז פאַרשוינט אפילו ווען ער זאָגט זיך אָפּ בכלל אַריינצוטרעטן אין א שוצנגרוב. אַן אַלגעמיינער שטרייק האָט נאָך וויניקער ווערט. א מלחמה קאָן נישט אָפּגעשטעלט ווערן צוליב דעם, וואָס אינדיווידועלע מענטשן אָדער אפילו גאַנצע פאַכן זאָגן זיך אָפּ אַן אנטייל צו נעמען אין איר: קיין שום זאַך, אַ חוץ קאָמבינאַציעס פון נאַציאָנען און יעדער נאַציע זאָל זיך אונטערוואַרפן, וואָס זיי האַלטן פאַר זייערע אַלערהעכסטע רעכט לטובת דער וועלט, אָדער וויניקסטנס לטובות דער קאָמבינאַציע, קאָן נישט באַהערשן די מלחמות.

דאָסדאָזיקע אונטערוואַרפן זיך פונם נאַציאָנאַליזם רופט זיך איבער-נאַציאָנאַליזם און וואָלט זיך געקאָנט רופן קאַטויליציזם, ווען דאָס וואָרט וואָלט זיך געקאָנט באַפרייען פון פאַרפירערישע, היסטאָרישע אַסאָציאַציעס. עס עגזיסטירט שוין היינט, אַזאַ פעדעראַציע אין די פאַראייניקטע שטאַטן פון אַמעריקע זיי זענען פאַרבונדן צוליב געוויסע צוועקן אַריינגערעכנט דעם געלד-קורס און a pox americana*), וואָס איז עטאַבלירט געוואָרן אויפן רעכנונג פון אַ ווילדער מלחמה, עס איז נישטאָ קיין שום סיבה, סיידן ריינע טייוולאָנישקייט, פאַרוואָס די שטאַטן אין אייראָפּאַ, אָדער דערווייל אין אָנהייב, אַ געוויסע צאָל שטאַטן, זאָלן זיך נישט פאַרבונדן אויף אַזאַ אופן צוליב די אייגענע צוועקן. אין דעם און נישט אין לאָקאַלן אַנטי-פאַטריאָטישע שטרייקן ליגט די אמתע האָפנונג פאַר פרידן.

איר וועט געפונען, אז קאָנסטיטוציאָנעלע ענדערונגען זענען באַזונדערס שווער צוליב די כסדרדיקע סתירות צווישן די פאַרבינדעטע בנוגע סאָציאַלער דיסציפּלין, וואָס עס פאָדערט דער סאָציאַליזם. דער חשק צו אַן אָפיציעלער מאַכט, און דער ווילן צו קאָנען טון, וואָס מיר האבן חשק און געפונען פאַר בייטיק וואָס מיר רופן דעמאָקראַטיע. דעמאָקראַטיע פאַרנעמט אַן אָנגע-

*) מיינונגס-פרייהייט אין אַמעריקע.

זענעם פלאַץ ביי אָרגאַניזירטע אַרבעט. אין פראָפעסיאָנעלע פאַריינען טוט מען אַלץ וואָס מען קאָן, אז די שטים פונם גאַנצן פאַריין זאָל האָבן א גרויסע מאַכט. ווען דעלעגאַטן שטימען אויף די קאָנגרעסן פון די פאַריינען, גיט מען זיי אַ שטים פאַר יעדן מיטגליד פון זייערע רעספעקטיווע פאַריינען און אַזוי ווייט ווי עס איז נאָר מעגלעך, ווערן די פראַגעס, אויף וועלכע זיי רעכענען הונדערטער טויזנטער שטימען, נאָך באַהאַנדלט פריער, איידער זיי גייען צו די קאָנגרעסן, צווישן די מיטגלידער אין די פאַריינען דורך אָפשטימונגען, אַזוי אַז ווען זיי קומען אויף די קאָנגרעסן, זענען זיי נישט קיין רעפרעזענטאַנטן נאָר פשוטע רעדנער, וואָס ברענגען אַריין די באַשלוסן פון זייערע פאַריינען. בלויז די גראָבע דעמאָקראַטישע פאָרזיכטיקייט פאַראַט זייער אייגענעם אָביעקט. אין דער פראַקטיק איז א סעקרעטאַר פון א טרייד-יוניאָן דער ענלעכסטער מענטש אין דער וועלט צו אן אומבאַוועגלעכן אויטאָקראַט. דאָס שטים-צעטל ווערט נישט געברויכט, סיידן צו באַשטימען אַזעלכע פראָגן, ווי די באַשלוסן קאָנען נישט דורכגעפירט ווערן, סיידן ווען די דעלעגאַטן פון די גרויסע קרעפטן (דאָס הייסט די פאַריינען וואָס ציילן מיליאָנען מיטגלידער), וואָלטן געקאָנט אַרויסשטופן דורך אַ מערהייט פון שטימען די שוואַכערע קרעפטן און אַזויווי אינם ראַנג פון לייבאָר זענען נישט נאָר די קאַריערעס אָפן פאַר די טאַלאַנטן, נאָר זיי זענען אַבסאָלוט געשלאָסן פאַר די שלימזלען, זענען די פירער א סך פעסטערע כאַראַקטערן, ווי זיי וואָלטן געווען אינם הויז אויף לאָרדס, וווּ די לאָרדן זענען יורשים און קאָנען דעריבער גאַנץ מעגלעך האָבן דורכשניטלעכע אָדער נאָך ווייניקער ווי דורכשניטלעכע פעיִקייטן. אפילו דער נידריקסטער טרייד-יוניאָן-סעקרעטאַר מוז האָבן אויסערגעוויינטלעכע געשעפטס-פעיִקייטן און זיין מסוגל צו פירן און דורכצוקומען מיט מענטשן; און אויב עמיצער ווער עס זאָל נישט זיין א חוץ א סעקרעטאַר ווערט א דעלעגאַט אויף א קאָנגרעס, מוז ער ווייניקסטנס האָבן טאַלענט זיך אַליין צו פאַרטיידיקן, פאַר אַלע אַנדערע פאָלקס-צוועקן קאָן ער זיין אַן אידיאָט; אָבער ער מוז זיין אַ פלוידערנדיקער, אַ

רוישיקער אידיאָט און האָבן א שיינעם אויסזען, א הדרת-פּנים ווי מ׳זאָגט, אויב נישט וואָלט ער נישט געקאָנט באַוועגן אַ גרויסע קערפּערשאַפט מענטשן פון זיינסגלייכן, זיי זאָלן אים אויסוויילן פאַר א דעלעגאַט.

איצט, אַזוי ווי די אָליגאַרכיע, אָדער ביוראָקראַטן און דעמאַגאָגן זענען דער פּועל-יוצא פון אַן אייפּערזיכטיקער דעמאָקראַטיע, זענען די אָליגאַרכן פון אַרבעט אַנטשלאָסן אויפצוהאַלטן דעם סיסטעם, וואָס האָט זיי געבראַכט צו זייער מאַכט. איר האָט אפשר באַמערקט, אז די חוצפּהדיקסטע עקשנותדיקסטע פּרויען האָבן פיינט אז מען זאָל זיי אפילו איין רגע איבערשפּאַרן, טיראַניזירנדיק זייערע מענער, טעכטער און דינסטן, אַזוילאַנג, ביז זיי קאָנען נישט אָנרופן זייער נשמה זייער אייגנטום, זענען זיי פונדעסטוועגן די שטאַרקסטע קעגנערס פון פרויען-רעכט. די סיבה איז דאָס, וואָס זיי ווייסן, אז אַזוי לאַנג ווי די מענער הערשן, קאָנען זיי הערשן איבער די מענער. פונקט אַזוי זענען א סך פון די פעיִקסטע און שטאַרקסטע פירער. אַנטשלאָסענע דעמאָקראַטן בנוגע לייבאָר-פּאָליטיק, מחמת זיי ווייסן גאַנץ גוט, אַז אזוי לאַנג ווי די אַרבעטער האָבן א שטים, קאָנען זיי זיי באַאיינפלוסן צו שטימען ווי זיי געפעלט. זיי זענען דעמאָקראַטן, נישט מחמת זיי גלייבן אין דער פעיִקייט אָפּצושאַצן די באַוווסטזיניקייט און איניציאַטיוו פון די מאַסן, נאר מחמת זייער דערפאַרונג פון דער איגנאָראַנץ׳ ערלעכקייט און שעפּסענעם שכל פון די מאַסן. נאָר די אידעאַליסטן פון דעם פאַרמעגלעכן קולטווירטן מיטל-קלאַס, גלויבן, אַז די שטים פון פאָלק איז די שטים פון גאָט: דער טיפּישער פּראָלעטאַרישער פירער איז א ציניקער אויף דעם געביט, בסוד-סודות האַלט ער אז דאָס פאָלק וועט דאַרפן נאָכאַמאָל געבוירן ווערן און געבוירן ווערן אַנדערש, איידער מען וועט זיך קאָנען פילן זיכער און דערלויבן זיי צו האַנדלען לויט זייער אייגענעם נאַרישן פאַרשטאַנד בנוגע פאָלקס-אינטערעסן: פּאַקטיש זענען די פירער נאָר סאָציאַליסטן, כדי צו דערמעגלעכן אַזא ווידערגעבורט. זיי זענען אָפט געווען אַנטי-סאָציאַליסטן. דאָס איז די סיבה פאַרוואָס סיי די ציניקער סיי די אידעאַליסטן זענען

צוליב דעם שטאַרק-איבערגעגעבענע און פלייסיקע פאַרטיידיקער פונם דעמאָקראַטיזם און באַטראַכטן די רייע פרייהייט-קאַמפן, וואָס האָבן זיך אָנגהויבן מיטן קאָנסערוואַטיוון אקט אין פאַרלאַמענט פון 1867 און איז דערגאַנגען ביז שטימרעכט פאַר פרויען — פאַר א הערלעך בלעטל אין דער געשיכטע פון מענטשלעכער עמאַנציפאַציע--פון טיראַניי און אונטערדריקונגען, אנשטאט דעם אַבסורדן באַגריף, אז געבן שקלאַפן שטימען מיט וואָס צו פאַרטיידיקן זייערע רעכטן און צוריקוואַרפן די אומרעכטן, וואָס ווערן לגבי זיי באַגאַנגען, איז א סך בעסער ווי געבן קליינע קינדער ראַזיר-מעסערס אין די הענט אַריין.

דער נאַקעטער אמת איז, אַז דעמאָקראַטיע, אָדער אַז דאָס פאָלק זאָל רעגירן מיט אַלגעמיינעם שטימרעכט, איז קיינמאָל נישט געווען קיין קאָמפלעטע רעאַליטעט; און דאָרט ווו עס איז אין געוויסער מאָס יאָ געווען א באַגרענעצטע רעאַליטעט, איז עס נישט געווען קיין דערפאָלג. די איבערגעטריבענע האָפנונגען, וואָס מען האָט געלייגט אויף יעדער סימן פון אַן אויסברייטערונג האָבן זיך תמיד געענדיקט מיט אַן אַנטוישונג. מיט הונדערט יאָר צוריק האָט מען אונטערגעשטיצט דעם גרויסן ליבעראַלן פראָיעקט בנוגע אַ רעפאָרם אַזוי, ווי מיט דערגרייכן אים וואָלט מען דערגרייכט משיחס-צייטן. בלויז מיט א קורצער צייט צוריק האָט דאָס אַריינעמען פרויען אין די וואַלן, פארוואָס זיי האָבן געקעמפט און געשטאָרבן, גורם געווען, מען זאָל דערוואַרטן, אַז די פאָליטיק וועט אַריבער אויף אַן איידעלערן וועג און וועט פאַרשענערן אַביסל דאָס פאָלקס-לעבן. אָבער אויסגעלאָזט האָט זיך אַז די פרויען האָבן געשטימט פאַר אויפהענגען דעם קייזער און האָבן זיך היסטעריש אַ לאָז געטון אויסצוקלייבן די ערגסטע מעבער-קאַנדידאַטן; זיי האָבן אַרויסגעשטופּט אַלע פרויען מיט אויסגעפרוווטע פעיקייטן, ריינקייט און ערלעכער איבערגעבנקייט, און האָבן אויסגעקליבן איין טיטולירטע ליידי, וואָס איז געווען זייער רייך און האָט אַן אָריגינעלע דעמאַגאָגישע צוציונגס-קראַפט, וועלכע — הגם דאָס האָט באַרעכטיקט זייער וואַל — איז זי אָבער סוף-כל-סוף פאָרט געווען דעמאָלט אַן אָנפאַנגערין. בקצור, דער

געדאַנק, אַז די פּרויצן-ווילערינס זענען פּאָליטיש אינטעליגענטער פון מענער-ווילער — האָט זיך אַרויסגעוויזן פּונקט אַזוי אָפּנאַרעריש, ווי דער געדאַנק, אַז אַ סוחר איז פּאָליטיש אינטעליגענטער פון אַ דאָרפס-פּריץ, אָדער דער פּוישער אַרבעטער, ווי דער מאַן פון מיטל-קלאַס. אויב עס וואָלט געווען אַ נאָך נישט באַפרייטער קלאַס, צו וועמען אונדזערע דעמאָקראַטן זאָלן קאָנען צושעפּן זייערע אַנטוישטע האָפענונגען, וואָס האָבן זיך כּסדר איבערגעחזרט, וואָלטן זיי אָן שום ספק געשריגן, אַז זיי דאַרפן האָבן אַ פרישע רייע שטימען, כּדי אַריבערצושפּרינגען דעם לעצטן גראָבן צו זייער אוטאָפּיע; און די מאָדע פון דעמאָקראַטיע וועט נאָך אפשר אָנהאַלטן אַ שיין ביסל. מעגלעך עס זענען נאָך פאַראַן משוגעים דאָ און דאָרט, וואָס האָפן נאָך אויף שטימען פון קינדער און חיות וועלכע זאָלן אויספאַרטיקן, דערגענצן די דעמאָקראַטישע געביידע. אָבער די מאַיאָריטעט ווייזן אַרויס סמנים, אַז עס האָט זיך זיי שוין איינגעגעסן אין די ביינער. דיסציפּלין פאַר אַלע און שטימרעכט פאַר קיינעם נישט איז איצט די מאָדע אין שפּאַניען און אין איטאַליען און מיט עטלעכע יאָר צוריק האָט אין רוסלאַנד די פּראָלעטאַרישע רעגירונג זיך פּונקט אַזוי גערעכנט מיט אַ קעגנערישע שטים ווי דער בריטישער ראַדושאַ מיט אַן אינדישן זשוריס פּסק-דין, אַ חוץ דאַן ווען זיי זענען גורם, אַז די מאַיאָריטעט זאָל זיך געבן אַ לאָז אַרויס אויף ביסמאַרקס אָדער קראָמוועלס אופן.

דידאָזיקע רעאַקציעס פון עקל לגבי דעמאָקראַטיע זענען גאַנץ נאַטירלעך, ווי דער קאַפּיטאַליזם וואָס האָט פריער געשאַפן אַ ריזיקע מאַיאָריטעט פּראָלעטאַריער אָן שום דערציונג און בילדונג, וויאַזוי צו פילן, וואָס הייסט פאַראַנטוואָרטלעכקייט, וויאַזוי מען דאַרף זיך באַגיין מיט גרויסע סומען געלט, אַ ריזיקע מאַסע אָן דעם מינדסטן חשד, אַז עס איז פאַראַן אַזאַ זאַך, ווי פּאָליטישע וויסנשאַפט אויף דער וועלט — גיט דערדאָזיקער מאַיאָריטעט שטימרעכט, כּדי צו באַקומען פּאַרטייאישע געווינסן דורך אַ פּאָפּולערער אונטערשטיצונג. אפילו אינם אַלטן גריכנלאַנד, ווו אונדזערע פּראָלעטאַריער זענען געווען פאַרטרעטן פון שקלאַפן,

און נור די וואָס מיר רופן די מיטעלע און די הויכע קלאַסן,
האָבן געהאַט שטימרעכט, איז אויך פאָרגעקומען די אייגענע רע-
אַקציע און דאָס איז כמעט קיין שום וואונדער נישט, אויב מיר
געדענקען דעם פאַקט, אַז איינער פון די באַרימטסטע מעשים פון
דער אַטענער דעמאָקראַטיע איז געווען צו הרגענען סאָקראַטעסן,
דערפאַר וואָס ער האָט זיך באַנוצט מיטן מאַרך אויפצוקלערן זיי,
אַז זיי זאָלן אַוועקוואַרפן זייערע שטותים.

פונדעסטוועגן ראַט איך אייך זיך פעסט צו האַלטן ביי
אייער שטים ווי ווייט ס'איז נאָר מעגלעך, הגם די פאָזיטיווע
ווירקונג אירע קאָן אייך אפשר גורם זיין מער שלעכטס ווי גוטס
וועט אָבער איר נעגאַטיווע ווירקונג האָבן פאַר אייך א געוואַל-
טיקן ווערט. אויב איין קאַנדידאַט איז א מין סאָקראַטעס און דער
אַנדערער איז א נאַר, וואָס מאַכט אויף אייך א ווירקונג צוליב
דעם, וואָס ער הילכט אָפּ אייערע אייגענע שטותים, וועלכע גיבן
אים אפשר א פּאַטריאָטישן און א חשובן אָנזען, און צוליב דעם
אַלעמען שטימט איר פאַרן נאַר, א זאַך וואָס איז כמעט אַזוי גוט
ווי הרגענען סאָקראַטעסן, דאַן איז פאַרשטייט זיך אייער שטים
אינגאַנצן לרעה. אָבער דער פאַקט, אַז אייער שטים, נישט גע-
קוקט וואָס זי איז, איינע צווישן טויזנטער — קאָן זי אפשר א
צי טון די וואָגשאָל בעת די וואַלן און אייך פאַרזיכערן, מען
זאָל זיך רעכענען מיט אייך אין פּאַרלאַמענט און דאַן וואָלט עס
געווען משוגע פון אייער זייט און מעשה־פּחדן זיך אָפּצוזאָגן פון
אָט דער שטים, אַזוי לאַנג, ווי די אומגלייכהייט אין הכנסות
שטערט אייך, אויף אַן אמת צו זיין רעפּרעזענטירט צווישן די
מיטגלידער אין דער רעגירונג. דעריבער האַלט זיך אָן איר מיט
די ציין און נעגל; הגם די אומגלייכהייט לאָזט אייך נישט, אַז
איר זאָלט זי שכלדיק אויסנוצן, אָט די שטים אייערע.

די לייבאָר־פּאַרטיי געפינט זיך אין כסדרדיקע שוועריקייטן
אויף דעם געביט. ביי די וואַלן אין 1918 האָט דער פירער פון
דער לייבאָר־פּאַרטיי — אַ שטענדיקער אונטערשטיצער פון שטימ-
רעכט פאַר פרויען — גאַנץ גוט געוווּסט, אַז ער וועט דאָסמאָל
דורכפאַלן צוליב די שטימען פון די ליידיס און ער איז טאַקע

דורכגעפאַלן. די לייבאָר-פּאַרטיי געפינענדיק זיך פּנים-אל-פּנים מיט א פּלאַן צו זען אז דער פּאַרלאַמענט זאָל זיין מער רעפּרעזענטירט פון דער פאָלקס-מיינונג, דורך דער פאַרזיכערונג פון אַ געהעריקער רעפּרעזענטאַנץ פון די מינאָריטעטן (וואָס מ'רופט פּראָפּאָרציאָנעלע רעפּרעזענטאַנץ) איז געצווונגען צו זיין אין דער אָפּאָזיציע, כדי עס זאָל נישט צעברעקלען דעם פּאַרלאַמענט אויף קיין אָפּטע שטרייקנדיקע גרופּן און גורם זיין, אז א פּאַרלאַמענטאַרישע מלוכה זאָל ווערן אַן אומעגלעכקייט. אלע רעפאָרמאַטאָרן, וואָס באַנוצן זיך מיט דער דעמאָקראַטיע אלס א טרעפּל פון דער מאַכט געפינען איין, אז זי איז אַן אומגליק, ווען זיי קומען דערצו. וואָס מער מען מאַכט גוט דעם פאָלק, אַלץ מער ווייזט זיך אַרויס די נייטיקייט פאַר א פאַרנונפטיקער גוט-אינפאָרמיטער איבערמאַכט, וואָס זאָל הערשן איבער אים און אומפעיִק מאַכן אים אין זיין איינגעוואָרצלטער באַוווּנדערונג פון אונטערנאַציאָנאַלן מאָרד און נאַציאָנאַלן זעלבסטמאָרד. וואָלטער זאָגט, אז עס איז פאַראַן נאר איין פערזאָן, וואָס איז קלוגער פון דער מאַדאַם „ווער זי זאָל נישט זיין”, און דאָס איז מיסעס „יעדע איינע”; אָבער וואָלטער האָט נישט געזען די מאָדערנע דעמאָקראַטיע ביי דער אַרבעט

די דעמאָקראַטיע, וואָס ער האָט באַוווּנדערט אין ענגלאַנד, איז געווען זייער אַן אָריגינעלע אָליגאַרכיע; און דער מיש-מאַש פון טעאָקראַטיע מיט א געירשנטע אויטאָקראַטיע, וואָס האָט אים אַזוי געעקלט אין פראַנקרייך, איז נישט געווען קיין גערעכטער פּרווו פון אַריסטאָקראַטיע, אָדער רעגירונג פון די בעסטע קוואַליפיצירונג. מיר ווייסן איצט, אַז מאַדאַם „יעדע איינע” ווייסט טאַקע, ווו דער שוך קוועטשט און מוז צוליב דעם האָבן א דעה אין דער זאַך, אָבער זי קאָן נישט מאכן דעם שוך און ווייסט נישט דעם חילוק פון קיין גוטן שוסטער ביז א שלעכטן, בעת זי הערט זיי האלטן פייערדיקע רעדעס אויף דער קאטעדרע וועגן שוסטעריי. א רעגירונג פאָדערט פעיִקייטן צו רעגירן: דאָס איז נישט קיין געשעפט פאַר קיין מאַדאַם „ווער עס זאָל נישט זיין” און נישט פאר קיין מאדאם „יעדע איינע” נאָר מאַדאַם „עמיץ”. מאַדאַם „עמיץ” וועט קיינמאָל נישט אויסגעוויילט ווערן, סיידן זי זאָל

געשוצט ווערן פון דער קעגנערשאַפט פון מאַדאַם „שוטה" מאַדאַם „אויסוווּרף", מאַדאַם „קעניג און פּאָטערלאַנד", מאַדאַם „קלאַסן-קאַמף", מאַדאַם „אונטערלעקערס", „מיכעס „קירך-פּאַרטיידיקער" און „ביטע-איך-וויל-אַז-יעדער-איינער-זאָל-מיך-ליב-האָבן". אויב מיר ווילן אַז דעמאָקראַטיע זאָל אונדז נישט רויִנירן, מוזן מיר ביי אַלע באַדינגונגען געפינען עפּעס אַ פאַרטרויונגס ווערטע מעטאָדע אויף אויסצופּרוּוון די קוואַליפיקאַציעס פון די קאַנדי-דאַטן, איידער מיר דערלויבן זיי אַרויסצושטעלן זייער קאַנדידאַ-טור. נאָכדעם ווי מיר וועלן דאָס האָבן געטון וועלן מיר אפשר האָבן גרויסע שוועריקייטן, צו באַוועגן די ריכטיקע מענטשן, זיי זאָלן זיך באַווייזן אין פאָדערגרונט. מיר וועלן אפשר געטריבן ווערן זיי צו צוווּנגען; מחמת די וואָס פאַרשטייען דורכויס, ווי שווער עס זענען די פאַראַנטוואָרטלעכקייטן פון אַ רעגירונג, און ווי שווער עס איז די אַרבעט, וועלן צומווייניקסטן חשק האָבן צו נעמען אויף זיך דידאָזיקע משא. אַזויווי פּלאַטאָ האָט געזאָגט: „דער בעסטער קאַנדידאַט איז דער, וואָס וויל נישט זיין קיין קאַנדידאַט". ווען מיר וועלן אַנטדעקן אַזאַ מעטאָדע, וועט איר נאָך אַלץ האָבן צו קלייבן, צווישן מאַדאַם עמיץ און דאָס וועט אייך גורם זיין, זיי זאָלן אייך אַלע רעספּעקטירן, אָבער איר וועט נישט אַריינגעצויגן ווערן דורך מיסעס שוטה און קאָמפּאַניע, מחמת זיי וועלן נישט האָבן קיין קאַנדידאַטור ביי די וואַלן. דערווייל זאָל אונדז גאָט העלפן! נור מיר מוזן זען טון אַלץ וואָס מיר קאָנען.

LXXXIV

שלוס

און איצט אַ לעצט וואָרט וועגן אייער אייגענעם גייסטיקן
צענטער. אין דעם גאַנצן בוך האָבן מיר נור געטראַכט מכּוח
דעם פאָלק און מכּוח אונדז ביידן אַלס מיטגלידער פונם פאָלק.
דאָס איז אונדזער חוב אַלס בירגער; אָבער עס קאָן אונדז טרייבן
צו משוגעת ווען מיר זאָלן אָנהייבן טראַכטן מכּוח מענטשלעכע
יסורים ווי מיליאָנען פּאַכיקע יסורים. עס הייבט זיך גאָרנישט אָן.
דאָס וואָס איר אַליין קאָנט לײַדן, איז דאָס ערגסטע וואָס מען
קאָן בכלל לײַדן אויף דער וועלט. אויב איר גייט אויס פאַר
הונגער, מאַכט איר דורך יעדן הונגער, וואָס איז נור אַמאָל גע-
ווען אָדער וואָס קאָן אַמאָל זיין. אויב צען טויזנט אַנדערע פרויען
הונגערן צוזאַמען מיט אייך, זעגען זייערע יסורים נישט פאַרגרע-
סערט צוליב דעם אויף קיין האָר; זייער טייל אין אייער גורל
מאַכט אייך נישט צען טויזנט מאָל הונגעריקער, אויך פאַרלענ-
גערט עס נישט אויף צען טויזנט מאָל אייערע לײַדן. דאַריבער
זייט נישט נידערגעשלאָגן פון דער „שרעקלעכער מאָס פון מענטש-
לעכן לײַדן": עס קיז נישטאָ קיין מאָס : צוויי דאַרע פרויען זע-
בען נישט צוויי מאָל אַזוי דאַר ווי איינע. אויך זענען צוויי פע-
טע נישט צוויי מאָל אַזוי פעט, ווי איינע. אָרעמקייט און יסורים
ווערן נישט קיין הויפן; זיי זאַמלען זיך נישט אינאיינעם : איר
טאָרט נישט דערלאָזן, אַז אייער גייסט זאָל געבראָכן ווערן פון

אזא מין פאַרשטעלונג. אויב איר קאָנט פאַרטראָגן דאָס לייד! פון איין מענטשן, מוזט איר זיך אויך שטאַרקן מיט דעם געדאַנק, אַז דאָס ליידן פון אַ מיליאָן איז לחלוטין נישט ערגער: קיינער האָט נישט מער, ווי איין מאָגן אָנצופילן און נישט מער ווי איין קערפּער אויסצוציען אויפן סדום-בעטל. דערלאָזט נישט, אַז אייער געדאַנק זאָל אָפּגעשוואַכט ווערן צוליב איבערגעטריבענעם מיטגעפיל. דער אמתער סאָציאַליזם רעוואָלטירט נישט קעגן די ליידן, וואָס געמען זיך נישט צונויף, נור קעגן דער ווידקייט וואָס שאַפט זיך אַרום. טויזנט געזונטע גליקלעכע ערנהאַפטע פרויען זענען נישט יעדע פון זיי טויזנט מאָל געזונטער גליקלעכער אָדער ערנהאַפטער ווי איינע פון זיי: אָבער זיי קאָנען קאָאָפּערירן צו פאַרגרעסערן דאָס גליק, געזונט און ערנהאַפטיקייט, וואָס איז נור מעגלעך צו דערגרייכן פאַר יעדער פון זיי. היינט צו טאָג קאָן קיינער נישט זיין געזונט גליקלעך אָדער ערנהאַפטיק: אויב מיר רופן זיך ערנהאַפט א. א. וו. מייגען מיר נור, אַז מיר זענען נישט קראַנק, מיר ווייבען נישט, מיך זאָגן נישט קיין ליגנט, מיר גנבענען נישט (לעגאַל אָדער אומלעגאַל) אפטער ווי מיר מוזן אונטער אונזער קאַפּיטאַליסטישער קאָנסטיטוציע.

מיר מוזן עס מודה זיין: די קאַפּיטאַליסטישע מענטשהייט אין אַלגעמיין גענומען, איז עקלהאַפט. קלאַסן-שנאה איז נישט סתם קיין ענין פון פשוטער קנאה מצד די אָרעמע און פאַראַכטונג און מורא מצד די רייכע. סיי די אָרעמע, סיי די רייכע זענען במילא פאַרהאַסטע ברואים. איך אַליין האָב פיינט די אָרעמע און איך וואָלט גערן געוואָלט, אַז מען זאָל זיי אויסראָטן. איך האָב אַביסל רחמנות אויף די רייכע אָבער איך קוק אויס זייער אויסראָטונג מיט דער אייגענער אומגעדולדיקייט. די אַרבעטער-קלאַסן, די האַנדלס-קלאַסן, די פּראָפעסיאָנעלע קלאַסן, די רייכע קלאַסן, די הערשנדיקע קלאַסן, זיי זענען אַלע עקלהאַפטער איינער פונם אַנדערן: זיי האָבן נישט קיין רעכט צו לעבן איך וואָלט פשוט אַריינגעפאַלן אין פאַרצווייפלונג, ווען איך וואָלט נישט געוווּסט אַז זיי וועלן באַלד אָפּשטאַרבן, און אַז עס איז

נישטאָ קיין שום סיבה, קיין שום נייטווענדיקייט אויף דער ערד פאַרוואָס אויף זייער אָרט זאָלן געבוירן ווערן אַזעלכע מענטשן ווי זיי זענען. איך וויל נישט קיין שום מענטשלעך קינד זאָל אַזוי דערצויגן ווערן, ווי איך בין דערצויגן געוואָרן אויך נישט קיין שום קינד וואָס איך האָב געקענט אָדער קען זאָל אַזוי דערצויגן ווערן. און איר?

און גלייבט מיר, אַז איך בין אַבסאָלוט נישט קיין מיזאַנטראָפּ. איך בין אַ מענטש מיט נאָרמאַלע צערטלעכקייטן און בייגונגען אַזוי גוט ווי איר זענט מסתמא; אָבער טאַקע צוליב אָט דער סיבה, האָב איך פֿיינט צו זיין אַרומגערינגלט נישט מיט מענטשן, וואָס זייערע אינטערעסן זענען די אייגענע וואָס מיינע, ווײַמען איך קאָן נישט ווי טון, סיידן איך זאָל גלייכצייטיק מוזן מיר אַליין ווי טון, און זיי קאָנען מיר נישט ווי טון, סיידן זיי זאָלן זיך אַליין ווי טון — נור מיט מענטשן וואָס זוכן נור אַרויסצובאַקומען פֿון מיר וואָס מער, וויפֿיל זיי קאָנען נור, און מיר צוריקגעבן דערפֿאַר אַזוי ווייניק, ווי נור מעגלעך (אויב בכלל עפּעס). ווען איך וואָלט געווען אָרעם וואָלט מיך מיין משפּחה איצט, ווען איך בין אַלט, געמוזט שטיצן, כּדי איך זאָל נישט מוזן זיין אינם מושב-זקנים, און דאָס באַדייט, אַז זיי וואָלטן געווען שטאַרק פֿאַראינטערעסירט, אַז איך זאָל שטאַרבן. נור אַזוי ווי איך בין רייך גענוג איבערצולאָזן אַ שטיקל פֿאַרמעגן, וואָלטן מיינע קינדער, ווען איך וואָלט געהאַט קינדער, שוין אויסגעקוקט אויף מיין לויה, און אַז מען זאָל שוין לייענען די צוואה. דער גאַנצער פֿאַרמעגלעכער קלאַס וואַרט כּסדר אויף אַ טויטן מאַנס שיך. ווען איך זאָל קראַנק ווערן און שיקן נאָך אַ דאָקטאָר, ווייס איך, אַז אויב ער זעט נישט צו פֿאַרלענגערן מיין קראַנקהייט אויף אַזוי לאַנג, ווי עס לאָזט זיך נור, און שיקט מיך נישט אין קיין רייכן פּענסיאָנאַט אַריין, כּדי צו דאַרפֿן דערנאָך אַן אָפּעראַציע וואָס קאָסט נאָך טייערער פֿונם פּענסיאָנאַט — נעמט ער אַוועק דאָס שטיקל ברויט פֿון זיינע קינדערס מויל אַפּער. מיין אַדוואָקאַט איז געצווונגען נישט קוקנדיק אויף זיין גאַנצער איבערגעגעבנקייט צו מיר, מיך צוצורעדן צו פֿירן

פראָצעסן און זען זיי זאָלן זיך ציען; און קאָסטן זאָלן זיי וואָס טייערער, וואָס מער. אפילו מיין גלח, וואָס איז טיילווייז באַצאָלט פונם שטאַט דערוועגט זיך נישט, אויב איך געהער צו דער ענגלישער קירך מיך אויסצומוסרן פאַר אונטערדריקן די אָרעמע, פונקט ווי ער דערוועגט זיך מיך נישט אַרויסצופאָדערן אויב איך בין אָרעם, איך זאָל אונטערדריקן די רייכע. די לערערקע אין דער שול, וווּ די מאָראַל פון מיין שכנס קינדער ווערט געפאָרעמט, וואָלט געלעגן ביין איילן אין ערד, ווען זי וואָלט געלערנט אַ קינד, אַז צו לעבן דערפון, וואָס מען רופט אָן „אומאָפּהענגיקע הכנסה" און נישט אַרבעטן, הייסט לעבן דאָס לעבן פון אַ גנבֿ, נאָר אָן דער ריזיקע און די אונטערנעמערישקייט זיינע, וואָס מאַכט, אַז אַ רויבער און אַ גנבֿ זאָל אין די אויגן פון יונגלעך אויסזען ווי אַ העלד. מיין קרעמערס־אויפגאַבע, איז איבערצורעכענען מיר אויף יעדער אַרטיקל אַזוי פיל וויפיל עס לאָזט זיך נאָר און זען נישט גיין צו וויט, כדי ער זאָל מיך דערביי נישט פאַרלירן פאַר אַ קונה, ווייל אַ קאָנקורענט קאָן נאָך אונטערקומען און פאַרקויפן ביליקער. מיין הויזווירטס־אינטערעס איז אַרויסצוקוועטשן פון מיר דעם לעצטן פון מיינע שווער־פאַרדינטע פאַרדינגס, פאַר דערלויבן מיר צו פאַרנעמען אַן אָרט אויף דער ערד. וואָלט איך נישט געווען פאַרהייראַט, וואָלט איך פאַרפאָלגט געוואָרן פון גאַנצע מחנות ווייבער, וואָס נייטיקן זיך אַזוי שטאַרק אין מאַנס־הכנסה און נאָמען, אין זייערע שטאַרקסטע אָנשטרענגונגען מיך צוצובאַקומען פאַר אַ מאַן, וואָלט נישט געווען קיין ברעקל סימן פון עפּעס אַ פּערזענלעכער נייגונג צו מיר. איך קאָן מיר נישט פאַרגינען צו האָבן צווישן מיינע פריינט מענטשן, וואָס זענען אַ סך רייכער ווי איך בין אַליין: און די וואָס זענען אַ סך אָרעמער קאָנען זיך נישט פאַרגינען צו האָבן מיך פאַר אַ פריינט. צווישן די מענטשן, וואָס טוען פאַר מיר די טעגלעכע אַרבעט און זענען צוליב דעם נויטווענדיקע שותפים אין מיין אַרבעט, און צווישן מיר איז פאַראַן אַן אָפּגרונט פון קלאַסן, וואָס איז באמת נישט מער ווי אַן אָפּגרונט פון אומגלייכער הכנסה־צעטיילונג. מיין לעבן איז אַוועק־

געשטעלט אַזוי, אַז איך זאָל זיך פילן איינזאַם און שווער; און
דעריבער זענען פאַראַן ווייניק מענטשן וואָס זענען קלוג,
און טאַקטיש, און פאַרשטענדיק, וואָס קאָנען זיך אַליין קאָנטראָ-
לירן געבוג, צו קאָנען דורכגיין זייער וועג אין לעבן נישט באַ-
ליידיקנדיק קיינעם און נישט אַליין באַליידיקט צו ווערן; מחמת
די ערשטע קוואַליטעט פון דער קאַפּיטאַליסטישער מענטשהייט
איז צו זיין אַ בעל-מחלוקת. אונזערע גאַסן זענען פול מיט
קריגערייען נאָך מער ווי די היילענדס (בערג-איינוווינער) אָדער
אַראַבישע מדבריות. די סאָציאַלע רייסערייען, וואָס די אומ-
גלייכהייט פון הכנסות איז גורם זענען אָן אַ שיעור. די געזעל-
שאַפט איז ווי אַ מאַשין, געמאַכט צו אַרבעטן גלאַטיק מיטן אייל
פון גלייכהייט, און עפּעס אַ בייזוויליקער דעמאָן האַלט אין איין
אַריינטראָפן אַנשטאָט דעם אייל — זאַמד פון אומגלייכהייט. ווען
נישט די גרויסע גלייכהייט-וויגקל-לעכער, וואָס עקזיסטירן דאָ
און דאָרט, וואָלט די מאַשין אינגאַנצן אויפגעהערט צו אַרבעטן.
ווי עס איז, הערן קיינמאָל נישט אויף די אויפשטאַנדן, דאָס
צעבראָכן ווערן, די אָפּשטעלונגען, די אויפרייסן. זיי אונטער-
שיידן זיך נור אין דער מאָס, פון אַ באַן-באַאַמטן, וואָס ווערט
געהרגעט ביי דער אַרבעט, ביז אַ וועלט-מלחמה, ווו מיליאָנען
מענער, מיט די שטאַרקסטע נאַטירלעכע מאָטיוון צו פאַרשוינען
איינער דעם אַנדערנס לעבן, הרגענען זיך אויס אויף אַן אַכזר-
יותדיקן אופן, און פון אַ מחלוקת איבער אַ פּענע אין אַן איין-
טענעמענט-שטובל ביז אַ פּראָצעס וואָס ציט זיך צוואַנציק יאָר
און פאַרצערט אַלע אַנטייל-נעמער אין אים. און כדי אַרויסצו-
ווייזן חוצפה קוואַקען מיר נאָך אַלס צולאָג צו דערמאָנען מצב
יעדעס יאָר מכּוח שלום אויף דער וועלט און ליבע צו מענטשן:
דאָס קוואַקעט מען צווישן די מענטשן וועמען מיר האָבן איינ-
געטיילט, פון אַ קלאָגעדיקער חכנסה קוים צו דערהאַלטן דאָס
לעבן, ביז עטלעכע טויזנט פונט אַ טאָג, דערביי דערמאָנט מען
פרום, אַז די דערהאַלטער פון אָט די הכנסות זאָלן זיך קעגנ-
זייטיק ליב האָבן. האָט איר עפּעס געדולד צו דעם אַלעם? איך
נישט.

איצט, אויף וויפיל איך קען אייך נישט, קאָנט איר אפשר זיין אַ שאַרפער אַ ציניִשער מענטש; אָדער איר קאָנט זיין אַ פיינער אַ צוגעלאָזענער אַ ליבנסווערטיקער, ווייכהאַרציקער סאָרט מענטש. אויב איר זענט ווי די לעצטע, וועט איר מיר זאָגן, אַז מענטשן זענען נישט אַזוי באַהערשט פון קיין געלט־חשבונות ווי איך שטעל עס פאָר: אַז אייער דאָקטאָר וואָלט אייך נישט געוואָלט זען קראַנק און ער טוט אַלצדינג וואָס ער קאָן אייך צו היילן; אַז אייער אַדוואָקאַט רעדט אייך זייער אָפט אָפּ פון פּאַרפירן פּראָצעסן, ווען איר ווערט אויפגערעגט און איר ווילט לויפן איינקלאָגן; אַז אייער גלח רופט זיך אַ קריסטלעכער־סאָציאַליסט און, אַז אַלע פּאָפּולערע אַגיטאַציעס פירט ער קעגן דער אונטערדריקונג מצד די רייכע לגבי די אָרעמע; אַז ווען אייער מאַן איז געשטאָרבן האָט זיין טויט צעבראָכן די קינדערס האַרץ און, אַז איר אַליין האָט קיינמאָל נישט געלאָזט פאַלן חלילה קיין בייז וואָרט, מכח זיין פאַרמעגן אָדער אייערס; אַז אייערע דינסטן זענען שוין ביי אייך פערציק יאָר, זיי האָבן אייך דערצויגן נאָך מיט מער ליבשאַפט, ווי אייערע עלטערן און זיי זענען געבליבן אַ טייל פון דער פאַמיליע, ווען אייערע קינדער זענען זיך צעפלויגן פון דער נעסט אין זייערע אייגענע נעסטן אריין; אַז אייערע קרעמערס האָבן אייך קיינמאָל נישט אָפּגענאַרט, און טיילמאָל האָבן זיי אייך נאָך אַרויסגעהאָלפן און אייך געגעבן אין שווערע צייטן אַ לאַנגן קרעדיט און מיט אַ פיינעם געדולד; בקצור, פונקט פאַרקערט ווי איך האָב פריער געזאָגט, איז דידאָזיקע קאַפּיטאַליסטישע וועלט פול מיט פריינטלעכקייט, ליבשאַפט, גוט־חברשאַפט און ערלעכע רעליגיע. דר. דזשאָנסאָן, וועלכער האָט באַשריבן זיין לעבן פאַר אַ יאָמערלעך לעבן: אַנאַטאָל פראַנס, וואָס האָט געזאָגט, אַז ער האָט קיינמאָל נישט געקענט קיין גליקלעכע מינוט; דזשאָן סוויפט, וואָס האָט געזען אין זיך און אין זיינע מיט־מענטשן „יאַהווזן" אַ סך נידעריקער פון פערד; און שעקספּיר, וואָס האָט געקוקט אויף אַ מאַן פון אויטאָריטעט, ווי אויף אַ בייזער מאַלפּע און דאָך זענען זיי באַוואונדערט, געליבט, געפּיעשטשעט, אונטערהאַלטן, און

אפילו אידעאַליזירט געוואָרן. דורך לעבנס פון ערנהאַפטיק פיינער אַקטיוויטעט, אַזוי, אַז נור אויף איינעמס גורל פון ביליאָנען פאַלט אויס אַזאַ מזל; דאָך לעבט זיך דער שאַטנדיקער ביליאָן נישט אומדערטרעגלעך אומצופרידן. וויליאַם מאָריס, וואָס זיין עקל און שנאה צום קאַפּיטאַליזם איז געווען אַ סך טיפער, ווי עס איז מעגלעך ביי מענטשן מיט געוויינטלעכע גייסטיקע פעיקייטן און סענטימענטן, האָט געענטפערט, ווען מען האָט אים געזאָגט, אַז ער איז שטערבלעך קראַנק „נו, איך האָב מיך נישט וואָס צו באַקלאָגן איך האָב געהאַט אַ גוטע צייט.“

צו דערדאָזיקער גאַנצער טרייסט, האָב איך נור געקאַנט צוגעבן אין דעם בוך, אַז קאַפּיטאַליזם, הגם עס פאַרדינט אַבסאָלוט דאָס ערגסטע, וואָס קאַרל מאַרקס אָדער אפילו דזשאָן ראַסקין האָט געזאָגט וועגן אים און נאָך אַ סך מער, איז ער פונדעסטוועגן לכתחילה נישט געווען שלעכט געמיינט. עס איז באמת געווען בעסער געמיינט, ווי דער אָנהייב פונם קריסטנטום וואָס האָט געשראָקן די וועלט, אַז זי איז אָן אָרט פון אָפּקומעניש פאַר אַלערליי חטאים פון וועלכער צום גליק דער סוף איז געווען ביי דער האַנט. טורגאָט און אַדאַם סמיט זענען געווען אומפערגלייכלעך גרעסערע וועג-ווייזער פאַר דער וועלטס וווילשטאַנד ווי דער הייליקער פאָול. ווען זיי וואָלטן געווען געקאָנט פאָרויסזען די געשיכטע פון דער פּראַקטישער אָנווענדונג פון זייערע פרינציפן אינם ניינצנטן יאָר־הונדערט אין ענגלאַנד וואָלטן זיי אָפּגעשפרונגען מיט שרעק פונקט ווי קאַרל מאַרקס וואָלט געווען געטון ווען מען וואָלט אים געווען פאָרויס געוויזן וואָס עס האָט פּאַסירט אין רוסלאַנד פון 1917 ביז 1921 דורך דער האַנדלונג פון פעיקע און געטרייע מענער, וואָס האָבן געמאַכט זיינע ביכער פאַר אַ ביבל. גוטע מענטשן זענען טיילמאָל ערגער ווי דער טייוול, מחמת ווען זייער גוטער ווילן שלאָגט זיך אָן אויף אַ פאַלשן וועג, גייען זיי אַ סך ווייטער און זענען אַ סך אכזריותדיקער פון שלעכטע; אָבער עס איז תמיד פאַראַן האָפענונג אין זייערע האַנדלונגען. דערפאַר, וואָס זיי מיינען גוט און דאָס וואָס זייערע שלעכטע מעשים זענען זייערע טעותים

אָבער נישט זייער נצחון; אין דער צייט, וואָס די שלעכטע מעשים פון שלעכטע מענטשן זענען נישט קיין טעותים נור טריומפן פון געמיינהייטן. און אַזוי ווי אַלע מאָראַלישע טריומפן, אַזוי גוט ווי מעכאַנישע טריומפן ווערן דערגרייכט דורך נסיונות און טעותים — קאָנען מיר אַריינפאַלן אין פאַרצווייפלונג סיי צוליב דעם דעמאָקראַטיזם און סיי צוליב דעם קאַפּיטאַליזם אָבער נישט צוליב דער מענטשלעכער נאַטור; באמת ווען מיר זאָלן נישט ווערן פאַרצווייפלט צוליב זיי, ווי מיר קאָנען זיי—וואָלטן מיר געווען אַזוי אומווערטיק, אַז עס וואָלט מער נישט איבער־געבליבן פאַר דער וועלט ווי צו וואַרטן אויף אַ באַשאַפונג פון אַ נייער ראַסע, וואָס זאָל פעיק זיין צו דערגרייכן אַ דערפאָלג דאָרטן ווו מיר האָבן אים נישט געקאָנט דערגרייכן.

נישט געקוקט דערויף, מוז איך וואָרנען מיינע גוטהאַרצי־קע אָפּטימיסטישע און האָניג־זיסע לעזער, אַז נישט אַלע מעלות, וואָס טרייסטן זיי, עקזיסטירן צו להכעיס דעם קאַפּיטאַליזם אָדער לטובת דעם קאַפּיטאַליזם; פאַרקערט, זיי זענען צוליב אים גע־שטערט אויף אַזעלכע אופנים, וואָס זענען באַהאַלטן פון די מענטשן, וואָס האָבן די סיטואַציע נישט באַטראַכט מיט קיין סך טעכניש וויסן און מבינות. נעמט למשל אייער ערלעכן און גוטהאַרציקן דאָקטאָר און אייער שוך־מלאך, דעם אַדוואָקאַט; איך בין זיך מודה, אַז אַזעלכע זענען פאַראַן אַ סך. אַ דאָק־טער, וואָס איז אַ געלט־גייציקער אויסוואורף און אַן אַדוואָקאַט, וואָס איז אַ שווינדלערישער און האַרצלאָזער לומפּ איז אָן אויסנאַם אַזוי גוט, ווי יעדער קרימינאַל־פאַרברעכער: איך אַליין האָב נאָך קיינמאָל נישט געהאַט די געלעגנהייט צו באַגעגע־נען אַזעלכן און מסתמא איר אויך נישט. אָבער איך האָב באַ־געגנט ערלעכע דאָקטוירים, וואָס זייער באַהאַנדלונג איז געווען פאַטאַל און ערלעכע אַדוואָקאַטן, וואָס האָבן אַריינגעשלעפּט זייערע קליענטן אין אַן אומגליק. איר האָט זיי מסתמא אויך באַגעגנט.

איר ווייסט מסתמא פון דעם זייער אמתן ווערטל, אַז ווו עס איז פאַראַן אַ ווילן, דאָרט איז פאַראַן אַ וועג. צום אומ־

גליק געפינט דער גוטער ווילן נישט דווקא דעם ריכטיקן וועג. עס זענען תמיד פאַראַן גאַנצע טוצן וועגן, שלעכטע, גוטע און גלייכגילטיקע. איר קאָנט מסתמא אַ טייל שלעכטע פרויען, וואָס טוען גוטס צוליב שלעכטע מאָטיוון; זייט ביי זייט מיט גוטע פרויען, וואָס טוען שלעכטס צוליב די בעסטע מאָטיוון אין דער וועלט. למשל, די צאָל קינדער, דער עיקר די נאָרוואָס געבוירענע, וואָס ווערן אָפּגעהיט, געוויקלט און געהיילט און געדאָקטערט צום טויט צוליב דער פּחדנישקייט פון זייערע אומוויסנדיקע, איבערגעגעבענע מוטערס זענען גרעסער אַ סך פון דער צאָל קינדער, וואָס שטאַרבן אויס צוליב מוטערלעכער שנאה גלייכגילטיקייט און אָפּגעלאָזנקייט. אויב נאַרישע מענטשן (צום באַדויערן — אַ טייל פון זיי שרייבער) זאָגן אייך, אַז אַ גוט האַרץ איז גענוג, טאָ זאָגט זיי, אַז נאַראָנים זענען געפערלעכער פון גנבים, און אַז פרויען מיט גוטע הערצער זענען אָפטמאָל רחמנותדיקע נאַראָנים. אויסצוגעפונען דעם ריכטיקן וועג איז נישט קיין סענטימענטאַלע אַרבעט: עס איז אַ וויסנשאַפטלעכע אַרבעט, וואָס פאָדערט אָבסערוואַציע, שכל און אינטעלעקטועלע געוויסנהאַפטיקייט. אָט טאַקע אויף דעם פונקט פון אינטעלעקטועלער געוויסנהאַפטיקייט ווערן מיר אָפטמאָל געשטרויכלט דורך אַ מאַטעריעלן רייץ. מיר קאָנען זיך נישט העלפן. שולדיק אין דעם איז דאָס וואָס מיר זענען אַזוי קאָנסטיטוירט, אַז מיר גלייבן סוף־כל־סוף תמיד אין דעם וואָס ווילט זיך אונז גלייבן. אין דער רגע וואָס עס ווילט זיך אונז גלייבן אין עפעס, דערזעען מיר פּלוצלינג אַלע אַרגומענטן דערפאַר און מיר ווערן בלינד פאַר אַלע קעגנאַרגומענטן, און אַזוי גיך ווי מיר ווילן אויפהערן צוגלייבן אין עפעס, וואָס מיר האָבן ביז איצט געגלייבט, אַנטדעקן מיר, נישט נאָר, אַז עס זענען פאַראַן אַ גאַנצע מאַסע באַווייזן קעגן אָט דעם אין וועלכן מיר האָבן ביז איצט געגלייבט, נאָר, אַז דידאָזיקע באַווייזן האָבן זיך אונז טאַקע די גאַנצע צייט געוואָרפן אין די אויגן אַריין. אויב איר לייענט אין מעשה־בראשית די וועלט־באַשאַפונג מיט אַ גלייביק אויג וועט איר נישט זען דאָרט קיין איין איינציקע סתירה. לייענט איר אָבער מיט אַ פיינט-

לעך קריטיש וויסנשאַפטלעך אויג וועט איר געפינען, אַז עס באַשטייט פון צוויי אויסרעכנונגען, אַזוי פאַרשידען איינע פון דער אַנדערער, אַז זיי קאָנען בשום-אופן נישט ביידע זיין אמת. אין מאָדערנע ביכער וועט אייך אייער אייגענע נייגונג אויך פונקט אַזוי אָפּנאַרן. אויב איר האָט ליב חיות און איר האָט פיינט אומגערעכטיקייט און אכזריות, וועט איר לייענען אין די ביכער מכוח די ווונדערלעכע אַנטדעקונגען און היילמיטלען פון דער זאָ-אָטאָמיע מיט עקל צוליב זייער האַרטער אכזריותדיקייט. און איר וועט זיך שטאַרק ווונדערן וואָס עמעץ האָט זיך געקאָנט לאָזן אַריינגאַרן דורך אַזאַ שלעכטער לאָגיק און אַבסאָלוטן ליגנט, וואָס האט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזן פאַר אַן אַבסורד און דאָס צוליב אַ פּאָר נישט אמתע פאַקטן, כדי נאָך יעדע עטלעכע יאָר זאָל אויפן אָרט פון די ליגנס אַרויסוואַקסן אַ נייע פרוכט מיט אַ פרישן אויסרייד צו הרגענען די אָרעמע חיות. אויב איר האָט אָבער אַ טבע זיך צו שרעקן פאַר קראַנקייטן פאַר זיך אָדער אייער פאַמיליע, וועט איר געפינען, אַז אין פאַרגלייך מיט דער טובה, וואָס עס קומט אַרויס דערפון, כדי אייך צו באַפרייען פון דעם שרעק, איז דאָס ליידן פון אַ פּאָר הונט אָדער חזרים אפילו נישט ווערט, אַז מען זאָל אַ טראַכט טון וועגן דעם. איר וועט געפינען אינם אייגענעם בוך אַזעלכע ריכטיקע, אַזעלכע איבער צייגנדיקע ווונדער, אַזעלכע ווונדערלעכע רפואות, פאַר אַלערליי קראַנקייטן, אַזעלכע קערנער פון האָפנונג, מאָנומענטן פון געלערנטקייט און אַזעלכע אומפילבאַרע אַנטפּלעקונגען פון די טיפסטע אמתן פון דער וויסנשאַפט, אַז אייער צאָרן קעגן דעם שפּאָטישן סקעפּטיציזם פון די הומאַניטאַריער וועט זיך אפשר אַנטוויקלען אין אַ שנאה צו זיי וואָס קאָן זיך אפשר ענדיקן אין פאַרפאָלגונגען און מלחמות צוליב דער וויסנשאַפט. ווי די פאַרפאָלגונגען און מלחמות צוליב דער רעליגיע, וואָס זענען געקומען נאָך דער רעפאָרמאַציע און זיי זענען דעמאָלט שוין נישט געווען קיין נייעס.

אָבער איר וועט פרעגן, וואָס האָט סאָציאַליזם צו טון

דערמיט, וואָס גלויבנס זענען על־פּי־רוב פאָראורטיילן? עס איז גאַנץ פּשוט. אויב איר גיט ביי אַ סיסטעם פון אומגלייכהייט אין הכנסות, אייערע דאָקטוירים, אייערע אַדוואָקאַטן, אייערע גלחים, אייערע הערשער אַן איבערפליסיקן עקאָנאָמישן אינטערעס אין וועלכן עס איז גלויבן אָדער פּראַקטיק, וועלן זיי תּיכּף אָנהייבן צו זען אין דעמדאָזיקן מין גלויבן אָדער פּראַקטיק אַלע גייסטיקסטע באַווייזן פאַר דעם און זיי וועלן בלינד ווערן לגבי יעדן באַווייז קעגן דעם. יעדער לערע וואָס וועט רייכער מאַכן דאָקטוירים, אַדוואָקאַטן, הויז־אייגנטימער, גלחים, און הערשער וועט פון זיי אויפגענומען ווערן גערן און פול מיט האָפענונג; און יעדער לערע וואָס וועט דראָען זיי צו פאַראָרעמען וועט אומברחמנותדיק קריטיקירט און נישט אָנגענומען ווערן. עס וועט אומבאַדינגט אַנטשטיין אַ קערפערשאַפט פון אַ פאָראורטיילנדיקער לערע און פּראַקטיק אין דער מעדעצין, געזעצגעבונג, רעליגיע און רעגירונג, וואָס וועט עטאַבלירט ווערן און אָוועקגעשטעלט ווערן פאַר מאַסגעבנדיקע פאַר אַלע געביטן פון וויסנשאַפט, געזעץ, רעליגיע, קאָנסטיטוציע און מאָראַל געזונד א. א. וו. דאָס וועט מען לערנען אַלע יונגע מענטשן, וואָס וועלן אַריינטרעטן אין אָט די פּראָפעסיעס. און סטעמפּלען אַלע די וואָס זענען נישט איינשטימיק מיט דערדאָזיקער לערע אַלס אויסוואורפן, שאַרלאַטאַנעס אָדער פאַלשע דאָקטוירעם, אַפּיקורסים, מורדים און פאַררעטער. אייער דאָקטאָר קאָן זיך זיין דער ערלעכסטער פריינטלעכסטער דאָקטאָר אויף דער וועלט; אייער אַדוואָקאַט קאָן זיין צו אייך ווי אַ פאָטער אָדער אַ מוטער; אייער גלח קאָן זיך זיין אַ הייליקער; אייער מיטגליד אין פּאַרלאַמענט אַ צווייטער משה־רבינו און זיך ממש מוסר־נפש זיין צוריקצוגעבן אייך אייער געזונד, אייער פאַרמעגן, אייער אויסלייזונג און אייך באַשיצן פון אומגערעכטיקייטן אַ סך פריער ווי זייער אייגענער אינטערעס צו באַקומען פון אייך מער מיט עטלעכע פונט; אָבער אויף וויפיל וועט ראָס אייך העלפן, אויב די טעאָריע און די פּראַקטיק פון זייערע פּראָפעסיעס, וואָס איז אַרויפגעצוווּנגען אויף זיי אַלס אַ תּנאי צו האָבן די דערלויבניש

באַצופאָלגן זיי — זענען פאַרדאָרבן געוואָרן באַלד ביים וואָרצל דורך געלט-אינטערעסן? זיי קאָנען נאָר טון דאָס וואָס די שפּיטעלער און די מעדיצינישע שולן לערנען זיי, און באַפעלן זיי צו טון, ווי דאָס געריכט טוט, ווי די קירך טוט, ווי דער פּאַרלאַמענט טוט; דאָס איז זייער אָרטאָדאָקסיע; און אויב דער חשק צו מאַכן געלט און באַקומען פּריווילעגיעס האָט אָפּערירט די גאַנצע צייט, כּדי צו דערהאַלטן דידאָזיקע אָרטאָדאָקסיע, וועלן זייערע בעסטע טענדענצן און באַמיונגען אפשר זיין דער פּועל-יוצא, אַז אייער געזונט זאָל רוינירט ווערן, אייער קעשענע ליידיק, אייער נשמה באַליידיקט און אייער פרייהייט אַוועקגענומען; און דאָס אַלץ דורך אייערע בעסטע פריינט, אין נאָמען פון וויסנשאַפט, געזעץ, רעליגיע, און דער בריטישער קאָנסטיטוציע. אין פלוג ווערט איר דאַכט זיך באַהאַנדלט און באַשיצט פון געלערנטע ספּעציאַליסטן און פּאָליטישע אויטאָריטעטן וואָס זייער פליכט איז צו ראַטעווען דאָס לעבן, פאַרקלענערן די ליידן, האַלטן אַן אויג אויפן געזונט פונם פאָלק דורך אַ לעבעדיקער סטאַטיסטיק, געבן אייך אינסטרוקציעס אין שייכות מיט אייערע לעגאַלע אָבליגאַציעס, און זען, אַז אייערע לעגאַלע רעכטן זאָלן אָפּגעהיט ווערן, געבן אייך גייסטיקע הילף און אייך ווייזן דעם וועג אָן שום אייגענעם אינטערעס ווען אייער געוויסן איז אומרויק; שאַפן און אַדמיניסטרירן, נישט רעכנענדיק זיך מיט קיין פּערזאָנען אָדער קלאַסן, אַזעלכע געזעצן, וואָס זאָלן אייך שוצן און רעגולירן אייער לעבן — אָבער אַזוי גיך ווי איר האָט אַ דירעקטע פּערזענלעכע געלעגנהייט אָנצוקומען צו דידאָזיקע לייסטונגען, אַנטדעקט איר, אַז זיי ווערן אַלע קאָנטראָלירט פון באַהאַלטענע טרייד-יוניאָנס און דער הויכער פּערזענלעכער כּבוד און די פריינטלעכקייט איז אַזוי אונטערגעוואָרפן דער מאָראַליטעט פון טרייד-יוניאָניזם, אַז זייער לאָיאַליטעט צו זייער אייגענעם יוניאָן, וועלכע איז אומבאַדינגט אַ דעפענסיווע קאָנספּיראַציע קעגן פאָלק, — איז די ערשטע זאַך, און זייער לאָיאַליטעט צו אייך אַלס פּאַציענטין, קליענטקע, אַרבעטסגעבערין, קירכן-מיטגליד, קונה אָדער בירגערין איז די צווייטע זאַך. דער איינצי-

קער וועג צו באַפרייען זייער נאַטירלעכע ווירדע פון דעמדאָזיקן טרייד-יוניאָניזם, וואָס איז אומעטום פאַרפלייצט, און פון דער רעגירנדיקער קלאַסן-פאַרדאָרבונג און טיראַנעריי — איז צו פאַר-זיכערן פאַר זיי גלייכע הכנסות וועלכע קיינער פון זיי זאָל נישט קאָנען פאַרגרעסערן נישט פאַרגרעסערנדיק גלייכצייטיק יעדן אייגעמס הכנסה אויף אַזאַ אופן אַז וואָס בעסער זיי וועלן טון זייער אַרבעט, וואָס עקאָנאָמישער, אַלץ גרינגער וועט עס זיי אָנקומען און אַלץ מער כבוד וועט עס זיי שאַפן.

אין אַזעלכע באַדינגונגען וועט איר געפונען די מענטש-לעכע נאַטור גענוג גוט פאַר אייערע אַלע, געוויינטלעך-מענטש-לעכע צוועקן; און ווען איר זאָלט דאַן געמען אַזעלכע ביכער ווי „גאַליווערס רייזעס" אָדער „קאַנדידאַ" וועלכע זענען ביים קאַפיטאַליזם אומפאַרענטפערטלעכע באַשולדיקונגען קעגן דער מענטשהייט אַלס די געמיינסטע פון אַלע מינים — וואָלט איר געזען אין זיי נישט מער ווי קליניק-פאַרלעזונגען פון אויסנעמ-לעכע מאָראַלישע קראַנקהייטן, וואָס זענען פריער פראָדוצירט גע-וואָרן פון אומגלייכהייט, אַזוי ווי פאָקן און טיפוס פון שמוץ. אַזעלכע ביכער וועלן נישט אָנגעשריבן כל-זמן די מענטשהייט איז נישט שרעקלעך פאַרדאָרבן — נישט צוליב אָריגינאַלע זינד נאָר דורך אומגלייכהייט פון הכנסות.

און דאַן די גיריקע אויסדערוויילטקייט פון וואָרט „ליידי" און „דזשענטלמען" אָנשטאָט וואָס דאָס זאָל זיין דאָס פאַרהאַס-טע פאַראַזיטישע, פרעטענציעזע וואָרט וואָס זאָל באַדייטן פאַרשוי-נען וועלכע לאָזן זיך קיינמאָל נישט אַראָפּ צו טון עפּעס אפילו פאַר זיך אַליין, דאָרט ווו עס איז נאָר פאַראַן אַ מעגלעכקייט אַרויפצולייגן די אַרבעט אויף אַנדערע נישט אומקערנדיק זיי דערפאַר קיין גלייכע לייסטונג, און וועלכע שאַפן זיך פּאַקטיש אַ רעליגיע וואָס האָט די אויפגאַבע צוצופּאַסן זיך צו זייער נידע-ריקער כוונה אַרויפצולייגן זייערע עבֿרות און זייער שטראָף אויף אַן אומשולדיקן קרבן (ווע?כע אמת-איידלע פרוי וואָלט איצט געטון אַזאַ נידעריקע זאַך?) — וועט ענדלעך דאָס וואָרט „ליידי" און „דזשענטלמען" באַקומען אַ פּשוטן זין און יעדער אַרבעטס עיקער

מענטש וועט זיך קאָנען שאַפן דעם נאָמען, אין זיין אייגנטלע־ כער באַדייטונג. מחמת דעמאָלט וועט די נידעריקע פרוי זיין די, וואָס נעמט פון איר לאַנד מער ווי זי גיט; די געוויינטלעכע פערזאָן וועט זיין די, וועלכע טוט נישט מער ווי דאָס, וואָס זי גיט צוריק וואָס זי נעמט; און די לײדי וועט זיין די, וואָס וועט פאַרדינען מער פון איר הכנסה און אַזוי אַרום מאַכן די נאציע פאַר איר בעל־חוב און איבערלאָזן די וועלט אַ בעסערע ווי זי האָט זי געפונען.

דורך אַזעלכע ליידיס און זייערע זין קאָן די מענטשלעכע ראַסע געראַטעוועט ווערן, אַנדערש נישט.